

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТБІЛІСІ

АКАДЕМІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МОЛДОВИ
РЯШІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМ.ІГНАТІЯ ЛУКАСЕВИЧА
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВИЩА ШКОЛА БІЗНЕСУ І ПІДПРИЄМНИЦТВА ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І
СКОРОЧЕННЯ БІДНОСТІ РЕСПУБЛІКИ УЗБЕКИСТАН
ПРИВІЛЕЙОВАНИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІНСЬКИХ БУХГАЛТЕРІВ (СІМА)
ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ УКРАЇНИ

ЗБІРНИК ТЕЗ

ЗА МАТЕРІАЛАМИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
«СИНЕРГЕТИЧНІ ДРАЙВЕРИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
ПОДАТКОВОГО АУДИТУ ТА БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ»

COLLECTION OF ABSTRACTS

BY MATERIALS INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL INTERNET-CONFERENCE

«**SYNERGETIC DRIVERS OF DEVELOPMENT OF
ACCOUNTING, TAX AUDIT AND BUSINESS ANALYTICS**»

*(до 25-річчя Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту
та 100-річчя Університету державної фіскальної служби України)*

14-15 квітня
ІРПІНЬ - 2021

УДК 657.1:519.21]:657.6:336.22(06)

ББК 65.052.2я431

С 38

Рекомендовано до розповсюдження в мережі Інтернет

*Вченою радою Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту
Університету державної фіскальної служби України (протокол № 12 від 14 квітня 2021 р.)*

С 38 Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики : збірник тез за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 689 с.

До збірника увійшли тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики».

Публікації відображають результати наукових пошуків авторів, присвячені висвітленню актуальних питань, пов'язаних з бухгалтерським обліком, оподаткуванням та бізнес-аналітикою; реформами в управлінні публічними фінансами; обліково-інформаційними системами; моделюванням та управлінням соціально економічними процесами.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідальність несуть учасники конференції.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

УДК 657.1:519.21]:657.6:336.22(06)

ББК 65.052.2я431

© Університет ДФС України, 2021

Редакційна колегія:

Монаснко Антон Олексійович, професор, д.ю.н., Заслужений юрист України, в.о. ректора Університету державної фіскальної служби України.

Шевчук Олег Анатолійович, професор, д.е.н., перший проректор з навчально-методичної та виховної роботи Університету державної фіскальної служби України;

Драган Олена Василівна, доцент, д.ю.н., Заслужений юрист України, проректор з наукової роботи Університету державної фіскальної служби України.

Краєвський Володимир Миколайович, професор, д.е.н., директор ННІ обліку, аналізу та аудиту Університету державної фіскальної служби України.

Aladashvili, Nino, PhD in Economics, Associated Professor for Accounting and Taxation at Tbilisi Free University, Magistrates of Business Administration;

Grigoroï Lilia, PhD in Economics, Associate professor, Dean of Accounting Department of Academy of Economic Studies of Moldova;

Herasymchuk Nataliia, ScD in Economics, Associate professor of Department of Economics, Management Faculty of Rzeszow University of Technology;

Аликориєв Олимхон, доцент, к.э.н., начальник Отдел подготовки научно-педагогических кадров Высшей школы бизнеса и предпринимательства при Министерстве экономического развития и сокращения бедности Республики Узбекистан;

Панков Д.А., профессор, д.э.н., заведующий кафедрой бухгалтерского учета, анализа и аудита в отраслях народного хозяйства Белорусского государственного экономического университета;

Легка В.Г., виконавчий директор Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України;

Вовчук Н.І., офіційний представник СІМА в Україні;

Рогозний С.А., директор ТОВ МІК «СТАРТ», керівник комітету з фінансів, Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України;

Поліщук С.В., к.е.н., сертифікований аудитор, сертифікований бухгалтер, член Ради Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України, керівник Комітету з питань професійної етики;

Бодров В.Г., професор, д.е.н., завідувач кафедри економічної теорії УДФСУ;

Лісовий А.В., професор, д.е.н., завідувач кафедри аудиту та економічного аналізу УДФСУ;

Мартиненко В.В., доцент, д.е.н., учений секретар УДФСУ;

Мацелюх Н.П., професор кафедри економічної теорії УДФСУ професор, д.е.н.;

Мискін Ю.І., доцент, д.е.н., професор кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики Університету ДФС України;

Колісник О.П., доцент, к.е.н., завідувач кафедри бухгалтерського обліку УДФСУ;

Паянок Т.М., доцент, к.е.н., завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики Університету ДФС України;

Савченко А.М., доцент, к.е.н., заступник директора ННІ з навчально-методичної роботи Університету ДФС України;

Скорик М.О., к.е.н., доцент, заступник директора ННІ обліку, аналізу та аудиту з наукової роботи та міжнародної діяльності Університету ДФС України

Мазіна О.І., доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку УДФСУ.

ЗМІСТ

Секція 1. Облік і оподаткування: контрольно-аналітичний аспект	14
АНДРІШАК Леся	
Контроль товарних втрат на підприємствах роздрібною торгівлі	15
АРТЕМ'ЄВА Оксана	
Облікові новації щодо оцінки необоротних активів в установах державного сектору	18
БАТРАК Тетяна, ГАРКУША Дана	
Проблемні аспекти організації внутрішньогосподарського контролю	22
БЕЗРУЧУК Світлана, ФЕДОРОВА Ольга, студентка	
Критерії ризиковості платника ПДВ як фактор якості звітності	25
БЕЛІНСЬКА Марина	
Відображення грошових потоків у звіті про рух грошових коштів	29
БЕССОНОВА Світлана	
Державний фінансовий аудит як форма контролю бюджетних установ	32
БІЛОБРОВЕНКО Тетяна, ЗАРІЦЬКА Вікторія	
Процеси ухилення від сплати податків та їх причини	36
БІЛОБРОВЕНКО Тетяна, ГАРКУША Дана	
Удосконалення організації та методики аудиту реалізації продукції	40
БІЛОБРОВЕНКО Тетяна, ТОМША Ауріка	
Аналіз результатів виконання плану державного бюджету	44
БОБИЛЬ Володимир, КАПШУК Ольга	
Облік та оптимізація витрат підприємств залізничного транспорту	47
БОНДАР Юлія, ШВИДАНЕНКО Діна	
Організація обліку в установах державного сектору економіки	52
БУЛИЧОВ Олександр	
Державний фінансовий контроль: проблематика здійснення	55
БУЛИЧОВ Олександр, ОХМАК Олександра	
Основні аспекти аудиту розрахунків з податку на доходи фізичних осіб	59
БУЛИЧОВ Олександр	
Завершальний етап невиїзних податкових перевірок: оформлення результатів	62
ГАВРИЛЮК Вікторія, КОЛІСНИК Олена	
Роль та значення бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки	65
ГАЙОВА Анна, ГАРКУША Дана	
Роль податкового аудиту в економічній безпеці підприємства	69
ГВОЗДЄЙ Наталія	
Проблеми оподаткування доходів фізичних осіб в Україні	71
ГЕВЛИЧ Лариса, ГЕВЛИЧ Іван	
Стратегічна діагностика при санаційному аудиті	75
ГЛУШАЧЕНКО Анатолій	
Сучасні аспекти організації обліку сільськогосподарських підприємств	79
ГОЛОВАНЧУК Христина	
Запровадження електронних трудових книг: переваги та недоліки	83

ГОРОДЕЦЬКА Марина Шляхи вирішення проблемних питань щодо обліку програмного забезпечення	86
ГРАБОВА Ірина Аудиторський ризик у процесі перевірки фінансової звітності	91
ГРИЩЕНКО Тетяна Організація бухгалтерського обліку в умовах застосування комп'ютерної техніки	96
ГРИЩЕНКО Тетяна, Мазіна Олександра Облікові аспекти розвитку малого бізнесу в Україні	100
Грищук Єлизавета Особливості розвитку податкового консультування в умовах пандемії	104
ДРАГОТА Ірина, ПРИСТЕМСЬКИЙ Олександр Особливості обліку і контролю якості сільськогосподарської продукції	108
DRON Marina Internal audit of the bank's credit risk	111
ЗАНЬКО Борис Особливості справляння екологічного податку при розміщенні відходів	114
ЗАРБІЄВА Сабіна Законодавчо-нормативне регулювання обліку основних засобів підприємства	118
Зарицький Юрій Характеристика програмно-цільового методу у бюджетному процесі України	121
ІЗМАЙЛОВ Ярослав, КАРЕВА Олена Адміністрування податків і зборів: досвід США і Канади	125
ІЗМАЙЛОВ Ярослав, МАЗУРОК Олена Дефіцит бюджету України: причини і наслідки	130
КРАВЧЕНКО О., КАТОРСЬКА Ірина Організація і методика аудиту витрат і собівартості продукції	133
КИЗІОН Вікторія Оцінка фінансової стійкості господарюючого суб'єкта на шляху інтеграції України в ЄС	137
КИРИЛЕНКО Тетяна, САВЧУК Тетяна Сутність амортизації основних засобів як економічної категорії	140
КРАСОТА Олена Доходи підприємств та умови їх визнання	144
КРАСОТА Олена Податковий облік доходів	146
КРАСЮК Марія Організація обліку необоротних активів	148
КУЗЬМИЧ Софія Податкове навантаження та його значення у забезпеченні економічного розвитку держави	152

КУЛІБАБА Оксана Методичні аспекти аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками	155
КУШНІРУК Карина Власний капітал як складова частина фінансової системи підприємства: проблематика та шляхи її вирішення	159
ЛЕГА Ольга, МІХЕСВА Катерина Штрафні санкції як складова податкової відповідальності	163
ЛЕГА Ольга, ЯЛОВЕГА Людмила, ПРИЙДАК Тетяна Податковий due diligence: сутність, мета, завдання	167
МАЙБОРОДА Анжела Організація внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями та замовниками	170
МЕДИНСЬКА Тетяна, ВОВК Андрій Податкові інструменти активізації інвестицій в Україні	174
МІРОШНИЧЕНКО Олеся, ГОРОДЕЦЬКА Марина шляхи удосконалення методики аудиту програмного забезпечення	179
МІРОШНИЧЕНКО Олеся, МАЙБОРОДА Анжела Проблемні аспекти методики аудиту звіту про фінансові результати	183
МІЩЕНКО Тетяна Судово-економічна експертиза у справах доведення до банкрутства	187
МУСТЕЦА Ірина Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами на підприємствах сфери гостинності	190
НЕТРЕБКО Катерина Трансформація податку на прибуток в податок на виведений капітал: досвід Естонської Республіки	194
НОВІКОВА Олена Місце та роль оцінки як елементу методу бухгалтерського обліку	197
ПАЦАРНЮК Олексій Інформаційно-аналітичне забезпечення аудиту інноваційної діяльності підприємства	203
ПЕРЧУК Оксана Переваги та недоліки запровадження податку на виведений капітал	207
ПЕТРОВСЬКА Дарія Проблеми обліку та аналізу готової продукції та її реалізації	211
ПЛІКУС Ірина, ЖУКОВА Тетяна, ЗАЙЦЕВ Олександр Аналіз податкового навантаження в Україні	215
ПУГАЧЕНКО Ольга Особливості внутрішнього контролю довгострокових кредитів банків	219
РОГОЗНИЙ Сергій Застосування МСФЗ 16 «Оренда» державними підприємствами України	223
РЯБЧУК Оксана, МАЗУРОК Олена Здійснення аудиторської вибірки: переваги та недоліки	227

САВЧУК Тетяна, ЮЗЬКІВ Микола	231
Удосконалення складу і організації обліку адміністративних витрат	
СЕМЕНОВА Світлана	
Розкриття інформації про провідний управлінський персонал у консолідованій фінансовій звітності	235
СЕНЮК Надія, САВЧУК Тетяна.	
Удосконалення обліку адміністративних витрат сільськогосподарських підприємств	239
СЕРГІЄНКО Юлія, КРАВЧЕНКО О.	
Методика проведення аудиту доходів і фінансових результатів	243
СИСОЄНКО Ірина, СЕМИБРАТНЯ Валерія	
Організація роботи податкових органів з платниками податків, громадськістю та засобами масової інформації	247
СЛЮСАР Світлана, ДОБРОГОРСЬКА Ольга	
Організація і методологічна основа складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва	251
СМОЛЯКОВА Єлизавета,	
Особливості застосування спеціальної ставки ПДВ для сільськогосподарської продукції	254
СТЕФАНИШИН Інна, САВЧУК Тетяна	
Облік знижок з продажу товарів	257
СТОРОЖУК Тетяна, КАРЕВА Олена	
Роль професійної етики бухгалтера в процесі підготовки майбутнього фахівця	261
СТОРОЖУК Тетяна, МАЗУРОК Олена	
Підвищення ефективності оплати праці на підприємстві	264
СУК Петро	
Розподіл витрат майбутніх періодів за виробничим методом амортизації необоротних активів	269
ТУЧАК Тетяна, МАЗУРОК Олена	
Податкова політика як регулятор соціально-економічного процесу України	272
ТЮТЮННИК Світлана, ТЮТЮННИК Юрій	
обліково-аналітичне забезпечення моделювання точки беззбитковості	275
ЧАБАН Галина, ТІРБАХ Леся	
Проблеми аудиту в Україні	279
ШВЕЙБИШ Климент	
Планування кошторису бюджетної установи	283
ЯРЕМЧУК Ігор, СТОРОЖУК Тетяна	
Звітність підприємства як основне джерело фінансової інформації	286
Секція 2. Гармонізація обліково-інформаційних систем як основа транспарентності прийняття рішень на різних рівнях управління	290
АДАМОВСЬКА Аліна	
Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах цифровізації економіки	291

БАГРІЙ Конон Взаємозв'язок управлінського обліку з функціями менеджменту	295
ГАВРИЛЮК Вікторія, КОЛІСНИК Олена Роль та значення бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки	299
ГАРКУША Сергій Деякі аспекти запровадження управлінського обліку і звітності в малому бізнесі	303
ГУРІНА Наталія Вплив професійного судження бухгалтера на економічну безпеку підприємства	307
ЖИДЄЄВА Людмила Роль і місце бухгалтера при автоматизації обліку	311
ЖУРАКОВСЬКА Ірина Інформаційне забезпечення обліку об'єктів оподаткування місцевих податків	314
ЗАДОРЖНЯ Діана, КОЛІСНИК Олена Облікова інформація та її значення при прийнятті рішень	318
ЗГУРОВСЬКА Аня Аналіз матеріальних витрат підприємства в умовах застосування сучасних інформаційних технологій	321
КОЛІСНИК Олена Обліково-аналітичне забезпечення управління відходами виробництва в умовах сталого розвитку	325
КОЛІСНИК Олена, ГОРДІЄНКО Тетяна Обліково-інформаційна система як основа управління підприємством	329
КОЛОМІЄЦЬ Діана, КОЛІСНИК Олена Обліково-аналітична інформація в управлінні підприємством	332
КОЛЯДА Тетяна Обліково-аналітичне забезпечення аналізу результатів діяльності підприємств	336
КОНОНЧУК Катерина, КОЛІСНИК Олена Перспективи діджиталізації бухгалтерського обліку	340
КОРОЛЬ Світлана, РОМАШКО Ольга Звіт про управління: інформація «про» чи «для» управління підприємством?	343
КОСАТА Інна, ЗЕРНОВА Вікторія Цифровізація бухгалтерського обліку: огляд інноваційно-інформаційних технологій	347
КРАЄВСЬКИЙ Володимир, КОСТЕНКО Олександр Конвергенція обліково-інформаційних систем управління за цільовою функцією прозорості у їх призначенні	349
ЛУЧИК Світлана, ЛУЧИК Маргарита Цифровізація аудиту: перспективи розвитку	356
МАЗІНА Олександра Людський капітал як об'єкт оренди	359

МАЗІНА Олександра, КАРЕВА Олена, МАТВІЇВ Ілля Особливості формування людського капіталу	363
МАЛИШКІН Олександр Вплив цифровізації фіскальних операцій на інформацію бухгалтерського обліку	367
МАТВІЇВ Ілля Accounting and analytical provision of analysis of activity results	371
МАЦЕЛЮХ Наталія Університет державної фіскальної служби України як драйвер місцевого розвитку	375
ОВЧАРОВА Н., САМОТОЙ Юлія Внутрішній аудит в системі управління торгівельною діяльністю	379
ПЕЛЕСОК Яна Інформаційні системи узагальнення облікової інформації у фінансовій звітності на прикладі ПрАТ «Чумак»	383
ПЕСТОВСЬКА Зоя Потрійний запис як основа інформаційного забезпечення управління соціально-економічними процесами на мікрорівні	387
ПЛАСТУН Олексій, РУДИЧЕНКО Артем Роль звітності у подоланні інформаційної асиметрії при досягненні компаніями цілей сталого розвитку	391
ПРОНЬКІНА Ірина Методичні аспекти обліку основних засобів за міжнародними стандартами	394
САПУН Оксана Электронные способы оплаты в электронной коммерции	398
СЛОБОДЯНИК Анастасія Внутрішній аудит в епоху діджиталізації	402
СТОРОЖУК Тетяна Особлива роль фактору часу при формуванні облікової інформації	405
ТАРГОНСЬКА Леся Ефективність оподаткування податком на прибуток в Україні	409
ТУЧАК Тетяна, КАРЕВА Олена, КОЛЯДА Тетяна Перспективи розвитку податкової культури в Україні	412
ХИМОРОДА Ольга Забезпечення стратегічного фінансового менеджменту	415
ШИНКАРЕНКО Ольга, ПОЛЩУК І. Визнання та оцінка біологічних активів	418
ШУШАКОВА Ірина, ПОПЕРЕЧНА Анастасія Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку в закладах ресторанного господарства	422
Секція 3. Бізнес-аналіз, моделювання та управління соціально економічними процесами на макро- та мікрорівнях	426
АНДРЕЙКІВ Тетяна Податкові ризики: суть, види та управління ними	427

БАРАБАШ Леся Віталіївна	
Роль податкової системи в економічному зростанні	431
БЕЗДІТКО Юрій, ПОСАДНЕВА Оксана	
Сучасний стан та перспективи розвитку використання електронних платіжних пристроїв банківською системою України	434
БЕРЖАНІР Анатолій	
Механізм управління розвитком соціальної відповідальності підприємства	437
БЕРЖАНІР Інна	
Управління фінансовими ризиками підприємства	441
БОГДАН Святослав	
Біхевіористичні методи бізнес-аналізу в оцінюванні кадрової складової економічної безпеки бізнесу	444
БОРИСОВА Анна, ОНИЩЕНКО Артур	
Реалізація цілей сталого розвитку в Україні	448
БОРОВІК Любов	
Напрями стимулювання інноваційної діяльності аграрних формувань	452
БОХОНОК Анна	
Податкові пільги та їх роль у забезпеченні сталого економічного розвитку	456
БУРКОВСЬКА Анна, БУРКОВСЬКА Алла	
Моделювання продовольчої безпеки в контексті принципів сталого розвитку сільського господарства	460
ВОЙТЕНКО Віталій	
Аналіз бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств у цілях їх цифрової трансформації	464
ВОРОНЦОВА Анна, ГОРОДЕЦЬКА Марина	
аналіз стану відповідального інвестування в умовах COVID-19	467
ГАВРИЛЮК Вікторія	
Евристичні методи вирішення проблеми через пошук першопричини	470
ГМИРЯ Вікторія	
Особливості оцінки ризиків при отриманні лізингу та кредиту підприємствами аграрного виробництва регіону	473
ГОРЯЩЕНКО Юлія	
Аналітичне забезпечення моделювання фінансового стану підприємств спеціалізації ser service	476
ДЕМ'ЯНЧУК Марина, МАСЛІЙ Наталя, КЮРКЧІ Володимир	
Формування державного бюджету України з урахуванням досвіду соціально-економічного розвитку провідних країн	478
ІГНАТЕНКО Олесь, ПАРАНИЦЯ Надія	
Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової складової системи економічної безпеки	482
КАЗЕМІРЧИК Марія	
Офшорні зони та їх вплив на економіку Україну	486

КАРНАУШЕНКО Алла Сучасний стан розвитку молодіжного підприємництва в Україні	489
КЕЧКО Анна Професіональний ринок труда и его роль и место в системе рынков труда национальной экономики	493
КЛІПКОВА Оксана Бізнес-моделювання реалізації інноваційної ідеї	496
КЛІПКОВА Оксана, ФЕРЕНЦ Мар'яна Інновації в концепціях логістики	500
КОБЛЯНСЬКА Інна Фактори, що визначають цінову ситуацію на ринку картоплі України	503
КОВАЛЕНКО Надія Особливості моделювання бізнес-процесів та їх оптимізація в управлінні міжнародною діяльністю підприємства	507
КОЛІСНИК Олена, КУЧЕРУК Зоряна Роль бізнес-аналітичних процесів в умовах сучасності	511
КОЛЯДА Тетяна Дослідження структури соціально-економічної системи	514
КОРСУН Наталія Направления повышения экономической эффективности агропромышленного комплекса в Республике Беларусь	517
КУЩЕНКО Олена, ЧУПРИНА Олена, ДУШИНА Діана Фінансова оцінка стану та ефективності діяльності ТОП-виробників України	521
LIANFENG Zhang An empirical study on the operation efficiency of rural homestay in China based on DEA model	525
LINGLING Wu, FENGHE Zhang, FULI Chen Research on the influence of wechat public numbers in universities of China	529
ЛЕВКОВЕЦЬ Наталія Аналіз грошового обігу та його статистичне вивчення	532
ЛІСОВИЙ Андрій Удосконалення боротьби з тіньовою економікою	536
ЛЯШУК Надія, КОЛІСНИК Олена Стан та перспективи розвитку бізнес-аналітики в Україні	540
МАЗУР Наталія Технології цифровізації в системі управління ефективністю бізнесу	542
МАЛИНИЧ Наталія, ПАСТУХ Дар'я Аналіз платоспроможності ПрАТ «ВАЙДМАНН – МПФ» на основі показників ліквідності балансу	546
МАРТИНЕНКО Валентина, ПАЛЮХ Олександр Методичні аспекти моделювання економічного розвитку з урахуванням впливу бюджетної політики	551
МАЦУКА Вікторія Синергетичне управління фінансово-економічною безпекою регіону	554

MELNYCHUK Yuliia, CHYRVA Hanna The importance of governance for insurance companies in activating the innovation proces of the region	560
МИСАКА Ганна, ДЕРУН Іван Перспективи використання фінансової звітності для оцінки ділової репутації компанії	564
МИСКІН Юрій Аналітично-інформаційне забезпечення стратегічного управління діяльністю підприємства	568
МИТРОФАНОВА Юлія Забезпечення фінансової безпеки держави	571
МОРОЗОВА Юлія Ценовая политика инновационного продукта и особенности его перевода на коммерческую основу	573
МУРАВСЬКИЙ Олександр Оптимізаційне моделювання в управлінні трансфертними цінами	577
НОВИЦЬКА Надія, ХЛЄБНИКОВА Інна Моделювання фіскального ефекту від зміни податку з оціненої емісії двоокису вуглецю у форму податку на споживання енергоресурсів	580
НОВОСЬОЛОВА Олена, СКАРЖИНЕЦЬ Вікторія Прогнозування кредитного портфеля банків України	584
ОЛІЙНИК Наталія Індекс економічної складності в контексті формування драйверів соціально-економічного розвитку країни	587
ОСТАПЕНКО Яна Моделювання в бухгалтерському обліку	591
ПАРАНИЦЯ Надія, ПАСТУХ Дар'я Моделювання зовнішньоекономічної діяльності України	593
ПАСТУХ Дар'я, МАЛИНИЧ Наталія Аналіз прибутковості (збитковості) на прикладі ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	597
ПАЯНОК Тетяна, МОВЧУН Світлана Економетричний аналіз недержавних пенсійних фондів України	602
ПАЯНОК Тетяна, САВЧЕНКО Алла Економетричний аналіз обсягу кінцевих споживчих витрат України	605
ПЛЕВИЧ Дмитро, ПЛЕВИЧ Оксана Технологія big data та її застосування в сучасному обліку й аудиті	609
ПЛІКУС Ірина, ЖУКОВА Тетяна, ЗАЙЦЕВ Олександр Порівняльний аналіз податкового навантаження в Україні та світі	614
РИЛЄЄВ Сергій Окремі аспекти планування обсягів замовлень на підприємствах оптової торгівлі	618
РУЩИШИН Марія, КРУПКА Михайло Стратегія інноваційного розвитку підприємств	622

РУЩИШИН Надія, ШЕЛІГА Світлана Страхові послуги на ринку добровільного медичного страхування в Україні	626
ТНЕКАНОВУСН Viktor Development of innovative configurations in euroregional cooperation	629
ТИТЕНКО Лариса Організація цифрового маркетингу в бізнес-організації	633
ТОМАШУК Інна Досвід стратегічного планування на місцевому рівні	636
ТУРУБАРОВА Яна, ЛИНЕНКО Андрій Аналіз використання деривативних фінансових інструментів в інвестиційній діяльності	639
FULI Chen Analysis of factors affecting corporate social responsibility	643
ФЕДОРОВСЬКА Дарина Використання інформаційних систем і технологій при здійсненні бізнес-аналізу на підприємстві	646
ХОДЗИЦЬКА Валентина Критична оцінка системи стратегічного виробничого обліку: діагностика проблемних зон	649
ЦЕБЕНКО Олег Аналітичний огляд міжнародного аспекту вектору економічного розвитку України	652
ЧЕРНОБАЙ Ольга Методика навчання математиці та управління соціально-економічними процесами	655
ЧУПРИНА Олена, НАЗАРОВА Олександра Малий бізнес в Україні: стан та необхідність державної підтримки	659
ЧУПРИНА Олена Аналітика сучасного стану підприємств сільського, рибного та лісового господарств України	662
ШАПОВАЛОВ Максим Соціально-економічні наслідки COVID-2019 для України	665
ШВЕЦЬ Анастасія Обліково-аналітичне забезпечення моделювання фінансового стану підприємств малого бізнесу	668
ШИЛЬНІКОВА Зоя, БОРИСОВ Юрій Суність і роль соціального партнерства в соціально-економічному розвитку регіону	672
ШИШКО Андрей Аналіз спортивного підприємництва: можливості окупаемости	676
ШИШКО Валентина Особенности реконструкции спортивных сооружений за рубежом: проблемы окупаемости	680

ЮРКІВСЬКИЙ Олександр

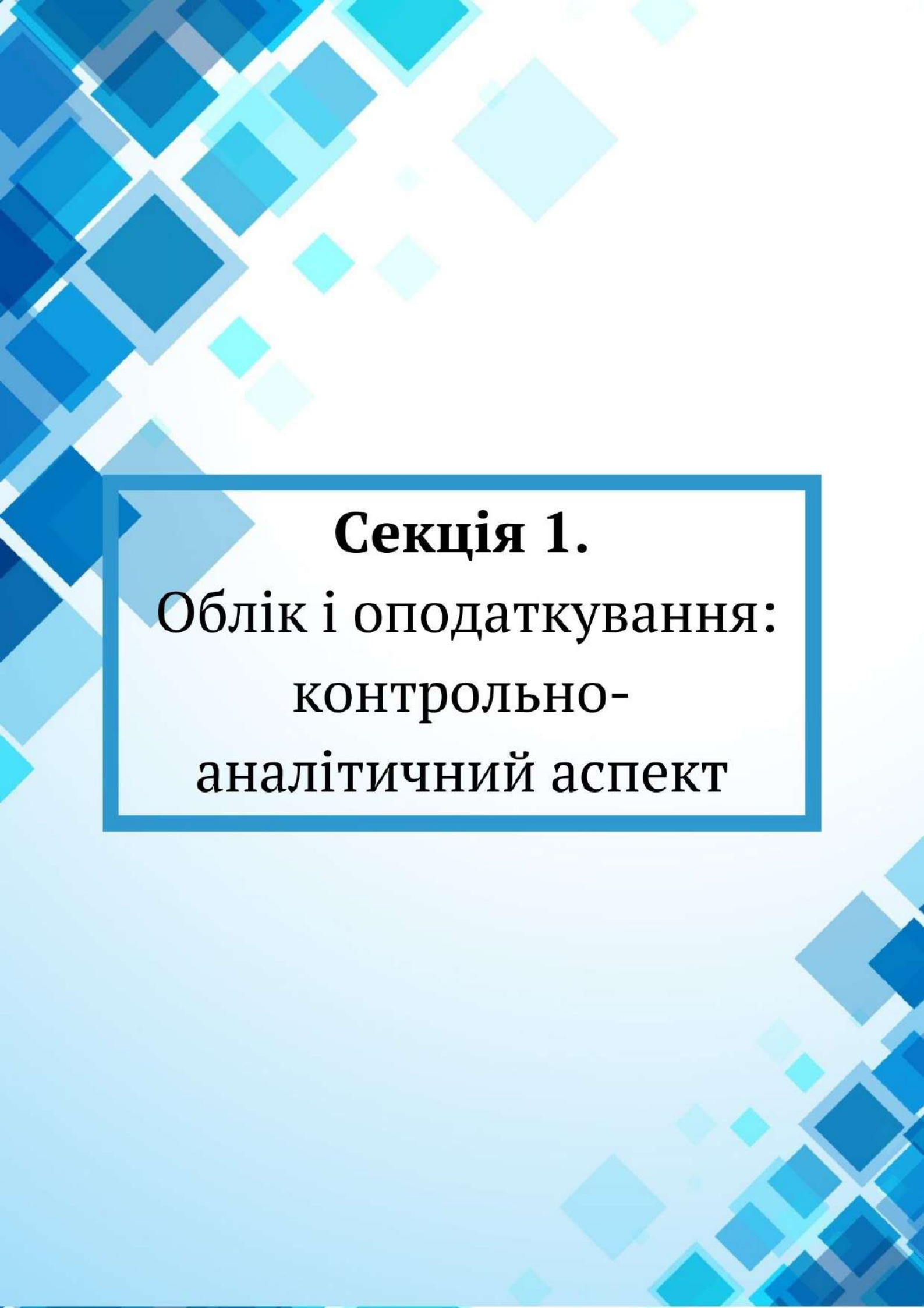
Місце соціальних внесків у формуванні податкової довіри

684

Ящишина Ірина

Управління соціальними ризиками INDUSTRY 4.0

686

Секція 1.
Облік і оподаткування:
контрольно-
аналітичний аспект

Андрішак Л. Р.,

студент групи ОПМ-20-1,

Науковий керівник:

Савчук Т.В.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

*Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

КОНТРОЛЬ ТОВАРНИХ ВТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Стрімкий розвиток мережевої торгівлі, різних форматів підприємств роздрібу в Україні заставляє вітчизняних бухгалтерів та аудиторів шукати нових підходів в організації контролю та вирішення проблемного питання, що постійно супроводжує товарообіг – товарних втрат. Масштабний перехід до торгівлі з асортиментом, що налічує сотні видів товару, став потужним каталізатором зростання проблеми товарних втрат.

Питання обґрунтування елементів організації контролю товарних втрат на підприємствах регламентовано державою, проте цього є недостатньо, так як на практиці виникають ситуації, які не передбачені нормативними актами. Вони є дискусійними і потребують вирішення як у межах конкретного підприємства, так і допомоги в його організації з боку державних структур.

Питання контролю товарних втрат неодноразово піднімалися та розглядалися М.Р. Лучко, О.В. Адамиком, Л.В. Нападовською, Л.М. Котенко та іншими. Основний акцент в цих працях робився надослідженні товарознавчої складової товарних втрат, їх класифікації, а також методики організації контролю з метою розробки ефективних управлінських рішень у частині мінімізації товарних втрат.

Вивчення проблеми контролю товарних втрат на підприємствах роздрібно-торговельної мережі необхідно почати з визначення їх поняття та сутності. А також звернути увагу на їх класифікацію та причини, чому ці втрати виникають.

Товарні втрати – зменшення кількості та погіршення якості товарів внаслідок впливу негативних і шкідливих умов зовнішнього середовища, фізико-хімічних і біологічних особливостей товарів, а також неправильного зберігання чи транспортування товарів, необережного, безгосподарного поводження з ними або ж крадіжок товарно-матеріальних цінностей[1, с. 45]. Науковці поділяють їх на два види – нормовані(природні) та ненормовані.

До нормованих товарних втрат належать природні втрати, а також втрати від бою і лому товарів у межах норм, які встановлює держава. Такі втрати, як правило, виникають з незалежних від підприємства причин і практично не піддаються контролю. Ці втрати зумовлюються природними процесами, що викликають зміну (зменшення) кількості товару, зберігаючи його якість: усушка, утруска, випаровування тощо. Ненормовані товарні втрати, до яких ми відносимо втрати понад встановлені норми, зумовлені порушенням правил зберігання товарів, їх транспортування, розтратами, крадіжками, уціненням виробів застарілих моделей [2]. Основними причинами виникнення таких товарних втрат є: операції з недобросовісними постачальниками (відвантаження неякісного товару), втрати під час транспортування товару, крадіжки покупців та персоналу підприємства. Основні заходи підприємства роздрібної торгівлі повинні направляти на запобігання саме цих ненормованих товарних втрат.

Організація контролю товарних втрат кожного підприємства роздрібної торгівлі має свої особливості, тому для кращого її функціонування, потрібно встановити в обліковій політиці чи в інших організаційних документах фірми пороги суттєвості, відповідальних осіб, регламенти та бізнес-процеси, на яких будуть контролюватися товари і їх облік, а також розбіжності, які виникатимуть в процесі торгівлі.

Розглянемо різні методи контролю товарних втрат за місцями матеріальної відповідальності – на оптовому складі торгової мережі або в торговельному залі. Контроль кількості товару в обох випадках здійснюється за допомогою такого інструменту, як регулярна інвентаризація, але, як показує

практика, її часто буває недостатньо для повного контролю та уникнення великих нестач. В еру комп'ютеризації є достатньо обладнання та програмного забезпечення, яке забезпечить підприємствам повний контроль за товарними втратами.

Для організації контролю на складі підприємства та торговельному залі, потрібно встановити ТЗД(термінал збору даних), який застосовують для проведення переобліку, при прийманні та відвантаженні товарів, перевірки правильності цінників тощо. Він допомагає з легкістю виявити недостачу, а також може врятувати склад від злодійства і здійснювати облік товару за терміном придатності. Також для організації контролю товарних втрат на складі застосовують адресне зберігання – технологія, при якій кожному окремому товару присвоюють свою адресу, завдяки чому його легко і просто знайти. Проте не потрібно забувати і про такі методи контролю, як організація відеоспостереження, охорона, навчання співробітників перед прийомом на роботу, а також постійні тренінги для підвищення кваліфікації.

Отже, організація контролю товарних втрат на підприємствах роздрібною торгівлі є важливою складовою їх функціонування. Як бачимо, проблема не нова, але потребує нового вирішення, так як старі методи організації не зовсім підходять для сучасних асортиментних груп та підприємств з великою їх кількістю. В умовах комп'ютеризації та постійного розвитку першочерговим завданням підприємств є впровадження прогресивних методів контролю товарних втрат, які забезпечуватимуть підприємство тільки коректними обліковими даними та сприятимуть зменшенню товарних втрат.

Список використаних джерел:

1. Апопій В. В., Міщук І. П. Організація торгівлі : підр. 3-тє вид. К. : Центр учбової літератури, 2009. 632 с.
2. Котенко Л. М., Тарасова Т. О. Удосконалення обліку втрат на підприємствах роздрібною торгівлі. *Економічна стратегія і перспективирозвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 1(1). С. 105-112.

Артем'єва Оксана,

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку

Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВІ НОВАЦІЇ ЩОДО ОЦІНКИ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Державний сектор економіки наразі знаходиться на етапі реформування. З метою його стабілізації і розвитку влада працює над низкою механізмів, які дозволять залучати інвестиції для реалізації проектів державно-приватного партнерства. Особлива увага в період сьогодення приділяється концесії та приватизації державного і комунального майна, а також вдосконаленню законодавства у відповідних сферах. Протягом 2020 року МФУ вніс низку облікових змін до чинних нормативних документів державного сектору, які набули чинності з 01.01.21 р.

Серед найпомітніших і найважливіших облікових новацій, запроваджених МФУ - скасування єдиного для всіх бюджетних установ чітко регламентованого вартісного критерію основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів. Зокрема, з 01.01.2021 р. набув чинності наказ МФУ від 20.07.2020 № 432 [1], яким внесено зміну до НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», якою вилучено норму: «суб'єкти державного сектору зараховують до малоцінних необоротних матеріальних активів предмети вартістю (без податку на додану вартість), що не перевищує 6000 гривень, та строк використання яких перевищує один рік» [6].

Крім того, наказом МФУ від 28.12.2020 № 816 [2] внесено зміни до Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору. Зазначеними змінами у Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору [5] вилучено норму щодо вартісної ознаки предметів, за якою суб'єкти державного сектору зараховують їх до малоцінних необоротних матеріальних активів.

Таким чином, наказ № 816 [2] виправив непорозуміння та скасував усі припущення, виключивши згадку про вартісний критерій взагалі з Методичних

рекомендацій з обліку основних засобів [5], і тим самим узгодив Методичні рекомендації з НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [6]. При цьому, зміни торкнулися лише вартості, але не має жодних змін стосовно найменувань об'єктів обліку, які рекомендують відносити до складу основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів.

Враховуючи викладене, у нормативно-правових актах, які регулюють питання ведення суб'єктами державного сектору бухгалтерського обліку, вартісна ознака предметів, за якою суб'єкти державного сектору зараховують їх до малоцінних необоротних матеріальних активів, відсутня. Однак, без вартісного критерію не обійтися, адже кожна установа щорічно купує, створює та виготовляє різноманітні необоротні активи. Деякі з них потребують ретельного обліку і контролю. Водночас, є чимало таких, котрі можна і треба обліковувати за спрощеною схемою. Саме для того, аби відокремити одні від інших, і потрібен вартісний орієнтир. Для бюджетних установ такий критерій відіграє вирішальну роль у питаннях застосування КЕКВ при плануванні і здійсненні видатків на придбання необоротних активів. Отже, вихід один — встановити вартісний критерій МНМА самостійно. Для розмежування в бухгалтерському обліку основних засобів та МНМА суб'єкти держсектору можуть застосовувати вартісні ознаки не вищі, ніж наведені в ПКУ (із 23.05.2020 року — 20 000 грн) [3].

Таким чином, суб'єкти державного сектору можуть самостійно встановлювати вартісні ознаки предметів з обґрунтуванням критеріїв щодо визначення таких ознак, та зазначити їх у розпорядчому документі про облікову політику. Як підтвердження, Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору доповнено новою нормою: «вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів можуть установлюватися суб'єктом державного сектору самостійно, з обґрунтуванням критеріїв щодо визначення таких ознак» [4]. Аби обґрунтувати критерії при визначенні вартісних ознак МНМА суб'єкти держсектору можуть використовуватись таку інформацію:

- забезпечення достовірного представлення інформації про активи в частині визнання, очікуваного строку корисного використання, переоцінки, способу перенесення вартості активу на вартість робіт/ послуг тощо;
- особливості діяльності суб'єкта держсектору (адміністративні функції, госпдіяльність, надання платних робіт/послуг тощо);
- аналіз наявності, особливостей використання та потенціалу корисності активів у розрізі груп;
- проведення переоцінки основних засобів з метою дотримання вимог п. 3 розділу III НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [6];
- призначення активів, які придбаються (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій);
- строки корисного використання активів з врахуванням технічних характеристик, обсягу продукції чи інших доходів, що очікується отримати з використанням таких активів, їх потужності, можливого фізичного і морального зносу, інтенсивності, інших умов експлуатації та інших чинників, які впливають на основні засоби протягом їх функціонування;
- ринкова інформація про активи, які придбаються суб'єктом держсектору та плануються використовуватись як основні засоби;
- здатність активу поступово переносити свою вартість на результат діяльності суб'єкта держсектору в процесі експлуатації для надання платних робіт/послуг тощо.

Здійснюючи аналіз прийнятих МФУ вищезазначених нормативних актів, можна констатувати важливість закріплення вартісних ознак основних засобів та МНМА безпосередньо в розпорядчому документі про облікову політику установи, бо саме у такий спосіб можливо забезпечити дотримання єдиних облікових підходів у межах одного головного розпорядника. У свою чергу, це надасть змогу уникнути складнощів при здійсненні операцій із внутрішнього переміщення необоротних активів, а також складанні зведеної (консолідованої) звітності головними розпорядниками.

Але варто зазначити, що при відображенні вартісних критеріїв у наказі про облікову політику виникають сумніви, оскільки в такому разі не дотримується головна умова складання облікової політики — наявність варіантів, яких за фактом НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» [6] не надає. Саме тому, вартісний критерій, на нашу думку, можна прописати в окремому розпорядчому документі або в наказі про організацію бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Про внесення зміни до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби». Наказ МФУ від 20.07.2020 № 432. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-20#Text> (дата звернення 07.04.2021).
2. Про затвердження Змін до деяких Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору. Наказ МФУ від 28.12.2020 № 816. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0816201-20#Text> (дата звернення 08.04.2021).
3. Податковий кодекс України. Закон України. від 02.12.2010. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 06.04.2021).
4. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору. Наказ МФУ від 23.01.2015 № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text> (дата звернення 07.04.2021).
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору. Наказ МФУ від 23.01.2015 № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text> (дата звернення 05.04.2021).
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 "Основні засоби". Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#n18>(дата звернення 05.04.2021).

Батрак Тетяна, Гаркуша Дана,

здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Міщенко Т. М., доцент, к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Однією з основних функцій управління суб'єктом господарювання є внутрішньогосподарський контроль, який сприяє надійному забезпеченню досягнення встановленої мети господарювання, передбачає здійснення правильної оцінки фактично виконаному і досягнутому, виявленню несприятливих відхилень від заданих параметрів, пов'язаних з цим негативних наслідків, а також виявленню нових, раніше невідомих можливостей та резервів. Вітчизняні наукові наголошують, що «сьогодні контроль в управлінні слід розглядати як основну управлінську функцію, як невід'ємну складову процесу прийняття і реалізації управлінських рішень, як завершальну стадію процесу управління, основою якої є механізм зворотного зв'язку» [1, с. 62]

Такий важіль управління, як внутрішньогосподарський контроль добре відомий уже давно, проте керівництво суб'єктів господарювання в повній мірі не використовує його можливості й не приділяє належної уваги до його якості та застосуванню для прийняття управлінських рішень. Правильність організації внутрішньогосподарського контролю – це один з найголовніших чинників, який допомагає мобілізувати обмежені ресурси суб'єкта господарювання для отримання максимального прибутку [2, с. 98].

Практика функціонування вітчизняних підприємств в умовах сучасних ринкових економічних відносин, коли відбулися суттєві зміни у інформаційних та управлінських запитах господарюючих суб'єктів, свідчить про необхідність запровадження системного внутрішньогосподарського контролю на середніх і великих підприємствах України. Проте, досягненню цієї мети перешкоджають проблеми, основними з яких, на нашу думку, є:

1. відсутність повністю сформованого та ефективного середовища контролю, яке передбачає наявність визначеної та документально закріпленої організаційної структури підприємства, розподіл функціональних обов'язків між керівництвом; відсутність положень про структурні підрозділи, посадових інструкцій працівників, переліку функцій і виконавців та співвиконавців, відповідальних за їх виконання тощо. Крім того, недостатньо приділяється увага одному із основних елементів середовища контролю, який пов'язаний з принципами і правилами управління людськими ресурсами та компетентністю персоналу, які визначаються у внутрішніх документах, що регулюють питання роботи із персоналом, його навчання та підвищення кваліфікації, оцінки, заохочення і просування по службі, здійснення добору кадрів з відповідною освітою та досвідом, підтримки та підвищення фахових знань та навичок персоналу тощо.

2. недотримання принципу всебічності контролю, який вимагає всебічного системного розгляду всіх фінансово-економічних явищ і процесів в їх взаємозв'язку, взаємозалежності та динаміці. Практика внутрішньогосподарського контролю вітчизняних підприємств свідчить, що переважна більшість великих підприємств, а особливо середніх, як правило, зосереджують увагу на здійсненні бухгалтерського контролю. Він представляє собою сукупність процедур, що забезпечують збереження активів та достовірність звітності, що складається службою бухгалтерського обліку на основі даних, отриманих від функціональних підрозділів підприємства. При цьому, частково або повністю не здійснюються: адміністративний, економічний, технологічний, самоконтроль. Такий підхід до організації внутрішньогосподарського контролю значно знижує його ефективність, унеможливорює побудову загальної системи внутрішнього контролю на підприємстві, яка є запорукою вирішення завдань та досягнення поставлених цілей.

3. відсутність інтеграції внутрішньогосподарського контролю в загальну систему внутрішнього контролю підприємства (СВК). Для суб'єктів малого

бізнесу така проблема є менш актуальною, оскільки у них внутрішньогосподарський контроль реалізується шляхом здійснення окремих заходів контролю, а його організація є не складною, тобто відповідає простоті організаційно-управлінської структури та незначним обсягам діяльності таких підприємств. Для них основними заходами внутрішньогосподарського контролю є інвентаризація та огляд, які проводяться з метою забезпечення збереження матеріальних цінностей, виконання обов'язків підзвітними особами тощо. Для суб'єктів господарювання, які відносяться до категорії середніх і, у яких організація внутрішньогосподарського контролю є більш складною (передбачає можливість створення спеціалізованих підрозділі контролю та формування цілісної СВК) актуальним є ефективне поєднання контрольних заходів внутрішньогосподарського контролю та заходів, що проводяться спеціалізованими підрозділами контролю. Найбільш актуальним питанням інтеграції внутрішньогосподарського контролю в цілісну СВК є для великих суб'єктів господарювання з корпоративною формою організації виробництва, оскільки виникає необхідність його поєднання з підсистемами спеціалізованого та корпоративного контролю.

Організація внутрішньогосподарського контролю має ще багато дискусійних і невирішених питань, які пов'язані з конкретизацією об'єктів, суб'єктів, інструментарію контролю, удосконаленням способів реалізації його результатів, з формуванням системи контрольної інформації, тощо. Пошук вирішення цих та інших проблем є предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Михалків А. А., Косташ Т. В. Внутрішній контроль процесу господарювання: проблеми організації. *Економіка та держава*, 2020. № 1. С. 61-65.
2. Зубчик С.М. Внутрішньогосподарський контроль на підприємствах: організація та методика. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Львів. 2016. 318 с.

Безручук Світлана,

доцент, к.е.н., доцент кафедри інформаційних систем в
управлінні та обліку

Федорова Ольга, студентка

Державний університет «Житомирська політехніка»

КРИТЕРІЇ РИЗИКОВОСТІ ПЛАТНИКА ПДВ ЯК ФАКТОР ЯКОСТІ ЗВІТНОСТІ

В Україні значним податком, що формує велику частку відрахувань до бюджету (понад 25% від сукупних державних доходів України), є податок на додану вартість. Законодавством наведені критерії ризиковості платника податку та критерії ризиковості здійснення операцій для виявлення ризиків з несплати податку.

Питання щодо теоретичних та практичних аспектів ефективності ПДВ досліджували зарубіжні вчені, а саме: Д. Бодін, Є.Аткінсон, С.Брю, К.Макконнелл, Л. Єбріл та інші. В Україні питання ПДВ зокрема вивчали: В. Андрущенко, В. Валігура, В. Вітлінський, В. Вишневський, О. Воронкова, О. Данілов, О. Десятнюк, А. Дрига, В. Мельник та інші. Актуальною проблемою є наслідки віднесення до критеріїв ризиковості суб'єкта господарювання, зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування та процедура розблокування та відновлення, яка є досить складною та трудомісткою.

Ризиковість платника податків в Україні визначена за критеріями, які умовно можна поділити на три групи, що стосуються [1, с. 2]: 1) інформації щодо реєстрації (перереєстрації) платника податків (суб'єкт зареєстрований або перереєстрований на недійсні, втрачені, загублені чи втрачені документи) або фізичними особами, що не мають наміру провадити фінансово-господарської діяльності; або здійснення фінансово-господарської діяльність без відома або погодження його засновників або керівників; 2) не має відкритих рахунків у банківських установах (крім бюджетних установ); 3) не подано податкової звітності з податку на додану вартість за два останніх звітних (податкових) періоди (всупереч нормам пп. 16.1.3 ст. 16 та абзацу першого пункту 49.2 і п. 49.18 ст. 49 Податкового кодексу України); наявність іншої податкової інформації, яка стала відома в ході

провадження господарської діяльності, та за цими даними може бути віднесена до критеріїв ризиковості платника ПДВ. Автори визначають їх негативні сторони, зокрема: не визначення відповідальності посадових осіб податкових органів за некомпетентні рішення та відповідальності; недостатня ефективність застосування для виконання завданої мети; створення корупційного середовища; економічні збитки за прийняті рішення; велика зайнятість судової системи, матеріальні втрати сторін, пов'язані із сплатою судових зборів та безпідставного зупинення ПН/РК без огляду на визначені позиції. Вважаємо, що таких факторів значно більше. Так, щодо останнього пункту ризиковості, який трактують, що податковий орган має поточну інформацію, яка виникає під час здійсненні господарської діяльності підприємства, контролюючі органи визначають ризиковість здійснення таких операцій, зазначених в поданій для реєстрації податковій накладній/розрахунку коригування. На нашу думку, саме цей пункт є найбільш некоректним, оскільки не визначено перелік інформації даних та ознак, за якими платник здійснює ризикові операції. Прикладом є така ситуація: добросовісний платник податків укладає договір на поставку товарів (робіт, послуг) з контрагентом та сплачує кошти за поставлений товар, але податкова служба бачить, що цей контрагент є ризикованим, і відносить цю операцію, як критерій ризиковості платника ПДВ, далі блокування реєстрації ПН/РК. Іншими словами, якщо раніше контрагент не зареєстрував ПН/РК (не був зареєстрований вчасно), покупець (замовник) міг довести через суд, що він має право включити суму податку на додану вартість до податкового кредиту, а зараз, щоб отримати відшкодування ПДВ є залежність від діяльності контрагента та позиції податкового органу або суду. Це означає, що критерії фактично дозволяють податковим органам інтерпретувати наявну податкову інформацію на свій розсуд та класифікувати господарські операції як ризиковані.

Проаналізувавши наведену інформацію з різних джерел, можна підсумувати критерії, які виділяють інші автори щодо ризику податкового шахрайства та несплати податків: 1) економічні (оцінка кваліфікованим суб'єктом правочину за рахунок кваліфікованого суб'єкта господарювання в економічному середовищі,

зокрема щодо мети його господарської діяльності, або здійснення операцій, які не обґрунтовані характером його діяльності); матеріальні (полягають у ведені високоризикової господарської діяльності кваліфікованим суб'єктом господарювання з точки зору сприйнятливості до податкового шахрайства); поведінкові (складаються з незвичайної, в даній ситуації, поведінки кваліфікованого суб'єкта); зв'язку (полягають у наявності зв'язку між кваліфікованим суб'єктом господарювання та суб'єктами, які ризикують брати участь або організувати діяльність, пов'язану з податковим шахрайством).

За основу розширення та покращення критеріїв ризиковості можна взяти деякі наведені вище. Щодо критеріїв економічних, то тут потрібно висвітлити операції, суб'єктів, межі розрахунків, які будуть відноситися до ризикованих, аби платник податку мав чіткі межі. Також цей критерій може зменшити тіньову економіку через чіткий контроль операцій та надходжень.

Також, можна додати контроль за платниками, які дійсно визначені ризикованими не тільки за одним критерієм, а хоча б порушили два-три критерії, і якщо це відбувається повторно, то доцільним було б проведення перевірок та ревізій на даних підприємствах. Існують підприємства, які не звітують про свою діяльність, зникли або перестали складати декларацію або призупинили діяльності, за ними потрібно посилити нагляд, провести перевірку їх діяльності та стану, заблокувавши їх реєстрацію ПН/РК.

На сьогодні, популярність набирають господарські операції через систему Інтернет. Проблема є оподаткування електронної комерції, з цього випливає складність визначення об'єкту оподаткування, ускладнюється контроль за господарськими операціями, відповідно цього державний бюджет втрачає значну кількість грошових потоків. В листі про ризиковість таких операцій не наведено. Доцільним розробити алгоритм дій контролю над електронними операціями та їх відображення.

Наступною проблемою є зв'язок платника податку з податковими органами. Потрібно запровадити систему, яка буде попереджати платника про загрозу віднесення його до ризиковості та призупинення ПН/РК.

Прикладом відображення та застосування даного механізму є досвід Польщі [2, с. 115-117]. У 2010 році Міністерство фінансів змінило класифікацію сфер податкового ризику, який діяв два роки поспіль. Нова класифікація включала шість сфер зовнішнього ризику, у тому числі чотири, де спостерігались численні порушення у декларуванні та врегулюванні. Вони включали: внутрішні трансакції; демонструючи, як правило, значну віддачу податку на додану вартість або часті перевищення вхідного податку над податком, що підлягає перерахуванню; суб'єкти господарювання, які не звітують про господарську діяльність, зникають, припиняють подавати декларації або припиняють господарську діяльність; проведення господарських операцій через Інтернет. Щоб підприємство не потрапило під критерії ризиковості, потрібно мати позитивну податкову історію платника податку, підпадати хоча б під один пункт щодо позитивної податкової історії. Отже, цими пунктами податкова служба, відсіює платників ПДВ, які здійснюють невеликі обсяги поставки чи постачання товару та готової продукції малими партіями, торгові підприємства, які працюють зазвичай з неплатниками ПДВ, великі платники податків, які і так сплатили велику частку податку до бюджету, відрахування яких склали більше 5 млн. грн.

Як підсумок зазначимо, що встановлена державою система, яка зачіпає права платників податків та право на отримання податкових кредитів на додану вартість та повернення податку на додану вартість, матиме негативний вплив на економічну діяльність та інвестиційне середовище та суперечить очікуванням бізнесу. Необхідно зменшити контроль податкових органів засобів неналежного та незаконного впливу на суб'єктів господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Критерії ризиковості платника ПДВ: Лист Державної фіскальної служби України від 07.08.2019 № 1962/99-99-29-01-01 [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1962872-19#Text>.
2. Małgorzata M.H. Krajowe obszary ryzyka zewnętrznego jako kryterium selekcji podatników vat do kontroli podatkowych external risk areas at national level as a criterion for the selection of taxpayers for vat audits, Prace naukowe uniwersytetu ekonomicznego we wrocławiu nr 509, 2018. – s. 110-121.

Белінська Марина

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Науковий керівник:

Мазіна Олександра Іванівна., доцент, к.е.н., доцент
кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ВІДОБРАЖЕННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ЗВІТІ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Фінансово – господарська діяльність підприємств особливо пов'язана з рухом грошових коштів, в результаті якого формуються вхідні та вихідні грошові потоки. Політика управління грошовими коштами полягає в оптимізації розміру їх залишку з метою забезпечення безперервної платоспроможності та ефективного використання. Головним інформаційним ресурсом для здійснення аналізу, контролю та управління грошовими коштами для внутрішніх користувачів виступають дані бухгалтерського обліку та звітності, а для зовнішніх користувачів - це фінансова звітність підприємства, яка включає Звіт про рух грошових коштів.

Питання інформаційного забезпечення управління підприємством, яке генерується системою обліку та звітності, знаходиться під постійною увагою вітчизняних та зарубіжних вчених, до числа яких можна віднести В. М. Теслюка, С.Ф.Голова, В.М. Костюченко, Є.П. Гнатенка, І.О. Бланка, М.Д. Білика, Ф.Ф. Бутинця та інших.

Звіт про рух грошових коштів відображає вплив операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємств на стан його грошових коштів та їх еквівалентів за звітний період часу і дає змогу пояснити причини змін грошових коштів за цей період та прийняти правильні управлінські рішення.

Обов'язковою вимогою до представлення інформації руху грошових коштів у Звіті про рух грошових коштів є їхній розподіл на операційну, інвестиційну і фінансову діяльність, що в деякій мірі нагадує структуру Звіту про сукупні доходи. Міжнародні стандарти фінансової звітності та практика розвинених країн ринкової економіки передбачають можливість складання

Звіту про рух грошових коштів двома методами [1]. Підприємство повинно складати Звіт про рух грошових коштів у частині подання грошових потоків з операційної діяльності, використовуючи:

- прямий метод, відповідно до якого розкривається інформація про основні класи валових надходжень та валових виплат;

- непрямий метод, відповідно до якого чистий прибуток коригується з урахуванням впливу негрошових операцій, відкладених (або нарахованих) сум по минулим (або майбутнім) надходженнями грошових коштів з операційної діяльності, а також статей надходження (або вибуття), пов'язаних із потоками грошових коштів з інвестиційної або фінансової діяльності [2].

В національній практиці відображення грошових коштів у фінансовій звітності регулюється Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», у якому вимоги до відображення грошових потоків приведено у відповідність до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) 7 «Звіт про рух грошових коштів» [3]. Результатом руху грошових потоків у Звіті про рух грошових коштів є показник грошових коштів та їх еквівалентів на кінець звітного періоду. При чому, цей показник повинен корелювати (співпадати) з показником грошових коштів та їх еквівалентів у Звіті про фінансовий стан підприємства на кінець періоду.

Надходження і витрати грошових коштів підприємства наводять у Звіті про рух грошових коштів, посилаючись на записи щодо їх руху на рахунках бухгалтерського обліку за трьома видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою. Таке розмежування грошових потоків надає користувачам додаткові можливості щодо порівняння та аналізу співвідношення результатів операційної інвестиційної та фінансової діяльності за звітній і попередній періоди та прийняти правильні рішення стосовно очікувань до здатності генерувати грошові кошти у майбутньому.

Деякі сучасні економісти вважають Форму № 3 непростю, проблемною та незрозумілою, яка заповнюється з перекрученням значень у статтях, щоб

відобразити залишок грошових коштів на кінець звітного періоду, який буде збігатися із залишком у Балансі [4]. Особливо це стосується використання непрямого методу складання Звіту про рух грошових коштів. Однак, саме непрямий метод складання цього звіту надає можливість зацікавленим користувачам перевірити достовірність інформації стосовно руху грошових коштів, оскільки для непрямого методу можна скористатися показниками Звіту про фінансовий стан та Звіту про сукупні доходи і перевірити результат руху грошових коштів від операційної діяльності.

Міжнародні стандарти фінансової звітності формулюють принципи розкриття інформації про рух грошових коштів у фінансові звітності, зокрема і у Звіті про рух грошових коштів. Аналітична цінність Звіту про рух грошових коштів полягає в тому, що показники, які цей звіт вміщує, дають можливість встановити напрями надходження і цільове витрачання грошових коштів у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також спрогнозувати рух грошових коштів у майбутньому.

Крім того, дані Звіту про рух грошових коштів дають можливість визначити ефективність управлінських рішень щодо грошових потоків підприємства за відповідний звітний період.

Список використаних джерел:

1. Черемісова Т.А. Узагальнення статей Звіту про рух грошових коштів за видами діяльності підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. №7. с. 22-27.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 “Звіт про рух грошових коштів”. URL: <https://cutt.ly/ecWcm4D>
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Теслюк В. М. Складання звіту про рух грошових коштів. *Вісник Сумського НАУ*. 2011. № 1(30). С. 127–131.

Бессонова Світлана,

професор, к.е.н., професор кафедри
обліку та аудиту

*ДВНЗ «Приазовський державний
технічний університет»*

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ АУДИТ ЯК ФОРМА КОНТРОЛЮ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Роль діяльності державного фінансового контролю бюджетної сфери важко недооцінити адже саме даний вид контролю впливає на виявлення таких негативних проблем, як неефективне використання нефінансових та фінансових ресурсів бюджетної організації, недотримання або неправильне трактування законодавчої бази, нецільове використання грошових коштів.

Діяльність державного фінансового аудиту спрямована на виконання чинного фінансово-бюджетного законодавства, дотримання законності фінансової дисципліни, встановлення порушень та недоліків, виявлення фактів неефективного витрачання ресурсів та нецільового їх використання, упередження втрат від неефективних управлінських рішень, надання пропозицій та рекомендацій відносно раціональності та ефективності використання коштів та майна бюджетних установ з метою досягнення економії бюджетних коштів.

Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю. До завдань аудиту відносяться:

відповідність ведення бухгалтерського обліку згідно національних стандартів державного сектору;

контроль за використанням бюджетних коштів згідно кошторису та нормативно-законодавчої бази;

визначення доцільності використання матеріальних ресурсів бюджетного закладу;

перевірка правильності складання фінансової звітності;

перевірка держзакупівель.

Виконуючи контрольну функцію, державний фінансовий контроль, на відміну від аудиту, не передбачає надання консультаційних послуг щодо усунення недоліків, помилок у роботі бухгалтера, оптимізації ведення бухгалтерського обліку, ефективності використання фінансових та нефінансових ресурсів бюджетної організації, проведення досліджень та надання пропозицій щодо оптимізації стратегічних перспектив розвитку та ефективного управління суб'єктів державного сектору.

Аналіз діяльності державної фінансової служби аудиту за останні п'ять років довів наступне: спостерігається поступове зниження тиску на розпорядників бюджетних коштів – перевірки державного фінансового контролю замінюють аудитом, спрямованість якого націлена, по-перше, на попередження порушень та, по-друге, їх недопущення у фінансовій діяльності бюджетної установи. Але у 2020 році кількість проведених державних аудитів була значно зменшена (рис.1):

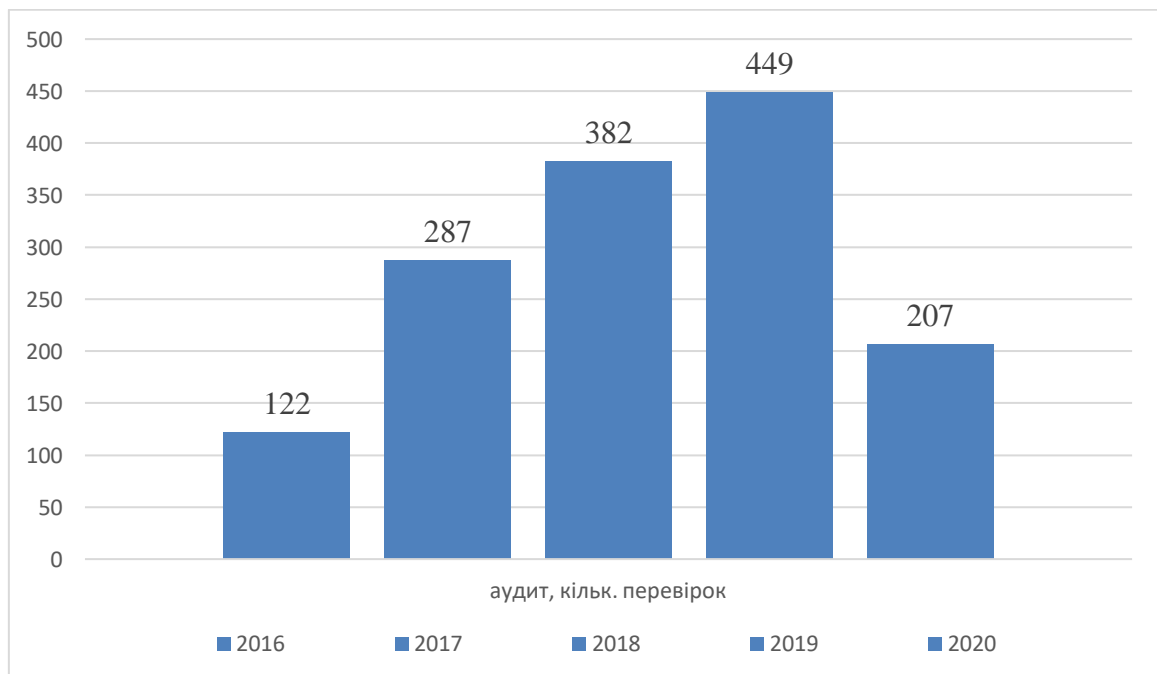

Рис. 1. Кількість проведених державних фінансових аудитів за період 2016-2020 рр. (складено за результатами звітів) [3-5].

Значне зменшення кількості державних фінансових аудитів обумовлено значним збільшенням обсягів перевірок закупівель, які здійснює Державна аудиторська служба України.

Доцільно також провести обстеження обсягів контролю ресурсів, які були охоплено державним фінансовим аудитом.

Таблиця 1

Основні показники діяльності державної аудиторської служби України за період 2016-2020 рр. (складено за результатами звітів) [1-5].

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Обсяг охоплення ресурсів аудитом, млрд. грн.	32	140	679,5	365,1	227,7
Виявлено правопорушень, млрд. грн.	2,6	11,2	15,9	1,7	154,4
Загальна сума відшкодованих втрат, млн. грн.	611,5	787,1	960,3	950,4	1072,6
у т. ч. за результатами завершених державних фінансових аудитів, млн. грн.	297,1	271,9	340,7	296,4	251,4
Упереджено потенційних втрат, млн. грн	275,9	377,7	463	740,3	895,9
В середньому на 1 перевірку відшкодовано втрат, млн. грн	259,5	488,8	1778,8	629,4	1031,4

Дослідження за період 2016-2020 років довели наступне: незважаючи на скорочення обсягів охоплення аудитом ресурсів, спостерігається збільшення попереджень потенційних втрат майже у три рази. Це доводить мету функціонування державної аудиторської служби, а саме не тільки виконання контролю, а й надання пропозицій щодо стратегічних заходів, спрямованих на ефективний розвиток як окремого суб'єкта так і держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Публічний звіт «Про діяльність аудиторської служби України за 2016 рік». URL: https://dasu.gov.ua/attachments/288def86-fbab-4bac-905d-a6e796712d20_%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0

<https://dasu.gov.ua/attachments/27fed13b-f85d-4631-9701-87370a628c97> %D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8%202016%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf

2. Публічний звіт «Про діяльність аудиторської служби України за 2017 рік» URL: <https://dasu.gov.ua/attachments/27fed13b-f85d-4631-9701-87370a628c97> %D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8%202017%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf

3. Публічний звіт «Про діяльність аудиторської служби України за 2018 рік» URL: <https://dasu.gov.ua/attachments/68787307-9c90-49c3-a2a7-8310e7e8f96c> %D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8%202018%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf

4. Публічний звіт «Про діяльність аудиторської служби України за 2019 рік» URL: <https://dasu.gov.ua/attachments/bd917f8b-429b-481c-943a-98dbca654cda> %D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8%202019%20%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf

5. Публічний звіт за 2020 рік «Про діяльність аудиторської служби України» URL: <https://dasu.gov.ua/attachments/60567d79-9784-4c4f-8d5c-abb9af46d467> %D0%9F%D0%A3%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2_2020_.pdf

Білобровенко Тетяна,

к. е. н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Заріцька Вікторія,

Здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

ПРОЦЕСИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА ЇХ

ПРИЧИНИ

Податкова система є одним із найважливіших елементів економіки України. Однак, останні декілька років все більше зростає явище ухилення від сплати податків, яке для суб'єктів господарювання практично стало нормою. Як відомо, рівень тіньової економіки України перевищує 50%, тоді як в Європі даний показник дорівнює 5-10 % від ВВП, що свідчить про те, що дана тенденція є негативною і погіршує умови життя суспільства (зростає злочинність, збільшується рівень корупції, посилюється майнова нерівність, втрачаються позиції країни на міжнародній арені). Тому проблема ухилення від сплати податків в Україні займає провідне місце і потребує нагального вирішення.

Це дійсно є дуже серйозною проблемою, яку намагаються вирішувати на міжнародному рівні впливові організації, фінансові і правові установи. Ухилення від сплати податків вбачається особливо актуальним, ураховуючи розміри тіньового сектору економіки України і проблеми, які виникають разом з цим явищем. За оцінками дослідників, в Україні близько 45% ВВП не оподатковується (входить у тіньовий сектор економіки), що перевищує в декілька раз відповідний показник у європейських державах. Це говорить про те, що в Європі вищий рівень національної свідомості і більші темпи економічного розвитку.

Над проблемою ухилення від сплати податків, зборів та інших платежів суб'єктами підприємницької діяльності тривалий час дискутують багато вчених. Окремі аспекти вказаної проблеми висвітлено в працях таких

науковців: Главацької Н.І., Таранова І.М., Василечко С.Л., Бідника Р.Р., Дедекаєва В.А., Андрущенко М.Д., Якимчука Ю.Ю., Германчук Т.К. та багатьох інших учених.

Згідно думки Главацької Н.І., з якою ми повністю погоджуємося: «у державах із високим рівнем національної свідомості, економічного розвитку, громадських інституцій у процесі розроблення податкового законодавства беруть участь державні органи не одноосібно, а спільно з платниками податків. У таких суспільствах встановлено чіткий контроль за розподілом і витрачанням бюджетних коштів, характерний високий рівень довіри платників податків державним органам, сплата податків є усвідомленою дією. Навпаки, у країнах із незрілою демократією, несформованими громадськими інституціями, високим рівнем корупції всіх гілок влади сплату податків платник розглядає як примусове стягнення» [2, с. 80-81].

Відповідно, платники податків в країнах з незрілою демократією намагаються будь-яким шляхом ухилитися від сплати. Серед основних чинників, які є причиною уникнення сплати податків, виділяють [2]:

- висока кількість податків та рівень податкових ставок;
- складність у розрахунках податкових сум;
- постійна зміна видів податків та ставок;
- низька ефективність роботи податкової служби;
- низький рівень суспільної свідомості щодо необхідності сплачувати податки;
- низький рівень довіри платників до владних структур, котрі виконують функцію розподілу коштів, отриманих від податків;
- високий рівень корупції у державі.

Існує декілька методів протизаконного ухилення від сплати податків, а саме [4, с. 2-3]:

- нелегальна діяльність з виробництва товарів та надання послуг, або іншими словами «тіньова економіка», яка передбачає повну несплату всіх податків і зборів і може провадитись у таких формах: заняття підприємницькою

діяльністю без відповідної державної реєстрації, імітація зупинення діяльності підприємства, здійснення діяльності, що підлягає ліцензуванню без відповідної ліцензії, нелегальне виробництво товарів і надання послуг у межах легальної діяльності та ін.;

- приховування об'єктів оподаткування в межах легальної діяльності, що передбачає: неподання податкових декларацій або подання їх з перекручуванням; приховування виручки; заниження сум фактично виплаченої заробітної плати; завищення валових витрат тощо;

- фальсифікація обліку, як метод ухилення, передбачає ведення податкового обліку з порушенням чинного законодавства. Наприклад, відображення підприємцем своїх особистих витрат як загальних витрат підприємства;

- не відображення у податковому обліку деяких операцій. Наприклад, товари продаються фактично, але продовжують обліковуватись на складах продавця і навпаки;

- маскування дійсних ситуацій іншими фіктивними юридичними ситуаціями може здійснюватись шляхом: створення фіктивних фірм; оформлення операцій з продажу як дарунок; оформлення оплати праці як участі у прибутках або відносин позики тощо;

- неумисні правопорушення і помилки, які виникають внаслідок складності чинного законодавства, частоті зміни податкових норм, необізнаності платників з причини недостатнього інформування та роз'яснення податковими органами.

Слід зазначити, що існує спосіб мінімізації сплати податків за допомогою законного зменшення податків, зборів та інших платежів. У даному випадку йдеться про таку організацію роботи, при якій знижується необґрунтована переплата податків і не нараховується пеня чи штраф, тобто платник податків використовує дозволені або незаборонені законодавством способи зменшення податкових платежів [3, с.662].

Отже, щоб зменшити масштаби явища ухилення від сплати податків необхідно: вдосконалити податкове законодавство; підвищити рівень податкової культури та податкової дисципліни; ефективно використовувати податкові надходження.

На законодавчому рівні необхідно, за допомогою внесення змін до Кримінального кодексу України, посилити відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів,. Ще одним із шляхів скорочення даної проблеми є виховання у платників патріотичних почуттів щодо обов'язку утримувати державу завдяки сплаченим ними податків в обмін на суспільні блага.

На практиці ж необхідно активізувати боротьбу з корупцією і організованою злочинністю, вдосконалити демократичні інститути, посилити відповідальність учасників бюджетного процесу.

Список використаних джерел:

1. Мельник О. О. Основні способи ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів. 2017 р. С. 122-125.
2. Главацька Н.І. Визначення передумов та наслідків ухилення від сплати податків. 2016 р. С. 79-81.
3. Корягіна Т. В. Проблема ухилення від податків та наслідки цього явища для бюджету України. 2017 р. С. 660-663.
4. Безкрєвена А. В. Податки: причини та наслідки їх. 2016 р. С. 1-4.

Білобровенко Тетяна

к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Гаркуша Дана

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АУДИТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

Реалізація продукції, як об'єкт аудиту, повинна мати організацію та єдину методикау аудиторської перевірки.

«Реалізація продукції (робіт, послуг) — це господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає передачу права власності на продукцію (роботи, послуги) іншому суб'єкту підприємницької діяльності в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань» [1].

Організація та методика аудиту реалізації продукції повинні будуватися відповідно до вимог чинного законодавства та політики бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання.

«Завдання аудиту реалізації продукції, товарів, робіт та послуг полягає у встановленні таких показників:

правильність визначення обсягів реалізованої продукції (робіт, послуг) за безготівковими розрахунками, готівку;

своєчасність і правильність оформлення процесу реалізації первинною документацією;

дотримання порядку відображення в податковому обліку сум, які включаються до складу податкових доходів та витрат ;

обґрунтованість встановлення якості реалізованої продукції, втрати на стадії збуту та відповідальних за це осіб;

правильність визначення фінансових результатів за видами діяльності;

дотримання договірних зобов'язань щодо реалізації продукції;

правильність визначення сум щодо собівартості виробленої та реалізованої продукції» [2].

Для отримання правдивих доказів аудиту реалізації продукції аудиторю потрібні такі документи як: прибутковий касовий ордер; виписка банку; рахунок фактура; товарно-транспортна накладна; облікові регістри (Журнал 6, рахунок 701 "Доходи від реалізації готової продукції", 702 "Доходи від реалізації товарів") [3].

Аудит реалізації продукції має включати наступні етапи, а саме: анкетування; розробка загального плану аудиту реалізації продукції, що відобразатиме основні процедури для вирішення основних завдань перевірки; розробка програми аудиту реалізації продукції.

Спочатку аудитор розробляє анкету для перевірки доходу від реалізації продукції. Після того, як склав анкету, аудитор починає розробляти особистий план аудиту витрат на виручку від реалізації продукції (табл.1).

Таблиця 1

Загальний план проведення аудиту реалізації продукції [3]

№	Етап	Перелік процедур	Термін етапу аудиту	ПІБ
1	Підготовчий	Обмін листами, укладення договору, ознайомлення з діяльністю підприємства, оцінка системи внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, сутєвості, планування аудиту реалізації продукції		
2	Основний	1. Перевірка залишків реалізованої продукції на початок періоду. 2. Перевірка правильності документального оформлення операцій з обліку реалізації продукції. 3. Перевірка випадків відсутності документів реалізованої продукції. 4. Перевірка правильності оцінки реалізації. 5. Перевірка правильності бухгалтерського обліку продаж (кореспонденція рахунків, облікові регістри). 6. Перевірка відповідності записів аналітичного і синтетичного обліку на рахунках реалізації записам в облікових регістрах, Головній книзі, звітності		
3	Заключний	Здійснення процедур зі збором та обґрунтування отриманої інформації (підготовка аудиторського висновку та складання аудиторського звіту)		

Наступним кроком є розробка програми аудиту доходів від реалізації продукції див. табл.2. Щоб правильно розробити програму аудиту доходу від реалізації продукції, аудитор повинен планувати процедури аудиту, що дозволяють встановити справжню істину щодо таких звітів: дохід від реалізації продукції, отриманої в процесі звичайної діяльності компанії; точність в обліку доходів; наявність первинних документів.

Таблиця 2

Програма аудиту доходів від реалізації продукції [4]

№	Аудиторські процедури	Мета	Задачі	Аудиторські докази	Метод перевірки
1	Перевірка залишків реалізованої продукції на початок періоду	Впевнитись у правильному формуванні залишків	Перевірка в відповідності залишків реалізованої продукції	Фінансові результати, Журнал б, Головна книга	Документальний арифметичний
2	Перевірка правильності документально го оформлення операцій з обліку реалізації продукції	Впевнитись у правильності документального оформлення операцій з обліку реалізації продукції	Перевірка правильності документально го оформлення операцій з обліку реалізації продукції	Акт приймання-передачі, картки рахунки фактури	Документальний
3	Перевірка випадків відсутності документів реалізованої продукції	Впевнитись у наявності та правильності заповнення документів реалізованої продукції	Перевірка наявності документів реалізованої продукції	Товарно-транспортна накладна, рахунки фактури, реєстри бух.обліку	Документальний арифметичний
4	Перевірка правильності оцінки реалізації	Впевнитись у правильності оцінки реалізації	Перевірка правильності оцінки реалізації	Рахунки-фактури	Документальний
5	Перевірка правильності бухгалтерського обліку продаж (кореспонденція рахунків, облікові реєстри)	Впевнитись у правильності ведення бухгалтерського обліку реалізації продукції	Перевірка правильності відображення в обліку реалізації продукції	Товарно-транспортні накладні, рахунки фактури, бух.реєстри, Головна книга	Документальний арифметичний
6	Перевірка відповідності	Впевнитись у відповідності	Перевірити повноту	Головна книга,	Документальний арифметичний

записів аналітичного і синтетичного обліку на рахунках реалізації записам	записів аналітичного і синтетичного обліку на рахунках реалізації	бухгалтерського обліку доходів від реалізації за звітний період	бух.реєстри, Звіт про фінансові результати	
---	---	---	--	--

Під час аудиту реалізації продукції аудитор має перевірити наявність та правильність заповнення первинних документів і договорів з покупцями та замовниками [3]. Наявність та опрацювання робочих документів дасть аудитору якісне вирішення завдань аудиту реалізації продукції та надання обґрунтованих доказів.

Якщо під час перевірки документів аудитор виявляє помилки, то аудитору слід розширити межі вибіркового дослідження. В ході чого у аудиторському звіті аудитор показує достовірну інформацію про допущення помилки та пропонує комплекс процедур, котрі допоможуть підприємству уникнути цих помилок в майбутньому [3].

Отже, у роботі наведено удосконалення аудиту реалізації продукції з метою підвищення ефективності діяльності підприємств, що включає в себе анкету, загальний план аудиту, програми аудиту та робочі документи. Запропонована методика проведення аудиту надасть змогу аудитору охопити всі аспекти обліку реалізації продукції.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Дохід” : Рат. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99р. N290, із змінами та доповненнями.
2. Кравченко М.В. Теоретичні аспекти контролю й аудиту процесу реалізації готової продукції в аграрному підприємстві. *Економіка і суспільство*. № 15. 2018
3. Макаренко А. П. Організація та методика аудиту готової продукції. *Ефективна економіка*. №1. 2019.
4. Макаренко А. П. Аудит доходів від реалізації продукції. *Економічна наука*. № 2. 2018.

Білобровенко Тетяна

к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Томша Ауріка

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Державний фінансовий контроль – важлива функція державного управління, оскільки забезпечує реалізацію фінансової політики держави та сприяє формуванню ефективного використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених цілей на макро- та макрорівнях. Саме таким чином суб'єкти державного фінансового контролю попереджають фінансові порушення і злочини, а також сприяють викриттю та запобігають виникненню тіньової економіки шляхом проведення контрольних заходів.

Проблемні питання державного фінансового контролю досліджували такі вчені-економісти як Т.Білобровенко, В.Бурцев, В.Дерій, Н.Мельничук, В. Симоненко, О.Шевчук, у своїх працях вони приділяли увагу сутності і призначення аудиту ефективності та особливостям здійснення державного фінансового контролю.

Проте, на сьогодні актуальною темою є аналіз результатів виконання плану Державного бюджету за допомогою органів державного фінансового контролю та заходи їх вдосконалення за допомогою налагодження системи фінансового контролю в Україні може стати запорукою ефективного функціонування державних фінансів, зокрема отримання таких результатів як: дотримання економічної безпеки держави, збалансування державного та місцевих бюджетів, досягнення фінансової самодостатності регіонів, секторів і галузей економіки, збільшення захищеності фінансово-економічних інтересів громадян і суспільства, і як результат - процвітання держави, посилення престижу перед світовою спільнотою[1, с.27].

Найвищим органом державного фінансового контролю в Україні є Рахункова палата, яка здійснює свої повноваження за дотриманням державного бюджету, своєчасного погашення внутрішнього і зовнішнього боргу, законності

руху державних коштів, дотримання фінансування програм економічного та науково-технічного значення. Відповідно до статті 98 Конституції України[2] та статті 7 Закону України «Про Рахункову палату» проведемо аналіз річного звіту про виконання державного бюджету на 2020 рік. Рахункова палата здійснює три стадії контролю Державного бюджету України. Попередній контроль здійснюється під час формування проєкту державного бюджету на наступний рік, поточний контроль здійснюється під час виконання державного бюджету за звітний рік, подальший контроль реалізується по факту виконання державного бюджету за попередній рік.

За результатами Звіту Рахункової палати про виконання закону про Державний бюджет на 2020 рік, у січні-вересні 2020 року встановлено наступне у таблиці 1.

Таблиця 1

Дані виконання закону про Державний бюджет на 2020 рік, млрд.грн.

№ з/п	Показники	Всього			У т.ч. загальний фонд		
		План на 2020 рік	Виконано	% виконання	План на січень-вересень	Виконано	% виконання
	ВСЬОГО ДОХОДІВ	1012	765	75,6	665	655	98,5
1.	ПДФО	111	84	75,2	83	84	101
2.	Податок на прибуток підприємств	98	74	75,2	74	74	100,1
3.	Рентна плата за користування надрами	27	18	66,2	23	18	79,5
4.	Акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів	75	58	76,6	47	49	103,5
5.	Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів	53	41	76,4	2,7	3,9	141,8
6.	ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	78	85	109,6	59	85	143,3
7.	ПДВ із ввезених на митну територію України товарів	304	189	62,1	222	189	84,9
8.	Ввізне мито	28	21	74,3	15,1	15	99,5

9.	Частина чистого прибутку державних підприємств і дивіденди, нараховані на акції господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність	72	69	95,9	66	65	99
10.	Кошти, що перераховуються НБУ	43	43	100	43	43	100
11.	Власні надходження бюджетних установ	65	48	737	-	-	-

Джерело: створено автором на основі[4].

Таким чином, доходи державного бюджету у січні-вересні 2020 року становили 765 млрд.грн. (75,6% плану на рік), доходи загального фонду становили 655 млрд.грн. (76,4%), а спеціального – 110 млрд.грн. (71,5%).

У Законі України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», обсяг доходів становить 1 трлн.96 млрд.грн., проте Законом України від 13.04.2020 «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет на 2020 рік», доходи державного бюджету зменшено на 120 млрд. (10,9%).

Отже, державний фінансовий контроль є важливою функцією держави. Рахункова палата України визначає продуктивність, результативність, економність використання бюджетних коштів. За результатами здійснення у 2020 році заходів державного фінансового контролю Рахункова палата неодноразово звертала увагу влади на фундаментальні проблеми, що негативно впливають на якість складання проєкту державного бюджету і його виконання, а тому необхідно вжити заходів при прогнозуванні макроекономічних показників, на основі яких плануються показники державного бюджету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білобровенко Т.В. Моніторинг закупівель як ефективна форма державного фінансового контролю. Матеріали II Всеукраїнська науково-практичної інтернет-конференції конференції «Державний фінансовий контроль, незалежний аудит та аналіз: проблеми та перспективи розвитку. 2019. URL:<http://www.nusta.edu.ua>

2. Конституція України: від 28.06.1996 р № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Контроль у бюджетних установах: теорія та практика: монографія. За заг. ред. Л. Дікань. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 332 с.
4. Рахункова палата України: веб-сайт. URL: <http://www.eco-live.com.ua> (дата звернення: 31.01.2021).

Бобиль Володимир

професор, д.е.н., завідувач кафедру
обліку і оподаткування

Капшук Ольга

магістр кафедри обліку і оподаткування

Дніпровський національний університет

залізничного транспорту імені ак. В. Лазаряна

ОБЛІК ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується динамізмом та якісними змінами в усіх сферах суспільного життя. В умовах фінансової невизначеності одне із важливих місць у процесі фінансового обліку посідає питання оптимізації витрат.

Витрати підприємства – це складна економічна категорія, яка поєднує процес створення необхідного обсягу економічних ресурсів на підприємстві та процес їхнього використання.

Облік та оптимізація витрат має особливе стратегічне значення для вітчизняних підприємств залізничного транспорту, оскільки лише за умови ефективного використання виробничих ресурсів можливий сталий розвиток підприємств навіть у період кризи. Виникає потреба в докорінній зміні господарського механізму, який регулює економічні процеси, а це, у свою чергу, вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення змісту та методології аналізу витрат.

В процесі господарської діяльності підприємств залізничного транспорту фінансовий та управлінський облік має забезпечувати вирішення певних питань, що пов'язані з витратами цих підприємств.

Витрати виникають у процесі формування і використання ресурсів для досягнення певної мети. Зазвичай вони є різноспрямованими, поділяються на інвестиційні та поточні (операційні), пов'язані з безпосереднім виконанням підприємством своєї місії – виготовлення продукції або наданням послуг.

Отже, витрати можна розглядати як суму ресурсів, витрачених на виробництво продукції (робіт, послуг), а також як вартісну оцінку спожитих у процесі виробництва матеріалів, палива, основних засобів, трудових ресурсів, фінансових активів та інших витрат.

П(С)БО 16 «Витрати» визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємств, у тому числі залізничного транспорту, та її розкриття у фінансовій звітності [2].

У фінансовому обліку, витрати визнаються за наступних умов:

- якщо актив забезпечує економічні вигоди протягом кількох звітних періодів, то витрати відображаються у Звіті про фінансові результати на основі систематичного та раціонального їх розподілу (наприклад, у вигляді амортизації) протягом тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди;

- витрати слід відображати у звіті про фінансові результати, якщо економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати такому стану, за якого вони визнаються активами підприємства;

- згортання доходів і витрат не дозволяється, крім випадків, передбачених відповідними положеннями (стандартами).

В обліку витрати класифікують за різними ознаками, що забезпечує більш глибоке вивчення складу та характеру витрат, дає змогу керівництву підприємства детально проаналізувати рівень витрат за різними класифікаційними ознаками та виявити джерела економії, сприяє кращому

розумінню призначення витрат, їх економічної ролі у процесах, що відбуваються на підприємстві.

Пошук шляхів зниження витрат в сучасних умовах слід розглядати як фактор підвищення прибутковості й ефективності роботи підприємств залізничного транспорту, забезпечення їх стабільності в ринковому середовищі, розширення можливостей внутрівиробничої реструктуризації відповідно до змін кон'юнктури ринків логістичних послуг. Величина витрат у багатьох випадках визначається як головний критерій у виборі варіантів розвитку підприємств. У вітчизняній практиці більшість досліджень у сфері оптимізації витрат здійснені в умовах адміністративно-командної системи господарювання, коли основну увагу звертали на обґрунтування методів і форм обліку витрат, залишаючи недостатньо вивченими методи управління витратами. В умовах кризи змінюється підхід до управління витратами з боку держави. Підвищення самостійності підприємств у формуванні витрат і зниження контролю з боку держави за їх ефективним здійсненням сприяли необґрунтованому їх зростанню порівняно з минулими періодами. До сьогодні ще не визначено науково обґрунтований вибір найбільш раціональних форм організації обліку витрат, проблеми виявляються в розробці методів групування витрат, зокрема їх систематизації за рівнями управління, центрами формування і центрами відповідальності, слабкою є інформаційна забезпеченість облікових процесів. Все це обмежує можливості використання оперативного обліку, є однією із причин обмеженого і малоефективного його використання в практиці управління витратами. Загроза зменшення прибутку і банкрутства підприємств залізничного транспорту в умовах конкурентної боротьби вимагає переглянути принципи управління собівартістю з метою скорочення часу виробничого процесу, покращання якості продукції і зниження невиробничих витрат.

З позицій економічного підходу до витрат необхідно відносити не тільки фактичні витрати, але й витрати, що пов'язані з альтернативним шляхом використання своїх ресурсів.

Оскільки матеріальні витрати на підприємствах залізничного транспорту займають значну частину у собівартості готової продукції, то варто звернути увагу на питання зниження витрат на матеріально-технічне забезпечення підприємства. Зниження цих витрат може відбуватися різними шляхами, а саме: зменшення конструктивної матеріалоемності продукції, яке відбувається внаслідок використання економічних видів матеріальних ресурсів; скорочення числа непотрібних функцій; зниження запасів міцності виробів тощо.

Сучасні методи оптимізації витрат повинні бути гнучкими, простими у використанні, надавати в оперативному порядку необхідну для прийняття управлінських рішень інформацію. При цьому оперативність інформації є дуже важливим аспектом, оскільки своєчасний вплив на рівень витрат і формування собівартості продукції можливий тільки при такій організації обліку, при якій причини змін собівартості продукції, допущення перевитрат і отримання економії розкриваються не тільки шляхом аналізу звітних калькуляцій, але й у процесі господарської діяльності на підставі первинної документації та поточних облікових записів.

В процесі оптимізації витратами використовуються економіко-математичні моделі взаємозв'язку чинників, що впливають на розмір витрат та їх вплив на фінансові результати діяльності підприємства.

В сучасних економічних умовах майже на всіх вітчизняних підприємствах сформована така система управління, яка спрямована на забезпечення ефективності виробничих процесів, аналіз і використання факторів зниження витрат для покращення фінансових результатів діяльності. Однак, така система недостатньою мірою враховує вплив чинників зовнішнього ринкового середовища на рівень і поведінку витрат підприємств залізничного транспорту. Тож для вирішення цього питання особливу увагу варто звернути на визначення видів витрат та місця їх виникнення, для забезпечення стабільності і розвитку підприємств залізничного транспорту в умовах фінансової невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ МФУ № 318 від 31.12.99. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.
3. Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ МФУ № 73 від 07.02.2013 . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

Бондар Юлія Анатоліївна

*к.е.н, доцент, доцент кафедри
менеджменту та економіки,*

*Льотна академія Національного
авіаційного університету*

Швиданенко Діна Вікторівна

*завідувач сектору економічних досліджень,
відділу ТГЕБЗД та Од Кіровоградського
науково-дослідницького експерно-
криміналістичного центру МВС України*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

У сучасних реаліях економіки, що характеризуються модернізацією державних фінансів, а також бухгалтерського обліку в державному секторі, важливого значення набуває зміцнення управління державними фінансами. На сьогодні процес трансформації в державному секторі доторкнувся до всієї облікової системи. Адже саме державні установи відіграють важливу роль у системі державних фінансів, що є важливим для задоволення суспільних потреб. Державне підприємництво має певні відмінності від підприємницької діяльності приватних підприємств. Функціонування установ державного сектору економіки, що фінансуються за рахунок бюджету, вимагають проведення ефективної аналітичної діяльності, яка ґрунтується на детальному аналізі даних звітності, що відображають результати господарської та фінансової діяльності установи.

Діяльність установ державного сектору економіки має ряд особливостей, що в свою чергу впливають на побудову бухгалтерського обліку. Так як дані установи є неприбутковими організаціями, тому функціонують на правах державної власності, основною метою яких є:

- досягнення відповідних показників, які передбачені кошторисом,
- виконання визначених завдань статутом,
- виконання функцій передбачених програмою.

Особливості та основні форми забезпечення бухгалтерського обліку установ державного сектору економіки відображені в таблиці 1.

Таблиця 1

Ознаки бухгалтерський облік в установах державного сектору економіки

Бухгалтерський облік забезпечує:	Особливості бухгалтерського обліку:
<ul style="list-style-type: none">- безперервний контроль за виконанням кошторису витрат, а також станом розрахунків з іншими підприємствами;- збереження грошових коштів та матеріальних цінностей;- забезпечувати повне та своєчасне відображення фінансово-господарських операцій з використання бюджетних і позабюджетних коштів відповідно до їх цільового призначення;- здійснювати контроль за правильністю оформлення документів та законністю операцій.	<ul style="list-style-type: none">- організація обліку відповідно до статей бюджетної класифікації;- ведення обліку отриманих асигнувань з бюджетів різних рівнів;- розподіл обліку видатків за джерелом покриття;- окремий облік касових та фактичних видатків;- контроль виконання кошторису видатків;- дотримання ведення обліку та звітності вимогам нормативних документів та ін.

Джерело: узагальнено на основі [2, 3]

Основним завданням обліку у процесі діяльності установ державного сектору економіки є забезпечення своєчасного, точного, повного відображення всіх господарських операцій у бухгалтерських документах та використання виділених коштів з бюджетів різних рівнів за цільовим призначенням [3, с. 347].

Бухгалтерський облік установ державного сектору економіки є з'єднуючою ланкою між виробничо-фінансовою діяльністю господарюючих суб'єктів та особами, які приймають рішення щодо зміни діючих принципів і правил організації обліку залежно від потреб установи.

Як свідчить практика організації обліку в державному секторі економіки властивий чіткий дворівневий характер, що відображено на рисунку 1.

Відповідно до Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» установи державного сектору економіки самостійно обирають форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку порядку та способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки даних [1].

Рис.1. Організації обліку в установах державного сектору економіки

Таким чином, можна сказати, що організація бухгалтерського обліку в установах державного сектору економіки є організованою системою збирання, реєстрації та узагальнення інформації щодо складу засобів, джерел фінансування та зобов’язань установи, фінансових процесів за допомоги суцільного, безперервного й документального обліку всіх господарських операцій, що відображають господарську діяльність установи.

Список вириста них джерел

1. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Максимова В.Ф. Перспективи вдосконалення облікової системи в бюджетних установах. *Бізнес Інформ*, 2014. № 7. С.230-234.
3. Марценяк Н.О. Реформування бухгалтерського обліку бюджетних установ: проблеми та перспективи. *Науковий вісник БДФА*.2010. №4.С. 346-351.

Буличов Олександр,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
Науковий керівник:

Білобровенко Тетяна,

к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університет державної фіскальної служби України

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМАТИКА ЗДІЙСНЕННЯ

Здійснення державного фінансового контролю в Україні зумовлено декількома чинниками: виявленням та здійсненням відповідного реагування на зростання обсягів фінансових порушень в Україні; контролю за надходженнями, а також за доцільністю та правильністю використання фінансових ресурсів держави; необхідністю забезпечення належного формування й ефективного використання фінансових ресурсів держави та місцевих бюджетів.

Виконання таких чинників необхідне для забезпечення жорсткого контролю у бюджетному процесі, який у свою чергу спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками [1]. У процесі здійснення державою фінансового контролю, він набуває особливого значення оскільки контроль стає основним незалежним джерелом інформації для виявлення причин порушень, що виникають у процесі управління державними фінансами та державною власністю, а також дійовим засобом впливу для прийняття рішень щодо запобігання тим чи іншим порушенням [2].

Питанням проблематики здійснення державного фінансового контролю присвячено цілу низку праць вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити Бутинця Ф.Ф., Вітвицьку Н.С., Германчука П.К., Євтушенка М.С., Рубан Н.І., Стефанюка І.Б. та інших.

На нашу думку, саме це визначення досить повно розкриває суть поняття державного фінансового контролю, а саме – це система активних дій, що здійснюються органами державної влади, органами місцевого

самоврядування, суб'єктами господарювання та громадянами України по спостереженню за функціонуванням будь-якого об'єкта управління в частині утворення розподілу та використання ним фінансових ресурсів з метою оцінки економічної ефективності господарської діяльності, виявлення і блокування в ній відхилень, що перешкоджають законному й ефективному використанню майна та коштів, розширеному відтворенню виробництва, задоволенню державних, колективних та приватних інтересів і потреб та удосконаленню управління економікою.

Уклавши Угоду про асоціацію України з ЄС, наша держава прискорила процес модернізації та реформування всієї системи беручи за приклад актуальні європейські стандарти різних сфер життєдіяльності як держави, так і суспільства. Згідно Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю України» статті 1 головним органом у системі органів державного фінансового контролю є Державна аудиторська служба України [4]. При цьому без чіткого переліку суб'єктів, що здійснюють зовнішній державний фінансовий контроль згідно нормативним актам в загальному розумінні ними є органи Державної аудиторської служби України, уповноважені Кабінетом Міністрів України (урядовий контроль) та Рахункова палата від імені Верховної Ради України (парламентський контроль), а також державний внутрішній фінансовий контроль, зокрема внутрішній контроль та внутрішній аудит, який забезпечується відповідно розпорядниками бюджетних коштів та підрозділом внутрішнього аудиту в бюджетній установі.

Не зважаючи на проведені дієві реформи та зміни, у функціонуванні органів системи державного фінансового контролю України, й на зараз існує досить багато проблем які потребують негайного вирішення та врегулювання. Проаналізувавши практику здійснення відповідного виду державного фінансового контролю вище зазначеними органами, їх повноваження та структуру, ми виділили основні проблеми, які найбільше перешкоджають здійсненню ефективного контролю за використанням та управлінням

державних (місцевих) ресурсів розподіливши їх на певні групи: організаційні, правові, методологічні.

До першої групи входять проблеми зумовлені відсутністю чіткого визначення переліку органів здійснення державного фінансового контролю, а також не достатньою розмежованістю їх повноважень. В першу чергу це призводить до наділення органів контролю, які здійснюють свої функції від імені різних гілок влади, в різних сферах, подібними повноваженнями, а така практика для нашої країни вважається дуже негативною, бо є шанси зловживань у фінансовій сфері, але як перспектива, потенційне правильно сплановане дублювання функцій контролюючих органів повинне розглядатися як система стримувань і противаг, що забезпечить принцип прозорості державного фінансового контролю в Україні. Також можна сюди віднести недосконалість механізму комунікаційних зв'язків, що призводить до неефективної взаємодії з органами державної влади, місцевого самоврядування.

Друга група основних проблем зумовлена недосконалістю чинної правової та законодавчої системи, зокрема по відношенню до фінансового та бюджетного законодавства. Наявність прогалин, «слабких місць» чинних нормативно-правових актів зумовлено тим, що діючі контролюючі органи не беруть достатньої участі у процесі розроблення і вдосконалення діючих норм формування, розподілу та використання бюджету, та здійсненні профілактичних заходів із запобігання фінансовим правопорушенням. Ці фактори призводять до створення сприятливих умов для шахрайства і поширення махінацій у сфері бюджетних коштів і державного майна.

До третьої групи проблем відносимо відсутність базової методології проведення державного фінансового контролю, слабкість її теоретичних і методологічних основ, відсутність специфічних процедурних стандартів здійснення державного фінансового контролю. В сукупності все це призводить до хаотичності та безсистемності у підходах контролюючих органів до трактування аналогічних правопорушень і визначення відповідальності за них, зростання кількості фінансових правопорушень. В наслідку це спричинило, що

сьогодні державний фінансовий контроль переважно здійснюється контролюючими органами у вигляді інспектування, державного фінансового аудиту (аудиту ефективності і аудиту відповідності), перевірки закупівель, моніторингу закупівель, а попереджувально-профілактичної функції він практично не виконує. Проблемами цієї групи ще є недостатній рівень кадрового, технічного, інформаційного та методологічного забезпечення для впровадження у діяльність органів Державної аудиторської служби України ІТ аудиту та низька спроможність розвитку міжнародного співробітництва для впровадження у діяльність кращих міжнародних практик у сфері інспектувань, державних фінансових аудитів, моніторингу та перевірок закупівель, що дуже негативно впливає на розвиток і ефективність роботи.

Спираючись на вище наведені проблеми можна дійти висновку, що наявна система фінансового контролю має чимало недоліків, які потребують послідовних та виважених рішень спрямованих на їх вирішення та вдосконалення системи в цілому на муйбутнє. При цьому все ж присутня позитивна динаміка змін та виведення системи державного фінансового контролю України на якісно новий рівень, що в наслідку дає поступове наближення до європейських стандартів вітчизняної нормативно-законодавчої бази.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 01.01.2021р. документ №2456-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2021р.).
2. Піхоцький В. Функціонування системи державного фінансового контролю та її удосконалення. демократичне врядування. наук. вісн.: електрон. фахове вид. Львів, 2016. Вип. 10. URL: <http://www.lvivacademy.com/> (дата звернення: 09.04.2021р.).
3. Стефанюк І.Б. До нової якості бюджетного контролю через аудит ефективності. Фінансовий контроль. № 2. 2015. С. 8-13.
4. Державна аудиторська служба України URL: <https://dasu.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2021р.).

Буличов О.С.,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,

Охмак О.М.,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,

Науковий керівник:

Міщенко Т.М.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

ОСНОВНІ АСПЕКТИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Податок на доходи фізичних осіб є основним бюджетоутворюючим податком, який відіграє значну роль у перерозподілі доходів громадян та забезпеченні фіскальної достатності бюджету для виконання державою своїх функцій. Тому аудит є дуже важливою ланкою в контролі правильності нарахування та сплати податку до бюджету об'єктами перевірок.

Податок на доходи фізичних осіб має функцію не тільки економічного, а й соціального навантаження на суспільство. Справляння цього податку є достатньо складним процесом, тому що законодавство в сфері оподаткування має постійну тенденцію до змін і для правильно контролю суб'єкти, що надають послуги аудиту мають бути завжди усвідомлені про останні зміни. Базою оподаткування цього податку є різні види оподатковуваних доходів які зазначені у п. 2 статті 164 ПКУ, але найчастіше з них є саме доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податків відповідно до умов трудового договору (контракту).

Серед вітчизняних науковців, які аналізували питання аудиту розрахунків з бюджетом за податками й обов'язковими платежами, в особливості за податком на доходи фізичних осіб можна назвати таких як Артюх О.В., Вишнеvsька І.А., Гуцаленко Л.В., Малишкін О.І., Петрик О.А. та інші. Разом з цим питання аудиту розрахунків з податку на доходи фізичних осіб потребує додаткового вивчення, враховуючи особливості та постійні зміни та удосконалення системи оподаткування у законодавстві щодо окресленого податку.

Враховуючи чинні норми законодавства та керуючись міжнародними стандартами аудиту метою аудиту розрахунків за податком на доходи фізичних осіб вважається висловлення незалежної думки аудитора щодо правильності розрахунків і відображення інформації у звітності підприємства за податком на доходи фізичних осіб.

Джерелами інформації для аудитора можуть бути:

1. Необлікові джерела даних, до яких належать кодекси, закони, нормативні акти, стандарти (положення) бухгалтерського обліку, які поділяються на 2 підгрупи:

1.1. законодавчі акти на рівні держави: Податковий кодекс України (у частині розділу IV), Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, Кодекс законів України про працю;

1.2. адміністративні документи підприємства: накази про зарахування на посаду (звільнення з посади), контракти з робітником і роботодавцем, посадові оклади (ставки), накази про відрядження, надання відпустки, таблиці робочого часу, тощо.

2. Облікові джерела даних, до яких належать форми звітності, реєстри обліку, первинні документи: форма № 1-ДФ, реєстри синтетичного обліку за рахунками 30, 31, 37, 64, 65, 66, 67, 68; реєстри аналітичного обліку за субрахунками 301, 371, 641, 652, 661, 671, 682, тощо; документи від третіх сторін, що підтверджують права працівників на виплати, доплати, соціальні пільги, первинні документи з підтвердженням перебування працівників на лікуванні або відпочинку, витрати яких компенсуються за рахунок підприємства [2, с. 193].

Саме в два етапи доцільно проводити аудит податку на доходи фізичних осіб, а саме:

- перевірка нарахування і обліку податку протягом звітного року;

- перевірка декларації про оподатковуваний дохід, після чого перевіряються перерахування оподаткованого доходу з урахуванням суми податку, сплачених протягом року.

Аудитор, виходячи із власного професійного судження обирає сам методи перевірки податку на доходи фізичних осіб. При цьому процедури аудиту мають забезпечити достатність та прийнятність доказової бази професійного судження аудитора щодо предмета перевірки. Наприклад, загальні процедури аудиту форми № 1-ДФ розподіляються на три групи: процедури оцінки ризиків; тести заходів внутрішнього контролю; тести по суті.

Відповідно до МСА 500 для перевірки форми № 1-ДФ варто використовувати такі аудиторські процедури: аналітичні процедури, перевірку записів та документів, повторні перерахунки тощо [1].

Згідно з МСА 200 всім аспектам аудиту властивий аудиторський ризик, так і для ділянки аудиту податку на доходи фізичних осіб він є функцією ризиків суттєвого викривлення та ризику невиявлення [1].

Всі докази перевірки аудитором необхідно оформити в робочі документи з метою підготовки аудиторського висновку, зміст і форми яких визначені в МСА 230 «Аудиторська документація».

Арифметичні помилки при нарахуванні доходу, при застосуванні ставки податку, при утриманні податку на доходи фізичних осіб, при розрахунках податкових соціальних пільг, при визначенні бази оподаткування є типовими помилками, які можуть бути допущені при оформленні форми № 1-ДФ.

Аудитор повинен вміти достатньо фокусуватися на перевірці розрахунків за податком на доходи фізичних осіб починаючи від аспектів документального оформлення і так до своєчасності подання податкової звітності, при цьому використовувати систематизовану сплановану перевірку для надання високоякісних та швидких послуг аудиту оподаткування. На майбутню перспективу питання цього податку потрібно все більше досліджувати та продовжувати удосконалювати систему оподаткування вирішуючи прогалини в оподаткуванні, щоб до бюджету надходило все більше

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

податкових надходжень і аудит в цьому прогресі виступає дуже важливим інструментом.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг URL: <https://mof.gov.ua/> (дата звернення: 31.03.2021р.).

2. Аудит оподаткування підприємств : навч. посіб. / О.А. Петрик, Г.М. Давидов, О.Ю. Редько та ін. Київ : ДННУ “Акад. фін. управління”. 2012. С. 352.

3. Податковий кодекс України від 28.03.2021р. документ №2755-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 31.03.2021р.).

Буличов Олександр,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
Науковий керівник:

Тарашенко Володимир,

к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу
Університет державної фіскальної служби України

ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ЕТАП НЕВИЇЗНИХ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК: ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

Сучасна недосконалість вітчизняного податкового законодавства та відсутність стабільності у розвитку економіки країни породжує проблеми в організації податкового контролю та податкових перевірок. В таких умовах важливого значення набуває удосконалення проведення податкових перевірок, а особливо в аспекті дотримання умов оформлення результатів при їх завершенні.

На відміну від виїзної форми податкового контролю, невиїзні перевірки проводяться безперервно та у значно коротші терміни, саме тому вони є особливим видом у системі податкових перевірок контролюючих органів.

Можна виділити такі види податкових перевірок, які відносяться до невиїзних, а саме: документальна, камеральна та електронна перевірки.

Завершальний етап проведення будь-якої із невиїзних перевірок передбачає складення акта або довідки про результати відповідної перевірки, який підписується посадовими особами контролюючого органу – перевіряючим та посадовою особою платника податку, щодо якого здійснюється перевірка. Виняток становить акт про неможливість проведення невиїзної документальної перевірки, який складається в разі неможливості здійснення перевірки (пункт 9 розділу II наказу Мінфіну від 20.08.2015р. № 727).

Згідно нормам законодавства акт контролюючого органу має відповідати певним вимогам: суворій підзаконності, обґрунтованості; виявлені факти повинні бути доведеними, мати ознаки належності, повноти й вірогідності.

Згідно статті 86 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) результати перевірок (крім камеральних та електронних перевірок) оформлюються у формі акта або довідки, які підписуються посадовими особами контролюючого органу та платниками податків або їх законними представниками (за наявності). В разі встановлення під час перевірки порушень складається акт. Якщо такі порушення відсутні, то складається довідка [1]. За результатами камеральної перевірки в разі встановлення порушень складається акт у двох примірниках, який підписується посадовими особами того органу, який проводив перевірку, а після реєстрації у контролюючому органі вручається або надсилається для підписання протягом трьох робочих днів платнику податків. Акт (довідка) документальної невиїзної перевірки складається у двох примірниках, підписується посадовими особами контролюючого органу, які проводили перевірку, та реєструється у контролюючому органі протягом п'яти робочих днів із дня, що настає за днем закінчення встановленого для проведення перевірки строку [1].

За результатами електронної перевірки складається довідка у двох примірниках, яка підписується посадовими особами контролюючого органу, які проводили перевірку, та реєструється в контролюючому органі протягом трьох робочих днів із дня закінчення встановленого для проведення перевірки строку.

Особливістю зазначеної довідки є її наслідки для платника, оскільки якщо платник податків не подає уточнюючого розрахунку протягом 20 робочих днів після дати складення довідки про проведення електронної перевірки, якою встановлено порушення податкового законодавства, то відповідний контролюючий орган має право на проведення позапланової перевірки платника податків за відповідний період (пункт 50.3 статті 50 ПКУ) [1].

За результатами невиїзної документальної перевірки може бути складено акт або довідку, а за результатами електронної податкової перевірки – лише довідку. В свою чергу положення ПКУ не передбачають складення довідки за результатами проведення камеральної перевірки.

Висновки, які викладені в акті перевірки, є відображенням дій працівників податкових органів і не породжують правових наслідків для платника податків, що в наслідку не порушує його прав. Зазначимо, що акт є службовим документом та не створює жодних перешкод для діяльності платника податків, у судовому порядку оскаржуються саме дії посадових осіб щодо недотримання вимог нормативних положень при складенні актів перевірок, а також не врахування при винесенні податкових повідомлень-рішень заперечень, поданих контролюючому органу після вручення акта перевірки. Важливим способом захисту прав платника податків, щодо якого здійснюється невиїзна перевірка на завершальному етапі перевірки, є право на подання заперечення на акт / довідку за результатами перевірки та право бути присутнім при прийнятті рішення про визначення грошових зобов'язань. Такі права закріплені статтею 17 і статтею 86 ПКУ [1].

Підсумовуючи, можемо зазначити, що незалежно від виду невиїзної перевірки, що проводиться податковим органом, якісно підкріплене законодавчими нормами здійснення роботи з аналізу встановлених порушень і матеріалів, які були використані під час її проведення та подальше відображення в акті або довідці за результатами проведення перевірки порушень податкового або валютного законодавства дасть змогу підвищити ефективність податкового контролю, а отримана інформація може бути

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*
використана при проведенні перевірок інших платників податків і суттєво зекономити трудові та часові ресурси суб'єктів контролю.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 28.03.2021р. документ №2755-IV
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 05.04.2021р.).

Гаврилюк Вікторія

Здобувач вищої освіти другого (бакалаврського) рівня

Колісник Олена

доцент, к.е.н., завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

На сучасному етапі розвитку економіки все більш стає важливим питання про використання передових інформаційних технологій в різних сферах діяльності, зокрема, в бухгалтерському обліку, який є центральним компонентом системи управління будь-яким об'єктом.

Цифрова економіка вважається віртуальним середовищем, яке доповнює реальність. Вона все більше пов'язана з традиційною економікою, що значною мірою ускладнює чітке розмежування. Найважливішими компонентами цифрової економіки є ті самі товари та послуги в традиційній економіці, що забезпечуються комп'ютерною технікою та цифровими системами, як і глобальна мережа Інтернет [1, с. 53].

Розвиток цифрової економіки вимагає вдосконалення сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, що надає ряд нових можливостей для ведення бухгалтерського обліку. Використання інформаційних технологій сприяє підвищенню конкурентоспроможності організацій за рахунок значного скорочення витрат, зниження впливу людського фактору і прискорення роботи.

У сучасному суспільстві основним технічним засобом технології переробки технології вважається персональний комп'ютер. Бухгалтерський

облік в більшості організацій ведеться за допомогою використання певних програм, призначених для зручного зберігання даних, створення документів та звітності, а також аналізі бухгалтерської інформації. Дані програми дають можливість бухгалтерам вести взаємопов'язані ділянки обліку, а керівному персоналу – мати доступ до актуальної інформації та приймати управлінські рішення [2, с. 50].

Автоматизація бухгалтерського обліку значно полегшує роботу бухгалтерів і в порівнянні з ручною обробкою інформації, має наступні переваги:

- автоматичне заповнення реквізитів в первинних документах;
- уявлення аналітичних даних у зручному для сприйняття вигляді (діаграми, графіки, таблиці, тощо);
- швидка обробка великої кількості інформації;
- формування звітних регістрів (розрахунково-платіжних відомостей, оборотно-сальдових відомостей, касової книги);
- миттєвий обмін інформацією між керівниками та підлеглими, підрозділами організації;
- значне зменшення кількості паперових носіїв;
- виключення арифметичних помилок;
- спілкування онлайн з контролюючими державними органами та банками;
- можливість швидкого реагування на зміну законодавства.

Сучасні інформаційні технології та програмні засоби змінюють не лише характер поведінки споживачів, а й також професійний функціонал в економічній сфері діяльності. В умовах цифрової економіки значно розширюються можливості бухгалтера, проте зростає кількість компетенцій необхідних йому для вирішення професійних завдань. Це вимагає посилення спрямування підготовки бухгалтерів на вирішення актуальних завдань обліку, аналізу, оподаткування та аудиту.

Майбутній фахівець з бухгалтерського обліку, окрім правил та принципів, способів, прийомів ведення бухгалтерського обліку, має отримати знання і компетенції за якісними сучасними організаційно-технічними і технологічними рішеннями, пов'язаними з інтернет-технологіями, аналітичними платформами, засобами ведення віддаленої документації для успішного виконання професійних функцій обліковця [3, с. 179].

В даний час існує безліч програмних продуктів для обробки бухгалтерської інформації та даних. Критерії, за якими можна оцінити бухгалтерську програму у відповідності з бажаними уподобаннями:

- технічна підтримка;
- комплексне обслуговування, яке представляє собою своєчасне комплексне оновлення програм, в залежності від змін нормативних актів, форм звітності, правил розрахунку і т. д.;
- функціональна повнота;
- зручність в роботі системи, особливу увагу слід приділити інтуїтивно зрозумілому інтерфейсу програми, можливостям швидкого запуску і самостійного освоєння програм;
- професіоналізм постачальника;
- головним завданням автоматизації є одноразове ведення даних в систему, тому критерієм відбору програми є наявність обміну даних і синхронізації;
- вартість програмного продукту;
- можливість віддаленої роботи, що дає змогу працювати декількох локальних мережах одночасно з однією базою з подальшою синхронізацією даних;
- здатність адаптуватися до розширення пропонованих облікових вимог і збільшення обсягів виконуваних завдань;
- захист інформації;
- можливість пристосуватися до бізнесу і впровадження нових облікових систем.

Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки вимагає гнучкого процесу обліку та знань від працівників бухгалтерії при використанні інформаційних технологій та систем нового покоління з метою формування своєчасної, достовірної інформації про діяльність організації.

Загалом, використання нових цифрових технологій в обліку відкриває більш широкі можливості для здійснення розподілу облікової інформації між її користувачами без прямої участі персоналу організації.

Список використаних джерел:

1. Веретюк С.М., Пілінський В.В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Наукові записки Українського науково дослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С.158.
2. Канцедал Н.А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Бухгалтерський облік та фінанси*. 2019. № 1. С. 83.
3. Хорунжак Н.М., Лукановська І.Р. Облік в умовах цифрової економіки: проблеми і перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 45. С. 329.
4. Цифрова економіка. Про нові можливості для України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kubiv/tsifrovaekonomika-pro-novimozhlivosti-dlja-ukrajini-2282520.html>

Гайова Анна, Гаркуша Дана,

здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Тарашенко Володимир,

к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

РОЛЬ ПОДАТКОВОГО АУДИТУ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Постійний розвиток економіки є основою стабільної роботи та вдосконаленням деяких аспектів діяльності суб'єкта господарювання. Нинішні умови функціонування підприємств зумовлені високим рівнем нестабільності, що пов'язані з ситуацією, яка склалася під впливом світової економічної кризи. Дане впливає на загальне зниження рівня економічної безпеки підприємств і, як наслідок, можливість забезпечення їх постійного розвитку.

Економічна безпека підприємства - стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загроз та забезпечення стабільної роботи підприємства зараз та в майбутньому [1, с. 153-154].

На економічну безпеку підприємства негативно впливає низка факторів. Одним із яких є недотримання вимог податкового законодавства, що може призвести до фінансового збитку. Для уникнення подібних ситуацій провадять податковий аудит.

«Податковий аудит - комплексна та незалежна перевірка податкового обліку підприємства, правильності нарахування й сплати податків, оцінювання податкових ризиків у діяльності підприємства» [2].

Поняття податкового аудиту є досить широким і його можна визначити як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства та податкової дисципліни, незалежної перевірки обліку підприємства, правильності нарахування та сплати податків, оцінки податкових ризиків у діяльності підприємства.

Аудиторська діяльність здійснюється незалежними особами (аудиторами), аудиторськими фірмами, які уповноважені суб'єктами

господарювання на проведення аудиту чи надання інших аудиторських послуг. Умовою зайняття посади аудитора в аудиторській фірмі є наявність сертифікату аудитора[3].

Алгоритм проведення податкового аудиту:

- перевірка правильності обрання об'єкта оподаткування;
- підтвердження достовірності бухгалтерських даних щодо об'єкта оподаткування;
- оцінка правильності нарахування, повноти та своєчасності сплати до бюджету податкових платежів;
- співставлення податкової звітності на відповідність нормам чинного законодавства;
- пошук порушень та виявлення причин їх виникнення;
- складання аудиторського висновку на основі незалежної думки аудитора щодо системи оподаткування на підприємстві;
- надання рекомендацій.

Варто зазначити, що роль податкового аудиту в економічній безпеці підприємства полягає у вчасному вирішенні допущених помилок при нарахуванні податків і зборів, мінімізуванні податкових ризиків і усуненні факторів, що негативно впливають на економічну безпеку підприємства.

Отже, стійке фінансове становище будь-якої компанії тісно пов'язане з розміром її податкових зобов'язань та суттєвістю податкових ризиків, що призводить до посилення ролі податкового аудиту. Всі заходи, які проводяться під час податкового аудиту, дають можливість мінімізації податкових ризиків, що в свою чергу забезпечує економічну безпеку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Уразалієв Р. М. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємств / Уразалієв Р. М.// – 2011 – Вип. 21.2. С. 153-158. - Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/uzagalnennya-kontseptualnih-osnov-ekonomichnoyi-bezpeki-pidpriemstva>

2. Кульчицька Н. Є., Яковець Т. А. Податковий аудит як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства. Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 1. С. 21-28
3. Кругла Н. М. "Податковий аудит" - це напрямок аудиторської діяльності чи процесуальні дії контролюючих органів? / Н. М. Кругла // Фінансовий простір. - 2016. - № 3. - С. 25-32. - Режим доступу: <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/files/1603/16knmdko.pdf>

Гвоздєй Наталія

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки

*Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини*

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Сьогодні українська економіка перебуває у складному становищі, малий бізнес – у стані банкрутства, середній бізнес – теж не в кращому стані. Підприємцям і фізичним особам все важче сплачувати всі податки. До того ж система податків не цілком справляється із виконанням своїх функцій щодо проведення загального оподаткування, фіскальної достатності, рівності платників, та особливу увагу необхідно приділити податку з доходів українців[1].

Проблема оподаткування доходів фізичних осіб була завжди актуальною, що зумовлено його значенням.

Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) є досить важливим у податковій системі України. Одними з характерних особливостей є його соціально-економічне значення, масштабність кількості платників цього податку, розмірами загальних надходжень до бюджету.

Податковий кодекс України передбачає оподаткування доходів фізичних осіб за помірно-прогресивною шкалою, що відображає пряму залежність

розміру податку від отриманого доходу і більш точно відбиває економічну сутність податку на доходи фізичних осіб. Так, у 2018 р. застосовується базова ставка 18,0 % до усієї суми бази оподаткування, незалежно від її розміру [2].

За допомогою даного податку держава має можливість впливати на рівень доходів і накопичень громадян, він є соціальним регулятором, так як перерозподіляє доходи кожного члена суспільства, під час його сплати формуються взаємозв'язки платників з державою, так як кожен з них стає учасником бюджетного процесу щодо формування доходів держави.

Нестабільність чинного податкового законодавство потребує подальшого дослідження проблеми механізму нарахування та стягнення податку на доходи фізичних осіб, який базувався б на діючих законних правилах, актуальних ставках оподаткування та можливостях щодо використання зниження бази оподаткування певним категоріям платників (застосуванням податкової соціальної пільги), виявлення впливу змін податкового законодавства на суму надходжень від даного податку до бюджету[3].

В Україні протягом багатьох років говорять про необхідність впорядкування податкової системи в кількісному вимірі. Однак, проаналізувавши Податковий кодекс та Держбюджет за 2019 р., можна сказати, що запланованих змін не відбулося. Зокрема, планувалося понизити податок на дохід до 17%, але цього не відбулося і він залишився незмінним(18%).

Проблеми щодо сплати ПДФО в Україні [4]:

- не досить повна база оподаткування ПДФО;
- негнучкість національної системи оподаткування ПДФО та її низька ефективність;
- система оподаткування не враховує досвід країн ЄС;
- відсутність прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб;
- низький рівень податкової культури;
- високий рівень корупції в сфері оподаткування;
- загальноприйнята практика ухилення від сплати ПДФО;

— практично відсутня практика впровадження заходів щодо легалізації доходів громадян у тіньовому секторі економіки.

Для вирішення зазначених проблем в системі оподаткування доходів фізичних осіб Україна повинна переймати зарубіжний досвід з цього питання. Так, однією з найстаріших і найбільш справедливих по відношенню до платників податку на доходи фізичних осіб вважається система прибуткового оподаткування Великої Британії, де згаданий податок становить близько 65 % від усіх прямих податків, що надходять до державного бюджету. Специфікою оподаткування доходів громадян є те, що їхні доходи поділяються на певні частки, які оподатковуються за окремою методикою. Ставка податку диференційована залежно від річного доходу: 20%, 25%, 40%.

Також заслуговує на увагу й досвід оподаткування доходів громадян Німеччини, де прибутковий податок встановлюється на всі види доходів, які отримує громадянин держави. При цьому усі платники при визначенні податку із заробітної плати поділяються на класи. Ставка податку в цій країні встановлена в розмірі від 19 % до 53 %. Зокрема, у зв'язку зі складною демографічною ситуацією в країні та з метою стимулювання народжуваності й зростання чисельності населення, неоподатковуваний мінімум для неодружених платників встановлено на значно нижчому рівні, ніж для одружених [5].

Отже, з метою удосконалення сучасної системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні доцільним є вивчення аспектів їх оподаткування в різних економічно розвинутих країнах. Розглянутий досвід прибуткового оподаткування у Великій Британії, Німеччині спонукає до ретельного дослідження існуючої в Україні системи оподаткування доходів фізичних осіб та адаптації зарубіжного досвіду до вітчизняних умов оподаткування. Основними напрямками подальшого дослідження є оцінка факторів та визначення їх впливу на розмір податку на доходи фізичних осіб, визначення джерел утворення податку та виявлення подальших тенденцій щодо їх розвитку.

Список використаних джерел:

1. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС [Електронний ресурс] – URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/155.pdf>
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran3914#n3914>
3. Легкоступ І.І., Кацуба К.В. Податкові системи в умовах глобалізації: проблеми взаємодії та перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2014. № 14. С. 259–263.
4. Світовий досвід оподаткування доходів фізичних осіб [Електронний ресурс]. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.1/264.pdf>
5. Якушик І. Д., Литвиненко Я. В. Податкові системи зарубіжних країн: *Довідник*. Київ : «МП Леся». 2004. 480 с.

Гевлич Лариса

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу
і аудиту

*Донецький національний університет імені
Василя Стуса*

Гевлич Іван

доцент, к.т.н., доцент кафедри економічної та
управлінської аналітики

*Донецький національний університет імені
Василя Стуса*

СТРАТЕГІЧНА ДІАГНОСТИКА ПРИ САНАЦІЙНОМУ АУДИТІ

Санація представляє собою систему заходів, які здійснюються для запобігання банкрутства і фінансового оздоровлення суб'єктів господарювання, і в умовах економічної кризи, спричиненої пандемією коронавірусу, знов з'являється у порядку денному світових економістів та менеджерів. Метою санаційного аудиту є формування незалежного судження аудитора про наявність чи відсутність санаційної спроможності суб'єкта господарювання, дієвість і очікувану ефективність запланованих санаційних заходів, а його методика варіюється залежно від особливостей санованого підприємства.

Дослідженням аудиту санації та ліквідації підприємства присвячені роботи В. Сандакової, Н. Москаль, О. Опришко [1-3]. Однак зазначені автори не розглядали можливості застосування стратегічної діагностики в рамках методики санаційного аудиту. На нашу думку, діагностика є найефективнішим способом досягнення мети санації, що робить дослідження даної процедури актуальним науковим та практичним завданням.

Метою роботи є дослідження сутності стратегічної діагностики в рамках санаційного аудиту підприємств.

Стратегічна діагностика як етап процесу стратегічного управління спрямована на визначення поточного стану підприємства в порівнянні із станом конкурентів з метою виявлення відповідності обраній стратегії, оцінки останньої з точки зору викликів середовища, а також розробки системи заходів для ліквідації стратегічних розривів або коригування стратегії [4].

При здійсненні стратегічної діагностики середовище структурується на макро- (загальне середовище), мікро- або мезо- (середовище найближчого оточення) та внутрішнє середовище підприємства [5]. Значення діагностики середовища варіюється залежно від розмірів підприємств та стадій їхнього розвитку. Так, для великих підприємств діагностика усіх видів середовища є важливою, для середніх підприємств велика значущість діагностики внутрішнього та мікросередовища в короткостроковому періоді і середня значущість діагностики макросередовища, а для малого бізнесу при збереженні великої значущості діагностики внутрішнього та мікросередовища діагностика макросередовища стає незначною. На етапі створення підприємства усі види діагностики є вкрай важливими, на етапах розвитку і зрілості важливою є діагностика внутрішнього середовища, середню значущість має діагностика мікросередовища, а діагностика макросередовища є малозначущою, на етапі ж занепаду значущість діагностики внутрішнього та мікросередовища в короткостроковому періоді дуже висока, а діагностики макросередовища – середня.

Змістом стратегічної діагностики макросередовища підприємства є моніторинг і аналіз тенденцій та подій, які не підконтрольні підприємству, але можуть вплинути на його стратегічний вибір, зокрема, економічних, політичних, ринкових, технологічних, географічних, соціальних чинників та чинників випадковості. Визначення впливу чинників середовища на стратегію підприємства здійснюється шляхом експертної оцінки кожної їх групи. Корисним є підсумковий поділ чинників середовища залежно від інтенсивності та періодичності впливу на підприємство, а також визначення інтегральної оцінки чинників середовища за методом складання профілю середовища.

Метою стратегічної діагностики мікро- (мезо-) середовища вважається отримання характеристики ситуації в галузі в цілому для винесення суджень про її відносну привабливість (непривабливість) у найближчій і довгостроковій перспективі. Цей аналіз передбачає оцінку як галузі і конкурентного середовища в цілому, так і учасників ринку, що безпосередньо контактують з

підприємством, впливають на нього і, у свою чергу, піддаються впливу з боку підприємства (споживачі, постачальники, конкуренти, посередники, кредитори, компаньйони). Чинники мікросередовища оцінюють з урахуванням ступеню важливості для підприємства і спрямованістю впливу за такими показниками і напрямками аналізу: аналіз галузі, аналіз конкурентного середовища, аналіз конкурентної позиції та конкурентів.

Напрямами стратегічної діагностики внутрішнього стану підприємства є експрес-аналіз, оцінка конкурентної позиції та виявлення конкретних стратегічних проблем, а результатом – комплекс заходів для збереження, перегляду або зміни поточної стратегії на основі використання сильних і слабких сторін підприємства, його ключових чинників успіху та усунення загроз середовища. Обстеженню при цьому підлягають такі функціональні зони підприємства як виробництво, фінанси і маркетинг, а також такі напрями (маркери) діяльності як конкурентоспроможність продукції і конкурентний потенціал, екологічність виробництва, соціальна ефективність і управління персоналом, організаційна культура і репутація підприємства. За кожною групою (функціональною зоною та напрямом аналізу) з урахуванням спрямованості впливу розробляється інтегрований показник, який і дозволяє аналізувати динаміку розвитку і здійснювати порівняння суб'єктів господарювання різних галузей і навіть національних юрисдикцій. Ще одним підсумковим показником стратегічної діагностики є оцінка конкурентної позиції підприємства, а показники ключових чинників успіху формуються та оцінюються в розрізі таких типогруп: технологічні, виробничі, збутові, маркетингові, організаційні, професійні навички й уміння.

Таким чином, можна констатувати, що використання інструментарію стратегічної діагностики підприємства є корисною процедурою санаційного аудиту, бо дозволяє аудиторів оцінити глибину кризи підприємства, виявити її причини, симптоми, тенденції розвитку і сформулювати думку про подальшу санацію або ліквідацію підприємства.

Дослідження ефективності аудиторських процедур щодо конкретних

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
облікових об'єктів буде напрямом подальших пошуків.

Список використаних джерел

1. Сандакова В. С. Аудит процесів ліквідації та банкрутства підприємства. URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer42/69.pdf>.
2. Москаль Н. В. Етапи та порядок проведення санаційного аудиту. *Економіка та держава*. 2015. № 8. С. 90-93.
3. Опришко О. Є. Аудит процесів банкрутства та ліквідації підприємства. *Научный взгляд в будущее*. 2018. Т. 2. Вип. 8. С. 85-90.
4. Гевлич Л.Л. Стратегічна діагностика підприємства : монографія. Донецьк: Юго-Восток, 2007. 199 с.
5. Гевлич Л.Л., Гевлич І.Г. Аудит процесів ліквідації та банкрутства підприємства в рамках санаційного аудиту. *Інфраструктура ринку*. 2017. № 9. С. 95-101.

Глушаченко Анатолій

старший викладач

кафедри обліку і оподаткування

Сумський національний аграрний університет

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вивчення сучасних підходів до організації бухгалтерського обліку потребує уточнення сутності системного підходу до бухгалтерського обліку підприємства, визначення теоретичних аспектів організації бухгалтерського обліку. При такому підході першорядна увага направлена на структурування та розкриття змісту системи бухгалтерського обліку підприємства. Наголшується на спрямованості організації бухгалтерського обліку на визначення та вивчення властивостей облікової системи підприємства як об'єкту фіксації та на узагальнення принципів її розвитку.

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів організації бухгалтерського обліку суб'єктів бізнесу займалися як закордонні, так і вітчизняні науковці, а саме: З. Варналій, В. Виговська, Ю. Долгоруков, В. Жук М. Дем'яненко, Г. Кірейцев, М. Коцупатрий, Л. Лебедєва, О. Подолянчук, Г. П'ятницька, Л. Сук та ін. Проте, організація вітчизняного бухгалтерського обліку на підприємствах аграрного бізнесу неідеальна і вимагає удосконалювання, що свідчить про актуальність проблеми та вказує на потребу у подальших дослідженнях.

Однією зі складних ділянок облікової роботи сільськогосподарських підприємств є облік витрат та виробництва сільськогосподарської продукції, особливо в багатогалузевих підприємствах.

Дані бухгалтерського обліку мають свідчити що було витрачено, де, для чого, як відбувався процес виробництва. Необхідно правильно визначити предмет та об'єкти обліку витрат виробництва. Система класифікації витрат дає можливість вирішити поставлені питання [1, с.125].

Витрати виробництва, які формують виробничу собівартість продукції, варто визначати як вартісний вираз спожитих ресурсів на її виробництво. Для витрат виробництва, що формують виробничу собівартість необхідно встановлювати межі не звітного періоду, а межі безпосереднього виробничого процесу, що визначається технологією виробництва тієї чи іншої продукції. Визначення складу витрат виробництва відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» можливе через категорію «виробничої собівартості» [2].

Не слід також забувати про те, що, якщо біологічні активи рослинництва на активному ринку оцінюються з урахуванням вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення, то оцінка таких активів здійснюється за вирахуванням справедливої вартості землі та капітальних витрат на її поліпшення [3]. При цьому знову проблемним питанням є визначення справедливої вартості землі і капітальних витрат на її поліпшення. У зв'язку з цим на підприємстві значно збільшиться обсяг облікової роботи, тому доцільно створити спеціальну групу (комісію) щодо розрахунку справедливої вартості, яка б мала можливість проаналізувати цінові пропозиції покупців і замовників, ціни підприємств регіонів або розробити свою методичку оцінки біологічних активів і сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю. З цього приводу В.М. Жук зазначає, що найбільш ефективним шляхом по вирішенню проблем оцінки є створення на підприємствах постійно діючих комісій з визначення справедливої вартості біологічних активів та сільгосппродукції [4, с.51].

Першорядне призначення організації бухгалтерського обліку аграрної галузі полягає у тому, щоб на підґрунті теоретичного пізнання і усвідомлення різноманітних процесів, які відбуваються у обліковій системі під впливом галузевих чинників та явищ, бути орієнтиром для практичного застосування і впорядкування та удосконалення. Це дає право окреслити перелік питань, що стоять перед організацією бухгалтерського обліку, які умовно можна поділити на три групи: До першої групи відносяться проблеми, пов'язані із визначенням наукового статусу організації бухгалтерського обліку. Це проблеми суті організації бухгалтерського обліку, її значення, місце в структурі наукових

доробок та об'єкти. До другої групи належать проблеми, що виникають у межах організації бухгалтерського обліку як галузі науки. Вони пов'язані з методологічними засадами організації бухгалтерського обліку, її структурою та елементами методу. Третя група об'єднує проблеми, що стосуються осмислення взаємозв'язку наукового пізнання та практичної діяльності підприємств галузі щодо впорядкування національної системи бухгалтерського обліку. Іншими словами, теоретичний фундамент організації бухгалтерського обліку забезпечує перспективу наукового осмислення та постанову проблем, характерних для облікової системи сільськогосподарських підприємств України у сучасних умовах.

Сучасні сільськогосподарські підприємства здійснюють свою господарсько-економічну діяльність в умовах ринкових перетворень. Ринкові трансформації призвели до переорієнтації моделі організації бухгалтерського обліку, яка на сьогодні ґрунтується на прерогативах рівня підприємства. Цей процес на локальному рівні окремої фірми втілюється у політиці суб'єкта господарювання у сфері організації та ведення бухгалтерського обліку і має прояв у тому, що підприємствам в Україні дозволено самостійно обирати варіанти у формуванні облікової політики суб'єкту господарювання.

Обрання належних методів і прийомів організації обліково-технологічного процесу та роботи працівників бухгалтерії підприємства, забезпечення системою бухгалтерського обліку інформацією, необхідною для апарату управління підприємства, з метою прийняття ними ефективних оперативних та стратегічних управлінських рішень. Відповідно, ми пропонуємо включати до наказу про облікову політику підприємства наступні суто організаційні та технічні рішення, як: розробка та затвердження робочого плану рахунків бухгалтерського обліку; форма ведення бухгалтерського обліку на підприємстві; вибір форм первинних облікових документів, облікових реєстрів та документів для внутрішньої управлінської звітності; затвердження графіку документообороту і технології обробки облікових даних; затвердження переліку матеріально-відповідальних, підзвітних та посадових осіб;

затвердження порядку та строків проведення інвентаризації; затвердження порядку організації управлінського обліку і внутрішнього контролю; організаційну структуру та роботу бухгалтерської служби; розробку положення про ведення архіву підприємства; інших рішень, що необхідні для організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Отже, сучасне забезпечення організації бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств, дозволяє дійти висновку, що загальні підходи до організації обліку та встановлення облікової політики співпадають з підходами визначеними міжнародними стандартами фінансової звітності, що дозволяє оцінювати і враховувати минулу, поточну та стратегічну діяльність підприємства. А для встановлення дієвої облікової політики сільськогосподарські підприємства мають обирати принципи, методи, облікові оцінки і процедури ведення бухгалтерського обліку, варіантність яких передбачена відповідними стандартами (МСБО або НП(С)БО).

Список використаних джерел:

1. Організація обліку у підприємствах сільськогосподарської галузі: навч. посіб. / В.П. Шило, В.В. Сопко, С.Б. Ільїна, В.Н. Авоськов. К. : Кондор, 2011. 268 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 - URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» // Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790- URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>
4. Облік сільськогосподарської діяльності: навчальний посібник / Лузан Ю.Я., Жук В.М., Гаврилюк В.М. і ін. за ред. В.М. Жука. К.: ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. С. 51.

Голованчук Христина

студентка групи ОПМ-20-1

*Івано-Франківський національний університет
нафти і газу*

Савчук Т.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

*Івано-Франківський національний університет
нафти і газу*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТРУДОВИХ КНИГ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

У сучасних умовах розвитку України все частіше постає питання цифрової трансформації або, як кажуть у народі, - діджиталізації. Україна уже зарекомендувала себе як країна з швидким цифровим розвитком. На сьогодні трансформовано: біометричний паспорт громадянина України, біометричний паспорт громадянина України для виїзду закордон, реєстраційний номер облікової картки платника податків, водійське посвідчення, студентський квиток, свідоцтво про народження дитини, технічний паспорт на авто, статус внутрішньо переміщеної особи.

Оскільки облік трудової діяльності працівника в електронній формі поки що не ведеться, а знаходиться на етапі запровадження, то вивчення даного питання можна назвати справді актуальним, тому і є основною метою даного дослідження.

В Україні нарахування трудового стажу відбувається згідно з Законом України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”. Основним документом, який підтверджує трудову діяльність працівника, є трудова книжка, ведення якої регулюється статтею 48 Кодексу законів про працю в Україні [1, ст.48].

Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі”, прийнятий 5.02.2021 року після набрання чинності з 10.06.2021 року вносить

кардинальні зміни, оскільки ним в Україні запроваджується ведення електронних трудових книжок.

Також цей Закон вносить відповідні зміни до і ряду нормативно-правових актів: Кримінально-виконавчого кодексу України, Кодексу цивільного захисту України, Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та інших.

Прийнятий Закон запроваджує в Україні електронний облік трудової діяльності працівника і, відповідно, регулює механізм збору, накопичення та обробки цієї інформації. Відповідно до Закону визначено термін переходу з паперових носіїв на електронний. Такий термін буде складати п'ять років. Розраховано, що за даний час буде перенесено усю інформацію до Державного реєстру з паперових трудових книжок про трудову діяльність працівника. Це наповнення проводитиметься роботодавцями або самими робітниками за посередництвом вебсайту електронних послуг Пенсійного фонду України у вигляді сканованих або оцифрованих копій передбачених законодавством документів (трудової книжки, довідок про працевлаштування) із обов'язковим наданням кваліфікованого електронного підпису.

Впродовж цього перехідного періоду роботодавці та працівники можуть використовувати як паперову, так і електронну форму трудової книжки одночасно.

Передбачається, що роботодавець одразу після внесення електронних внесень відомостей про трудову діяльність працівника до Державного реєстру зобов'язаний видати оригінал трудової книжки (паперовий носій) його власнику під підпис. Разом з тим роботодавець не звільняється від обов'язку ведення паперової трудової книжки, якщо цього бажає сам працівник.

Така реформа обліку трудової діяльності працівника в електронній формі в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру збільшує можливості як працівника, так і роботодавця (див. табл. 1).

Переваги та недоліки запровадження електронних трудових книжок

<i>Переваги електронних трудових книжок</i>	<i>Недоліки електронних трудових книжок</i>
зменшення витрат роботодавців на ведення паперових трудових книжок	недостатність знань щодо цифрових та комп'ютерних технологій у більшості населення
у випадку тимчасової втрати працездатності чи призначенні інших виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, значно спрощується доступ до інформації про набутий стаж персоналу	необхідність захисту інформації від внесення несанкціонованих змін
впровадження автоматичного призначення пенсії	неготовність населення до швидких змін
зменшення можливості фальсифікації та внесення недостовірних відомостей до трудової книжки	проблема збереженості електронних документів від вірусів і несанкціонованого доступу
унеможливлення втрати, фізичного пошкодження цього документа та відповідних негативних наслідків	часові витрати
прозорості та розуміння працівника щодо його чесного працевлаштування	
спрощення одержання інформації про величину трудового стажу в автоматичному режимі за мінімальних витрат часу	

Серед переваг найбільш суттєвою можна вважати впровадження автоматичного призначення пенсії (без звернення особи) з дня, що настає за днем досягнення пенсійного віку, зі збереженням за особою права відстрочення виходу на пенсію, якщо до досягнення пенсійного віку особа повідомила про бажання одержувати пенсію з більш пізнього віку. При бажанні особи перенести призначення пенсії та продовжити перебування у трудових відносинах, розмір її пенсії підвищуватиметься на 0,5–0,75%. [2, ст. 44]

Загалом, запровадження електронних трудових книжок має більше переваг, ніж недоліків як для самих працівників, так і для роботодавців і держави. Ця реформа має стати черговим рушійним чинником подальшої цифровізації економіки, хоча, її впровадження і спричинить певні труднощі.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю України редакція від 27.02.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n314> (дата звернення: 07.04.2021).
2. Про внесення змін до Законів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі: Закон України від 5 лют. 2021 р. № 1217-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1217-ix#Text> (дата звернення: 08.04.2021).

Городецька Марина

студентка Сумського державного університету
Науковий керівник:

Серпенінова Ю.С., к.е.н.,

доцент кафедри бухгалтерського
обліку і оподаткування

Сумський державний Університет

**ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЩОДО ОБЛІКУ
ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Сучасний стан та розвиток національної економіки визначає потребу підприємств працювати в обставинах обробки чималої кількості інформації. Це сприяє розвитку інформаційних технологій, які дозволяють швидко обробляти дані для прийняття на їх базі управлінських рішень. Зараз важко уявити будь-яку компанію без комп'ютерного обладнання та відповідного програмного забезпечення. Однак, не зважаючи на динамічну популяризацію, програмне забезпечення є досить особливим об'єктом обліку, тому з'являється багато занепокоєнь з приводу відображення програмних продуктів.

Отже, користування інформаційно-комп'ютерними технологіями є надзвичайно актуальним, особливо в частині впорядкування теоретичних засад та аргументування практичних пропозицій щодо організації і методики бухгалтерського обліку програмного забезпечення.

Проблемам і удосконаленню обліку програмного забезпечення приділяли увагу Бачинський В.І. [1], Біляченко О.Л. [2], Кононенко Т.В., Моссаковський В.Б. [3], Перчук О.В. [4] та інші.

Метою даної публікації є окреслення основних проблем та розробка практичних рекомендацій щодо обліку програмного забезпечення як відносно нового виду нематеріальних активів підприємства.

Облік програмних продуктів – проблема, яка досить важлива в практиці роботи підприємств. Вона пов'язана передусім з питаннями облікового відображення, а саме недосконала розробка аналітичних рахунків та методика відображення тих чи інших операцій.

Особливості відображення програм в обліку визначаються ознаками, що походять від класифікаційних характеристик об'єкта. Враховуючи особливості облікового відображення програмного забезпечення доцільно деталізувати рахунки у робочому Плані рахунків (табл. 1).

Таблиця 1

Рекомендовані зміни до робочого Плану рахунків в частині облікового відображення програмного забезпечення [2]

Синтетичні рахунки I порядку		Синтетичні рахунки II порядку	
Клас 1. Необоротні активи			
12 «Нематеріальні активи»			
126 «Необоротне програмне забезпечення»	126.1	«Необоротне програмне забезпечення за виключними майновими авторськими правами»	
	126.2	«Необоротне програмне забезпечення за невиключними майновими авторськими правами»	
15 «Капітальні інвестиції»			
156 «Придбання (створення) програмного забезпечення»			
Клас 2. Запаси			
29 «Оборотне програмне забезпечення»			
291 «Оборотне програмне забезпечення за виключними майновими правами»			
292 «Оборотне програмне забезпечення за невиключними майновими правами»			
Клас 0. Позабалансові рахунки			
01 «Орендовані активи»			
011 «Необоротні активи, взяті в оренду»			
012 «Програмне забезпечення за невиключними майновими правами»			
02 «Активи на відповідальному зберіганні»			
026 «Програмне забезпечення за правами власності»	026.1	«Програмне забезпечення за правом володіння»	
	026.2	«Програмне забезпечення за правом керування»	
08 «Активи суворого обліку»			
081 «Бланки суворого обліку»			
082 «Матеріальні розповсюджувачі програм та документи, що підтверджують право власності»			

Рекомендована трансформація у складі рахунків обліку буде враховувати матеріальні та нематеріальні характеристики програмних продуктів, та сприятиме виконанню завдань з організації та обліку операцій з даним об'єктом.

У результаті дослідження встановлено, що більшість авторів не виділяють особливостей обліку операцій, пов'язаних з вибуттям програмного забезпечення від аналогічних операцій з матеріальними активами.

Так, умовно безкоштовне та пробне програмне забезпечення передбачає можливість його обмеженого використання на безоплатній основі протягом певного періоду часу по закінченню якого підприємство повинно оплатити дані види програмного забезпечення або відмовитись від їх оплати. Фактично це означає, що при надходженні таке програмне забезпечення повинно відображатись як оборотний актив, після оплати – переводиться до складу необоротного або оборотного програмного забезпечення.

Якщо підприємство відмовляється від оплати безкоштовного та/або пробного програмного забезпечення, то воно повинно бути ліквідовано та списано з рахунків бухгалтерського обліку. Таким чином, ми пропонуємо запровадити методикку відображення операцій з ліквідації умовно безкоштовного та пробного програмного забезпечення, що схематично зображено на рис. 1.

У той же час існує потреба у безупинному навчанні вітчизняних бухгалтерів з питань обліку програмного забезпечення. Проте, в Україні подібними питаннями переймаються лише суб'єкти підприємницької діяльності, які особисто зацікавлені у широко профільному працівнику, тоді як інші – не витрачають кошти в цьому напрямі. Створюючи умови, які б впливали на ефективність компанії, раціональність ведення та управління програмними продуктами, необхідно зацікавити не лише власників підприємств, що забезпечують дотримання цих вимог, а й державу, яка має змогу глибоко і ретельно підходити до даного питання. Потреба у розробці методичного забезпечення з приводу контролю над обліком програмного

забезпечення підприємства надасть можливість доцільно їх використовувати у процесі фінансово-господарської діяльності за допомогою точного декларування усіх обставин, що можуть з'являтися.

Рис. 1 Запропонована методика відображення операцій з ліквідації умовно безкоштовного та пробного програмного забезпечення

Таким чином, область обліку програмних продуктів недостатньо конкретизована. Існує чимало неточностей, які зустрічаються як у законодавстві, так і проявляються у процесі діяльності підприємства. Тому зараз необхідно спрямувати безліч зусиль та коштів на створення умов, які б змогли поліпшити існуючу ситуацію та створити основу для раціонального та ефективного обліку програмного забезпечення на вітчизняних підприємствах. Розроблений робочий План рахунків буде враховувати матеріальні та

нематеріальні якості програм, а запропонована методика відображення операцій з ліквідації умовно безкоштовного та пробного програмного забезпечення полегшить протікання процесу вибуття активу з балансу.

Список використаних джерел

1. Бачинський В.І. Первинний облік нематеріальних активів: шляхи удосконалення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. №21. С. 291–293.
2. Біляченко О. Л. Бухгалтерський облік і контроль операцій з програмним забезпеченням : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.09 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит". Житомир, 2011. 198 с.
3. Моссаковський В.Б. Шляхи удосконалення обліку нематеріальних активів / В. Б. Моссаковський, Т. В. Кононенко. *Агроінком*. 2014. №3. С. 87–92.
4. Перчук О.В. Проблеми обліку та оцінки програмного забезпечення як нематеріального активу підприємства. *Економічний вісник університету*. 2013. № 20(1). –С. 74–78.

Грабова Ірина

студентка 4 курсу 9 групи, факультету фінансів та обліку

Науковий керівник

Поддубна Наталія

к.е.н., доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту

Київський національний торговельно-економічний університет

АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК

У ПРОЦЕСІ ПЕРЕВІРКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Оцінювання аудиторського ризику в процесі перевірки фінансової звітності визначає характер, терміни й обсяг аудиторських процедур.

Аудиторський ризик – це ймовірність складання недостовірного висновку аудитором фінансової звітності після виконання ним аудиторських процедур.

Відповідно до п. 4 ст. 14 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII в аудиторському звіті за результатами обов'язкового аудиту підприємства, що становить суспільний інтерес повинні наводитися аудиторські оцінки, що включають:

а) опис та оцінку ризиків щодо суттєвого викривлення інформації у фінансовій звітності (консолідованій фінансовій звітності), що перевіряється, зокрема внаслідок шахрайства;

б) чітке посилання на відповідну статтю або інше розкриття інформації у фінансовій звітності (консолідованій фінансовій звітності) для кожного опису та оцінки ризику суттєвого викривлення інформації у звітності, що перевіряється [2].

В Україні не існує загальноприйнятої методики визначення аудиторського ризику, не затверджено методики його оцінки.

Міжнародний стандарт аудиту 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

середовища» (далі – МСА 315) вимагає від аудитора ідентифікувати й оцінити ризики суттєвого викривлення як на рівні фінансової звітності, так і на рівні тверджень для класів операцій, залишків рахунків і розкриттів інформації [1].

Загальний аудиторський ризик включає три види ризику, табл.1.

Таблиця 1

Складові аудиторського ризику та їх характеристика*

Вид ризику	Характеристика
Властивий ризик	ризик на підготовчій стадії аудиту, що пов'язаний із недостатнім рівнем або відсутність відповідних процедур внутрішнього контролю на підприємстві
Ризик контролю	неможливість своєчасно запобігти викривленню, яке може з'явитися у твердженні та бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями, або неможливість його своєчасного виявлення та виправлення за допомогою системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання
Ризик невиявлення	аудиторські процедури по суті не забезпечують виявлення викривлення, що існує в твердженні та може бути суттєвим окремо або в сукупності з іншими викривленнями

Систематизовано автором на основі МСА [1].

МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності» вимагає від аудитора під час виконання процедур оцінки ризиків і пов'язаної з ними діяльності для отримання розуміння суб'єкта господарювання та його середовища, зокрема, внутрішнього контролю. З метою виявлення ризиків при аудиті фінансової звітності аудитор здійснює:

1) запити;

2) аналітичні процедури з метою оцінювання, чи можуть незвичайні або неочікувані взаємозв'язки, серед них ті, що пов'язані з рахунками доходів, свідчити про ризики суттєвого викривлення внаслідок шахрайства;

3) вивчення іншої інформації, пов'язаної з ризиками [1].

Аудитор виконує процедури оцінки ризиків з метою забезпечення основи для ідентифікації й оцінки ризиків суттєвого викривлення на рівні фінансової звітності та тверджень для класів операцій, залишків рахунків і розкриття інформації. Під час виконання процедур оцінки ризиків і пов'язаної з ними діяльності для отримання розуміння підприємства та його середовища,

включаючи його внутрішній контроль, аудитор виконує наступні процедури, з метою отримання інформації, яка використовувалася під час ідентифікації ризиків суттєвого викривлення, зокрема внаслідок шахрайства:

- запити управлінському персоналу, особам відповідальним за внутрішній аудит та іншим працівникам, щодо оцінки ризику шахрайства та встановлених заходів контролю для запобігання й виявлення шахрайства;

- проведення обговорень, ознайомлення з протоколами засідань та здійснення запитів найвищому керівництву для розуміння того, як вони здійснюють: ідентифікацію ризиків шахрайства та вживання дій у відповідь на них, та внутрішній контроль, який установлений для зменшення ризиків суттєвого викривлення;

- проведення аналітичних процедур які, виконані як процедури оцінки ризиків та включають як фінансову, так і нефінансову інформацію;

- здійснення спостереження та інспектування операцій підприємства, документів (бізнес-плану та стратегії), записів та інструкцій з внутрішнього контролю, проміжної фінансової звітності, протоколів засідань виконавчого органу [3; 4].

За результатами оцінки ризиків аудитор визначає ризик невиявлення щодо класів операцій, залишків по рахунках, розкриття інформації, у цілому для фінансової звітності.

Аудитор на оцінені ризики суттєвого викривлення на рівні фінансової звітності розробляє та виконує загальні дії, а саме:

- зміну характеру аудиторських процедур з метою отримання більш переконливих аудиторських доказів;

- збільшення обсягу аудиторських процедур;

- проведення більше аудиторських процедур станом на кінець періоду, а не на проміжну дату;

- отримання більше аудиторських доказів унаслідок проведення процедур по суті, з використанням процедури зовнішнього підтвердження як аудиторські процедури по суті.

Значним є ризик, який був ідентифікований та визначений як ризик суттєвого викривлення та який, за судженням аудитора, потребує спеціального розгляду під час аудиту. До чинників, які можуть вказувати на наявність значних ризиків, можна віднести:

- ризик шахрайства;
- ризик, що пов'язаний із нещодавніми значними економічними, обліковими та іншими обставинами;
- ризик, пов'язаний зі складністю операцій;
- ризик, який відноситься до значних операцій із пов'язаними сторонами;
- ризик, пов'язаний зі ступенем суб'єктивності під час здійснення оцінювання фінансової інформації, особливо таких оцінок, які пов'язані з високим рівнем невизначеності оцінки;
- ризик, пов'язаний зі значними операціями, що виходять за межі звичайної господарської діяльності суб'єкта господарювання або через інші чинники [4, с. 16].

Аудиторський ризик, його вплив на фінансову звітність та опис аудиторських процедур для його виявлення наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Вплив аудиторського ризику на фінансову звітність підприємства*

Ризики щодо суттєвого викривлення інформації у фінансовій звітності	Аудиторські заходи, вжиті для врегулювання ризиків
Ризик можливих викривлень вартості активів у фінансовій звітності	Нагляд за проведенням інвентаризації необоротних активів та запасів
Ризик можливих викривлень фінансової звітності при розрахунках сум забезпечень на виплату відпусток та заохочень працівникам	Аналіз коректності створення забезпечень на виплату відпусток та заохочень працівникам; перевірка достовірності відображення в обліку та фінансовій звітності розрахунків

*Авторська розробка

Отже, для кожного виявленого чинника ризику аудитору необхідно розрахувати ефект, який може виникнути у фінансовій звітності як результат такого ризику. Водночас один чинник ризику може впливати на більш ніж одну

ділянку фінансової звітності й мати наслідком кілька різних типів викривлень. Визначення впливу ризиків на конкретні ділянки фінансової звітності допомагає аудитору в оцінюванні ризиків на рівні тверджень.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 років. Частина I. Аудиторська палата України. 2018 / Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 19.03.2021).

2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 19.03.2021).

3. Радіонова Н. Й., Гайдей І. С. Організаційні засади проведення аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2019. № 142. С. 136-148.

4. Рубітель О. Ризики в аудиті: класифікація, процедури виявлення та заходи контролю. *Аудитор України*. 2020. № 10 (299). С. 10-21.

Грищенко Тетяна,

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Науковий керівник:

Богдан Святослав

асистент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

Організаційний процес в бухгалтерії являє собою сукупність засобів, за допомогою яких об'єднуються трудові ресурси, матеріали, технологія, інформація для досягнення поставлених перед обліком завдань. Допомогою в організації обліку стало розповсюдження інформаційних технологій, вони призвели до суттєвих змін в організації виробництва, праці і управління.

Великий внесок в розробку питань організації бухгалтерського обліку в умовах застосування обчислювальної техніки зробили українські вчені М.Т. Барановський, В.П. Завгородній, Г.Г. Кірейцев, Ю.І. Осадчий, М.Г. Чумаченко, а також російські вчені С.І. Волков, А.Т. Гершегорін, Е.К. Гільде, П.О. Додонов, В.І. Ісаков, К.Е. Каллас, В.Б. Ліберман, К.Н. Нарібаєв, О.М. Островський, В.Ф. Палій, В.І. Подольський, Р.С. Рашитов, В.С. Рожнов, С.І. Синяк, Я.В. Соколов, Д.В. Чистов. Довготривале використання комп'ютерних технологій показало на певні проблеми щодо організації обліку з використанням комп'ютерної техніки.

До цих проблем ми відносимо відсутність коштів на більшості підприємствах, так і недостатня обізнаність кадрів в правильності ведення комп'ютерного бухгалтерського обліку та технології комп'ютерного документування.

Відмінності технології документування в комп'ютеризованих системах обліку наступні: [1, с. 366]

а) накопичення і первинна обробка облікових даних базуються на використанні комп'ютерів безпосередньо на робочих місцях облікових працівників (в цехах, на складах, в бухгалтерії). При цьому скорочується потік

паперових документів та здійснюється перехід до безпаперової технології обліку;

б) обробка даних документування здійснюється за принципом об'єднання процесів складання первинного документа та введення його до комп'ютерної бази даних;

в) можливість автоматичної реєстрації первинної інформації за допомогою таких засобів, як технологічні датчики, сканери штрихових кодів (для обліку товарно-виробничих запасів), касові апарати (для обліку виручки від реалізації в роздрібній торгівлі), смарт-картки (для обліку праці та заробітної плати), ваги, годинники, лічильники, вимірювальна тара тощо. Така технологія первинного обліку дозволяє без будь-якої попередньої реєстрації облікових даних та їх накопичення вручну отримати всі необхідні звітні дані безпосередньо на підставі первинних документах.

Таблиця 1

Етапи організації бухгалтерського обліку

Етапи організації обліку	Характерні особливості етапу
I етап – методичний	вибір системи певних способів та прийомів, які полягають у документуванні, інвентаризації, використанні синтетичних і аналітичних рахунків, подвійному записі, оцінці майна та зобов'язань, калькулюванні, бухгалтерському балансі та звітності.
II етап – технічний	вибір форми обліку, що найкраще підходить для бухгалтерії даного підприємства. Він полягає у виборі способу обробки облікових даних – паперового або комп'ютерного, розробці переліку форм облікових реєстрів, встановленні порядку здійснення записів в реєстрах і перенесенню даних між ними.
III етап – організаційний	Організація роботи облікового апарату

Джерело: складене автором на основі [2]

Саме другий етап полягає у виборі способу обробки первинних облікових даних. Використання комп'ютерної техніки внесли свої зміни, які полягають у зручності та раціональності упорядкування облікових даних, швидкості надання звітної інформації, багаторазовій передачі і використання даних.

Комп'ютеризація обліку покликана підвищити роль бухгалтерського обліку як функції управління, тому що обчислювальна техніка з допоміжного

засобу перетворюється на визначний фактор організації обліку, змінюючи не тільки його форму, але й технологію. Так, комп'ютерні системи бухгалтерського обліку як складові інформаційних систем автоматизації управління використовують єдину базу даних для вирішення оперативних підприємницьких та облікових завдань [2, с. 8].

На українському ринку представлені безліч комп'ютерних програм, вони дещо відрізняються одне від одного, в основному інтерфейсом та способами настройки, , але побудовані за однією моделлю. Головною суттю якої є уніфікація даних та їх подання в системі подвійного запису, ускладнена і доповнена спеціальними функціями, які необхідні для відображення специфіки операцій з різних ділянок обліку.

Автоматизована система бухгалтерського обліку та оподаткування – це система, в якій інформаційний процес бухгалтерського обліку та оподаткування автоматизовано за рахунок застосування спеціальних методів обробки даних, що використовують комплекс обчислювальних, комунікаційних та інших технічних засобів, з метою отримання і доставки інформації, необхідної фахівцям-бухгалтерам та експертам з оподаткування, для виконання функцій управлінського і фінансового обліку та оподаткування [3, с. 55].

Таблиця 2

Класифікація автоматизованого бухгалтерського програмного
забезпечення

Програмне забезпечення бухгалтерського обліку	
Класифікація	Характеристика програмного забезпечення
За способом створення	<ul style="list-style-type: none">❖ Розроблені штатним програмістом підприємства❖ Створені на замовлення спеціалізованою фірмою❖ Універсальні
За об'єктами обліку	<ul style="list-style-type: none">❖ Домашня бухгалтерія❖ Малі підприємства❖ Середні підприємства❖ Великі підприємства❖ Багатогалузеві корпорації
За способом реалізації в програмах облікових функцій	<ul style="list-style-type: none">❖ Програми, в яких перевага надається ручному введенню операцій❖ Програми, в яких перевага надається введенню операцій за шаблонами

За комплексністю виконуваних функцій	<ul style="list-style-type: none">❖ Інтегровані програми зведеного обліку❖ Окремі комп'ютеризовані робочі місця (КРМ)❖ Комплекси пов'язаних КРМ
За призначенням	<ul style="list-style-type: none">❖ Програми для ведення бухгалтерського обліку❖ Фінансово-аналітичні системи❖ Програми для автоматизації управлінської діяльності, що містять модуль бухгалтерського обліку❖ Правові бази даних

Джерело: складене автором на основі [2]

Висновок. Таким чином застосування автоматизованого бухгалтерського програмного забезпечення дозволяє радикально поліпшити ситуацію з організації обліку в цілому. Бухгалтерський облік перестає представляти собою просто господарський процес, він претворює його на організоване ціле, яке являється продуктом кропіткої цілеспрямованої роботи бухгалтера.

Список використаної джерел:

1. Антоніна Фаріон: Організація бухгалтерського обліку в умовах застосування комп'ютерної техніки. *Економічний аналіз*. Випуск 4. 2009 рік.
2. Івахненко С.В. Організація бухгалтерського обліку в умовах застосування комп'ютерної техніки. *Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук КНІВ* – 1999
3. Краєвський В.М., Титенко, Л.В., Паянок Т.М., Параниця Н.В. Богдан С.В. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні. *Навчальний посібник Ірпін* 2020.

Грищенко Тетяна

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Мазіна Олександра,

доцент, к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Протягом довгого історичного періоду економісти, історики й політичні діячі всіляко применшували роль малого бізнесу в економіці. Окрім того, незважаючи на внесок працівників малих підприємств у розвиток суспільства, донедавна до них ставилися без належної поваги. Малий бізнес покликаний відіграти в трансформаційній економіці важливу системоутворюючу роль, і його збалансований розвиток є стратегічно важливим завданням.

Положення сформульовані рядом зарубіжних та українських вчених, дослідників стосовно феномену малого підприємництва, серед яких слід назвати С.Я. Зубілевич, В.В. Ковалева, О.І. Мазіну, В.М. Пархоменка, М.С. Пушкаря та інших, обґрунтовують важливість і значимість малого підприємництва, як основи нової парадигми економічного розвитку.

В Україні підтримка малого бізнесу гарантується законом «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», відповідно до якого, держава гарантує фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу [1].

Динаміка розвитку малого бізнесу в Україні за остання роки до пандемії представлена в таблиці 1.

Динаміка розвитку малого бізнесу в Україні

Показник	РОКИ		
	2017	2018	2019
Кількість суб'єктів, одиниць:			
малі підприємства	322920	339374	362328
мале підприємництво (фізичні особи-підприємці)	1466803	1483716	1561028
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб			
малі підприємства	3956331	4173665	4319757
мале підприємництво (фізичні особи-підприємці)	2297390	2532668	2573183
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн грн			
малі підприємства	1482000,7	1766150,4	1839875,8
мікропідприємства	497777,0	599625,5	612370,4
Відсотків до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг):			
малі підприємства	19,2	19,1	19,1
мікропідприємства	6,5	6,5	6,4
Фінансові результати, млн грн	-107248,1	468708,1	1038285,2
Відсоток суб'єктів, які отримали прибуток, %	72,7	74,1	73,7

Джерело складене автором на основі [2]

Малий бізнес у ринковій економіці - головний сектор, що визначає темпи економічного росту, структуру і якість валового національного продукту. Малий бізнес важливий ще і тому, що з його допомогою формуються підприємницькі структури, здатні скласти конкуренцію на ринку товарів і послуг та зменшити вплив монополій на розвиток економіки. Також вважається, що за допомогою малого підприємництва набагато швидше долаються економічні і соціальні кризи, що є суттєво важливим для країн, що тільки починають свій шлях у структурі глобальної ринкової економіки. За досвідом розвинених країн, саме малий бізнес сприяв зростанню економіки у періоди кризових ситуацій та економічних депресій.

Для забезпечення інтенсивного розвитку малого бізнесу урядом України прийнято значну кількість законодавчих та нормативних актів, які повинні якомога зменшити організаційне та податкове навантаження на малі підприємства. Так, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» малі підприємства мають право самостійно обирати форму бухгалтерського обліку, використовувати Спрощений план рахунків, спрощену систему оподаткування, обліку та фінансової звітності [3, 4].

У теорії спрощений план рахунків здається простішим, проте на практиці, навпаки, більшість малих підприємств застосовують загальний план рахунків для організації обліку. Причиною такого рішення, ми вбачаємо в методичній проблемі використання саме спрощеного плану рахунків, та відсутності необхідної деталізації та чіткого суміщення з загальним планом рахунків [4].

З моменту введення в дію Податкового кодексу України, оподаткування суб'єктів малого підприємництва регламентується саме цим документом [2]. Не зважаючи на те, що Податковим кодексом визначено три групи малих підприємств, які можуть перебувати на спрощеній системі оподаткування, а саме, сплачувати єдиний податок, проблемним питанням залишається сплата податків, після яких в підприємців-початківців не залишається коштів для подальшого інвестування та розвитку. Складність податкового адміністрування призводить до додаткових фінансових витрат для погашення штрафів за неправильні терміни сплати податків та процедур обчислення податкового тягаря.

Ситуація малого бізнесу ускладнилась з часу пандемії COVID-19 та локальних і загальнодержавних обмежень, пов'язаних з цією ситуацією. Особливо це стосується малих підприємств, які займаються сільськогосподарською діяльністю, виробництвом продуктів харчування, туристично-готельною діяльністю, будівництвом і ін. За статистичними даними, з березня 2020 року по березень 2021 року в Україні закрилося 215,3 тисяч підприємців (ФОП). Це майже на 50 тис закритих бізнесів більше, ніж в аналогічні місяці 2019-2020 років. Складнощі отримання державної допомоги та перевірок у процесі її отримання, не сприяли стабілізації ситуації у сфері малого бізнесу [5].

Основними напрямками дальшого розвитку малого бізнесу в Україні у найближчій перспективі є:

– формування належної законодавчої бази, сприятливої для розвитку малого бізнесу;

- вдосконалення фінансово-кредитної підтримки;
- забезпечення матеріально-технічних та інноваційних умов розвитку;
- інформаційне та кадрове забезпечення бізнесу;
- стимулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого бізнесу;
- формування ринку продукції малого бізнесу шляхом розміщення на них установлені законом на конкурсній основі частки державного замовлення щодо поставок продукції для регіональних потреб;
- сприяння розширенню виробничо-технологічної та інноваційної кооперації малого бізнесу із великим виробництвом і використанню потенціалу малого підприємництва при здійсненні заходів щодо підприємств банкрутів;
- систематизації через інформаційну мережу й створення бази даних із використання коштів, спрямованих на підтримку бізнесу в Україні, з подальшим аналізом ефективності їх використання.

Виконання зазначених заходів дасть можливість не лише залучити нові фінансові ресурси, а й забезпечити їх прибутковість, і в результаті розвивати малий бізнес. Буде сформовано платоспроможний попит населення, який є суттєвим чинником накопичення фінансових ресурсів на місцевому, регіональному і державному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Закон України № 4618-VI від 22.03.2012р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17/>
2. Державний комітет статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 р. №996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

4. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку. Наказ МФУ від 19.04.2001. № 186 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text>

5. Винокуров Ярослав. Как малый бизнес пережил первый год карантина. Економічна правда. 24.03.2021.
<https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2021/03/24/672241/>

Грищук Єлизавета

аспірантка 2-го курсу ННІ ОАА

спеціальність «Облік та оподаткування»

Науковий керівник:

Мацелюх Н. П.,

д.е.н., професор

Університет державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Податкове консультування сприяє оптимізації адміністрування податків, зростанню рівня податкової культури, гармонізації відносин усіх суб'єктів податкових правовідносин. Тобто, виконує роль посередника між державою та платником податків, сприяючи формуванню ефективних моделей бізнесу, мінімізації ризиків його ведення в сфері оподаткування, при цьому залишаючись в рамках діючого законодавства [4, с.336].

Світова практика переконує, що податкове консультування є необхідною частиною ділової інфраструктури і важливим джерелом конкурентоспроможності бізнесу, активізації наповнення бюджетних ресурсів [2, с.39].

У зв'язку з вищевказаним, можна прийти до думки, що особливості розвитку податкового консультування саме в умовах пандемії коронавірусної інфекції, викликаній коронавірусом SARS-CoV-2, є надзвичайно актуальним питанням.

Зауважимо, що податкове консультування було об'єктом дослідження у

працях таких вчених як Андрущенко В.Л., Безпалько І.Р., Бочуля Т.В., Ващук К.Т., Коробкіна І.С., Мельник В.М., Тарангул Л.Л., Ткачик Ф.П. та інших, а безпосередньо в умовах пандемії дане питання не висвітлювалося.

Податкове консультування передбачає окрім роз'яснення та застосування норм податкового законодавства також визначення податкових наслідків діяльності суб'єктів господарювання та пошук можливостей структурування податкового навантаження для суб'єктів підприємницької діяльності з метою прийняття ними зважених та вивірених рішень щодо сплати податків та зборів та виконання ними свого податкового зобов'язання [3, с.652].

Наразі в Україні питання податкового консультування є одним із предметів діяльності юридичних, адвокатських, аудиторських та інших господарюючих суб'єктів. Проте сучасні реалії не передбачають податкових консультантів як окремої категорії фахівців. Податкове консультування (податковий консалтинг) для України є зовсім новим видом консультаційних послуг, поява якого була викликана розвитком ринкових відносин у нашій країні і, відповідно, створенням та функціонування досить складної вітчизняної податкової системи [2, с.38].

Стверджуємо, що цей вищезазначений факт виступає основною причиною виникнення значних проблем у платників податків, які не мають спеціальної підготовки у сфері правильного застосування діючого податкового законодавства, що актуалізує потребу в податкових консультантах. А у зв'язку із ситуацією, яка вже понад рік склалась в Україні, та й у світі в цілому, податкове консультування надасть змогу вирішити низку проблем.

На противагу Україні міжнародний досвід демонструє, що ця професія зарекомендувала себе невід'ємним елементом економічного життя. Так, наприклад, професія податкового консультанта в Німеччині є однією з найпрестижніших та високооплачуваних, користується зростаючим попитом протягом останніх років. Користування послугами податкових консультантів позитивно впливає на безпеку ведення бізнесу, складання податкових звітностей та сприяє гармонізації інтересів держави та платників податків [4,

с.336-337].

Таким чином, вітчизняна модель податкового консультування потребує взяти до уваги досвід інших країн та національну специфіку податкової політики. Іншим важливим завданням є доопрацювання та імплементація інституційної бази надання послуг з податкового консультування. Врахування вищезазначених положень допоможе нашій країні ефективно розвинути систему податкового консультування [1, с.143].

Для поліпшення розвитку інституту податкового консультування в Україні слід удосконалити і прийняти законодавчо-нормативні основи його функціонування, поставити чіткі вимоги щодо фахової освіти, ліцензій на право здійснення податкового консалтингу, а також підвищити рівень впливу професійних об'єднань консультантів на діяльність, надійність і професіоналізм окремого консультанта або консалтингової компанії [4, с.337].

Отже, ми вважаємо, що вкрай необхідними першочерговими кроками в умовах пандемії, є:

- прийняття Закону України "Про податкове консультування";
- ліцензування діяльності та страхування відповідальності податкового консультанта;
- спільна робота організацій податкових консультантів із відповідними державними органами;
- розширення діяльності професійних об'єднань податкових консультантів.

Усі вищевказані умови поліпшать діалог між суб'єктами господарювання та державою, дозволять наповнити надходженнями державний бюджет, що, у свою чергу дозволить здійснювати якісну протидію у боротьбі із пандемією викликаною коронавірусом SARS-CoV-2.

Список використаних джерел

1. Грищук Є. С., Мацелюх Н. П. Інституційне забезпечення надання послуг з податкового консультування в Україні. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної*

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
безпеки*[Електронне видання]: збірник тез Міжнародного податкового конгресу
(м. Ірпінь, 3 грудня 2020 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С.141-144.

2.Дудік М.С. Податкове консультування у зарубіжних країнах: досвід для України. *Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня Навчально-наукового інституту економіки, оподаткування та митної справи Університету ДФС України* : у 4 ч.Ч. 1. Ірпінь, 2019. С. 38-42.

3.Прокопенко І. А., Іванишина О. С. Податкове консультування як механізм підвищення ефективності сплати податків. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки*[Електронне видання]: збірник тез Міжнародного податкового конгресу (м. Ірпінь, 3 грудня 2020 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С.651-653.

4.Ткаченко В., Таращенко В. Становлення податкового консультування як повноцінної ланки системи податкових відносин. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем*: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 25 листопада 2020 р. Кропивницький: Ексклюзив-Систем. 2020. С.336-337.

Драгота Ірина,

здобувач вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня
за спеціальністю 071 «Облік і
оподаткування»

Пристемський Олександр,

доцент, доктор економічних наук,
професор кафедри обліку і оподаткування
*Херсонський державний аграрно-
економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Облік продукції сільськогосподарського виробництва є важким та трудомістким процесом. Однією з причин є те, що в кожному господарстві є великий перелік продукції, що виробляється, як основної, так і побічної. Нормативно-правові акти трактують, що сільськогосподарська продукція – це актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання [1].

Для обліку врожаю сільськогосподарських культур використовуються єдині форми первинних документів для всіх типів сільськогосподарських підприємств, які відповідають основним вимогам П(С)БО 9 та П(с)БО 30. Облік сільськогосподарської продукції ведеться на рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». Цей рахунок призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух сільськогосподарської продукції. За дебетом рахунку 27 відображається надходження сільськогосподарської продукції за первісною вартістю, за кредитом – списання сільськогосподарської продукції внаслідок продажу або використання для власних потреб [2].

До рахунку 27 "Продукція сільськогосподарського виробництва" відкриваються субрахунки: - 271 "Продукція рослинництва"; - 272 "Продукція тваринництва"; - 273 "Продукція допоміжних і обслуговуючих виробництв"; - 274 "Продукція, закуплена у населення".

Сільськогосподарська продукція оприбутковується за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. На рахунку 27 обліковують продукцію, одержану від власних рослинницьких, тваринницьких і промислових підрозділів підприємства, призначену для продажу на сторону та для іншого невиробничого споживання; продукцію, призначену для споживання у тваринницьких підрозділах як корми або для виробництва кормів у кормоцехах; продукцію, вирощену для годівлі худоби, а також побічну продукцію й відходи, одержані при доведенні товарної продукції та насіння до належних кондицій; насіння й посадковий матеріал, включно із саджанцями, призначеними для закладання та ремонту власних насаджень [3].

Аналітичний облік продукції сільськогосподарського виробництва ведеться за видами продукції. Об'єктами контролю в сільськогосподарському виробництві є засоби виробництва, технологічні процеси і готова для реалізації продукція. Для того, щоб управляти якістю продукції, необхідно правильно контролювати її якість. Контроль якості продукції необхідний для визначення її придатності цільовому призначенню.

Контроль якості продукції – це контроль кількісних і якісних характеристик властивостей продукції. В забезпеченні необхідного рівня якості сільськогосподарської продукції велика роль належить вибору видів і засобів контролю. В залежності від стадії створення та існування продукції розрізняють виробничий контроль і експлуатаційний. Виробничий контроль здійснюється на стадії виробництва. Він охоплює всі допоміжні, підготовчі і технологічні операції. Експлуатаційний контроль здійснюється на стадії експлуатації продукції. В залежності від стану процесу виробництва розрізняють вхідний, операційний, приймальний та інспекційний контроль.

Операційний контроль – це контроль продукції або процесу під час виконання або після завершення технологічної операції. Цей вид контролю використовується найбільше. До нього можна віднести контроль технології виробництва, сушіння продовольчого і насінневого зерна, активного вентильовання сільськогосподарської продукції, контроль умов зберігання

Найбільш розповсюджений в сільськогосподарському виробництві приймальний контроль – це контроль продукції, по результатам якого приймають рішення про її придатність для постачання і використання [4].

Список використаних джерел

1. Біологічні активи: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.05 №790.

2. Особливості обліку продукції сільськогосподарського виробництва.
URL: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis03-35.html>

3. Призначення рах. №27 та облік продукції сільськогосподарського виробництва. URL: https://pidru4niki.com/69511/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/prizn_achennya_rah_oblik_produktsiyi_silskogospodarskogo_virobnitstva

4. Контроль якості продукції: різновиди та облік. URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/17663/

Dron Marina

postgraduate student of the Department of
Accounting and Taxation

*Dnipro National University of Railway Transport
named after academician V. Lazaryan*

INTERNAL AUDIT OF THE BANK'S CREDIT RISK

It is known that each credit operation of the bank is associated with credit risk, which means the amount of expected losses on the asset due to default of the debtor.

In order to maintain their financial stability, banks should periodically conduct internal audits of credit risk assessment procedures for active operations. The stages of such an internal audit have four stages:

1. Verification of interbank provisions for determining the amount of credit risk on active banking operations. These provisions should include: the procedure for conducting active banking operations, including the procedure for decision-making and loan restructuring; the procedure for accumulation, documentation and systematic updating of information on the timely payment of debt; separate methods of assessing the financial condition and determining the class of the debtor for legal entities, individuals (including business entities), banks (including non-residents), budgetary institutions, debtors-issuers of securities; certain procedures for the formation, statistical confirmation and documentation of the bank's own experience in default of debtors and losses on assets; the procedure for recognition by the bank of the debtor's default; procedures and procedures for the bank's work with collateral; the procedure for monitoring the correctness of the calculation of the amount of credit risk; the procedure for forming and maintaining credit documentation.

2. Verification of credit cases of debtors, which consists in establishing: the frequency of inventory of the completeness of the formation of credit cases with documentation of the results; control over the registration of loan applications in the register; the presence of signatures of the borrower's authorized persons and seals on the documents that are transferred to the bank and stored in the loan file; availability of loan repayment schedules and interest payments by the borrower and monitoring of compliance with the established schedules by the relevant employees, etc.

3. Checking the correctness of the assessment of individual and portfolio credit risk. When assessing credit risk, a distinction is made between individual and portfolio credit risk. The source of individual credit risk is a separate, specific counterparty of the bank-borrower, debtor. Individual credit risk assessment involves assessing the creditworthiness of an individual counterparty, i.e its individual ability to timely and fully pay for the commitments made.

4. Checking the quality of debt service and loan support, for which the auditor checks: the presence of approved plans for inspections of debtors; availability of inspection results; timeliness of control over the availability and preservation of property provided as collateral; the completeness of the loan support by the relevant employees of the bank in accordance with their powers; systematic control over the current financial and economic reporting of the debtor; conducting official investigations into the fact of non-repayment of credit funds, etc.

5 Checking the availability and liquidity of collateral, which allows you to ensure: proper execution of collateral agreements (guarantees, sureties); the presence in the staff of the bank of an employee who has the appropriate qualifications to assess the collateral; the existence of cases of sale by the borrower of the mortgaged property without the written consent of the bank, etc.

6. Checking the correctness and completeness of accounting for credit operations and reserves for credit risk, which determines: the correctness of accounting for loans in the relevant balance sheet accounts, taking into account the object of credit, maturity and status of the loan; carrying out by the relevant employees of the quarterly inventory of off-balance sheet accounts for credit operations; compliance with the procedure for accruing interest on loans and the procedure for controlling the accrual and payment of interest, etc .; correctness of accounting for formed reserves for credit risk; the correctness of writing off loans from the reserve.

7. Preparation of an audit report, which reflects: the general condition of loans and their repayment; main reasons for credit defaults; condition with write-off of bad loans; the state of formation of reserves to cover credit risk; the state of credit

reporting and other documentation, including the borrower's credit file. the effectiveness of individual and portfolio credit risk assessment.

Thus, the internal audit of credit risk determination of the bank's credit operations allows management to obtain complete information on the status of loan portfolios and make effective management decisions to minimize the amount of individual and portfolio risk.

References:

1. Bilokin G. M. Internal audit of credit operations of the bank. International scientific-practical journal «Financial Space». 2011. Vol. 2 (2). P. 110-113.

2. Kerimi A. V. Definition of the procedure of anti-crisis management aimed at reducing the risk of credit operations. Bulletin of the National Technical University «KPI». 2013. Vol. 55. P. 176-179. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpiind_2013_55_28.

3. Vyshnevetskaya V. A. Interest-free loan: tax and accounting. All about accounting. 2013. Vol. 40. P. 14-20.

4. Golovai N. M. On the problem of accounting for credit operations. Vinnytsia Trade and Economic Institute KNEU. - Access mode: <http://intkonf.org/golovay-nmkrasnozhon-av-do-problemi-obliku-kreditnih-operatsiy>.

5. Karakulov M. B. On issues of economic security of credit operations. Bulletin of the National Technical University «KPI». 2013. Vol. 55. P. 192-195. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpiind_2013_55_31.

Занько Борис

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ ПРИ РОЗМІЩЕННІ ВІДХОДІВ

Відходи, що утворюються у результаті діяльності людини, з кожним роком все більше забруднюють довкілля. Для вирішення проблеми збереження навколишнього середовища людство докладає багато зусиль. Одним із засобів, який дозволяє до певної міри стримати процес погіршення екології, є справляння екологічного податку. Відповідно до пп. 14.1.57 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України екологічний податок - загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється, зокрема, з розміщення відходів [1].

Для зменшення сум екологічного податку суб'єкти господарювання вимушені застосовувати сучасні технології, які дозволяють зменшувати кількість відходів, що утворюються при веденні господарської діяльності. В.А. Фостолович та А.С. Возик звертають увагу на те, що спонукати господарюючі суб'єкти, що забруднюють навколишнє природне середовище, до внесення екологічно конструктивних змін у технології виробництв, можна використовуючи саме механізм економічного мотивування, стимулювання та оподаткування [2, с. 176].

Платник екологічного податку, який нараховує у бухгалтерському обліку суму податкового зобов'язання, повинен керуватися, зокрема, нормами п. 18 П(С)БО 16 «Витрати», у якому встановлено, що податки (крім тих податків, які включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)) відносяться до адміністративних витрат [3]. Таким чином, підприємство може відобразити нарахування екологічного податку за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати» у кореспонденції з кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками» до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами».

Можна погодитися з Т.Ф. Плахтій та В.Ю. Драчук, які відзначають, що витрати, що пов'язані з нарахування екологічного податку, повинні відноситися до того періоду, за який вони нараховуються, при цьому їх, як правило, слід нараховувати останнім днем звітного періоду, незважаючи на те, що сплата податку відбудеться вже в наступному періоді [4, с. 153].

При контролі правильності нарахування екологічного податку слід враховувати, що з певних операцій з відходами цей податок у бухгалтерському обліку не нараховується. Так, платниками екологічного податку є, зокрема, суб'єкти господарювання, під час провадження діяльності яких на території України здійснюється розміщення відходів (за винятком розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, які розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання) [1].

Звернемо увагу на те, що відповідно до податкового законодавства вважається розміщенням відходів. Згідно з пп. 14.1.223 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України розміщенням відходів вважається постійне (остаточне) перебування або захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах (місцях розміщення відходів, полігонах тощо), на використання яких отримано дозволи уповноважених органів [1].

Отже, наведене вище визначення терміну «розміщення відходів» передбачає не тимчасове, а постійне і остаточне перебування відходів або їх захоронення у певних місцях. Тому якщо суб'єкти господарювання здійснюють лише тимчасове розміщення відходів, то такі суб'єкти господарювання не є платниками екологічного податку.

Проте представники державної податкової служби інколи висловлюють точку зору, згідно з якою суб'єкти господарювання, котрі лише тимчасово розмістили відходи, зобов'язані сплачувати екологічний податок.

Приміром, у категорії 117.01 Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу надано відповідь на запитання «Чи є платниками екологічного податку СГ, які здійснюють тимчасове розміщення відходів, в тому числі небезпечних відходів (акумулятори, шини, люмінесцентні лампи

тощо». У своїй відповіді представники контролюючого органу, зокрема, стверджують, що якщо суб'єкти господарювання здійснюють лише тимчасове розміщення (зберігання) відходів (у тому числі акумуляторів, люмінесцентних ламп тощо) до їх передачі на утилізацію та захоронення, то такі суб'єкти не є платниками екологічного податку лише тоді, коли у них наявний відповідний договір на видалення та утилізацію цих відходів з суб'єктами господарювання, які є комунальними чи спеціалізованими підприємствами тощо. Якщо ж у суб'єктів господарювання, що здійснюють тимчасове розміщення (зберігання) зазначених відходів, відсутній такий договір, у якому визначені терміни передачі таких відходів на утилізацію та захоронення, то ці суб'єкти є платниками екологічного податку [5].

Проте органи державної податкової служби не повинні керуватися таким роз'ясненням при здійсненні контрольної-перевірочної роботи. Це пояснюється тим, що суб'єкт господарювання, про якого йде мова у запитанні, не отримував дозволу уповноваженого органу на постійне перебування чи захоронення відходів у спеціально відведеному для цього місці, він лише здійснив тимчасове, а не постійне розміщення (зберігання) відходів, відповідно у цій ситуації він не є платником екологічного податку. Крім того, у Податковому кодексі України не передбачено, що відсутність у суб'єкта господарювання, який здійснює тимчасове розміщення відходів, договору на видалення та утилізацію відходів, має наслідком те, що такий суб'єкт стає платником екологічного податку.

Таким чином, зазначене роз'яснення фахівців державної податкової служби не відповідає нормам Податкового кодексу України та не повинне застосовуватися при здійсненні перевірок правильності нарахування та сплати екологічного податку.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-IV (із змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 08.04.2021).

2. Фостолович В. А., Возик А. С. Суть екологічного податку в економіці природокористування. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету (ВНАУ). Серія: Економічні науки.* 2012. № 4. С. 175–180. URI: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/810.pdf> (дата звернення 08.04.2021).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 08.04.2021).

4. Плахтій Т. Ф., Драчук В. Ю. Розрахунки за екологічним податком: порядок оподаткування та відображення в системі бухгалтерських рахунків. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2019. № 5. С. 143–158. URI: <http://repository.vsau.org/getfile.php/22745.pdf> (дата звернення 08.04.2021).

5. Інформаційно-довідковий департамент Державної податкової служби України. Категорія 117.01. Відповідь на запитання «Чи є платниками екологічного податку СГ, які здійснюють тимчасове розміщення відходів, в тому числі небезпечних відходів (акумулятори, шини, люмінесцентні лампи тощо». *Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс* : веб-сайт. URL: <http://zir.sfs.gov.ua/main/bz/view/?src=ques> (дата звернення 08.04.2021).

Зарбієва Сабіна

студентка 1 курсу магістратури

спеціальності «Облік та оподаткування»

Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Основна складова при визначенні національної системи обліку та звітності - це наявна законодавча база та сукупність інших нормативних документів, що є основою організації обліку. Одним з найважливіших результатів удосконалення бухгалтерського обліку в Україні є побудова в цілому системи регулювання обліку, орієнтованої на забезпечення потреб усіх зацікавлених користувачів бухгалтерської інформації, що враховує необхідність гармонізації стандартів обліку з міжнародними стандартами.

Документом вищої юридичної сили з бухгалтерського обліку є Закон України № 996-XIV [1], який забезпечує єдність у веденні обліку. Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів; удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Структура регулювання бухгалтерського обліку в Україні наступна:

- перший рівень - Закони України;
- другий рівень - Постанови Кабінету Міністрів України, Укази Президента;
- третій рівень - Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові документи з бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
- четвертий рівень - нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки) та методичні рекомендації Міністерства фінансів та інших органів, що розробляються і затверджуються на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей і потреб певних видів діяльності;

– п'ятий рівень – рішення (накази, розпорядження) щодо організації бухгалтерського обліку і застосування конкретної облікової політики, що приймаються керівництвом підприємства на підставі попередніх чотирьох пакетів нормативно-правових документів [2].

При організації бухгалтерського обліку основних засобів необхідно використовувати основні нормативні документи подані в табл. 1.

Таблиця 1

Законодавчо-нормативне забезпечення бухгалтерського обліку та аудиту
основних засобів підприємства

Конституція України
Кодекси
Податковий кодекс України
Господарський кодекс України
Закони України
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»
Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»
Положення і стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій»
НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
ПСБО 7 «Основні засоби»
МСБО 16 «Основні засоби»
Накази і постанови Міністерств
Наказ МФУ «Про затвердження положення про документальне забезпечення записів бухгалтерського обліку»
Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів
Документи підприємства
Наказ про облікову політику
Графік документообігу
Робочий план рахунків

Джерело: складено автором на основі законодавчої бази України

Для відображення інформації у бухгалтерському обліку і звітності важливими є Міжнародні стандарти фінансової звітності і Національні

положення і стандарти бухгалтерського обліку, серед яких визначальну роль відіграють П(С)БО 7 [3] та МСБО 16 [4], що визначають методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Одним із основних нормативних документів є Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [5], у яких розкривається визнання, оцінка, документальне оформлення руху та контроль у місцях зберігання та використання основних засобів.

Важливий внутрішній документ підприємства - наказ про облікову політику, в якому чітко визначені методологічні аспекти бухгалтерського обліку та звітності про операції з основними засобами підприємства. Рух документів з моменту їх створення до передачі на зберігання регламентує графік документообігу.

Таким чином, основними нормативними документами для обліку основних засобів є П(С)БО 7 та МСБО 16, що визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Список використаних джерела:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Вид. 2-е, доп. і перероб. – Житомир, ЖТІ, 2014. – 640 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2018 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів від 30.09.2003 р. № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03>.

Зарицький Юрій,

здобувач вищої освіти другого рівня
Науковий керівник:

Амбарчян Маргарита,

к.е.н., доцент кафедри податкового
менеджменту та фінансового
моніторингу

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Державний та місцеві бюджети як інструменти економічного регулювання є дієвими засобами проведення державної та місцевої політики. З іншого боку, їх можна розглядати як важіль впливу на процес виробництва і розподілу фінансових ресурсів як у всій країні, так і її окремих регіонах. Ефективна та обґрунтована бюджетна політика повинна сприяти стійкому економічному розвитку держави та задоволенню соціальних потреб її громадян.

Починаючи з 2002 року Державний бюджет України формується в розрізі бюджетних програм, що дало можливість установити безпосередній зв'язок між обсягами виділених коштів та результатами їх використання. Застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі регламентується статтею 20 Бюджетного кодексу України та Концепцією застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі [1; 2].

В умовах обмеженості бюджетних ресурсів, спричиненої світовою фінансово-економічною кризою, першочерговим завданням стає визначення пріоритетів при розподілі бюджетних ресурсів, виявлення джерел фінансування витрат і контроль за цільовим та ефективним використанням коштів.

Досягнення цих завдань можливе винятково при застосуванні програмно-цільового методу формування бюджету.

Програмно-цільовий методу бюджетування поліпшує прозорість бюджетного процесу загалом та докорінно змінює концепцію управління Державним та місцевими бюджетами, зокрема: 1) створює прозору та ефективну систему ухвалення управлінських рішень із бюджетних питань; 2) забезпечує цільове та обґрунтоване використання бюджетних коштів розпорядниками в умовах обмежених бюджетних ресурсів; 3) забезпечує проведення ґрунтовного аналізу витрати бюджетних коштів; 4) дає змогу спрямовувати фінансування на користь більш успішних бюджетних програм, скорочувати або виключати неефективні програми.

Сама ідея програмно-цільового методу полягає в тому, щоб зосереджувати увагу не лише на можливостях бюджету (наявних ресурсах), а й на тому, як найефективніше їх використати з метою досягнення визначених результатів. Особливими складниками програмно-цільового методу в бюджетному процесі є бюджетні програми, відповідальні виконавці бюджетних програм, паспорти бюджетних програм та результативні показники бюджетних програм, що затверджуються за погодженням із Міністерством фінансів України.

Основним елементом програмно-цільового методу є бюджетна програма, яку Бюджетний кодекс визначає як систематизований перелік заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети та завдань, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій. Здійснення видатків на основі бюджетних програм передбачає визначення їх конкретних відповідальних виконавців, які забезпечують виконання однієї або ряду бюджетних програм та несуть відповідальність за їх виконання. Складовими елементами бюджетної програми є мета, завдання, напрями діяльності, результативні показники [1; 2].

Одним із завершальних етапів управління бюджетними коштами є складання, затвердження та виконання паспортів бюджетних програм, а також

контроль за їх виконанням. Показником вимірювання виконання бюджетної програми повинен стати критерій ефективності витрачання та спрямування бюджетних коштів, який буде віддзеркалювати рівень якості впровадження програми у життя. Кількісно ефективність спрямування і витрачання бюджетних коштів може бути виміряна відношенням отриманих результатів до суми понесених витрат. Тоді критерій ефективності бюджетних витрат можна визначити за формулою [3, с. 105]:

$$Ev = Fr(R + D)/V(R + D)$$

де Ev – показник ефективності витрат бюджету;

$Fr(R+D)$ – фактичні показники виконання програми; R – регіональні програми; D – державні програми;

$V(R + D)$ – фактичні витрати бюджетних коштів; R – загальна сума витрачених коштів місцевих бюджетів; D – загальна сума витрачених коштів державного бюджету.

Підвищення ефективності бюджетних витрат можна отримати наступним чином: шляхом зменшення витрат або шляхом отримання максимально можливих результатів від впровадження програми та використання передбачених обсягів коштів. З огляду на зазначене, для вимірювання результатів застосування програмно-цільового методу використовується один із найважливіших елементів – результативні показники бюджетної програми. Галузеві міністерства розробили типові результативні показники для формування бюджетних програм місцевих бюджетів, визначені у Типових переліках бюджетних програм і результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у відповідних галузях [4; 5].

Отже, формування бюджетної політики України відбувається в умовах складного соціально-економічного стану, який характеризується, з одного боку, бажанням підвищити конкурентоспроможність країни, стати рівноправним учасником світових економічних і фінансових відносин, а з другого – необхідністю підвищення досить низького рівня соціального забезпечення населення. Таким чином, важливим є збільшення обсягу бюджетних видатків

на соціальні потреби, а звідси – відпрацювання шляхів поліпшення бюджетної політики. Також, важливим є те, що, наприклад, окремі бюджетні програми, спрямовані на розвиток освіти та медицини показали високий рівень виконання за показниками паспорта бюджетної програми, проте, так і не змогли знайти шляхів своєї практичної реалізації, що завадило їм виконати свій соціально-економічний ефект. Тому, при складанні бюджетної програми варто враховувати можливість адаптації їх показників до пріоритетів соціально-економічного розвитку та забезпечення вимірності соціально значущих результатів реалізації державної політики, підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 01.01.2021 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 13.03.2021).

2. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002р. №538-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80> (дата звернення 13.03.2021).

3. Птащенко О.В., Шевченко І.О., Кошарна В.В., Куц Я.М. Бюджетна програма як основа програмно-цільового планування в сучасних умовах глобалізації. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. *Економічні науки*, 2018. № 6 (129). С. 101-110.

4. Типовий перелік бюджетних програм і результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Освіта» : Наказ Міністерства освіти і науки України від 10.07.2017 № 992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-17#Text> (дата звернення 13.03.2021).

5. Типовий перелік бюджетних програм і результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у галузі «Охорона здоров'я» : Наказ Міністерства фінансів України, Міністерства охорони здоров'я України від

Ізмайлов Ярослав

д.е.н., професор, професор кафедри податкової справи

Карева Олена

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Університет державної фіскальної служби України

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ: ДОСВІД США І КАНАДИ

Побудова ефективної податкової системи, котра є важливим чинником соціально-економічного розвитку та забезпечує баланс соціальної справедливості та економічної ефективності, є першочерговим завданням на шляху становлення економічно-стабільної держави. В Україні існує низка перешкод на шляху розбудови ефективної податкової системи, деякі з них стосуються саме системи адміністрування податків.

Помилки в податковій політиці та прорахунки в концепції розвитку податкової системи спричиняють недоліки механізму адміністрування податків. Українська податкова система потребує вдосконалення системи адміністрування як одного з елементів економічної системи держави, тому, актуальним на сьогодні залишається розгляд механізму адміністрування податків та зборів в країнах з розвиненою економікою, з метою використання позитивного досвіду.

Дослідженням питань міжнародного досвіду, вдосконаленню українського механізму адміністрування податків та зборів присвячені публікації таких вітчизняних вчених: В. Андрущенко, О. Василик, О. Данілова, М.Карлін, К. Проскура, С.Терещенко, О. Тильчик та ін.

Створена в Україні система адміністрування податків складається з таких елементів: податків, зборів і платежів, які сплачують на території України; структури та ієрархії податкових та митних органів; прав, обов'язків і

відповідальності податкових та митних органів; податкової роботи; податкових пільг; податкових санкцій; податкових відносин.

Аналізуючи зарубіжний досвід з питань адміністрування податків, можна дійти до висновку, що в розвинутих країнах світу існують перевірені на практиці методи та механізми, які дають змогу радикально модернізувати роботу податкових органів на основі застосування сучасних інформаційних технологій та підвищити ефективність їхньої діяльності щодо справляння податків і зборів.

Слід звернути особливу увагу на досвід США та Канади, країн, що мають давню традицію у податковій галузі та мають міцну економічну основу для розробки механізмів управління податками.

Податкова система США складається із трьох рівнів, що відповідають рівням державної влади:

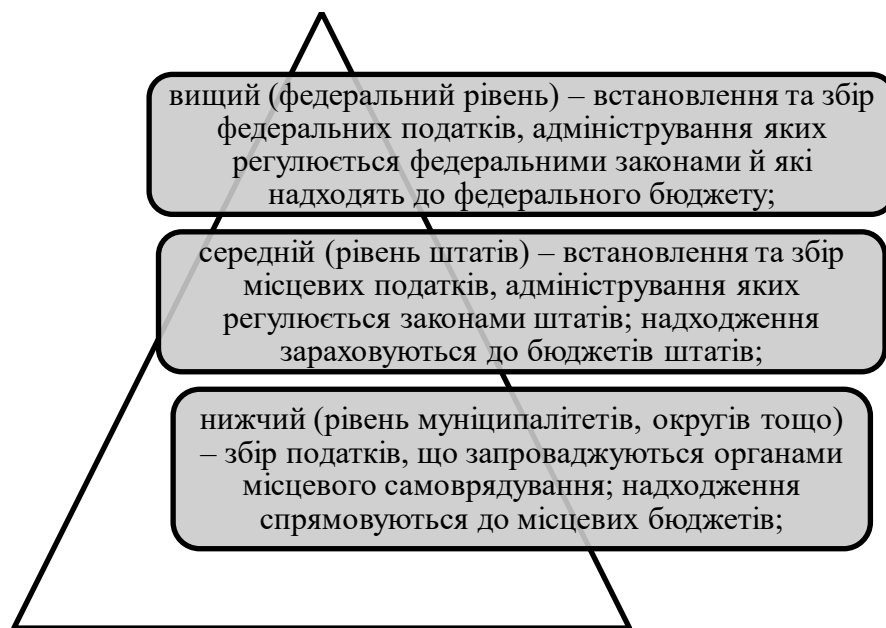

Рис. 1. Рівні податкової системи США.

Центральним органом податкового адміністрування у Сполучених Штатах є Державна служба збирання податків та фінансового контролю США. Основним елементом в структурі даного органу є Служба внутрішніх доходів, яка складається з окремих підрозділів: центральний апарат (на федеральному рівні), податкові служби штатів, місцеві податкові служби.

Розгалужена система пільгового оподаткування у США, за твердженням

Н. Стюбена, цілком прогнозовано збільшує витратність податкового адміністрування, а отже, певною мірою знижує його ефективність. При цьому платники несуть відповідальність за правомірність застосування податкових пільг. У податковому законодавстві Сполучених Штатів діє принцип презумпції винності, відповідно до якого обов'язок доведення правомірності застосування податкової пільги покладено на платника або податкового агента. Органи податкового адміністрування США зобов'язані перевіряти правомірність застосування платниками та податковими агентами податкових пільг. У США платники податків мусять подавати органам податкового адміністрування всі відомості, що можуть бути використані під час визначення бази оподаткування, навіть якщо вони містять інформацію не на користь платника [1, с. 47].

Податкова система Канади побудована на принципах податкового федералізму, що надає значні повноваження регіональним і місцевим органам влади у сфері оподаткування. Система податкового адміністрування Канади має такі особливості:

– наявність двох незалежних підсистем податкового адміністрування із власними податковими органами – федеральної і регіональних (провінційних), взаємодія між якими здійснюється на основі укладених юридичних угод;

– наявність конституційного розмежування податкових повноважень різних органів влади – федеральних і регіональних (провінційних);

– можливість федеральних та регіональних (провінційних) органів запроваджувати податки різного рівня, але з однаковою базою оподаткування [2, с.32].

Адміністрування податків у Канаді здійснює Канадське агентство митниці та зборів, яке підзвітне парламенту через міністра з національних доходів. В сферу діяльності агентства входить адміністрування більшість місцевих податків, коли місцеві органи влади вносять за вказану послугу певну плату. В окремих провінціях адміністрування місцевих податків здійснюють

регіональні органи влади (міністерство доходів певного регіону). На відміну від США у Канаді витрати на адміністрування податків становлять приблизно 1% обсягу зібраних податків. Висока ефективність системи податкового адміністрування Канади зумовлена раціональною податковою політикою, яка базується на інтересах і держави, і регіону, і платників податків.

Дослідження досвіду США та Канади у сфері адміністрування податків, показує, що система податкового адміністрування в Україні характеризується низкою недоліків, тому впровадження міжнародного досвіду в податкову систему України повинне сприяти швидшому переходу до ефективної системи оподаткування. Однак без урахування особливостей соціально-економічної ситуації в нашій державі просте запозичення зарубіжного досвіду без удосконалення у сфері податкового адміністрування не покаже очікуваних результатів.

На сьогодні можна виділити низку напрямів удосконалення української системи адміністрування податків, опираючись на унікальний досвід зарубіжних країн, зокрема[3, с. 120; 4]:

- налагодження партнерських взаємовідносин між фіскальними органами та платниками податків, що ґрунтуються на повазі до їх прав та інтересів;
- посилення відповідальності як платників податків, так і фіскальних органів за порушення податкової та службової дисциплін;
- зниження рівня корупції в країні шляхом активного використання новітніх комп'ютерних технологій у процесі адміністрування податків;
- удосконалення механізмів надання податкових соціальних пільг шляхом підвищення розміру прожиткового мінімуму на підставі адекватного визначення вартості споживчого кошика для задоволення основних потреб;
- удосконалення процедур обліку платників податків та обліку платежів податкового характеру й поліпшення обслуговування платників податків, підвищення податкової культури тощо.

Процес інтеграції України до світового економічного простору потребує подальшої модернізації податкової системи та підвищення ефективності державного управління у сфері податкових відносин з урахуванням тенденцій розвитку систем оподаткування у світі, і особливо у країнах, що досягли позитивних результатів у сфері оподаткування. Ефективними змінами, що відбулися на основі аналізу досвіду адміністрування податків і зборів США та Канади є: здійснення регулярного моніторингу діяльності податкових органів; дотримання принципу прозорості та публічності; чітке визначення функцій та обов'язків підрозділів податкових органів; цифровізація діяльності податкових органів та платників податків.

Список використаних джерел:

1. Стюбен Н. Податкова система Сполучених Штатів Америки. Вісник податкової служби України. 2000. Листопад-грудень. С. 42-54
2. Проскура К.П. Зарубіжний досвід організації податкового адміністрування. Економічний часопис – XXI. 2012. № 7-8. С. 30-33
3. Безкровний О. В. Адміністрування податків і зборів: зарубіжний досвід для України / Олександр Валентинович Безкровний. // Приазовський економічний вісник. – 2018. – №2. – С. 117–121.
4. Kraievskiy V. M., Skoryk M. O., Bohdan S. V., Hmyrya V. P. Coherence of accounting systems: transcendence of content and immunity of purpose. *Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*. Volume 2. Number 384 (2020). P.176-184. DOI: <https://doi.org/10.32014/2020.2518-1467.57>

Ізмайлов Ярослав

д. е. н., доцент, професор кафедри податкової політики,

Мазурок Олена

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ: ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ

Бюджет - це комплексна система відносин перерозподілу, тому формування та умови бюджету особливо важливі для країни, кожної юридичної особи, фізичної особи та всього суспільства. Бюджетний статус як фінансовий план не лише відображає фінансовий стан держави, але й характеризує загальний фінансовий стан країни, тому всі громадяни та кожна структура бізнесу повинні звертати на це увагу. Дефіцит національного бюджету є одним із важливих макроекономічних показників, що характеризують стабільність економічної системи. Дефіцит національного бюджету потребує постійного коригування, тобто впливу побічних ефектів.

Актуальність теми зумовлена ситуацією в країні, яка характеризується постійним зростанням державного боргу та дефіциту бюджету. Великі вчені (економісти) не ігнорували цю проблему, але сьогодні вона недостатньо вивчена.

Основними завданнями при дослідженні державного дефіциту є:

- дослідження теоретичних концепцій регулювання дефіциту державного бюджету;
- визначити причини виникнення дефіциту бюджету;
- дослідити стан державного бюджету України на сучасному етапі;
- визначити проблеми державного боргу в Україні;
- визначити проблеми, що спричинені дефіцитом державного бюджету;
- дослідити шляхи удосконалення управління дефіцитом бюджету.

Дефіцит бюджету негативно впливає на економіку, особливо за рахунок стимулювання інфляції [1]. Це заважає економічному зростанню країни, не кажучи вже про негативні соціальні наслідки. Однак у науковій літературі деякі люди стверджують, що дефіцит бюджету позитивно вплине на відновлення

економічного життя. З цим ми можемо погодитися лише частково, оскільки не дефіцит може сприяти економічній діяльності, а джерело її фінансування.

У країнах з розвинутими ринками державних цінних паперів розмір бюджетного дефіциту має незначний вплив на економічні умови в цей період, але його існування неминуче вплине на майбутнє економічне життя. Тому бездефіцитний бюджет є об'єктивною вимогою розвитку національної економіки.

Сьогодні Україна має дефіцит бюджету. Дефіцит бюджету є важливим засобом державної фіскальної політики, який впливатиме на економічні та соціальні умови країни. З 2014 року вторгнення в Росію також серйозно постраждало від неврівноваженої соціально-економічної політики, зменшення обсягів виробництва, зменшення кількості підприємств та бюджетного дефіциту. Це основні причини бюджетного дефіциту в Україні.

В наш час дефіцит бюджету став майже постійним явищем в економіці кожної держави, тому важливо скоригувати їх розмір та методи ліквідації [3]. Бюджетний дефіцит вимагає від країни вжиття рішучих заходів для його усунення. Перш за все, це спосіб зменшити видатки бюджету, але цей шлях досить складний. Зміни у податковій та кредитній політиці є більш реальними та доречними. Одним з елементів управління дефіцитом бюджету є фінансування дефіциту через центральний банк, що безпосередньо впливає на грошову базу та грошову масу. Коли дефіцит монетизується, країна отримує сеньйораж, що є доходом від друку грошей. Конкретні заходи щодо зменшення бюджетного дефіциту повинні включати та впроваджувати такі заходи, з одного боку, вони можуть стимулювати надходження коштів у бюджетні фонди країни, а з іншого боку - сприяти зменшенню державних видатків.

Дефіцит бюджету зазвичай покривається додатковими коштами. Через цю проблему контролювали інфляцію, підривали інвестиційні мотиви, знецінювали заощадження домогосподарств і знову з'являвся дефіцит бюджету [2]. Як засіб компенсувати дефіцит бюджету, державні позики безпечніші за видачу, але вони також мають негативний вплив на економіку країни. Одним з найбільш

підходящих способів заповнити державний дефіцит є випуск державних цінних паперів, оскільки уряд може швидко мобілізувати великі обсяги фінансових ресурсів на добровільних засадах на основі повернення, строку платежу та способу оплати.

Тому для подолання дефіциту бюджету необхідно не лише скоригувати політику України на основі аналізу історичного розвитку та прогнозування майбутніх змін, а й прийняти стратегію економічно розвинених країн. Іншими словами, ми можемо визначити наступні методи вирішення цієї проблеми: встановити політичну ситуацію в країні; визначити напрямок боргової стратегії, тобто співвідношення внутрішнього та зовнішнього державного боргу; зупинити запозичення та скорегувати інвестиційне середовище країни; дотримуватися економічно надійного дефіциту бюджету; врегулювання податкової політики; сприяти розвитку внутрішнього ринку.

Список використаних джерел:

1. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, І. Юрія. - К. : Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. - 871 с.

2. Бюджетний дефіцит [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://bukvar.su/jekonomika/202755-Byudzhetnyiy-deficit-i-gosudarstvennyiy-dolg.html>

3. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. - 871 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://pidruchniki.com/1209081046056/ekonomika/prichini_byudzhetnogo_defitsitu

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ ВИТРАТ І СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Діяльність суб'єктів господарювання неможлива без витрат, які повною мірою можуть бути пов'язані як з виробництвом, так із управлінням господарської діяльності. Найважливішим і трудомістким об'єктом аудиторської діяльності є витрати. Від точності і правильності їх визначення залежить фінансовий результат діяльності підприємства. Отже, тема витрат є актуальною для будь-якого підприємства, яке здійснює виробництво продукції (робіт, послуг). Значний вклад у розробку методики та організації аудиту витрат і собівартості продукції внесли, зокрема, такі вітчизняні вчені-економісти: І. М. Білоусова, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, М. Г. Чумаченко, С. В. Іваненко та інші. Однак напрями вдосконалення витрат окремих галузей мають потребу в подальшому дослідженні та вдосконаленні [1].

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів організації і методики аудиту витрат та собівартості продукції та розробки шляхів його удосконалення. Враховуючи той факт, що виробнича собівартість включає широкий склад різних витрат, але матеріальним витратам слід приділяти особливу увагу, адже вони займають найбільшу питому вагу у структурі витрат на виробництво продукції.

Аудит витрат на виробництво, собівартість продукції включає в себе ті процеси і явища, які відображені документально та повною мірою пов'язана з виробничою діяльністю. Для визначення організації та методики аудиту було проведено аналіз підприємства ПАТ «Сумигаз». Аналіз фінансово-економічних показників діяльності зображений у таблиці [3].

Фінансово-економічні показники діяльності ПАТ «Сумигаз»
за 2018-2020 рр. тис.грн.

Показник	Рік			Середній темп росту, %
	2018	2019	2020	
Чистий дохід від реалізації продукції	1111784	1725220	3046960	165,5
Собівартість реалізованої продукції	1123756	1751472	2885062	160,2
Чистий прибуток (збиток) підприємства	-30991	-49410	-3240	32,3
Валюта балансу	644928	974892	1387913	146,7
Зареєстрований капітал	1048	1048	1048	100,0
Кредиторська заборгованість	407341	766733	1192550	171,1
Дебіторська заборгованість	270798	650296	1035092	195,5

Джерело: складено за даними фін.звітності ТОВ «Сумигаз»

За результатами якого значення всіх фінансово-економічних показників зазнали збільшення у 2020 році, в тому числі собівартість продукції, що є негативним фактором для підприємства. Отже, підприємству необхідно шукати резерви збільшення чистого доходу та зменшувати собівартість продукції. З метою забезпечення підприємством прийнято рішення провести зовнішній аудит, оскільки він є найважливішим аспектом управління. ПАТ «Сумигаз» користується аудиторськими послугами ТОВ «Гант Торнтон Легіс» на основі укладеного договору. Зовнішній аудит проводиться один раз на рік. На основі проведеного аудиту на підприємстві складається Акт виконаних робіт. Аудит витрат діяльності проводився в рамках аудиту фінансової звітності ПАТ «Сумигаз». На початковому етапі було проведено тест внутрішнього контролю витрат діяльності. Тестування дає змогу встановити як здійснюється класифікація витрат на підприємстві, чи здійснюється їх санкціонування. Взагалі за результатами аудиту витрат за 2020 рік викривлень та шахрайства не зафіксовано. Недоліком у здійсненні аудиту на ПАТ «Сумигаз» є відсутність проведення внутрішнього аудиту [3].

ПАТ «Сумигаз» потребує впровадження внутрішнього аудиту. Необхідність даного виду аудиту викликана попередженням зайвих нецільових витрат, розкрадань не тільки матеріальних, а й грошових цінностей. З цією метою необхідно створити спеціальний підрозділ, який буде

підпорядковуватися керівництву підприємства. Ефективна робота внутрішнього аудиту допоможе налагодити взаємодію з зовнішніми аудиторами. Проте, зовнішні аудитори можуть неповною мірою довіряти внутрішнім у розкритті виявлених помилок. А це, в свою чергу, знижує витрати на перевірку у зв'язку з скороченням обсягу незалежних процедур. На рисунку 2 зображено детальний алгоритм оцінки і вивчення роботи внутрішнього аудитора зовнішнім при прийнятті рішення щодо довіри до внутрішнього підрозділу аудиту.

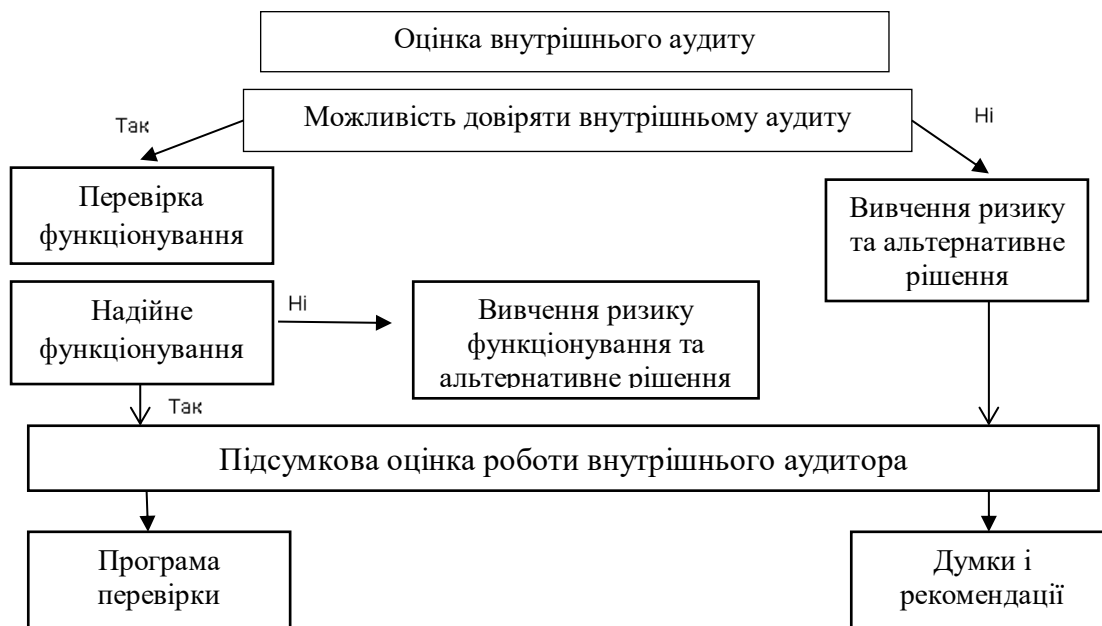

Рисунок 2 – Запропонований порядок оцінки системи внутрішнього аудиту

Джерело: складено за даними [4].

Тісна співпраця зовнішніх і внутрішніх аудиторів не повинна зменшувати відповідальність аудиторської фірми щодо складання аудиторського висновку, а також змісту, термінів та обсягів аудиторської процедури. У ході аудиту на промисловому підприємстві аудитору необхідно звернути особливу увагу на основні елементи перевірки. Алгоритм аудиту основних показників перевірки витрат та собівартості наведено на рисунку 3 [4]. Даний алгоритм аудиту витрат сприятиме ефективній роботі підприємства, а саме: створення унікальної та високоефективної системи обліку, відбудеться мінімізація витрат виробничих запасів і грошових коштів, сприятиме запобіганню виникненню правопорушень

та злочинів; надасть керівництву інформацію про фінансово-господарську діяльність для ефективного управління витратами.

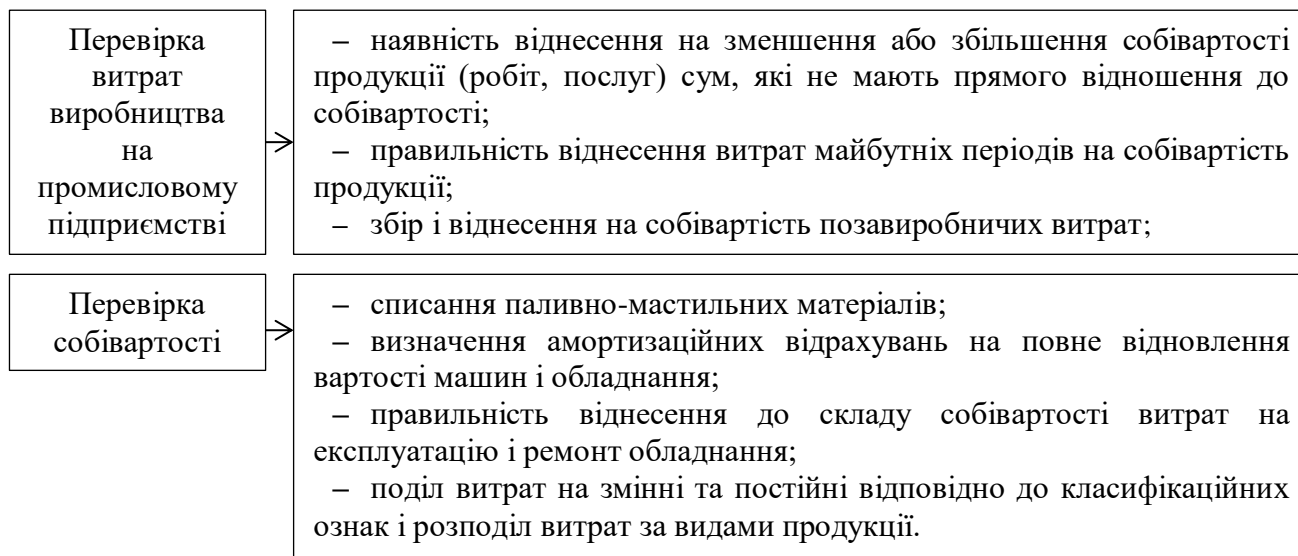

Рис. 3. Алгоритм проведення аудиту на промисловому підприємстві [4].

Отже, аудит витрат виробництва є невід’ємною частиною загального аудиту підприємства, інструментом оперативного контролю прийнятих рішень, дієвим засобом запобігання неефективності господарської діяльності і виявлення внутрішньогосподарських резервів.

Список використаних джерел:

1. .Дорош, Н. І. Аудит: методологія і організація [Текст] : навч. посіб. / Н. І. Дорош – К. : Знання – 2001. – 402 с. – ISBN 966-620-082-1.
2. Міжнародний стандарт аудиту 200 «Ціль і загальні принципи аудиту фінансової звітності» від 2013 року. URL : <http://apu.com.ua/msa?layout=edit&id=783>
3. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 28 лютого 2013 р. № 336 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> – Сайт Верховної Ради України.
4. Череп А. В., Ярош В.В. Удосконалення методики аудиту витрат виробництва на промисловому підприємстві 2010. 53-56 с. URL: dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/19520

Кизюн Вікторія

Здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Білобровенко Тетяна

к.е.н., доцент кафедри аудиту і економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС

На нинішньому етапі розвитку визначальним стратегічним напрямком є членство України в Європейському Союзі. Реальність вступу України до Євросоюзу багато в чому визначається відповідністю устрою держави та вітчизняної економіки, Копенгагенським критеріям: наявністю демократії в країні, створенням ринкової економіки і конкурентоспроможністю.

На жаль, Україна продовжує належати до країн з відносно високим ступенем ризиків – економічних, політичних, правових і саме цей чинник стримує інвестування у реальний виробничий сектор. В силу цієї обставини вкладникам та кредиторам необхідно звертати особливу увагу на фінансове здоров'я підприємства, що інвестується. Тому перед інвестуванням грошей слід проводити аудит, що базується на застосуванні аналітичних процедур, визначення фінансової стійкості даного підприємства та ймовірності повернення коштів.

Питання оцінки фінансової стійкості висвітлювалися у роботах західних вчених - Н. А. Кизима, Лі Лю, Е. Хелферта, Ш. Де Ковні, К. Таккі, П. С. Роуза, Д. П. Уайтінга. Такі науковці в Україні, як М. Я. Коробов, А. М. Поддєрьогін та інші також досліджували цю проблему.

Фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу свого балансу у мінливому зовнішньому і внутрішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість. Фінансова стійкість і стабільність підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності [4].

Недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва і взагалі діяльності суб'єкта господарювання. Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничо-господарську діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку, збільшуючи надлишкові запаси і резерви на підприємстві.

Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів (зовнішніх, внутрішніх та непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан. Результатом такого аналізу повинен бути висновок щодо його спроможності здійснювати господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, а також вірогідність збереження такого стану підприємства [2, с. 108].

Аналіз фінансової стійкості суб'єкта господарювання на певну дату дозволяє оцінити готовність підприємства до погашення своїх боргів, його фінансову незалежність, тенденції зміни рівня цієї незалежності, відповідність стану активів і пасивів основним завданням його фінансово-господарської діяльності, встановити, наскільки раціонально підприємство управляло власними і позиковими коштами у минулих періодах [3].

У нашій державі відсутня комплексна система оцінки фінансової стійкості, яка б справді допомагала інвесторам оцінити реальний стан підприємства, що інвестується.

Для оцінки фінансової стійкості підприємства використовують понад двісті відносних аналітичних показників, які можна розраховувати на основі фінансової звітності. Але часто ці показники повторюють один одного і не забезпечують об'єктивність аналізу.

Варто зазначити, що в умовах нестабільної економіки підприємство може легко втратити фінансову стійкість. Передумови втрати фінансової стійкості різноманітні. Ними є результат взаємодії численних факторів, що

можуть бути як залежними від підприємства (внутрішні), так і незалежними від його діяльності (зовнішні).

До незалежних факторів відносяться: кризовий стан економіки, економічні умови господарювання, податкова і кредитна політика виконавчої і законодавчої влади країни, соціальний стан споживачів продукції (послуг), незадовільний платоспроможний попит, низький рівень фінансового ринку, посилення міжнародної конкуренції у зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу та інше [1, с.74].

До факторів, які повністю або частково залежать від підприємства, можна віднести: вибір виду діяльності, складу та структури продукції (послуг); впровадження нових технологічних моделей та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції; забезпечення оптимального співвідношення між постійними і змінними витратами; забезпечення раціональної структури капіталу; ефективне управління оборотними активами (особливо запасами); правильний вибір тактики і стратегії управління фінансовими ресурсами [2, с. 111-112].

Отже, фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик його діяльності та фінансово-економічного добробуту. Вона характеризує результат його поточного, інвестиційного та фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також відображає здатність підприємства відповідати за своїми боргами й зобов'язаннями і нарощувати економічний потенціал. У ринковій економіці фінансова стійкість виступає головною умовою життєдіяльності і основою стабільності стану підприємства. Вона характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використанням. В Україні на загальнодержавному рівні має бути визначена система показників, яка б найкраще допомагала оцінити фінансову стійкість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Малий І. Й., Галабурда М. К. Економіка державного сектора: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2017. – 280 с.

2. Курочкін Д.В. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства.

Сучасна економіка. 2018.№ 1 с. 107–112.

3. Аналіз фінансової стійкості (стабільності) підприємства. URL: https://pidruchniki.com/14420125/ekonomika/analiz-_finansovoyi_stiykosti_stabil

4. Фінансові ресурси та джерела їх формування . URL: https://pidruchniki.com/14150823/finansi/finansovi_resursi_dz-herela_formuvannya

Кириленко Тетяна

студентка кафедри обліку та оподаткування
*Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

Савчук Тетяна

к.е.н., доцент кафедри обліку та
оподаткування
*Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

СУТНІСТЬ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Основою функціонування господарської діяльності, головною матеріально-технічною базою підприємства є основні засоби. Раціональність їх використання напряму залежить від ефективної організації обліку. Амортизація є важливим важелем управління процесом відтворення основних засобів, тому правильний підхід до розуміння її сутності та відображення має важливе значення.

Чимало українських вчених досліджували питання амортизації у своїх працях: Бойко Л.І, Громаков О.І, Орлова В.К., Хома С.В., Кафка С.М., Панчишин С.М., Білуха М.Т., Грабова Н.Н., Загородній А.Г., Мочерний С.В., Руденко А.І., Покропивний С.Ф., Бутинець Ф.Ф.та інші вчені. Однак, серед науковців досі не існує спільної думки щодо економічної суті амортизації, що свідчить що це питання продовжує залишатись дискусійним та неоднозначним.

Згідно з принципом відповідності нарахування доходів і витрат, вартість основних засобів не може бути віднесена на витрати у момент їх придбання.

Вартість об'єкта основних засобів поступово переноситься на вартість виготовленої продукції протягом усього терміну експлуатації. Відповідно, на момент завершення терміну корисного використання, вся вартість основного засобу списана на витрати підприємства шляхом нарахування амортизації. Таким чином, амортизаційні відрахування є основним джерелом відтворення основних засобів.

Особливістю амортизації як економічного явища є те, що вона виступає одночасно і як джерело відтворення, і як витрати виробництва. Відповідно, це має вплив на показники економічної діяльності: собівартість, ціну, величину прибутку та податків [1].

Амортизаційна політика є частиною облікової політики підприємства. Ефективність амортизаційної політики залежить від обраного методу нарахування амортизації, точності визначення терміну корисного використання активів, оцінки ліквідаційної вартості.

Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби»: амортизація - систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [2].

Аналогічне визначення містить і М(С)БО 16 «Основні засоби»: амортизація - це систематичний розподіл суми активу, що амортизується, протягом строку його корисної експлуатації [3].

Натомість, серед вчених досі немає спільного єдиного розуміння економічної суті амортизації, узгодженого підходу до розкриття призначення цієї економічної категорії. Так, одні вчені стверджують, що призначення амортизації полягає в накопиченні грошових засобів, необхідних для відшкодування вартості зношених основних засобів; інші ж вважають, що амортизація здійснюється з метою компенсації витрат на придбання активу.

На основі проведеного аналізу існуючих підходів до визначення поняття амортизації, варто погодитися, що дійсно серед науковців не існує однозначної думки:

–одна група вчених вважає, що амортизація – це просто грошовий вираз зносу необоротних активів 10,5% (Бойчик І., Ганін Б.);

–прихильники другої позиції вважають амортизацією не що інше, як процес перенесення вартості зносу необоротних активів на собівартість продукції 31,6% (Бабіч В., Бандурка В., Бутинець Ф., Болух М., Попович П, Поддєрьогін А.);

–третя група вчених стверджує, що амортизація – це прийом або метод бухгалтерського обліку 21,1% (Коблянська О., Коробов М., Мошенський С., Сопко В.).

–четверта, що це цільове накопичення грошових засобів 36,8% (Баранов А., Орлов О.О., Орлова В. К., Покропивний С. Ф., Руденко А. І.,Шегда А. В., Литвиненко Т. М., Хома С. В.) [4, с. 272].

Слід зауважити, що підходи кожної групи вчених мають рацію. Звичайно, амортизація є вартісним виразом накопиченого зносу основних засобів, оскільки метод нарахування амортизації вибирається таким чином, щоб одержаний результат був максимально наближеним до рівня фактичного зношення об'єкта. Але, разом з тим, на нашу думку, дискусійним є розглядати амортизацію як джерело цільового накопичення саме грошових коштів. Амортизаційні відрахування напряму ніколи не монетизуються, з їх допомогою тільки опосередковано систематично повертаються у обіг кошти, вкладені в придбання основних засобів.

На основі проведеного дослідження і узагальнення існуючих підходів вчених, вважаємо за доцільне запропонувати наступне визначення цієї економічної категорії: амортизація - це процес перенесення вартості зношуваних основних засобів на вартість виготовленої продукції чи інших активів, у створенні яких вони беруть участь, чи інші витрати діяльності впродовж терміну їх експлуатації; поступове повернення в обіг коштів, витрачених на придбання основних засобів. На нашу думку, запропоноване визначення глибше відображає економічну сутність амортизації та ширше розкриває це поняття. При придбанні основних засобів оборотні кошти

зменшуються, а при нарахуванні амортизації відбувається зворотній процес - кошти з необоротних стають оборотними. І, хоча для амортизаційних відрахувань немає окремого рахунку в обліку, вкладені кошти повертаються в обіг.

Таким чином, ми пересвідчилися, що щорічні амортизаційні відрахування є джерелом фінансових ресурсів суспільства і держави. При ефективному використанні амортизації, підприємство може повернути собі вкладені в основні засоби кошти, які в подальшому можна інвестувати в придбання нового обладнання чи освоєння нових технологій.

Список використаних джерел:

1. Бойко Л.І., Громаков О.І. Шляхи удосконалення обліку амортизації основних засобів. *Бізнес-навігатор*. 2013. №1(30).

2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби": Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 08.04.2021).

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2016_ukr_2020.pdf (дата звернення: 08.04.2021).

4. Кафка С. М. Зміст і призначення амортизації основних засобів. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет; Тернопіль: *Економічна думка*. 2017. № 1, С. 270-279.

Красота Олена

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю

Полтавський державний аграрний університет

ДОХОДИ ПІДПРИЄМСТВ ТА УМОВИ ЇХ ВИЗНАННЯ

Істотне значення при визнанні доходу приділяється умовам договору продажу певного активу. Ці умови, зазвичай, передбачають момент переходу права власності на продукцію чи інші активи до покупця, що впливає також на момент оформлення операції в бухгалтерському обліку (формування бухгалтерської проводки). Така проводка може бути складена або за фактом оприбуткування продукції на склад покупця (якщо ризики транспортування несе продавець) або фактом завантаження у транспортний засіб, тоді така проводка робиться після списання продукції зі складу продавця. Визначений дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не коригується на величину сумнівної і безнадійної заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами підприємства.

Щодо відображення доходу від наданих послуг, то дохід визнається в таких звітних періодах, коли надаються відповідні послуги. Його можна визнати трьома способами:

1. Завершення виконаних робіт (коли сторони, проаналізувавши надані вже послуги, встановили ступінь їх готовності та оцінили їх вартість);
2. Встановлення питомої ваги обсягу робіт, виконаних на певну дату, у загальному обсязі робіт, які повинні бути виконані;
3. Визначення питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат. Сума витрат, виконаних на певну дату, передбачає тільки ті витрати, які не відбивають обсяг послуг, виконаних саме на цю дату. [2]

Визначення доходу за методом рівномірного нарахування проводиться тоді, коли виконання послуг полягає у здійсненні необмеженої кількості дій (операцій) за певний проміжок часу.

Якщо дохід від виконання послуг; не може бути достовірно визначений, то він відображується у сумі встановлених витрат, що мають бути відшкодовані, а якщо не існує ймовірності компенсації таких витрат, то дохід не визнається, а зазначені витрати належать до витрат звітного періоду [1].

Дохід від цільового фінансування формується тільки в сумі витрат, що стосуються такого фінансування, і тільки в тих періодах, коли ці витрати утворилися. Безпосереднє надходження “цільових” сум на рахунок підприємства є необов’язковим. Для цього досить мати підтвердження, що таке фінансування буде отримане (табл. 1).

Таблиця 1.

Порядок визнання доходу у вигляді цільового фінансування

Дохід у вигляді цільового фінансування		
Вид доходу	Порядок визнання	Порядок невизнання
1. Цільове фінансування	Визнається доходом, якщо є підтвердження того, що воно буде отримане і виконає умови такого фінансування	Не визнається доходом доти, доки немає підтвердження, що воно буде отримане, і підприємство виконає умови такого фінансування
2. Цільове фінансування як: компенсація збитків, коли підприємство їх вже має; термінова фінансова підтримка підприємства без пов'язаних майбутніх витрат	Визнається доходом того періоду, в якому виникла дебіторська заборгованість, пов'язана з цим фінансуванням	Не визнається доходом такого періоду, в якому не виникла дебіторська заборгованість, пов'язана з цим фінансуванням
3. Отримане цільове фінансування	Визнається доходом тих періодів, у яких було здійснено витрати, пов'язані з використанням умов цільового фінансування	Не визнається доходом тих періодів, у яких не було здійснено витрат, пов'язаних з використанням умов цільового фінансування
4. Цільове фінансування капітальних інвестицій	Визнається доходом періоду корисного використання відповідних об'єктів інвестування (основних засобів, нематеріальних активів) пропорційно до сум нарахованої амортизації цих об'єктів	Не визнається доходом періоду, у якому не має корисного використання відповідних об'єктів інвестування (основних засобів, нематеріальних активів)

Отже, цільове фінансування не встановлюється доходом до моменту підтвердження його отримання. Одержане цільове фінансування передбачає

наявність доходу за той період коли були сформовані витрати, пов'язані з виконанням умов такого цільового фінансування.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290
URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

2. Організація обліку у підприємствах сільськогосподарської галузі : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. 268 с.

Красота Олена

доцент, к.е.н., доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного
контролю

Полтавський державний аграрний університет

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК ДОХОДІВ

Підприємства зменшують доходи на обчислені і прийняті до податкового обліку витрати підприємства.

Відповідно до Податкового кодексу України порядок відображення витрат діяльності будь-якого підприємства встановлено за даними бухгалтерського обліку. Отже, відповідно до ст. 138 ПКУ, джерелом для обчислення витрат, при обчисленні об'єкта оподаткування є облікове інформаційне забезпечення [1]. Отже, ці витрати обчислюються виходячи з правил і методик бухгалтерського обліку, за винятком:

- витрати, що не пов'язані з провадженням господарської діяльності;
- витрат пов'язаних з комісійними виплатами;
- витрати на погашення основної суми одержаних позик і кредитів;
- витрати пов'язаних з придбанням та модернізацією необоротних активів, що підлягають модернізації.

Основними підтверджуючими інформаційними носіями щодо визначення об'єкта оподаткування та визнання витрат у податковому обліку є документація первинного обліку. Їх ведення і зберігання ведення і зберігання передбачене правилами ведення бухгалтерського обліку. До таких документів належать

товарні накладні, акти виконаних робіт, виробничі звіти на списання витрат за статтями на виробництво послуг, звіти про використання коштів наданих у відрядження або під звіт тощо. З метою оподаткування, датою визнання витрат є дата нарахування доходу, для отримання якого здійснені такі витрати, якщо інше не передбачене Кодексом [1]. Отже, застосовується принцип нарахування і відповідності.

Витрати, які формують собівартість наданих послуг, виконаних робіт, визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнані доходи від виконаних робіт, реалізації таких товарів, наданих послуг. Собівартість виконаних робіт, реалізованих товарів, наданих послуг визначається відповідно до обсягу їхньої реалізації протягом податкового періоду (кварталу). Інші витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Отже, склад витрат у податковому обліку в багатьох пунктах збігається з тими позиціями синтетичного або аналітичного обліку, які фіксуються в реєстрах бухгалтерського обліку підприємства. Необхідно відзначити різний підхід зазначених видів обліку щодо віднесення загально-виробничих витрат.

Так, якщо в податковому обліку вони однією сумою включаються до складу інших витрат (п. 138.10 ПКУ), то в бухгалтерському обліку такі витрати підлягають розподілу. Одна частина витрат у формі змінних та постійних розподілених витрат входить до складу собівартості послуг (до дебету рахунка 23). Інша частина у формі постійних нерозподілених витрат включається до собівартості реалізованої продукції товарів, робіт, послуг.

З метою податкового обліку підприємства формують окремі реєстри, де накопичуються ті статті витрат, які буде включено до відповідних рядків декларації з податку на прибуток. Форми реєстрів податкового обліку офіційно не затверджені, тому форма ведення реєстрів обирається самостійно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (з врахуванням змін і доповнень). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Красюк Марія,

Здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Науковий керівник

Мазіна О.І., к.е.н., доцент

Університет державної фіскальної служби України

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Необоротні активи відіграють основну роль у діяльності виробничих підприємств і займають найбільшу частину у структурі активів. Без необоротних активів неможлива основна діяльність виробничого підприємства, а від ефективності їх використання у значній мірі залежить фінансовий результат діяльності підприємства. Внаслідок тривалості використання та значної вартості, необоротні активи потребують грамотного їх обліку.

Питанням організації і методики обліку необоротних активів приділялася значна увага таких відомих вчених як Ф. Ф. Бутинець, В. Ф. Голов, М. В. Кужельний, М. Ф. Огійчук, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко та інші. Однак праці вчених містять вивчення організації обліку окремих видів необоротних активів обліку не пов'язуючи їх в єдину систему.

Метою дослідження є визначення основних організаційно-методичних підходів до обліку необоротних активів виробничого підприємства з метою розробки науково обґрунтованої моделі організації їх обліку.

Стосовно визначення такої групи активів, які слід відносити до необоротних, слід, перш за все, звернутися до міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), які є методологічною основою національної системи бухгалтерського обліку. Так, у першому міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (IAS) «Подання фінансової звітності» ця група активів виділена як «непоточні активи» на протиположність конкретно перерахованим поточним активам. Крім того, у п'ятому міжнародному стандарті фінансової звітності (IFRS) «Непоточні активи, утримувані для продажу та припинена діяльність» поняття непоточних активів розкрито як пояснення до статті 2 цього стандарту визначається наступним чином: «непоточними активами є

активи, що включають суми, які очікується відшкодувати протягом понад дванадцять місяців після звітного періоду» [1].

На сьогодні термін «необоротні активи» законодавчо не встановлено. У п. 2 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі – НП(С)БО 1) вказано, що необоротні активи – це всі активи, що не є оборотними [2]. Згідно Методичним рекомендаціям щодо заповнення форм фінансової звітності затв. Наказом МФУ від 28.03.2013 р. №433 до складу необоротних активів підприємства входять: нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, основні засоби, інвестиційна нерухомість, довгострокові біологічні активи, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, довгострокові податкові активи та інші необоротні активи [3].

Хоча єдиного положення (стандарту) щодо обліку необоротних активів в Україні не існує, облік складових частин необоротних активів регламентовані наступними нормативними документами [4]: П(С)БО 7 «Основні засоби»; П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»; П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» (у частині довгострокової дебіторської заборгованості); П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»; П(С)БО 17 «Податок на прибуток» (у частині обліку довгострокових податкових активів); П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»; П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів»; П(С)БО 30 «Біологічні активи»; П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». Таким чином, враховуючи норми перерахованих вище положень (стандартів) бухгалтерського обліку можна констатувати, що необоротні активи – це активи, які використовуються підприємство тривалий термін (більше операційного циклу чи дванадцяти місяців з дати балансу), вартість яких може бути достовірно визначена та від використання яких підприємство очікує отримати в майбутньому економічні вигоди.

Для промислових підприємств, де основними видами необоротних активів є основні засоби, нематеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції

доцільно використовувати наступну модель послідовності організації обліку необоротних активів (див. рис.1).

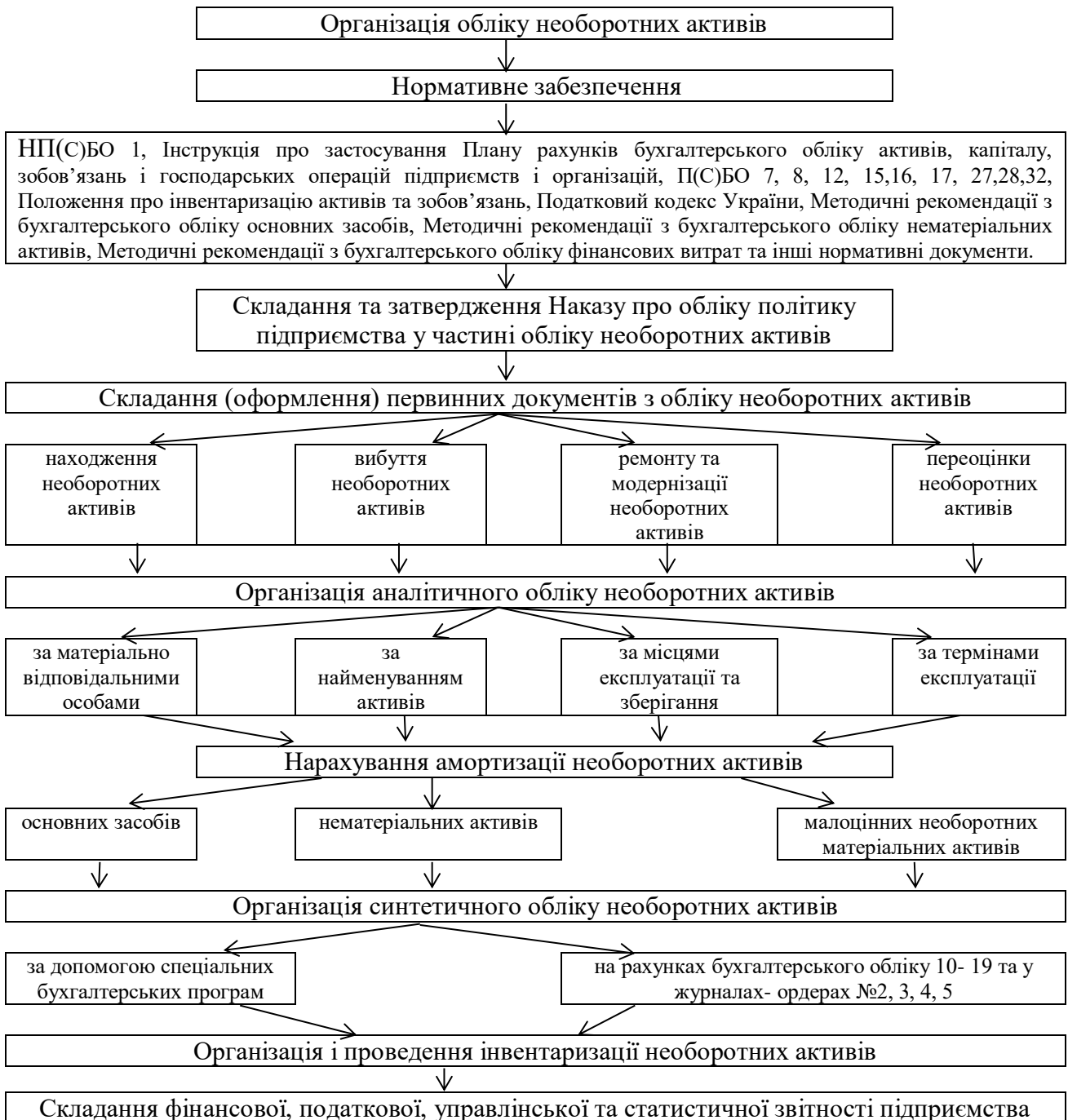

Рис. 1. Модель організації обліку необоротних активів на виробничих підприємствах

Джерело: розроблено автором

Необхідно відміти, що положення (стандарти) бухгалтерського обліку дають бухгалтеру підприємства певний вибір щодо методики обліку окремих

видів необоротних активів. Так підприємство, може самостійно: обрати метод амортизації основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів, визначити вартісний критерій щодо визначення об'єктів основних засобів, визначити строк корисного використання об'єкта основних засобів, обрати періодичність зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку, встановлювати термін проведення інвентаризації основних засобів та інших необоротних активів. Тому організація обліку необоротних активів повинна починатися перш за все з грамотного та чіткого складання Наказу про облікову політику, у частині обліку необоротних активів підприємства, так як від цього залежить ефективність функціонування підприємства.

Таким чином, за результатами дослідження встановлено, що від грамотно організованого обліку необоротних активів напряду залежить прибутковість виробничого підприємства. У ході дослідження розроблена модель організації обліку необоротних активів виробничого підприємства з метою підвищення ефективності організації управління необоротними активами.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-finansovoi-zvitnosti>
2. Загальні вимоги до фінансової звітності. НП(С)БО 1. Наказ МФУ № 73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності. Наказ МФУ №433 від 28.03.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>
4. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в Україні URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/>

Кузьмич Софія

здобувач вищої освіти другого(магістрського) рівня

Науковий керівник:

Мазіна Олександра

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,

завідувача кафедри з заступник наукової роботи

Університет державної фіскальної служби України

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Характерною особливістю податкової політики останніх років є її фіскальна спрямованість, що проявляється у збільшенні податкового навантаження на платників податків. Водночас, виконання державою її функцій неможливе без забезпечення належного рівня її податкової безпеки. Аби задовольнити інтереси обох сторін пріоритетним питанням сьогодення є врегулювання податкового тиску на економіку, адже це впливає на всіх її суб'єктів. Тому, визначення місця податкового навантаження у забезпеченні економічного розвитку країни є актуальним.

Над вирішенням проблем стосовно податкового навантаження працює значна кількість науковців, серед яких слід виділити: Баранова, О. Дубовик [1], С. Живко [2] , В. Т. Оришин [3], С. Родченко [2], та ін.

Але враховуючи мінливість сучасного законодавства та нестабільність економіки дана тема потребує подальшого дослідження.

Забезпечення сталого економічного розвитку держави включає в себе не лише наповнення дохідної частини бюджету, а й формування такої податкової політики, яка б стимулювала економічне зростання, сприяла поліпшенню інвестиційного клімату, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання на міжнародному ринку.

Податки та податкова система здійснюють значний вплив на фінансовий стан держави. Значимість податків зумовлюється їх потрійним впливом на економіку: податки – фінансові ресурси, що знаходяться у розпорядженні держави і формують дохідну частину бюджету; податки – дієвий механізм

впливу на економічний розвиток суб'єктів господарювання та на соціальний розвиток; податки – інструмент, який підкреслює взаємозалежність держави та платників податків [2].

Фіскальний вплив податкової системи на економіку країни і рівень підприємницької активності суб'єктів господарювання можна визначити через показник податкового навантаження. Податкове навантаження - це узагальнюючий показник, характеризує частину прибутку фізичних і юридичних осіб, яка перерозподіляється через державний бюджет [1].

Податки є своєрідною формою діалогу між державою та суб'єктами господарювання щодо пошуку оптимального співвідношення між потребою держави у забезпеченні її фінансових потреб та спроможністю бізнесу їх фінансувати. Із цього погляду особливо актуальним є визначення оптимального рівня податкового навантаження. Вітчизняні науковці основними загрозами податковій безпеці на сучасному етапі розвитку економіки визначають надмірне податкове навантаження, низький рівень платоспроможності платників, високий рівень тіньової економіки, часту зміну податкового законодавства, низьку податкову культуру платників податків та ін [3].

Зменшення чи збільшення загального податкового навантаження можна здійснювати не тільки регулюванням розміру податкових ставок, а й шляхом збільшення чи зменшення обсягів податкових пільг для певних суб'єктів господарювання.

Контроль за податковим навантаженням на одного офіційно зареєстрованого суб'єкта господарювання останнім часом набуває все більшого значення. І якщо раніше такий показник розраховувався контролюючими органами і знаходився поза нормативними документами, то зараз він розраховується офіційно й оприлюднюється. Кожне підприємство може його знайти в своєму електронному кабінеті в підрозділі «Показники СМКОР в розділі СЕА ПДВ(система електронного адміністрування податку на додану вартість) у вигляді показника «D» [2].

Таким чином, можна підсумувати, значення податкового навантаження в розвитку економіки є важливим, адже таким чином наповнюється дохідна частина бюджету держави.

Через визначення показника фінансової ефективності можна визначити рівень впливу податкової системи на економіку країни і рівень підприємницької активності суб'єктів господарювання. З огляду на це, контроль за податковим навантаженням набуває все більшого значення та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Баранова В.Г., Дубовик О.Е. Влияние налоговой нагрузки на развитие предпринимательства. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2013. № 1(60). С. 5–30
2. Живко С.Б., Родченко С.С. Податкове навантаження: сутність, методи вимірювання та оцінка рівня. *Економічний простір*. 2020. №158. С. 23-27
3. Орищин Т.М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти. *Економіка та держава*. 2019. №4. С. 58-62

Кулібаба Оксана

студентка Сумського державного
університету

Науковий керівник:

Серпенінова Юлія

к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського
обліку та оподаткування

Сумський державний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

На сьогоднішній день суб'єкти господарювання стикаються з договірними взаємовідносинами, в тому числі з питань постачання товарів, виконання робіт чи надання послуг. Важливе значення набуває правильне ведення обліку та вчасне погашення заборгованостей. Для того щоб звести до мінімуму помилки та порушення при здійсненні господарської діяльності потрібно здійснювати постійну перевірку їх відображення в обліку.

Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками виконується задля вираження аудитором незалежної фахової думки з приводу правильності ведення обліку та відображення у звітності інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками. Об'єктами аудиту безпосередньо виступають операції щодо розрахунками з постачальниками та підрядниками [0, с. 93]. Існує певна послідовність аудиту розрахунків, що дозволяє виконувати його максимально ефективно та точно (рис. 1)

Рис. 1. Послідовність здійснення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками [0, с. 61].

Для того, щоб здійснити аудит розрахунків необхідно отримати аудиторські докази, використовуючи джерела отримання інформації, а саме:

- нормативно-правові документи, що регламентують порядок здійснення операцій з оплати рахунків;
- договори, первинні документи про отримання товарів, робіт, послуг;
- облікова політика суб'єкта господарювання;
- рахунки-фактури та журнал їх ведення;
- акти інвентаризації чи звіряння рахунків;
- дублікати розрахункових документів;
- реєстри обліку, звітність тощо.

Аудитор задля максимально ефективної перевірки розрахунків використовує різні методи отримання аудиторських доказів та складає програму самої перевірки. Серед способів отримання аудиторських доказів можуть бути застосовані: юридична оцінка підписаних договорів на отримання товарів, аналітичні процедури, отримання письмових доказів від третіх осіб, усні опитування тощо [0, с. 75].

Однією з найвідповідальніших заходів аудиту є перевірка документації та реєстрація операцій. При здійсненні цієї перевірки аудитор повинен проконтролювати податкові та облікові реєстри, прибуткові накладні від постачальників, особливо податкові, тому що помилки при їх заповненні спричиняють невірне відображення податкового кредиту з ПДВ, що може переслідуватися штрафами.

Складовою аудиту є контроль за правильністю відображення операцій в кореспонденціях бухгалтерського обліку. Це дозволяє не лише знаходити похибки, а і виявляти докази їх приховування. Кореспонденції рахунок на предмет правильності перевіряють шляхом порівняння операцій з документами, що повинні підтверджуватися [0, с. 56].

Під час аудиту досліджуваної теми найчастішою помилкою є недотримання правил оформлення документів, перевірка яких дозволяє виявити не тільки похибки у їх складанні, а і зловживання, що стоять за ними.

Окрім цього, під час проведення перевірки аудитором можуть бути знайдені інші типові помилки:

- відсутність документів на поставку товарів, надання робіт чи послуг;
- здійснення бухгалтерського обліку неналежним чином;
- оприбуткування товарів відбулося невчасно;
- неправильно визначений розмір заборгованості;
- погашення заборгованості відбулося невчасно [0, с. 115].

При здійсненні перевірки та отриманні доказів, можуть впливати порушення, котрі бувають через недотримання чинного нормативних документів, облікової політики, порушення принципів бухгалтерського обліку тощо. Майже всі похибки можна поєднати у дві групи: похибки під час бухгалтерського обліку та повторювані похибки – незнання правил здійснення обліку, податкових законів [0, с. 76].

За допомогою вивчення обліку аудитор має змогу намітити вектор подальшої роботи та ті елементи, які вимагають значнішої уваги, через наявні порушення. За допомогою відповідних процедур аудитор здатний з'ясувати в якій мірі облікова інформація застосовується для покращення якості та ефективності внутрішнього аудиту, а також забезпечити правильність ведення синтетичного та аналітичного обліку.

Після проведення усіх необхідних перевірок аудитор має змогу підготувати висновок з об'єктивною думкою щодо стану розрахунків з постачальниками і підрядниками, правильності оформлення документації, відображенню операцій обліку тощо [0, с. 111].

Отже, дослідження показало, що здійснення перевірок є необхідною складовою ефективною діяльністю суб'єкта господарювання. За їх допомогою з'являється можливість прослідкувати стан розрахунків з постачальниками і

підрядниками, контролювати його, знаходити шляхи попередження виникнення прострочення заборгованості та інших складних ситуацій, надавати зовнішнім користувачам незалежну інформацію для прийняття важливих рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білозерцев В.С., Худякова О.С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві. *Економіка та держава*, 2019. № 1. С. 73—77.

2. Мулик, Я. І. Стан та перспективи розвитку аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2018. № 2. С. 106-115.

3. Нікітчук К. М. Аудиторські процедури як основи контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, 2016. № 4. С. 400-403.

4. Перебийніс В. Л., Шубіна С. В. Теоретико-методичні підходи обліку та аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*, 2020. №19. С. 54-58.

5. Ужва А. М., Тімкова О. В. Ефективна модель аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства. *Економіка та держава*. 2014. №12. С. 92-95.

Кушнірук Карина,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:

Сторожук Тетяна,

доцент, к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної служби України

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

В даний час, коли більшість компаній мають недержавну власність, власний капітал стає важливим з економічної точки зору, оскільки він відображає обсяг власних коштів компанії, які є доступними для використання, та представляє капітал і резерви суб'єкта господарювання. Власний капітал є одним з найважливіших показників, оскільки він є джерелом довгострокового фінансування, яке може забезпечити довіру до компанії, джерело фінансування ризиків, а також є мірою забезпечення незалежності організаторів бізнесу.

Немає сумнівів, що якщо недостатньо власного капіталу, створення та нормальна робота будь-якої форми власності на підприємстві неможлива, оскільки навіть найменше підприємство вимагає певної суми коштів, щоб зареєструватися у виконавчій владі, відкрити банківський рахунок, та здійснити придбання оборотних та необоротних активів тощо. Власний капітал формується за рахунок приватної участі власника. Тому, коли створюється капітал підприємства, частина капіталу власника втрачає прямий контакт, і капітал фактично стає власним капіталом підприємства, а не власника.

Отже, власний капітал — це загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів. На величину власного капіталу впливають [1]:

- інвестиції, які збільшують активи за рахунок додаткових коштів власника;
- вилучення коштів власниками підприємства, що зменшує активи;
- доходи, які призводять до зростання власного капіталу;

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

-витрати, які зменшують величину власного капіталу.

Щодо питання розгляду власного капіталу за міжнародними стандартами фінансової звітності, то не існує спеціальних Міжнародних стандартів фінансової звітності для бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в операціях з капіталом. Деякі питання були вирішені в тлумаченні, випущеному Міжнародним комітетом з фінансової звітності — КТМФЗ 17 "Негрошові активи, що виплачуються власникам".

Слід зазначити, що відповідно до МСБО 1 "Подання фінансової звітності" у звітності підприємства повинна бути розкрита наступна інформація, яка стосується власного капіталу [1]:

1) загальний сукупний прибуток за період, із зазначенням окремо загальних сум, що відносяться до власників материнського підприємства та до неконтрольованих часток;

2) для кожного компонента власного капіталу впливи ретроспективного застосування або ретроспективного перерахунку, визнаного відповідно до МСБО 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки";

3) для кожного компоненту власного капіталу, зіставлення вартості на початок та на кінець періоду, окремо розкриваючи зміни в результаті: прибутку чи збитку, іншого сукупного прибутку, операцій з власниками.

Відповідно до міжнародних стандартів статті власного капіталу у фінансовій звітності повинні бути згрупованими, а відповідно до вітчизняних стандартів (деталізовані), що дозволяє чітко відображати складові власного капіталу у фінансовій звітності.

Основним елементом власного капіталу як і раніше є зареєстрований капітал - один з основних показників, що характеризує розмір та фінансовий стан будь-якого підприємства.

Важливо відзначити, що більшість компаній мають недоліки в організації синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу. До них належать:

-у наказі про корпоративну політику бухгалтерського обліку немає окремого пункту про облік власного капіталу;

-недостатнє стимулювання додаткових внесків засновників до зареєстрованого (пайового капіталу).

Отже, для усунення даної проблеми пропонується у Наказ про облікову політику додати пункт про облік власного капіталу. Цей аспект матиме таку структуру [2]:

1) облік статутного капіталу: порядок формування та оцінка внесків, порядок вибуття активів, співвідношення до інших видів капіталу;

2) облік капіталу у дооцінках: порядок дооцінки (уцінки) необоротних активів та фінансових інструментів, порядок використання капіталу внаслідок переоцінки майна;

3) облік додаткового капіталу: джерела формування, порядок збільшення майна за рахунок реінвестування прибутку, порядок використання іншого додаткового капіталу, емісійний дохід;

4) облік резервного капіталу: порядок створення, його джерела формування, встановлення сум щорічних відрахувань, порядок використання;

5) облік вилученого капіталу: порядок розміщення та анулювання акцій власної емісії, викуп акцій власної емісії та їх подальший продаж та перепродаж;

Це показує, що вищевказана інформація дозволить керівникам будь-якої форми власності підприємства контролювати правильність та законність формування власного капіталу, а також відображати усі зміни у розмірі та складових власного капіталу вчасно, повно та точно.

До цього моменту ще можна додати, що доволі складною залишається проблема дооцінки (уцінки) капіталу, оскільки проведення переоцінки активів є складним та багаторівневим процесом, складність якого полягає в тому, що він потребує досить трудомістких розрахунків на усіх етапах його здійснення: від обґрунтованості прийнятого рішення про проведення переоцінки до визначення її кінцевих результатів. Важливим моментом є автоматизація розрахунків

переоцінки, яку можна здійснити, використовуючи навіть програму Microsoft EXCEL. Але самої програми не достатньо для повноцінного ведення обліку на підприємствах [3].

Таким чином, усі пропозиції, що мають рекомендаційний характер, покращать (спростять) облік власного капіталу як частини фінансової системи, тим самим зменшуючи складність бухгалтерської роботи до певної міри, допомагаючи зробити бухгалтерський облік більш точним та ефективним, а також зменшать можливість умисних та ненавмисних помилок, збільшить об'єктивне формування та надійність фінансових результатів, що допоможе чітко скорегувати використання прибутку за конкретними сферами.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ): за станом на 1 січня 2015 року. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/view>

2. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.13 № 627. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13>

3. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: Алерта, 2013. URL: <http://alerta.kiev.ua/2011-07-16-16-39-18/-qq1/item/148>.

Лега Ольга,

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю

Міхеєва Катерина,

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»

Полтавська державна аграрна академія

ШТРАФНІ САНКЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ПОДАТКОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Протиправна діяльність, метою якої є отримання економічної вигоди, обертається економічними втратами для держави, юридичних та фізичних осіб, та визначається як економічне правопорушення. Найбільш небезпечними є правопорушення та злочини у сфері кредитно-грошових та банківських відносин - махінації з цінними паперами, валютою, розкраданням тощо. Злочини у податковій сфері пов'язані з тінізацією економіки та стосуються фактів ухилення від сплати податків (наприклад, виникнення права на здійснення підприємницької діяльності, неправомірне припинення підприємницької діяльності, фіктивність господарських операцій, порушення при імпортно-експортних операціях, безпідставне отримання податкових пільг), використання схем мінімізації податків, виплати заробітної плати в конвертах тощо [1].

Наслідками податкових злочинів є податкова відповідальність, специфічними характеристиками якої є: 1) підстава - податкове правопорушення; 2) застосування спеціальних фінансових санкцій – штрафів і пені; 3) майновий характер, при цьому для юридичних осіб – безспірне стягнення, для фізичних – судовий порядок; 4) суб'єктами є платники податків і податкові агенти; 5) притягнення до податкової відповідальності здійснюється податковими та митними органи.

За порушення законів із питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються такі види юридичної відповідальності, як фінансова, адміністративна та кримінальна [2].

Фінансова відповідальність є наслідком порушення платниками податків обов'язків з ведення податкового обліку, сплати податків і зборів, податкової звітності, взаємодії з контролюючими органами тощо. Притягнення до фінансової відповідальності платників податків за порушення законів з питань оподаткування, іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, не звільняє їх посадових осіб за наявності відповідних підстав від притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності [2].

Так, за січень-лютий 2021 року кількість кримінальних проваджень, у яких закінчено досудове розслідування склало становить 150 обвинувальних актів. Зокрема, кримінальна відповідальність стала наслідком незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (61 актів стосовно 78 осіб), підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб-підприємців (50 о актів стосовно 50 осіб), легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (4 акти стосовно 8 осіб), ухилення від сплати податків та зборів (21 актів стосовно 23 осіб), ухилення від сплати ЄСВ (2 акти стосовно 2 осіб) та інших кримінальних правопорушень [3].

Притягнення до фінансово-правової відповідальності передбачає застосування до правопорушників відповідних фінансових санкцій.

Згідно ПКУ штрафна санкція (фінансова санкція, штраф) - плата у вигляді фіксованої суми та/або відсотків, що справляється з осіб, що вчинили податкове правопорушення або порушення іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також штрафні санкції за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності [2].

Термін «штраф» має давнє походження і в перекладі з німецької «strafe» означає узаконене покарання за правопорушення. Зазвичай у вигляді грошового стягнення, як правило, на користь держави, яка призначається за вчинення проступку [4]. Санкція походить від латинського *sanctio* - непорушна постанова [4]. У частині податкової відповідальності означає плату у фіксованій сумі або

у вигляді відсотків суми податкового зобов'язання, яка справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним правил оподаткування.

Крім штрафних санкцій до правопорушників може застосовуватися пеня - це сума коштів у вигляді відсотків, нарахованих на суми грошових зобов'язань, не сплачених у встановлені законодавством строки [2].

У табл. 1 узагальнено підходи до визначення сутності штрафних санкцій, як форми відповідальності за заподіяні податкові правопорушення.

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності штрафних санкцій (фінансових санкцій, штрафів) за порушення податкового законодавства*

Автор	Категорія	Визначення
[5]	Штрафна санкція	<u>Плата у вигляді фіксованої суми та/або відсотків</u> , що справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним вимог податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, а також штрафні санкції за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності
	Пеня	<u>Сума коштів у вигляді відсотків</u> , нарахованих на суми грошових зобов'язань, не сплачених у встановлені законодавством строки
[6]	Фінансові санкції	<u>Засоби державного примусу</u> , передбачені фінансово-правовими нормами, що покладають на правопорушників додаткові оподаткування у вигляді впливу на їх фінансовий стан
	Пеня	Один із <u>способів забезпечення виконання обов'язку платника податків</u> зі сплати податків і зборів
[1]	Санкція	Встановлений податковим законодавством <u>захід державного примусу у вигляді грошового стягнення</u> в дохід держави, що застосовується на підставі рішення податкового органу в добровільному або судовому порядку до особи, винної в здійсненні податкового правопорушення
	Штраф	Головний <u>захід державного регулювання</u> , визначений в податковому законодавстві; <u>плата у фіксованій сумі або у вигляді відсотків від суми податкового зобов'язання</u> , яка сплачується з платника податків у зв'язку з порушенням правил оподаткування
	Пеня	Додаткове обмеження для правопорушника
[7]	Пеня	<u>Форма</u> «майново-правовідновлювальної» <u>відповідальності</u> приватного суб'єкта.

* Узагальнено на підставі [1, 5, 6, 7]

Отже, на нашу думку, штрафна санкція – це форма відповідальності платника податків у вигляді фіксованої суми та/або відсотків від суми податкового зобов'язання, яка сплачується з платника податків у зв'язку з порушенням податкового обов'язку.

Список використаних джерел:

1. Ровинський Ю. О. Особливості застосування заходів податково-правового примусу в Україні. *Держава і прав.* 2011. Випуск 51. С.428 - 435. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/33375> (дата звернення 24.03.2021).
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 груд. 2010 р. *Державна фіскальна служба України.* URL: <http://sfs.gov.ua/nk/> (дата звернення 24.03.2021).
3. *Державна фіскальна служба України. Досудове слідство.* URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/dosudove-slidstvo/> (дата звернення 24.03.2021).
4. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія.* URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 24.03.2021).
5. Канцедал Н.А. Пеня і штраф як різновиди податкових санкцій: обліково-контрольний аспект. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/302/1/%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%BB.pdf> (дата звернення 24.03.2021).
6. Мізіна І. В. Правові аспекти застосування пені та штрафу в податковому законодавстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.* 2014. № 11. С.168 - 170.
7. Соловьев В. Правовосстановительная ответственность частного субъекта в налоговом законодательстве. *Хозяйство и право.* 2002. №4. С. 92 – 99.

Лега Ольга,

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю

Яловега Людмила,

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю

Прийдак Тетяна,

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю

Полтавська державна аграрна академія

ПОДАТКОВИЙ DUE DILIGENCE: СУТНІСТЬ, МЕТА, ЗАВДАННЯ

Будь-яка підприємницька діяльність пов'язана з ризиками. Зокрема, до фінансово-економічних ризиків відносять нестійкість та/або зниження попиту на обраний асортимент продукції, заниження цін конкурентами, зростання податків, зростання цін на сировину, матеріали, перевезення тощо, до соціальних – дефіцит кваліфікованої робочої сили, недостатня кваліфікація кадрів, штрафи за порушення договорів, трудового законодавства тощо. Значну частину у системі ризиків підприємницької діяльності посідають податкові, які можуть і зменшити прибуток, збільшивши збитки, і зменшити прибутковість підприємства тощо [1]. Крім того, суб'єкти підприємницької діяльності (як фізичні, так і юридичні особи) можуть зазнати фінансових втрат у вигляді донарахування йому податків і зборів, пені, штрафів за результатами податкової перевірки. Контроль за податковими ризиками можна здійснювати через дослідження, прогнозування та оптимізацію.

У сучасних умовах актуальним є проведення податкового Due Diligence - аналізу усіх податкових аспектів бізнесу – поточне податкове навантаження, основні податкові нарахування за рахунками та взаємовідносини з податковими органами.

Дослівно «Due Diligence» перекладається як «належна добросовісність». На думку практиків, послуга Due Diligence необхідна, перш за все, при плануванні інвестування в новий бізнес, придбанні об'єктів комерційного майна, отримання зацікавленою стороною інформації щодо достовірності та правильності відомостей, викладених в супровідних документах до

здійснюваних операцій, для оцінки платоспроможності і реального фінансового становища об'єкта покупки, партнерів та інших контрагентів [2].

Для переважної більшості підприємств, які не є великими платниками податків, проведення Due Diligence є ефективним методом виявлення і зниження ризиків. Джерелами інформації для проведення Due Diligence є внутрішня документація, податкова та фінансова звітність. Аналіз зазначеної інформації дозволить підвищити захист інтересів сторін угоди (інвесторів, потенційних покупців, зацікавлених осіб).

Головна мета податкового Due Diligence - отримання найбільш повної об'єктивної інформації про податкове навантаження, податкові ризики, які можуть чинити істотний вплив на оцінку стану і привабливості об'єкта.

Основним завданням податкового Due Diligence є мінімізація підприємницьких ризиків за всіма складовими діяльності підприємств. Для цього складовими завданнями податкового Due Diligence є: виявлення помилок минулих періодів; встановлення ризиків призначення податкової перевірки; визначення ризиків податкових донарахувань і варіантів зниження таких ризиків; здійснення структурування угоди з мінімальними ризиками, в тому числі податковими [3].

Складовими податкового Due Diligence є:

1. Діагностика організації податкового обліку на підприємстві. Зокрема, оцінка застосовуваної підприємством системи оподаткування, включаючи загальний аналіз і розгляд окремих елементів оподаткування, визначення основних факторів, що впливають на податкові показники, аналіз методології податкового обліку, аналіз відповідності податкової звітності даним бухгалтерського та податкового обліку тощо.

2. Аналіз облікової податкової політики, що дозволить перевіряючому визначити, наскільки проводиться облік відповідає чинним нормам податкового законодавства. Якщо облік проводився за нормами, що втратив силу, то ці операції автоматично визнаються ризикованими.

3. Аналіз первинної та договірної документації компанії на відповідність її вимогам податкового законодавства; Зокрема, правова і податкова експертиза існуючої системи господарських взаємовідносин; аналіз первинної та договірної документації підприємства.

4. Аналіз податкових аспектів у діяльності компанії з резидентами і нерезидентами.

5. Аналіз правильності нарахування податків і зборів, правильності податкових розрахунків та їх відповідність нормам чинного податкового законодавства.

6. Перевірка правильності складання та подання податкової звітності.

7. Оцінка ризиків потенційного донарахування податкових зобов'язань.

Отже, податковий Due Diligence - це процедура всебічного аналізу та перевірки податкових аспектів діяльності підприємства. У результаті проведення податкового Due Diligence зацікавлені користувачі отримують повну інформацію про податкові ризики, завдяки чому можна уникнути необґрунтованих управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Соловйова Т. Як бізнесу ефективно управляти податковими ризиками. URL: <https://juscutum.com/ru-tatyana-soloveva-kak-biznesu-yeffek/> (дата звернення 24.03.2021).

2. Аудиторська фірма «Фактор-Аудит» та Консалтинговий центр «Фактор». URL: <http://www.audit.factor.ua/ua/services/due-diligence.html> (дата звернення 24.03.2021).

3. Податковий, фінансовий та юридичний Due Diligence. URL: <https://finexpertiza.ru/service/consulting/due-diligence/> (дата звернення 24.03.2021).

Майборода Анжела

бакалавр кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування,

Науковий керівник:

Овчарова Наталія

к.е.н., старший викладач,

Сумський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Кожне підприємство у своїй діяльності використовує розрахунки. Більшість господарських операцій господарюючих суб'єктів супроводжується розрахунками з покупцями та замовниками за реалізовані ними товари, надані послуги та виконані роботи. На даний час дебіторська заборгованість за розрахунками з покупцями та замовниками складає досить велику частку в складі оборотних активів підприємств, а це суттєво погіршує фінансовий стан будь-якого підприємства. Для стабільного, ефективного їх функціонування виникає потреба в чіткій та налагодженій організації контролю розрахунків з покупцями та замовниками.

Дане проблемне питання поставлене на обговорення на теоретичному та практичному рівні серед науковців. Такі вітчизняні вчені як Г.О. Москалюк, Г.В. Яворов, О.М. Волковицька, Ф.Ф. Бутинець, Є.В. Калюга, В.Д. Андреев, В.Ф. Максимова, В.О. Зотов, К.І. Редченко, В.О. Добровольська, Л.В. Гуцаленко, В.С. Непочатова, Н.І. Дорош, М.М. Коцупатрий та інші розкривають у своїх працях таке важливе питання, як організація внутрішньогосподарських перевірок розрахунків із покупцями та замовниками. Але ще цілий список питань, пов'язаних з особливостями внутрішньогосподарського контролю готової продукції підприємств та їх розрахунків з покупцями та замовниками залишаються не висвітленими та потребують теоретичного, а також практичного дослідження, а це ще раз підтверджує, що даному виду контролю необхідно приділити особливу увагу.

Також варто зазначити, що розрахунки з покупцями та замовниками підприємств мають динамічний характер, тобто постійно змінюються. А це означає, що до таких розрахунків регулярно потрібно застосовувати контроль і впливати на них. Даним питанням повинен займатись саме управлінський персонал у загальній системі менеджменту окремого підприємства [5, с. 174].

Гуцаленко Л.В. у своєму навчальному посібнику наголошує, що контроль розрахунків з покупцями підприємства і їх замовниками проводиться з метою забезпечення систематичного і регулярного спостереження за достовірністю облікових і звітних відомостей про наявність та зміну сум дебіторсько-кредиторської заборгованості; своєчасністю перерахунку коштів кредиторам, а також відшкодування належних боргів із їх дебіторів; правильністю висунення претензій і своєчасністю в їх погашенні. Такий контроль забезпечує нормальну фінансово-господарську діяльність підприємства [1].

Відштовхуючись від вищесказаного, можна сформулювати основні етапи у проведенні внутрішньогосподарського контролю готової продукції та розрахунків з покупцями та замовниками підприємства. Отже, перший етап – це перевірка операцій по реалізації готової продукції та перевірка наявності договорів з постачання цієї продукції, а також перевірка правильності оформлення таких договорів. Другий етап полягає у визначенні собівартості реалізованої продукції підприємством. Третій етап – перевірка виписаних рахунків-фактур, а також перевірка дотримання термінів оплати покупцями та замовниками підприємства за готову реалізовану продукцію. До четвертого етапу відносимо контроль витрат, а саме – витрат, пов'язаних зі збутом готової продукції підприємства. П'ятий етап – це звичайно ж оцінка відхилень, які були виявлені під час перевірки, а також аналіз щодо їх впливу на фінансовий результат. Заключним шостим етапом є винесення висновків та узагальнення зібраних даних під час перевірок, а також виявлення причин порушень, які були зафіксовані на попередніх етапах контролю. [2].

Під час оцінки відомостей по покупцях та замовниках підприємства, яке досліджується, потрібно обов'язково переконатися в тому, що всі рахунки клієнтів були занесені до книги продажів, а всі відвантажені товари були віднесені до реалізованих товарів. Перевірка по стану розрахунків розпочинається, перш за все, із аналізу матеріалів по інвентаризації розрахунків.

Під час ревізії особливу увагу приділяють реальності та достовірності кожної суми виникнення розрахунків і підтвердженні їх документальної обґрунтованості. Для того, щоб реалізувати вищесказане, потрібно зробити перевірку аналітичного обліку цих розрахунків, а також відповідність його відомостям первинних документів, тобто наявним накладним і актам виконаних робіт. Все це пояснюється тим, що розрахунки з покупцями і замовниками підприємства, а саме їх організація, дуже залежать від стану обліку цих розрахунків, і звичайно ж їх документального оформлення. Такі проблеми підприємства, як виникнення спірної заборгованості, порушення термінів пред'явлення претензій за такою заборгованістю виникають в окремих випадках через несвоєчасно виявленні помилки у розрахункових документах [4].

Дослідивши таке питання, як організація внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями та замовниками, та детально проаналізувавши дане питання, як висновок, можна виділити ймовірні порушення, які можуть бути виявлені за результатами контролю розрахунків з покупцями та замовниками. По-перше – це неправильна класифікація дебіторської заборгованості та відсутність первинних документів або неналежне оформлення цих документів, погашення дебіторської заборгованості покупців, а саме розрахунків з готівкою із можливим не оприбуткуванням в касу та списання такої заборгованості на безнадійну (шахрайство), невідповідність методики нарахування резерву сумнівних боргів з методикою, визначеною Наказом про облікову політику, неправильне відображення кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку, неправильне відображення за

статтями Балансу залишків заборгованості або навіть перекручування залишків дебіторської заборгованості, і, звичайно, відсутність звірок взаємних розрахунків [3].

Проведені дослідження підтверджують важливість розуміння сутності поняття «внутрішньогосподарський контроль», так як він займає важливе місце в господарській діяльності підприємства. Для того, щоб можна було правильно оцінити небезпеку виникнення ризиків і можливість управління ситуацією, потрібно побудувати ефективний і дієвий внутрішній контроль, який буде вбудований у щоденну діяльність підприємства, а також буде дозволяти не лише фіксувати факти, а й аналізувати причини їх виникнення та наслідки, які вони несуть. Контроль розрахунків з покупцями та замовниками є невід'ємною та важливою складовою системи внутрішнього контролю підприємства. Побудувавши чітку та дієву систему контролю, можна забезпечити ефективне функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль. [текст]: навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 496 с.
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Проскуріна Н. М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка»: збірник наукових праць, 2014. Випуск 25. С. 195–199.
4. Міжнародний стандарт аудиту 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» - URL: [http://www/apu.com.ua](http://www.apu.com.ua) (дата звернення: 28.03.2021)
5. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Національного університету*

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
«Львівська політехніка» «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи
становлення і проблеми розвитку». № 721. Львів: Вид-во Львівської
політехніки, 2012. – С. 173-179.*

Мединська Тетяна, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
кредиту та страхування

Вовк Андрій, здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, спеціальність “Фінанси,
банківська справа та страхування” ОПП “Фіскальне
та митне адміністрування”

Львівський торговельно - економічний університет

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Інвестиції в економіку України розглядаються як вирішення для всіх фінансових проблем України, уряд змушений знову звертатися до проблеми створення сприятливих умов для залучення міжнародних інвесторів. В результаті діяльності законодавчої влади прийнятий Закон України [1] «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні».

Важливими, згідно із Законом, є проекти з інвестиціями в розмірі 20 мільйонів євро з терміном виконання до 5 років та створенням щонайменше 80 нових робочих місць з середньою зарплатою щонайменше на 15% більше, ніж середньорічна зарплата в регіоні, де планується реалізувати такий проект. Основними напрямками інвестиційних проектів є сфери видобування корисних копалин, гірничодобувна промисловість, логістика, освіта, науково-технічна діяльність, охорона здоров'я, мистецтво, культура. Інвестиційний проект повинен включати будівництво, модернізацію, а також технічне та технологічне переобладнання на цих територіях інвестиційних об'єктів.

Відповідно законодавчих змін, держава надаватиме підтримку в розмірі до 30% інвестиційного проекту, що включатиме:

- 1) податкові пільги – тобто кошти, які не будуть сплачені до бюджету, оскільки податки залишаються у розпорядженні інвестора;
- 2) компенсацію вартості супутніх інфраструктурних об'єктів, які необхідні для виконання інвестиційного проекту.

Окрім того, законодавчі зміни передбачають спеціальну уповноважену державою установу, яка підтримуватиме інвестиційні проекти та допомагатиме інвесторам на протязі реалізації усього проекту, так, інвестори будуть звільнені від податків та зборів шляхом прийняття 2 законопроектів, котрі перебувають на розгляді у Верховній Раді України.

Перший Закон передбачає звільнення від сплати ПДВ з імпорту товарів на територію України до 1 січня 2035 року, і передбачає звільнення від податку на прибуток підприємств (базова ставка – 18%) протягом 5 років з дня введення в експлуатацію об'єкта, вбудованого в інвестиційний проект. Органи місцевого самоврядування можуть встановлювати ставки земельного податку та орендної плати для інвесторів за нижчою ставкою (наразі максимальна сума земельного податку становить 3% від нормативної грошової оцінки.) або звільнити від сплати цього податку.

Другий законопроект пропонує звільняти від ввізного мита обладнання, що імпортується інвестором під час реалізації інвестиційного проекту, одночасно з укладанням спеціальної інвестиційної угоди затверджуються перелік та обсяги таких товарів. Міжнародний досвід демонструє, що нерідко країни, які розвиваються, надають податкові пільги, щоб компенсувати кошти платникам податків за суттєві недоліки в економічній політиці та податковому регулюванні. З однієї сторони, вони створюють дискомфорт для ведення бізнесу та збільшення витрат, а з іншої – бюджет втрачає великі кошти через ухилення від сплати податків [2]. Зменшення ставок податку має допомагати бізнесу компенсувати втрати, які він несе внаслідок таких недоліків економічної політики. Проте дослідження результатів впровадження податкових пільг показують, що даний інструмент не дає змогу реалізувати такі цілі.

Так, для прикладу у Польщі використовуються податкові пільги на придбання нових технологій – зменшення податкової бази до 50% витрат, понесених на придбання нових технологій у вигляді нематеріальних активів, таких як права власності відповідно до ліцензій, права відповідно до патентної або корисної моделі [3, с. 1153]. Технології повинні бути придбані для поліпшення існуючих продуктів/послуг, у разі податкового вирахування витрати можуть бути врегульовані за три роки.

Водночас податкове законодавство не включається до списку вагомих перешкод для ведення бізнесу в Україні, а податкові канікули є менш важливими для залучення нових інвестицій, ніж інші реформи, що свідчать дослідження Європейської Бізнес Асоціації [4]. Основними, на їхню думку, проблемами для ведення бізнесу в нашій країні у 2015-2019 роках є корупція та тотальна недовіра до судової гілки влади, монополізація ринків та провалена деолігархизація. Істотними перепонами для інвестицій є військовий конфлікт з Росією і окупація Криму, а також нереформованість правоохоронних органів. Нестабільна валютна та фінансова система знаходиться на 6 місці, структурні проблеми набагато складніше вирішити і вони вимагають більш кардинальних рішень, ніж введення податкових пільг. Так, за даними ДПСУ та НБУ, за період 2015-2019 рр., обсяг прямих інвестицій в Україну збільшився у 5 разів і склав 1,65 млрд доларів США, незважаючи на те, що сума податкових пільг зменшилася на третину – з 2,53 млрд доларів США у 2015 році до 1,65 млрд доларів США у 2019 році (рис. 1).

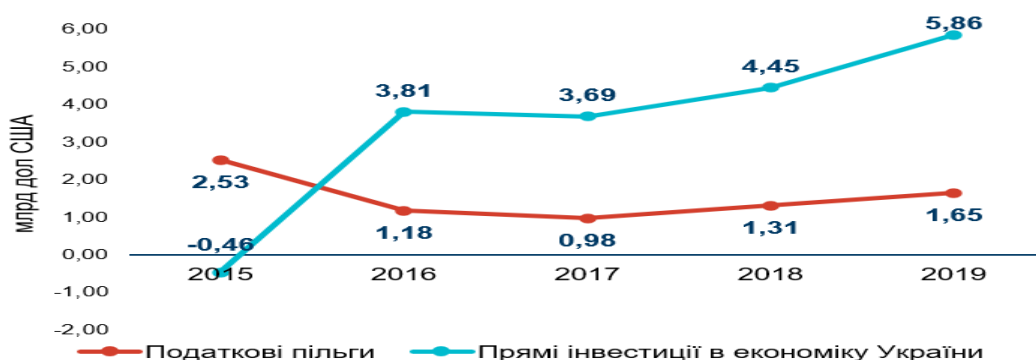

Рис. 1. Обсяг податкових пільг та прямих інвестицій в Україну за 2015-2019 рр.

Джерело: складено за даними НБУ і ДПСУ

Крім цього, вважається, що не існує зв'язку між податковими пільгами (особливо у формі безмитних зон та податкових канікул) та залученням нових інвестицій. У більшості випадків податкові пільги не стимулювали додаткових інвестицій – однакові інвестиції були б здійснені навіть без впровадження податкових пільг. Крім того, зазвичай, неможливо з'ясувати, чи не перекладались інвестиції просто з одного сектору в інший.

Згідно із дослідженнями ОЕСР, податкові пільги не завжди мають змогу компенсувати поганий інвестиційний клімат в державі, що призводить до вкрай низького рівня інвестицій в країні. Такі неподаткові фактори, як інфраструктура, потужні інституції та стабільні макроекономічні умови є важливішими для залучення прямих іноземних інвесторів, ніж податкові пільги. Загалом, на думку дослідників, надання податкових пільг є не найкращим варіантом як для держави, так і для платників податків. Найкращим варіантом є впровадження реформ, які покликані спростити податкову систему та розширити податкову базу. Такі реформи знижують податкові ставки для всіх, а не тільки для окремих підприємств. Низькі ставки податків є найефективнішим стимулом для інвестиційної діяльності.

Забезпечуючи податкові пільги, уряд пробує компенсувати бізнесу недоліки інвестиційного клімату, які є результатом структурних проблем в економіці. Відтак, спостерігається корупція, непередбачуваність державної політики та відсутність верховенства права [5].

Таким чином, податкові пільги не здатні схилити інвесторів вкладати кошти в економіку країни, коли там присутні значні недопрацювання в таких важливих секторах, як захист інвесторів та економічна стабільність. Виникає ризик недофінансування державного та місцевих бюджетів, водночас частка фінансування інноваційної діяльності за рахунок бюджетних коштів серед інших джерел фінансування не здатна надати значного імпульсу для активізації інновацій в Україні.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>.
2. Податкові пільги. Кого та в якому обсязі субсидує Україна через надання податкових пільг. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/12/CPFG.pdf>.
3. Мединська Т. В., Черевата Р. Ю. Податкове стимулювання інноваційної діяльності в Україні та Польщі в умовах європейського вибору. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 1149-1156.
4. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytyka/>.
5. Маркуц Ю. Залучення інвестицій і податкові пільги: чи дійсно це шлях до економічного зростання? / Ю.Маркуц // VoxUkraine URL: <https://voxukraine.org/uk/>.

Мірошниченко Олеся

к.е.н., старший викладач кафедри
бухгалтерського обліку та оподаткування

Городецька Марина

студентка 4 курсу, гр. ОП-71-8а

Сумський державний університет

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АУДИТУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підвищення конкурентоспроможності підприємств передбачає ефективне використання природних, матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Водночас дедалі важливішу роль відіграє програмне забезпечення, частина якого постійно зростає у структурі активів суб'єктів господарювання.

Розширення сфери використання програм, недосконалість законодавчої бази та класифікації об'єктів, недостатня розробка методики проведення аудиту зумовили необхідність вдосконалення проведення аудиту.

Як показує практика, вітчизняна методологія аудиту програм не є досконалою і не повністю відображає повноту та взаємозв'язок усіх етапів аудиту програмного забезпечення, тому ця тема є актуальною на сьогодні і потребує подальших досліджень і розробок.

Метою дослідження є виокремлення проблемних аспектів проведення аудиту програмного забезпечення на підприємстві та розробка рекомендацій щодо можливих варіантів поліпшення методики даного об'єкта активів.

Значний внесок у дослідження теоретичних основ та методологічних аспектів даного питання внесли такі науковці, як І.А. Бігдан, М.Т. Білуха, М.І. Бондар, Л.В. Бражна, Е.Брукінг, Ф.Ф. Бутинець, О.Б. Бутнік-Сіверський, Б.І. Валуєв, А.М. Герасимович та інші.

Аудит програмного забезпечення — це перевірка правильності оформлення первинних (юридичних, облікових) документів та організації бухгалтерського обліку цих об'єктів на фірмі [1, с. 250].

Головною метою проведення аудиту програм є виклад думки аудитора щодо достовірності даних бухгалтерського обліку господарюючого суб'єкта, а також повноти і своєчасності відображення цих даних у фінансовій звітності.

Наведена власна послідовність етапів аудиту наявності та руху програмного забезпечення, яка допоможе систематизувати результати аудиторських процедур та полегшити проведення аудиту наявності та руху програмного забезпечення (рис. 1).

Рис. 1. Запропонована послідовність проведення аудиту наявності і руху програмного забезпечення

Саме взаємозв'язок та послідовність цих етапів аудиту наявності та руху програмного забезпечення допоможе аудитору раціонально використовувати свій час у процесі перевірки та не допустити упущення важливих ділянок.

Аудит програмного забезпечення повинен включати аналітичні процедури. Процедури аналізу доступності, руху та ефективності використання програмного забезпечення займають досить багато часу, а методологія ефективності використання програмного забезпечення недостатньо розроблена. У рамках укладеного контракту на аудит пропонується розробити програму аналізу, оскільки методика виконання аналітичних процедур та сфера їх застосування є предметом професійного судження аудитора [3, с.21].

Аудит програмного забезпечення повинен включати аналітичні процедури. Процедури аналізу доступності, руху та ефективності використання програмного забезпечення займають досить багато часу, а методологія

ефективності використання програмного забезпечення недостатньо розроблена.

В рамках укладеного контракту на аудит пропонується розробити програму аналізу, оскільки методика виконання аналітичних процедур та сфера їх застосування є предметом професійного судження аудитора

Програма пропонує відображати інформацію про мету та завдання аналізу, об'єкт аналізу, джерела інформації та період, за який проводиться аналіз, а також систему показників, що використовуються для аналізу програмного забезпечення [3, с. 26]. Запропоновані процедури аналізу структури, динаміки та ефективності використання програм у контексті завдань аудиту наведені на рисунку 2.

Рис. 2. Запропонована схема проведення процедури аналізу використання програмних продуктів у процесі аудиту

Враховуючи проблемні аспекти аудиту програмних продуктів, слід зазначити, що аудиторська компанія, приймаючи аудиторські завдання та виконуючи аудиторські процедури, повинна забезпечити:

- забезпечення спеціалістами з відповідним рівнем знань про особливості юридичного супроводу операцій з програмами;
- залучення експертного підтвердження правильності та законності оцінок програмного продукту;
- ретельне та суцільне вивчення походження та віднесення витрат, пов'язаних з даним видом активів;
- здійснення аудиторських запитів до третіх сторін щодо дійсності складених ліцензійних, франчайзингових договорів тощо;
- оцінка ефективності результатів інвентаризації, що надається управлінським персоналом через систему внутрішнього контролю [2, с.120].

Наявні проблемні аспекти інспектування спричинені особливим характером програм та, як наслідок, необхідністю належного рівня кваліфікації як бухгалтерів, які ведуть облік таких активів, так і аудиторів.

Можна зробити висновок, що проведенню аудиту програм перешкоджає наявність проблем, зумовлених специфікою об'єкта аудиту та відсутністю належно розробленої методики. Таким чином, нами було удосконалено методику аудиту комп'ютерних програм завдяки виділенню методичних прийомів та процедур, у тому числі ефективності використання програм, що забезпечують комплексне дослідження операцій з такими активами в процесі аудиторської перевірки.

Список використаних джерел:

1. Андросова О.Ф. Методика аудиту основних засобів і нематеріальних активів та її вплив на якість аудиту / О.Ф. Андросова, К.А. Калугіна // *Вісник Хмельницького національного університету*, 2018. № 3. С. 250-255.
2. Левченко Н.М. Удосконалення методики аудиту нематеріальних активів з метою систематизації результатів аудиторських процедур / Н.М. Левченко, Н.С. Понікарова // *Вісник Хмельницького національного університету*, 2017. № 2. Т.1. С. 118-121.

3. Шульга С.В. Використання аналітичних процедур для здійснення аудиту нематеріальних активів / С.В. Шульга // *Вісник Державної академії статистики, обліку та аудиту*, 2015. № 4 (9). С. 21-27.

Мірошниченко Олеся

к.е.н., старший викладач кафедри
бухгалтерського обліку та оподаткування,

Майборода Анжела

студентка 4 курсу, гр. ОП-71-8а

Сумський державний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ АУДИТУ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Рівень розвитку економіки вимагає від суб'єкта господарювання дотримання певних правил для успішного функціонування в ринковому середовищі. Це зумовлює застосування різних методів економічного та фінансового аналізу для оцінювання їх діяльності під час прийняття управлінських рішень. Саме в таких умовах актуальності набуває своєчасне виявлення певних ознак, що свідчать про ступінь розвитку підприємства в певний момент часу за допомогою охоплення найбільш детальної та достовірної інформації.

У сучасних умовах господарювання для підвищення результатів діяльності суб'єкта господарювання, тобто його прибутковості, фінансової стабільності та конкурентоспроможності, необхідно постійно контролювати всі аспекти діяльності. Проведення діагностики діяльності суб'єкта господарювання дасть змогу відстежити певні недоліки, запобігти їх розвитку та забезпечити підприємству стабільне функціонування.

Аналіз звіту про фінансові результати підприємства покликаний забезпечувати комплексне виявлення, аналіз, прогнозування та усунення проблем в його діяльності з метою забезпечення прийняття своєчасних ефективних управлінських рішень, спрямованих на досягнення стратегічних та тактичних цілей. В свою чергу, вміння діагностування фінансового стану дає

змогу підприємству підтримувати стійкий розвиток в сучасних умовах господарювання.

Фінансовий стан підприємства є результатом взаємодії всіх елементів системи його фінансових відносин і визначається сукупністю виробничо-господарських факторів та характеризується низкою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [5].

Зокрема, вивченню актуальності та розкриттю сутності досліджуваного явища приділили увагу Г.О. Швиданенко, О.І. Олексик, А.І. Муравйов, А.П. Градов, В.І. Кузін, Н.Г. Данілочкіна, І.Д. Фаріон, О.О. Гетьман, В.М. Шаповал, Д.В. Валовий, А.С. Вартанов, І.Г. Сокиринська.

При аудиторській перевірці особлива увага приділяється фінансовим результатам, які в кінцевому результаті формують прибуток підприємства. Практично всі зацікавлені користувачі фінансової звітності приділяють особливу увагу фінансовим результатам. Аудит фінансової звітності виконує надзвичайно важливу функцію щодо підтвердження достовірності та неупередженості поданої користувачам інформації, що допомагає їм у прийнятті правильних рішень. Ефективність аудиторської перевірки фінансової звітності в багатьох аспектах залежить від організації аудиту [4].

Загалом при проведенні аудиту звіту про фінансові результати аудитор може спіткнутися з наступними можливими помилками клієнта. Насамперед це реалізація активів за цінами, що не відповідають ринковим; необґрунтоване заниження (завищення) доходів чи витрат; включення до складу доходів (витрат) майбутніх періоді доходів чи витрат діяльності звітного періоду; некоректна кореспонденція рахунків з обліку доходів і витрат; недостовірне визначення фінансових результатів і невірне складання звіту.

На жаль, проведене дослідження аудиту звіту про фінансові результати показує, що існує ряд невирішених проблем щодо проведення аудиту. Серед головних хотілося б виокремити наступні: незрозумілість керівництву підприємства мети проведення фінансової перевірки звітів, і виходячи з цього

ненадання повного обсягу необхідної інформації аудиторам, з цього випливає формальний підхід до проведення такого аудиту через брак інформації.

Однією з вагомих причин проведення аудиту звіту про фінансові результати є відсутність методики складання та ведення аудиторських робочих документів та порядку реалізації результатів аудиту. Оскільки типові форми робочих документів аудиторів законодавчо не розроблені та не визначені вимоги до переліку інформаційних показників, рекомендовано в змісті документу розкривати інформацію щодо: об'єктів, які перевірялися; кількісного та (або) вартісного вираження об'єкту перевірки, його облікового відображення залежно від поставлених завдань; прийомів і способів контролю, що застосовувались; виявлених у ході перевірки відхилень; рекомендованого аудиторами способу виправлення помилок [1].

Враховуючи наведені вимоги, для проведення аудиту звітності про фінансові результати та операцій з формування і розподілу фінансових результатів пропонується створити шаблон робочого документа аудитора, який має назву «Робочий звіт аудитора про перевірку нарахування доходів підприємства», в якому детально можна співставити нараховані доходи з відповідними первинними документами. Тобто аудитор зможе з легкістю перевірити відображення доходів і витрат у правильному звітному періоді. Для цього необхідно співставити рахунок на оплату, накладну, де буде вказано дату, коли ризики на товар перейшли від продавця до покупця та банківську виписку про здійснення оплати від покупця [2].

Отже, під час аудиту звіту про фінансові результати перед аудиторами стоїть завдання перевірити правильність формування та розподілу фінансових результатів, рекомендованими напрямками перевірки є: перевірка правильності визнання доходів і витрат, відповідно до вимог П(С)БО та податкового законодавства; визначення бази оподаткування у фінансовому обліку та при здійсненні податкових розрахунків, відображення доходів і витрат; фінансового результату до оподаткування, прибутку або збитку у фінансовій та податковій звітності, визначення податку на прибуток, пошук шляхів підвищення

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Аудит повинен проводитися з належним обґрунтуванням думки аудиторів про відповідність ведення обліку вимогам чинного законодавства та достовірність показників звітності, що в свою чергу, сприяє підвищенню якості аудиторських послуг при перевірках звітності про фінансові результати.

Список використаних джерел:

1. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (зі змінами) № 524-IX від 04.03.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
3. Редько О.Ю. Аудит в Україні. Монографія. – К.: ДП «Інформ. - аналіт. агентство», 2008. – 493 с.
4. Рядська В.В. Аудит: Навч. посібник / В.В. Рядська, Я.В. Петраков Я – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 416 с.
5. Утенкова, К.О. Аудит [Текст]: Навчальний посібник / К.О. Утенкова. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.
6. Швиданенко Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія / Г. О. Швиданенко, О. І. Олексик. – К. : КНЕУ, 2002. – 192 с.

Міщенко Тетяна

доцент, к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА У СПРАВАХ ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА

Через нестабільну економічну та політичну ситуацію збільшується кількість неплатоспроможних підприємств, до яких застосовуються процедури банкрутства, водночас фактично відсутні факти притягнення посадових осіб до відповідальності за свідоме доведення їх до банкрутства.

Так, станом на 01.01.2020 року в Україні за різними організаційно-правовими формами господарювання налічувалося 981,2 тис. підприємств стосовно 16015 підприємств, протягом 2019 року, було подано позовних заяв про визнання їх банкрутами, що становить 1,6 % від загальної кількості та відкрито 12625 проваджень, а це майже 79% від поданих позовних заяв [1].

При цьому, в 2019 році кількість справ, у яких винесено постанови про визнання підприємства банкрутом становить лише 54,8% від справ, за якими провадження закрито. Неповоротка суддівська система змогла забезпечити розгляд лише 6,5 % справ від загальної кількості позовних заяв, що перебували у судах першої інстанції станом на 01.01. 2019 року. На кінець 2019 року з різних причин 7144 справи залишилися взагалі без розгляду [2]. Водночас, низький відсоток кількості справ, у яких в 2018-2019 роках винесено постанови про визнання банкрутом не свідчить, що майже половина (45,2%) закінчених проваджень завершилася процедурою санації, внаслідок якої платоспроможність підприємства-боржника відновилося [1].

Поряд з реальним банкрутством суб'єктів господарювання існують факти доведення до банкрутства, які набули значних масштабів поширення у вітчизняному економічному середовищі. Так, на початок 2019 року у судах перебували на розгляді лише 4 кримінальних провадження про доведення до

банкрутства, з яких 2 справи були розглянуті, при цьому, жодної особи не засуджено.

Одним із чинників існування такої ситуації є проблема документального та нормативного обґрунтування ознак доведення до банкрутства, встановлення причинно-наслідкового зв'язку між відповідними діями (бездіяльністю) посадових або зацікавлених осіб і банкрутством суб'єкта господарювання. Розв'язання цієї проблеми потребує ґрунтовних знань в галузі економіки, які забезпечують отримання надійних доказів щодо наявності таких ознак, особливо, коли такі знання використовуються у формі судово-економічної експертизи. Проте, чинним законодавством не визначено умов звернення до судово-економічної експертизи при проведенні процедур банкрутства. На нашу думку, такими умовами можуть бути:

- необхідність документального та нормативного обґрунтування виявлених ознак доведення до банкрутства;
- обґрунтування розміру матеріальної шкоди, заподіяної державі або кредиторі в результаті дій щодо доведення до банкрутства.

Проблемним, також, є питання формування методики експертного дослідження питань, пов'язаних з доведенням до банкрутства. Так, наразі експертами-економістами використовується «Методика проведення судово-економічних експертиз з питань банкрутства, фіктивного банкрутства та доведення до банкрутства підприємств», зареєстрована в Реєстрі методик проведення судових експертиз (реєстраційний код 11.2.47) [3]. Дана методика, в першу чергу, передбачає дослідження забезпечення зобов'язань кредиторів за аналізований період, який характеризується наступними показниками:

- забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами (відношення суми активів боржника до суми його зобов'язань);
- забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами (відношення оборотних активів до суми зобов'язань боржника);
- розмір чистих активів (різниця між сумою активів підприємства та сумою його зобов'язань) [3].

Проте, вважаємо необхідним доповнення методики дослідження фактів доведення до банкрутства показниками, які характеризують спрямування отримуваних грошових засобів та інвестицій на закупівлю товарів, робіт, послуг, безпосередньо незадіяних у виробничо-господарській діяльності. Адже такі дії можуть свідчити про навмисне погіршення фінансово-господарського стану підприємства-боржника та умисне доведення його до банкрутства.

Дослідити грошові потоки та оцінити їх вплив на фінансовий стан підприємства-боржника експерт-економіст може шляхом аналізу динаміки показників:

– коефіцієнта ефективності грошового потоку в досліджуваному періоді (відношення чистого грошового потоку до від'ємного грошового потоку), який визначає результативність управлінських рішень щодо грошових потоків, їх вплив на стан фінансової рівноваги;

– коефіцієнта реінвестування чистого грошового потоку (відношення різниці між чистим грошовим потоком та виплаченими дивідендами до суми приросту довгострокових фінансових інвестицій і приросту реальних інвестицій), який показує частку грошових інвестицій, спрямованих на заміну активів, які сприяють зростанню виробництва. Негативним є значення цього показника менше 8-10%.

Вважаємо, що одночасне вивчення експертом-економістом показників забезпечення зобов'язань кредиторів підприємства-боржника, показників використання його власних засобів і динаміки дебіторської заборгованості, показників ефективності використання грошових потоків сприятиме виявленню причинно-наслідкових зв'язків у комплексному дослідженні ознак доведення до банкрутства.

Список використаних джерел:

1. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя за 2018 рік. Офіційний веб-портал «Судова влада України». URL : <http://court.gov.ua> (дата звернення:01.04.2021).

2. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя за 2019 рік.

Офіційний веб-портал «Судова влада України». URL : <http://court.gov.ua> (дата звернення:01.04.2021).

3. Реєстр методик проведення судових експертиз. URL:

<http://www.rmpse.minjust.gov.ua/page/18>. (дата звернення:01.04.2021).

Мустеца Ірина

кандидат економічних наук, доцент кафедри
обліку і оподаткування

*Чернівецького торговельно-економічного
інституту КНТЕУ*

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
СФЕРИ ГОСТИННОСТІ**

Управління основними засобами здійснюється на основі обліково-аналітичної інформації, у зв'язку з чим належно визначена класифікація, визнання та оцінка основних засобів готельного господарства перетворюється на визначальний фактор ефективного використання основних засобів, а ступінь раціональності обліково-аналітичного процесу набуває першочергового значення у контексті забезпечення успішного оперативного та перспективного управління підприємством.

В обліково-аналітичній інформації, яка міститься у фінансовій звітності підприємства, зацікавлені насамперед керівники готельного господарства, інвестори, засновники, акціонери. Найбільш вагомою складовою активів балансу підприємств сфери гостинності є основні засоби, вартість яких безпосередньо впливає на показники фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Тому забезпечення умов для формування точної і достовірної інформації про основні засоби є запорукою прийняття обґрунтованих рішень щодо управління господарською діяльністю готельного господарства загалом.

Важливу роль при цьому відіграє правильне визнання та оцінка основних засобів, без якої прийняття управлінських рішень не може бути достатньо ефективним. Точність і чіткість виконання цих процедур – підґрунтя достовірності даних обліку й аналізу.

Основні методологічні засади щодо обліку основних засобів на підприємствах сфери гостинності визначають: Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Основні засоби», Податковий кодекс України [1,2,3].

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7, об'єкти, що не приносять доходу, можуть визнаватися основними засобами, якщо вони використовуються для здійснення соціально-культурних функцій. Враховуючи специфіку готельних господарств, слід сказати, що основні засоби готелю виконують соціально-культурні функції безпосередньо в процесі виробництва готельних послуг та приносять дохід, на відміну від підприємств інших галузей економіки. Тому ці функції основних засобів готелів можна розглядати як потенціал для отримання майбутніх економічних вигод і визнавати активом.

Таблиця 1

Інформаційна модель аналізу основних засобів підприємств готельного господарства України

Інформаційне джерело	Форма	Аналітичні можливості
1	2	3
Публічна фінансова звітність складена відповідно до вимог національних Національних положень (стандартів)	Баланс (Звіт про фінансовий стан) Ф№1	На підставі даних Ф№1 Баланс, здійснюється оцінка первісної, залишкової вартості основних засобів, а також сума зносу. Досліджуються показники ступеня зносу та оновлення основних засобів готельних господарств
	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) Ф№2	Дає можливість оцінити рентабельність майна готельного господарства

<p>бухгалтерського обліку. Для публічних акціонерних товариств консолідована фінансова звітність за міжнародними стандартами</p>	<p>Примітки до фінансової звітності Ф№5</p>	<p>За даними приміток можливо дослідити динаміку і структуру основних засобів за їх складом та групами, ступінь зносу кожної групи основних засобів, їх первісну вартість та знос за досліджуваний період</p>
<p>Статистична звітність</p>	<p>«Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація, Ф№2-інвестиції (річна, квартальна)</p>	<p>Дає можливість оцінити капітальні інвестиції, що освоєні за рік за групами основних засобів, в тому числі інвестиції в основний капітал та на житлове будівництво із визначенням джерела фінансування; крім того аналізуються нові активи, що створені господарським способом, ті що були у використанні і витрати на їх поліпшення, вдосконалення, реконструкцію, модернізацію та капітальний ремонт; визначається вибуття за групами основних засобів в тому числі: проданих, переданих в оренду, переданих безоплатно</p>
<p>Статистична звітність</p>	<p>«Інформація про надання дозволу на виконання будівельних робіт» форма №1-буд (квартальна)</p>	<p>На підставі даних форми №1-буд (квартальна) можливо дослідити потенційний об'єкт реального інвестування, його вартість та розміщення</p>
	<p>«Звіт про туристичну діяльність», форма №1-туризм (річна)</p>	<p>У формі №1-туризм (річна) надається інформація про вид туристичної діяльності суб'єкта, загальні економічні показники, витрати на послуги сторонніх організацій, що вико вковуються при виробництві туристичного продукту, кількість і вартість проданих туристичних путівок, кількість обслуговуваних туристів</p>
	<p>«Звіт про діяльність колективного засобу розміщування» форма №1-КЗР (річна)</p>	<p>Основна форма про діяльність готельних господарств, що надає загальні відомості про колективний засіб розміщування з визначенням типу готелю, категорії, спеціалізовані засоби розміщення, місце розташування і період функціонування; місткість та номерний фонд, а також відомості про розміщених осіб, кількість працівників та основні показники фінансово-господарської діяльності. Визначається також розподіл туристів за метою поїздки</p>

Інші джерела інформації	Журнали по рахунках: 10 «Основні засоби», 13 «Знос основних засобів», 15 «Капітальні інвестиції»	В журналах визначена інформація про господарські операції пов'язані із основними засобами, їх амортизацією та капітальними інвестиціями
	Наказ на облікову політику	В наказі на облікову політику визначений метод нарахування амортизації на основні засоби готелю

Дані бухгалтерського та статистичного обліку формують інформаційну базу аналізу основних засобів готельних господарств (табл.1), яка забезпечує підвищення оперативності й ефективності аналізу основних засобів готелів, що сприяє вирішенню таких завдань: дослідження сутності основних засобів, їх складу класифікації в різних категоріях готелів; узагальнення та систематизація класифікації основних засобів; дослідження діючої методики нарахування амортизації та зносу основних засобів; ефективності використання номерного фонду готелів; удосконалення методичних підходів щодо аналізу матеріально-технічної бази підприємств готельного господарства.

Сучасна економіка характеризується глобалізацією та переходом до нового технологічного базису економічного зростання, визначальною роллю якості. У результаті формуються принципово нові умови господарювання, що вимагає від учасників економічних взаємовідносин високої ділової активності, грамотно побудованої ринкової поведінки, адаптаційних підходів до навколишнього середовища.

Все це є актуальним для інтегративної сфери туризму та готельного господарства, які функціонально пов'язані з понад 60-ма видами економічної діяльності. Світова криза не знизилася актуальності проблеми обґрунтування стратегічних рішень у сфері туризму та готельного господарства.

Таким чином, таке наукове завдання обумовлює активізацію досліджень, що детермінують і розкриваються на рівні процедур й алгоритмів стратегічного розвитку готельного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 20.01.2021).
 2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.02.2020р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 02.02.2021).
- Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 20.01.2021).

Нетребко Катерина

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:

Білобровенко Тетяна, доцент, к.е.н.

Університет державної фіскальної служби України

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В ПОДАТОК НА
ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ: ДОСВІД ЕСТОНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ**

В усьому цивілізованому світі підприємства (юридичні особи та прирівняні до них утворення) сплачують податок на приріст капіталу. В Україні це податок на прибуток підприємств, в ідею якого покладено оподаткування різниці між доходами та витратами підприємства. Держава може не визнавати певні витрати, вимагати коригувати прибуток на певні суми. В основу розрахунку, як правило, покладений або бухгалтерський прибуток (наприклад, більшість країн ЄС, Україна зараз) або особливі податкові правила визнання доходів і витрат (наприклад, США, Україна). Суть податку на прибуток – це оподаткування чистого притоку ресурсів до підприємства, що призводять до зростання його капіталу [1].

Пропонуючи замінити класичний податок на прибуток податком на виведений капітал, розробники «революційного податкового проекту» стверджують, що вони взяли за основу найефективнішу систему адміністрування податків у світі – Естонську. Така модель оподаткування працює в Естонії з 2000 року, яка в рейтингу DoingBusiness за легкістю ведення

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

бізнесу займає 12 місце для порівняння, Україна – 80-е, станом на червень 2016 р., підігнавши її під українські реалії [2].

Податок на прибуток підприємств в Естонії являє собою так званий податок на грошовий потік (cash-flow tax). Звичайний податок на прибуток в Естонії становить 0% для нерозподіленого прибутку. А розподілений прибуток оподатковується за формулою 20/80 від суми дивідендів або прирівняних до них платежів. Податок в розмірі 20 %, який утримується за рахунок виплати, є остаточним. Це означає, що акціонери, які отримують вже оподаткований розподілений прибуток або дивіденди від підприємства, не повинні платити додатковий податок на одержаний дохід [3].

Отже, при цьому розподілом прибутку в Естонії вважається також зменшення статутного капіталу і виплати, не пов'язані з господарською діяльністю. Дохід реінвестований у розвиток бізнесу звільняється від будь-якої податкового навантаження [4]. Такий податок не лише значно спрощує розрахунок оподаткованого прибутку, він також забезпечує додаткові переваги, в тому числі повне покриття витрат на капітальні інвестиції.

Згідно з іншим дослідженням, проведеним спільно аналітиками Тартуського університету, Центру політичних досліджень Praxis і юристом адвокатського бюро Glimstedt на замовлення Міністерства фінансів Естонії, за період з 2000 по 2006 роки податкове навантаження скоротилося майже в три рази [5].

Європейська хвиля постійних змін в системі оподаткування не пройшла повз Україну. На сьогоднішній день не припиняються дискусії з приводу ініціативи законодавця ввести естонську модель оподаткування підприємств.

Взагалом, існують деякі дуже важливі пункти, які їм не врегульовані, зокрема: відсутня чітка процедура контролю за діяльністю осіб, які не будуть сплачувати податок, їх правовідносинами з особами-платниками податків і порядком подання звітності до контролюючих органів. Якщо ці недоліки не будуть ліквідовані - це може привести до неефективності податку і безрезультатності реформи [6].

На нашу думку, в умовах української економіки новий варіант оподаткування на перспективу є багатообіцяючим, але не варто скидати з рахунків той факт, що на даному етапі економічна ситуація залишає бажати кращого, вона стрімко погіршується в силу багатьох факторів [7]. Така реформа може бути посильним тягарем як для підприємництва, так і для населення, тільки в разі існування стабільного доходу, чого на сьогоднішній день в Україні не спостерігається.

Таким чином, якщо законодавцям вдасться досягти вірного співвідношення податкового навантаження на юридичних і фізичних осіб після введення податку на розподілений прибуток, то можна з упевненістю стверджувати, що нова система буде працювати відповідно до самих позитивними прогнозами [8].

Естонська модель оподаткування формувалася протягом 20 років (з 1994 по 2000 і з 2002 по 2015 рр.), коректуючи відповідно до внутрішніх і зовнішніх викликів. На мою думку, саме розсудливість і збалансованість податкової політики є тими принципами, в яких сьогодні потребує Україна.

Отже, Україна має всі шанси на продуктивність та розвиток цього податку, але для цього потрібно докласти багато часу та зусиль, щоб в кінцевому результаті отримати вигоду, а не тільки великі затрати.

Список використаних джерел:

1. Податок на виведений капітал: загроза державі чи революційна іновація URL: <http://robotodavets.in.ua/2016/08/01/podatok-na-vyvedenyj-kapital-zagroza-derzhavi-chy-revoljutsijna-inovatsiya.html>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Проект Ліберального Податкового кодексу України/ Асоціація платників податків України. URL: <http://appu.org.ua/>

Новікова Олена,

старший викладач кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОЦІНКИ ЯК ЕЛЕМЕНТУ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

На етапі коли Національні стандарти бухгалтерського обліку на сьогодні перебувають в процесі трансформації під міжнародні стандарти спостерігається тенденція відставання теоретичних напрацювань від потреб практики. Це стосується й оцінки, яка була і залишається однією зі складних методології бухгалтерського обліку. Невирішеним залишається завдання створення науково обґрунтованої концепції бухгалтерського обліку та удосконалення методології оцінки, у підходах до якої відсутній одностайний підхід вітчизняних науковців.

Більшість сучасних вчених розглядають оцінку в складі методу бухгалтерського обліку. Ґрунтовний аналіз підходів науковців до визначення складових елементів методу бухгалтерського обліку, був проведений Супруною І.В. (рис.1).

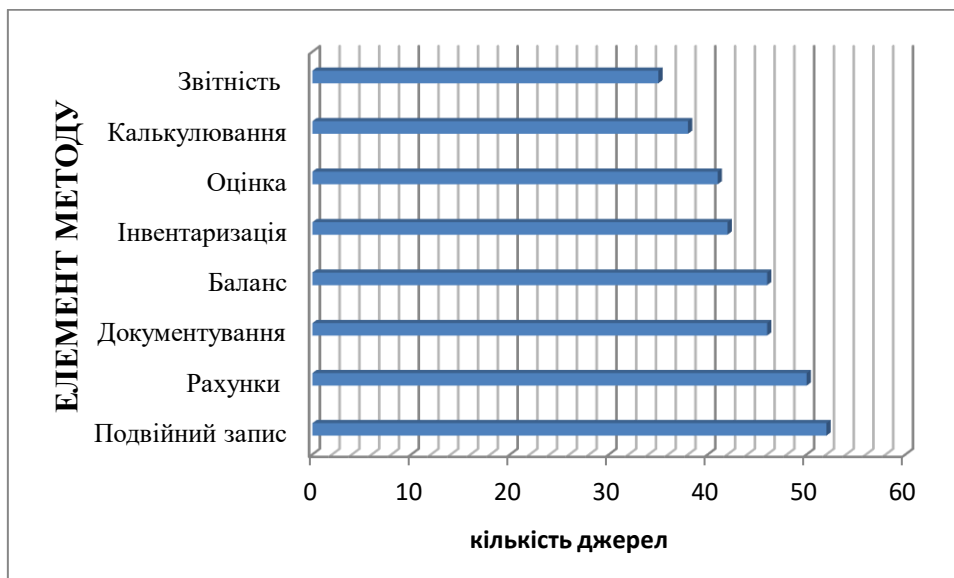

Рис.1. Підходи науковців до визначення складових елементів методу бухгалтерського обліку*

*Джерело: [1, с.481-484]

Як свідчать дані з рис.1 серед 53 авторів, 41 автор визнає оцінку як елемент методу бухгалтерського обліку; а 12 авторів мають інші міркування з

цього приводу [1, с.481-484]. Окремі аспекти оцінки як елементу методу бухгалтерського обліку поряд з зазначеними науковцями досліджували Плаксієнко В.Я., Канцедал Н.А., Соколов Я.В., Сук Л.К., Шпак В.А. та інші.

Дослідження оцінки в бухгалтерському обліку в сучасних умовах господарювання в Україні не лише не втрачає свого значення, а й набуває нової актуальності. У теорії бухгалтерського обліку оцінка – це один з елементів методу бухгалтерського обліку, спосіб грошового виразу об'єктів бухгалтерського обліку [2].

Концептуальна основа фінансової звітності МСФЗ визначає оцінювання як процес визначення грошових сум, за якими мають визнаватися і відображатися елементи фінансових звітів у балансі та звіті про прибутки та збитки [3].

Відповідно до Національного стандарту оцінки 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», вартість – еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у ймовірній сумі грошей [4].

Тобто фактично оцінювання полягає у грошовому вираженні окремих об'єктів бухгалтерського обліку та елементів фінансової звітності на основі їхньої вартості, а сама оцінка в узагальненому вигляді – це елемент методу бухгалтерського обліку, за допомогою якого об'єкт може виражатися в умовних (грошових) одиницях.

Центральне місце у контексті нашого дослідження у системі бухгалтерського обліку займає оцінка як важливий елемент методу бухгалтерського обліку. Результати дослідження визначення «оцінка» наведені в табл. 1.

Як видно з таблиці, щонайбільш поширеним серед українських та зарубіжних науковців є адитивний підхід, який передбачає розгляд оцінки як складника методу бухгалтерського обліку.

Основні підходи до визначення поняття «оцінка»*

Автор, джерело	Визначення
1	2
1. Адитивний підхід	
Н.Г. Малюга	Оцінка – спосіб грошового(вартісного) вираження господарських засобів та всіх об’єктів обліку [5]
М.Т. Білуха	Оцінка – це спосіб відображення в обліку майна, господарських операцій та всієї господарської діяльності в узагальнюючому грошовому вимірнику [6]
Ф.Ф. Бутинець	Оцінка – це спосіб вираження в єдиній грошовій формі господарських засобів та процесів [7]
Б.І. Валуєв	Грошова оцінка – спосіб грошового вимірювання господарських засобів [8]
Я.В. Соколов	Оцінка являє собою спосіб переведення облікових об’єктів із натурального вимірника у грошовий [9]
В.Г. Швець	Оцінка – спосіб грошового вимірювання об’єктів бухгалтерського обліку [10]
В.В. Деречин	Оцінка – це спосіб грошового вимірювання засобів та процесів [11]
Н.М. Ткаченко	Оцінка – це відображення об’єктів бухгалтерського обліку в єдиному грошовому вимірнику з метою узагальнення їх у цілому по підприємству [12]
О.В. Арюх	Оцінка – спосіб грошового вимірювання об’єктів бухгалтерського обліку [13]
2. Позитивістський підхід	
Л.Г. Ловінська	Оцінка – це складова частина методу бухгалтерського обліку, за допомогою якої здійснюється вимірювання вартості об’єктів бухгалтерського обліку, створення якісних характеристик обліково-економічної інформації, інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства та ефективності його менеджменту [14]
3. Об’єктно-суб’єктний підхід	
І.В. Супрунова	Оцінка – елемент методу бухгалтерського обліку, який виражає вартість об’єктів бухгалтерського обліку, процесів та явищ, що виникають у суб’єктів господарювання, у грошовому вимірнику або вираження думки суб’єктом оцінки з відповідними повноваженнями та компетенцією про цінність об’єкта [15]
4. Тривимірний підхід	
І.В. Супрунова	Наука – елемент методу бухгалтерського обліку, який забезпечує вартісне вимірювання господарських операцій в єдиному грошовому вимірнику. Практика – це затверджені обліковою політикою підприємства прийоми відображення вартості об’єктів бухгалтерського обліку, процесів та явищ, що виникають на підприємстві, у грошовому вимірнику. Навчальна дисципліна – комплекс та алгоритм застосування оцінок у бухгалтерському обліку в процесі вивчення облікових дисциплін [15]
5. Підхід, в основу якого покладено кругообіг капіталу	
В.Ф. Палій	Оцінка – це спосіб виразу кругообігу капіталу в єдиній валюті, що дає змогу контролювати збереженість капіталу на всіх стадіях його кругообігу, отримувати інформацію про собівартість та прибуток

1	2
	компанії, вартість його активів, зобов'язань, розмір капіталу [16]
.С. Бороніна	Процес оцінки об'єкта в бухгалтерському обліку – це процес визначення вартості об'єкта, що відповідає вимогам стандартів та облікової політики організації, та вираження даної вартості в грошових одиницях під час прийняття об'єкта до обліку, що являє собою оцінку змін капіталу організації у тих самих грошових одиницях [17]
6. Динамічний підхід	
В.В. Карпова	Вартісне вимірювання – упорядкований цілеспрямований процес вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку, який здійснюється шляхом розрахунку величини кожного об'єкта(для цілей поточного обліку) та всій сукупності об'єктів (для складу звітності) під безпосереднім впливом часового чинника та господарської ситуації [18]
Т.Б. Циганова	Оцінка в бухгалтерському обліку – це процес формування вартості майна, зобов'язань, господарських фактів, фінансового результату відповідно до запропонованої методології обліку на визнану дату для господарюючих суб'єктів в різних форм власності [19]

* узагальнено автором на основі [5-19]

Достовірна оцінка об'єктів бухгалтерського обліку та елементів фінансової звітності є важливим складником ефективного управління суб'єктом господарювання. Необхідно розуміти, що оцінювання полягає у грошовому вираженні окремих об'єктів бухгалтерського обліку та елементів фінансової звітності на основі їхньої вартості.

Підсумовуючи проведені дослідження, варто зазначити, що місце оцінки в сучасних концепціях розвитку бухгалтерського обліку досить суттєве, постійно змінюється та знаходиться в полі зору науковців. Оцінка є не тільки методом бухгалтерського обліку, ай процесом, під час якого розраховуються вартісні характеристики об'єкта оцінки, а на кінцевому етапі вартісні характеристики виражаються у ціні об'єкта, за якою він обліковується в балансі підприємства, установи чи організації. Збільшення сфер застосування інформації бухгалтерського обліку, а також внутрішніх і зовнішніх користувачів бухгалтерського обліку призводить до актуалізації оцінки в бухгалтерському обліку.

Список використаних джерел:

1. Супрунова І. В. Розвиток оцінки в бухгалтерському обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. Вип. 3(24). 481-484 с.
2. Гольцова С.М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2006. 255 с.
3. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1376271>.
4. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1131398>
5. Малуґа Н.М. Оцінка в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи(на прикладі підприємств Житомирської області): автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Київ, 1999. 23 с.
6. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. К., 2000. 692 с.
7. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Житомир: ЖТЦ, 2000. 640 с.
8. Валуев Б.И. Теория бухгалтерського учета: учебное пособие. Одесса: ПринтМастер, 2002. С. 272.
9. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерського учета: монографія. Москва: Финансы и статистика, 2003. 496 с.
10. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Київ: Знання, 2004. 447 с.
11. Деречин В.В. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 352 с.
12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. Київ: Алерта, 2007. 954 с.
13. Артюх О.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2012. 305 с.

14. Ловінська Л.Г. Оцінка в сучасній системі бухгалтерського обліку підприємств України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» ; Київський нац. екон. ун-т. Київ, 2007. 31 с.
15. Супрунова І.В. Розвиток оцінки в бухгалтерському обліку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Житомир, 2010. 23 с
16. Палий В.Ф. Теория бухгалтерского учета: современные проблемы. *Бухгалтерский учет*. 2007. № 3. С. 59–62.
17. Боронила З.С. Совершенствование процедур бухгалтерской оценки основных средств в учетно-информационной системе организаций: дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.12. Новосибирск, 2011. 16 с.
18. Карпова В.В. Стоимостное измерение в системе бухгалтерского учета и отчетности: современная теория и практика: автореф. дис. ... докт. экон. наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика». Нижний Новгород, 2011. 51 с.
19. Цыганова Т.Б. Развитие методики стоимостной оценки объектов бухгалтерского учета: дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.12. Казань, 2011. 170 с
19. Шинкаренко А. В. Оцінка в бухгалтерському обліку: історичний аспект та сучасність. Вісник ОПУ імені І.І.Мечникова. 2018. Т.23.Вип. 8 (73). С.187-190.

Пацарнюк Олексій

аспірант кафедри аудиту

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Формування системи достовірного і якісного обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю є основою проведення аудиту та аналізу інноваційних процесів. Водночас, на думку сучасних дослідників, існуючі облікові моделі не відповідають різновидам інноваційних процесів і не дають достатньо достовірних даних для проведення економічного аналізу та аудиту в сфері інновацій.

Оскільки в системі бухгалтерського обліку всі напрямки діяльності розглядаються традиційно в розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, то очевидно, що інформація про інноваційну діяльність розпорошена в системі бухгалтерського обліку, а проведення її аналізу та аудиту потребує додаткових зусиль з її збирання, що часто виходить за межі одного звітного періоду. Водночас інноваційна діяльність дуже часто є довготривалою і виходить за межі операційної діяльності з точки зору її відображення в системі бухгалтерського обліку, а оформлення результатів наукових розробок взагалі є інвестиційною діяльністю, що призводить до порушення відповідності визнання та нарахування доходів і витрат за видом діяльності та в межах одного звітного періоду під час відображення таких операцій в системі обліку.

Інформація щодо інноваційної діяльності підприємства у складі фактів господарського життя потрапляє до облікової системи з використанням звичайних прийомів реєстрації, групування, накопичення, узагальнення та систематизації [1]. Оскільки до цих пір не було розроблено та затверджено уніфікованих методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку операцій інноваційної діяльності, для забезпечення систематизації відповідної

інформації науковці пропонують застосування різних аналітичних рахунків, формування резервів тощо.

Разом з тим аналіз наукових публікацій доводить, що різні автори пропонують абсолютно різне інформаційне наповнення відповідних рахунків, що має своє обґрунтування, проте не сприяє уніфікації такої інформації на рівні галузі та держави. Крім того, застосування підприємствами різних підходів робить непорівнюваною відповідну інформацію.

Погоджуємося з точкою зору С. І. Саченко та О. М. Черешнюк щодо важливості інформації про інноваційну діяльність підприємства і для податкових розрахунків та звітності, оскільки державне регулювання передбачає низку податкових пільг і стимулів для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю [1, с. 744]. Отже, необхідно враховувати певні аспекти такої діяльності з метою подальшого правильного визначення податкової бази для відповідних податків, вибору методу оподаткування, підготовки податкової звітності тощо.

На думку І. В. Мельничук, окрему проблему становить відсутність нормативного закріплення в українській практиці поняття «інновації» та «інноваційна діяльність» як об'єкту обліку. Водночас система бухгалтерського обліку є основним джерелом інформації про всі господарські процеси підприємства [2, с. 846]. Тому підтримуємо точку зору сучасних вітчизняних дослідників [1–4] щодо необхідності розробки і затвердження уніфікованих методичних рекомендацій з відображення інформації про інноваційну діяльність підприємства в системі бухгалтерського обліку.

Не менш важливим є правильне формування інформації щодо інноваційної діяльності підприємства у статистичній звітності, оскільки на підставі неї розраховується інформація щодо інноваційного розвитку галузей та країни в цілому.

На нашу думку, логічно представити інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства з урахуванням господарських процесів, що відбуваються на будь-якому підприємстві, та особливостей інноваційної

екосистеми, яку планується побудувати відповідно до вимог чинного законодавства. Система інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства, що включає підсистеми зовнішнього і внутрішнього інформаційного забезпечення, відповідає ланцюгові господарських операцій з постачання, виробництва та збуту.

Проведене дослідження інформації, що накопичується в системі бухгалтерського обліку підприємств, доводить необхідність доповнення її зовнішньою інформацією, яка безпосередньо впливає на правильність визначення етапу інноваційного процесу, що триває на підприємстві. Так, наприклад, при розмежуванні інновацій, які є новими для ринку або новими лише для підприємства, не обійтися без зовнішньої інформації щодо існуючих на ринку продуктів типової серії або наявності схожої технології, що часто може потребувати експертної оцінки патентів, продукції чи послуг конкурентів, зокрема і у розрізі географічного розташування тощо.

Відповідне відображення інформації за етапами інноваційної діяльності, що накладаються на господарські процеси підприємства, дозволить створювати відповідне обліково-аналітичне забезпечення інноваційної діяльності в обліковій системі підприємства, що забезпечуватиме управління підприємством та зовнішніх користувачів достовірною та релевантною інформацією.

У процесі проведення аудиту інноваційної діяльності підприємства потрібно проаналізувати дані ринкових досліджень, патенти, сертифікати, інформацію з відкритих джерел, звітність конкурентів, державних установ, органів влади, наукові публікації, різноманітні консультації експертів, фінансову інформацію банків та фінансових посередників. На рівні підприємства потрібно з'ясувати чи застосовує воно спеціальні рахунки бухгалтерського обліку та форми управлінської або іншої звітності, у яких відображаються операції інноваційної діяльності.

Також вагому роль в аудиті інноваційної діяльності підприємства відіграють аналітичні процедури. На відміну від аудиту фінансової звітності, де аналітичні процедури найчастіше використовуються наприкінці виконання

аудиту, в аудиті інноваційної діяльності підприємства вони будуть застосовуватися постійно протягом виконання завдання. Насамперед, аналітичні процедури будуть виконані для оцінки фінансового стану підприємства, а також щодо показників ефективності та чутливості інноваційного проєкту, розрахунку точки беззбитковості, аналізу динаміки результатів інноваційної діяльності підприємства тощо.

Запропонований підхід не лише враховує внутрішні потреби підприємства у необхідній інформації, вимоги державних стратегічних документів у сфері інновацій, але й стане основою для проведення якісного аналізу та аудиту інноваційної діяльності, результати якого мають забезпечувати розвиток інноваційного потенціалу окремих суб'єктів господарювання та економіки держави у цілому.

Список використаних джерел:

1. Саченко С. І., Черешнюк О. М. Концепція обліку інноваційної діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 6(17). С. 740-745.
2. Мельничук І. В. Проблеми та перспективи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності. *Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання*. 2015. Вип. 7. С. 845–848. URL: <http://global-national.in.ua/issue-7-2015/15-vipusk-7-veresen-2015-r/1347-melnichuk-i-v-problemi-ta-perspektivi-vdoskonalennya-oblikovo-analitichnogo-zabezpechennya-innovatsijnoji-diyalnosti> (дата звернення: 03.04.2021).
3. Жук В. М. Концептуальні підходи вирішення поверхневих та глибинних проблем обліку інноваційної діяльності. *Облік і фінанси АПК*. 2011. №1. С.36-39.
4. Ющак Ж. М. Особливості обліку витрат інноваційної діяльності. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2014. Вип. 3(30). С. 449-457.

Перчук Оксана

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія
Сковороди»

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ

На сьогодні в Україні діє класична європейська модель оподаткування прибутку підприємств, яка полягає у прямому оподаткуванні чистого прибутку підприємства. На сьогодні, у структурі податків на капітал найбільшу частку складає податок на прибуток – майже 70% усіх надходжень від податків на капітал. Податок на прибуток складає також основу податкового тягаря на доходи від капіталу. Водночас сьогодні точаться дискусії щодо заміни традиційного податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал. Введення податку на виведений капітал передбачає, що бізнес може вкладати кошти в розвиток своєї компанії, тобто прибуток, отриманий підприємством, не обкладається податком до тих пір, поки він не виплачується власникам у вигляді дивідендів.

Ідея заміни податку виникла ще в жовтні 2016 р. саме тоді Нацрада реформ затвердила введення податку з 01.01.2018 р. Не дивлячись на тривале обговорення можливостей запровадження такого податку в Україні між владою, бізнесом, економістами та міжнародними донорами України, лише в червні 2020 року був зареєстрований законопроект, який передбачав заміну з 01.01.2021 р. податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал.

Модель оподаткування податком на виведений капітал працює лише в декількох європейських країнах – в Естонії з 2000 року, у Грузії з 2017 року та в Латвії з 2018 року. Також він діє у Великій Британії для малого та середнього бізнесу. Результат безперечно можна назвати успішним. Так, згідно з дослідженнями Податкового Фонду (провідної незалежної організації США з дослідження податкової політики) наразі саме Естонія має найбільш конкурентоспроможну податкову систему серед країн, які входять до Організації економічного співробітництва і розвитку. У 2014 та 2015 роках Естонія посіла

перше місце як в загальному рейтингу Індексу конкурентоспроможності податкових систем (International Tax Competitiveness Index), так і в частині оподаткування прибутку підприємств. Податок на прибуток підприємств в Естонії являє собою так званий податок на грошовий потік (cash-flow tax), він стягується тільки тоді, коли бізнес виплачує прибуток своїм власникам. В усіх інших європейських державах у тому чи тому вигляді функціонує корпоративний податок – аналог нашого податку на прибуток. При цьому правила оподаткування є досить різноманітними і діють різні податкові ставки.

У деяких країнах ЄС оподатковується як валовий прибуток, так і чистий прибуток у формі дивідендів. Для прибутку, що розподіляється у формі дивідендів, установлюються або нижчі ставки податку (ФРН, Португалія), або часткове звільнення від податку (Фінляндія, Іспанія). У деяких країнах прибуток, що розподіляється, повністю звільняється від податку на рівні компанії (Греція) або на рівні акціонерів (Італія). Кожна з країн напружувала свої вимоги до оподаткування прибутку, і якщо їх уважно проаналізувати, то можна побачити в них і елементи оподаткування саме виведеного капіталу. Тобто оподаткування виведеного капіталу – це така форма оподаткування прибутку, яка за своєю суттю зміщує дату оподаткування прибутку: не в момент його виникнення, а в момент його споживання. І саме Естонія вперше у своїй системі оподаткування прибутку застосувала той принцип, коли прибутковий податок почав виникати саме в момент розподілу прибутку. Цей інноваційний підхід до оподаткування прибутку підняв Естонію в рейтингу Doing Business за легкістю ведення бізнесу на почесне 12 місце (для порівняння, Україна – вісімдесяте) станом на 2015 рік.

На сьогодні низький рівень надходжень від податку на прибуток в Україні пов'язаний із суттєвими збитками, накопиченими платниками податків за попередні роки, інструментами правового ухилення від сплати податків, як-то заборгованість, номінована в іноземній валюті, трансфертне ціноутворення та інші схеми оптимізації, а також великими проблемами із забезпеченням виконання законодавства зі сплати податку на прибуток, які пов'язані із

широким маніпулюванням фінансовою звітністю компаніями та недостатньою інституційною спроможністю ДФС України. Справді, тягар з дотримання законодавства в чинній системі є порівняно високим через потребу вести надмірну документацію та перевірки, які зосереджені на формальних питаннях радше, ніж на фінансовому обліку компаній.

Система податку на виведений капітал передбачає зміну бази оподаткування на транзакції, що включають виплату дивідендів та інші форми «виведення капіталу» з податкової системи. Отже, коли гроші залишаються в обороті підприємства, розвиваючи його, створюючи додану вартість, генеруючи нові прибутки, утримуючи робочі місця й поповнюючи бюджет від ПДВ, ПДФО, ЄСВ, податковий тягар послаблюється. Таким чином, прослідковується чітка стимулююча функція податку на виведений капітал – реінвестування в розвиток бізнесу, що само собою має дати чіткий поштовх до його розвитку, який своєю чергою має безпосередньо вплинути на економічний розвиток країни в цілому.

Переваги моделі оподаткування виведеного капіталу очевидні, більшість з них мають довгострокову перспективу. 1. Створюються стимули для ділової й інвестиційної активності. Можливість бізнесу вкладати кошти у розвиток підприємства, сервісу, виробництва товарів призведе до його модернізації, що в свою чергу, дозволить в майбутньому платити більше податків. Також відбудеться вирівнювання податкового навантаження між середнім та великим бізнесом. З іншого боку, що заважає владі зробити те ж саме в рамках діючої системи оподаткування, надавши пільги тим, хто реінвестує в свій бізнес. 2. Із введенням податку на виведений капітал буде скасовано податок на прибуток. Створюються сприятливі умови для визначення фінансового результату підприємства, яким немає потреби занижувати фінансовий результат для цілей оподаткування. Це, в свою чергу, зробить фінансову звітність більш прозорою — відпаде необхідність її «прикрашати». 3. Спрощення фіскального контролю сприятиме пожвавленню й розвитку бізнес-середовища; спрощення ведення бізнесу стане позитивним сигналом для іноземних інвесторів і зростання ВВП. 4. Фокусування фіскальних органів зосереджуватиметься на дійсно великих платниках податків, таких як

транснаціональні корпорації. Розвиватиметься напрямок контролю за трансфертним ціноутворенням, впроваджуватимуться європейські механізми контролю за податковою базою, що іще більше наблизить Україну до гармонізації з європейськими стандартами оподаткування.

Недоліки, що стримують реформування оподаткування капіталу: 1. Відсутність джерел фінансування очевидного дефіциту бюджету, який може створитися через недоотримання податку на прибуток. І тут можуть мати місце неприємні очікування у формі підвищення ставок інших податків; 2. Безперечно, що бізнес, який міркує логікою побудови схем ухилення від оподаткування, і надалі може працювати в напрямку мінімізації); 3. Існує думка, що дискримінаційне оподаткування платежів у вигляді роялті на користь нерезидента не сприятиме входженню великого бізнесу в Україну; 4. Існує ризик того, що фіскальні органи під час перевірок спробують прирівняти велику кількість сумнівних операцій до операцій з виведення капіталу та, відповідно, підвести їх під додаткове оподаткування;

Отже, для здійснення податкової реформи потрібен системний підхід, який зможе врахувати всі ризики та мінімізувати їх. У довгостроковій перспективі система податку на виведений капітал виглядає як доцільна податкова система для України із особливими вигодами у формі зниження адміністративного тягаря, а отже, і легшого контролю за дотриманням законодавства політичного тиску на податкові органи.

Список використаних джерел:

1. Добровольський О. Податок на виведений капітал: за і проти. URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001491
2. Мельничук І. Податок на виведений капітал: переваги, ризики та іноземний досвід. URL : <https://mbusinesspartner.com.ua/podatok-na-vyvedenyi-kapital>

Петровська Дарія

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Науковий керівник:

Мазіна Олександра

к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

З прийняттям Національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні виникає необхідність по-новому відображати господарські операції з випуску готової продукції та її реалізації. З метою підвищення ефективності виробництва підприємства повинні активно вести управлінський облік. Для цього необхідно насамперед визначити номенклатуру витрат для планування й обліку конкретного цеху, ділянки; розробити методику підрахунку й оцінки залишків незавершеного виробництва, а також порядок визначення результатів господарської діяльності. Удосконалення бухгалтерського обліку собівартості продукції вимагає аналізу альтернативних напрямків облікової політики, обґрунтування оптимальних рішень, що не суперечать міжнародним стандартам. Майже кожному підприємству доводиться продавати продукцію з відстрочкою платежу та боротися з неплатежами, існує проблема в обліку готової продукції стосовно плати за отриману продукцію, виконані роботи та надані послуги. Підприємству необхідно знати, які юридичні засоби використовувати для отримання своїх грошей, як правильно організувати роботу зі стягнення дебіторської заборгованості [1, с.321].

Облік та аналіз готової продукції включають комплекс робіт, при виконанні яких забезпечується своєчасний і якісний облік виробництва, випуску та реалізації готової продукції не тільки в цілому за звітній період, але і в короткостроковому періоді, а також контроль за цілістю і своєчасним відвантаженням готової продукції покупцям. Головне значення на сучасному підприємстві приділяється реалізації готової продукції. Готова продукція та її реалізація є найважливішими економічними показниками в діяльності

підприємства. В обсяг реалізації включається відвантажена та випущена продукція незалежно від того, зарахований платіж на розрахунковий рахунок установи чи ні. Процес реалізації завершує кругообіг господарських засобів установи, організації, що дає змогу виконувати зобов'язання перед державним бюджетом та банком. Для уникнення розбіжностей в оцінці готової продукції необхідно визначити відхилення між фактичною та умовною вартістю готової продукції після формування калькуляції та скласти відповідні проводки: Дт 26 «Готова продукція»; Кт 23 «Виробництво». Або сторнувати такий запис, якщо фактична собівартість виявиться меншою від умовної вартості [2, с.451]. Одночасно потрібно відобразити суму відхилень, яка виникає між фактичною виробничою собівартістю готової продукції та її вартістю за обліковими цінами.

Бухгалтерський облік повинен забезпечити дані не лише про обсяг продукції та доходів від їх реалізації, але й асортимент продукції, масштаби продажу, ціни, собівартість, витрати на збут, канали збуту тощо. Бухгалтер повинен створити інформаційну систему для забезпечення істотних даних для управління збутом. Готова продукція оприбутковується на складі на основі первинних документів, а саме: накладних, актів, відомостей випуску продукції, документів, що засвідчують якість. Ефективність роботи з обліку та аналізу реалізації готової продукції значно підвищується завдяки засобам інформації та автоматизації документообігу, що дають змогу накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використовувати їх для формування, редагування та друку вихідних документів, квартальних, піврічних і річних звітів, надати інформаційні послуги відповідним організаціям, ланкам управління щодо ефективності роботи, підвищити ефективність праці бухгалтерів та аналітиків. Використання автоматизованого ведення бухгалтерського обліку дає можливість підприємству формувати велику кількість звітів, розрахунків, проводити економічний, фінансовий аналізи діяльності підприємства. Вартість і затрачений час на складання форм є незначним, що дає змогу повністю задовольнити інформацію з обліку та аналізу

готової продукції, скласти прогнозні розрахунки для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері реалізації готової продукції. Найбільша кількість помилок з обліку готової продукції при «паперовій» формі виникає на стадії перенесення даних з одного первинного документа до іншого і також при складанні різноманітних звітів [3, с.301]. Отже, використання автоматизованого обліку готової продукції дасть змогу повністю позбутися таких помилок.

Метою аналізу виробництва і реалізації готової продукції є обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на збільшення обсягів продажу, зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку, розширення його частки, в результаті чого зростають фінансові результати. У процесі аналізу виробництва та реалізації готової продукції оцінюються обсяг виробництва та реалізації продукції, а також обсяг чистої продукції. Зміст та якість інформації мають першочергове значення у забезпеченості точності та ефективності проведення аналізу обсягу випуску готової продукції. Під час відбору конкретних показників інформаційної бази аналізу необхідно врахувати зовнішні та внутрішні джерела. Головними проблемами обліку та аналізу готової продукції та її реалізації на сучасному підприємстві є: відсутність єдиного підходу до класифікації результатів виробництва, що зменшує можливість точного визначення об'єктів бухгалтерського обліку; зниження ефективності контролю якості, конкурентоспроможності та рентабельності продукції. Покращення обліку реалізації готової продукції перш за все застосовується до первинної документації. Удосконалення облікової документації та документообігу необхідно здійснювати за такими напрямками: підвищення оперативності оформлення та обробки інформації під час реалізації; підвищення рівня об'єктивності аналітичної інформації; підвищення контролю з обліку вибуття готової продукції, виробничих запасів і товарів; економія витрат ресурсів та праці документування, обробки документів. Торгівельним підприємствам доцільно ввести мікропроцесорну техніку, здатну ідентифікувати окрему одиницю готової продукції. Використання такої техніки є необхідним, адже дає змогу отримати інформацію про всі операції в момент

та в місці їх здійснення. Використовуючи автоматизацію обліку з реалізації готової продукції, забезпечується контроль надходження платежів від покупців за відвантаженою продукцією, буде зменшено час для визначення обсягу податкового зобов'язання з ПДВ, спрощено процес розподілу позавиробничих витрат. Необхідні зміни в наукових підходах і в нормативних документах: в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4], в системі регулювання бухгалтерського обліку на принципах сучасних економічних теорій та з врахуванням антикризових програми розвинутих країн.

У процесі управління сучасним підприємством стан обліку та аналізу готової продукції та її реалізації займає головне місце. Однією із складових ефективної організації обліку та аналізу готової продукції та її реалізації є високий рівень використання облікової інформації для оцінки якісних та кількісних характеристик готової продукції.

Отже, проведені дослідження свідчать про те, що існують проблеми, які впливають на організацію обліку готової продукції та її реалізації. Вирішення досліджених проблем шляхом впровадження цифровизації обліково-аналітичного процесу дозволить більш ефективно управляти собівартістю продукції, підвищить ефективність її виробництва, конкурентоспроможність виробленої продукції, підвищуючи економічний потенціал підприємства.

Список використаних джерел:

1. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. Держава та регіони. 2007. № 3. С. 321-324.
2. Пушкар М.С. Фінансовий облік. Тернопіль: Карт-бланш. 2006. С. 628
3. Жмур Н.М. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2007. № 2. С. 301-304.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

Плікус Ірина

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів і підприємництва

Жукова Тетяна

старший викладач кафедри фінансів і підприємництва

Зайцев Олександр

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів і підприємництва

Сумський державний університет

АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Податкова системи та податкове навантаження є одними з визначальними факторами, що впливають на економічний розвиток країни. Економічне процвітання нашої держави не можливий без побудови ефективної та справедливої податкової системи. Для визначення шляхів її удосконалення першочергово потрібно провести детальний аналіз її сучасного стану [1]. Першочергово потребує аналіз податкове навантаження, яке існує в країні. Визначається воно співвідношенням розміру податків до ВВП. У табл. 1 проведемо розрахунки податкового навантаження в Україні та проаналізуємо його в динаміці.

Таблиця 1

Динаміка податкового навантаження України у 2015-2019 рр.

Показник	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Податкові надходження, млрд. грн.	507	650	828	986	1070
ВВП, млрд. грн.	1988	2385	2983	3560	3974
Рівень податкового навантаження, %	25,5	27,25	27,76	27,7	26,93
Податкове навантаження на працю, %	8,65	4,57	5,4	5,79	6,17
Загальний коефіцієнт податкового навантаження, %	34,15	31,82	33,15	33,48	33,09

Джерело: розраховано виходячи з [2, 3, 4]

Відзначимо, що рівень податкового навантаження в Україні постійно змінювався. Якщо за базу аналізу брати 2015 р., то в наступних роках спостерігається зростання податкового навантаження. Так, у 2017 р. рівень податкового навантаження досяг свого максимуму та склав 27,76 % проти

25,5 % у 2015 р. Однак у 2019 р. податкове навантаження зменшилося до 26,93 %.

Доповненням до зазначеного показника є показник податкового навантаження на працю. Даний коефіцієнт враховує «податки на працю, які відносять до неподаткових платежів. Відтак, найбільше значення даний коефіцієнт мав у 2015 р. і складав 8,65 %, найменшу у 2016 р. – 4,57 %. Починаючи з 2016 р. податкове навантаження на працю зростає і уже в 2019 р. складає 6,17 %. З метою зниження податкового навантаження на працю в Україні проведено пенсійну реформу, відповідно до якої зріс вік виходу на пенсію населення та необхідний страховий стаж для отримання пенсії.

Загальний коефіцієнт податкового навантаження максимального значення мав у 2015 р. і складав 34,15 %, у 2016 р. мав мінімальне значення – 31,82 %. Протягом 2017-2019 рр. даний коефіцієнт коливався і перебував у межах 33 %, на кінець 2019 р. склав 33,09 %.

Необхідно додати, що у міжнародній практиці прийнято проводити розрахунки податкового навантаження не лише загального, але й по кожному виду податку. Це дозволяє визначити ті види податку, які здійснюють найбільше навантаження. Результати розрахунку цих показників наведемо у табл. 2.

Таблиця 2

Показники вимірювання податкового навантаження в Україні за 2015-2019 рр.

Показник	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Податок на додану вартість, млрд. грн.	178	235	313	375	378
Податок на доходи фізичних осіб, млрд. грн.	100	138	186	230	275
Податок на прибуток підприємства, млрд. грн.	39	60	73	107	117
Акцизний податок, млрд. грн.	62	90	114	127	130
Податкове навантаження з ПДВ, %	8,95	9,85	10,49	10,53	9,51
Податкове навантаження з ПДФО, %	5,03	5,79	6,24	6,46	6,92
Податкове навантаження з ПП, %	1,96	2,52	2,45	3,01	2,94
Податкове навантаження з акцизу, %	3,12	3,77	3,82	3,57	3,27

Джерело: розраховано виходячи з [2, 3, 4]

Спостерігається чітка тенденція щодо зростання податкового навантаження з ПДВ та ПДФО протягом 2015-2018 рр., але його зменшення уже в 2019 р. Податкове навантаження з прибутку підприємства має різні коливання. Зокрема, найменше значення має у 2015 р. і складає 1,96 %, у 2016 р. зростає до 2,52 %, у 2017 р. зменшується до 2,45 %, в наступному році знову збільшується до 3,01 %, а у звітному році складає 2,94 %. Тобто динаміка цього показника має синусоїдну тенденцію. Найбільший податкове навантаження в залежності від виду оподаткування має податок на додану вартість, яку сплачують покупці продукції чи послуг. Оскільки податок на додану вартість автоматично закладений уже в ціну продукції. Також значний рівень податкового навантаження має податок з доходів фізичних осіб.

Для оцінки ефективності системи оподаткування в Україні на рис. 1 відобразимо динаміку податкового навантаження, інвестиційної та інноваційної активності вітчизняних підприємств.

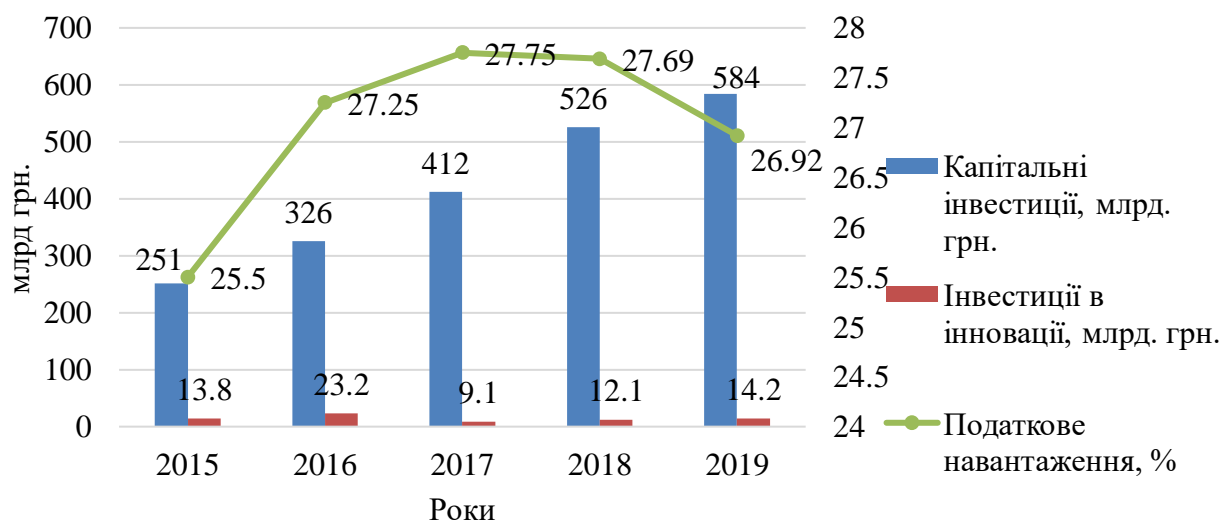

Рис. 1 Динаміка податкового навантаження, інвестиційної та інноваційної активності у 2015-2019 рр. [2]

Загалом рівень податкового навантаження в Україні майже не змінюється і співвідношенні з ВВП знаходиться на рівні 27 %. При цьому обсяги капітальних інвестицій щорічно зростають і прямого зв'язку між цими двома факторами не спостерігається. Водночас існує прямий зв'язок із зменшенням

податкового навантаження та зростанням інвестицій в інновації. Зокрема, це чітко видно у 2016-2019 рр.. Зокрема, зростання податкового навантаження з 27,25 % до 27,75 % призводить до скорочення обсягів інвестицій з 23,2 млрд. грн. до 9,1 млрд. грн. Тоді як зменшення у 2019 р. податкового навантаження з 27,69 % до 26,92 % забезпечує зростання інвестицій в інновації з 12,1 млрд. грн. до 14,2 млрд грн.

Таки чином, у ході проведеного дослідження встановлено, що існує чіткий зв'язок між обсягами податкових надходжень та ВВП і доходами Зведеного бюджету. Збільшення податкових надходжень сприяє зростанню інших двох важливих макроекономічних показників. Питома ваги першого складає близько 80 % у Зведеному бюджеті України. Тому ефективна система оподаткування має вирішальне значення для економіки України. Потрібно працювати над її удосконаленням у відповідності до кращих європейських практик [5,6,7].

Список використаних джерел:

1. Зайцев О.В., Могильний В.В. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. *Причорноморські економічні студії*, 2017, Вип. 22, С. 177-182. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/65819>
2. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах). URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2003/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/arh_vvp_kv.html
3. Доходи зведеного бюджету. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>
4. Загальнодержавні податки та збори. URL: <https://m.zir.tax.gov.ua/main/index/stavki>
5. Михайлик А.М., Зайцев О.В. Податки та їх вплив на діяльність господарюючих суб'єктів. / Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф.

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*
Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р., Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С.
388-389. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/38724>

6. Зайцев О.В. Податковий менеджмент: підручник. Суми: СумДУ, 2017, 412 с.

7. Головка А., Зайцев О.В. Проблеми податкової системи: проблема подвійного оподаткування. / Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих учених присвяченої 80-річчю від дня народження професора Олега Балацького, м. Суми, 21 – 25 квітня 2017 р. Суми: Сумський державний університет, 2017. С. 96-97. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/38724>

Пугаченко Ольга

доцент, к.е.н., доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Центральноукраїнський національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

ДОВГОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКІВ

Внутрішній контроль – це процес постійного впливу на об’єкти через відстеження відхилень та корекції управлінських рішень задля приведення фактичного стану об’єктів до бажаного [1, с. 13]

У розділі II пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Довгострокові зобов’язання і забезпечення» передбачено рядок 1510 «Довгострокові кредити банків». Довгострокове зобов’язання за кредитною угодою (якщо угода передбачає погашення зобов’язання на вимогу кредитора (позикодавця) у разі порушення певних умов, пов’язаних з фінансовим станом позичальника), умови якої порушені, вважається довгостроковим, якщо: позикодавець до затвердження фінансової звітності погодився не вимагати погашення зобов’язання внаслідок порушення; не очікується виникнення подальших порушень кредитної угоди протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокові зобов’язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Визначення теперішньої

вартості залежить від умов та виду зобов'язання.

Внутрішній контролер перевіряє щоб на рахунку 50 «Довгострокові позики» вівся облік розрахунків за довгостроковими позиками банків та іншими залученими позиковими коштами у інших осіб, які не є поточним зобов'язанням. За кредитом рахунку 50 «Довгострокові позики» відображаються суми одержаних довгострокових позик а також переведення короткострокових (відстрочених), за дебетом – погашення заборгованості за ними та переведення до поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями. Перевірці підлягають операції, що відображаються на таких субрахунках: 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті» та 502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті», тобто це суми довгострокової заборгованості банкам за наданий кредит відповідно в національній та іноземній валюті; 503 «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті» та 504 «Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті» - суми відстроченої заборгованості банкам за кредит, термін погашення якого відстрочено, відповідно в національній та іноземній валюті. При перевірці слід пам'ятати, що рахунок 50 «Довгострокові позики» має ще субрахунки 505 «Інші довгострокові позики в національній валюті» та 506 «Інші довгострокові позики в іноземній валюті», на яких відображаються суми довгострокової заборгованості щодо зобов'язання із залучення позикових коштів (у частині відсоткових позик), відповідно в національній та іноземній валюті. Проте, дані господарські операції у частині відсоткових позик відображаються у рядку 1515 «Інші довгострокові зобов'язання» Балансу (Звіту про фінансовий стан), а тому їх перевірку слід здійснювати на відповідному етапі внутрішнього контролю довгострокових зобов'язань та забезпечення.

Також необхідно впевнитись, що аналітичний облік ведеться за позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо та строками погашення кредиту (позик). Внутрішній контролер повинен пересвідчитись, що під час вибору банківської установи з метою залучення

кредиту з найменшими ризиками, враховувались такі важливі фактори, як: схема кредитування; комісія (одноразова, прихована); можливість дострокового погашення; вартість застави, що пропонує банк (оцінка банку може відрізнятись від вашої не більше, ніж на 10%); відсоткова ставка [3, с. 393].

Погашення заборгованості по кредиту та відсотків здійснюється позичальниками, як правило, щомісяця, відповідно до обраної схеми погашення тіла кредиту: ануїтетної чи класичної. Ануїтетна схема погашення кредиту – передбачає виплату банку рівних сум щомісячно, не залежно від заборгованості по «тілу» кредиту. Ця сума складається з частини погашення тіла кредиту та відсотків за користування кредитом. Такий механізм має сенс при тривалому кредитуванні, оскільки є ймовірність, що частину суми буде погашено завдяки інфляції. Класична схема погашення кредиту передбачає щомісячне погашення тіла кредиту рівними частинами і нарахування відсотків за користування кредитом на залишок заборгованості. Тобто відбувається щомісячне зменшення суми кредиту, що підлягає сплаті [2]. Сплачені відсотки за користування банківськими кредитами не включають у виробничу собівартість продукції, а відносять на фінансові витрати, тобто записують в дебет субрахунку 951 «Відсотки за кредит» з кредиту рахунку 31 «Рахунки в банках». Відсотки за кредит можна обліковувати двома способами, а саме: заборгованість за відсотками відображається у складі заборгованості за отриманими кредитами; заборгованість за відсотками обліковується окремо від суми отриманого кредиту. Перевірка правильності відображення цих операцій в обліку є важливим етапом внутрішнього контролю фінансових витрат підприємства.

Іноді виникає необхідність отримання кредиту в іноземній валюті. Кредити можуть бути отримані в комерційних банках України, а також від нерезидентів. Для одержання кредиту в банк подається заява та документи, що підтверджують обґрунтованість отримання кредиту та фінансовий стан підприємства. Кредити, позики в іноземній валюті, у тому числі поворотну фінансову допомогу в іноземній валюті, від нерезидентів можуть одержувати резиденти України для використання їх за цільовим призначенням, визначеним

договором. Кредити одержують лише в безготівковій формі. Операції в іноземній валюті відображають у валюті розрахунків і у валюті звітності (у гривнях). Заборгованості за позиками і за відсотками є монетарними статтями, за якими потрібно відображати курсові різниці.

В умовах сьогодення підприємства доволі часто користуються послугами факторингу та форфейтингу. Факторинг – це система фінансування, за умовами якої підприємство постачальник продукції переуступає короткострокові вимоги за торговельними операціями банківській установі (факторинговій компанії). В основу факторингової операції покладено принцип придбання банком рахунків-фактур підприємства-постачальника за відвантажену продукцію, тобто передачу банку постачальником права вимагати платежі з покупця продукції. Форфейтинг – це фінансова операція з рефінансування заборгованості щодо експортного товарного кредиту, яка оформляється шляхом індосаменту перехідного векселя на користь банківської установи [4]. Тому, внутрішньому контролеру слід переконатись у доцільності використання даних послуг, вигідності їх умов для підприємства, та належності юридичного та бухгалтерського оформлення.

Список використаних джерел:

1. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Внутрішній контроль процесів матеріального забезпечення в системі управління підприємством. Монографія. за ред. Г.М. Давидова. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 200 с.

2. Савчук І.А. Методи нарахування доходів банків за кредитними операціями: теоретичний аспект та практичне застосування. URL: <http://intkonf.org/savchuk-ia-metodi-narahuvannya-dohodiv-bankiv-za-kreditnimi-operatsiyami-teoretichniy-aspekt-ta-praktichne-zastosuvannya/>

3. Фатенок-Ткачук А.О., Музика Ю.С. Особливості фінансового обліку розрахунків за банківськими кредитами. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 391-395

4. Холод З.М., Волович О.Б. Реструктуризація – важливий етап в управлінні заборгованістю. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ekon/2010_29_2

Рогозний Сергій

Керівник комітету з фінансів, член Ради
ФПБАУ, аспірант кафедри обліку та
оподаткування ДВНЗ «КНЕУ»

ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ 16 «ОРЕНДА» ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ

Ефективна інтеграція України в глобальну економіку потребує приведення системи звітування національних підприємств до міжнародних вимог. Загальновизнано, що універсальною мовою бізнесу є Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ). Тому державні підприємства не повинні відставати, у тому числі і щодо застосування МСФЗ 16 «Оренда».

Суб'єктами господарювання державного сектора відповідно до національного законодавства є суб'єкти, що діють на основі лише державної власності, а також суб'єкти, державна частка у статутному фонді яких перевищує 51% чи іншим чином забезпечує державі право контролю [1].

Поняття державної установи та державного підприємства слід чітко розмежовувати, адже для установ державного сектору існує власна система обліку і звітування, що значною мірою враховує принципи МСФЗ, але з урахуванням особливостей фінансування та мети їх діяльності. Такою системою звітування є Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку державного сектору (МСБО ДС).

За чинною з 2017 р. редакцією Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» МСФЗ є обов'язковими для підприємств, що становлять суспільний інтерес незалежно від форми власності; публічних акціонерних товариств; суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях [2]. Таким чином, суспільно значимі державні підприємства при здійсненні орендних операцій повинні використовувати МСФЗ 16 «Оренда».

Відносини оренди є вигідними як для орендаря, так і для орендодавця. Так, для орендаря придбання занадто дорогого активу не завжди є фінансово

доцільним, натомість, оренда виступає зручним інструментом економії коштів. Для орендодавця, передача на платній основі активу в тимчасове користування, також є економічно вигідною, якщо з якихось причин такий актив не використовується у власній діяльності.

Особливості визначення оренди різними концептуальними основами та в законодавстві наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Сутність поняття «оренда» через призму різних стандартів

№	Джерело	Сутність оренди
Стандарти обліку та звітності		
1	П(С)БО 14 «Оренда» [3]	Оренда – угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку.
2	НП(С)БО ДС 126 «Оренда» [4]	Оренда – договір, за яким орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку.
3	МСБО 17 «Оренда» [5]	Оренда – це угода, згідно з якою орендодавець передає орендареві в обмін на платіж або ряд платежів право користування активом протягом погодженого періоду часу.
4	МСФЗ 16 «Оренда» [6]	Оренда – це договір, або частина договору, яка передає право на використання активу (базового активу) протягом періоду часу в обмін на компенсацію. При цьому <i>договір</i> є, чи містить оренду, якщо він передає право контролювати користування ідентифікованим активом протягом певного періоду часу в обмін на компенсацію.
5	МСБО ДС 13 «Оренда» [7]	Оренда – угода, згідно з якою орендодавець передає орендареві в обмін на платіж або ряд платежів право користування активом протягом погодженого періоду.
Інші джерела		
6	Податковий кодекс України [8]	Лізингова (орендна) операція – господарська операція (крім операцій з фрахтування (чартеру) морських суден та інших транспортних засобів) фізичної чи юридичної особи (орендодавця), що передбачає надання основних засобів у користування іншим фізичним чи юридичним особам (орендарям) за плату на визначений строк.
7	Закон України «Про оренду державного та комунального майна» [9]	Оренда – речове право на майно, відповідно до якого орендодавець передає або зобов'язується передати орендарю майно у користування за плату на певний строк.
8	Закон України «Про оренду землі» [10]	Оренда землі – це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності.

Джерело: узагальнено авторами за джерелами, зазначеними в табл.

Як свідчить табл. 2 надто суттєвих розбіжностей між трактуваннями оренди в нормативних актах немає. Детальний аналіз свідчить, що МСФЗ 16

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

має певні відмінності, порівняно з іншими стандартами, зокрема:

порівняно з П(С)БО 14, де вживається поняття «угода», що є ширшим порівняно з поняттям «договір» у трактуванні оренди відповідно до МСФЗ 16. Вважаємо, що в даному випадку конкретизація МСФЗ 16 є більш доречною.

в аналізі відповідності договору умовам МСФЗ 16 увагу переміщено з права використання на право контролю (у розумінні можливості отримання всіх вигід та визначення способу використання об'єкта оренди).

зроблено акцент на понятті «ідентифікований» та «базовий» актив як ядро орендного договору (замість звичних понять «необоротний актив», «основні засоби», «майно»). У свою чергу під базовим активом розуміється «актив, який є предметом оренди, і право щодо використання якого передане орендодавцем орендарю».

згідно МСФЗ 16 для орендаря не проводиться розподіл орендних договорів на операційну та фінансову оренду, при тому що в питаннях визнання, оцінки та звітування використовуються правила, характерні для фінансової оренди.

Відповідно до МСФЗ 16 у орендаря виникає нова категорія активів – актив з права користування, який слід оцінити на дату визнання – за собівартістю, а на дату фінансової звітності або за собівартістю, або за переоціненою вартістю (відповідно до методу, зафіксованого в обліковій політиці). Крім того, такий актив підлягає амортизації протягом терміну дії договору оренди. З іншої сторони на балансі компанії виникають фінансові зобов'язання в сумі продисконтованих орендних платежів за весь період оренди, на який нараховуються відсотки.

Модель відповідає сучасним запитам користувачів, тому вважаємо, що базові основи моделі обліку оренди, що встановлюються МСФЗ 16, мають всі підстави бути впровадженими і в обліку підприємств державного сектору.

Практичними наслідками застосування орендарем нової моделі обліку є:

- зростання активів;
- збільшення обсягу боргових зобов'язань;

– зменшення прибутків орендаря у перші роки дії договорів оренди

активів та зростання наприкінці.

Таким чином, вважаємо, що вимоги МСФЗ 16 «Оренда» є цілком прийнятними для застосування державними підприємствами України. У іншому випадку показники діяльності аналогічних підприємств державного та недержавного секторів втраять порівнюваність.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон №996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. П(С)БО 14 «Оренда»: наказ МФУ від 28.07.2000 р. № 181. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>.
4. НП(С)БО ДС 126 «Оренда»: наказ МФУ від 24.12.2010 р. № 1629. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0091-11>.
5. МСБО 17 «Оренда» (переклад українською мовою – 2016 рік). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-17_ukr_2016.pdf.
6. МСФЗ 16 «Оренда» (переклад українською мовою – 2018 рік). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS16-ukr_AH-compressed-1.pdf.
7. МСБО ДС 13 «Оренда». Міністерство фінансів України. URL: https://buhgalter911.com/public/uploads/normativka/Standart_gossektor/МСБОДС/МСБОДС_13.pdf.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019 р. № 157-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#n475>.
10. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14>.

Рябчук Оксана,

к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Мазурок Олена,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Університет державної фіскальної служби України

ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ВИБІРКИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Аудит можна назвати одним з найбільш творчих видів економічної діяльності, адже, аудитор має право вибору щодо способу та методичних прийомів аудиту з метою збору аудиторських доказів та досягнення цілей аудиту. Одним із методів організації аудиту є вибірковий метод, який, у першу чергу, зменшує витрати на його проведення. Не дивлячись на те, що вибіркова перевірка не надає повної інформації, в Україні та за кордоном застосовують саме вибірковий метод, а не суцільний при проведенні аудиту. Він вважається достатнім для підтвердження достовірності фінансової звітності клієнта та надійності отриманих результатів.

Використання аудиторської вибірки регламентується МСА 530 «Аудиторська вибірка» [1]. Відповідно до нього під аудиторською вибіркою розуміється застосування аудиторських процедур до менш ніж 100 % елементів у межах сукупності, яка стосується аудиту, так, щоб усі одиниці вибірки мали шанс бути відібраними, для того, щоб забезпечити аудитора обґрунтованою основою, завдяки якій будуть зроблені висновки про всю сукупність [1]. Це дає можливість сформулювати висновки відносно всієї генеральної сукупності, з якої зроблено вибірку.

Вибірка доцільна у випадках, де є велика кількість подібних операцій, вона не є обов'язковою для всіх сфер. Вибірковий метод дасть змогу дійти до правильних висновків, якщо чітко встановлені цілі перевірки. При цьому процес аудиту буде більш ефективним, адже, за визначений період часу можна зробити більше процедур.

Аудиторську вибірку здійснюють за таких умов:

обсяг генеральної сукупності має бути однорідним;

кожен елемент генеральної сукупності має бути точно ідентифікований (пронумерований, згрупований тощо);

вибірка має повністю відповідати поставленій меті аудиту;

генеральна сукупність повинна охоплювати увесь період, що перевіряється;

кожен елемент генеральної сукупності повинен мати однаковий шанс бути відібраним;

обов'язкова екстраполяція результатів вибірки на всю генеральну сукупність [2].

Порівняно із суцільним методом перевірки, вибірковий має ряд переваг (рис. 1).

Рис.1. Основні переваги здійснення аудиторської вибірки

Джерело: розроблено авторами

Перераховані вище переваги підвищують роль застосування вибірки в аудиті. Але разом з тим, недоліком є те, що перевірка охоплює не всю сукупність спостереження, і тому можуть виникати деякі помилки та ризики щодо достовірності аудиторського звіту.

Якщо аудитор формує вибірку сукупність, він обов'язково повинен домогтися її репрезентативності [4]. Репрезентативною є вибірка, в якій характеристики елементів вибірки наближаються або майже дорівнюють характеристикам елементів генеральної сукупності.

На підвищення ролі вибіркового методу в аудиті суттєво вплинули такі фактори як:

реформування вітчизняного аудиту згідно з закордонного досвіду;

застосування інформаційних технологій в аудиті, що значно знижує трудомісткість;

підвищення якості аудиторських послуг, що сприяє незамінності вибіркового методу [2].

Рис.2. Основні недоліки здійснення аудиторської вибірки

Джерело: розроблено авторами за даними [3].

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

Основні недоліки здійснення аудиторської вибірки представлено на рис. 2.

Отже, на сьогоднішній день перед аудитом стоїть ряд завдань: адекватне дотримання МСА, розробка методичних рекомендацій, розкриття специфічних термінів, підвищення якості проведення аудиту, підвищення кваліфікації аудиторів, розробка внутрішньофірмових стандартів аудиту.

Щодо методу вибіркового спостереження, то він має як переваги, так і недоліки. Проте подальше дослідження та практичне вдосконалення даного методу дасть аудиторам змогу раціональніше планувати процес перевірки, зменшувати витрати, залучати нових клієнтів і забезпечувати прибутковість свого бізнесу.

Список використаних джерел

1. МСА 530 «Аудиторська вибірка». Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 р. URL: <https://www.apu.com.ua/>
2. Петрик О.А., Дядюк О.О. Можливості застосування вибіркового методу в аудиті. «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»: зб. тез доп. Міжнар.наук.-практ. Інтернет конф., м. Тернопіль, 23 грудня 2020р. Тернопіль, 2020. С. 104-107
3. Ткач О.Л. Особливості вибіркового методу в аудиті. *Збірник наукових праць «Підприємництво і торгівля»*.2020.№26.С.98-102
4. Грищук С. В. Особливості та проблеми вибіркового методу організації аудиту. *Modern economics*. 2019. №14. С. 77-80.

Савчук Тетяна

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку та
оподаткування

Юзьків Микола

магістрант

*Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

УДОСКОНАЛЕННЯ СКЛАДУ І ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

Утримання служб і відділів апарату управління підприємством вимагає відповідних витрат. Ці витрати є обов'язковими та неминучими. На відміну від прямих витрат, які включені в собівартість продукції, вони відносяться до адміністративних витрат і безпосередньо впливають на фінансові результати.

Адміністративні витрати є витратами підприємства, які не пов'язані з виробництвом, але пов'язані з управлінням підприємством. Офіційного визначення терміну «адміністративні витрати» нормативні документи не містять. На основі проведеного дослідження існуючих підходів науковців щодо визначення даного терміну нами було запропоноване наступне трактування: адміністративні витрати – це витрати періоду, пов'язані з виконанням загально-господарських і управлінських функцій підприємства.

Адміністративні витрати, які і всі інші витрати, вимагають правильного, своєчасного, повного і об'єктивного обліку.

Завданням організації обліку адміністративних витрат є: контроль за збереженням і ефективним використанням ресурсів підприємства; правильне і своєчасне документальне оформлення та відображення в регістрах обліку; отримання документально обґрунтованих даних щодо адміністративних витрат за місцями їх виникнення, а також в розрізі осіб, відповідальних за їх понесення; виявлення впливу адміністративних витрат на фінансовий результат діяльності підприємства.

Адміністративні витрати хоча і не беруть участі у створенні продукції (робіт, послуг), але є необхідними для нормального функціонування

господарської діяльності. За таких обставин, структура адміністративних витрат обмежується тільки переліком статей витрат, які характеризують процес обслуговування та управління діяльністю підприємства.

До основних первинних документів, які використовуються при відображенні і накопиченні адміністративних витрат є: накладна, рахунок, звіт про використання коштів, виданих під звіт, видатковий касовий ордер, розрахунок бухгалтерії тощо. Списання адміністративних витрат на фінансові результати підприємства оформляється довідкою (розрахунком) бухгалтерії.

Згідно з п. 18 НП(С)БО 16 «Витрати» [1] рекомендується вести аналітичний облік адміністративних витрат за наведеною нижче номенклатурою:

1. загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);

2. витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу;

3. витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);

4. винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо);

5. витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо);

6. амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

7. витрати на врегулювання спорів у судових органах;

8. податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);

9. розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем валюти інші витрати загальногосподарського призначення;

10. інші витрати загальногосподарського призначення.

На думку багатьох науковців та практиків, існуюча номенклатура віднесених до адміністративних статей витрат не є науково обгрунтованою і, в деяких випадках, важко зрозуміти обгрунтованість критеріїв їх виділення. І з цим слід погодитись.

Проаналізувавши дану номенклатуру статей адміністративних витрат і існуючу практику слід звернути увагу на наступні моменти.

На нашу думку, досить дискусійним є віднесенням до складу адміністративних витрат, пов'язаних із врегулюванням спорів у судових органах. Ці виплати передбачають, окрім сплати державного мита, ще сплату штрафних санкцій, які, в свою чергу, мають узагальнюватися на рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності». Для цього є передбачений рахунок 948 «Визнані штрафи, пені, неустойки». Нема змісту розподіляти ці витрати між адміністративними і іншими операційними витратами, а одразу загалом їх доцільно відображати у складі інших операційних витрат підприємства.

Схожа ситуація і з витратами на розрахунково-касове обслуговування банків і витрати на купівлю-продаж валюти. На практиці часто підприємства і так відносять ці витрати до складу інших операційних витрат, і в цьому є зміст. Зокрема, для витрат, пов'язаних з операціями з іноземною валютою є теж спеціально виділений рахунок 942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти». Тому ми вважаємо, що жодної потреби ці витрати також враховувати і серед адміністративних витрат немає. Вартість розрахунково-касового обслуговування, ми вважаємо краще враховувати в складі інших витрат іншої операційної діяльності (рахунок 949).

Загалом же слід рекомендувати підприємствам самостійно розробляти власну систему субрахунків і аналітичних рахунків з врахуванням особливостей своєї діяльності і інформаційних потреб, з метою достатньої деталізації їх

складу для подальшого аналізу їх обґрунтованості і доцільності. Особливо це важливо для великих підприємствах, де суми адміністративних витрат є значними. Розширена номенклатура статей адміністративних витрат, яка буде розроблена підприємством на основі удосконаленого переліку в НПСБО 16, має забезпечити управлінський персонал різних рівнів відповідальності повною і детальною інформацією про такі витрати, що сприятиме скорочення останніх.

Удосконалення складу адміністративних витрат через уточнення їх надасть можливість покращити якість обліку та аналізу витрат підприємства, оскільки дасть можливість деталізувати кожен зі складових загальних витрат підприємства і відповідно достовірно та повно відобразити інформацію про ці витрати у фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. НП(С)БО 16 «Витрати» : Наказ міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. URL: № 318. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
2. Адамовська В. С., Демченко Є. В. Удосконалення обліку адміністративних витрат на великих підприємствах. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/86.pdf/.

Семенова Світлана

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Київський національний торговельно-економічний
університет

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПРОВІДНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ПЕРСОНАЛ У КОНСОЛІДОВАНІЙ ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) [1-2] та національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) [3-5] вимагають розкриття інформації про пов'язаних сторін у консолідованій фінансовій звітності. Пов'язані сторони виступають особливим елементом для представлення інформації у консолідованій фінансовій звітності, оскільки вони здатні чинити вплив на фінансовий стан, результати діяльності, склад активів, капіталу і зобов'язань, грошові потоки як окремих підприємств, що входять до складу групи, так і консолідованих показників, зокрема. Потенційні інвестори, партнери, кредитори, аудитори, страховики, податкові органи зацікавлені в одержанні повної і неупередженої інформації про пов'язані сторони групи підприємств для прийняття обґрунтованих економічних рішень, зокрема, щодо провідного управлінського персоналу.

Консолідована фінансова звітність складається групою підприємств, що представляє собою економічне утворення, яке формується в результаті здійснення фінансових інвестицій і отримання контролю одного підприємства над іншими. В результаті показники фінансової звітності показуються як такі, що належать єдиному економічному суб'єкту [1, 3, 7].

На пов'язаність сторін між собою вказує наявність контролю, спільного контролю або суттєвого впливу. Так, згідно з МСБО 24 "Розкриття інформації про пов'язані сторони" [1], пов'язаними сторонами є фізична особа або суб'єкт господарювання, які пов'язані з суб'єктом господарювання, що складає свою фінансову звітність, тобто звітує. За НП(С)БО 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін" [4], пов'язаними є підприємства, які перебувають під контролем або суттєвим впливом інших осіб, а також підприємства і фізичні

особи, які прямо або опосередковано здійснюють контроль над підприємством або суттєво впливають на його діяльність, а також близькі члени родини такої фізичної особи. З усього переліку, пов'язаною стороною підприємства, за МСБО 24 [1], може бути фізична особа або близький її родич, якщо така особа належить до провідного управлінського персоналу підприємства, що належить до складу групи, тобто як материнського, як і будь-якого дочірнього підприємства. Також згідно з даним стандартом, суб'єкт господарювання вважається пов'язаною особою, якщо фізична особа має над ним контроль, значний вплив або належить до провідного управлінського персоналу. За національними стандартами встановлено аналогічний підхід – пов'язаною стороною для підприємства, що звітує, є провідний управлінський персонал та його близькі члени родини. При цьому близькими членами родини є чоловік або дружина і родичі, які визнані такими згідно із законодавством, стосовно фізичної особи, що визнана як пов'язана сторона, які можуть впливати або перебувають під впливом такої фізичної особи щодо прийняття рішень з фінансової, господарської та комерційної політики підприємства [4].

Розкриття інформації про провідний управлінський персонал потребує не тільки зазначення таких осіб і їх важливості у визначенні сторін у статусі пов'язаних, а й представлення відомостей про всі види компенсації, що сплачуються даному персоналу.

Згідно з МСБО 24, провідний управлінський персонал включає тих осіб, які безпосередньо або опосередковано мають повноваження та є відповідальними за планування, управління і контроль діяльності суб'єкта господарювання, зокрема, будь-який з його директорів, це може бути виконавчий, фінансовий, комерційний або будь-який інший [1]. НП(С)БО 23 надає схоже визначення про те, що до складу провідного управлінського персоналу належать ті працівники, на які покладено відповідальність за керівництво, планування і контролювання діяльності підприємства [4]. У загальному розумінні компенсація включає всі можливі види виплат працівникам [2], зокрема, для консолідованої звітності сюди належать всі види

компенсацій, які сплачуються за дорученням материнського підприємства управлінському персоналу.

У консолідованій фінансовій звітності розкриттю підлягає інформація про управлінський персонал, а саме про здійснені виплати на їхню користь: 1) короткострокові виплати у вигляді заробітної плати, премій, доплат, заохочень, соціальне страхування, компенсація тимчасової непрацездатності, оплата відпустки, всі види не грошової компенсації (поточне медичне обслуговування, оренда житла, користування автомобілем, безкоштовні або майже безкоштовні товари і послуги); 2) виплати по закінченню трудової діяльності – це можуть бути пенсійні виплати, медичне обслуговування та страхування життя вже після закінчення трудових відносин з підприємством; 3) інші довгострокові виплати, які можуть стосуватись додаткових виплат з нагоди ювілею, доплат за вислугу років, компенсацію додаткової відпустки за вислугу років, якщо вони не підлягають сплаті протягом року після закінчення періоду, крім того, сюди відноситься можливість отримання частки прибутку, премії або інша відстрочена компенсація; 4) виплати і компенсації при звільненні; 5) платежі на основі акцій [1, 2].

Отже, розкриття інформації про провідний управлінський персонал є важливим елементом представлення відомостей про пов'язані сторони. У практиці європейських країн під час складання консолідованої фінансової звітності розкривається інформація про обсяг і склад виплат та компенсацій провідному управлінському персоналу, членам наглядових органів у зв'язку з виконанням ними своїх обов'язків [6]. Також наводиться інформація про склад управлінського персоналу, його найбільш вагомні якісні характеристики, родинні зв'язки за їх наявності [8]. У примітках до річної консолідованої звітності представляються відомості про суми здійснених виплат, авансів і позик, наданих провідному управлінському персоналу, членам адміністративних чи наглядових органів, які надані материнським підприємством або його дочірніми компаніями. Дана інформація дозволяє повною мірою враховувати стан взаємовідносин і розрахунків з управлінським

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
персоналом як пов'язаними сторонами, їх прозорість, наявність родинних зв'язків, присутність іншого фактичного суттєвого впливу або контролю на учасників консолідованої групи для прийняття найбільш ефективних рішень.

Список використаних джерел:

1. МСБО 24 «Розкриття інформації про пов'язані сторони». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS-24_ukr_2016.pdf.
2. МСБО 19 «Виплати працівникам». URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/IAS%2019_ukr_.pdf.
3. НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» : затв. Наказом МФУ від 27.06.2013 р. № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>.
4. НП(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» : затв. Наказом МФУ від 18.06.2001 р. № 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01#Text>.
5. НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» : затв. Наказом МФУ від 28.10.2003 р. № 604. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>.
6. *Гармонізація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах України в контексті нормативів ЄС* : монографія / [О.І. Малишкін, К.В. Безверхий, І.С. Ковова, С.М. Семенова, С.М. Шуляренко, В.П. Карєв]; Держ. ун-т інфраструктури та технологій. К.: ВД «АртЕк», ДУІТ, 2018, 418 с.
7. Голов С.Ф., Костюченко В.Н. *Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами* : навч.-практ. посібник, 3-тє вид., перероб. і доп. Х.: Фактор, 2013. 1072 с.
8. Semenova, S., Vicen, V. Evaluation of financial statements in strategic marketing of legal services. *Europska Veda. Scientific journal «European Science»*, Podhajska, Slovakia, 2020. No. 1. P. 71-76. URL: <https://european-science.sk/storage/journals/essays/1-2020/363.pdf>.

Сенюк Надія

студ. гр. ОПМ-20-1,

Савчук Тетяна

к.е.н., доцент кафедри обліку та
оподаткування

*Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Правильність обліку адміністративних витрат має важливе значення не лише для достовірного відображення їх у фінансовій звітності, але й надання інформації про їх величину керівництву для оцінювання ефективності, доречності і обґрунтованості. Від того, наскільки повною та достовірною буде інформація, яку одержує керівник, залежить, яке рішення буде прийняте: чи вдасться позбутись надлишкових і непотрібних витрат, тим самим покращивши фінансовий результат діяльності, чи ні. Тому правильна оцінка та групування адміністративних витрат дійсно прямо впливає на достовірність інформації про фінансові результати роботи підприємства.

Адміністративні витрати – це загальногосподарські витрати, які пов'язані з операційною діяльністю підприємства, спрямовані на обслуговування та управління підприємством і не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій облік адміністративних витрат здійснюється на рахунку 92 «Адміністративні витрати», який не містить обов'язкових рахунків другого порядку. Системи відповідних субрахунків для групування витрат були запропоновані окремими науковцями (табл. 1)

Віддаючи належне цим ідеям, слід зауважити, що, на нашу думку, вони не зовсім можуть бути використані на сільськогосподарських підприємствах. Зокрема, ми підтримуємо твердження, що терміни «адміністративні» і

«загальногосподарські» витрати можна використовувати як синоніми, а тому між ними складно буде провести розмежування.

Таблиця 1

Пропозиції вітчизняних вчених щодо групування адміністративних витрат

Науковці	Субрахунки	Аналітичні рахунки
Рясних Є.Г. та Рудніченко Є.М. [1]	921 «Адміністративні витрати» 922 «Загальногосподарські витрати»	За відповідними статтями витрат
Колодяжна Н.С., Корнієцька М.О., Чайка О.В. [2]	921 «Обов'язкові адміністративні витрати» 922 «Адміністративні витрати, які пов'язані з основною діяльністю» 923 «Адміністративні витрати, які пов'язані з обслуговуванням основної діяльності» 924 «Додаткові адмін. витрати»	За видами витрат у розрізі кожної групи та/або за підрозділами підприємства (адміністрація, бухгалтерія, планово-економічний відділ, юридичний відділ, відділ маркетингу і збуту тощо)
Зубенко Т.В. [3]	921 «Витрати на оплату праці апарату управління»;	заробітна плата керівника підприємства, його заступників, працівників бухгалтерського відділу;
	922 «Відрахування на соціальні заходи»;	внески на соціальні заходи від нарахованої зарплати адміністративного персоналу;
	923 «Витрати на утримання приміщень, обладнання адміністративного призначення»;	облік витрат на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання;
	924 «Інші адміністративні витрати».	облік канцелярських витрат, витрати на утримання споруд адміністративного призначення, витрати на відрядження управлінського персоналу та інші.

Розподіл адміністративних витрат на пов'язані і не пов'язані з основною діяльністю чи її обслуговуванням на сільськогосподарських підприємствах теж однозначно щодо деяких витрат достатньо складно зробити. Нам імпонує запропоноване групування Зубенко Т.В., але частково інформація в такому розрізі одержується через застосування рахунків 8 класу.

На основі проведеного дослідження практики формування адміністративних витрат на сільськогосподарських підприємствах і останні

наукові розробки в цій сфері нами були розроблені власні пропозиції щодо групування адміністративних витрат на сільськогосподарських підприємствах:

– 921 «Загальні корпоративні витрати» - загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати тощо);

– 922 «Загальні управлінські витрати» - витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу; витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс тощо); податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг);

– 923 «Витрати на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи» - витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);

– 924 «Розрахунково-юридичні витрати» - винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна тощо); плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем валюти; витрати на врегулювання спорів у судових органах;

– 925 «Інші адміністративні витрати» - інші витрати загальногосподарського призначення.

Застосування запропонованих рекомендацій дозволить надавати керівництву краще згруповані витрати для подальшого аналізу щодо їх обґрунтованості і необхідності. Надалі зібрані на кожному субрахунку витрати можна за потреби продовжувати групувати за центрами відповідальності, економічними елементами тощо. Удосконалення аналізу витрат дасть

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

керівництву інструменти впливу на формування фінансового результату всієї діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Рясних Є.Г., Є.М. Рудніченко Є.М. Необхідність та проблеми впровадження бюджетування накладних витрат на сучасних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2014. № 5(23). С. 156.

2. Колодяжна Н.С., Корнієцька М.О., Чайка О.В. Шляхи удосконалення обліку адміністративних витрат. *Вісник студентського наукового товариства.* 2020. Вип. 2. С. 29-33.

3.Зубенко Т.В. Напрямки вдосконалення обліку невиробничих операційних витрат на підприємстві . *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал.* 2019. №11.
URL: <https://naukaonline.com/ua/publications/ekonomika/2019/11/napryami-vdoskonalennya-obliku-nevirobnichih-operatsijnih-vitrat-na-pidpriyemstvi/>.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Аудит доходів і фінансових результатів є одним із найскладніших етапів проведення перевірки, виконуючи важливу роль у підтвердженні достовірності отриманого фінансового результату, який, в свою чергу, слугує базою для нарахування податку на прибуток.

Інтеграція теоретичних досягнень і практичного досвіду аудиту доходів і фінансових результатів відбувається на основі складного механізму, що дозволяє підприємству виключити ризик прорахунків та правильно визначити подальшу фінансову стратегію. Досліджуючи питання проведення аудиту доходів та фінансових результатів, перш за все, необхідно виділити його основні етапи.

Аналіз рекомендацій вітчизняних і зарубіжних науковців щодо організації проведення аудиту доходів, викладених у науковій і методичній літературі, дозволив сформулювати послідовність основних його етапів (рис.1).

Рис.1 Методика аудиту доходів виробничого підприємства

Джерело: складено авторами за даними [3, 5].

Джерелами інформації при проведенні перевірки доходів є: первинні документи (довідки бухгалтерії, накладні, рахунки-фактури, договори, платіжні

вимоги, виписки з банку), аудиторські висновки, які були здійснені в минулих періодах, фінансові звіти та облікова політика підприємства.

Аудит фінансових результатів представляє собою перевірку правильності та повноти формування в обліку та відображення у фінансовій звітності результатів діяльності суб'єкта господарювання.

При розробці методики проведення аудиту фінансових результатів аудитор обов'язково має враховувати галузь та специфіку діяльності підприємства.

На рисунку 2 зображено основні етапи проведення аудиту фінансових результатів. Відповідно до цього аудит фінансових результатів необхідно починати з порівняння показників Звіту про фінансові результати з даними оборотної відомості, Головної книги та регістрів за рахунком 79.

Наступними етапами аудиту є перевірка документального оформлення та відображення операцій, що стосуються обліку доходів та витрат підприємства, господарських операцій на закриття рахунків доходів та витрат на фінансові результати, правильності визначення та розподілу прибутку підприємства та відображення в фінансовій звітності фінансових результатів. Останнім етапом є групування її результатів та складання висновків.

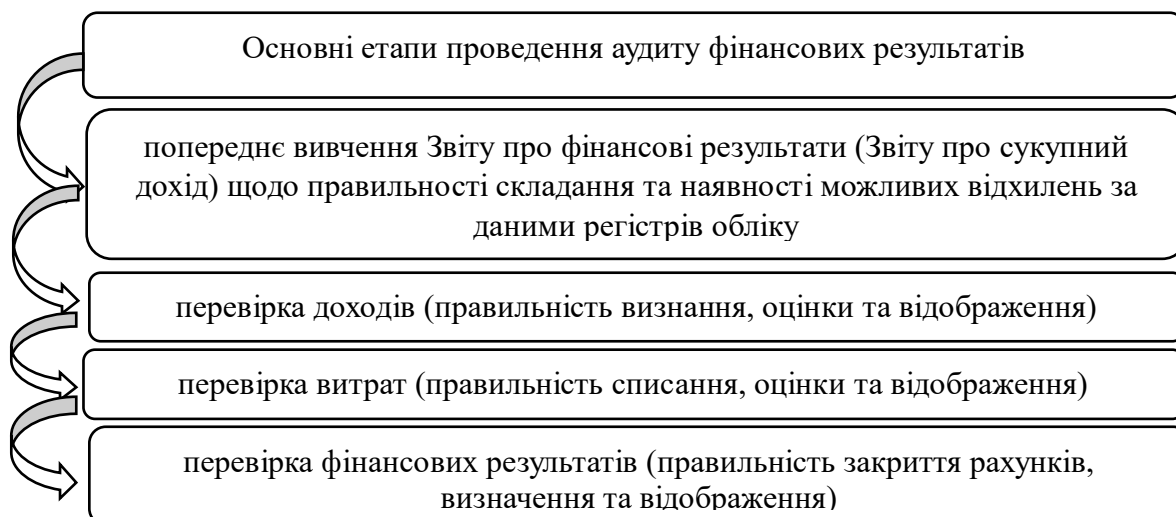

Рис. 2. Основні етапи проведення аудиту фінансових результатів

Джерело: складено автором за даними [1, 2]

Державне регулювання аудиту доходів та фінансових результатів характеризується дією нормативно-правових актів сфери аудиторської

діяльності на діяльність суб'єктів аудиту. На рисунку 3 систематизовано нормативно-правові акти, які регламентують питання аудиторської діяльності в Україні.

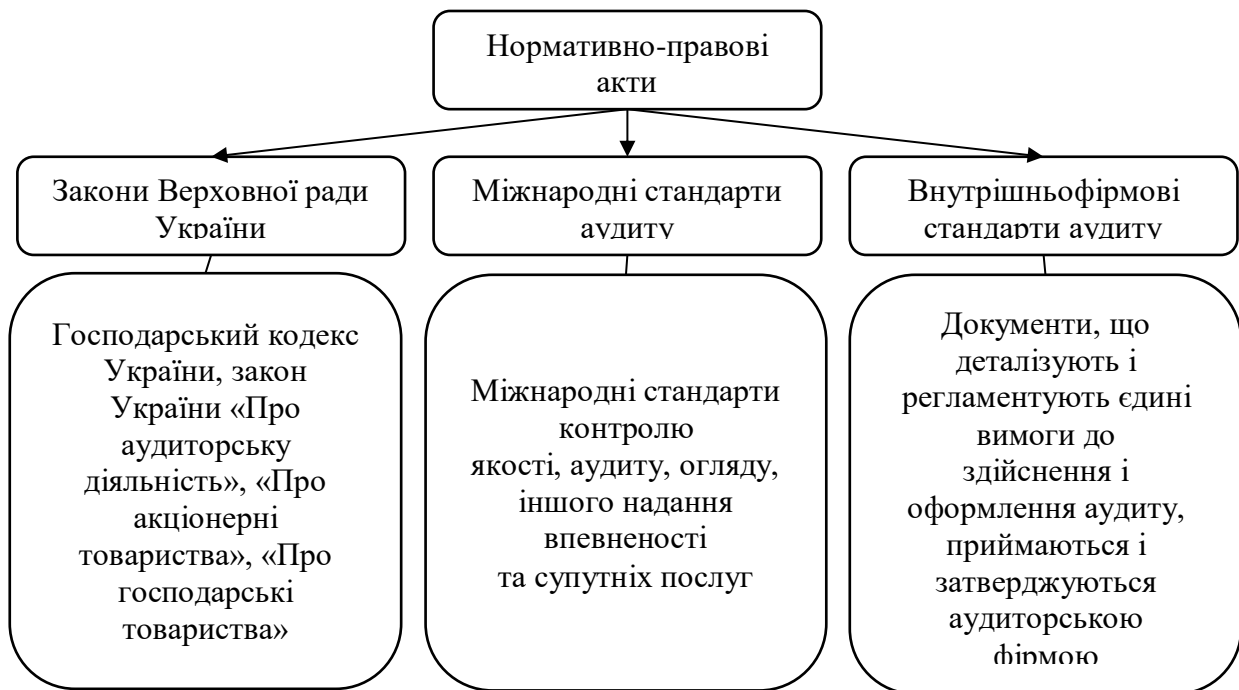

Рис. 3. Державне регулювання аудиторської діяльності та незалежного аудиту в Україні

Відповідно до рисунку 3, основні права та обов'язки суб'єктів аудиторської діяльності, її сутність представлена в законах Верховної Ради України. Варто зазначити, що в Україні з 1 травня 2014 року застосовуються Міжнародні стандарти аудиту в якості національних. В них розглянуті положення, що стосуються загального підходу до проведення аудиту, його методика, види звітів аудиторів. Також обумовлені єдині вимоги до надійності, об'єктивності та якості аудиторських перевірок, якими повинні керуватися всі аудитори [4].

Окремо виділяють внутрішньофірмові стандарти, що використовуються конкретною аудиторською фірмою для надання аудиторських послуг, узагальнення результатів проведеної перевірки відповідно до особливостей її діяльності.

Отже, правильно та ефективно проведений аудит доходів та фінансових результатів має дуже велике значення для діяльності суб'єкта господарювання. Від підтвердження достовірності доходів і витрат та визначення точного фінансового результату залежить правильність визначення суми прибутку, у чому, передусім, зацікавлені власники підприємств і інвестори. Для отримання чіткого, обґрунтованого аудиторського висновку, аудитор при проведенні аудиторської перевірки доходів та фінансових результатів необхідно пройти ряд етапів, від яких і залежить ефективність аудиторської перевірки.

Списки використаних джерел:

1. Візіренко С. В. Організація і методика виконання процедур аудиторської перевірки фінансових результатів діяльності підприємства / С. В. Візіренко, Г. В. Пімкіна // Сталій розвиток економіки.– 2018. – № 1 [38]. – С. 178-185.
2. Зіміна А. В. Особливості аудиту фінансових результатів підприємства// Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні і правові аспекти : матеріали Всеукр-ї науково-практ. конфер-ї докторантів, молодих вчених і студентів, 28 квіт. 2017 р. – Х. : ФОП Панов А.М., 2017. - С. 1007-1012.
3. Макаренко А. П., Кутова М. В. Аудит доходів від реалізації продукції як дієвий засіб підвищення ефективності діяльності підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 2. С. 18–23.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua>
5. НП(С)БО 15 «Дохід», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

Сисоєнко Ірина

доцент, к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Семибратня Валерія

студентка групи 5Ф
факультету економіки, бізнес-аналітики та
підприємництва

Херсонський національний технічний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ З ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ, ГРОМАДСЬКІСТЮ ТА ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Законодавче підкріплення організація роботи податкових органів з платниками податків, громадськістю та засобами масової інформації визначено Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України», де серед основних функцій податкових органів установлене завдання щодо прийому громадян, розгляд звернень (запитів) громадян, платників податків, органів державної влади, правоохоронних органів, органів судової влади та інших суб'єктів права на звернення з питань, пов'язаних із діяльністю Державної податкової служби (далі –ДПС), та запитів на отримання публічної інформації; організація у засобах масової інформації роз'яснювальної роботи, пов'язаної із застосуванням законодавства з питань, що належать до компетенції ДПС [1].

Для виконання цих завдань у структурі ДПС існують спеціальні підрозділи по роботі з платниками податків. До основних завдань підрозділів по роботі з платниками належать [2]:

- формування податкової культури населення, у тому числі платників податків;
- інформування платників податків відносно податкового законодавства;
- роз'яснення порядку застосування податкового законодавства й інших нормативно-правових актів про податки, збори, обов'язкові платежі;

- організація навчання платників податків і працівників податкових органів із питань застосування податкового законодавства;
- забезпечення зворотного зв'язку платників податків з органами влади.

Організацію роботи податкових органів з платниками податків, громадськістю та засобами масової інформації розглянемо на прикладі Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі (рис. 1).

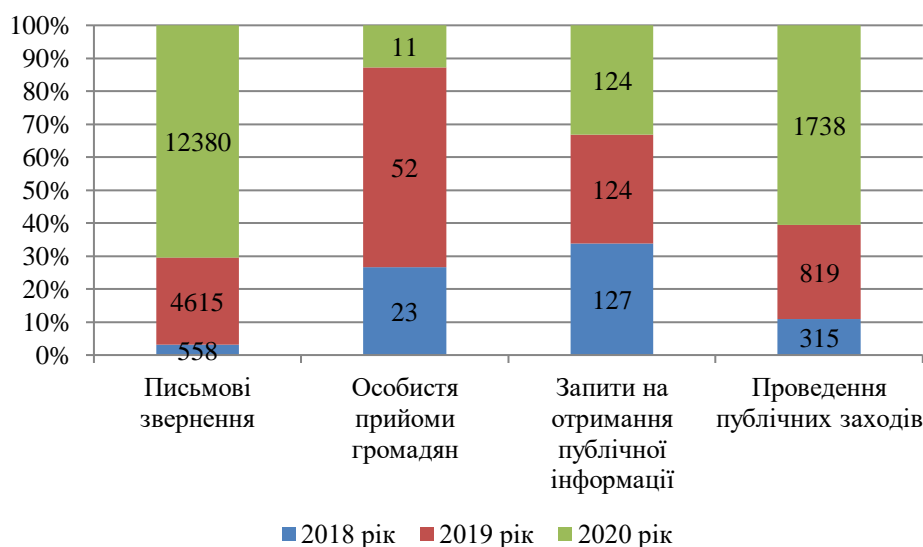

Рис. 1. Основні напрямки організації роботи з платниками податків, громадськістю та засобами масової інформації, шт. [2]

Протягом 2018 року до Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі надійшло 558 письмових звернень, з яких 14,9% стосувалися інформування про ухилення від сплати податків та 18,5% - контрольно-перевірочної роботи. У 2019 році з 4615 письмових звернень 23,8% стосувалися інформування про контрольно-перевірочної роботи, 71,3% - земельного податку. У 2020 році отримано найбільшу кількість звернень, з них щодо податкової інформації – 78,0%, інформації про фізичну особу – 14%, інша інформація – 8%.

Керівництвом Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі також проводились особисті прийоми громадян, під час яких звернення стосувалися

питань діяльності структурних підрозділів, порушувались питання земельного податку, здійснення підприємницької діяльності тощо.

У 2018 році до Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі надійшло 127 запитів на отримання публічної інформації, з них за категорією запитувачів на інформацію з загальної кількості запитів надійшло: 74 – від фізичних осіб; 45 – від юридичних осіб; 5 – надіслано від інших органів виконавчої влади, як розпоряднику інформації; 3 – від об'єднань громадян без статусу юридичної особи. Результатом розгляду запитів стало: задоволено 84 запита, надіслано належним розпорядникам інформації – 7, відмовлено – 36. За видами запитуваної інформації запити стосувалися: податкової інформації – 120 запитів, 7 – інформація про фізичну особу.

У 2019 році до Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі надійшло 124 запити на отримання публічної інформації. За результатами розгляду запитів: задоволено - 30, надіслано належним розпорядникам інформації - 1, відмовлено - 12.

У 2020 році до Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі надійшло 124 запити на отримання публічної інформації, із них 68 отримано поштою, 33 – електронною поштою, 23 – нарочно. За категорією запитувачів на інформацію з загальної кількості запитів надійшло: 100 запитів від фізичних осіб, 24 – від юридичних осіб. За результатами розгляду запитів – задоволено 103 запити, надіслано належним розпорядникам інформації – 1, відмовлено – 20.

У 2018 році посадовими особами Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі проведено 46 публічних заходів. Для ЗМІ організовано та проведено 11 прес - конференцій (брифінгів), 27 інтерв'ю щодо діяльності відомства та роз'яснення законодавства. Проведено 46 засідань «круглого

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики» столу», 105 зустрічей з громадськістю, 76 семінарів для платників податків, зборів, платежів.

У 2019 році особами Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі проведено проведено 108 публічних заходів. Для ЗМІ організовано та проведено 12 прес - конференцій (брифінгів), 6 інтерв'ю щодо діяльності ГУ ДПС та роз'яснень податкового законодавства. Проведено 246 засідань «круглого столу», 115 зустрічей з громадськістю. У 2020 році особами Головного управління Державної податкової служби у Херсонській області, Автономній Республіці Крим та м. Севастополі проведено 101 засідання «круглого столу», 157 зустрічей з громадськістю, 97 публічних заходів. Для ЗМІ організовано 30 інтерв'ю та надано 50 коментарів керівників та провідних спеціалістів податкової служби області щодо результатів діяльності відомства та роз'яснення новозмін податкового законодавства. За 2020 рік до ЗМІ направлено 1166 інформаційних матеріалів із питань діяльності [2].

Список використаних джерел:

1. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. №227. Дата оновлення: 26.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 29.03.2021).

2. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>. (дата звернення: 29.03.2021).

Слюсар Світлана

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Доброгорська Ольга

студентка I курсу магістратури, спеціальності «Облік і оподаткування»

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Багато країн світу використовують спеціальні процедури бухгалтерського обліку і звітності для малого бізнесу відповідно до їх потреб. У той же час, найважливішим питанням є не лише визначення обсягу інформації, що надається користувачам, а й забезпечення якості такої інформації.

При формуванні звіту про СМП необхідно враховувати особливості організації системи бухгалтерського обліку:

– вибір податкової системи (відповідно до законодавства підприємства, незалежно від його розміру та форми бізнесу, за умови дотримання відповідних стандартів може бути обрана загальна система оподаткування та спрощена система оподаткування);

– вибір форми організації бухгалтерського обліку (відповідно до закону існує чотири варіанти вибору суб'єктів бухгалтерського обліку, кожен з яких може бути обраний власником);

– вибір системи бухгалтерського обліку (відповідно до сфери діяльності та законодавчих вимог малий бізнес може вибирати загальні, спрощені та прості форми бухгалтерського обліку, та скласти на цій основі загальну, спрощену або просту фінансову звітність);

– використовувати план рахунків (право вибору загального плану рахунків та спрощеного плану рахунків, залежно від форми організації та обраної системи оподаткування);

– можливість ведення бухгалтерського обліку без використання плану рахунків та принципу повторного запису (типовий для мікропідприємств) [3, с. 209].

Метою фінансової звітності малого бізнесу (надалі – ЗМБ) є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємств для прийняття правильних рішень. Інформація, надана у фінансовій звітності, ґрунтується виключно на даних бухгалтерського обліку і повинна збігатися з аналітичними та консолідованими даними бухгалтерського обліку. Фінансові звіти повинні бути підписані керівником СМБ та головним бухгалтером.

Фінансовий звіт повинен містити дату подання показника. Якщо звітний період відрізняється від звітного, причини повинні бути зазначені в примітках до фінансової звітності. Вони повинні розкривати іншу інформацію в умовах звіту, що важливо для кращого розуміння звіту; облікова політика суб'єкта господарювання не звітує, але вимагає інформації.

Інформація про бухгалтерський облік – це серцевина інформаційного забезпечення системи управління, яка об'єднує всі бізнес-процеси та забезпечує взаємодію між різними структурними підрозділами будь-якого підприємства.

Бухгалтерська інформація формується за стандартними форматами, які регулюються (бухгалтерські, фінансові, податкові та статистичні звіти) або безпосередньо розробляються на підприємстві (внутрішні звіти управління). Бухгалтерська інформація включає:

- бухгалтерські та звітні дані;
- податкові дані обліку та звітності;
- статистичні дані бухгалтерського обліку та звітності;
- управління даними бухгалтерського обліку та звітності (графічні та табличні матеріали, що стосуються виробництва та реалізації; плани та бюджети; звіти про їх виконання; виробничі стандарти та норми).

Отже, показники звітності є важливим джерелом інформації про виконання корпоративних планів соціально-економічного розвитку та бізнес-

планів інших суб'єктів галузі в результаті реформ власності. На основі цих показників були визначені резерви підвищення ефективності виробництва та вжито заходів щодо уникнення майбутніх дефектів, що мали місце у попередньому звітному періоді.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2019 року №39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0161-00>.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липн. 1999 р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

3. Кучер С. В. Особливості діяльності вітчизняних суб'єктів малого та середнього бізнесу: обліково-аналітичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9-1. Ч. 1. С. 208-211.

Смолякова Єлизавета, здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 071 “Облік і оподаткування”

Науковий керівник:

Мединська Т. В., к.е.н., доцент кафедри фінансів,
кредиту та страхування

Львівський торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ СТАВКИ ПДВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

В останні роки реформування податкової системи точиться багато дискусій і розмов про необхідність ліквідації чи зниження ставки ПДВ в Україні, хоча уряд робить з точністю навпаки – частка ПДВ у податкових надходженнях до Державного бюджету постійно зростає [1, с. 213]. Більшість науковців стверджують, що шляхи вирішення проблем податкової сфери у недосконалому Податковому кодексу України, який потребує постійного перегляду та вдосконалення окремих норм законодавства.

Податок на додану вартість (ПДВ) – це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем, але його облік та перерахування до державного бюджету здійснює продавець (податковий агент). Розміри ставок податку визначає Податковий кодекс України [2]. До 01.03.2021 року існували такі ставки ПДВ: 20%, 7% та 0%, але з 1 березня цього року було встановлено нову ставку ПДВ на рівні 14%.

25 лютого 2021 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» №1115-ІХ [3]. Вказаний Закон застосовується до податкових періодів починаючи з 01 березня 2021 року.

Так, нова ставка застосовується при постачанні в Україні й при імпорті такої сільгосппродукції [4]:

– із продукції тваринництва: живої великої рогатої худоби, свиней, овець, а також молока незбираного. Виключення становить імпорт живих племінних чистопородних тварин та племінних (генетичних) ресурсів що

здійснюються сільськогосподарськими товаровиробниками, такі операції звільнені від ПДВ;

– із продукції рослинництва: пшениці та суміші пшениці та жита, безпосередньо жита, ячменю, вівса, кукурудзи, соєвих бобів, насіння льону, свиріпи або ріпаку, соняшнику, а також насіння та плодів інших олійних культур та цукровий буряк.

У Законі № 1115 також визначено порядок обліку операцій в перехідний період зі ставки 2% на 14% для таких операції [3]:

1) по-перше, якщо здійснення авансу припало до 1 березня 2021 року, а отримання та відвантаження сільськогосподарської продукції відбувається в період дії ставки 14%, то до всієї операції застосовується попередня ставка 20%. Це також безпосередньо стосується коригуванню податкових зобов'язань при поверненні попередньої оплати або повернення продукції, коли повертають у період дії нової ставки 14% товар чи аванс, отримані в період дії ставки 20%, то в такому випадку усі коригування слід робити виходячи зі ставки 20%;

2) по-друге, продукція, яку придбали за ставкою 20%, а надалі буде реалізовуватися вже за ставкою ПДВ 14%, то податковий кредит буде зберігатися за колишньою ставкою 20%. На останнє слід зазначити, що коли відбувається зміна ціни на товар, поставлений під час дії ставки 20% – то в цьому випадку слід також застосовувати при коригуванні ставку 20%.

Зниження ПДВ, це спроба пом'якшити систему оподаткування для агробізнесу. Однак, на скільки ефективною буде така міра покаже час, оскільки економія 14% на угоді з продажу також приваблива, як і колишніх 20%.

Завдяки введенню правок до Закону № 1115 уряд має за мету зменшити ухилення від оподаткування та шахрайства з боку платників податків, а саме:

1. Припинення використання «скруток» та різноманітних схем ухилення від оподаткування ПДВ щодо операцій з сільськогосподарською продукцією, та повне усунення їх надалі. Уряд сподівається, що недобросовісні бізнесмени аграрного сектору, які намагаються нажитися на тяжкій праці селян, створюючи різноманітні схеми перепродажу сільськогосподарської продукції, в

тому числі «скрутки» з ПДВ перестануть існувати. Наприклад, купуючи за дуже низькі ціни у селян їх продукцію, щоб потім сформувати набагато вищу ціну для переробних підприємств та при цьому отримати ПДВ з бюджету, використовуючи фіктивні підконтрольні підприємства, а також «скручуючи» з їх допомогою зобов'язання з ПДВ. Зниження ставки ПДВ до 14% зробить «скрутки» з сільськогосподарською продукцією неефективними та не цікавими, а аграрний ринок – прозорим та прогнозованим.

2. Зменшення обсягів відшкодування ПДВ з бюджету експортерам такої сільськогосподарської продукції, призведе до зменшення навантаження на бюджет і ризику шахрайства, пов'язані з ухиленням від сплати ПДВ.

Застосування спеціальної ставки для окремих видів сільськогосподарської продукції сприятиме підтримці національних виробників сільськогосподарської продукції, її переробників та експортерів, що також дасть можливість стимулювати розвиток та активізувати аграрний ринок.

Список використаних джерел:

1. Мединська Т. В., Філь Ю. П. Роль ПДВ у системі непрямого оподаткування України. *Науковий вісник НЛТУ України: збірник науково-технічних праць*. 2012. Вип. 22.02. С. 212-216.

2. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-20>.

4. Нова ставка ПДВ для сільськогосподарської продукції. URL: <https://yvu.com.ua/>.

5. Ставка ПДВ для сільгосппродукції. URL: Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news>.

Стефанишин Інна

студентка кафедри обліку та оподаткування
*Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

Савчук Тетяна

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку та
оподаткування
*Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

ОБЛІК ЗНИЖОК З ПРОДАЖУ ТОВАРІВ

У сучасному діловому світі у зв'язку з динамічним розвитком інформаційних технологій та збільшенням конкуренції у сфері торгівлі, підприємства знаходяться у постійному пошуку нових способів заохочення покупців. Одним з таких способів є впровадження системи знижок. Незважаючи на популярність застосування знижок у вітчизняній торгівлі, окремі питання відображення їх в обліку все ще залишаються дискусійними.

Недосконалість облікової системи у сфері торгівлі, не достатня можливість задоволення потреб й вимог користувачів інформації, стає бар'єром на шляху збільшення ефективності управління продажами товарів.

Необхідність розроблення рекомендацій щодо обліку операцій з надання знижок покупцям, коректності відображення таких операцій у фінансовій звітності, правильності визначення оптимального рівня інструментів заохочення покупців в рамках впровадження та ведення ефективних програм лояльності зумовлює актуальність дослідження.

Для розгляду економічної сутності досліджуваних операцій для початку визначимо сутність та мету торговельної діяльності, а також операцій з продажу товарів у цілому.

Процес торгівлі передбачає продаж товарів або послуг за певну грошову винагороду, тому основною метою продавця під час здійснення торговельної діяльності є отримання як найбільшої вигоди, тобто максимізація прибутку.

На перший погляд, використання знижок не є оптимальним рішенням досягнення поставленої мети, оскільки зменшують зароблений дохід. Проте,

саме знижки дають змогу пришвидшити товарообіг через формування стійкого попиту на певний товар, захоплення більшої частки ринку, стимулювання покупців до придбання товарів у стислі терміни.

Звідси можна зробити висновок, що знижка – це умова продажу товарів чи послуг, яка зменшує їх вартість, але дає можливість у перспективі збільшити кількість реалізації даних товарів чи послуг, відповідно забезпечити досягнення основної мети продавця.

Відповідно до Закону України «Про рекламу», знижка – це тимчасове зменшення ціни товару, яке надається покупцям (споживачам) [1, ст.1]. А у Законі України «Про ціноутворення» знижка згадується, як знижувальний коефіцієнт на яку зменшується ціна товару виробником (постачальником) під час його продажу (реалізації) [2, ст.8].

Продаж товарів зі знижками є одним з найдавнішим способів конкурентної боротьби: ще наші предки у ході продажу товарів торгувались про конкретну ціну. За довгу історію система знижок розвивалась і зараз їх налічується понад сорок видів. Окрім знижок за кількість, якість, першу купівлю, є накопичувальні, партнерські, персональні, святкові й сезонні знижки, кожна має свій розмірний діапазон і призначення. Щоб досягти максимального ефекту, важливо підбирати знижку під ситуацію та маркетингові активності; знати, де доречні малі символічні знижки, а коли краще знизити ціну на 50% і більше, щоб домогтися кращих умов співпраці й уникнути великих втрат за угодою.

Наприклад, сезонну знижку використовують, щоб розпродати складський залишок товарів, які незабаром втратять свою актуальність. Вона забезпечує рівномірні продажі впродовж року, скорочує витрати на зберігання й зменшує сезонність прибутку. Знижка має бути істотною, інакше в ній нема сенсу, але не зменшувати ціну нижче собівартості. Якщо торгіву націнку обчислюють відносно собівартості, то знижку — від відпускної ціни.

Якщо розмір знижки необґрунтований, є ризик знецінити товар в очах покупця, спрацювати в збиток і не одержати бажаного результату. Для того,

щоб уникнути такої ситуації, необхідно аналізувати результати минулих акцій, порівнювати дані у форматі план/факт і коригувати дії на майбутнє. Також можна сформуванати шкалу знижок, наприклад, максимальна знижка 15%. Можна символічно скинути 2–3% за оплату онлайн, давати 10% за купівлю на суму понад 20 тис. грн і 15% за купівлю від 10 одиниць товару. Коли немає можливості надавати знижки, краще використовувати бонуси й подарунки, це дешевше і розтягнуто в часі.

Якщо підприємство приймає рішення про використання знижок, варто розуміти особливості їх обліку, які залежать від моменту їх надання: знижки надаються безпосередньо до або під час продажу товарів, чи вже після реалізації. Знижки надані під час продажу товару окремо не відображаються на рахунках бухгалтерського обліку. Це зумовлено тим, що за своєю суттю згадані знижки передбачають зменшення ціни (вартості) товару до чи безпосередньо під час продажу. Тому реалізація товару відбувається вже за зниженою ціною. Таким чином, жодної інформації про суми втраченого доходу керівництво немає. На нашу думку, підприємству доцільно ввести для цілей управлінського обліку відповідний позабалансовий рахунок, на якому б накопичувалась сума наданих знижок (втраченого доходу від надання знижки у момент реалізації). Це дозволить накопичити дані для аналізу ефективності надання таких знижок та зменшити ймовірність виникнення витрат звітного періоду у зв'язку з продажем товарів і послуг за цінами, нижчими закупівельних.

Знижки надані після реалізації товару надається вже після відвантаження товарів, як правило, у разі виконання певних умов. В такому випадку на суму наданої знижки заборгованість покупця, дохід від продажу і нарахований ПДВ коригується в бік зменшення. Застосування в обліку таких знижок рахунку 704 «Вирахування з доходу» забезпечує необхідне накопичення інформації про одержані втрати продавцем, яка є базою подальшого аналізу ефективності системи знижок. Якщо ж покупець не виконує передбачених умов для одержання знижку – знижка йому не надається. В обліку жодної інформації в такому випадку не відображається, що на нашу

думку теж не дуже правильно. Аналітичне накопичення сум невикористаних знижок може стати основою для аналізу доступності для покупця знижок, обґрунтованості виставлених умов тощо. Накопичення сум додаткового доходу, заробленого від невикористаних знижок, теж можна робити на окремих позабалансових рахунках.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження визначено сутність поняття знижка, виявлені специфічні аспекти розрахунку можливої величини знижки, проблеми методичного та аналітичного характеру, що потребують урахування в процесі розробки рекомендацій щодо удосконалення відображення в обліку операцій з продажу товарів із наданням знижок.

Список використаних джерел:

1. Про рекламу: Закон України від 12.05.1991 р. №1023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.04.2021).
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 03.07.1996 р. №270/96 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 05.04.2021).

Сторожук Тетяна

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку

Карева Олена

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ БУХГАЛТЕРА В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

На сьогодні професійна етика та питання її дотримання є головною складовою обговорень професійних організацій у сфері економіки. Кожен професіонал у своїй галузі зацікавлений у зростанні показника якості результатів своєї діяльності. Професія бухгалтера вимагає дотримання усіх принципів та концептуальних основ професійної етики через специфіку роботи.

Професійна етика – це термін, що прийнятий для узагальненого позначення комплексу норм моралі, правил поведінки в будь-якій професійній діяльності. Вона представляє собою своєрідну систему основоположних морально-етичних принципів, які визначають працівнику обов'язки перед своєю професією. Професійна етика охоплює ті сфери діяльності, де існує взаємодія суспільства та їх пряма залежність від дій професіонала, результати яких можуть вплинути на розвиток або стан будь-якої організації.

Вагомий внесок у дослідження різних аспектів професійної етики бухгалтера та її популяризацію займаються такі науковці та практики, як С. Ф. Голов, О. І. Мазіна, А.М. Кузьмінський, А.Г. Федулова, Ф.Ф. Бутинець, С.Я. Зубілевич, С.В. Поліщук, С.А. Рогозний, В.Г. Легка та ін.

У сучасному глобалізованому суспільстві, спеціалісти в сфері обліку і аудиту мають неабиякий вплив на стан та розвиток економічного потенціалу країни, але лише при високій соціальній відповідальності та прийнятті рішень керуючись Кодексом етики професійних бухгалтерів даний вплив може бути позитивним та вносити сучасні корективи в економічний розвиток країни і в розвиток професії бухгалтера в майбутньому. Саме тому Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ) має на меті

здійснювати контроль за дотриманням Кодексу професійної етики та підвищувати рівень професійної освіти.

Яскравим прикладом того яким чином на сьогодні ФПБАУ впроваджує та розповсюджує серед сучасних фахівців та майбутніх спеціалістів з обліку і аудиту дотримання професійної етики є проведення безкоштовного Форуму «Професійна етика в дії», який було присвячено Глобальному дню Етики (Global Ethics Day) 22 жовтня 2020 року за підтримки Аудиторської палати України. Метою проведення Форуму було привернути увагу до Міжнародного кодексу етики для професійних бухгалтерів (у тому числі стандартів незалежності), етичних принципів в професійній діяльності, та ризиків які виникають при не дотриманні цих принципів.

«Бухгалтери та аудитори під час виконання своїх професійних обов'язків мають дотримуватися фундаментальних принципів етики, встановлених Кодексом етики професійних бухгалтерів. Дотримання їх є вкрай важливим, оскільки це безпосередньо впливає на престиж професії, а також на довіру суспільства до цих фахівців» [1, с.163].

У Міжнародному стандарті освіти 4 «Професійні цінності, етика і ставлення» [2] наголошується, що професійна етика важлива як на етапі початкового професійного розвитку, так і протягом безперервного навчання (розвитку).

Старт професійного розвитку майбутнього фахівця з бухгалтерського обліку розпочинається в закладі вищої освіти, тому саме на даному етапі потрібно вивчати Кодекс етики професійних бухгалтерів. Під час розробки освітніх програм зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» вищий навчальний заклад дає шанс вписувати всі необхідні курси вивчення професійної етики в процес навчання здобувача вищої освіти. У випадку дійсно професійного вивчення норм етики й застосування їх у сфері бухгалтерії зникне багато проблем, пов'язаних з їхньою повною відсутністю сьогодні.

С. Зубілевич [3, с. 8] зазначає, що основні обов'язки та відповідальність щодо забезпечення умов професійного розвитку відповідно покладається на

професійні організації-члени Міжнародної федерації бухгалтерів. Саме вони повинні здійснювати розробку навчальних освітніх програм для професійних бухгалтерів; визначення умов входу до професії; оцінювання рівня компетентності; визначення змісту результатів оволодіння професійними навичками; постійний перегляд освітніх програм; встановлювати підходи до оцінювання практичного досвіду; створення та підтримки функціонування системи безперервного професійного розвитку.

Погоджуємося з думкою Т.В. Розіт та Т.Л. Слюніної [4, с.555], що доцільно було б переглянути освітньо-професійні програми на предмет відповідності Міжнародним стандартам МФБ, оскільки високі стандарти МФБ та програма відповідності її членів цим стандартам є запорукою найкращого задоволення потреб суспільства у послугах професійних бухгалтерів.

Здобувачам вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» потрібно прививати поняття, що сучасний бухгалтер – це фахівець, який протягом усієї професійної діяльності формує свою репутацію, тому дотримання норм професійної етики необхідно для подальшого кар'єрного росту. Отже, сьогодні чесність, цілісність і подальший розвиток бухгалтерської професії повністю залежить від ефективності отриманих результатів навчання в закладах вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Замула І.В., Левківська О.Я. Професійна етика бухгалтера та аудитора. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. Вип. 1 (31). С. 156-164.
2. International Education Standards for Professional Accountants. URL: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Handbook-of-International-Education-Standards-2019.pdf> (дата звернення 04.04.2021 р.).
3. Зубілевич С.Я. Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів: «перезавантаження». URL: <https://buchuchet.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/buchuchet/news/zubilevich.pdf>.

етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів. *Інфраструктура ринку*. Вип.30, 2019. С.551-556.

Сторожук Тетяна

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку,

Мазурок Олена

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА

ПІДПРИЄМСТВІ

Оплата праці є проблемою, що знаходиться на перетині багатьох інтересів: компаній, службовців, податків, фондів тощо. Питання підвищення ефективності заробітної плати в компаніях є надзвичайно важливим, особливо під час економічної кризи, коли основною мотивацією працівників є сподівання на гарантовану заробітну плату, яка виплачується регулярно і може забезпечити гідний рівень життя. У той же час, незалежно від інтенсивності та якості роботи, люди, сподіваються на спокійну роботу, яка може гарантувати заробітну плату.

Сьогодні українське законодавство приділяє значну увагу питанням організації оплати праці. При цьому заробітна плата визначається як винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу[1]. Заробітна плата була, є і, ще тривалий, час буде важливим якісним показником економічного господарювання. Однак витрати компанії, пов'язані з наймом робочої сили, не обмежуються виплатою заробітної плати працівникам, які мають трудові відносини з компанією. З одного боку, компанія може наймати фізичних осіб (без трудових відносин з компанією і, отже, не включених до бухгалтерського обліку компанії) на певні робочі місця за необхідності, та оплачувати їх роботу відповідно до цивільно-правового договору. З іншого боку, окрім фактичної заробітної плати, працівникам можуть виплачуватися різні надбавки та доплати, премії, компенсації та інші види додаткової

заробітної плати. Крім того, певні види компенсацій фінансуються державою або пов'язаними з ними фондами і виплачуються громадянам через компанію, де вони працюють. У свою чергу, підприємство зобов'язане утримувати із заробітної плати працівників податок з доходів фізичних осіб, військовий збір, сплачувати ЄСВ, а також деякі інші суми, встановлені законодавством або угодою між працівником і роботодавцем. Отже, між працівниками і підприємством постійно здійснюються розрахунки, більшість з яких пов'язані з оплатою праці.

Визначення заробітної плати, яке дає В.С. Толуб'як поєднує як економічні, так і соціальні аспекти цієї категорії: "заробітна плата - це плата робітнику за виконану роботу, яка дає йому змогу забезпечувати себе та свою сім'ю необхідними засобами до життя, а також заощаджувати на майбутнє, зокрема здійснювати страхування на пенсійне забезпечення" [2]. Для регулювання заробітної плати підприємств повинні бути сформульовані норми праці, розцінки, тарифні сітки, ставки, схеми посадових окладів, умови запровадження та розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат [3]. Вони встановлюються підприємствами у колективному договорі з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством, генеральною, галузевими (міжгалузевими) і територіальними угодами тощо. Однією із серйозних проблем, що виникає в процесі управління підприємством є стимулювання або мотивація працівників з метою спонукання їх до продуктивної праці. Працівники, переважно, спрямовують свої зусилля не на підвищення ефективності праці, а на здобуття тих чи інших матеріальних благ. Суб'єкт господарювання є зацікавлений у збільшенні продуктивності праці та зменшенні витрат на оплату праці. На кожному підприємстві, як і в цілому в Україні, потрібно запроваджувати системи стимулювання, яка б максимально відповідала здібностям, потребам та інтересам як працівників, так і роботодавців. Звідси і низька мотивація зайнятості, і поширення неформальної та тіньової зайнятості.

У світі існують такі моделі системи стимулювання праці - шведська, польська, японська, американська, німецька, французька, англійська. Для ефективної мотивації працівників рекомендується використовувати окремі норми для кожної людини: продуктивність праці, застосування системи довічної зайнятості; встановлення премій, надбавок за роботу без помилок; індивідуальну заробітну плату; великий розмір соціальної допомоги за рахунок підприємства; стимулювання якості роботи та конкуренцію, дати можливість працівникам брати активну участь у роботі підприємства тощо. З метою підвищення мотивації діяльності персоналу, необхідно також перейняти зарубіжний досвід і на підприємствах України застосовувати та розширяти компенсаційний пакет. До складу компенсаційного пакету входять заробітна плата та соціальні пільги (оплата страхування, в тому числі медичного, страхування та страхування від нещасного випадку, харчування працівників, транспортні витрати тощо). На фоні сучасного стану економіки, а саме зростання цін, знецінення гривні та росту долару, з метою розроблення ефективної системи оплати праці, необхідно прагнути, щоб заробітна плата працівника була б скоригована якщо в пропорції не 1:1, то в тій, яка максимально задовольняє попит на продукцію підприємства при підвищенні цін. При відставанні темпів зростання заробітної плати від темпів зростання цін, відбувається звуження споживчого попиту, що призведе до подальшого зниження обсягів виробництва, компенсація якого здійснюється за рахунок нового зростання цін. Індукція заробітної плати, дозволяє максимально відшкодувати зростання цін та дозволяє зберегти стимулюючу функцію зарплати.

Рівень оплати праці повинен забезпечувати нормальне відтворення робочої сили, тому доцільно посилювати соціальну захищеність працівників. Вона базується на тому щоб були надані всі можливості для зростання індивідуальної плати за рахунок підвищення особистих результатів праці. Також важливим елементом вдосконалення системи оплати є адекватне нормування праці, що дозволяє встановити відповідність між обсягом витрат

праці та розміром її оплати. Робота з вдосконалення нормування праці передусім спрямована на підвищення якості норм за рахунок забезпечення їх рівнонапруженості для всіх видів праці та всіх груп працівників.

Створення ефективної системи компенсацій може підвищити продуктивність праці працівників та стимулювати компанію рухатись у правильному напрямку. Розробка основного механізму стимулювання працівників покращить ефективність та якість роботи, а також дозволить проводити практичні та об'єктивні оцінки. Разом механізм стимулювання не лише створить сприятливе середовище, а й стане передумовою економічної ефективності корпорацій. Як зауважує О.О. Чернушкіна [4, с. 170], формування ефективної системи мотивації персоналу пов'язане із застосуванням найкращих форм, способів і режимів стимулювання працівників з точки зору підвищення продуктивності праці і має передбачати створення умов для реалізації професійних здібностей працівника і його розвитку. Вибір методів мотиваційного впливу має ситуаційний характер, залежить від особистості працівника і можливостей підприємства.

Отже, є три основні варіанти вдосконалення системи заробітної плати: на основі значного збільшення стимулюючого ефекту виплати тарифу; на основі посилення стимулюючого ефекту надмірної виплати тарифу; на основі збільшення стимулюючого ефекту освітнього механізму та розподілу одиничних фондів заробітної плати. Погоджуючись з К. І. Складанною [5, с.61-67], вважаємо удосконалення організації оплати праці на підприємстві першочерговим завданням для керівників. Необхідно визначити оптимальне поєднання потреб, інтересів і заохочень, як матеріальних, так і моральних, у результаті чого впливатиме задоволеність працівника своїм життям, роботою і трудова активність зростатиме.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95–ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 7.04.2021).

2. Толуб'як В.С. Заробітна плата та її вплив на формування фінансових ресурсів системи пенсійного забезпечення. *Теорія та практика державного управління*. 2010. Вип. 2. С. 242-249. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2010_2_37.

3. Кодекс законів про працю України від 27.02.2021, підстава - [1213-IX](#) . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>(дата звернення 8.04.2021).

4. Чернушкіна О.О. Сучасні аспекти управління продуктивністю праці. *Економіка і організація управління*. № 4(32)2018. С.163-172.

5. Складанна К.І. Підвищення ефективності управління фондом оплати праці на підприємстві. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2016. № 2. С. 61-67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2016_2_12.

Сук Петро

професор, д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування,
Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України “Ніжинський агротехнічний інститут”

РОЗПОДІЛ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ ЗА ВИРОБНИЧИМ МЕТОДОМ АМОРТИЗАЦІЇ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Якщо виникнення витрат і отримання доходу, що спричиняється цими витратами, здійснюються в різних періодах, то виникають витрати майбутніх періодів (далі – ВМП).

ВМП потребують розподілу між наступними періодами, до яких вони відносяться. Це можна здійснювати за допомогою методів амортизації необоротних активів, зокрема за виробничим методом і його видами [1; 2; 3; 4].

Проілюструємо на прикладах застосування цих методів для розподілу ВМП.

Приклад 1. Підприємство взяло в оренду автомобіль вартістю 45000 грн строком на 3 роки. Орендна плата, заплачена за автомобіль у сумі 45000 грн, становить ВМП. Отже, ВМП потрібно розподілити на 3 роки.

Протягом періоду розподілу ВМП передбачається виготовити 50000 одиниць продукції, в тому числі: 1-й рік – 30000, 2-й рік – 15000, 3-й рік – 5000 штук.

Приклад 2. За період розподілу ВМП планується загальна кількість годин роботи автомобіля – 80000, в тому числі: 1-й рік – 40000, 2-й рік – 30000, 3-й рік – 10000 годин.

Приклад 3. Пробіг автомобіля очікується 150000 км, в тому числі: 1-й рік – 70000, 2-й рік – 50000, 3-й рік – 30000 км.

Розглянемо використання методу суми одиниць продукції для розподілу ВМП (приклад 1).

За методом суми одиниць продукції річна (місячна, денна) сума розподілу ВМП визначається як добуток фактичного річного (місячного,

денного) обсягу випуску продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки розподілу ВМП. Вона обчислюється діленням суми розподілу ВМП на загальний (плановий) обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство планує виробити (виконати).

Виробнича ставка розподілу ВМП (сума розподілу ВМП на одиницю виготовленої продукції (робіт, послуг)) становить 0,9 грн (45000 грн : 50000 штук = 0,9 грн) (табл. 1). Виробничу ставку розподілу ВМП можна називати як коефіцієнт розподілу ВМП.

Таблиця 1

Розподіл ВМП за методом суми одиниць продукції

Рік	Початкова сума розподілу ВМП, грн	Фактичний річний обсяг продукції (робіт, послуг), штук	Виробнича ставка розподілу ВМП, грн	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	45000	30000	0,9	27000
2	45000	15000	0,9	13500
3	45000	5000	0,9	4500
х	Разом	50000	х	45000

Розподілимо ВМП методом годин роботи (приклад 2).

Відповідно до методу годин роботи річна (місячна, денна) сума розподілу ВМП визначається як добуток фактичної кількості годин роботи об'єкта протягом року (місяця, дня) та виробничої ставки розподілу ВМП. Вона обчислюється діленням суми розподілу ВМП, на планову кількість годин роботи активу протягом періоду його використання.

Виробнича ставка розподілу ВМП (сума розподілу ВМП на 1 відпрацьовану активом годину) становить 0,5625 грн (45000 грн : 80000 годин = 0,5625 грн) (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл ВМП за методом годин роботи

Рік	Початкова сума розподілу ВМП, грн	Фактична кількість годин роботи об'єкта, годин	Виробнича ставка розподілу ВМП, грн	Річна сума розподілу ВМП, грн
-----	-----------------------------------	--	-------------------------------------	-------------------------------

1	45000	40000	0,5625	22500
2	45000	30000	0,5625	16875
3	45000	10000	0,5625	5625
x	Разом	80000	x	45000

Розподілимо ВМП за методом кілометрів (або миль) пробігу (приклад 3).

Відповідно до методу кілометрів (або миль) пробігу річна (місячна, денна) сума розподілу ВМП визначається як добуток фактичної кількості кілометрів (або миль) пробігу активу протягом року (місяця, дня) та виробничої ставки розподілу ВМП. Вона обчислюється діленням суми розподілу ВМП, на планову кількість кілометрів (або миль) пробігу активу протягом періоду його використання.

Виробнича ставка розподілу ВМП (сума розподілу ВМП на 1 кілометр або 1 миль пробігу) складає 0,3 грн (45000 грн : 150000 годин = 0,3 грн) (табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл ВМП за методом кілометрів (або миль) пробігу

Рік	Початкова сума розподілу ВМП, грн	Пробіг, км	Виробнича ставка розподілу ВМП (сума розподілу ВМП на 1 км), грн	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	45000	70000	0,3	21000
2	45000	50000	0,3	15000
3	45000	30000	0,3	9000
x	Разом	150000	x	45000

Отже, розподіляти ВМП можна за виробничим методом амортизації необоротних активів, що буває трьох видів: суми одиниць продукції, годин роботи, кілометрів (або миль) пробігу. Кожен метод дає змогу розподілити ВМП відповідно до обсягу діяльності активів та особливостей їх використання.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджено наказом Міністерства фінансів України 27 квітня 2000 р. № 92,

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*
zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukrainy 18 travnya 2000 p. za № 288/4509.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.

2. https://www.readyratios.com/reference/accounting/units_of_production_method_of_depreciation.html.

3. <https://www.accountingformanagement.org/activity-method-of-depreciation/>.

4. http://www.accountingexplanation.com/machine_hour_rate_mileage_global_method.htm.

Тучак Тетяна

к. е. н., доцент, доцент кафедри податкової політики,

Мазурок Олена

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Університет державної фіскальної служби України

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК РЕГУЛЯТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ

Головним регулятором ринкової економіки є держава. Держава має можливість розпоряджатися своїм арсеналом різних засобів, які можуть сприяти соціальному розвитку або обмежувати соціальний розвиток. Одним із найпотужніших засобів впливу держави на економіку є податки.

Податки є складною й надзвичайно впливовою на всі економічні явища та процеси фінансовою категорією[1]. З одного боку, податки є фінансовою основою виживання країни та мірою здатності країни розвивати науку, освіту та культуру у світовому економічному просторі, забезпечувати економічну безпеку та підвищувати соціальний добробут громадян. З іншого боку, податки є інструментом перерозподілу національних юридичних осіб та доходів фізичних осіб. Мобілізація та використання оподаткування впливає не лише на інтереси кожного підприємця чи громадянина, але також впливає на інтереси всього населення та соціальних груп. Податки визначають податкову політику.

В даний час питання податкової політики є гострою темою, яка привернула увагу відомих вітчизняних науковців, таких як: Дж. Бескид, А.

Крисоватий, Ю. Іванов, С. Лекар, Дж. Литвиненко, С. Лондар, В. Опарін, О. Тищенко, В. Федосов, С. Юрій та ін. Згідно з різними методами вчених, ми можемо зробити висновок, що податкова політика – це

1. Невід’ємною частиною національної податкової політики є формування податкового та правового регулювання, метою якого є розподіл та перерозподіл частини ВВП шляхом встановлення та зміни податкових елементів (податкових ставок, податкових основ та податків), а також формування централізованих фінансових вигод від грошових ресурсів. Податкові санкції, суб'єкти, об'єкти оподаткування тощо);

2. Система відносин між платниками податків і державою [4].

Для нашої держави податкова політика як і раніше залишається головним критерієм ефективності держави як регулятора соціально-економічних процесів. Рішення в галузі оподаткування часто можуть привести до висновків про загальну ефективність державного регулювання. Тому змісту і якості податкової політики приділяють увагу більшість фахівців: експертів, науковців, платників податків, потенційних інвесторів тощо [2].

Як регулятор соціально-економічного процесу в країні, податкова політика передбачає: реалізувати гнучкий економічний розвиток країн, регіонів, муніципалітетів та окремих промислових та комерційних домогосподарств; суспільне виробництво, його структура та рушійна сила; рівень науково-технічного прогресу; попит на фінансові ресурси урядів на всіх рівнях; ліквідація нерівності доходів тощо.

Адаптивна податкова політика має згладжувальний ефект у періоди економічних спадів та криз. Вона спрямована на підвищення економічної стабільності територій, позитивно впливає на соціальний складник [3]. На жаль, в Україні податки не виконують своїх функцій. Через недосконалу систему оподаткування їх податковий тягар змушує учасників ринку приховувати свої доходи та обманювати свою присутність. Це має великий вплив як на державні фінанси, так і на реальний сектор податкових процедур.

Як регулятор соціально-економічного процесу в країні методом вдосконалення податкової політики є реформа, тобто коригування податкової структури: виправлення чинного податку або повна заміна податкової моделі. Впровадження системи податкового стимулювання збільшить обсяг виробництва виробників за рахунок зниження податкової ставки. Модернізація та вдосконалення податкових служб України також покращить політичну систему країни за рахунок поліпшення технічних умов, кваліфікації працівників та рівня комп'ютеризації послуг. Є й інші шляхи вдосконалення податкової політики, але всі ці методи важче застосувати.

Отже, податкова політика є дієвим інструментом забезпечення сталого економічного зростання та фактором збалансування інтересів держави і суспільства [4].

Для нормальної роботи країни повинна бути впроваджена ефективна податкова політика, яка передбачає встановлення та стягнення податків. Податкова політика відіграє величезну роль у соціальному та економічному розвитку країни. На жаль, сьогодні податкова політика України має багато недоліків, які важко подолати. Є багато способів вдосконалити податкову політику, але вибір та використання - це дуже складний процес. Податкова політика є головною і важливою частиною фіскальної політики. Вона реалізується через систему взаємовідносин між державою та платниками податків, щоб забезпечити реалізацію покладених на державу функцій та дозволити їм використовувати наявні ресурси та інструменти для досягнення соціального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства юстицій України. URL: <http://old.minjust.gov.ua>.
2. Дейнека В.Ф. Особливості формування і реалізації податкової політики держави в умовах глобалізації. *Науковий вісник*. 2012.№2.ст.57
3. Курносів О.В. Посилення ролі державної податкової політики і соціально-економічному розвитку країни, Державне управління та місцеве

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
самоврядування, 2016, вип. 1 (28). URL:
[http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_01\(28\)/14.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2016/2016_01(28)/14.pdf).

4. Турянський Ю.І. Податкова політика та механізм її реалізації.
Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.6. С. 293-299 URL:
http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_6/47.pdf.

Тютюнник Світлана

доцент, к.е.н., професор кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю

Тютюнник Юрій

доцент, к.е.н., професор кафедри економічної
теорії та економічних досліджень

Полтавський державний аграрний університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ТОЧКИ БЕЗЗБИТКОВОСТІ

В основу розрахунку точки беззбитковості покладено поділ витрат на постійні та змінні. Від правильності розмежування загальновиробничих витрат на постійні та змінні залежить об'єктивність одержання значення точки беззбитковості. Змінні витрати – це витрати, які змінюються прямо пропорційно або майже прямо пропорційно залежно від зміни обсягу виробництва. Постійні витрати – це витрати, які не залежать або майже не залежать від зміни обсягу виробництва та залишаються незмінними [1]. Підприємство самостійно встановлює перелік постійних і змінних витрат та обов'язково його прописує в Наказі про облікову політику. З метою удосконалення бухгалтерського обліку доцільним є відкриття до рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» окремих субрахунків для обліку постійних і змінних витрат, а також ведення відокремленого обліку постійних і змінних витрат за окремими ділянками обліку.

Як постійні, так і змінні витрати розподіляють за кожним об'єктом витрат відповідно до бази розподілу, яка обрана на підприємстві. За базу розподілу можуть приймати години роботи (машино-години, людино-години

тощо), заробітну плату, обсяг діяльності в кількісному або вартісному вираженні з прив'язкою до кількості виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг), прямі витрати тощо. Фактичні змінні витрати розподіляють виходячи з фактичної потужності у звітному періоді, а постійні – враховуючи нормативну (нормальну) потужність. Так як фактична потужність виробництва може відрізнятися від нормальної, постійні витрати поділяються на розподілені та нерозподілені. Але до виробничої собівартості (дебет рахунку 23 «Виробництво») включаються тільки змінні загальновиробничі витрати та постійні розподілені. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати відповідно до п.п. 11, 16 НП(С)БО 16 «Витрати» включають до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення (на дебет субрахунку 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» або 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»). При цьому загальна сума розподілених і нерозподілених постійних загальновиробничих витрат не може перевищувати їх фактичної величини. Після списання загальновиробничих витрат (змінних і постійних розподілених) у дебет рахунку 23 «Виробництво» їх розподіляють між об'єктами калькулювання. При цьому методику розподілу підприємство встановлює самостійно.

Для обліку загальновиробничих витрат після їхнього розподілу складають наступні бухгалтерські проведення:

- списано змінні загальновиробничі витрати: дебет рахунку 23 «Виробництво» кредит рахунку 91 «Загальновиробничі витрати»;
- списано розподілені постійні загальновиробничі витрати: дебет рахунку 23 «Виробництво» кредит рахунку 91 «Загальновиробничі витрати»;
- списано нерозподілені постійні загальновиробничі витрати: дебет рахунку 90 «Собівартість реалізації» кредит рахунку 91 «Загальновиробничі витрати»;
- собівартість реалізації готової продукції списано на фінансовий результат: дебет рахунку 791 «Результат операційної діяльності» кредит рахунку 90 «Собівартість реалізації».

За результатами поділу витрат на постійні та змінні розраховують точку безбитковості виробництва певного виду продукції. Даний розрахунок проводять у натуральних одиницях за формулою:

$$T_{\text{без}} = \text{ПВ} \div (\text{Ц} - \text{ЗВ}_{\text{од}}), \quad (1)$$

де $T_{\text{без}}$ – точка безбитковості виробництва певного виду продукції, натур. од.;

ПВ – сума постійних витрат на виробництво певного виду продукції, грош. од.;

Ц – ціна реалізації одиниці продукції, грош. од.;

$\text{ЗВ}_{\text{од}}$ – сума змінних витрат у розрахунку на одиницю продукції, грош. од.

Наочно одержані результати розрахунку показують на графіку (рис. 1).

грош. од.

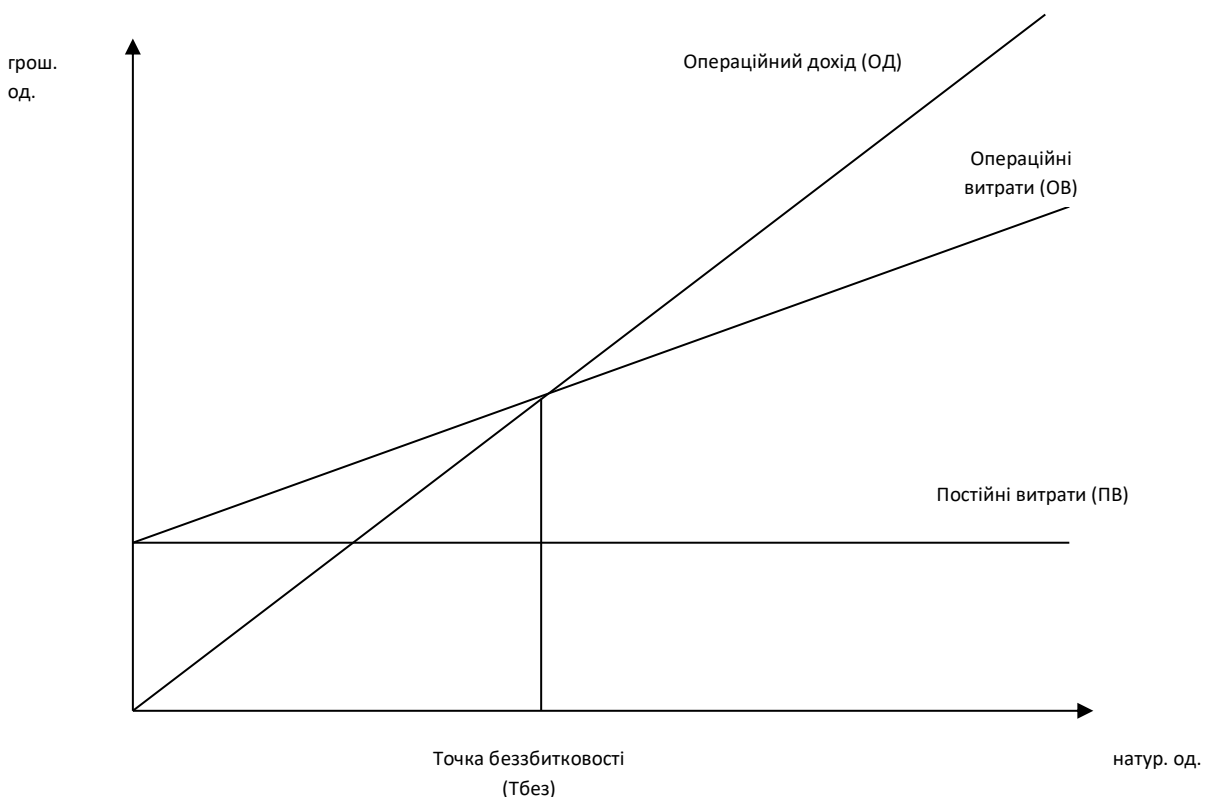

Рис. 1. Графік точки безбитковості виробництва певного виду продукції

З метою прийняття управлінських рішень щодо підвищення ефективності виробництва певних видів продукції проводять дослідження впливу факторів на зміну точки безбитковості. Пропонуємо проводити дане

дослідження за допомогою способу ланцюгових підстановок. Основою даного способу є розрахунок умовних значень результативного показника. Дослідження проводяться у три етапи:

I етап. Проводимо розрахунок базового значення (формула (2)), умовних значень (формули (3-4)) та значення за звітний період (формула (5)) точки беззбитковості:

$$T_{\text{без } 0} = \text{ПВ}_0 \div (\text{Ц}_0 - \text{ЗВ}_{\text{од}0}), \quad (2)$$

$$T_{\text{без ум}1} = \text{ПВ}_1 \div (\text{Ц}_0 - \text{ЗВ}_{\text{од}0}), \quad (3)$$

$$T_{\text{без ум}2} = \text{ПВ}_1 \div (\text{Ц}_1 - \text{ЗВ}_{\text{од}0}), \quad (4)$$

$$T_{\text{без } 1} = \text{ПВ}_1 \div (\text{Ц}_1 - \text{ЗВ}_{\text{од}1}). \quad (5)$$

II етап. Розраховуємо загальну зміну точки беззбитковості та вплив окремих факторів.

Загальна зміна (+,-) точки беззбитковості:

$$\Delta T_{\text{без}} = T_{\text{без } 1} - T_{\text{без } 0}, \quad (6)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) постійних витрат:

$$\Delta T_{\text{безПВ}} = T_{\text{без ум}1} - T_{\text{без } 0}, \quad (7)$$

2) ціни реалізації одиниці продукції:

$$\Delta T_{\text{безЦ}} = T_{\text{без ум}2} - T_{\text{без ум}1}, \quad (8)$$

3) суми змінних витрат у розрахунку на одиницю продукції:

$$\Delta T_{\text{безЗВод}} = T_{\text{без } 1} - T_{\text{без ум}2}. \quad (9)$$

III етап. Перевірка правильності виконаних розрахунків:

$$\Delta T_{\text{без}} = \Delta T_{\text{безПВ}} + \Delta T_{\text{безЦ}} + \Delta T_{\text{безЗВод}}. \quad (10)$$

Отже, розрахунок точки беззбитковості ґрунтується на правильному розподілі витрат на постійні та змінні, а одержані результати факторного аналізу використовуються при розробці проєкту управлінських рішень щодо підвищення ефективності виробництва конкретної продукції.

Список використаних джерел:

1. Лазурний О. Змінні та постійні загальновиробничі витрати. *Все про бухгалтерський облік*. 2020. №38. С. 32.

Чабан Галина,

к.е.н., доц., кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Тірбах Леся

к.е.н., доц., кафедри економіки

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний

педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ПРОБЛЕМИ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Потреба в аудиті зростає при посиленні конкурентної боротьби на ринку. Регулярне проведення аудиту дозволить власникам підприємства системно вирішувати проблеми інноваційності, гнучкості та адаптивності до ситуації.

В Україні 22 квітня 1993 року було прийнято Закон України «Про аудиторську діяльність» та інші нормативні акти, якими керуються аудитори або аудиторські фірми при проведенні аудиту фінансової звітності підприємств. Аудит набув окремого інституту ринкової економіки до якого ставляться вимоги державного та міжнародного рівня та який має певні зобов'язання перед суспільством.

Майже 20 років аудит в Україні є легалізованим. За цей період часу були спроби його скасувати, зробити додатком до ревізії, відмінити або зменшити поле обов'язкового аудиту. Не дивлячись на зазначені перепони, аудит склався як професійна діяльність, виконує певні зобов'язання перед суспільством і має перспективи розвитку та удосконалення.

В даний час перед Україною постала низка принципово нових завдань, від результату вирішення яких залежатиме місце держави серед європейських країн та імідж у світі. Також це стосується й удосконалення проведення аудиту в процесі структурних зрушень в економіці України. Адже, з одного боку, здійснення фінансового контролю, бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності відповідають українському законодавству та мають свої особливості, а з іншого – інтеграційні економічні процеси зумовлюють потребу в гармонізації національних облікових систем і аудиторських механізмів у міжнародному та європейському масштабах. А тому, незалежний аудит як

форма суспільного контролю за економічним життям держави набуває дедалі більшої актуальності та потребує вдосконалення його застосування.

Також аудит є одним із інструментів, який допомагає розвивати міжнародні відносини, оскільки забезпечує довіру до перевіреної фінансової інформації для її користувачів різних рівнів (міжнародного, державного, урядового, підприємства). [1]. Дуже складно проводити аудит в умовах глобальної кризи і загального стану української економіки в умовах війни та пандемії, коли відбуваються значні коливання у валютних курсах та зриваються поставки товарів й енергоресурсів. Інші проблеми представлені специфічними галузевими складнощами. Серед причин які впливають на якість аудиту доцільно виділити відмінності у стандартах роботи українських та міжнародних компаній, відсутність системи страхування аудиторських ризиків, а також недостатній рівень підготовки українських бухгалтерів і аудиторів. Перераховані причини негативно впливають на престиж професії та знижують рівень довіри бізнес-середовища до вітчизняного аудиторського ринку.

Досить новою сферою в Україні є аудиторська діяльність, тому в ній існують проблемні аспекти надання аудиторських послуг:

- недостатність методичних та теоретичних розробок з аудиторською контролю;
- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів;
- недотримання аудиторами якості аудиторських послуг;
- недостатній контроль за видачею ліцензій аудиторам;
- низька довіра до аудитора;
- немає чіткого механізму формування ціни аудиторських послуг;
- існують проблеми комп'ютеризації аудиту.

До проблемних питань аудиту можна віднести:

- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;

– відсутність нормативної бази аудиту – аудиторських стандартів, що забезпечили б єдині критерії якості аудиту (посадові обов'язки, службова відповідальність тощо);

– відсутність методичних рекомендацій щодо проведення аудиту;

– недостатня кількість кваліфікованих кадрів, а звідси і неосвоєний ринок аудиторських послуг;

– відсутність типових форм документів з аудиту (договорів, висновків тощо);

– комп'ютеризація аудиту тощо.

Разом з тим впровадження аудиту в сферу підприємницької діяльності має в цілому для держави істотні переваги порівняно з іншими формами фінансово- господарського контролю, зокрема:

– значна економія державних коштів на утримання контрольно-ревізійного апарату;

– надходження додаткових коштів у бюджет за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків;

– незалежність, конкурентна боротьба, відповідний професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок;

– можливість вибору аудитора замовником тощо [3].

Відсутність контролю на державному рівні викликала недовіру до надаваних аудиторських послуг в Україні. Ця проблема, мабуть, найбільш актуальна, оскільки на даний момент в Україні існує безліч малих і середніх підприємств, які в силу своїх невеликих доходів не можуть дозволити собі скористатися послугами великих перевірених аудиторських фірм. Такі підприємства змушені звертатися до приватних аудиторів, ризикуючи отримати неякісні аудиторські послуги [2].

Формування ціни на послуги аудиту є важливою проблема в аудиторській практиці України. Тому що, єдина система розрахунку вартості послуг аудиторської фірми відсутня, аудитори часто використовують власну систему формування ціни. А також, постійне зростання кількості аудиторів на ринку

спричиняє значне зниження ціни на аудиторські послуги у зв'язку конкуренцією, що, в свою чергу, впливає на зниження якості аудиту.

Для того щоб покращити якість аудиторських послуг потрібно підвищення відповідальності аудиторських фірм та аудиторів. .

Отже, покращення якості наданих аудиторських послуг можливо лише за допомогою створення незалежного від професії регулятора, особливо для суб'єктів суспільного інтересу, відповідно до Директив ЄС. Аудиторська палата та інші професійні організації, можуть поліпшити контроль за якістю аудиторських послуг і забезпечити таку необхідну фінансову прозорість всій економіці України. Доцільно в Україні застосувати досвід європейських країн щодо посилення контролю за якістю проведеного аудиту та сертифікації аудиторів за міжнародними стандартами. Як свідчить практика зважаючи на відкриті європейські кордони, варто пам'ятати, що підвищення якості аудиторських послуг прямо пов'язане з міжнародним визнанням українських аудиторів та новими для них перспективами.

Список використаних джерел:

1. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 3125-ХІІ від 22.04.1993 р. Режим доступу : [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12.\(1\)](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12.(1))

2. Одінцов Л.М., Титаренко А.О., Швець М.В. Система фінансового контролю і розвиток аудиторства в Україні. *Вісник Кременчуцького державного політехнічного університету*. 2012.

3. Скороход І. В. Організація та правове регулювання управління аудиторською діяльністю в Україні. *Наше право*. 2013. № 9. С. 105-109. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2013_9_21.

Швейбиш Климент,

здобувач вищої освіти другого рівня

Науковий керівник:

Амбарчян Маргарита,

к.е.н, доцент кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

ПЛАНУВАННЯ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Діяльність бюджетних установ як суб'єктів державного сектору спрямована на виконання завдань органів державної та місцевої влади для задоволення соціальних, економічних, культурних потреб, потреб населення у громадському порядку, безпеці тощо. Особливістю функціонування бюджетних установ є необхідність здійснення видатків у чіткій відповідності із запланованими обсягами.

Бюджетні установи – це органи державної влади і місцевого самоврядування, а також всі установи, що створені ними та повністю фінансуються за рахунок державного або місцевого бюджету [1]. Всі надходження і видатки бюджетної установи плануються заздалегідь і відображаються у кошторисі – основному планово-фінансовому документі, що складений із дотриманням програмно-цільового методу.

Форма кошторису бюджетної установи затверджується Міністерством фінансів України. Окрім кошторису, до складу планової документації включено план асигнувань загального фонду бюджету. План асигнувань загального фонду бюджету – це помісячний розподіл бюджетних асигнувань, затверджених у загальному фонді кошторису, за скороченою формою економічної класифікації видатків, який регламентує протягом року взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів відповідно до зазначених зобов'язань [2].

Процес складання кошторису складається із 7 етапів: отримання від головного розпорядника бюджетних коштів інформації про граничний обсяг видатків загального фонду із проекту Державного бюджету; складання бюджетною установою проекту кошторису; передача інформації головному

розпоряднику для формування індивідуального бюджетного запиту; отримання від головного розпорядника відкоригованих планових показників після внесення змін до проекту Закону України «Про Державний бюджет України»; отримання витягу з бюджетного розпису; остаточне коригування кошторису; затвердження кошторису головним розпорядником бюджетних коштів [2].

Двома основними складовими кошторису бюджетної установи є надходження та видатки. Кожна із складових розкривається в розрізі загального та спеціального фонду (табл 1).

Таблиця 1

Складові кошторису бюджетної установи

Загальний фонд	Спеціальний фонд
містить обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією видатків на виконання бюджетною установою основних функцій або розподіл надання кредитів з бюджету за класифікацією кредитування бюджету.	містить обсяг надходжень із спеціального фонду бюджету на конкретну мету та їх розподіл за повною економічною класифікацією видатків на здійснення відповідних видатків згідно із законодавством, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних функцій, або розподіл надання кредитів з бюджету згідно із законодавством за класифікацією кредитування бюджету.

Джерело: згруповано за інформацією [2]

Загальний фонд – це надходження, які бюджетна установа отримує з бюджету, та їх витрачання. Спеціальний фонд – це ті надходження, які бюджетна установа заробляє самостійно, та визначені напрями витрачання таких коштів.

Етап складання бюджетною установою проекту кошторису передбачає такі стадії: складання розрахунків за надходженнями спеціального фонду; складання розрахунків за видатками загального і спеціального фондів; заповнення вступної і основної частин кошторису; підписання проекту кошторису бюджетної установи і розрахунків до нього; подання їх на затвердження.

У процесі складання розрахунків за надходженнями спеціального фонду, визначені суми мають бути обґрунтовані розрахунками кожного виду доходів за кодами класифікації доходів. Тобто, треба розрахувати власні надходження установи від: надання платних послуг; додаткової господарської діяльності; здавання майна в оренду; реалізації майна установи тощо. Для цього знадобляться такі показники: обсяг платних послуг (плановий); площа приміщень, кількість обладнання та іншого майна, що установа здаватиме в оренду, кількість ліжко-місць у гуртожитках, кількість відвідувань виставок, музеїв, парків тощо; вартість одиниці площі, ліжко-місця, відвідування тощо [3].

В основі кошторисного планування лежить програмно-цільовий метод, що передбачає використання коштів бюджетними установами за чітко розробленими програмами [4]. Програмна класифікація видатків бюджету – це розподіл видатків бюджету відповідно до бюджетних програм. Бюджетна програма – це сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій. Бюджетні програми розробляються головними розпорядниками бюджетних коштів для отримання необхідних коштів на конкретні заходи. Коди програмної класифікації видатків і кредитування державного бюджету складаються із семи цифр.

Отже, кошторис як основний плановий документ бюджетної установи забезпечує користувачів інформацією про розподіл бюджетних коштів на виконання цільових завдань установи в розрізі кодів програмної класифікації видатків та дозволяє здійснювати контроль ефективності і законності використання цих коштів розпорядниками бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 15.03.2021).

2. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF> (дата звернення 15.03.2021).

3. Онищенко В. Складаємо кошторис бюджетної установи на 2021 рік. Бюджетник. 2020. 10 лист. URL: <https://www.budgetnyk.com.ua/article/46-skladamo-koshtoris-byudjetno-ustanovi> (дата звернення 15.03.2021).

4. Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002. №538-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-%D1%80> (дата звернення 15.03.2021).

Яремчук Ігор

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Сторожук Тетяна

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Основною інформаційною базою про фінансовий стан суб'єктів господарювання для аналізу, оцінки, контролю, визначення стратегії та прийняття управлінських рішень щодо його фінансово-економічної діяльності є фінансова звітність, адже саме вона має надавати повну, неупереджену й достовірну інформацію про поточний стан і результати функціонування підприємства. Крім того, фінансова звітність є надійним достовірним джерелом для аналітичних висновків щодо визначення економічного потенціалу підприємства та перспектив його подальшого розвитку. Дослідження проблеми інформативності різних форм та видів звітності є досить актуальним та важливим питанням у сучасних умовах господарювання, оскільки належне ведення бухгалтерського обліку та єдиний порядок підготовки і подання фінансової звітності сприятимуть уніфікації вихідної інформації, єдиному

розумінню звітних показників зовнішніми, у тому числі зарубіжними користувачами.

Особливості складання звітності вітчизняними підприємствами висвітлювали у своїх працях вчені: Бутинець Ф. Ф., Верига Ю. А., Івахненко С. В., Голов С. Ф., Карпенко О. В., Кірейцев Г. Г., Корінько М. Д., Крупка Я. Д., Кужельний М. В., Кузьмінський А. М., Кузнецова С. В., Лінник В. Г., Лозенко Т. О., Малишкін А. И., Сторожук Т.М. та ін. Дослідження окремих аспектів складання та подання фінансової звітності обґрунтовано в дисертаціях таких вітчизняних учених, як Будько О. В., Буфатіна І. В., Гаращенко О. В., Коробко О. М., Кулик В. А., Курило Г. М., Лебедзевич Я. В.

Обліковий процес завершується складанням фінансової звітності про господарську діяльність підприємства. Правові основи з питань складання фінансової звітності загального призначення регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], а також Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]. Державне регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності загального призначення, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів [3].

Завдяки фінансовій звітності загального призначення користувачі мають змогу оцінити фінансово-майновий стан підприємства на певну дату, результати його діяльності за звітний та попередні періоди, рух грошових коштів та зміни власного капіталу. Крім того, можуть задовільнити свої потреби в отриманні, аналізі та оцінці такої інформації як придбання, продаж та володіння цінними паперами; участь у капіталі підприємства; оцінка якості управління; оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченість зобов'язань підприємства; визначення суми дивідендів, які підлягають розподілу; регулювання діяльності підприємства, тощо [4, с. 134]. Фінансова звітність підприємства, яка визначена НП(С)БО 1

«Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] є фінансовою звітністю загального призначення і може задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб.

Звітність є системою показників у формі таблиць, які відображають обсяг і результати діяльності підприємства. Її складання – завершальний етап облікової роботи, адже фінансова звітність визначена НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] як бухгалтерська звітність, яка відображає фінансовий стан підприємства та результати його діяльності за звітний період. Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності, метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття управлінських рішень.

Фінансова звітність повністю висвітлює всі напрями діяльності підприємства й разом з тим містить тільки доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає можливість своєчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їх оцінки, зроблені у минулому. Для того щоб звітність була дієвим засобом управління і контролю, вона ґрунтується на принципах обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, превалювання суті над формою, історичної собівартості, єдиного грошового вимірника, періодичності [5, с.159].

Фінансова звітність розглядається як інструмент для надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності суб'єкта господарювання. Крім того, завдяки показникам фінансової звітності загального призначення можна дати обґрунтовану оцінку минулим господарським подіям, здійснювати контроль поточної діяльності та прогнозувати та модулювати майбутнє суб'єкта господарювання. Але сучасні умови господарювання є дуже нестабільними, мінливими, з постійними викликами, ризиками і загрозами, і, разом з тим, великими можливостями. Тому потреби в користувачів щодо інформації про

діяльність суб'єктів господарювання постійно зростають та вдосконалюються вимоги до інформації. Все це спонукає до удосконалення принципів та якісних характеристик складання фінансової звітності загального призначення, покращення змісту таких форм, розширення можливостей застосування різних моделей та варіантів представлення інформації, збільшення інформативності та якості представленої інформації. Українська практика фінансового звітування має розвиватися відповідно до підходів міжнародних стандартів фінансової звітності, де визначено лише мінімальний перелік необхідної до подання інформації, а форма, модель і формат представлення є елементом облікової політики звітування суб'єкта господарювання. Розвиток фінансової звітності загального призначення дасть можливість додаткового розкриття інформації і забезпечить підвищення її інформативності, а, відповідно, роль та значення для кожного суб'єкта господарювання, користувача та держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 14.11.2020 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 13.03.2021).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 7.02.2013 №73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 15.03.2021).
3. Шилова Л. Ф. Методология формирования и инструментарий бухгалтерской отчетности : автореф. дис. ... доктора экон. наук : 08.00.12. Йошкар-Ола, 2010. 38 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Стандарти аудиту, надання впевненості та етики Міжнародної федерації бухгалтерів: тести: навч. посіб. для ВНЗ. 3-тє вид., перероб. і допов. Житомир : ПП «Рута», 2006. 208 с.
5. Коваленко Г. В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки.* 2016. № 4. С. 158–162.

Секція 2.

**Гармонізація обліково-інформаційних систем
як основа
транспарентності
прийняття рішень на
різних рівнях управління**

Адамовська Аліна

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ННІ обліку, аналізу та аудиту

Науковий керівник:

Скорик Марина Олегівна, доцент, к.е.н., доцент,
кафедри економічної теорії

Університет державної фіскальної служби України

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Вихід на міжнародні ринки в умовах надзвичайно швидких темпів глобалізації спонукають підприємства застосовувати сучасні підходи та методи до системи управління, визнані світовими лідерами, використовуючи аналітичні дані для планування діяльності, прогнозування результатів та у цілях прийняття ефективних управлінських рішень. Інструментом у реалізації такого підходу стала цифровізація.

Впровадження інновацій в економічні процеси підприємства є цифровою трансформацією. Ця методика передбачає не тільки поширення модернізованого обладнання або інформаційного забезпечення, але і ґрунтовні зміни в методах управління та зовнішніх комунікаціях. Як наслідок цього зростає продуктивність кожного співробітника і рівень задоволення потреб клієнтів, а підприємство отримує репутацію прогресивної та сучасної організації.

Усі сфери життєдіяльності людини на сьогодні просякнуті інформаційними технологіями. Підприємство, як елемент еколого-економічної системи, відчуває вплив різних чинників, що призводить до зміни вектора реалізації його визначальної мети – отримання максимального доходу із донесенням мінімального розміру витрат. З метою збереження рівноваги при реалізації стратегії розвитку підприємство потребує впливу управлінського персоналу шляхом формування виважених науково обґрунтованих управлінських рішень.

Цифровізація забезпечує швидкий доступ до потрібної інформації та надає можливість для використання її в господарській діяльності й у системі управління підприємством, саме тут формується прогресивне цифрове суспільство, що забезпечує розвиток економіки країни. Такий напрямок розвитку економіки підтримує керівництво нашої країни. Кабінетом Міністрів України від 17 січня 2018 р. було затверджено Розпорядження № 67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». Розвиток цифрової економіки України відповідно до Концепції полягає у [1]: створенні ринкових стимулів; створенні мотивацій; дослідженні попиту й сприянню потреб відносно використання цифрових технологій і продуктів й послуг для забезпечення їх ефективності, конкурентоздатності й національного розвитку та зростання обсягів виробництва високотехнологічної продукції.

Загальновизнаним джерелом забезпечення сприятливої реакції підприємств на розвиток і швидке розповсюдження по всьому світу новіших інформаційних технологій є стратегічне управління їх розвитком, що дозволяє досягти ефективності діяльності в тривалій перспективі [2].

Використання керівництвом підприємства в процесі прийняття управлінських рішень електронних даних є компонентом реалізації цифровізації. Такий метод через узагальнення автоматизованих інформаційних ресурсів, впроваджених на розв'язання певної проблеми та прийняття управлінських рішень шляхом розробки алгоритмів вирішення задач забезпечить підвищення ефективності та конкурентноспроможності підприємства. Дані слугують визначальним ресурсом усієї цифрової економіки. Числова та текстова інформація генерується й забезпечує електронно-комунікаційну взаємодію через застосування електронно-цифрових пристроїв та засобів.

Використання інформаційних технологій викликає зміни у фізично-аналоговій (традиційній) економіці трансформуючи її з економіки, що

споживає ресурси в економіку, що створює ресурси. Схематично цей процес представлено на рисунку 1.

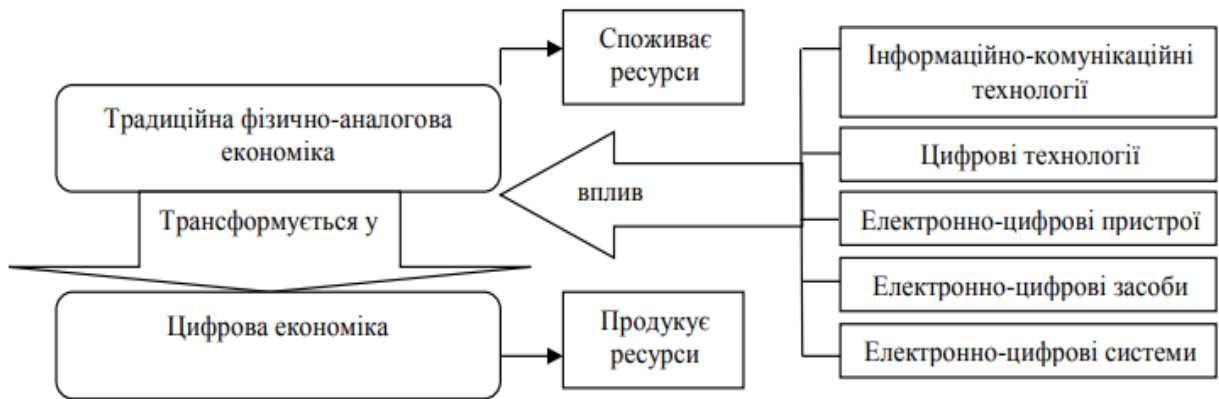

Рис. 1 Вплив інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій і засобів на управління розвитком економіки

Джерело: Сформовано автором на основі [3].

Цифрова трансформація призводить до модифікації структури, системи управління і культури підприємства; дає змогу розробляти цілком нові форми створення та отримання вартості; переорієнтувати межі підприємства на

більш глобальні рівні. Можна відзначити такі переваги від цифрової трансформації, актуальних для усіх підприємств, незалежно від приналежності

до виду діяльності, як: підвищення ефективності наявної інфраструктури; виникнення якісно нових бізнес-моделей; зростання доходу або скорочення витрат у наявних бізнес-моделях. У свою чергу, цифрова трансформація бізнес-моделей дає такі переваги: більше клієнтів; підвищення задоволеності клієнтів;

збільшення генерації інтересу споживача до продуктів або послуг підприємства; зростання трафіку.

Нині одним із ключових викликів для підприємств є забезпечення безпеки їхньої діяльності. Адже зацифрування інформації зробило господарську діяльність значно уразливою. Нагальним стає вирішення проблеми забезпечення безпеки та захисту інформації як одного із ключових стратегічних ресурсів підприємства. При створенні стратегічного плану дій розвитку управлінням підприємства на основі цифрової трансформації окремому підприємству потрібно взяти до уваги декілька фундаментальних

технологічних завдань [4, 5]. Перше - прискорення ділових процесів внаслідок програмування в системі обчислювальної інфраструктури та засобів автоматизації. Друге – забезпечення прозорості та передбачуваності процесів, що відбуваються в інфраструктурі. Третя - підвищення якості продукції, що випускається, продуктивності праці й коефіцієнта завантаження з одночасним скороченням витрат на виробництво і виключенням простоїв устаткування. При цьому ключовим критерієм будь-яких цифрових перетворень залишається забезпечення безпеки. Якщо питанням захисту інформації не приділяється належної уваги, підприємство може втратити усі потенційні переваги.

Таким чином, стратегічне управління підприємством потребує його постійної модернізації, адаптації та розвитку на принципах цифрової трансформації, причому ефективність даних процесів забезпечується системою стратегічного управління, компоненти якої повинні включати систему стратегічного аналізу й оцінки впливу факторів цифровізації, формування цифрових альтернатив розвитку продуктів і послуг, виявлення і постановку цілей цифрової трансформації підприємства і визначення інструментів з урахуванням ключових напрямків цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2015. № 4. С. 9-18.
2. Кубів С. Цифрова економіка. Про нові можливості для України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinionkubiv/tsifrova-ekonomika-pro-novimozhlivosti-dlja-ukrajini-2282520.html>.
3. Ляшенко В.І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ. 2018. 252 с. URL: http://ier.com.ua/7/Lyashenko_Vishnevsky_2018.pdf
4. Чмерук Г.Г., Краліч В.Р., Бурлакова І.А. Деякі аспекти цифрової трансформації підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 34. С. 97–101.
5. Прокопенко Н.С., Скорик М.О. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні. *Економіка управління*. 2017. №3(75). С.109-114.

Багрій Конон

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку і
оподаткування

*Чернівецький торговельно-економічний
інститут Київського національного
торговельно-економічного університету*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ З ФУНКЦІЯМИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сучасна система управлінського обліку призначена для вирішення перш за все внутрішніх задач управління господарюючим суб'єктом, для чого необхідна детальна інформація, що враховує технологію й організацію конкретного підприємства. Тому інформація управлінського обліку формується і подається з врахуванням потреб менеджменту конкретного організаційного формування у взаємозв'язку з функціями управління. Кінцевою метою управлінського обліку є допомога керівництву в досягненні стратегічної мети підприємства.

Незважаючи на свою довгу історію і існування багатьох теорій управління, зміст концепції управління і його функцій до сьогодні не має чіткого загальноприйнятого визначення. Впорядкувати розуміння менеджменту можна на основі виявлення його потрійної природи як інформаційного процесу [1, с. 54]:

1) при структурному (формальному) підході управління можна розглядати як систему елементів: суб'єкта, об'єкта, мети, управлінських впливів і зворотного зв'язку;

2) другий, змістовний (семантичний) аспект контролю визначається як процес прийняття і реалізації рішень (мета-рішення проблем) в опосередкованій комунікаційній діяльності;

3) відповідно до третього, функціональним (прагматичним) підходом управління визначається як перерахування його основних особливостей.

В основі визначення необхідних і достатніх функцій управління лежить принцип системної теорії, згідно з яким функцією об'єкта є його місія, сенс, існування, призначення.

Необхідною умовою функціонування будь-якої системи і, відповідно, управління є функція, що забезпечує поділ системи на елементи шляхом зміни поєднання ресурсних умов, діяльності та людей. Взаємодія елементів системи, сприяючи цілісності системи досягається за рахунок поєднання інформаційних умов і правил вибору дій (відносин). Кожна система існує в навколишньому середовищі. Істотна особливість, яка забезпечує взаємодію між системою і її елементами з навколишнім середовищем. Ця функція фокусує увагу на процесі управління.

Сьогодні найбільш актуальною постає проблема – управління організацією в області прийняття управлінських рішень, які обумовлені малим обсягом інформації і обмеженим набором моделей управління. Найважливішим напрямком в розвитку теорії і практики управління і вдосконалення планування, контролю, обліку і аналізу діяльності підприємства є концепція управлінського обліку.

При реалізації даної концепції з'являється можливість координувати управлінські впливи в організації, а також забезпечити різні рівні управління необхідною інформацією в потрібний термін.

В останні роки управлінський облік займає особливе місце серед концепцій управління. Дійсно, в області економіки і управління підприємствами все частіше використовується термін управлінський облік. Незважаючи на те, що він недостатньо широко застосовується в нашій країні, тим не менш, він має великий потенціал як комплексна система управління підприємствами. Головна мета управлінського обліку полягає в організації процесу управління підприємством, таким чином, щоб були досягнуті всі цілі організації. Як правило, цілі компанії формують «дерево цілей». На кожному з рівнів «дерева цілей» утворюється своя мета. Таким чином, управлінський

облік можна уявити, як цілісну систему, яка складається з двох взаємопов'язаних частин: стратегічного і оперативного управлінського обліку.

Стратегічний управлінський облік забезпечує виживання організації, стежить за визначеними цілями, відстежує розвиток і досягнення довгострокової стійкої переваги над конкурентами на ринку. Аналіз стратегічного управлінського обліку включає в себе: аналіз ключових факторів успіху і конкуренції; аналіз внутрішньої і зовнішнього середовища; формування портфеля стратегій; аналіз підконтрольних величин діяльності і стратегічних планів; аналіз витратоутворюючих факторів, стратегічного позиціонування і ланцюжка цінностей [2, с. 14].

Діяльність стратегічного управлінського обліку спрямована на надання допомоги суб'єкту господарювання, яка націлена на ефективне використання наявних у нього переваг і створювати новий потенціал для успішного функціонування компанії в довгостроковому періоді. Стратегічний управлінський облік визначає цілі та завдання для оперативного управлінського обліку, а саме встановлює нормативні критерії.

У свою чергу, оперативний управлінський облік спрямований на надання допомоги менеджерам в досягненні намічених цілей, які виражаються, як правило, у вигляді кількісних величин, рівнів рентабельності, ліквідності і прибутку. При цьому, оперативний управлінський облік, в кінцевому рахунку, націлений на створення такої системи управління, при якій поточні цілі фірми будуть досягнуті [3, с. 194].

Оперативний управлінський облік орієнтований на короткострокові цілі, його завдання контролювати такі основні показники, як продуктивність, рентабельність, ліквідність і прибуток. Основними відмінностями оперативного управлінського обліку від стратегічного є: концентрація на всі рівні управління організацією; орієнтир на короткострокові аспекти і рішення; висока деталізація інформації; контрольовані показники і величини максимально короткострокові і конкретні.

Таким чином, головна відмінність між оперативним і стратегічним управлінським обліком є те, що перший орієнтований на сьогоднішній день, а останній на майбутнє. Незважаючи на істотні відмінності, оперативне і стратегічне планування мають тісний взаємозв'язок. З одного боку, для оперативного планування визначаються цілі та шляхи їх досягнення на базі стратегічного планування. Саме з стратегічного плану витікає, чи буде затверджений керівництвом оперативний план. З іншого боку, чи зможе бути реалізований стратегічний план або він є нездійсненою мрією, це необхідно перевірити на базі оперативних планових розрахунків за окремими напрямками.

Отже, розглянувши ряд управлінських функцій, ми можемо зробити висновок, що управлінська діяльність являє собою процес, що складається з декількох етапів. Її ефективність в цілому залежить від ефективності роботи організації на кожному з етапів управління. Управлінський облік в сучасних умовах господарювання виконує одні з найважливіших функцій управління діяльністю економічного суб'єкта: інформаційну, контрольну, функцію зворотного зв'язку, гарантуючи отримання прибутку, зниження витрат та забезпечуючи рентабельність фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бровкова О. Г. Стратегічний менеджмент : навч. посібник. Київ : «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. 224 с.
2. Шевчук В. Р. Стратегічний управлінський облік : навчальний посібник / за ред. О. М. Ковалюка. Київ : Алерта, 2009. 176 с.
3. Безверхня Ю. В. Управлінський облік: аналітичний аспект. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки.* 2018. № 1. С. 192-197.

Гаврилюк Вікторія

Здобувач вищої освіти другого (бакалаврського) рівня

Колісник Олена

доцент, к.е.н., завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

На сучасному етапі розвитку економіки все більш стає важливим питання про використання передових інформаційних технологій в різних сферах діяльності, зокрема, в бухгалтерському обліку, який є центральним компонентом системи управління будь-яким об'єктом.

Цифрова економіка вважається віртуальним середовищем, яке доповнює реальність. Вона все більше пов'язана з традиційною економікою, що значною мірою ускладнює чітке розмежування. Найважливішими компонентами цифрової економіки є ті самі товари та послуги в традиційній економіці, що забезпечуються комп'ютерною технікою та цифровими системами, як і глобальна мережа Інтернет [1, с. 53].

Розвиток цифрової економіки вимагає вдосконалення сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, що надає ряд нових можливостей для ведення бухгалтерського обліку. Використання інформаційних технологій сприяє підвищенню конкурентоспроможності організацій за рахунок значного скорочення витрат, зниження впливу людського фактору і прискорення роботи.

У сучасному суспільстві основним технічним засобом технології переробки технології вважається персональний комп'ютер. Бухгалтерський облік в більшості організацій ведеться за допомогою використання певних програм, призначених для зручного зберігання даних, створення документів та звітності, а також аналізу бухгалтерської інформації. Дані програми дають можливість бухгалтерам вести взаємопов'язані ділянки обліку, а керівному

персоналу – мати доступ до актуальної інформації та приймати управлінські рішення [2, с. 50].

Автоматизація бухгалтерського обліку значно полегшує роботу бухгалтерів і в порівнянні з ручною обробкою інформації, має наступні переваги:

- автоматичне заповнення реквізитів в первинних документах;
- уявлення аналітичних даних у зручному для сприйняття вигляді (діаграми, графіки, таблиці, тощо);
- швидка обробка великої кількості інформації;
- формування звітних регістрів (розрахунково-платіжних відомостей, оборотно-сальдових відомостей, касової книги);
- миттєвий обмін інформацією між керівниками та підлеглими, підрозділами організації;
- значне зменшення кількості паперових носіїв;
- виключення арифметичних помилок;
- спілкування онлайн з контролюючими державними органами та банками;
- можливість швидкого реагування на зміну законодавства.

Сучасні інформаційні технології та програмні засоби змінюють не лише характер поведінки споживачів, а й також професійний функціонал в економічній сфері діяльності. В умовах цифрової економіки значно розширюються можливості бухгалтера, проте зростає кількість компетенцій необхідних йому для вирішення професійних завдань. Це вимагає посилення спрямування підготовки бухгалтерів на вирішення актуальних завдань обліку, аналізу, оподаткування та аудиту.

Майбутній фахівець з бухгалтерського обліку, окрім правил та принципів, способів, прийомів ведення бухгалтерського обліку, має отримати знання і компетенції за якісними сучасними організаційно-технічними і технологічними рішеннями, пов'язаними з інтернет-технологіями,

аналітичними платформами, засобами ведення віддаленої документації для успішного виконання професійних функцій обліковця [3, с. 179].

В даний час існує безліч програмних продуктів для обробки бухгалтерської інформації та даних. Критерії, за якими можна оцінити бухгалтерську програму у відповідності з бажаними уподобаннями:

- технічна підтримка;
- комплексне обслуговування, яке представляє собою своєчасне комплексне оновлення програм, в залежності від змін нормативних актів, форм звітності, правил розрахунку і т. д.;
- функціональна повнота;
- зручність в роботі системи, особливу увагу слід приділити інтуїтивно зрозумілому інтерфейсу програми, можливостям швидкого запуску і самостійного освоєння програм;
- професіоналізм постачальника;
- головним завданням автоматизації є одноразове ведення даних в систему, тому критерієм відбору програми є наявність обміну даних і синхронізації;
- вартість програмного продукту;
- можливість віддаленої роботи, що дає змогу працювати декількох локальних мережах одночасно з однією базою з подальшою синхронізацією даних;
- здатність адаптуватися до розширення пропонованих облікових вимог і збільшення обсягів виконуваних завдань;
- захист інформації;
- можливість пристосуватися до бізнесу і впровадження нових облікових систем.

Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки вимагає гнучкого процесу обліку та знань від працівників бухгалтерії при використанні інформаційних технологій та систем нового покоління з метою формування своєчасної, достовірної інформації про діяльність організації.

Загалом, використання нових цифрових технологій в обліку відкриває більш широкі можливості для здійснення розподілу облікової інформації між її користувачами без прямої участі персоналу організації.

Список використаних джерел:

5. Веретюк С.М., Пілінський В.В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Наукові записки Українського науково дослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С.158.

6. Канцедал Н.А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Бухгалтерський облік та фінанси*. 2019. № 1. С. 83.

7. Хорунжак Н.М., Лукановська І.Р. Облік в умовах цифрової економіки: проблеми і перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 45. С. 329.

8. Цифрова економіка. Про нові можливості для України. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/kubiv/tsifrovaekonomika-pro-novimozhливosti-dlja-ukrajini-2282520.html>

Гаркуша Сергій

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Сумський національний аграрний університет

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ

Проблем теорії та методології управлінського обліку приділяється достатня увага в роботах зарубіжних і українських вчених. Однак більшість вітчизняних розробок щодо вдосконалення системи управлінського обліку, на практиці України слабо впроваджуються, що пов'язано з відсутністю економічної культури і кваліфікації власника підприємства, керівного персоналу і облікових кадрів. Незважаючи на об'єктивну потребу, управлінський облік до сих пір не отримав належного застосування на малих підприємствах України. Це пов'язано, очевидно, з розбіжністю поглядів у нашій країні на розуміння сенсу даного питання. Так, одні фахівці вважають управлінський облік як підсистему бухгалтерського обліку, а інші як систему управління підприємством. У той же час більшість фахівців сходяться на думці, що головною метою управлінського обліку є формування інформації, необхідної для прийняття рішень на різних рівнях управління. На наш погляд, до цієї проблеми необхідно підходити комплексно. Досвід діяльності зарубіжних підприємств дає переконливі аргументи на користь того, що управлінський облік слугує основою інформаційної системи, яка дозволяє обґрунтовано приймати управлінські рішення, як на короткострокову, так і на тривалу перспективу.

Історично склалося, що більшість малих підприємств ведуть бухгалтерський облік лише для формування показників фінансової та податкової звітності. Тобто підприємці не приділяють належної уваги власне обліку як джерелу інформації для себе, а розглядають його як просту повинність, зайву трату часу і фінансових ресурсів [1, с. 379].

Розвиток невеликих підприємств передбачає формування та використання широкого спектру економічної інформації в обліково-аналітичній системі підприємства для забезпечення управлінської структури своєчасною та якісною інформацією для прийняття економічно обґрунтованих рішень щодо подальшої діяльності невеликих підприємств. Це вимагає створення системи управлінського обліку і звітності, яка не повинна суперечити принципу співвідношення «витрати – вигоди», коли витрати на впровадження такої системи будуть перевищувати ефект, отриманий від її функціонування [2, с. 342].

Зазвичай в Україні управлінський облік може виглядати наступним чином: вручну на паперових носіях; у таблицях Excel (близько 80% підприємств, представників малого та середнього бізнесу, віддають перевагу саме цьому варіанту. Це просто і дешево. Але при цьому в Excel неможливо розділити рівні доступу до інформації, повністю автоматизувати управлінську звітність з первинних документів і найсумніше – дані можуть губитися); автоматизовано у спеціальних програмах.

Більшість малих підприємств десятками років працюють і не замислюються про необхідність впровадження управлінського обліку. На самих ранніх етапах постановки або удосконалення системи управлінського обліку на підприємстві необхідно визначити, яку фінансову інформацію необхідно інтегрувати в цю систему. Найчастіше вибір стоїть між фінансовою інформацією, що формується на основі національних стандартів бухгалтерського обліку (НП(С)БО), МСФЗ або фінансовою інформацією відповідно до внутрішніх регламентів підприємства. Відмінності між системами обліку визначаються, головним чином, метою формування такої інформації і потребами користувачів. У таблиці 1 дано порівняння різних систем обліку щодо застосовності для цілей управлінського обліку.

**Порівняння особливостей систем обліку МСФЗ і НП(С)БО для
 використання в управлінському обліку**

Параметр	НП(С)БО	МСФЗ	Управлінський облік
Мета	Подання звітності контролюючим органам у відповідності до законодавства України	Прийняття економічних рішень, представлення звітності контролюючим органам	Формування інформації для стратегічного і оперативного управління підприємством, прийняття економічних рішень, підвищення ефективності управління
Методологія	Законодавство України, можуть застосовуватися МСФЗ	МСФЗ; широкі застосування професійних суджень	Внутрішня методологія, яка розроблена підприємством; можуть застосовуватися загальновідомі інструменти та моделі
Вимоги законодавства України	Вимоги і регламенти застосовуються до обліку та фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ)	Вимоги і регламенти законодавства України обмежені	Вимоги і регламенти законодавства України не застосовуються
Контроль формування і подання звітності	Державні контролюючі органи	Інвестори, керівництво, контролюючі органи	Керівництво
Відповідальність за формування звітності	Вище керівництво і виконавці	Менеджмент	Менеджмент різного рівня, в межах зони відповідальності
Користувачі	Зовнішні і внутрішні	Зовнішні і внутрішні	Внутрішні

Фінансова інформація на основі НП(С)БО формується в основному для надання контролюючим органам, правила досить жорстко регламентовані, методологія бухгалтерського обліку часто зближені з податковим обліком, процедури обліку відрізняються формальним підходом. Переваги даної системи в тому, що стандарти національної звітності звичні і зрозумілі більшості українських фахівців, кожне підприємство формує звітність відповідно до законодавства в обов'язковому порядку, тому такі фінансові дані вже готові до

використання в управлінській обліковій системі, отже, додаткові витрати можуть бути мінімальними. Однак, внаслідок відмінності завдань управлінської звітності та звітності НП(С)БО, фінансових даних НП(С)БО може виявитися недостатньо, а також така інформація часто не відповідає потребам управління.

Аналізуючи мету і потреби користувачів, на яких орієнтована звітність, можна зробити висновок, що з метою управління більше підходять фінансові дані МСФЗ, так як спочатку ці стандарти створювалися з урахуванням потреб інвесторів для прийняття ними економічних рішень. Принципи та завдання МСФЗ багато в чому відповідають принципам та завданням управлінського обліку. Вимоги МСФЗ до процедури обліку і формату звітності гнучкіші, ніж вимоги НП(С)БО. У звітності МСФЗ менеджмент прагне продемонструвати позитивну динаміку активів, прибутку та інших показників. Широко застосовуються професійні судження, оцінка активів і зобов'язань заснована на категоріях майбутнього. Витрати на формування звітності МСФЗ можуть бути досить істотними для невеликих підприємств, проте якість такої інформації для управлінської звітності досить висока.

Впровадження системи управлінського обліку і звітності в малому бізнесі дозволяє дасть змогу безпомилково приймати правильні рішення на основі даних про економічний стан підприємства. Управлінський облік дозволяє правильно врахувати всі внутрішні і зовнішні чинники в постановці конкретних цілей розвитку підприємства і шляхів їх досягнення.

Список використаних джерел:

1. Ніпорко Н.І. Формування системи обліку на малому підприємстві: управлінський аспект. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 4. С. 377-384. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2015_4_54
2. Гоголь Т.А. Облік та звітність на підприємствах малого бізнесу: управлінський аспект. *Проблеми економіки*. 2013. №1. С. 338-344. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2013-1_0-pages-338_344.pdf

Гуріна Наталія

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО СУДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

Зростання конкурентного потенціалу та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання пов'язано з рівнем їх економічної безпеки, яка ґрунтується на системі управління ризиками основним джерелом інформації для якої є бухгалтерський облік. У сучасних умовах господарювання приділяється особлива увага формуванню повної, правдивої, неупередженої та достовірної облікової інформації, яка дає можливість приймати управлінські рішення, формувати дієвий механізм забезпечення економічної безпеки підприємства, здійснювати планування і прогнозування подальшої його діяльності.

Проте, необхідно відзначити, що облікова інформація може містити суттєві ризики / загрози діяльності підприємства. Це може бути спричинено зовнішніми та внутрішніми факторами, які приводять до того, що формування бухгалтерських даних здійснюється в умовах невизначеності, що впливає на показники звітності, а, отже, й на прийнятті управлінські рішення щодо заходів забезпечення економічної безпеки підприємства та його стійкого функціонування [1].

У зв'язку з цим підвищується відповідальність бухгалтера, оскільки з'являється великий спектр господарських операцій, відображення яких у звітності вимагає професійного судження.

Не дивлячись на актуальність даного питання, трактування терміну «професійне судження», як окремої категорії, відсутнє. Це обумовлює доцільність вивчення його сутності та методичних аспектів застосування.

Поняття «професійне судження» не можна назвати новим. Воно виникло в англійських країнах, але визнання отримало майже у всіх країнах світу.

Вперше це поняття було відображено в Міжнародних стандартах фінансової звітності.

У п. 45 «Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів» відмічено, що на практиці часто виникає необхідність збалансування якісних характеристик або ж забезпечення їх належного співвідношення, відповідних характеристик для досягнення цілі фінансових звітів. Відносна важливість тієї чи іншої характеристики у різних випадках є справою професійних суджень.

Окрім цього, в МСБО № 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» зазначалося, що з метою надання достовірної інформації користувачам для прийняття ефективних управлінських рішень, у випадку відсутності конкретного нормативу, управлінському персоналу слід використовувати професійне судження [2].

Тобто, як бачимо, чіткого визначення терміну «професійне судження» не наведено, а лише зазначається сфера його застосування.

В економічній літературі, яка висвітлює питання бухгалтерського обліку, наведені різні визначення поняття «професійне судження бухгалтера».

Так, Я.В. Соколов розглядає професійне судження як думку, яка добросовісно була висловлена професійним бухгалтером щодо господарської ситуації.

Т.М. Сторожук [3, с. 259] під професійним судженням розуміє «особисту, незалежну, компетентну, обґрунтовану думку, добросовісно висловлену бухгалтером щодо відображення фактів господарського життя в системі обліку та звітності, яка базується на принципах ведення обліку та складання звітності і не порушує законодавства для забезпечення інформацією користувачів».

Н.В. Генералова [4, с. 56] розглядає професійне судження бухгалтера з двох позицій: «в широкому значенні – ідентифікація бухгалтером усіх фактів господарського життя; у вузькому значенні – ідентифікація бухгалтером фактів господарського життя за відсутності конкретних нормативних вказівок, в

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

умовах невизначеності і при незгоді з конкретними нормативними вказівками».

На думку І.А. Юхименко-Назарук, професійне судження бухгалтера «в широкому розумінні передбачає необхідність врахування всіх можливих видів здійснення операцій, як за наявності можливості здійснення вибору із набору обмежених або необмежених варіантів, так і за їх відсутності» [5, с. 186].

Проведений аналіз дає можливість зробити висновок, що об'єктом професійного судження в бухгалтерському обліку є господарський факт, процес або певна подія в умовах невизначеності, які мають вплив на зміст звітності господарюючого суб'єкта.

На нашу думку, під професійним судженням варто розуміти думку професійного бухгалтера щодо певних фактів господарського життя підприємства, яка ґрунтується на знаннях, професійному досвіді, на певних об'єктивних критеріях та джерелах інформації. Крім того, професійне судження бухгалтера має певні особливості, зокрема: воно застосовується лише у сфері питань бухгалтерського обліку; бухгалтер несе відповідальність за ефективність управлінських рішень, прийнятих на підставі озвученого ним професійного судження; професійне судження бухгалтера підлягає закріпленню у документі про облікову політику та відображається у Примітках до річної фінансової звітності суб'єкта господарювання; професійне судження бухгалтера формується з урахуванням норм законодавчих документів, які регламентують обліковий процес на підприємстві, та морально-етичних вимог до професії бухгалтера.

Отже, професійне судження бухгалтера має значний вплив на управління діяльністю підприємств та забезпечення його економічної безпеки. Саме тому важливою є мінімізація бухгалтерських ризиків, які можуть виникати у результаті застосування професійного судження.

Список використаних джерел:

1. Гнилицька Л. В. Напрями удосконалення облікової системи з метою забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Комунальне господарство міст: науково-технічний збірник. Серія: економічні науки.

Харківська національна академія міського господарства. URL :
khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/36 (дата звернення 11.04.2021 р.)

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». URL :
https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IAS%2008_ukr_2016.pdf (дата звернення 11.04.2021 р.)

3. Сторожук Т.М. Щодо професійного судження бухгалтера. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології організації : зб. наук. праць. Київ: Типографія «ППНВ», 2013. С. 253–263.

4. Генералова Н.В. Профессиональное суждение и его применение при формировании отчетности, составленной по МСФО. Бухгалтерский учет. 2005. №23. С. 54-61.

5. Юхименко-Назарук І.А. Інституційні засади здійснення професійного судження в бухгалтерському обліку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. № 21 (Частина1). С.185–188.

6. Марушко Н.С. Професійне судження бухгалтера як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. №2. С. 319–330.

7. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів, 2018. URL :
https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf (дата звернення 09.04.2021 р.).

Жидєєва Людмила

доцент, к.е.н, бухгалтер-експерт

ТОВ «Інтелект сервіс»

РОЛЬ І МІСЦЕ БУХГАЛТЕРА ПРИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ

При використанні того чи іншого програмного забезпечення з бухгалтерського обліку, чи в період переходу на автоматизовану форму обліку, перед бухгалтером виникає проблема щодо професійного судження з організації бухгалтерського обліку, застосування тих чи інших методик та аналітичності інформації, яка б у повній мірі задовольняла менеджмент суб'єкта господарювання. Крім того виникає ряд питань щодо використання одного чи декількох програмних забезпечень при організації обліку окремих об'єктів та використання програмного забезпечення при організації управління суб'єкта господарювання.

Разом з тим, при формуванні інформаційного забезпечення облікового процесу і використанні декількох розрізнених програм за окремими об'єктами обліку можуть виникати, як помилки, так і зловживання при накопиченні та передачі інформації.

Крім того, на придбання та використання одного чи декількох програмних забезпечень мають вплив ряд чинників:

висока вартість комп'ютерної техніки та програмного забезпечення з бухгалтерського обліку;

відмова бухгалтерів переходити на автоматизацію бухгалтерського обліку та вивчати методику роботи з тим чи іншим програмним забезпеченням;

відмова від підвищення рівня своїх знань, як бухгалтера-операціоніста до бухгалтера –аналітика, який не тільки автоматично відображає господарські операції, а й аналізує та прогнозує ті чи інші результати на які має вплив певна операція, наскільки вірно вона відображена і чи не виникнуть порушення законодавства;

при частковому придбанні програмного забезпечення, за окремими об'єктами обліку чи автоматизація окремих процесів, можуть виникати

викривлення дійсного стану суб'єкта господарювання та можливого зловживання зі сторони менеджменту та керівництва.

Разом з тим, повна автоматизація бухгалтерського обліку за однією програмою, дозволяє швидке опрацювання господарських операцій, отримання інформації про стан активів, зобов'язань у будь-який момент часу, проведення аналізу та деталізації інформації для прийняття управлінських рішень і зменшує можливості зловживань при відображенні господарських операцій

Як зазначає Павелчак-Данилюк О. «...поетапний перехід до створення інформаційної системи вибору програмного забезпечення повинно спитатися на системну комплексну оцінку. Тільки за умови вибору правильного програмного забезпечення можна максимізувати ефективність та ведення облікової діяльності, що безумовно, є необхідним кроком на шляху розвитку і процвітання підприємства» [1].

При поетапному переході на автоматизацію облікового процесу, необхідно оцінити можливості програмного забезпечення щодо обліку за окремими об'єктами та одночасного проведення навчання бухгалтерів працювати з програмним забезпеченням, а також, необхідне взаєморозуміння між програмістом, методологом, логістом та бухгалтером щодо аналітичного забезпечення, особливостей формування первинних документів, накопичення інформації в регістрах обліку, створення розпорядчих документів та особливості специфіки діяльності суб'єкта господарювання та її обліку.

У процесі автоматизації облікового процесу за кожним з об'єктів необхідно підійти критично до можливості програми і отримання необхідної облікової інформації, враховуючи можливість контролю і недопущення викривлень і зловживань.

Як зазначають автори «Результативна імплементація програмного забезпечення з автоматизації бухгалтерської програми з автоматизації бухгалтерської програми ефективно лише у випадку, коли у підсумку на підприємстві зросте ефективність та якість ведення обліку, котрий буде виражатися в :

- упорядкуванні бухгалтерського обліку;
- збільшення кількості інформації, що одержується з бухгалтерського обліку;
- зниження кількості бухгалтерських помилок;
- підвищення оперативності бухгалтерського обліку;
- підвищенні економічності бухгалтерського обліку»

У випадку, коли такого покращення не відбулося, то автоматизація обліку безперспективна – вона не принесе кінцевого результату, сам же по собі перехід від заповнення паперових журналів-ордерів на автоматизований комп'ютерний процес поліпшенням вважати неможна» [2, с.43].

Доцільно погодитись з першими чотирма, але щодо останнього, не зовсім погоджуюсь, тому що, яким же чином можна рахувати економічність бухгалтерського обліку? Скорочення кількості бухгалтерів не завжди призводить до ефективної роботи, бухгалтер повинен із операціоніста ставати аналітиком і аналізувати та прогнозувати діяльність, а не фіксувати операції.

Сучасні процеси автоматизації бухгалтерського обліку не можливі без висококваліфікованого, з великим практичним досвідом бухгалтера. Від компетентності головного бухгалтера, від можливостей програмного забезпечення залежить багато в чому залежить ефективна діяльність суб'єкта господарювання та можливість прийняття своєчасних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Павелчак-Данилюк О. Обґрунтування програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах. Вісник ТНТУ, Тернопіль: ТНТУ, 2014. Т.73, №1, С.209-218

2. С.В Скрипник, І.Б Франчук, І.В. Шепель Особливості автоматизації обліку підприємств у сучасних умовах Економічна наука / Економіка і держава № 10, 2020 р. С.39-45.

Жураковська Ірина

Доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Луцький національний технічний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ОБ'ЄКТІВ ОПОДАТКУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ

Пандемія COVID-19 спричиняє гострий фіскальний стрес для органів місцевого самоврядування. Вона зумовила збільшення витрат, в тому числі на охорону здоров'я та соціальні виплати і вплинула на зменшення надходжень. Значна частина бізнесу, яка наповнювала місцеві бюджети податками, не працює в умовах карантину. Саме малий бізнес і туристи є бюджетоутворюючими для місцевих громад, а пандемія не тільки обмежила їх діяльність, але в певний час і заборонила. Неприємне поєднання зменшення податкових надходжень, рекордного рівня безробіття та зростання витрат на охорону здоров'я змусить багатьох замислитися над можливими джерелами нових надходжень.

Нами проведено особливе дослідження наповнення місцевих бюджетів з точки зору обліку об'єктів оподаткування ними. Якщо децентралізації присвячено чимало досліджень у вітчизняній періодиці, то місцевим податкам приділяється мало уваги, хоча саме вони мають стати основою розвитку територіальних громад. На місцях не приділяється належної уваги розвитку місцевих бюджетів, так як відсутні практичні рекомендації з цього процесу. А він вимагає дійсно фахових знань.

Облік і контроль об'єктів оподаткування здійснює Державна податкова керуючись нормами Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів» від 09.12.2011 № 1588. Логічним було б, якби всі об'єкти оподаткування були відображенні в картці платника податків з використанням звіту Повідомлення про об'єкти оподаткування або об'єкти, пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність, за формою № 20-ОПП (додаток № 10 до Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом МФУ від 09.12.2011 № 1588). Довідник об'єктів

оподаткування передбачає передачу в Державну податкову службу інформації про всі об'єкти оподаткування. Проте контроль цього процесу відбувається вручну і з запізненням. І можна стверджувати, що відображено не всі об'єкти або неповністю.

Проаналізуємо об'єкти оподаткування місцевими податками на можливість їх контролю у табл. 1.

Таблиця 1.

Об'єкти оподаткування місцевих податків

№ з/п	Назва податку	Об'єкт оподаткування	Особливість обліку на державному рівні	Де втрачають місцеві бюджети
1	Транспортний податок	Автомобіль вартістю понад 375 мінімальних заробітних плат і віком до 5 років	Реєстр рухомого майна	Доступ до реєстру мають контролюючі органи, а отже сплату цього податку можуть контролювати тільки в ДПС
2	Збір за місяць для паркування транспортних засобів	Кількість паркомісць	Наявна реєстрація представників бізнесу, які надають послуги парковки	Фактична кількість паркомісць може бути більшою. Крім того наявні нелегальні стоянки, виявлення яких потребує фактичного контролю
3	Туристичний збір	Кількість туристів, які отримують послуги поселення	Контроль відсутній, тільки по офіційних готелях існує можливість перевірки	Ставки встановлюються органами місцевого самоврядування до 5% мінімальної заробітної плати. Фактичний контроль за кількістю туристів відсутній
4	Єдиний податок	Виручка від реалізації грошовій формі	Державний реєстр підприємств підприємців спрощеній системі, можливий документальний контроль за обсягом доходів, впроваджуються обов'язкові РРО для контролю виручки в грошовій формі	Ставки встановлюються органами місцевого самоврядування до 20% мінімальної заробітної плати.
5	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	Площа нерухомості	Державний реєстр нерухомого майна	Ставки встановлюються органами місцевого самоврядування. Наявні об'єкти не включені до реєстру, що можна виявити тільки фактичним контролем
6	Плата за землю	Площа землі і її нормативна грошова оцінка	Державний кадастр	Ставки встановлюються органами місцевого самоврядування в залежності від призначення землі. Фактично в багатьох випадках земля використовується не за цільовим призначенням і сума податку занижена.

Джерело: систематизовано автором

Методика контролю об'єктів оподаткування невідпрацьована, так як відсутні чіткі законодавчі норми щодо того, хто може здійснювати такий контроль на місцях і повноваження, окрім ДПС. Яким чином місцеві органи влади можуть співпрацювати з ДПС і т.д. В результаті децентралізації і реорганізації ДПС є такі територіальні одиниці, де на все ОТГ аж 2 працівники податкової. Який контроль об'єктів оподаткування можливий на всю територію ОТГ в такому випадку?

Проте практика показує, що найбільші зловживання щодо нарахування місцевих податків виникають з податком на землю та податком на нерухоме майно: використання в господарській діяльності незареєстрованих об'єктів нерухомості; використання в господарській діяльності об'єктів нерухомості не за цільовим призначенням, наприклад здавання в оренду під офіс житлових приміщень; використання землі не за цільовим призначенням, наприклад на місці сіножатей вирощується сільськогосподарські культури; робота працівників на території громади, а сплата податків в область за місцем реєстрації підприємства і т.д.

Це лише маленька частина можливих зловживань. Всі ці порушення призводять до несплати податків в місцевий бюджет або недоплати, так як в залежності від призначення нерухомості ставки податків різняться в рази.

До повноважень зі справляння податків і зборів сільських рад, селищних рад, міських рад та ОТГ належать визначення ставок для єдиного податку, податку на майно, податкових агентів щодо туристичного збору, встановлення пільг і т.д. Повноваження сільської, селищної, міської ради, ради ОТГ представлено на рис.1.

встановлення ставок податків в межах визначених ПКУ

- єдиний податок 1 груп до 10% прожиткового мінімуму
- єдиний податок 2 групи до 20% мінімальної заробітної плати
- податок на землю
- податок на нерухомість до 1,5 % мінімальної заробітної плати за 1 м²
- збір за паркування до 0,075% мінімальної заробітної плати за 1м²
- туристичний збір від 0,5 до 1% вартості проживання

встановлення пільг з податків

- податок на нерухомість (встановлення площі житлової нерухомості, що неоподатковується)
- податок на землю (надають пільги зі сплати)

визначення податкових агентів

- затверджують список податкових агентів з туристичного збору
- затверджують список підприємств і підприємців, які надають платні послуги паркування

встановлення бази оподаткування

- визначення мінімальної орендної плати за землю, яка є октом обкладання ПДФО
- виявлення працівників, які працюють на території та ПДФО за яких має сплачуватись за місцем їх роботи
- проводять інвентаризацію та визначають нормативну грошову оцінку земельних ділянок на своїй території один раз на 5-7 років
- затверджують список земельних ділянок відведених для надання послуг паркування

Рис.1. Повноваження сільських, селищних, міської ради та ради ОТГ щодо
обчислення податків, які сплачуються в місцеві бюджети

Джерело: розроблено автором

Повноваження місцевих органів влади щодо податків і зборів є доволі широкими. Було б доцільним до повноважень віднести взаємодію з органами ДПС щодо обліку об'єктів оподаткування, їх виявлення та контроль.

На нашу думку, звичайне збільшення ставок податків в сучасних реаліях не є способом наповнення місцевих бюджетів. Налагодження контролю, виявлення та інвентаризація всіх об'єктів оподаткування є реальним джерелом наповнення місцевих бюджетів, яке має значні ресурси до зростання при умілому керівництві на місцях. Але безперечно найголовнішим джерелом наповнення залишається покращення економічної ситуації на місцях, розвиток підприємництва і туризму, що забезпечить додаткові надходження до громади.

Задорожня Діана

Здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Колісник Олена

доцент, к.е.н, завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВА ІНФОРМАЦІЯ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ

Прийняття рішень відіграє дуже важливу роль у бухгалтерському обліку, що підкреслюється при визначенні терміну бухгалтерського обліку в різних нормативних документах. З метою задоволення потреб тих, хто використовує облікову інформацію для охоплення економічної суті складних господарських операцій, сучасний бухгалтер повинен мати професійне судження, інтегрувати та аналізувати облікову інформацію, фінансову звітність та вміти аналізувати операції та економічні події.

Необхідність формування якісної інформаційної бази системою бухгалтерського обліку, що удосконалює прийняття виправданих управлінських рішень, обґрунтована в фундаментальних працях провідних учених обліковців.

Облікова інформація є основою для прийняття важливих управлінських рішень як усередині фірми, так і поза нею. та забезпечує кількісної інформацією про економічну одиницю для реалізації трьох функцій: планування, контролю та оцінки [3].

Користувачів бухгалтерської інформації поділяють на такі групи:

- 1) користувачі, які управляють підприємством;
- 2) користувачі, які мають прямі фінансові інтереси;
- 3) користувачі, які проявляють непрямий фінансовий інтерес до підприємства.

Виходячи із потреб адаптації до реалій зовнішнього суспільно-економічного середовища, ці групи користувачів бухгалтерської інформації можуть приймати рішення різного цільового спрямування.

Суттєве місце у прийнятті управлінських рішень належить саме інформаційним передумовам. Можливості вирішення завдання різко зростають коли планові і бухгалтерські дані виявляються зіставними, а інформація про об'єкти обліку достатньо аналітична. Наприклад, інформація про виробничі витрати чітко відображає їх цільове спрямування, планування і облік витрат ведеться за центрами їх виникнення і центрами відповідальності [1].

Взаємозв'язок інформації та її користувачів змусив бухгалтерів звернути увагу на функції корисності, які і є мірою цінності інформації. Оскільки в

системі прийняття рішень передбачається командна робота, що вимагає знаходження точки зіткнення цінностей та інтересів його учасників, обліковий процес має на меті забезпечити сталий потік корисної інформації для всіх зацікавлених користувачів.

Інформаційні потреби більшості підприємств майже однакові. Тому основні вимоги, які висувають до інформації:

значимість – впливає на прийняття рішень, вона корисна для користувачів під час складання планів;

достовірність – правдиво поставлена, легко перевіряється та має нейтральний характер;

повнота – містить максимум того, що необхідно знати зацікавленим особам і включає всі необхідні коментарі;

релевантність – пов'язана з діями, що передбачають отримання бажаних результатів (для цього потрібно знати сферу застосування інформації та її джерело).

Одержання усіх видів інформаційних ресурсів відбувається за допомогою системи бухгалтерського обліку, роль якого полягає в забезпеченні інформації для системи управління про фактичні значення показників використання та стану ресурсів, протікання процесів, використання капіталу, стану розрахунків з дебіторами і кредиторами тощо [1].

Облікова система являє собою проекцію в інформаційний вимір тих матеріальних потоків і змін у них, що відбуваються у технологічній сфері підприємства. Облік підприємства дає показники тих процесів, що відбуваються в технології на мові інформації. Система обліку постійно розвивається і адаптується до нових умов шляхом створення нових зв'язків, елементів, підсистем із своїми локальними цілями та засобами їх досягнення.

Облік, він як система вимірювання, відіграє важливу роль в отриманні знань в тому, що поліпшення зберігаються, а управління розглядає варіанти подальшого покращення використання факторів зовнішнього середовища і внутрішнього ринку. Метою процесу збереження системи є вибір варіантів, які забезпечують поліпшення, допустимі з точки зору екології, соціально-економічного та соціально-культурного розвитку підприємства. Це означає, що система обліку не лише відслідковує ті об'єкти, що визначені раніше, а й ті, які з'являються на новому етапі економічного розвитку.

Система обліку формує нові підсистеми, оскільки підприємства повинні реагувати на зміну навколишнього середовища та зберігати індивідуальність, що робить її системно та вільно зв'язаною [2].

Необхідно підкреслити, що в американській практиці з метою визначення подвійного економічного впливу господарської операції на підприємство

проводиться аналіз кожної операції [3]. Аналіз операцій починається тоді, коли з'являється документ, що вказує на завершеність операцій та засвідчує її. Після чого, відповідно до характеру операції і застосування фундаментальної облікової моделі, наслідки реєструється в системі бухгалтерського обліку.

Отже, однією із інформаційних систем, є саме система обліку, яка виявляє та відображає факти господарської діяльності підприємства і узагальнює показники його економічної діяльності, котрі використовують у своїй роботі менеджери та керівники господарства у процесі ефективного управління. Саме через це роль обліку як основної системи інформаційного забезпечення управління в теперішній час є особливо важливою.

Список використаних джерел:

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Аналіз стану та перспективи розвитку. Київ. 2007. 221с.

2. Лукава І.М. Місце внутрішньогосподарського (управлінського) обліку в системі управління сільськогосподарським підприємством. Агроінком. 2006р. №3-4. С. 23-25.

3. Ісай О.В. Облікова інформація для прийняття рішень. Збірник «Сучасні тенденції розвитку обліку, оподаткування, аналізу і аудиту». 2017р.
URL:

http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2830/2/%D0%9A%D0%9D%D0%95%D0%A3%20%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20_2017.pdf

Згуровська Аня

студентка факультету фінансів та обліку

Науковий керівник:

Безверхий К. В. к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансового аналізу та аудиту

*Київський національний торговельно-економічний
університет*

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасних умовах господарювання підприємствам все важче зберігати свої позиції на ринку. Саме тому на підприємствах комп'ютер перетворився на необхідний інструмент повсякденної діяльності. З його допомогою здійснюється збирання, накопичення та обробка даних. Разом з тим, як правило, у організацій виникають складнощі з вибором інформаційної системи, сумніви в надійності інвестицій в цю сферу, невпевненість у достатній віддачі від впровадження комп'ютерної системи для покриття витрат на її створення.

Сьогодні відомі такі проблеми впровадження інформаційних технологій (ІТ) у практиці вітчизняних підприємств [1, с. 11]:

- Безперервне збільшення обсягу технологічних пропозицій, що потребують великих інвестицій;
- Зміна ролі ІТ у господарській діяльності багатьох підприємств;
- Зростання витрат у сфері ІТ.

Впровадження інформаційних технологій створює платформу для розвитку нової культури праці і одночасно призводить до стратегічної переорієнтації підприємства. Використання інформаційних комп'ютерних систем для вирішення управлінських та підприємницьких завдань, призвело до зростання інформаційних потреб, дало можливість не обмежувати інформаційні потоки та інформаційні процеси межами окремого підприємства та призвело до зростання інвестицій у комп'ютерні технології.

В наш час існує безліч простих програм для ведення обліку малих підприємств (1С, BOOKKEEPER, Дебет Плюс та інші) та складних -

розрахованих на широку сферу діяльності, підприємств із складною структурою (CaseWare, Oracle, SAP, IT-Enterprise та інші).

Для збереження позицій на ринку та успішного функціонування підприємства, керівники повинні більше уваги приділити налагодженню системи управління витратами, застосовувати нові заходи та інформаційні технології для оптимізації витрат.

Матеріальні витрати займають основну частину витрат будь-якого виробничого підприємства, тому аналіз матеріальних витрат та подальше виявлення резервів їх скорочення можуть суттєво вплинути на фінансові показники діяльності підприємства.

Матеріальні витрати - це частина витрат виробництва, витрат на виробництво продукції, товарів, послуг, до якої включаються витрати на сировину, основні і допоміжні матеріали, паливо, енергію та інші витрати, що прирівнюються до матеріальних [2, с. 43]. Склад матеріальних витрат визначається у П(С)БО 16 «Витрати».

Для ефективного управління процесом діяльності на підприємстві повинно бути добре налагоджене інформаційне забезпечення та взаємодія всіх процесів виробництва. Основні джерела інформації наведені на рис. 1.

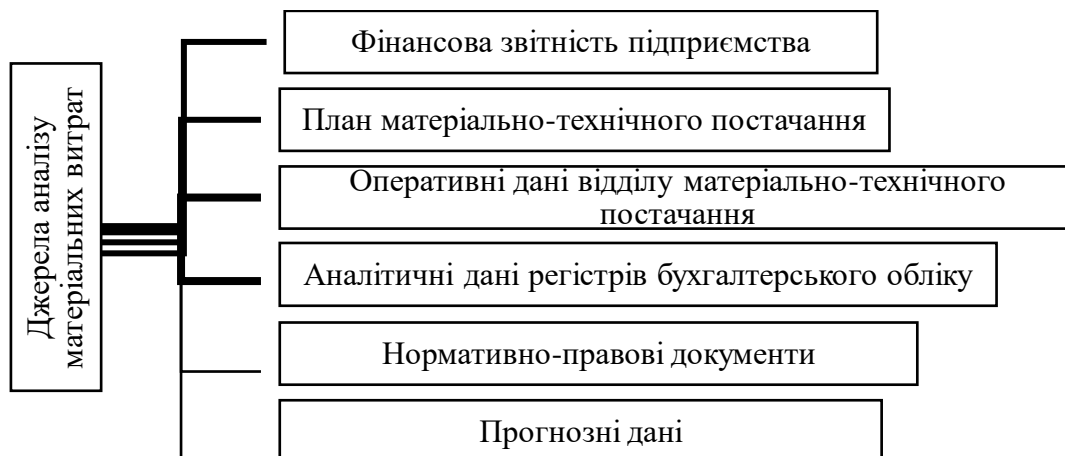

Рис. 1. Основні джерела аналізу матеріальних витрат

У структурі витрат будь-якого виробничого підприємства матеріальні витрати, як правило, мають найбільшу питому вагу. Проаналізувавши Звіт про фінансові результати ПАТ ПБК «Радомишль» за 3 роки у таблиці 2, бачимо, що

останні роки матеріальні витрати займають вагому частку в загальних операційних витратах підприємства.

Таблиця 2

Частка матеріальних витрат в операційних витратах ПАТ ПБК

«Радомишль»

Назва статті	2018, тис.грн.	Частка, %	2019, тис.грн.	Частка, %	2020, тис.грн.	Частка, %	Відхилення частки 2020 р.	
							2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Матеріальні витрати	257503	37,79	441735	50,24	549778	50,89	13,1	0,65
Витрати на оплату праці	41539	6,10	56547	6,43	70675	6,54	0,44	0,11
Відрахування на соціальні заходи	13237	1,94	14635	1,66	11917	1,10	-0,84	-0,56
Амортизація	53315	7,82	60908	6,93	81341	7,53	-0,29	0,6
Інші операційні витрати	315901	46,35	305366	34,73	366694	33,94	-12,41	-0,79
Разом	681495	100	879191	100	1080405	100	-	-

Також з таблиці 2 спостерігаємо зростання частки матеріальних витрат у 2020 р. порівняно з 2018 р. на 13,1, та з 2019 р. – на 0,65. У зв'язку із збільшення кількості робочої сили поступово зростає частка і витрат на оплату праці, але коливається вона в межах 6-6,5%. Варто звернути увагу і на значну частку інших операційних витрат, яка у 2018 становить 46,35%, у 2019 – 34,73%, у 2020 – 33,94%. Достатньо висока питома вага цієї статті вимагає звернути увагу підприємства на пошук напрямів оптимізації даних витрат.

Виходячи з проведеного дослідження, стає зрозуміло, що у сучасних умовах господарювання питання аналізу матеріальних витрат є надзвичайно важливим, а використання інформаційних технологій для керування підприємством робить будь-яку компанію більш конкурентноспроможною за рахунок підвищення її адаптованості до змін ринку [3, с. 140].

Для ефективного функціонування підприємства необхідно створити інформаційну систему, яка б була здатна протягом тривалого часу задовольняти потреби підприємства. Лише великі підприємства можуть дозволити собі включати до штату фахівців, які будуть в змозі розробити та обслуговувати інформаційну систему, яка найповніше відповідатиме потребам підприємства. Тому для середніх та малих підприємств доцільніше створювати інформаційну систему на базі вже існуючих програм, різноманітність яких здатна задовольнити потреби таких підприємств.

Список використаних джерел:

1. Информационные технологии в бизнесе / Под ред. М. Желены. - СПб.: Питер, 2009. - с. 16.
2. Экономика предприятия : учебник для бакалавров / Е. Н. Клочкова, В. И. Кузнецов, Т. Е. Платонова ; под ред. Е. Н. Клочковой. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 447 с.
3. Колісник Г. М. Економічна сутність і класифікація витрат у зв'язку з узагальненням на рахунках бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Ужгородського університету* : Серія: Економіка / редкол.: В.П. Мікловда (гол. ред.), М.І. Пітюлич, С.С. Слава та ін. – Ужгород : ПП«Повч Р.М.», 2010. – Спецвип. 29. Ч.1 : Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. – С. 132–141.

Колісник Олена

доцент, к.е.н, завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Розвиток законодавства у сфері охорони природного навколишнього середовища спонукає суб'єктів господарювання до постійного удосконалення підходів щодо забезпечення раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища, у т.ч. сфери поводження з відходами. В Україні спостерігається складна ситуація з утворенням, накопиченням, зберіганням, переробкою, утилізацією та захороненням відходів, що має певні екологічні загрози та виклики. Доволі критичну оцінку системи обліку і звітності щодо відходів надають фахівці. Обов'язковою умовою ефективного управління відходами є їх облік на всіх стадіях життєвого циклу (утворення, збір, накопичення, транспортування, переробка, утилізація, знешкодження, захоронення). Саме тому, дослідження питання обліково-аналітичного забезпечення управління відходами в системі управління підприємством наразі є своєчасним та актуальним.

Дослідженню питань класифікації, оцінки та організації обліку відходів присвячено праці науковців, серед яких Герасимович А.М., Гуцайлюк З.В., Замула І.В., Сопко В.В та інші автори. Проте, питання організації обліку відходів залишаються не вирішеними, оскільки мають низку суттєвих проблем, як методичного характеру так і незацікавленістю підприємств у подальшій переробці.

Відходи - будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [1].

З огляду подальшого використання, виробничі відходи поділяють на зворотні і незворотні. Зворотні відходи розподіляються на такі, що використовуються та не використовуються у виробництві. Зворотніми відходами, що використовуються у виробництві, вважаються відходи, які можуть бути спожиті самим підприємством для виготовлення продукції основного або допоміжного виробництва. Зворотніми відходами, що не використовуються у виробництві, вважаються відходи, які можуть бути спожиті самим підприємством лише у якості матеріалів, палива, на інші господарські потреби або реалізовані на сторону. Незворотніми вважаються відходи, які не можуть бути використані при даному стані техніки, та технологічні втрати: усушка, механічні втрати, непридатні відходи тощо.

Попередньою умовою організації обліку виробничих відходів є виявлення і правильне визначення впливу їх величини на собівартість продукції. Зокрема, збільшення кількості оприбуткованих з виробництва відходів безпосередньо впливає на величину собівартості виробленої продукції в сторону її зниження. Проте їх наявність свідчить про недосконалість технології, і як наслідок, про збільшення витрачання основних видів сировини і матеріалів у порівнянні з необхідною речовинною основою виробів. Крім того, повне оприбуткування відходів, їх подальше ефективне використання впливає на кінцеві фінансово-господарські результати діяльності підприємства.

Разом з тим, необхідно дотримуватися загальних принципів обліку відходів, оскільки це підвищить ефективність процесу управління ними. До таких принципів відносять: обов'язковість оприбуткування; чіткий (налагоджений) облік руху; науково обгрутована оцінка; облік процесу переробки; облік процесу реалізації; розрахунок впливу величини і вартості відходів на собівартість основних продуктів; облік ефективності використання відходів.

Однією із головних умов подальшого ефективного використання відходів виробництва є їх обов'язкове оприбуткування. Окрім цього, повнота оприбуткування відходів безпосередньо впливає на зниження собівартості

виробленої продукції. При цьому, необхідно максимально пов'язати процес документування фактів виникнення відходів з особливостями технології виробництва і технічної документації, що використовується, а також системою матеріального стимулювання, інакше, оприбуткування вторинних матеріальних ресурсів буде неповним. Складніше досягти правильного обліку оприбуткування відходів, коли виникає необхідність обліковувати не тільки їхню кількість, а й вміст корисних речовин.

Синтетичний облік зворотніх відходів ведеться в системі рахунків бухгалтерського обліку, проте їх оприбуткування, зазвичай, не відображається на спеціальному субрахунку. Відсутність окремого рахунку для оприбуткування відходів не сприяє покращенню процесу управління ними. З огляду на це, можна запропонувати вести окремий субрахунок «Відходи виробництва» на рахунку 209 «Інші матеріали».

Отримані в ході технологічного циклу виробничі відходи підлягають не тільки кількісному відображенню, а й вартісній оцінці. Тому, дуже важливим моментом управління виробничими відходами є їх науково обгрунтована оцінка, тобто переведення вимірника із кількісного у вартісний. Ціна відходів повинна встановлюватися з врахуванням вмісту корисних речовин. А в основу оцінки виробничих відходів повинен бути покладений принцип можливостей їх подальшого використання з якомога більшою економічною вигодою.

Незважаючи на, здавалося б, чітку оцінку виробничих відходів, навряд чи можна стверджувати, що це питання повністю вирішене на практиці. Передусім, мова йде про наукове обгрунтування цієї оцінки і відображенні вартості виробничих відходів в калькуляціях собівартості основної продукції.

Нажаль, найбільш хибним моментом при визначенні ціни на виробничі відходи є неповний підрахунок всіх пов'язаних з цим витрат. Необхідно розрізняти декілька видів оцінки виробничих відходів. Вибір того чи іншого виду оцінки залежить від часу здійснення цього процесу. Маються на увазі часові моменти: оцінка виробничих відходів при їх оприбуткуванні з виробництва; оцінка виробничих відходів при відпуску у подальшу переробку

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

на самому підприємстві; оцінка виробничих відходів при реалізації стороннім покупцям.

Зрозуміло, що вартісна оцінка відходів при їх виникненні буде відрізнятися від оцінки при їх передачі для подальшої переробки або реалізації, оскільки при двох останніх випадках з'являється ряд додаткових витрат, тобто в процесі подальшого використання виробничих відходів вже необхідно визначати їх собівартість.

У тих випадках, коли подальша переробка виробничих відходів на підприємстві економічно недоцільна або технічно неможлива, іншим напрямком наступного їх використання є реалізація стороннім організаціям чи населенню. Проте, залишається проблемним, питання їх оцінка при реалізації на сторону. При цьому слід визначити фактичну собівартість відходів, шляхом підсумку їх вартості при оприбуткуванні з виробництва, витрат по зберіганню і реалізації.

Отже, питання організації аналітичного та синтетичного обліку відходів виробництва, а саме, їх склад, перелік місць утворення, матеріально-відповідальні особи, подальші напрями використання та методи оцінки, повинні бути враховані при формуванні облікової політики підприємства.

Вважаємо, що питання обліково-аналітичного забезпечення виробничих відходів, особливостей їх організації, з врахуванням викладених вище пропозицій, буде сприяти удосконаленню управління ними в умовах сталого розвитку, а саме, оприбуткуванню, руху, використанню та реалізації відходів, і що не менш важливо науково обґрунтованій оцінці, яка впливає на рівень собівартості виготовленої продукції і тим самим визначає розмір прибутку.

Список використаних джерел:

1. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80#Text>

Колісник Олена

доцент, к.е.н, завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Гордієнко Тетяна

Здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Фінансовий стан та прибутковість підприємств в сучасному ринковому середовищі залежить від ухвалення управлінських рішень, ефективність яких значною мірою визначається отриманою інформацією, яка повинна бути своєчасною, актуальною та достовірною.

Інформація в сучасних умовах посилення глобалізаційних процесів та інформатизації суспільства розглядається як стратегічний ресурс, який сприяє економії усіх видів ресурсів, а інформатизація виробництва – як чинник, що забезпечує підвищення його ефективності, зростання продуктивності праці, створює реальні можливості для виявлення інноваційних пропозицій та інтелектуалізації праці [1].

Таким чином, можна запропонувати таке визначення особливостей інформаційного забезпечення управління підприємств і організацій: це функціональний комплекс, що забезпечує органічну взаємодію технічних засобів, методів та технологій роботи з інформацією, можливість цілеспрямованого безперервного збору, пошуку, групування, аналізу, зберігання та поширення інформації серед зацікавлених менеджерів підприємств і організацій, а також надходження своєчасної, достовірної та повної інформації про стан та параметри функціонування певних об'єктів управління через визначені проміжки часу або відповідно до їх запитів; відображає інформацію щодо стану керованого об'єкта і є основою для прийняття управлінських рішень; формує інформацію, яка складається з важливих даних та не дає відволікатись менеджерам на зайву та громіздку інформацію, сприяючи ефективній реалізації процесу управління та враховуючи інформаційні потреби всіх користувачів [2].

Для ефективного управління діяльністю підприємства необхідною є внутрішня і зовнішня інформація. Внутрішня інформація – це оперативна, облікова та контрольна, яка достовірно і повно відображає стан підприємства. Зовнішня інформація, утворюється під впливом неконтрольованих факторів, які діють за межами підприємства.

Одним із основних елементів інформаційного забезпечення є обліково-аналітичне забезпечення, яке, визначають як облікову-аналітичну систему підприємства [3].

Обліково-аналітична система посідає одне з провідних місць у системі економічної інформації. Інформаційна система управління об'єднує низку підсистем, які генерують інформацію про діяльність підприємства, придатну для прийняття управлінських рішень. До цієї системи належить система бухгалтерського обліку, інформації маркетингу, інформації постачання, інші інформаційні системи. У межах обліково-аналітичної системи формується обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством [4].

Облікова інформація формується на стадіях виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення та узагальнення. Головна її цінність та ефективність простежується у зв'язку з терміном «аналітична інформація». При цьому аналітична інформація є складовою облікової інформаційної сукупності, що відповідає вимогам аналітичності. Обліково-аналітична інформація є основою обліково-аналітичного забезпечення, тобто процесу, який гарантує збір, обробку, передачу і аналіз обліково-аналітичної інформації, її необхідну кількість і якість з метою використання результатів для прийняття ефективних управлінських рішень.

Обліково-аналітичну інформацію з метою її ефективного використання можна класифікувати за різними ознаками: за видами, повнотою, стабільністю, достовірністю, своєчасністю, способом передачі. Важливим класифікатором обліково-аналітичної інформації є її групування за формою і змістом, структурою і призначенням, властивостями та значенням окремих її видів. Форма і призначення облікової інформації визначається місцем її в системі

менеджменту, рівнем повноти і зрозумілості, джерелами виникнення і використання. Успішне вирішення завдань обліку в системі управління економікою підприємства можливе при отриманні якісної і достовірної, найбільш повної і своєчасної інформації [5].

Інформаційне забезпечення є важливим елементом автоматизованих інформаційних систем обліку, призначених для відображення інформації, що характеризує стан керованого об'єкта і є основою для прийняття управлінських рішень.

Інформаційне забезпечення, що базується на широкому застосуванні нових інформаційних технологій, засобів комп'ютерної та комунікаційної техніки, дає змогу підвищувати ефективність роботи підприємств і організацій у декілька разів, оптимізувати за заданими критеріями використання ресурсів, скорочувати документообіг з переходом до електронних технологій управління [2]. У межах обліково-аналітичної системи повинно формуватися таке обліково-аналітичне забезпечення, яке дозволить генерувати оперативну, тактичну та стратегічну інформацію та яке відповідає інформаційним потребам менеджменту. Чітке і правильне визначення сутності обліково-аналітичної системи та етапів, за яких досягається якість і доцільність обліково-аналітичного забезпечення, буде сприяти отриманню інформації зовнішніми та внутрішніми користувачами, а також керівництвом для реалізації всіх функцій управління [4].

З метою розвитку обліково-аналітичної системи необхідно використовувати інтегрований підхід до розуміння сутності обліково-аналітичного забезпечення, який передбачає його розгляд як сукупність різних видів обліково-аналітичної інформації.

Список використаних джерел:

1. Боженко О.М. Інформаційне забезпечення управління потенціалом підприємства. Наукові записки. Економічні науки. 2016/2 (53). С. 189-197.

2. Палагута С.С. Особливості інформаційного забезпечення управління підприємств і організацій. Економіка та управління підприємствами. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 16. 2017 р. С. 418-421.

3. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу. Монографія. Чернігів: Видавець Лозовий В.М. 2014. 384 с.

4. Будько О. Формування цілісної обліково-аналітичної системи суб'єктів господарювання. Економічний аналіз. Вип. 12. Ч.4. 2013 р. С. 192-196.

5. Юзва Р.П. Обліково-аналітична система – інформаційне забезпечення управління підприємством. Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/oblikovo-analitichna-sistema-informaciyne-zabezpechennya-upravlinnya-pidpriemstvom.html>

Коломієць Діана

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Колісник Олена

доцент, к.е.н, завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Ефективність прийняття управлінських рішень потребує аналізу і оцінки інформації як на мікрорівні (облікова інформація, фінансова звітність, звіти спеціалістів тощо), так і макрорівні (аналіз нормативно-законодавчих документів, статистичних даних про зміни в галузі в країні, регіоні та інших політичних факторів). Поняття “інформація” є одним із фундаментальних у сучасній науці. Інформацію поряд з матерією й енергією розглядають як найважливіший ресурс. Очевидно, що трактування терміна “інформація” на інтуїтивному та правовому рівнях не дають змогу належно розкрити сутність такої складної економічної категорії економіки та управління, як “обліково-аналітична інформація”.

На думку І. Бенке, розроблення економічної політики в усіх її аспектах неодмінно вимагає надійного інформаційного фундаменту. Участь населення в економічному, соціальному і політичному житті може бути повноцінним тільки тоді, коли населення добре проінформоване, його знання базуються на точній і найсвіжійшій інформації, включаючи об'єктивні та якнайповніші дані.

У загальному розумінні інформацію розглядають як факти, дані, спостереження, сприйняття і все інше, що якимось чином розширює наші знання. Цивільним кодексом України визначено, що інформація – це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що мали або мають місце у суспільстві, державі та навколишньому середовищі [1]. У вітчизняному законодавстві існує ще кілька визначень цього поняття, проте за винятком наведеної в них окремої деталізації форм, вигляду та носіїв інформації, вони не доповнюють сутності даного поняття. У широкому розумінні інформація – це відображення реального світу, що можна подати у вигляді сукупності об'єктів і процесів, а знання показують усвідомлену інформацію.

З розвитком підприємництва інформація відіграє все більш важливу роль у міжнародному бізнесі і як ресурс, і як товар, оскільки всі бізнес-процеси певною мірою залежать від інформації. Управління бізнесом, таким чином, включає отримання, інтерпретацію і зберігання інформації, що стосується фактів господарського життя. Економічна інформація має значення у випадку, коли нею можна скористатися (вона є доречною), а тому поняття інформації є невіддільне від інформаційних процесів. Інформаційний процес – це процес, що використовує сукупність засобів і методів збирання, обробки і передавання певної інформації. Корисність інформації оцінюється на підставі її впливу на процес досягнення мети. Таким чином, виникає необхідність раціоналізації обліково-інформаційного забезпечення підприємницької діяльності з кількісної, якісної, тимчасової, організаційної і економічної точок зору. У такому разі можна припустити, що якість управлінських рішень залежить від кількості (обсягу) обліково-аналітичної інформації, можливості її обробки, а також

прикладного характеру. Обсяг даної інформації визначається потребою, а також попитом і пропозицією. Непоінформованість управлінського персоналу призводить до ухвалення рішень, що містять ту або іншу частку ризику неотримання запланованої вигоди, яка повинна відбутися після виконання управлінських рішень.

Основною метою інформаційного забезпечення підприємницької діяльності є побудова інформаційних потоків (упорядкована сукупність даних, необхідних для вирішення конкретних завдань) та способів їх отримання, що дасть змогу на їх основі більш точно, з мінімальним рівнем невизначеності формувати потрібні знання та приймати ефективні рішення. Основним завданням обліково-аналітичної інформації в інвестиційному процесі є надання його учасникам (інвесторам, акціонерам, адміністративному персоналу тощо) певних знань як про внутрішнє середовище фірми, щодо фінансово-господарської діяльності, так і про зовнішнє середовище, в якому функціонує фірма з метою прийняття своєчасних рішень для зменшення або уникнення інвестиційних ризиків. Інформаційне забезпечення фінансово-господарської діяльності має складну структуру і визначається різними чинниками: рівнем управління, цільовим призначенням інформації, складом користувачів. Бухгалтерський облік – це суспільна наука, що формує інформаційну систему про наявність та рух активів підприємства, здійснення основних господарських процесів, яку можна використовувати в діяльності підприємства, а діяльність підприємства здійснює різнобічний вплив на суспільство [2]. Розрахунки вчених-економістів показують, що на долю обліково-аналітичної інформації припадає близько 70% загального обсягу економічної інформації. Зв'язок бухгалтерського обліку з управлінням був помічений вже давно. Управляти — означає ухвалювати рішення. Але усвідомлені і виправдані рішення можна ухвалювати тільки на основі достовірної інформації. Відомі вчені у галузі міжнародного бухгалтерського обліку Сідней Дж. Грей і Белверд Е. Нідлз відзначають, що бухгалтерський облік –це інформаційна система, яка вимірює, обробляє і передає фінансову інформацію про підприємство.

Оцінюючи показники фінансової звітності, слід відзначити, що наведена в ній інформація недостатня для ухвалення управлінських економічних рішень. Інформація для управлінських цілей може бути сформована в системі обліку і представлена різними способами. Ідеальна база даних складається з численних деталізованих мікрокомпонентів інформації, які можуть використовуватися для забезпечення значної кількості поставлених завдань. Бухгалтери обробляють інформацію з урахуванням практичних потреб різних зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Визначаючи всі переваги бухгалтерського балансу як основної форми фінансової звітності, він не дає змоги визначити та зіставити з аналогами на звітну дату склад і структуру майна підприємства, оскільки для цього потрібно вивчати і принципи облікової політики, фінансово-господарську діяльність у динаміці за кілька років, компетентність та досвідченість управлінського персоналу, сегменти ринку, обрані для діяльності підприємства, та інші як внутрішні, так і зовнішні фактори. Тільки такий комплексний підхід допоможе визначити наближені показники до реальної фінансово-господарської діяльності.

Таким чином, бухгалтерський баланс та інші основні форми фінансової звітності є недостатньою інформативною базою для аналізу й оцінки фінансового стану підприємства. Вони в основному відображають фінансові результати минулих подій і містять не повну інформацію, корисну для ухвалення управлінських рішень, а також не дозволяють визначити майбутні грошові потоки суб'єкта, ефективність використання ресурсів, залучення позикових коштів, доцільності збільшення власного капіталу, його рентабельність. Ефективно побудований управлінський облік дозволяє це зробити оперативно і з високою мірою достовірності.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Бондар М. І. Обліково-аналітична інформація в управлінні інвестиційною діяльністю підприємства. Формування ринкової економіки : зб. наук. праць. КНЕУ. 2007. Вип. 17. С.363–375.

Коляда Тетяна,

Здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник:

Сторожук Т.М.

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського
Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Нині реалізація стратегічних і тактичних цілей, спрямованих на забезпечення стійкого фінансово-майнового стану підприємства, значною мірою досягається завдяки ефективному використанню економічних ресурсів: трудових, матеріальних, фінансових, нематеріальних й інформаційних. Одним із важливих чинників, що впливає на належне управління підприємством є використання точної, оперативної та якісної інформації стосовно економічних ресурсів, доходів, витрат й результатів діяльності.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення представляє собою сукупність процесу збору, підготовки, реєстрації та зведення облікової інформації підприємств залежно від законодавчо встановленої системи ведення обліку, і проведеного на основі цієї інформації глибокого аналізу із застосуванням певних методів і прийомів [1].

В авторефераті Р.Юзви міститься таке визначення обліково-аналітичного забезпечення: «сукупність облікових і аналітичних процесів, об'єднаних у обліково-аналітичну систему та спрямованих на задоволення інформаційних потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно з визначеними цілями, а також нормативно-правовим, методичним, організаційним, програмним, математичним, технічним та ергономічним забезпеченнями» [6].

Гудзинський О.Д. визначає, що обліково-аналітична система - це "інтегрована система прийомів обліково-аналітичного забезпечення менеджменту шляхом здійснення специфічних внутрішньо системних та загальносистемних функцій" [2].

Тітаренко Г.Б., Корінько М.Д. [5] дають трактування обліково-аналітичної системи як системи, що базується на даних бухгалтерського обліку, включаючи оперативні дані і використовує для економічного аналізу статистичну, виробничу та довідкову та інші види інформації. Тому обліково-аналітична система являє собою збір, опрацювання та оцінку всіх видів інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень на макро- і макrorівнях.

Сучасна система управління підприємством прямо залежить від інформаційного забезпечення про його фінансовий стан та результати діяльності. Як зазначає В.П. Пантелєєв, інформаційне забезпечення – це цілеспрямована робота зі збору інформації, її реєстрації, передавання, обробки, узагальнення, зберігання та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для управління[4].

Користувачі фінансових звітів зацікавлені в трьох типах інформації:

- 1) Інформація про діяльність в минулому дає змогу оцінити успішність діяльності підприємства та ефективність управління.
- 2) Інформація про поточний стан підприємства дозволяє оцінити успіхи і невдачі, але найважливішим є те, що користувачі забезпечуються необхідною інформацією для оцінки переміщення грошових коштів і потенційного прибутку підприємства.
- 3) Інформація про діяльність підприємства в майбутньому [3].

Показники результатів діяльності формуються за даними фінансового та управлінського обліку, які об'єднуються в обліково-аналітичній системі підприємства і являють обліково-аналітичну інформацію.

Обліково-аналітична інформація формується в обліково-аналітичній системі, яка об'єднує роботу бухгалтерії, економічної служби, віділу кадрів та

інших служб підприємства. Така система повинна забезпечувати користувачів всією необхідною інформацією, що міститься в облікових регістрах та внутрігосподарській звітності, і тим самим створювати умови управлінському персоналу для комплексного оцінювання діяльності підприємства та прийняття обґрунтованих рішень. Схема обліково-аналітичної системи складається з трьох послідовних етапів, які проходить інформація призначена управлінському персоналу: фіксування фактів здійснення операцій, перевірка достовірності інформації та аналіз одержаних даних. В даній схемі включено етап перевірки на рівні внутрішнього контролю (аудиту), на якому буде перевірятись облікова інформація, що надходить аналітичному відділу та керівнику підприємства. На нашу думку, необхідність включення етапу внутрішнього контролю або аудиту зумовлена необхідністю виконання головних вимог до інформації – це правдивість, точність, достовірність. Аналіз результатів діяльності здійснюється в кінці звітного періоду за даними фінансової звітності, яка в свою чергу складається бухгалтерською службою на підставі даних бухгалтерського обліку. Тому коли аналітичний відділ одержує інформацію вона повинна відповідати основним вимогам. Для цього на етапі контролю перевіряється достовірність відображення облікової інформації в звітності, а при необхідності і в регістрах аналітичного та синтетичного обліку. У такий спосіб запропоновані аргументи організації обліково-аналітичної системи підприємства забезпечать аналітичний відділ інформацією для результатів діяльності, яка буде відповідати головним вимогам: відсутність систематичних помилок, точність, повнота, корисність, значимість, достовірність, порівнянність. Вважаємо, що обліково-аналітична система представляє собою збір, реєстрацію, опрацювання облікової інформації на етапі бухгалтерського обліку, контроль і перевірку на етапі аудиту, планування, прогнозування на етапі аналітичної роботи, з метою надання користувачам достовірної і неупередженої інформації.

Список використаних джерел

1. Вольська В. В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств / В. В. Вольська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — 2012. — № 3 (24). — С. 83–88.

2. Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. — 2008. — № 3. — С. 89–93.

3. Гуцаленко Л. Стратегічний облік і контроль у формуванні фінансових результатів / Л. Гуцаленко // Бухгалтерський облік і аудит. — 2010. — № 12. — С. 24–32.

4. Пантелєєв В.П. Аудит / В.П. Пантелєєв. — К.: "Видавничий дім "Професіонал", 2008. — С. 158.

5. Тітаренко Г.Б. Методичні підходи для побудови обліково-аналітичної системи з використанням експертних оцінок / Г.Б. Тітаренко, М.Д. Корінько // Облік і фінанси АПК. — 2010. — № 4. — С. 66–69.

6. Юзва Р. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук спец.: 08.00.09 / Р.П. Юзва; Тернопільський національний економічний університет. — 2011. — 20 с.

Конончук Катерина

Здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Колісник Олена

доцент, к.е.н., завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ПЕРСПЕКТИВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

XXI століття – це новий етап у розвитку виробництва під час якого розпочалася трансформація умов виробництва та активна діджиталізація соціально-економічних процесів. Автоматизовані технології стали буденністю. Докорінні трансформаційні процеси в наш час відбуваються в усіх сферах нашого життя. Національна економіка характеризується розширенням сфери послуг і наукомісткого сектору, зростанням мобільності грошових ресурсів та персоналу, збільшенням частки зайнятих у галузі інновацій і новітніх технологій.

Все більше процесів стають автоматизованими, а працівники лише обслуговують дане обладнання. При таких змінах потрібна трансформація з боку економічної теорії, а також з боку бухгалтерського обліку. Дослідження методичних аспектів автоматизації обліку та застосування інформаційних систем в бухгалтерському обліку проводили Ф. Ф. Бутинець, С. О. Власюк, В. М. Жук, С. В. Івахненко, Л. О. Терещенко та інші.

Головним інструментом який робить будь що конкурентоспроможним є інформація. Для отримання корисної інформації, яка може бути використана в економічних процесах проводяться процеси збору, зберігання, опису та обробки даних. Використання цифрових технологій не вимагає зосередження на виключно новітніх технологіях. Такі здатності фахівця як вміння оцінювати, робити аналітичні висновки та стратегічні пропозиції має набагато більшу цінність. Завдяки поєднанню інновацій технологічного напрямку таких як штучний інтелект, блокчейн та ін., разом з обліковими компетентностями досягається найбільша ефективність.

Діджиталізація - загальний термін для позначення цифрової трансформації суспільства та економіки. Він описує перехід від індустріальної

епохи й аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі.

Основна мета цифровізації полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Такий приріст є можливим лише тоді, коли ідеї, дії, ініціативи та програми, які стосуються цифровізації, будуть інтегровані, зокрема, в національні, регіональні, галузеві стратегії і програми розвитку [1].

Розвиток бухгалтерського обліку за умови цифровізації суспільно-економічних відносин здебільшого пов'язаний із впровадженням ІТ-інструментів та технологій, спрямованих на подолання недоліків існуючої контрольно-аналітичної та облікової системи. Намагання підвищити зрозумілість, лаконічність та релевантність інформаційного забезпечення управління стає рушійною силою у створенні ефективного бухгалтерського підрозділу, де розуміють управлінські стратегії та цілі, а кожне завдання виконують через перспективу подолання надмірно тривалих або необов'язкових складних процедур з помилковими або малокорисними результатами [2].

Впровадження діджиталізації та застосування інновацій ІТ-сфери є особливо важливим в наш час. Такі завдання як: бухгалтерський облік господарських операцій в режимі реального часу, тобто збір інформації, а також її угруповання та впорядкування; пришвидшення обміну як первинними так і звітними електронними даними, а також швидкий доступ до них; зменшення часу між надходженням інформації та занесенням її в базу даних завдяки програмі BigData, мінімізація ризиків пов'язаних з виникненням помилок в обліку, які можуть призвести до викривлення та перекручування інформації в бухгалтерському обліку; інтеграції всіх рівнів обліку, що допоможе у створенні єдиної інформаційної бази; забезпечення ефективного контролю використовуючи штучний інтелект, а також модернізацію

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

математичного моделювання сучасними інноваціями, вирішуються завдяки діджиталізації облікових процедур.

Загальний механізм цифровізації бухгалтерського обліку стане синергетичним поєднанням елементів:

- політики модернізації бухгалтерського обліку;
- створення сприятливого середовища;
- розгалуження цифрової інфраструктури;
- впровадження та об'єднання в єдиний кіберфізичний простір цифрових рішень;
- інтеграція внутрішніх процесів із зовнішніми платформами [3].

Підводячи підсумки, можна сказати, що діджиталізація бухгалтерського обліку є кроком який стає важливим та обов'язковим для того щоб функціонування організації було ефективним, особливо за умови культурних і фахових змін, а також фінансових інвестицій. Визначено цифровізація в обліку – модернізація облікових процесів електронно-цифровими пристроями, засобами, системами; налагодження електронно-комунікаційного обміну інформацією між ними; побудова інтегральної взаємодії віртуального та реального середовища відображення бізнес-процесів.

Інформаційно-комунікаційні та цифрові технології надають можливість інтенсифікувати контрольні-облікові та управлінські процеси. Таким чином, якісна ІТ-модернізація бухгалтерського обліку не тільки створить єдиний інформаційний простір, але й покращить якість управління на всіх рівнях. При цьому акценти будуть зміщені на питання, що вимагатимуть власного судження бухгалтера: складні нетипові операції, ефективні механізми внутрішнього контролю, аналітика та прогнозування, оцінка [3].

Список використаних джерел;

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс]: Урядовий портал. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoyi->

2. Н.Л. Шишкова. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. Режим доступу: https://ev.nmu.org.ua/docs/2019/3/EV20193_146-159.pdf

3. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. Режим доступу: <URL:http://www.afj.org.ua/ua/article/631>

Король Світлана

доцент, д.е.н., професор кафедри обліку та оподаткування,

Ромашко Ольга

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Київський національний торговельно-економічний університет

**ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ: ІНФОРМАЦІЯ «ПРО» ЧИ «ДЛЯ»
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ?**

Управління підприємством історично зумовило виникнення, формування і безперервне вдосконалення системи обліку і звітності. Ключовим факторами і каталізаторами цього процесу були і залишаються інформаційні запити осіб, на яких покладений обов'язок приймати оперативні і стратегічні господарські рішення і які, водночас, наділені правом вимагати необхідну для цього інформацію. Разом з тим, в останні десятиріччя спостерігаємо тенденцію, коли через низку факторів економічного та неекономічного характеру цілий ряд зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів цікавлять питання про те, як управляють підприємством.

Такого роду питання набувають все ширшого контексту не лише через коло проблем, на виникнення і розв'язання яких має економічний, екологічний і соціальний вплив кожне підприємство незалежно від його розмірів і сфери діяльності, але й через потенційну можливість отримання доступу до інформації про це широким загалом. При цьому зацікавлені сторони

використовують всі доступні для них джерела і платформи (зокрема, такі як електронний ресурс <https://youcontrol.com.ua/>, офіційні сайти компаній та організацій, дані рейтингів і конкурсів, публікації у засобах масової інформації та ін.). Для цього створені відповідні технологічні інструменти. За цих умов в інтересах підприємства доносити до користувачів потрібну інформацію з першоджерела – самостійно через доступні для зацікавлених сторін канали.

Невідворотною реальністю став той факт, що на додачу до традиційних обов'язкових звітів (зокрема, фінансових, податкових, статистичних) суб'єкти господарювання на добровільних засадах, на вимогу законодавства або важливих для них стейкхолдерів складають нові звіти у довільній формі або з урахуванням вимог і рекомендацій певних міжнародних і регіональних організацій (наприклад, Глобального договору ООН, Глобальної ініціативи зі звітності у сфері сталого розвитку, Міжнародного комітету з інтегрованої звітності, Рада ЄС). При цьому спостерігаємо тенденцію щодо опублікування інформації про важливі економічні, екологічні та/або соціальні аспекти діяльності підприємств, а також про підходи до управління (Environmental, social and corporate governance, ESG). Саме у такому контексті вимагають розкриття інформації, наприклад, Рада зі стандартів бухгалтерського обліку щодо сталого розвитку (через стандарти SASB [1]) та Міжнародний комітет з інтегрованої звітності (через оновлену International Integrated Reporting Framework [2]). А Директива 2014/95 / ЄС [3], як згодом і Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» за внесеними змінами, передбачає опублікування звіту про управління.

Зауважимо, що Директива 2014/95 / ЄС серед іншої нефінансової інформації, що підлягає розкриттю (зокрема щодо таких аспектів, як охорона навколишнього середовища, ряд питань соціального характеру) вказує на необхідність включення до звіту про управління питань, які фактично характеризують підходи до управління, а саме: опис політики, результатів і ризиків, пов'язаних з вищезазначеними питаннями [3].

У свою чергу, інтегрований звіт є коротким повідомленням про те, як стратегія, управління, результати діяльності та перспективи організації в контексті її зовнішнього середовища призводять до створення вартості в короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі [2]. А у проєкті Концептуальної основи SASB зазначено, що відповідні стандарти розроблені головним чином для сприяння розкриттю інформації, яка корисна інвесторам, позикодавцям та іншим кредиторам [4]. Аналогічний підхід, як відомо, застосований у міжнародних стандартах фінансової звітності та Міжнародній основі інтегрованої звітності.

Разом з тим, серед «кінцевих користувачів» інформації поряд з інвесторами та іншими зацікавленими сторонами, такими як громадянське суспільство, громади, працівники, клієнти, уряди та постачальники, які будуть використовувати представлені дані та проводити аналіз), SASB називає *керівників вищої ланки* [4]. На підтвердження цього у проєкті Концептуальної основи SASB стверджується, що як і традиційний фінансовий бухгалтерський облік, облік стійкості (*примітка автора: а отже і відповідна звітність*) не лише покращує зовнішні розкриття інформації компанії, але також може слугувати *корисним інструментом для управління та прийняття рішень керівництвом* [1].

Зазначені питання представляють інтерес для менеджерів підприємств з метою оцінки результатів діяльності, формування стратегії та визначення вартості бізнесу. Цікаво, що про це безпосередньо йдеться у Директиві 2014/95 / ЄС. Підкреслюється, що «розкриття нефінансової інформації має життєво важливе значення для управління змінами на шляху до побудови стійкої глобальної економіки шляхом поєднання довгострокової прибутковості із соціальною справедливістю та захистом навколишнього середовища» і зрештою «у цьому контексті, розкриття нефінансової інформації допомагає проводити *...управління діяльністю підприємств*» [3]. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає звіт про управління як документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка

характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності. На відміну від Консолідованої основи фінансової звітності та директив ЄС, даний Закон взагалі залишає поза увагою таке питання як мета складання фінансової звітності, а тим більше корисність цієї інформації для менеджменту. Тобто, слід визнати, що питання, важливі для тих чи інших користувачів звітності, не повинні залишатись поза увагою керівників підприємств.

На практиці, далеко не всі вітчизняні підприємства складають звіт про управління. Постає риторичне питання щодо урахування при прийнятті рішень їх керівниками інформації про екологічні та соціальні аспекти економічної діяльності, її впливу на тих стейкхолдерів, що не є постачальниками фінансового капіталу.

Подальші зусилля наукової спільноти слід спрямувати на те, щоб топові теми звітів про сталий розвиток стали актуальними для вітчизняного бізнесу, а звіт про управління при правильному підході – шляхом наближення до світових стандартів бізнесу та менеджменту, коли підвищення вартості підприємства прямо пов'язане з його здатністю робити це без шкоди для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел:

1. SASB & Other ESG Frameworks: Sustainability Accounting Standards Board. URL: <https://www.sasb.org/about/sasb-and-other-esg-frameworks/>.
2. International Integrated Reporting Framework: International Integrated Reporting Council. URL: <https://integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>.
3. Директива 2014/95 / ЄС (неофіційний переклад). Електронне видання «Вісник МСФЗ». URL: https://msfz.ligazakon.ua/magazine_article/FZZ00125.
4. Conceptual Framework: Sustainability Accounting Standards Board. URL: <https://www.sasb.org/wp-content/uploads/2020/08/Invitation-to-Comment-SASB-CF-RoP.pdf>

Косата Інна

к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Зернова Вікторія

студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти кафедри статистики, обліку та аудиту

Харківський національний університет

імені В.Н. Каразіна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ОГЛЯД ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У сучасному світі цифровізація зачіпає всю систему інформаційного забезпечення соціально-економічних процесів. Варто зазначити, що значну роль в цій системі відіграє бухгалтерський облік з його функціоналом збирання, зберігання, обробки та надання економічної інформації про господарську діяльність суб'єктів.

Цифровізація бухгалтерського обліку – це процес трансформації облікових процесів за допомогою сучасних економічних, організаційно-управлінських, інституційних нововведень. При цьому розвиток бухгалтерського обліку за умови цифровізації суспільно-економічних відносин здебільшого пов'язаний із впровадженням ІТ-інструментів та технологій, спрямованих на подолання недоліків існуючої контрольної-аналітичної та облікової системи. Застосування ІТ-новацій в бухгалтерському обліку дозволяє вирішувати нові завдання, модернізувати концепції обробки та передачі інформації, сприяє зростанню ефективності облікових процесів.

Глибинні наслідки цифровізації бухгалтерського обліку можливі за умови синергії нових концепцій обробки та передачі інформації:

RTA (Real Time Accounting) – бухгалтерський облік господарських операцій в режимі реального часу.

EDI (Electronic Data Interchange) – процес електронного обміну стандартизованою бізнес-інформацією, закликаний замінити паперову документацію.

XBRL (eXtensible Business Reporting Language) – розширена мова фінансової, управлінської, податкової звітності різних сфер бізнесу. XBRL – це

стандарт підготовки фінансової звітності, заснований на технологіях штучного інтелекту, який призначений для підтримки всіх сучасних аспектів звітності. Він значно покращує та спрощує керування даними в бізнес-звітах.

«Хмарні технології» обчислення, які забезпечують облікові операції, що базуються на хмарах. Вони покликані оптимізувати процеси з обробки і збереження інформації щодо господарської діяльності.

AI (Штучний інтелект) – модернізація математичного моделювання сучасними технологічними інноваціями. У бухгалтерському обліку AI здатний збирати, обробляти та аналізувати величезні масиви інформації в найкоротші терміни, зробивши цей процес більш ефективним і скоротивши кількість помилок.

BigData – сукупність методів, підходів і інструментів обробки структурованих і неструктурованих даних величезних обсягів і значного різноманіття. Використовується у розрахунках для підвищення ефективності, точності та швидкості.

Блокчейн (Blockchain) – розподілена система даних (бухгалтерська книга), при якій у кожного учасника процесу зберігається повна інформація щодо всіх транзакцій. Блокчейн забезпечує систематизацію і ефективний контроль, застосовується в тому числі для аналізу даних і підтвердження їх достовірності.

М'які цифрові інфраструктури (інфраструктура відкритих даних, інфраструктура електронних розрахунків та транзакцій, інфраструктура ідентифікації та довіри, інфраструктура інтероперабельності, інфраструктура електронної комерції та онлайн-взаємодії суб'єктів бізнесу).

Синергетичний потенціал мобільних, соціальних, «хмарних» технологій, технологій аналізу даних, Інтернету речей в сукупності здатний привести до трансформаційних змін в бухгалтерському обліку, підвищити його ефективність, цінність для процесів управління [2, с. 148].

Цифровий бухгалтерський облік обов'язково передбачає такі інформаційні системи управління, як:

ERP (Enterprise Resource Planning) – комплексна інформаційна система для ідентифікації, управління і планування ресурсів на підприємстві. ERP система включає управління фінансовими ресурсами, управління трудовими ресурсами, управління активами, взаємодію з партнерами і облік історії операцій клієнтів.

CRM (Customer Relationship Management) – це система управління взаємовідносинами з клієнтами на підприємстві.

SCM (Supply Chain Management) – це система управління ланцюгами постачання на підприємстві [1, с. 139].

В період цифрової трансформації суспільно-економічних відносин цифровізація бухгалтерського обліку стає обов'язковим і важливим кроком для ефективного функціонування організації. Використання інноваційно-інформаційних технологій в бухгалтерському обліку сприяє підвищенню ефективності та якості роботи бухгалтера, поліпшенню процесу контролю за фінансовою діяльністю підприємства та в цілому дає можливості для прискорення, здешевлення, формалізації та розвитку облікового процесу.

Список використаних джерел:

1. Плікус І.Й., Ганус І.С., Осадча О.О. Огляд інноваційно-інформаційних технологій бухгалтерського обліку. *Розвиток національних фінансово-економічних систем в умовах глобалізації* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції пам'яті професора М.Г. Михайлова (м. Суми, 22 листопада 2018 р.). Суми: СНАУ, 2018. С. 138-141.

2. Шишкова Н.Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. *Економічний вісник Дніпровської політехніки. Рубрика «Економіка підприємства»*, 2019. № 3. С. 146-159.

Краєвський В. М., д.е.н., професор

Університет державної фіскальної служби України

Костенко О. М., к.е.н., доцент

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

КОНВЕРГЕНЦІЯ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЗА ЦІЛЬОВОЮ ФУНКЦІЄЮ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ У ЇХ ПРИЗНАЧЕННІ

Обліково-інформаційні системи на різних рівнях управління вирішують властиві та актуальні для них завдання, але в процесі їх взаємодії з'являються нові проблеми, яких стає все більше. Після досягнення певного кількісного і якісного рівня виникає наступний щабель обліково-інформаційної системи, для якої завдання нижчої системи стають несуттєвими. Такі демаркаційні процеси в обліково-інформаційних системах унеможливають отримання об'єктивної інформації, що в свою чергу призводить до неоднозначної оцінки в аксіологічних різнорівневих дослідженнях.

Зазначені проблеми спонукають до конвергенції обліково-інформаційних систем, їх скоординованої взаємодії у процесі обліково-інформаційного забезпечення з метою досягнення транспарентності (доступності інформації; відкритості, прозорості самих обліково-інформаційних систем), переосмислення місця і ролі обліку та статистики в інформаційному середовищі.

Пошук шляхів гармонізації різних обліково-інформаційних систем у сучасних умовах має спрямовуватись на відображення соціально-екологічної складової, що стає вирішальною у забезпеченні економічного зростання. Така тенденція обумовлює переосмислення місця і ролі соціальної і екологічної сфер в системі прогресивних структурних зрушень і напрямків суспільного прогресу та вимагає відповідного обліково-інформаційного відображення на різних рівнях управління.

Актуальність зазначеного обумовлена необхідністю поглибленого вивчення теоретичних та методологічних засад формування обліково-

інформаційних систем, що характеризують стан, процеси накопичення, використання та відтворення національного багатства на різних рівнях управління. Амбівалентність економічної категорії призводить до метонімічного сприйняття інформаційних потоків, що в свою чергу посилює обструктивні процеси при висвітленні реального стану національного багатства [1, 5].

Проблеми визначення складу національного багатства і як результат відображення його в обліково-інформаційних системах, способи вивчення закономірностей його формування й використання і, як наслідок, аналіз та проектування оптимізації структури співвідношень і пропорцій в економічних системах, змінювалися одночасно з генезою самої економічної науки. Відтак, фундаментальними підвалинами є тематичний доробок із встановленої проблематики таких корифеїв-класиків, як: Ф. Кене, Д. Рікардо, Дж.М.Кейнс, А. Сміт, К. Маркс, А. Маршал та інших.

Що стосується авторів сучасників, варто відмітити суттєвий вклад в компліментарність адитивності чинників еволюції змісту досліджуваного поняття Б. М. Данилишина, С. І. Дорогунцова, В. А. Лук'яніхіна, Л. І. Максиміва, Л. Г. Мельника, М. Д. Руденко, В. К. Савчука, В. М. Трегобчука, М. Г. Чумаченко, М. К. Шапочки, В. О. Шевчука, В. Я. Шевчука.

Обліковий аспект термінологічного сканування об'єкту наукового пошуку превалює в роботах Ф. Ф. Бутинця, А. М. Герасимовича, М.Я.Дем'яненка, В.М.Жука І. В. Замули, Г. Г. Кірейцева, Н. М. Малюги, Е. К. Муруєвої, В. З. Папінко, М. С. Пушкара, П.Т.Саблука, Я. В. Соколова, Х. Хендриксена, С. Шелтеггер.

Апріорність соціального детермінізму та екологічної модерації в поглядах на національне багатство розкривається у дослідженнях проблем співвідношення економіки та екології, виконанням обліком його соціальної функції, питаннях теорії та методології міжнародної системи корпоративної соціальної звітності та апостеріоризується працями Р. Андерсона, Н. Бедфорда, А. Белла, М. І. Бондара, К. Ван Персема, С. Ф. Голова, Р. Грея, К. Дігана, М.

Добії, Л. М. Кіндрацької, Д. Коллісона, Я. Д. Крупки, Е. Леоте, М. Р. Метьюса, С. Моблея, Д. Оуена, Л. Паркера, М. Х. Перери, О. М. Петрука, К. Раманатана, Ж. Рішара, , В. В. Сопка, О. М. Харитонові, Ю. С. Цаль-Цалка, Л. В. Чижевської.

В той же час, на периферії уваги вченої спільноти залишиється контроверза обліково-інформаційної методології вартісного відображення формування і використання структурних елементів національного багатства, яка обумовлює нагальну необхідність поглибленого дослідження параметрів статички в засобах його сприйняття, а також індикаторів динаміки в механізмах формування й праксеологічного застосування. Не будучи винятковим надбанням якогось одного напрямку економічної теорії, в даний час концепція національного багатства, активно використовується в теоретичному та методологічному апараті самих різних економічних досліджень. Проте уявлення про джерела і, головне про результати соціально-економічного прогресу сучасного суспільства все більш орієнтується на глобальні якісні характеристики. Таке розуміння філософії економічного зростання неминуче має знайти відображення в облікових економічних дослідженнях, з акцентом на ключові аспекти інформаційного забезпечення пізнання сутності та критеріїв сучасного соціально економічного прогресу, його передумов, загальних принципів взаємодії людини, суспільного виробництва і природи [6].

Відтак, за розглянутим контекстом конвергенції обліково-інформаційних систем управління за цільовою функцією транспарентності у їх призначенні, подальші дослідження у цьому напрямку повинні сприяти розв'язанню наступних задач [2, 3, 4, 7]:

- узгоджувати понятійно-термінологічний апарат сутнісно-змістовного наповнення категорії «національне багатство», що резюмовано відображає процес відтворення суспільного продукту;

- розкривати зміст національного багатства, визначати чинники легітимізації його вжитку як системоутворюючої основи екзистенціально-гуманістичних підвалин усвідомлення суспільних взаємовідносин;

- удосконалювати методичні підходи формування національного багатства за його системоутворюючими елементами через поєднання загальнотеоретичного і конкретно історичного підходу до розуміння як самої сутності багатства, так і в більш широкому плані джерел і економічних механізмів його накопичення й суспільного розподілу;

- деталізувати організаційні положення розробки облікової політики як міжрівневого обліково-інформаційного інструменту акцентованої об'єктивізації національного багатства;

- концептуалізувати обліковий стандарт, який регулює соціальну відповідальність ведення бізнесу в контексті персоніфікації відповідальності за формування та використання національного багатства;

- обґрунтовувати принципи формування звітних детермінант в процесах управління національним багатством за обліково-інформаційними системами багаторівневої ієрархії менеджменту;

- проводити обліково-інформаційний моніторинг стану національного багатства, встановити трендову тенденційність домінуючих відхилень;

- фактуалізувати верифікацію зростання національного багатства;

- систематизувати параметри управлінської валідації результатів оцінки національного багатства, а також суб'єктно-присвійний контент площини їх використання;

- зменшувати ентропію системоутворюючих констант визначення валової доданої вартості, відстежувати вектор конвергенції формування аналітичних інструментів різнорівневого управління нею;

- поліпшувати забезпечення інформаціогенезу сателітної композиції національного рахівництва;

- розвивати методологію обліково-інформаційної стандартизації управління формуванням національного багатства в частині трансформації алгоритмічного порядку трансрівневого рахунковідображення фактів господарського життя;

- структурувати національне багатство за концепцією «тривимірної вартості», на основі узasadнюючих положень останньої розробити організаційно-праксеологічні підходи об'єктивної оцінки його складових;

- науково дисперсувати параметри оцінки використання аграрного потенціалу національного багатства за різними управлінськими рівнями, згенерувати алгоритм його моделювання на основі концепції альтернативних витрат;

- систематизувати розрізнені фахові ідеї міждисциплінарних положень в монічну науково-синергічну композицію обліково-інформаційних систем відображення раціональності використання й оптимізації росту національного багатства.

Удосконалення обліково-інформаційних систем розвитку складових національного багатства вимагає розробки розглянутої їх композиції, реалізованої за рахунок підвищення об'єктивності інструментального виміру через визнання бухгалтерського та статистичного обліку конвергенційними системами, що забезпечують формування та оприлюднення інформації у відповідності до концепції «трьохвимірної» вартості, яка створюється інституційною одиницею: вартості в економічному, соціальному та екологічному вимірах. Такий підхід є синергічною тріадою синхронізації управлінських рішень на різних ієрархічних рівнях формування і використання національного багатства, як передумови нарощування конкурентоспроможного потенціалу країни, підвищення добробуту і безпеки життєдіяльності людини.

Список використаних джерел:

1. Економічна синталітика : філософський дискурс становлення та розвитку : монографія / [С. В. Бардаш, О. М. Костенко, В. М. Краєвський] ; за заг. ред. С. В. Бардаша. – К. : ЦП Компринт, 2017. – 225 с.

2. Інформаційна система управління сільськогосподарським підприємством : аналітичні індикатори формування і результативності : монографія / [Камінська Т. Г., Краєвський В. М., Костенко О. М., Охріменко І.

В., Савчук В. К.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік принт», 2016. – 270 с.

3. Інформаційно-аналітичний процес : праксеологічний підхід : монографія / [Савчук В. К., Костенко О. М., Краєвський В. М.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік Принт», 2013. – 204 с.

4. Краєвський В. М. Облікові системи : еволюція та вектор розвитку / Краєвський В. М. – К. : «Аграр Медіа Груп», 2012. – 192 с.

5. Стратегічні пріоритети розвитку аграрних формувань : аналітико-прогнозні тренди : колективна монографія / [Л. Р.Воляк, О. М. Костенко, В. М. Краєвський, Т. В. Куць, О. Г. Макарчук, В. К. Савчук та ін.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : ЦП Компринт, 2018. – 350 с.

6. Управління ефективністю сільськогосподарського виробництва : інформаційно-аналітичний аспект : монографія / [Савчук В. К., Костенко О. М., Мискін Ю. В., Краєвський В. М.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік Принт», 2013. – 470 с.

7. Kraievskiy V. M., Skoryk M. O., Bohdan S. V., Hmyrya V. P. Coherence of accounting systems: transcendence of content and immunity of purpose. *Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*. Volume 2. Number 384 (2020). P.176-184. DOI: <https://doi.org/10.32014/2020.2518-1467.57>

Лучик Світлана

професор, д.е.н., завідувач кафедри
обліку і оподаткування

*Чернівецький торговельно-економічний
інститут КНТЕУ*

Лучик Маргарита

к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

*Київський кооперативний інститут
бізнесу і права*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АУДИТУ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ключовим фактором цифровізації бізнес-процесів є розвиток цифрової економіки, для якої ключовими факторами виробництва є дані, представлені в цифровому вигляді. Цифрові технології, які використовуються в цифровій економіці, забезпечують швидкість прийому і обробки інформації; можливість аналізу великих обсягів даних, знижують ймовірність помилки через людський фактор. Обробка і використання великих обсягів цифрових даних дозволяє підвищити ефективність, якість і продуктивність в різних видах виробництва, технологій, обладнання, при зберіганні, продажу, доставці і споживанні товарів і послуг.

Цифровізація вплинула безпосередньо на розвиток функцій аудиторів. Інноваційні технології дозволяють зчитувати інформацію з високою швидкістю - близько 800 млн сторінок в секунду, що робить ефективною та якісною аудиторську перевірку, в той же час завдання аудитора зводиться до обробки і аналізу інформації. Обсяг інформації, що зростає, необхідно ефективно використовувати для здійснення аудиту високої якості та давати аудиторам можливість приділяти більше уваги виявленню ризиків та розумінню бізнесу.

Отже, цифровий аудит - це аудит, який здійснюється за допомогою оцифрованих даних і спеціальних інформаційних систем, що дозволяє здійснювати обробку великих обсягів інформації для проведення аналізу і винесення думки про достовірність перевіреній звітності.

Використання потужних комп'ютерних систем, складних алгоритмів обробки інформації і високошвидкісних комунікаційних систем, характерних

для роботи з великими даними, суттєво збагачує і розширює можливості подання найрізноманітнішої інформації в корпоративній звітності, яка останнім часом все більшою мірою будується на основі складного симбіозу фінансової та нефінансової інформації. В основі цієї звітності лежать не прості облікові дані, а використовується складне, комплексне з'єднання різного роду інформації, як кількісної, так і якісної. Це дозволяє зовнішнім користувачам вимірювати і управляти не лише конкретними результатами діяльності, а й загальними характеристиками процесів створення бізнесом доданої вартості.

Сучасні аудиторські програми повинні відповідати вимогам міжнародних стандартів аудиту (МСА) та національного законодавства. Також вони повинні мати функції експорту / імпорту даних з спеціалізованих бухгалтерських та універсальних, призначених для користувача програм.

В Україні в аудиторській діяльності використовують різні програмні комплекси, серед яких слід назвати: «КІТ: Аудит», «ІТ Аудит: Аудитор», «Експрес Аудит: ПРОФ», Audit System / 2tm Deloitte and Touch Thomatsu, «Audit Expert», Аудит-Майстер «ДАСО» «АудитІнформ», «Audit NET», SAP AG TER 10. При проведенні аудиту із застосуванням однієї чи декількох таких програм, результати аудиту будуть мінімальними, тому що виникають проблеми в правильності застосування вибраного програмного продукту, або ж наявності необхідного програмного забезпечення для аудиту бухгалтерських записів по всіх господарських операціях або записам відповідних підсумкових документів (регістрів) [1, с.131-132].

На окремих етапах аудиту аудитори можуть використовувати окремі програми пакету Microsoft Office, наприклад, Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, а також бухгалтерські та фінансово-аналітичні програми. В ході аудиторської перевірки використання цих програм забезпечує:

редагування та друк основних типових форм робочих документів аудитора, звітів і висновків;

проведення складних розрахунків, обробки табличних даних;

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

пошук та уточнення різної інформації (довідкові та нормативно-правові системи);

формування запитів до електронної бази даних, що формується в автоматизованій системі бухгалтерського обліку;

копіювання баз даних;

перевірка окремих розрахунків, виконуваних на ділянках обліку автоматизованою системою бухгалтерського обліку;

побудова альтернативного балансу з використанням бази даних бухгалтерського обліку;

проведення економічного аналізу;

економічне моделювання і прогнозування

В області аудиторської діяльності цифрові технології впроваджуються компаніями великої четвірки «Big 4»: Deloitte, KPMG, PWC, EY. За даними річного звіту Deloitte інноваційні проекти на базі когнітивних технологій забезпечать в 2020 р приріст доходів на 30%. Результати дослідження World Economic Forum показують, що до 2025 року близько 29% аудиторських перевірок буде проводитися з використанням AI-технологій (технологій штучного інтелекту). Більшість компаній співпрацюють з головним світовим лідером на ринку цифрових технологій - IBM Watson, який має широкий спектр програм (API) для вилучення і розпізнавання інформації, досвід машинного і глибокого навчання [2, с. 11].

Сьогодні цифрові технології забезпечують можливості дистанційної роботи членів аудиторської групи, що знаходяться на великих відстанях, а також дозволяють проводити дистанційний і безперервний аудит. Під час проведення аудиту фахівці застосовують дистанційну фото- і відеофіксацію процесу інвентаризації запасів і основних засобів, використовують хмарні рішення, а також віддалені комунікації з персоналом клієнта через захищені канали зв'язку. Аудиторські процедури стають в значній мірі незалежними від людей, приймають характер орієнтованості на прогнозу інформацію,

спрямовані не стільки на виявлення порушень і відхилень, скільки на профілактичні заходи їх раннього попередження.

Отже, цифровізація здатна вивести аудит на новий рівень проведення без сторонніх компаній та фахівців.

Список використаних джерел:

1. Фабіянська В.Ю., Бельдій А.М. Комп'ютерний аудит в Україні в контексті вимог європейського законодавства // Облік і фінанси, № 3 (85), 2019. С.129-137.

2. В.А. Якімова Цифровизация информационных процессов аудиторской деятельности // Теория и практика аудита, № 10 (октябрь), 2019. 66 : 10–23.

Мазіна Олександра,

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ'ЄКТ ОРЕНДИ

Важливість інвестиційного забезпечення розвитку людини як основного ресурсу від мікроекономіки до глобального рівня на сьогодні вже ні в кого не викликає сумніву. Однак, відсутність державних програм, спрямованих на розвиток людського капіталу, як основного ресурсу в забезпеченні потенційного розвитку держави, призводить до безконтрольного процесу знецінення і знищення людського капіталу, а значить і до втрати потенціалу будь-якого розвитку у майбутньому.

Існуючі на світовому рівні програми ООН у вигляді щорічної Доповіді про стан людського розвитку, а також приєднання до глобальної програми Цілей сталого розвитку, спрямованої на подолання бідності у будь-якому її прояві, ніяким чином не убезпечує бідні (і не дуже бідні) країни від втрати людського капіталу з усіма подальшими наслідками стосовно втрати можливостей економічного зростання.

Вирішення проблемних питань отримання релевантної інформації стосовно стану, збереження та розвитку людського капіталу вбачається у використанні системи бухгалтерського обліку, як валідованої системи, що дає високий ступінь впевненості в тому, що ця система буде послідовно приводити до результатів, які відповідають її загальноприйнятим критеріям як і стосовно будь-яких інших об'єктів бухгалтерського обліку.

Розуміючи, що людський капітал, як надважливий ресурс підприємства (організації, установи) потребує відображення у системі бухгалтерського обліку, переважна більшість науковців поки що не поділяють бачення безпосереднього відображення такого об'єкту в активах і пропонують різні підходи обліку та контролю людського капіталу іншими, дотичними до системи, методами. Ці методи проявляються у складі управлінської звітності, інтегрованої звітності, великої кількості методик, побудованих на рейтингових оцінках та інших побічних вимірниках людського капіталу [1, 2].

Основними дискусійними питаннями стосовно ідентифікації та відображення людського капіталу як активу є його контрольованість і можливість достовірної оцінки. Дискусійність контрольованості людського капіталу як активу полягає у його невіддільності від суб'єкта - власника, працівника. Негативним фактором також є неунормованість підходів до оцінки людського капіталу, що дає суттєве підґрунтя противникам визнання цього об'єкту активом, залишатися на своїх позиціях.

Натомість, дослідники, які стоять на позиціях необхідності відображення людського капіталу як активу, шляхом послідовного дослідження підходів до оцінки людського капіталу, прийшли до розуміння того, що даний актив слід відображати як право на використання людського капіталу [3], або як об'єкт оренди [4].

Значний поштовх у теорії і методиці оцінки такого активу як людський капітал, надали прибічники школи фізичної економії, що провели аналогію людського капіталу з енергетичним потенціалом, який підкоряється законам термодинаміки [5, 3]. Основа оцінки розміру вартості людського капіталу як

адитивної суми усіх інвестицій у розвиток, освіту і отримання досвіду не відрізняється від багатьох інших методик. Однак, для подальших розрахунків об'єкта, який передбачається до відображення в системі бухгалтерського обліку як актив, застосовується другий закон термодинаміки, яким описується зміна енергії (через параметр ентропії) шляхом природного розсіювання зі швидкістю економічної константи, що складає приблизно 8%. Цей же показник дає можливість розрахувати мінімальну заробітну плату, яка забезпечить збереження капіталу на відповідному рівні [3, 5].

Очевидно, що право на використання будь-якого активу з точки зору правових відносин достатньо наближене до господарських відносин, які класифікуються як оренда активу, якщо людський капітал є невіддільним від свого фізичного носія (людини – працівника), але використовується на договірних умовах (трудовий договір) господарюючим суб'єктом за певну винагороду. Трактуювання використання людського капіталу господарюючим суб'єктом як об'єкта орендних відносин, полягає у реальній можливості не відділяючи людський капітал від власника, передавати його у використання.

Зміни, які відбулися останнім часом у Концептуальній основі фінансової звітності (2018 рік), де активом визначено «Право користування» та введенням в дію МСФЗ (IFRS) 16 «Оренда» спонукають повернутися до цього питання з усвідомленням реальної можливості розкрити людського капіталу як об'єкта оренди, розглядаючи трудовий договір як аналог договору оренди [6].

Суттєві зміни в сучасній редакції Концептуальної основи фінансової звітності полягають у визначенні поняття активу, яким вважається існуючий економічний ресурс, при цьому, економічним ресурсом визначено «право, яке може принести економічні вигоди». Через економічний ресурс і його зміни розкриваються і елементи фінансової звітності такі як активи, доходи, і витрати. Прийняття визначення активу, як права, що може принести економічні вигоди, посприяло виникненню і визнанню такого активу як «Право на користування майном», оцінка якого встановлюється введеним в дію у 2019 році МСФЗ 16 «Оренда». У цьому стандарті поняття оренди визначено як «...

договір або частина договору, згідно якого передається право користування активом протягом певного періоду часу в обмін на відшкодування», а орендовані активи відображаються в активах господарюючого суб'єкта - орендаря саме як «Право на користування майном». Оцінка такого активу здійснюється на основі первісної оцінки зобов'язання з оренди, яка, у свою чергу, формується як поточна дисконтована вартість майбутніх орендних платежів.

Отже, опираючись на сучасні підходи до визнання активу як права на користування майном (ресурсом) та використовуючи методичні підходи стосовно оцінки такого активу, визначені в МСФЗ 16 «Оренда», можна здійснювати оцінку такого активу як «Право на користування людським капіталом» з метою відображення його у системі бухгалтерського обліку та звітності.

Якщо вважати трудовий договір, який заключається з висококваліфікованим працівником на термін більше ніж один рік, з визначеними умовами виконання такого договору зі сторони працівника та підприємства, що можна вважати контролюючим фактором, та з відомою заробітною платою (можна використовувати при цьому Єдину тарифну сітку), то в наявності у господарюючого суб'єкта будуть практично усі дані для розрахунку як зобов'язань по оренді людського капіталу так і активу «Право на користування людським капіталом».

Список використаної літератури:

1. Денисюк О., Покинйчереда В. Оцінка людського капіталу. Вісник КНТЕУ. 2016. № 1. С. 109-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2016_1_9
2. Давидюк Т. В. Бухгалтерський облік в системі управління людським капіталом: теорія та методологія. автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. екон. наук : спец. 08.00.09. ЖДТУ. Житомир, 2011. 36 с.
3. Мазіна О. Людський капітал: проблеми оцінювання і збереження / *Актуальні проблеми економіки*. №8 (146) 2013 С.95-104. URL: <https://cutt.ly/7c2Xhgs>

4. Головай Н.М. Вкладення в людський капітал і заробітна плата: обліковий аспект. Київ, 2007. Т. 1. Ч. 1. 520 с. URL: <https://cutt.ly/Mc2L8og>
5. Добия М. Человеческий капитал в экономической перспективе. Київ. Кондор. 2012. 240 с
6. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Оренда». URL: <https://cutt.ly/0c2Zt4l>

Мазіна Олександра

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку

Карева Олена

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Матвій Ілля

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Перехід економічно розвинених країн світу від індустріального до постіндустріального етапу розвитку, свідчить про процес накопичення людського капіталу. Розвиток сучасної економіки вимагає від держави та підприємств раціонально та ефективно використовувати ресурси, головним з яких виступає людський капітал. На сьогодні не так важливо державі мати великі запаси природних ресурсів, а потреба виступає у людях та їхніх здібностях, знаннях, компетентностях, що постійно змінюються та примножуються. При цьому, провідною метою в сучасному суспільстві є привернення уваги до інвестицій у формування, накопичення та збереження людського капіталу, як основи економічно розвиненої держави.

«Теорія людського капіталу – це науковий спосіб осмислення соціально-економічних процесів у суспільстві із приводу формування й розвитку людського капіталу, організації використання людських ресурсів, людського потенціалу в процесах формування суспільного багатства, створення й присвоєння доходів різними соціальними групами людей. Виникнення й розвиток концептуальних ідей і положень теорії людського капіталу проходить

шлях від джерел розвитку політичної економії до сучасних досліджень» [1, с. 128].

Розробка теоретичних положень теорії людського капіталу бере початок з праць А. Монкретьєна, Г. Беккера і Т. Шульца, а дослідженням ролі людини економіці займалися У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс й ін. На сьогодні аналіз процесів економічного зростання, розвитку та специфіки інвестувань в людину, стимулювання до підвищення конкурентоздатності організацій, підприємств та держав здійснюється на засадах теорії людського капіталу.

«Людський капітал — це капітал, що відображається у формі знань та здібностей, що були отримані впродовж всього розвитку людини, як професіонала» - твердження основоположників теорії людського капіталу Г. Беккера і Т. Шульца.

За визначенням економічної енциклопедії людський капітал є особливим видом капіталовкладень, сукупністю витрат на розвиток виробничого потенціалу людини, підвищення якості та поліпшення функціонування робочої сили за рахунок знань загальноосвітнього і спеціального характеру, навичок та накопиченого досвіду [2, с. 351; 6].

Процес функціонування людського капіталу в глобальній соціально-економічній системі проходить наступні етапи відтворення: формування, розподілення, використання та розвиток. Дані етапи відтворення цілком пов'язані з витратами на: накопичення знань; підтримку здоров'я та профілактику захворюваностей; формування духовності особистості; інвестування батьків у освіту; розвиток творчих здібностей; зі сторони підприємства, то це будуть витрати на: набуття професійних знань; пошуки і запрошення професіоналів; відрядження; набуття ділових зв'язків тощо.

На формування сучасного людського капіталу впливає ряд чинників, а саме: рівень освіти; стан сфери охорони здоров'я; соціальне середовище; демографічна ситуація; рівень життя населення; екологічна ситуація; соціальна безпека; можливість кожного індивіда користуватися сучасним засобами комунікації;

Світова спільнота дуже занепокоєна станом людського розвитку, тому з 1990 року Організацією об'єднаних націй (ООН) започаткована Програма розвитку, в межах якої щорічно публікується Доповідь про людський розвиток, основним показником якого є Індекс людського розвитку (ІЛР). Залежно від значення ІЛР країни групують за рівнем людського розвитку [3, с. 97].

Індекс людського розвитку (Human Development Index) – це індекс, що поєднує такі показники, як ВВП на душу населення, рівень освіти та грамотності й середня тривалість життя. Індекс людського розвитку є основним показником для порівняння та аналізу соціальних сфер країн світу. Якщо значення індексу близьке до одиниці, то це означає, що для розвитку та реалізації людського потенціалу створено відповідні умови. Дослідження таких світових організацій як ООН та Всесвітній банк стосовно розвитку людського капіталу в різних країнах, показують, що в Україні, як і багатьох країнах, що розвиваються, існують певні проблеми з інвестиціями в людський капітал та значна нестабільність у формуванні ВВП та його розподілі, що призводить до значного скорочення інвестицій в розвиток людини та зниження потенціалу розвитку самої країни [4, 5].

Важливим напрямом досліджень людського капіталу на даному етапі є формування методологічних основ визнання людського капіталу як об'єкту бухгалтерського обліку. Такий підхід до людського капіталу надає можливість здійснювати безперервний контроль за станом розвитку людського капіталу на рівні господарюючого суб'єкта, а представляючи показники людського капіталу у фінансовій звітності, надає можливість формувати статистичні дані стосовно стану та розвитку основного ресурсу держави.

Проблемними залишаються питання контрольованості даного об'єкта та його достовірної оцінки, необхідних для визнання будь-якого активу.

Головна особливість людського капіталу – це нерозривність існування з його носієм. Якщо розглядати звичайний капітал, то для нього існує два види цін на активи підприємства та послуги, що надаються. Будівлю, інструменти, автомобілі та устаткування можна придбати або орендувати. Але, якщо ми

розглядаємо людський капітал, то підприємство не може його придбати та привласнити.

На сучасному етапі, особливо у контексті існування нового МСФЗ 16 «Оренда», людський капітал можливо трактувати та визнавати як об'єкт оренди. Людський капітал орендується, шляхом наймання працівника на роботу, при цьому, його професійні знання та навички, виступають як об'єкт оренди. Орендними платежами можна вважати заробітну плату. Саме тому можна погодитися з науковцями, які формулюють визначення людського капіталу, як активу:

це активи, які є у людини у вигляді природжених якостей: фізичних, психологічних, інтелектуальних, а також ті якості, здібності, які набуває людина протягом життя (знання, вміння, навички, мотивація);

це активи, які потребують постійних інвестицій;

це активи, які генерують протягом певного періоду часу дохід.

При цьому, згідно положень МСФЗ 16 «Оренда» такий актив має назву «Право користування активом (людським капіталом)» та повинен відображатися в непоточних активах за визначеною оцінкою.

Отже, людський капітал визнається як найважливіший ресурс як на макрорівні, так і на мікрорівні, та являється основним індикатором потенційного розвитку економіки країни.

Визнання людського капіталу як активу підприємства можливе за використання підходів та методології МСФЗ 16 «Оренда», що уможливило відображати людський капітал як об'єкт оренди з назвою «Право користування людським капіталом».

Список використаних джерел:

1. М. Хімченко, Т. А. Лех. Генезис теорії людського капіталу. *Ефективна економіка* № 5, 2012. URL: <https://cutt.ly/Rcmorvz>
2. Добия М. Является ли бухгалтерський учет научной дисциплиной? *Вісник ЖДУ*. 2011. № 1 (55). С. 76–81

3. Мазіна О.І. Людський капітал: проблеми оцінки і збереження. Актуальні проблеми економіки. 2013.№ 8 (146). С. 95-103. URL: <https://cutt.ly/QcmosXw>
4. Human Development Reports. URL: <https://cutt.ly/YcmonlU> (дата звернення 03.04.2021 р.)
5. “World Bank. 2020. The Human Capital Index 2020 Update: URL: <https://cutt.ly/Qcmozqy> (дата звернення 03.04.2021 р.)
6. Інституційна економіка: навч. посіб. / Мацелюх Н.П. та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 302 с.

Малишкін Олександр

професор, д.е.н., професор кафедри обліку та оподаткування, САРА,
Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ

**ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НА
ІНФОРМАЦІЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Формування даних для бухгалтерського обліку про продаж товарів (робіт, послуг) відбувається різними шляхами. Переважно це – інформація первинних документів, які формуються в ручному або електронному форматах. Особливу сферу інформації займають реєстратори розрахункових операцій (РРО/ПРРО) підприємств торгівлі та послуг, які формують фіскальні чеки та службові звіти додатково до традиційних бухгалтерських документів.

Методики використання податкової інформації про господарські операції в електронному форматі з метою бухгалтерського обліку не достатньо досліджено в літературі. Тому потрібний аналіз прийнятних варіантів можливого здійснення постачання інформації для бухгалтерського обліку, що формується в РРО/ПРРО. Ціль такого дослідження – формування єдиної системи інформації про операції продажу в умовах цифрових технологій.

Відповідно до Закону України № 295 реєстратори розрахункових операцій (РРО) та/або програмні реєстратори розрахункових операцій (ПРРО)

повинні застосовувати ті підприємства і фізичні особи-підприємці, які здійснюють операцій продажу товарів (надання послуг) за готівку, операції з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі та/або реєстрації кількості проданих товарів (наданих послуг), операції з видачі готівкових коштів держателям електронних платіжних засобів та з приймання готівки для подальшого переказу [1]. Їхнє застосування викликано, у першу чергу, фіскальними вимогами. Адже розрахунки за готівку при продажах товарів, робіт, послуг викликають об'єкт оподаткування ПДВ та акцизу.

За нормами Порядку № 547 результатом роботи РРО (ПРРО) за добу є певний звіт про роботу у вигляді Z-звіту та X-звіту [2]. Перший регулярно подається засобами електронного зв'язку до серверу ДФС України і виконує виключно фіскальну функцію – контролю за надходженням сум ПДВ та акцизу до бюджету. Другий залишається на підприємстві.

Використання інформації РРО (ПРРО) для бухгалтерського обліку підприємства не прописано в законодавстві. Аналіз практики вказує, що методика інформаційного зв'язку залежить від політики суб'єкта господарювання у сфері бухгалтерського обліку та технічних засобів передачі інформації. В обліковій політиці підприємства передача від РРО (ПРРО) до реєстру обліку може передбачатися у двох варіантах: а) за допомогою виділених каналів зв'язку або через хмарні сервіси; б) формування даних в реєстрі бухгалтерського обліку у ручному режимі шляхом набору бухгалтером певних даних під вимогу облікового програмного забезпечення підприємства.

Як у першому, так і у другому варіантах потрібні одні й ті самі дані – про суму коштів, що надійшла до каси підприємства як виручка від реалізації товарів (послуг), яка одночасно визнається доходом. В бухгалтерського обліку через програмне забезпечення або вручну бухгалтер має зробити проведення на дебет рахунку 30 «Готівка» та кредит субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» або субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг». Такі проведення в практиці бухгалтерського обліку проводяться, як правило,

юридичні особи підсумком за добу (день) роботи магазину, ательє, майстерні і т.п.

Джерелом інформації для зазначених проведення у *варіанті 1 (електронний формат)* будуть цифрові дані кожного РРО (ПРРО). При застосуванні кількох апаратів в межах однієї юридичної особи потрібно узагальнювати дані підрозділів, наприклад, торговельних точок, крамниць тощо. Таку функцію виконує сервер узагальнення даних РРО підприємства. В даному варіанті важливо знайти суміщення сигналів РРО (ПРРО) з програмою бухгалтерського обліку. Остання має сприймати такі сигнали як підставу для бухгалтерських проведення.

У варіанті 2 (*паперовий варіант*) джерелом інформації для бухгалтера обирається книга обліку розрахункових операцій, форма якої затверджена ДФСУ. Нижче наведено форму книги обліку у частині обліку руху готівки та сум розрахунків (*табл.*). Джерелами даних для бухгалтерських реєстрів можуть слугувати суми колонки 5 «Загальна сума розрахунків» - для проведення на дебет рахунку 30 «Готівка» та кредит субрахунків 702, 703. Якщо підприємство відображає в цієї колонці реалізацію товарів і послуг однією сумою, то її потрібно поділити на окремі групи. Таки суми включають і суми ПДВ та акцизу.

Натомість, в колонках 8 та 9 суми ПДВ та акцизу наводять окремо. Тому на ці суми бухгалтер має підстави зробити проведення на зменшення доходу на суми цих непрямих податків у дебет рахунку 70 з кредиту рахунку 64.

Таблиця

Формат книги обліку розрахункових операцій (як джерело інформації)

Дата	Номер Z-звіту (номер розрахункової книжки)	Сума готівки		Сума розрахунків			Сума податку на додану вартість	Сума акцизного податку (або іншого податку)	Видано при поверненні товару
		службове внесення	службова видача	загальна	за ставкою податку на додану вартість	за ставкою акцизного податку (або іншого податку)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Показники зазначеної книги в частині сум ПДВ та акцизу може вступити у протиріччя з даними, які формуються в електронній системі адміністрування

цих податків. Адже така система податкового обліку має автономний характер і ґрунтується не на показниках РРО (ПРРО), а на даних податкових (акцизних) накладних, що зареєстровані у Єдиному реєстрі податкових накладних [3]. У зв'язку з цим підприємство може обрати варіант відображення сум зобов'язань з ПДВ та акцизу в бухгалтерському обліку на базі зазначеної книги. По закінченні звітного місяця на базі даних декларації з ПДВ/акцизу потрібно провести коригування кредитового обігу цих рахунків відповідно до фактичних даних податкового обліку з ПДВ та акцизу. Вітчизняна методологія бухгалтерського обліку припускає такий варіант коригувань з використанням субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» типового плану рахунків.

Кардинальним варіантом змін в цьому сегменті обліку може бути електронний формат підготовки книги обліку розрахункових операцій. Технічно це можливо. Проте, на заваді стоїть норма Закону України від 6.07. 1995 р. № 265, який вимагає ведення паперової форми книги. За таких умов підприємства не мають стимулу розробляти автоматизовані (цифрові) форми облікових книг, оскільки перевіряються фіскалами саме паперові форми.

Таким чином, у разі модернізації законодавства про РРО можливий перехід на електронний варіант формування первинних документів про рух готівки (прибуткові і видаткові касові ордери) та узагальнюючого фіскального реєстру - книги обліку розрахункових операцій. За наявності необхідних обов'язкових реквізитів щодо оприбуткування готівки з'явиться можливість відмінити як паперові, так і електронні форми прибуткових касових ордерів як дублюючих інформацію фіскальних чеків. Підставою для записів до касової книги підприємства можуть слугувати Z-звіти або X-звіти. Бухгалтерські проведення на дохід і оприбуткування готівки доцільно реалізовувати засобами програмного забезпечення, які ґрунтуватимуться на електронних сигналах РРО (ПРРО). За таких умов бухгалтерський облік набуватиме рис цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг". Закон України від 6.07. 1995 р. №

265/95-ВР.

URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про затвердження порядків щодо реєстрації реєстраторів розрахункових операцій та книг обліку розрахункових операцій. Наказ Мінфіну від 14.06.2016 № 547. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-16#Text>

3. Бухгалтерія для бухгалтерів 911. URL:

<https://buhgalter911.com/news/ppo/>

Matviiv Illia, student of the Bachelor's degree Supervisor:

Skoryk Maryna, PhD in Economic, Associate Professor,

University of the State Fiscal Service of Ukraine

ACCOUNTING AND ANALYTICAL PROVISION OF ANALYSIS OF ACTIVITY RESULTS

To make informed and profitable management decisions, managers and managers of the enterprise must have true, impartial and reliable information about the business activities of the enterprise. Decision-making that affects the current activities of the enterprise, ultimately determines the results of activities and at the end of the reporting period, determined by accounting data and reflected in the financial statements. Therefore, the accounting and analytical system is an important organizational stage of the business entity.

Thus, this paper aims to consider the concept of "accounting and analytical system" and information requirements that are formed at its individual stages, as well as to form the organizational structure of the accounting and analytical system of the enterprise.

"Economic analysis is a system of specialized knowledge to study the change and development of economic phenomena and processes in their relationship and interdependence, determined by subjective and objective reasons in order to ensure targeted management." [1, p. 128; 5] The key word here: "a system of special knowledge for the study of change and development of economic phenomena" - i.e.,

a kind of modeling method in which the modulating entity has some initial database "A", on which he models completely different external conditions, factors and factors, and analyzes (read, predicts) its behavior / reaction under the influence of each of them. From here we get an amazingly simple judgment: the "butterfly effect" - it is absolutely necessary to have an absolutely accurate primary database "A", because even in the case of a small discrepancy of any of its elements to the real status quo, the end result of economic and accounting analysis will be completely unrealistic. And therefore - the modern system of enterprise management directly depends on information support about its financial condition and activity.

As noted by V.P. Pantelev, information support is a purposeful work on collecting information, its registration, transmission, processing, generalization, storage and search by subjects of control for use in management [2, p. 158]. Users of financial statements are interested in three types of information:

1) Information about past activities allows you to assess the success of the enterprise and the effectiveness of management;

2) Information about the current state of the enterprise allows you to assess the successes and failures, but the most important thing is that users are provided with the necessary information to assess the movement of funds and potential profits of the enterprise;

3) Information about the activities of the enterprise in the future. [3, p. 24-32].

Performance indicators are formed according to financial and management accounting, which are combined in the accounting and analytical system of the enterprise and are accounting and analytical information. Accounting and analytical information is formed in the accounting and analytical system, which combines the work of accounting and economic service of the enterprise. Such a system should provide users with all the necessary information contained in accounting records and internal reporting, and thus create conditions for management to comprehensively assess the activities of the enterprise and make informed decisions.

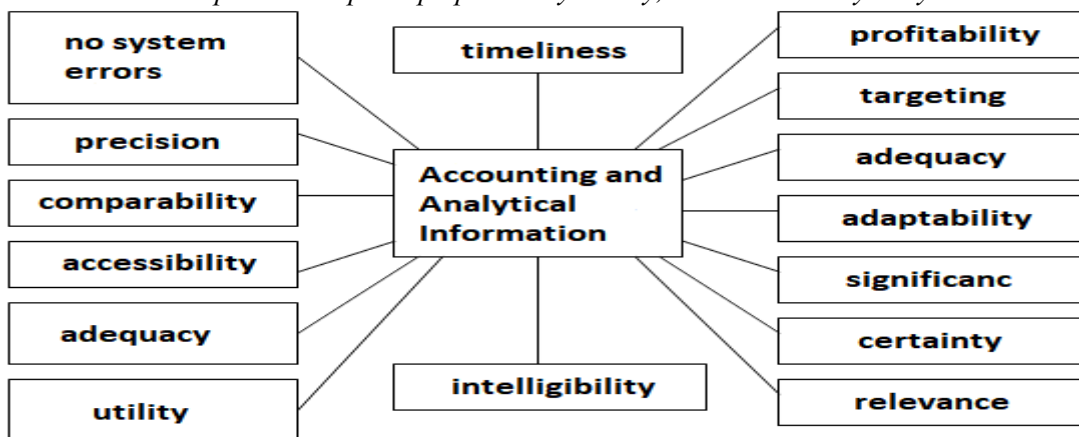

Fig. About information requirements for accounting and economic analysis [4].

Each of the presented information requirements is aimed at meeting the needs of users of management staff, to make management decisions. However, from them it is possible to allocate those on which the information for the analysis of results of activity most depends: absence of systematic errors (provides prevention of errors at registration of operations in the account), accuracy (all specified sums on operations should be specified correctly), completeness (provides reflection of all aspects) of the performed operation), usefulness and significance (it is necessary to ensure the display of the main parameters of the performed operation), reliability (information should be displayed on the actual performed operations), comparability (all indicators are displayed according to the chosen accounting method).

Thus, our proposed scheme of organization of accounting and analytical system of the enterprise will provide the analytical department with information for analyzing the results of activities that will meet the main requirements: no systematic errors, accuracy, completeness, usefulness, significance, reliability, comparability. We believe that the accounting and analytical system is the collection, registration, processing of accounting information at the stage of accounting, control and verification at the stage of audit and analysis, planning, forecasting at the stage of analytical work, in order to provide users with reliable and unbiased information.

References:

1. Romaniv Ye.M., Pryimak S.V., Honcharuk S.M. Accounting, analysis and audit: textbook. manual. Lviv: LNU named after Ivan Franko. 2017. 772c.

2. Pantelieiev V.P. Audit. K. "Publishing House" Professional ", 2008. pp. 158.

3. Pantelieiev V.P. Strategic accounting and control in the formation of financial results. Accounting and auditing. 2010. № 12. S. 24–32.

4. Kraievskiy V.M., Okhrimenko I.V., Skoryk M.O., Lysiuk A.V., Hmyrya V. Analytical tools in ensuring the convergence of accounting and information systems. *Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*. Volume 1. Number 389. 2021. P. 163-169. DOI: <https://doi.org/10.32014/2021.2518-1467.22>

5. Kraievskiy V. M., Skoryk M. O., Bohdan S. V., Hmyrya V. P. Coherence of accounting systems: transcendence of content and immunity of purpose. *Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*. Volume 2. Number 384 (2020). P.176-184. DOI: <https://doi.org/10.32014/2020.2518-1467.57>

Мацелюх Наталія

д.е.н, професор, професор кафедри економічної теорії
Університет державної фіскальної служби України

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК ДРАЙВЕР МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Важко переоцінити значення сучасного університету як освітнього, дослідницького та культурного осередку міста, громади. З одного боку – в університетах в сучасному інституційному середовищі, в умовах глобалізації відбувається становлення різноманітних віртуальних форм знання й освіти, які в усіх відношеннях протистоять фундаментальності в традиційному сенсі цього слова. За словами М. Покровського: «Домінування добре обґрунтованих теорій зникає, поступаючись місцем різним штучно гібридизованим форматам практичних навиків і технологій з обмеженою зоною соціальної відповідальності. Подібні гібриди – яскраві за формою, привабливі, гарно упаковані – легко руйнуються, розпадаються на складові частини, але так само швидко виникають у новій конфігурації» [1, с. 148–149]. З іншого боку, розташування університетів на території селища, міста чи регіону формують їх конкурентні переваги, сприяють індивідуальній моделі розвитку міста, формують синергетичні ефекти для його розвитку.

Зокрема, університет може стати бізнес - інкубатором у пошуку нових ідей для підтримки і розвитку бізнесу шляхом проведення навчання, тренінгів, консультацій, інформаційного супроводу, відпрацювання системи стимулів, заохочення до створення бізнесу, створення центрів підтримки бізнесу, тощо. Бізнес-інкубатори – це «програми», які реалізуються у відповідних приміщеннях та на відповідних для цього площах і призначені для забезпечення успішного старту та швидкого розвитку нового бізнесу за допомогою комплексу ресурсів і послуг з підтримки бізнесу, які пропонуються інкубатором. Такі послуги і ресурси надають як усередині бізнес-інкубатора, так і через мережу консультативних пунктів. Інкубатори різняться за способом надання послуг, за своєю організаційною структурою та типом клієнтів, яких

вони обслуговують. Вони можуть бути профільними, тобто орієнтованими на певний продукт чи послугу, наприклад, інноваційні інкубатори, інкубатори ІТ-технологій чи «зелені» інкубатори [2, с.24]. По-друге, професійно сприяти залученню зовнішніх ресурсів та стратегічних інвестицій, наприклад, відпрацювавши алгоритм процедури відкриття нового підприємства, дорожню карту інвестора, підготовку промислових майданчиків, залучення фахівців, що супроводжуватиме інвестора по території, цілеспрямовану роботу з донорами. По-третє, університет може сприяти та брати участь у створенні привабливого іміджу громади шляхом участі у міжнародних та всеукраїнських фестивалях, музичних конкурсах, допомагати у благоустрої міста. По-четверте – Університет із своєю славетною історією розвитку може стати окремим туристичним об'єктом міста та драйвером залучення інвестицій. По-п'яте, університет поповнює ринок праці кадровим інноваційним потенціалом, тобто формує сучасний креативний людський капітал для потреб розвитку бізнесу, міста, громади.

Саме такі проекти сучасного Університету реалізують одну з важливих функцій «драйверства» та надають важливу допомогу місту (регіону), діючи як невід'ємний інфраструктурний комплекс міста. Адже університети часто можуть доповнювати розвиток таких інфраструктурних об'єктів міста, як спортивні комплекси, зали для відеоконференцій, забезпечуватим прийом іноземних делегацій, доступ до інформаційних ресурсів наукової бібліотеки, сприяти поселенню в гуртожитках університету чи готелях, тощо. Відтак, розглянемо роль університету державної фіскальної служби в розвитку міста Ірпінь. До основних характеристик університету слід віднести його відомчу належність та підготовку фахівців, які стоять на захисті економічних інтересів держави і це приваблює абітурієнтів з усіх куточків України. Також, це спеціалізована підготовка фахівців у податковій та митній сферах та у сфері фінансового контролю та фінансових розслідувань. Ефективності підготовки сприяють прикладні дослідження, які виконуються НДІ фіскальної політики, тісна співпраця з роботодавцями та міжнародне співробітництво (Університет

офіційно визнаний партнером Міжнародної мережі митних університетів). В освітній практиці використовується зарубіжний досвід, активні методи і форми навчання, напрацьовані унікальні освітні програми, які сформовані за міжгалузевим принципом, напрацьована особлива компонента проходження практичного навчання, що дає можливість швидко адаптувати підготовку державних службовців до умов змінного середовища. Зокрема, йдеться про дуальну форму освіти, дистанційне навчання; наскрізні практикуми, інтерактивні методи навчання, тренінги.

Відомча приналежність Університету формує нові можливості для створення єдиного центру підвищення кваліфікації державних службовців, центру підготовки та перепідготовки кадрів податкових, митних та інших фінансових служб в рамках проекту “Новий шовковий шлях ” та власний науково-методичний центр для наукового та експертного супроводу документації у фінансовій сфері та формуванні державної політики у сфері публічних фінансів, фіскального адміністрування; митної і податкової політики.

Місто Ірпінь і регіон може використовувати цілісний майновий комплекс Університету та запроваджені новітні інформаційно-комунікаційні технології в якості науково-комунікативної платформи для проведення міжнародних заходів, дипломатичних зустрічей та прийомів, міжнародних переговорів, прес-конференцій; міжнародних конференцій, симпозіумів, семінарів; презентацій, лекцій. В тому числі для ефективною координації роботи з ініціювання, підготовки та реалізації проєктів, підтриманих міжнародними фінансовими організаціями.

В Університеті функціонує культурно-мистецький центр «Сузір'я», потенціал якого може бути використаний для проведення іміджевих заходів міста та культурно-просвітницької роботи.

Університет має власний майновий спортивний комплекс , який може використовуватися через надання платних послуг громаді міста з метою профілактики захворювань та популяризації здорового способу життя.

Для підготовки фахівців нової генерації для міст і регіонів в Університеті державної фіскальної служби стартувала успішно у 2020 році магістерська програма «Економіка міста та регіону», яка схвалена стейкхолдерами та згодом має бути інтернаціоналізованою в програму подвійного диплома із зарубіжним вузом-партнером Опольським Університетом (Польща).

Загалом Університет державної фіскальної служби України (УДФСУ) у м.Ірпені (Київської обл.) протягом своєї 100-річної історії був ініціатором багатьох важливих проектів, які працюють на розвиток громади регіону, одним з них був важливий стратегічний об'єкт – дорога «Ірпінь-Київ», яка саме і започаткувала ту інвестиційну привабливість, яку має місто Ірпінь сьогодні. Згодом, з перетворенням УДФСУ у ЗВО Міністерства фінансів «Податковий університет» відкриє нові синергетичні можливості для розквіту міста.

З огляду на вищевикладене, слід зазначити, що в останні десятиліття відбулися істотні зміни в характері взаємовідносин університетів зі споживачами їхніх продуктів і послуг. Сьогодні університети є квінтесенцією знань, технологій та інновацій, які можуть бути спрямованих на міський розвиток. Лідируюча роль університетів полягає в зміні його місії і функцій, від яких залежить і інноваційний розвиток міської економіки. Таким чином, університет в місті можна розглядати як одну з конкурентних переваг міста і драйверу для вибудовування стратегії розвитку міста.

Список використаних джерел:

1. Покровский Н.Е. Побочный продукт глобализации: университеты перед лицом радикальных изменений. *Общественные науки и современность*. 2005. № 4. С. 148–154.

2. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад: навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. *Асоціація міст України*. К. ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.

Овчарова Н.В., к.е.н., викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Самоной Ю.С., студент бакалаврського рівня вищої освіти

Сумський державний університет

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТОРГІВЕЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

В умовах стрімкого цифрового розвитку та збільшення обсягів продажів є необхідність знаходити нові можливості для покращення ефективності системи управління торгівельної діяльності. Формування такої системи не можливе без достовірної, оперативного, релевантного інформаційного забезпечення та її аналітичного опрацювання.

Одним із елементів обліково-аналітичного забезпечення є внутрішній аудит який спрямований саме на формування, узагальнення, опрацювання та покращення інформаційного облікового забезпечення, що в подальшому буде базисом для аналізу, планування та прийняття ефективних управлінських рішень в цілому. Саме внутрішній контроль за господарськими фактами в торгівельній діяльності підприємства є тим інструментом, який повинен використовуватися менеджерами для підвищення якості інформаційного забезпечення, зниження ризиків, виявлення прихованих можливостей та зростання ефективності діяльності бізнесу [1, с. 111].

Даний механізм контролю успішно реалізується на великих та середніх торговельних підприємствах. Проте питання є досить актуальними для торговельного бізнесу, особливо зважаючи на те, що більшість з них діє в межах малого підприємництва та характеризуються упередженим ставленням до необхідності ведення обліку та можливостей внутрішнього контролю.

На більшості суб'єктах господарювання функції внутрішнього аудиту (контролю) покладено на інвентаризаційну комісію. Діяльність останньої є досить формальною та здебільшого обумовлена Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Наказом Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 року № 879

«Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань», що передбачають необхідність перевірки та документального підтвердження наявності, стану та оцінки активів і зобов'язань [3]. Саме тому інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Зважаючи на те, що фінансову звітність формують лише юридичні особи, то фізичні особи-підприємці зводять процес інвентаризації до простого перерахунку цінностей під час зміни матеріально-відповідальних осіб (наприклад, продавців). За таких умов з урахуванням специфіки торгівельної діяльності власники не в змозі забезпечити себе достатнім рівнем достовірної, якісної, доступної для розуміння, і що важливо, своєчасної аналітичної інформації про результати своєї діяльності.

Разом з тим, систематичне використання методів та процедур внутрішнього аудиту в процесі формування облікової інформації дозволяє своєчасно виявити та виправити знайдені відхилення та помилки, що, в свою чергу, забезпечує якість оперативного аналізу та пов'язаних з ним управлінських рішень в частині товарних запасів, витрат, грошових потоків тощо [4].

Внутрішній аудит - це незалежна і об'єктивна діяльність, якому характерним є рекомендаційні та консультативні послуги, які повинні бути корисними для організації та вдосконалення її діяльності. Внутрішній аудит допомагає підприємству досягти своїх цілей шляхом систематичного та ефективного підходу до оцінки та вдосконалення процесів управління, контролю та управління компанією в цілому. Саме тому для досягнення поставлених цілей керівництвом є необхідність створення та функціонування служби внутрішнього аудиту, що забезпечує необхідний обсяг інформації про реалізацію товарів та всі бізнес-процеси на підприємстві [5, с. 105].

Зважаючи на те, що торгівельна діяльність, а відповідно значна частина доходів та витрат, пов'язана саме з рухом товарних запасів внутрішній аудит повинен бути направлений на перевірку роботи бухгалтерського підрозділу, оцінку фактичної наявності товарних запасів в місцях зберігання, аналіз

правильності відображення в облікових регістрах, фінансовій та податковій звітності, проведення контрольних заходів, пов'язані з процесом переміщення товарів, що дає змогу контролювати їх наявність та збереження, оптимізувати діяльність підприємства.

Реалізація зазначених напрямків повинна здійснювати в ході попереднього, поточного та підсумкового контролю. Виконання цілей та завдань внутрішнього аудиту направлене на підвищення якості управлінських рішень та діяльності бізнесу в цілому можливе лише за умов сформованого відповідного нормативного, організаційного та методологічного забезпечення його здійснення. Суб'єкт господарювання враховуючи розмір діяльності, організаційну структуру повинен визначитися з формою організації внутрішнього аудиту, розробити відповідні внутрішні регламенти його діяльності, вирішити питання кадрового, інформаційного та методологічного характеру.

Таким чином, реалізація своєчасних і ефективних управлінських рішень можлива лише за наявності належним чином побудованої обліково-аналітична система вагоме місце в якій займає внутрішній аудит. Тому на підприємствах торгівлі доцільним є впровадження регламентованої системи внутрішнього контролю за операціями надходження, зберігання, списання торговельних запасів, доходів та витрат діяльності з метою виявлення внутрішніх резервів розвитку, мінімізації ризиків і запобігання порушенням. Вагоме значення при цьому має формування механізму внутрішнього аудиту, який передбачає врахування таких елементів як мета, завдання, предмет, об'єкт, суб'єкт, принципи, методичні прийоми, результати, джерела інформації та її користувачів та відповідного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко У. О. Внутрішній аудит як складова системи ефективного управління підприємством / У. О. Гуцаленко, Г. В. Причепка // Інноваційна економіка. – 2011. – № 21 (2) – С. 111–114.

2. Подмешальська Ю.В. Розробка проекту впровадження інформаційних та технологій обліку на підприємстві / Ю.В. Подмешальська // Економіка і управління. – Київ, 2012. – № 3 (55). – С. 85–90.

3. Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Наказом Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 року № 879 «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

4. Граковський Ю. Організаційно -правові питання торговельної діяльності: оптова та роздрібна торгівля /Ю.Граковський // Вісник податкової служби України.– 2012. – № 9–10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/749>.

5. Гуцаленко Л. В. Сутність та функції внутрішнього аудиту на підприємствах України / Л. В. Гуцаленко, А. О. Ярова // Інноваційна економіка. – 2011. – № 21 (2) – С. 105–107.

Пелешок Яна

студентка ННІ обліку, аналізу та аудиту

Науковий керівник:

Білобровенко Тетяна

доцент, к.е.н. кафедри аудиту та економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ УЗАГАЛЬНЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ЧУМАК»

Розмаїття інформаційних технологій у сучасному світі дає змогу вибрати таку, котра може забезпечити потреби всіх ланок однієї системи і враховувати специфіку виробничого циклу господарюючого суб'єкта. Відповідно до потреб інформаційну систему можна доповнювати новими елементами, а також удосконалювати [1].

На досліджуваному нами - ПрАТ «Чумак» автоматизована інформаційна система (далі - АІС) управління підприємством представлена модульною системою (рис 1).

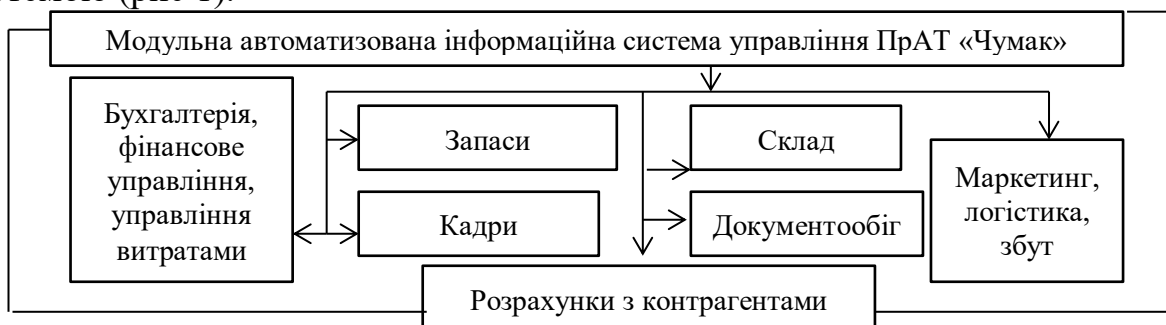

Рис 1. Модульна автоматизована інформаційна система управління
Джерело: складено автором на основі [2]

На підприємстві бухгалтерська автоматизована інформаційна система (далі - БАІС) є сполучною ланкою між господарською діяльністю та персоналом, котрі приймають управлінські рішення (рис 2).

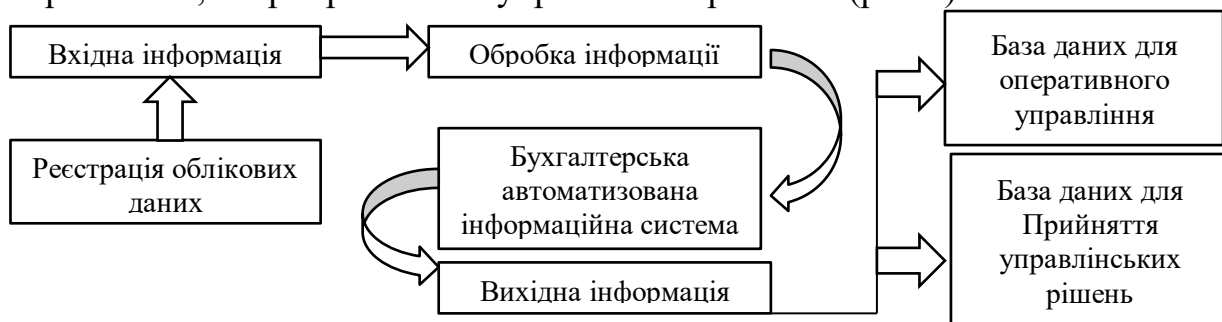

Рис 2 БАІС ПрАТ «Чумак»

Джерело: складено автором на основі [2]

Бухгалтерська обліково-фінансова оперативна, зведена і підсумкова інформація є не лише дає можливість підприємству зрозуміти і проаналізувати фактичний виробничо-фінансовий стан, його підрозділів та філій, а й також надає змогу спрогнозувати результати діяльності підприємства під час прийняття різних варіантних рішень.

Роль бухгалтерської інформації полягає в тому, що вона має бути корисною під час складання планів, заснованої на зворотному зв'язку і надходити до користувача у потрібний час. Зворотній зв'язок передбачає знання того, наскільки вірними виявилися попередні очікування [1].

На ПрАТ «Чумак» інформаційна система узагальнення облікової інформації у фінансовій звітності проходить певні стадії (рис 3).

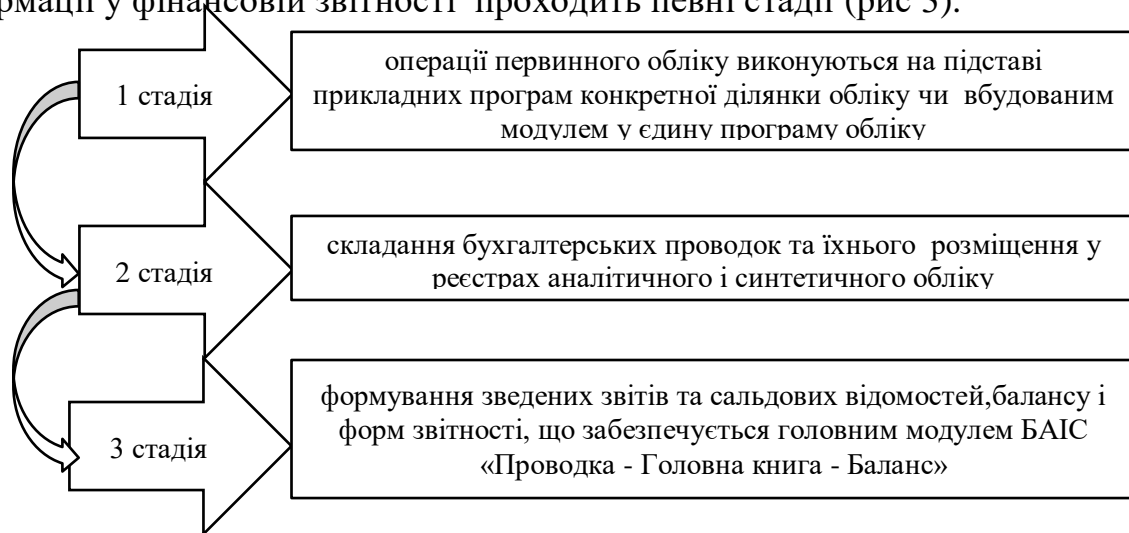

Рис 3 Стадії узагальнення облікової інформації у фінансовій звітності
ПрАТ «Чумак»

Джерело: складено автором на основі [2]

Система узагальнюючої облікової інформації у фінансовій звітності на ПрАТ «Чумак» включає задачі узагальнення інформації на аналітичних і синтетичних рахунках із подальшим групуванням одержаних даних за одним чи кількома рахунками із метою складання звітності й прийняття управлінських рішень [3].

Схема організації облікової інформації у фінансовій звітності через локальну мережу на ПрАТ «Чумак» зображено на рис 4.

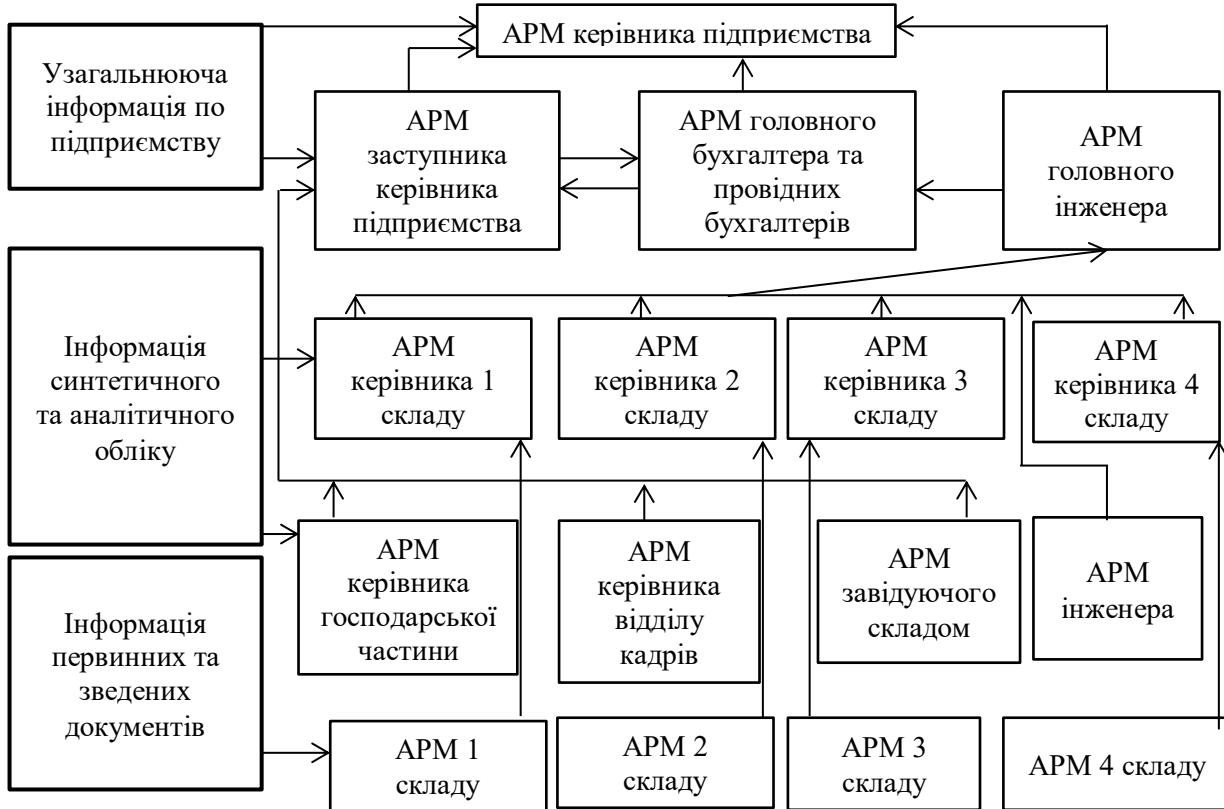

Рис 4 Схема організації облікової інформації у фінансовій звітності через локальну мережу на ПрАТ «Чумак»

Джерело: складено автором на основі [4]

Також на підприємстві використовується автоматизована система "1С: Бухгалтерія 8.1". Даний комплекс є програмним продуктом для ведення бухгалтерського і податкового обліку у комерційних структурах, а також служить для формування стандартної бухгалтерської, статистичної та податкової звітності. ПрАТ «Чумак» використовує повний пакет можливостей за для збору облікової інформації у фінансовій звітності підприємства, які пропонує даний програмний комплекс (рис 5).

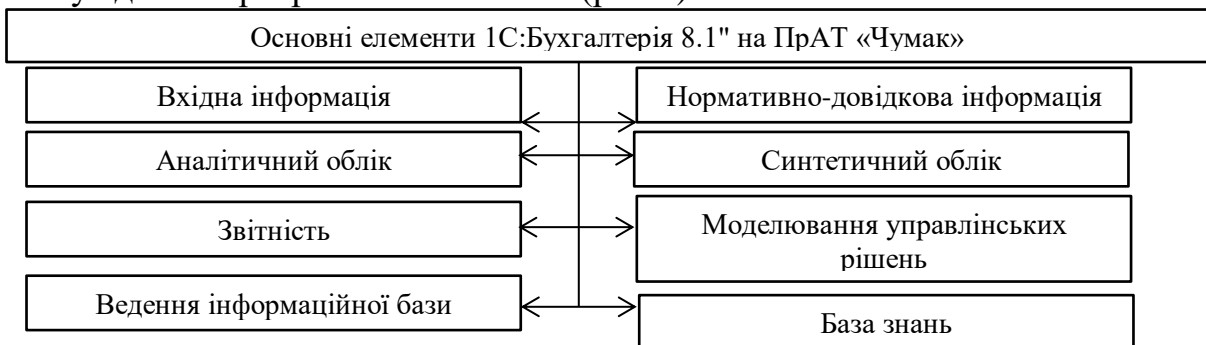

Рис 5 Основні елементи 1С:Бухгалтерія 8.1" на ПрАТ «Чумак»

Джерело: складено автором на основі [2,4]

Отже, відповідно до результатів дослідження можемо сказати, що ефективне зведення облікової інформації у фінансовій звітності підприємства неможливе без запровадження автоматизованої обробки облікової інформації. На ПрАТ «Чумак» використовуються 2 інформаційні системи узагальнення облікової інформації: локальна комп'ютерна мережа і автоматизована система "1С:Бухгалтерія 8.1". Проектування інформаційних потоків узагальнюючої облікової інформації із врахуванням організаційної структури центрів відповідальності та основних видів робіт ПрАТ «Чумак» забезпечує раціональну побудову інформаційної облікової системи в фінансовій звітності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Жук В.М. Розвиток і модернізація інформаційно-облікової системи / В.М. Жук // Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери: наукова доповідь / за заг. ред. акад. НААН П.Т. Саблука. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – С. 232-238.
2. Офіційні дані ПрАТ «Чумак» URL: <http://ua.chumak.com/> (дата звернення 05.04.2021)
3. Карпушенко М. Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» (для студентів 5,6 курсу денної і заочної форм навчання за спеціальністю 8.03050901 – Облік і аудит) / М. Ю. Карпушенко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. С. 62.
4. Оляднічук Н. В. Інформаційні системи в бухгалтерському обліку / Н. В. Оляднічук // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. - 2016. - Вип. 88(2). С. 198-206. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhpumus_2016_88\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/zhpumus_2016_88(2)_25). (дата звернення 05.04.2021)

Пестовська Зоя

доцент, к.е.н., доцент кафедри інноваційного менеджменту та фінансової аналітики

Університет імені Альфреда Нобеля, Дніпро

ПОТРІЙНИЙ ЗАПИС ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА МІКРОРІВНІ

Бухгалтерська професія будується на підтвердженні і перевірці, і в цьому майже вся суть блокчейну. Блокчейн - це децентралізований цифровий реєстр (технологія розподіленого реєстру, DLT), в якому зберігаються записи про всі транзакції, що відбуваються в одноранговій мережі. Користувачі, які повинні володіти ключами для доступу до нього, можуть публікувати транзакції (блоки) в базі даних. Кожен блок має часові мітки, і після перевірки записи не можуть бути видалені або змінені.

Блокчейн має кілька унікальних і цінних характеристик [1]:

- розрахунки онлайн: ланцюжок блоків забезпечує розрахунок транзакцій в режимі, близькому до реального часу, тим самим знижуючи ризик неплатежу однією стороною транзакції;
- розподілений реєстр: однорангова розподілена мережа містить загальнодоступну історію транзакцій; блокчейн зберігає безпечний запис, який підтверджує, що транзакція сталася;
- незворотність: ланцюжок блоків містить такі, що піддаються перевірці записи кожної транзакції, коли-небудь здійсненої в цьому ланцюжку блоків, це запобігає подвійному витрачання предмета, який відслідковується блокчейном;
- стійкість до цензури: економічні правила, вбудовані в модель блокчейну, забезпечують грошові стимули для незалежних учасників для продовження перевірки нових блоків.

Існують певні проблеми недовіри до традиційних облікових даних [2]:

- подвійний запис в бухгалтерському обліку контролює одна людина;
- є загроза недовнесення транзакцій за рахунками в облікову систему (помилково або навмисно);

- загроза зміни проведень в обліковій системі (свідомо чи помилково);
- приховування транзакцій в обліковій системі.

Принципи блокчейна, які можна застосувати до обліку [2]:

- децентралізація (всі дані зберігаються у всіх);
- доступність і прозорість (дані доступні всім учасникам приватного блокчейна в рамках прав доступу);
 - трастлесс (немає необхідності в довірі учасників блокчейна один до одного);
 - безпека (зміни в приватний блокчейн не можуть бути додані ззовні);
 - незворотність (незворотність транзакції, неможливість зміни);
 - консенсус (дані, що додаються учасниками, перевіряються системою).

Тобто, оскільки блокчейн забезпечує прозорий і незмінний запис всіх даних бухгалтерського обліку, він пропонує можливість спростити фінансову звітність і відкриває шлях для безперервних процесів аудиту.

Хоча можна багато сказати про те, як працює блокчейн, бухгалтери повинні розуміти основну роль блокчейна: ведення реєстру фінансової інформації й безпечна та перевірена передача прав власності на активи. У конструкцію технології блокчейн вбудований розподілений реєстр, який забезпечує впевненість всіх учасників, а надійна криптографічна основа показує, що при правильній реалізації блокчейн забезпечує ефективний непорушний захист, тобто [3]:

- автоматизація транзакцій з меншою кількістю помилок в даних на обох сторонах транзакції;
- менше шахрайства і більше довіри до транзакцій;
- підвищення безпеки транзакцій і зменшення кількості невірних даних.

Частини бухгалтерського обліку, пов'язані із забезпеченням транзакцій і передачею прав власності, будуть перетворені за допомогою підходів блокчейн і смарт-контрактів. Блокчейн має застосування в аудиті. Наприклад, аудит - це не тільки перевірка подробиць того, між ким була угода і грошової суми, а й того, як вона реєструється і класифікується; якщо в рамках транзакції

зараховуються готівка, чи відбувається цей відтік через собівартості продажів або витрат, або він платить кредитору, або створює актив; ці оціночні елементи часто вимагають контексту, який недоступний широкій публіці, замість цього вимагає знання бізнесу, а з впровадженням блокчейну в аудитора буде більше часу, щоб зосередитися на цих питаннях [4].

Навички сучасних і майбутніх бухгалтерів повинні бути розширені, щоб включити розуміння основних характеристик і функцій блокчейна. У центрі уваги будуть перевірка або оцінка. Наприклад, коли ми маємо справу із запасами, у нас може бути бухгалтерська книга, отримана у відкритому доступі, але все одно буде необхідність, щоб хтось фізично спостерігав, що запаси дійсно наявні. Це не буде доступно в запису блокчейна. Те, де ми отримуємо джерела для отримання підтримки тверджень, зміниться.

Блокчейн може полегшити ведення документації, проте аналіз, інтерпретація і аудит цих транзакцій не стануть спрощеними. Вести облік стане набагато простіше; але інтелектуальна частина роботи буде більш важлива, тому що бухгалтери повинні будуть застосовувати більше дисципліни при інтерпретації, класифікації та навіть ідентифікації деяких з цих транзакцій в блокчейні.

Уявіть собі блокчейн-економіку, де кожна транзакція записується в блокчейн - уряд ніколи не втратить гроші через несплачені податки; буде менше аудиторської роботи, але новий аудитор буде досліджувати блокчейн, а не дії фізичних осіб або тих, хто ухиляються від сплати податків. Роль податкових бухгалтерів може зникнути, але з'явиться нова роль в податковому аудиті блокчейна, який буде перевіряти систему з точки зору ІТ-підходу. Аудиторам важливо розуміти, як транзакції записуються в ланцюжок блоків, і пам'ятати про те, що запис транзакції в ланцюжку блоків може надати або не надати достатні аудиторські докази, пов'язані з характером транзакції. Щоб використовувати блокчейн як надійне джерело даних, необхідно провести аудит самого процесу, щоб переконатися в надійності системи і цілісності даних [1].

Блокчейн доступний для всіх зацікавлених сторін завдяки використанню моделі бухгалтерського обліку з потрійним записом [5]. Це означає, що всі зацікавлені сторони - бухгалтер, аудитор, клієнт, регулюючий орган - завжди матимуть ідентичну копію бухгалтерської книги, спільно використовувану в мережі вузлів (комп'ютерів), розподілених на декількох сайтах. Для зміни інформації в реєстрі потрібен дозвіл всіх учасників, що означає, що на інформацію в ланцюжку блоків можна точно покладатися. Технологія блокчейна вважається безпечною, оскільки використовує криптографію для захисту інформації, а також приватні та публічні ключі для аутентифікації користувачів.

Потрійний запис в обліку позбавить від подвійного запису. Звичний нам бухгалтерський облік означає, що кожен запис вимагає відповідного протилежного запису. Потрійний запис додає третій рівень - всі транзакції, в яких беруть участь сторони, записуються в ланцюжок блоків, і інформація надається всім учасникам.

Список використаних джерел:

1. Alexander A. Blockchain: Unlocking new potential. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.accountingtoday.com/news/blockchain-unlocking-new-potential>.
2. Иванов А. Как блокчейн изменит бухгалтерию. Електронний ресурс. Режим доступу: https://bz.ligazakon.ua/magazine_article/BZ012012.
3. Kunselman K. The Future Of Blockchain In Accountancy. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://cutt.ly/McIHFP6>.
4. ICAEW. Blockchain and the future of accountancy. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://cutt.ly/jcIH6fD>.
5. ACCA. Blockchain: is it still the great accountancy disruptor? Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.accaglobal.com/pk/en/student/sa/features/blockchain.html>.

Пластун Олексій

д.е.н., професор

Рудиченко Артем

студент

Сумський державний університет

РОЛЬ ЗВІТНОСТІ У ПОДОЛАННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АСИМЕТРІЇ ПРИ ДОСЯГНЕННІ КОМПАНІЯМИ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Забезпечення сталого розвитку стало одним з пріоритетних завдань світового рівня. Успішна реалізація його неможлива без досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР). Україна приєдналася до системи Глобальних ЦСР у 2017 р., сформувавши на їх основі національні таргети та індикатори прогресу за кожною з них. Джерелом активізації прогресу щодо системи ЦСР виступає національна система нормативно-правових актів стратегічного планування. Станом на 2020 рік вона налічує 162 документи, що охоплюють 1394 завдань, конкретизованих у 4296 заходах щодо досягнення усіх 17 ЦСР [1].

АПК на сьогодні є ключовою сферою української економіки та її експорту (44,3 % від експорту товарів за 2019), зростання капітальних інвестицій та модернізації у цій сфері (зростання у 2 рази обсягів інвестицій за останні 5 років), досягнення окремих таргетів ЦСР в даній сфері є малореалістичним. Мова йдеться про ЦСР 2 «Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства» та ЦСР 12 «Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва» [2].

За даними глобального моніторингу у досягненні ЦСР 2 в Україні залишаються значні проблеми, викликів вистачає і за ЦСР 12 [3].

У першу чергу проблеми торкаються низького рівня продовольчої безпеки та купівельної спроможності домогосподарства в Україні, що пов'язані з неоднаковим доступом фермерів до інвестиційних ресурсів; відсутністю харчових стандартів; деформацією структури АПК з превалюванням сировинних галузей з меншою доданою вартістю у порівнянні з переробними

галузями та невпорядкованою сферою органічного землеробства та виробництва. Важливою проблемою також є відсутність адекватного інформаційного забезпечення на базі відповідної звітності.

Справа в тому, що існує значний рівень асиметрії між фактичними діями компаній, що стосуються досягнення ЦСР, та їх відображенням у формі звітності. Через це досить часто виникають інформаційні розриви, результатом чого є викривлення реального стану справ.

Найбільш масштабні дослідження стану інкорпорації ЦСР у діяльність компаній в Україні неурядовими установами проводяться ГО "Центр "Розвиток КСВ" та Національною мережею Глобального договору ООН Зокрема, останнє дослідження 2020 р., що охоплювало аналіз 116 кейсів від 64 компаній щодо КСВ у 2016-2019 рр. та 97 нефінансових звітів компаній з числа найбільших платників податків у 2015-2019 рр.

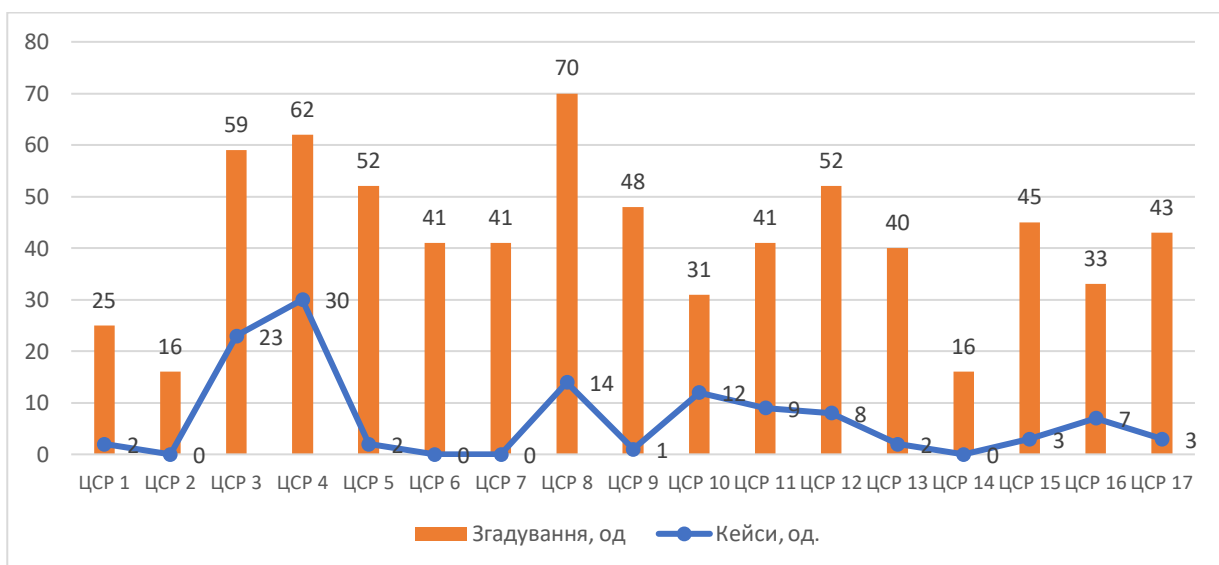

Рис. 1. Стан інкорпорації ЦСР у діяльність українських компаній за даними Центру розвитку КСВ [4]

Як бачимо, ЦСР в цілому є недостатньо інтегрованими у корпоративні звіти. Відзначимо, що як правило звіти компаній не містять даних щодо інвестування у проекти, пов'язані з досягненням ЦСР, що передусім зумовлене недостатнім розкриттям інформації у розрізі ЦСР українськими компаніями та низькою якістю їх комунікацій зі стейкхолдерами

Вирішенням вказаної проблеми могло б стати стимулювання компаній до розкриття інформації за ЦСР, у тому числі через запровадження більш жорстких вимог щодо врахування цілей при формуванні звіту з управління та ключових показників ефективності компаній у розрізі ЦСР.

Список використаних джерел:

1. Аналіз державних стратегічних документів України щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року : Аналітична доповідь. – К. : Інститут суспільноеконімічних досліджень, 2017. – 84 с.
2. Цілі сталого розвитку в Україні [Електронне джерело] - Режим доступу: <http://sdg.org.ua/ua/>
3. Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G., Woelm, F. 2020. The Sustainable Development Goals and COVID-19. Sustainable Development Report 2020. Cambridge: Cambridge University Press.
4. ГО "Центр "Розвиток КСВ" (2020) Внесок українського бізнесу в реалізацію Україною Цілей сталого розвитку 2016-2020 pp <https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/12/Vpliv-biznesu-na-CSR.pdf>

Authors thankful to the Czech government support provided by the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic, which allowed this scientific cooperation to start within the project “AgriSciences Platform for Scientific Enhancement of HEIs in Ukraine”.

Пронькіна І.В.,

Здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Науковий керівник:

Мазіна О. І.,

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
Університет державної фіскальної служби України

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

В умовах активізації інтеграційних процесів економічного середовища в Україні значення прозорості, достовірної та зрозумілої для всіх користувачів бухгалтерської інформації невпинно зростає. На сьогоднішній день постає необхідність адаптації національної системи обліку до вимог міжнародної практики. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) сприяє підвищенню прозорості та зрозумілості інформації про діяльність суб'єктів господарювання для іноземних інвесторів. Важливою складовою засобів виробництва, що забезпечує ефективне функціонування діяльності будь-якого підприємства в будь-якій державі є основні засоби. Вони є вагомою складовою активу балансу і суттєво впливають на фінансовий результат діяльності підприємства, тому правильність ведення їх обліку та врахування міжнародного досвіду є необхідним.

Основним нормативним документом, що регламентує облік основних засобів підприємств в нашій країні, є П(С)БО 7 «Основні засоби». Аналогом вітчизняного стандарту вважають Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». Однак, перелік об'єктів основних засобів, облік яких регулюють обидва стандарти не є ідентичним.

Особливості обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами досліджували такі автори як А. О. Бакум, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Є. Є. Іонін, І. В. Кононова, М. В. Кужельний, Г. В. Муравицька, М. С. Пушкар, Г. Г. Юрченко, В. М. Якубів та інші.

Як вже відомо, міжнародним стандартом обліку основних засобів є МСБО 16 «Основні засоби», аналогічним національним стандартом – П(С)БО 7 «Основні засоби».

Основні аспекти та методологічні засади ведення бухгалтерського обліку основних засобів викладено у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». Згідно з цим стандартом основні засоби – це матеріальні об’єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [1].

Матеріальна форма основних засобів свідчить про реальну наявність об’єкта обліку, а термін використання дає можливість відокремити від інших активів.

Основні засоби надходять на підприємство, більшим чином, від постачальників, придбані за грошові кошти. Такі активи оцінюються за собівартістю придбання. МСФЗ визначає основні види вартостей основних засобів та моделі обліку основних засобів.

До видів вартостей належать: первісна, справедлива та балансова вартість. Щодо моделей обліку, то підприємство може обрати одну з двох моделей обліку основних засобів, які пропонуються МСБО 16 «Основні засоби»: облік за первісною вартістю або облік за переоціненою вартістю [2].

За першою моделлю основні засоби обліковують за собівартістю мінус будь-яка накопичена амортизація та будь-які накопичені збитки від зменшення корисності. За другою моделлю проводять регулярні переоцінки основних засобів, корегуючи балансову вартість до справедливої. Критерієм визначення справедливої вартості є ринкова вартість об’єкта. Якщо переоцінюють об’єкт основних засобів, тоді весь клас основних засобів, до якого належить цей актив, слід переоцінювати.

Клас основних засобів – це група активів, однакових за характером і способом використання. Існують такі класи основних засобів згідно з

міжнародними стандартами: а) земля, б) земля та будівлі, в) машини та обладнання, г) кораблі, д) літаки, е) автомобілі, є) меблі та приладдя, ж) офісне обладнання, багатолітні насадження.

Об'єкти, які входять до одного класу, переоцінюються одночасно [1]. Якщо, в результаті переоцінки, балансова вартість активу збільшилася, то таке збільшення визнається в іншому сукупному доході. Але якщо вартість зменшилася, то зменшення має визнаватися в прибутку чи збитку.

Важливим аспектом обліку основних засобів є нарахування амортизації. Методи амортизації, які пропонує застосовувати МСФЗ 16, ті ж, що і в національних стандартах бухгалтерського обліку. Ці методи об'єднують прямолінійний метод, метод зменшення залишку та метод суми одиниць продукції. Проте міжнародні стандарти не містять вичерпної інформації стосовно методів, а тільки зазначають, що обраний метод має відображати схему отримання економічної вигоди [3].

Що ж стосується припинення визнання, то відповідно до МСБО слід припиняти визнання балансової вартості об'єкта основних засобів після вибуття або коли не очікують майбутніх економічних вигод від його використання або вибуття. Прибуток чи збиток, що виникає від припинення визнання об'єкта основних засобів, слід включати до прибутку чи збитку, коли припиняється визнання об'єкта.

Отже, сучасний стан обліку основних засобів в Україні певною мірою відповідає вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і звітності, але має окремі розбіжності. Ці розбіжності стосуються, як обліку основних засобів (в аспектах щодо формування первісної вартості, переоцінки, нарахування амортизації тощо), так і відображення інформації про них у фінансовій звітності. Така ситуація є цілком закономірною, адже процес адаптації нормативної бази України до вимог міжнародних стандартів обліку і звітності триває. На даному етапі важливим є розуміння необхідності безпосередньої участі України у процесі формування міжнародних стандартів з метою врахування національних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби . 2012. URL: <https://zakon.help/article/msbo-16-osnovni-zasobi-msbo-16-osnovni-zasobi-ias-16-ias16>
2. Красота О. Г. Визнання основних засобів за міжнародними і національними стандартами. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8646/1/stud-konf-2020-1-tom-319-320.pdf>
3. Короленко В. О. Особливості обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами. С. 183-187. URL: <file:///C:/Users/pc/Downloads/6190-Текст%20статті-12430-1-10-20181219.pdf>
4. Іонін Є. Є., Горбачова Л. В. Облік основних засобів: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2018. № 10. С. 153–157.

Сапун Оксана Леонидовна

к.пед.н., доцент кафедры
информационных технологий и
моделирования экономических
процессов

*Белорусский государственный
агарный технический университет*

ЭЛЕКТРОННЫЕ СПОСОБЫ ОПЛАТЫ В ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ

Электронная коммерция является одной из тем цифровой экономики, которая основана на двух реальностях: электронной коммерции и информационной индустрии, которая создана в эпоху технологического развития информационных технологий.

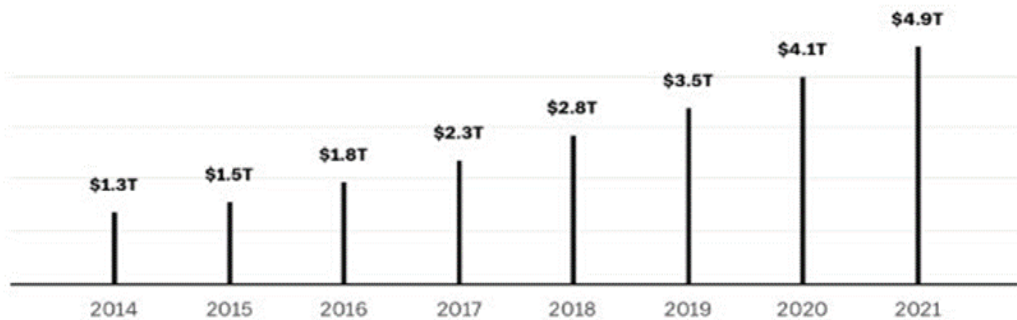
На основе определений ряда зарубежных и отечественных экономистов, в широком смысле «электронная коммерция — это любая экономическая деятельность, включающая использование электронных информационных технологий. В узком смысле, это коммерческая деятельность по купле/продаже товаров или услуг в сети Интернет с целью получения прибыли» [1, с.1-2].

Электронная коммерция определяется, как электронная эффективность бизнеса, основанная на электронном обмене письменными, визуальными или аудио данными, а также многих видов предпринимательской деятельности по обмену товарами и услугами, совершению продаж, закупок и доставки цифрового контента, электронных счетов-фактур, коммерческих аукционов, маркетинговых услуг.

Рост электронной коммерции растет во всем мире, о чем свидетельствуют мировые розничные продажи в электронной коммерции, представленные на рисунке.

Retail ecommerce sales worldwide

2014 to 2021 by trillions of USD

Data via eMarketer (Statista)

Рис. Мировые розничные продажи в электронной коммерции

Электронные деньги определяют как «набор цифровых протоколов и подписей, которые позволяют электронной почте фактически заменить обмен традиционных валют так, как электронные или цифровые деньги являются электронным эквивалентом традиционных денег, которые мы использовали для торговли».

Национальный банк Республики Беларусь приступил к регулированию операций с электронными деньгами в Республике Беларусь в 2000 году [2].

Таблица 1.

Операции с электронными деньгами, эмитированными банками Республики Беларусь, за 2017-2019 годы, тыс. деноминированных бел.руб

№	Показатели	за 2017 год	за 2018 год	за 2019 год
1	Сумма эмитированных ЭД - всего	368 695,9	366 593,3	360 641,4
2	Сумма использованных электронных денег банков	206 908,5	193 604,3	175 716,0
3	Сумма погашенных электронных денег банков	363 074,6	376 852,4	358 270,5
4	Сумма электронных денег, погашенных юридическим лицам	179 366,0	177 753,0	144 280,9
5	Сумма электронных денег, погашенных физическим лицам	179 621,1	187 267,9	210 318,6
6	Количество открытых электронных кошельков	102 576	102 483	109 791

Рассмотрим электронные способы оплаты в электронной коммерции.

Электронные карты включают в себя платежные и обменные карты. В этом виде электронной карты покупатель или владелец карты имеет физический баланс на карточном счете в банке, и при покупке стоимость покупок перемещается со счета покупателя на счет продавца в течение одного-двух дней, также используются для снятия денег со своего счета.

Обменная карта позволяет владельцу приобрести товар сразу, а оплата будет произведена позже.

Электронные чеки определяются, как приказ выплатить определенную сумму в интересах третьей стороны, которая является бенефициаром в электронном виде.

Электронные кошельки - это программа, которую пользователь может носить на своем мобильном устройстве и используется для хранения данных и информации о картах, которыми он владеет и используется при покупке в Интернете.

Смарт-карта содержит микропроцессор, который позволяет хранить средства с помощью программ безопасности, и эта карта может обрабатываться на компьютерах, не требует авторизации или подтверждения действительности карты для того, чтобы перевести деньги от покупателя к продавцу.

Электронные способы оплаты отличают их от традиционных способов оплаты, где каждый электронный способ оплаты имеет ряд преимуществ:

– электронные деньги облегчают транзакции так, что покупатель может оплатить свои покупки, как только они заказаны на его автоматизированном счете, а электронные деньги также дают возможность торговать во многих валютах с возможностью переключения между этими валютами в режиме реального времени и при любой стоимости.

– электронные деньги могут быть переведены из любой точки мира, в любое время, опираясь на Интернет или на сети, которые не признают географические границы и не признают политических границ.

– конфиденциальность покупателя, который может сделать покупку без предоставления какой-либо информации.

– система цифровых денег обеспечивает максимально возможную безопасность, поскольку она опирается на инновационные средства безопасности.

– финансовые операции происходят, и информация о их совершении поступает в режиме реального времени без необходимости какого-либо посредничества.

Список использованных источников:

1. Сорокина, А. И. Обзор литературы по теме «Электронная коммерция»: определение понятия, проблемы и перспективы развития / А. И. Сорокина // Молодой ученый. — 2016. — № 11 (115). — С. 1013-1015. — URL: <https://moluch.ru/archive/115/30832/> (дата обращения: 25.03.2021).

2. <https://www.nbrb.by/payment/e-money> Национальный банк Республики Беларусь (дата обращения: 26.03.2021).

Слободяник Анастасія

студентка 4 курсу факультету фінансів та обліку

Науковий керівник:

Поддубна Н.М., к.е.н., доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту

Київський національний торговельно-економічний університет

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ В ЕПОХУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Постійний розвиток технологій та масштабна діджиталізація змінюють звичне функціонування внутрішнього аудиту, його пріоритетні завдання, форми організації робочого процесу та ін. З кожним днем спостерігається постійне збільшення обсягу інформації, яку внутрішній аудитор має ефективно аналізувати та використовувати для прийняття правильних управлінських рішень. Тим більше, поширення пандемії та різкий перехід компаній на віддалений режим роботи позитивно вплинув на стрімкі оберти діджиталізації, внаслідок чого такий процес став невід'ємною складовою безперебійного функціонування суб'єкта господарювання.

У сучасних реаліях комп'ютерні системи є звичною та вже невід'ємною частиною робочого процесу. Аудит тісно використовує комп'ютерні технології та програмні продукти. Для прикладу наведемо декілька з них: "КІТ.Аудит", «Асистент Аудитора», «Помічник аудитора», «Експрес-Аудит: ПРОФ», «ІТ Audit: Аудитор» та інші. Вітчизняні аудитори в більшості використовують прикладні програми (електронні таблиці Excel, Lotus 1-2-3, SuperCalc) для виконання аналітичних процедур, але, на відміну від зарубіжних колег, розрахунки проводяться переважно на завершальній стадії аудиту [1, с. 257].

Зарубіжне програмне забезпечення значно ширше, наприклад Quantivate GRC Software, MetricStream, CURA Software Solutions, SAP Audit Management та багато інших. Кожна програма має різноманітний комплекс функцій, що допомагають внутрішньому аудитору виконувати свої завдання більш ефективно.

Динамічний розвиток технологій зумовлює внутрішніх аудиторів ознайомлюватись та використовувати й інші інновації. Сьогодні служби внутрішнього аудиту зазнають впливу лише обмеженого обсягу технологій, серед яких система планування ресурсів підприємства (ERP), хмарна технологія, масиви даних та аналітика [2].

Також до інноваційних технологій, на яких мають спеціалізуватись внутрішні аудитори, належать зокрема і технологія блокчейн, штучний інтелект, машинне навчання тощо. За допомогою автоматизації аналітичних процесів зменшується вплив людського фактору та здійснення помилок. А також, що немало важливо, дані технології дозволяють системі самостійно приймати рішення, аналізуючи свої попередні дії та отриману інформацію.

Крім того, внаслідок діджиталізації усіх процесів, масовою комп'ютеризацією та стрімкого розвитку технологій, їх впровадження компаніями, виникають нові послуги, що пов'язані із управлінням ризиками ІТ та кібербезпеки. Кіберзлочини стають дедалі частішими та сильнішими. Статистичні дані за 2020 рік вражають: «Завданий цього року хакерами збиток є на 50 відсотків вищим, ніж був ще два роки тому, у 2018 році, встановили дослідники. Таким чином збитки, завдані хакерами у 2020 році, становлять понад один відсоток світового ВВП, інформує агенція AFP» [3]. Звідси впливає важлива роль внутрішнього аудиту у захисті інформації компанії.

Сьогодні критерії конкурентоспроможного аудитора на ринку праці вже неабияк відрізняються від тих критеріїв, які потребували роботодавці декількох років тому. Із кардинальними змінами, що пов'язані із останніми подіями, тобто пандемією COVID-19 та її впливом на прискорення цифровізації діяльності підприємств, з'являються нові шляхи організації робочого процесу. Насамперед аудитор, який не здатен працювати та комунікувати із співробітниками дистанційно, несе низку проблем для роботодавця та не має переваг серед інших працівників-конкурентів. Адже під час пандемії чимала кількість працівників була звільнена, про що свідчать статистичні дані. За

кілька місяців карантинного періоду (з початку квітня до початку липня) кількість безробітних зросла більш ніж на 48% [4].

Діджиталізація діяльності підприємства та інноваційні технології з кожним днем стають все популярнішими та поступово входять в норму діяльності серед вітчизняних підприємств та впливають на їх звичне функціонування. Інноваційні технології допомагають аудиторам вчасно ідентифікувати потенційні ризики, з якими стикаються компанії, швидше та якісніше аналізувати інформацію для прийняття управлінських рішень. Немало важливо, щоб внутрішні аудитори вдосконалювати власні навички та адаптувати їх до нових реалій життя. Адже, в епоху діджиталізації роботодавці надають перевагу тим спеціалістам, які вдало використовують комп'ютерні технології.

Список використаних джерел:

1. Щирба М. Т. Особливості здійснення аудиторських перевірок в комп'ютерному середовищі / М. Т. Щирба, В. В. Сизоненко // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції. – 2019.
2. Дослідження сучасного стану професії внутрішнього аудитора за 2018 рік // PwC. – 2018. – URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/pwc-2018-state-of-the-internal-audit-ukr.pdf> (дата звернення 30.03.2021).
3. Сидоржевський М. Кіберзлочинці у 2020 році завдали у світі збитків на трильйон доларів - дослідження / М. Сидоржевський // Made for minds. – 2020. – URL: <https://www.dw.com/uk/kiberzlochyny-u-2020-rotsi-zavdaly-svitu-zbytkiv-na-trylion-dolariv-doslidzhennia/a-55857766> (дата звернення 30.03.2021).
4. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України // Громадська організація «Центр прикладних досліджень». – 2020.

Сторожук Тетяна

доцент, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку

Університет державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВА РОЛЬ ФАКТОРУ ЧАСУ ПРИ ФОРМУВАННІ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Сучасний світ дуже змінився і можна констатувати, що сьогодні відстань немає значення, а час відіграє домінуючу роль, особливо якщо це стосується економічної інформації. В сучасних умовах господарювання досягнення успіху будь-яким суб'єктом господарювання залежить від багатьох факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. При значному стрибку технічного розвитку, але нестабільності ситуації та наявності кризових явищ і процесів одним із домінуючих чинників є фактор часу. З цим погоджуються більшість, але оминають в своїх дослідженнях науковці і не враховують практики.

Історія свідчить, що з розвитком суспільства цінність часу безперервно зростає. За останній час значно пришвидшилися темпи розвитку суспільства, а для здійснення виробництва залучається все більш і більше матеріальних, фінансових та людських ресурсів, що призводить до зростання соціально-економічної насиченості одиниці суспільного часу. З ростом темпів науково-технічного і соціального прогресу, зі збільшенням масштабів виробництва і підвищенні продуктивності праці, в умовах щільного та швидкого взаємозв'язку між різними господарськими комплексами значно зростає концентрація соціально-економічних явищ, процесів, господарських операцій в одиниці часу. В таких умовах все більшого значення набуває раціональність використання часу та необхідність його економії в усіх процесах господарювання. Дана проблема є проблемою загальносвітового масштабу і актуальна для всіх галузей та сфер діяльності.

Результати досліджень багатьох науковців підтверджують залежність ефективності діяльності управління від кількості доступної інформації. Але

зважаючи на якісну характеристику доречності, визначену НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»[1], інформація має давати змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому. Це означає, що інформація має бути подана в тому місці і в той час, коли вона має найбільшу цінність і впливає на прийняття рішень користувачами. Тому ефективність управління буде залежати не тільки від кількості необхідної інформації, але і часу її підготовки та подання. Слід також враховувати, що в умовах невизначеності та непередбаченості зовнішнього та внутрішнього середовища збільшується час на обробку інформації, і навіть доступна інформація буде відрізнятися від передбачуваної. В умовах, коли спостерігається значна динаміка змін (а це реалії сьогодення нашого життя), значна частина інформації швидко втрачає свою актуальність, а фактор часу набуває суттєвого та домінуючого значення. Процес збору даних, їх групування, систематизації та обробки в рамках бухгалтерського обліку є достатньо тривалим, незважаючи на наявність технічних засобів та автоматизації цих процесів і це буде прямо пропорційно впливає на показники ефективності готової інформації. Збільшення кількості інформації тут нічим не допоможе і запізнення деякої інформації може істотно відобразитися на показниках її ефективності. Тому будь-які запити різних рівнів управління та конкретних менеджерів на певну інформацію мають супроводжуватися визначенням часу, який необхідний для виконання поставленого завдання. Крім того, необхідно враховувати специфічність такого товару як інформація і можливість її трансформації в результаті передачі. Необхідно аналізувати кожну ситуацію затримки інформації і визначати залежність швидкості зміни кількості та якості інформації від часу її запізнення. Встановлення впливу запізнення інформації на показники ефективності діяльності суб'єктів господарювання та визначення часу, необхідного для виконання поставленого завдання з зазначеною ефективністю дасть можливість передбачувати ситуацію на майбутнє та вільно, спокійно і впевнено почуватися в бурхливому морі змін сьогодні. Доцільним вважаємо наперед проведення

системного аналізу можливих ситуацій та прорахунок і визначення конкретних обмежень на час запізнення. Аналіз типових критичних ситуацій функціонування суб'єктів господарювання та вплив недостатньої, неправильної чи втраченої інформації на їх якісні характеристики дасть можливість прийняття ефективних оперативних управлінських рішень та впевненості в досягненні стратегічних завдань та цілей. Це актуально як для внутрішнього менеджменту підприємства, та і для зовнішніх користувачів інформації, зокрема інвесторів. Визначення критичних часових меж на підготовку певної інформації чи показників один раз дозволить мати орієнтир і користуватися багато років. «Сам по собі облік, так само як аналіз, не виконує контрольної функції, оскільки ця функція належить менеджерам, які відповідають за ефективність використання факторів виробництва, процеси господарської діяльності та фінансовий результат. Облік відповідає лише за своєчасне, повне та якісне виконання обов'язків з генерування інформації та подання її в реальному часі на запит управлінців» [2, с.126].

Г.Д. Чижиков, розглядаючи вплив на показник вартості підприємства, одним з найбільш важливих нецінових факторів визначає фактор часу. На думку автора в системі вартісної орієнтації фактор часу зумовлює:

- ефективність прийняття управлінських рішень через параметри швидкості та доцільності;

- ефективність залучення та використання ресурсно-компенційних активів через своєчасне розміщення необхідних ресурсів відповідно до функцій бізнес-процесів та розвитку комплексу компетенцій щодо застосування отриманих ресурсів та клієнтоорієнтованих компетенцій щодо реалізації створеної споживчої цінності;

- ефективність управління фінансовими активами й грошовими потоками, виходячи з критерію знецінення грошей;

- формування вартості в процесі кругообігу капіталу [3].

При цьому взаємозв'язку фактор часу обумовлює те, що будь-який продукт (робота, послуга) має бути запропонований ринку в той час, як попит і

ціна на нього найбільші, що вимагає ефективного управління ресурсами підприємства з позицій не тільки ціни й якості, а й з позицій раціонального часу.

Деякі вчені зауважують, що на базі використання інформатики, обчислювальної техніки, кібернетики, теорії менеджменту будуть виникати й інші види обліку, передбачаючи появу так званого оптимізаційного обліку. Основним завданням такого обліку буде підготовка для користувача такої інформації, яка змогла б зорієнтувати його в конкретній ситуації та допомогла обрати доцільну лінію поведінки в реальному масштабі часу.

В сучасних умовах господарювання облік, як сервісна система менеджменту, має орієнтуватися не на відображення минулих подій, операцій, явищ та процесів, а «розвиватися з орієнтацією на створення достатнього масиву інформаційних ресурсів для передбачення майбутнього» [2,с.215].

Оскільки сьогодні інформація стає найважливішим ресурсом розвитку економіки будь-якого суб'єкта господарювання, то суспільство, за словами І. Нонаки, перетворюється на суспільство знань, а більшість аспектів економіки змінюються в сторону креативності та оригінальності [4, с.571-578]. При цьому спосіб отримання інформації має враховувати особливу роль фактору часу, коли своєчасність отримання важливіша від її точності.

Список використаних джерел

1. Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 27.03.2021).
2. Пушкар М.С., Чумаченко М.Г. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація. Тернопіль: Карт-бланш, 2011.336 с.
3. Чижиков Г.Д. Вплив фактору часу на фінансовий стан підприємства. *Ефективна економіка*. №3, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3084>.
4. Класики менеджмента. Под. ред. М. Уорнера. Пер. С англ. и под ред. Ю.Р Коптуревского.Спб.: Питер, 2001. 1168с.

Таргонська Леся Вікторівна

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

Науковий керівник :

Мазіна Олександра Іванівна

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби

ЕФЕКТИВНІСТЬ ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ

На сьогодні податки відіграють значну роль у формуванні бюджету держави, а саме податок на прибуток є визначальним регулятором економічних показників. Головною функцією у формуванні податків є фіскальна, оскільки забезпечує економічну рівновагу та сприяє вдосконаленню економічних відносин. Головними проблемами ефективності оподаткування податком на прибуток для нашої країни є вплив макроекономічних, мікроекономічних чинників та політичної нестабільності. Саме ці проблеми призводять до зниження прибутковості та збитковості підприємств.

Ефективність податку на прибуток та нормативно-правове забезпечення його обліку досліджується у багатьох працях вчених-економістів, серед яких слід зазначити: С.С. Алексєєва, С.Н. Братуся, К.С. Бельського, В.Т. Білоус, Л.К. Воронова, Н.В. Воротіна, В.П. Хомуценка і ін., які присвятили свої праці питанням, пов'язаним з ефективністю податку на прибуток.

Не зважаючи на усі напрацювання перед державними органами актуальним залишається питання розробки радикально нових методів для підвищення ефективності оподаткування податком на прибуток.

Дослідження показують, що значних змін податок на прибуток зазнав під час економічної кризи, яка спричинила дефіцит державних фінансових ресурсів та знизила його фіскальну значимість [1]. Аналізуючи ситуацію справляння податку на прибуток в Україні, можна стверджувати, що механізм дії податку на прибуток спрямований тільки на перехід від фіскальної до стимулюючої системи оподаткування підприємств, а не на створення

сприятливого клімату для розвитку господарської діяльності та зміцнення податкової системи .

Податок на прибуток підприємств останнім часом привертає все більше уваги оскільки, це зумовлено великою потужністю його, як фіскального інструмента для стимулювання інвестицій та економічного розвитку і посідає друге місце після ПДВ по наповненню державного бюджету [2].

Підвищення ефективності фіскального оподаткування податком на прибуток залежить від податкового навантаженням, який безпосередньо впливає як на окремі суб'єкти господарювання, так і на економіку країни в цілому.

Перешкодою на шляху до підвищення ефективності податку на прибуток є недоліки діючого податкового законодавства. Задля підвищення та забезпечення ефективного оподаткування цим податком, потрібно здійснити наступне:

- удосконалити та підвищити порядок оподаткування податком на прибуток підприємств;
- змінити структуру адміністрування, а саме, внести радикальні зміни у систему адміністрування податків;
- сформуванню удосконалену та раціональну структуру податкових надходжень;
- створити просту та зрозумілу для підприємств законодавчу базу.

Досить доречно буде запровадити європейські стандарти використання податку на прибуток, саме як регулятора економічних процесів, що здійснюється шляхом дотримання чи порушення критерію його нейтральності відносно прийняття конкретних фінансово-господарських рішень на мікро- та макрорівні [3].

Державним органам необхідно більш детально вивчити зарубіжний досвід стосовно організації та методики обліку, аудиту, аналізу та оподаткування податком на прибуток підприємств з метою усунення недоліків фіскальній та регулюючій сфері та мінімізація витрат на збирання та

запобігання ухиленню від сплати податку [4]. Зростання ефективності податку на прибуток є стимулюючим чинником ділової активності усіх суб'єктів господарювання, яку слід проводити зважено [5].

Отже, виділивши основні проблеми реформування механізму оподаткування податком на прибуток підприємств та використавши надані пропозиції і досвід зарубіжних країн, можна досягти високого рівня ефективності оподаткування податком на прибуток.

Вбачається, також, що до позитивного результату призведе коригування та вдосконалення попередніх методів підвищення ефективності оподаткування податком на прибуток.

Наша країна може досягти гідного рівня оподаткування податком на прибуток використавши світовий досвід, оскільки він є важливим вектором розвитку, бо має на меті не тільки наповнення бюджету країни, а також стимулювання економіки, у тому числі покращення інвестиційного клімату країни, розвиток підприємств та бізнесу різного рівня.

Список використаних джерел:

1. Папаїка О.О. Податковий менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Донецьк: ДонНУЕТ, 2012. 360 с
2. Таптунова І.Л. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал. Європейський інформаційно дослідницький центр. 2016. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28909.pdf>
3. Вісник. Рейтинг. Топ-100 великих платників та правда про реальні зарплати Вісник ДФС України. № 1-2, березень 2017. 96 с
4. Хомутенко В. П., Хомутенко А.В. Фрагментарний аналіз механізму дії регулюючої функції податку на прибуток підприємств в Україні. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*. 2017. №1. С. 70-76.
5. Касперович Ю.В. Стратегічні пріоритети і завдання податкової реформи в Україні. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/podatкова_ref21822.pdf

Тучак Тетяна

к.е.н., доцент, доцент кафедри податкової політики

Карева Олена

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Коляда Тетяна

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Університет державної фіскальної служби України

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток податкової культури належить до найактуальніших питань в економічному та соціальному житті України, адже, саме податкова культура є загальною проекцією культури у соціально-економічній сфері, що виступає, як соціальний інститут податкової системи та одним із головних важелів її розвитку. Ефективна розбудова української економіки неможлива без високого рівня податкової культури, адже загальновідомо, що у ринковій економіці це головний чинник, що впливає на фіскальний потенціал країни, зростання виробництва, інвестиційну привабливість.

Вагомий внесок у дослідження питання розвитку податкової культури в Україні внесли науковці В. Андрущенко, Т. Тучак, Ф. Ткачик, В. Дмитрів, П. Мельник, К. Давискіба, В. Карпова, О. Ревенко та інші.

На нашу думку, податкова культура – це рівень знань, норми поведінки та моралі населення країни у сфері оподаткування, усвідомлення важливості цілісного виконання податкових зобов'язань платником податків та контролюючим органом. Наприклад, В. Андрущенко розглядає податкову культуру як різновид культури грошових відносин, форму прикладної, утилітарної етики, що передбачає конкретні процедури і правила, які відрізняють правильне від неправильного, моральне від аморального[1, с.14-15]. Проаналізувавши наукові праці, можна, дійти до висновку, що науковці що раз пропонують удосконалене тлумачення терміну «податкова культура» це пояснюється стрімким розвитком суспільства, зміною пріоритетів населення, рівнем задоволеності життя тощо.

Серед негативних проблем формування сучасної податкової культури в Україні, варто виокремити недовіру платників податків щодо цільового надходження коштів до державного бюджету, низьку обізнаність у сфері оподаткування, наявність стереотипів у суспільстві щодо низької компетентності працівників податкової служби та непрозорості податкового законодавства. Українські підприємці вбачають пошуки шляхів ухилення від сплати податків, не розуміючи, що податкові надходження прирівнюються до поняття добробуту населення.

Як вважають Ф. Ткачик, В. Дмитрів, О. Влох найкращим способом наповнення державної казни через забезпечення повної та своєчасної сплати податків є підвищення рівня добровільної сплати податкових платежів. поряд з цим, важливою передумовою ефективного функціонування податкової системи є податкова грамотність населення. Громадяни розвинених країн чітко розуміють необхідність та неминучість сплати податків, що значно підвищує рівень добровільності їх сплати. Значна частина платників податків ще не усвідомлює та й не вірить в те, що добровільна і повна сплата податків «повернеться» до них у вигляді певних суспільних послуг і соціальних гарантій [2].

На сьогодні рушійною силою в розвитку суспільства, країни та світу є соціальні мережі та новий вид професії «блогер» або ж «фрілансер», даний вид зайнятості теж входить до сфери оподаткування. Середня вікова категорія спільноти українського «блогера» це школярі та молодь, саме та фокус-група, яка повинна розуміти що таке податки і яку роль вони відіграють в нашому житті. «Блогери» розповідають про введення обліку реклами та здійснення сплати податків з отриманих коштів, та подають це у позитивній атмосфері, яка впливає на думки про податкову систему в країні.

Саме тому платник податків повинен бачити у працівниках податкових органів не супротивників, а партнерів по податковому процесу, і саме цим зобов'язані керуватися посадові особи ДПС України у проведенні періодичних інформаційних кампаній, присвячених черговим змінам податкового

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

законодавства, прийому звітності і декларацій, створенні гнучкої і мобільної системи якісного інформаційного сервісу, наданні необхідної методичної і консультативної допомоги [3, с. 460].

Пріоритетними напрямками підвищення рівня податкової культури в Україні є: надання якісних консультативних послуг; формування іміджу податківців, участь в ярмарках професій для школярів; ведення активної інформаційної політики за допомогою ЗМІ та соц. мереж; подальший розвиток цифровізації; мінімізація корупційних ризиків; удосконалення механізму вирішення податкових спорів; розробка положень кодексу професійної етики працівника податкової служби.

Розвиток сучасної податкової культури у суспільстві буде сприяти зростанню рівня суспільної свідомості та усвідомлення відповідальності за сплату податків, що в майбутньому позитивно вплине на дохідну складову бюджету держави.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Л. Умови та ідеали податкової культури / В. Л. Андрущенко // Професійна етика працівника державної податкової служби як складова етики державного службовця України : матер. наук.-практ. конф. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2006. – С. 13–17
2. Ткачик Ф. П. Моніторинг сучасного стану податкової культури в Україні / Ф. П. Ткачик, В. І. Дмитрів, О. Р. Влох. // Економіка та митно-правові відносини. – 2019. – С. 39–47.
3. Давискіба К.В., Карпова В.В., Ревенко О.В. Податкова культура і проблеми її формування в сучасних умовах. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 19. С. 457-463.

Химорода Ольга

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
науковий керівник:

Мазіна Олександра, к.е.н., доцент,

Університет державної фіскальної служби України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

В сучасних умовах фінансове планування як управлінська функція є важливим завданням фінансового менеджменту підприємства. Без ефективного управління фінансами неможливо розробляти ефективну фінансову політику, що спрямована на розвиток компанії. Потребу у надійній управлінській системі підприємства відчують через постійні ринкові зміни та велику кількість чинників, які впливають на фінансові ресурси. Тому виникає необхідність створення нових підходів до фінансового менеджменту в умовах невизначеності та ризиків, що притаманні сучасному ринку та економіці.

На питаннями формування ефективної фінансової стратегії як важливої функції системи стратегічного управління працюють багато зарубіжних і вітчизняних вчених серед яких слід назвати таких як: Андрухів Ю.В., Карбан О.І., Касич А. О., Хома і ін.

Застосування стратегічного фінансового менеджменту в Україні є не таким поширеним, як закордоном, оскільки більшість вітчизняних підприємств взагалі не мають чіткої стратегії, тому управління фінансовими ресурсами є проблемою.

Основним об'єктом фінансового менеджменту є грошові потоки, що формуються при здійсненні операцій з грошовими коштами та їх еквівалентами підприємством у ході його господарської діяльності.

До системи управління грошовими потоками входять інформаційне, нормативно-правове та програмне забезпечення, а також фінансові методи та інструменти.

Для прийняття ефективних управлінських рішень керівництву необхідна інформація про грошові потоки та фінансові ресурси підприємства в цілому.

Сукупність такої інформації створює надійне інформаційне забезпечення, основою якого є бухгалтерський облік. Проте, однією із важливих проблем впровадження стратегічного фінансового менеджменту є те, що бухгалтерський облік є ретроспективний, в той час як стратегічний менеджмент спрямований на майбутнє [1, с. 192].

Таким чином, можна зробити висновок, що бухгалтерського обліку недостатньо для забезпечення функціонування стратегічного фінансового менеджменту. Тому, необхідно створити систему стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства на основі існуючої обліково-аналітичної системи та стратегічного підходу.

Першим кроком до створення системи стратегічного фінансового менеджменту є визначення основних стратегічних цілей та формування шляхів для їх досягнення. Побудова стратегічного плану здійснюється в циклічному процесі: 1. отримання облікової інформації, 2. аналіз отриманої інформації, 3. планування майбутніх дій. Аналіз проводиться на основі ретроспективного, поточного і перспективного підходів:

- ретроспективний підхід, аналіз за яким здійснюється на основі минулого досвіду управління грошовими потоками, а основним показником є вартість капіталу;

- поточний підхід, який полягає у контролі проміжних результатів діяльності підприємства;

- перспективний підхід, за яким стратегічні цілі формуються з врахуванням майбутнього потенціалу підприємства [2, с. 185].

Наступним кроком є визначення майбутніх витрат з групуванням їх за критеріями по відношенню до певного виду діяльності та за періодом погашення. Також необхідно встановити пріоритетність платежів, що є індивідуальним показником для кожного підприємства.

Показником проблем в управлінні фінансовими ресурсами підприємства є як дефіцит, так і надлишок коштів. При виявленні надлишку необхідно здійснювати короткострокові інвестиції, при дефіциті – шукати додаткових

внутрішніх або зовнішніх джерел фінансування. Виконання даного етапу покладається на керівництво та менеджерів, проте в умовах малого підприємства дані функції можуть виконуватись відділом бухгалтерського обліку [3, с. 20].

Економічний розвиток країни безумовно залежить від розвитку кожного окремого підприємства та вдосконалення процесу його управління. Найефективнішим шляхом розвитку та підвищення ефективності діяльності підприємства є впровадження стратегічного фінансового менеджменту [4, с.28].

Отже, в сучасних умовах без ефективного управління фінансами неможливо розробляти ефективну фінансову політику як на рівні підприємства так і на рівні держави.

Для забезпечення ефективного стратегічного фінансового менеджменту крім використання облікової інформації необхідно здійснювати важливі аналітичні розрахунки ретроспективного, поточного та перспективного характеру, які сприятимуть прийняттю правильних управлінських рішень та фінансовій стійкості суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Касич А. О., Циган Р.М., Карбан О.І. Науково-методичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства. URL: <https://cutt.ly/Kcct2W4>

2. Касич А. О., Циган Р.М. Теоретичні та практичні аспекти стратегічного обліку з урахуванням перспективного розвитку. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/2636>.

3. Ткаченко А. М. Финансовая стратегия как компонент общей стратегии предприятия в системе управления. URL: <https://cutt.ly/OccybRU>

4. Хома І.Б., Андрухів Ю.В. Моделювання систем ефективного управління фінансовими потоками на підприємстві. URL: <https://cutt.ly/AccyaNr>

Шинкаренко О.М.,

к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування

Поліщук І.В., здобувач вищої освіти

Черкаський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи

ВИЗНАННЯ ТА ОЦІНКА БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ

Важливою функцією держави є створення сприятливого економічного середовища у сільському господарстві. На сьогодні сільське господарство займає значне місце у розвитку економіки України і найперше, у забезпеченні населення продуктами харчування. Сільське господарство виступає особливою сферою виробничої діяльності, адже в процесі виготовлення готової продукції, поруч з фінансовими, трудовими та матеріально-технічними ресурсами також застосовуються природні ресурси (земля та живі організми). Облік і аналіз руху та наявності цих ресурсів є досить складним, оскільки вони мають тенденцію постійно змінюватися: рослини проходять певні фази розвитку, тварини набирають вагу, набувають вікової зрілості та інші. Процес якісних та кількісних змін таких активів отримав назву біологічних перетворень.

Значні здобутки у дослідженні теоретичних та методичних питань обліку, оцінки, визнання та біологічних активів зробили такі науковці: К.В. Безверхий [1], С.Ф.Голов [2], Л.І.Катан [3], В.Б.Моссаковський [5], П.Л.Сук [7] та інші. Більшість науковців пропонують для оцінки біологічних активів застосовувати первісну, або справедливу вартість, або ж одночасно дві оцінки.

У організації обліку на сільськогосподарських підприємствах значне місце мають певні особливості, які мають тісний взаємозв'язок з технологією вирощування біологічних активів та продукції рослинництва і тваринництва, що є основою даної діяльності. В бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств важливою складовою є біологічні активи та операції з їх перетвореннями, які регламентуються ПСБО 30 «Біологічні активи».

Однією з слабких сторін в обліку біологічних активів являється визначення їх місця та ролі у господарській діяльності. Відповідно до ПСБО 30 «Біологічні активи» біологічний актив – це тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди [6]. Тобто, процес якісних і кількісних змін біологічних активів контролюється і управляється підприємством. Це є ключовим моментом при визнанні біологічних активів.

ПСБО 30 «Біологічні активи» передбачає, що біологічний актив та/або сільськогосподарська продукція визнаються активом, якщо існує імовірність отримання підприємством у майбутньому економічних вигод, пов'язаних з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена [6].

Біологічний актив зараховують на баланс за первісною вартістю, однак порядок її визначення буде залежати від того, яким способом установа отримала цей актив: придбала за плату, отримала безкоштовно чи виростила самостійно.

Первісна вартість безоплатно одержаних біологічних активів дорівнює їх справедливій вартості з урахуванням витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Первісною вартістю біологічних активів, що одержані як внесок до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Додаткові біологічні активи при первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу.

Первісна вартість виготовленої сільськогосподарської продукції дорівнює справедливій вартості за вирахуванням витрат на продаж.

Провівши дослідження, можна сказати, що в Україні існує два методи оцінки біологічних активів: за первісною та справедливою вартістю. Первісна вартість (фактична) собівартість цього активу, що складається із витрат на створення (вирощування) біологічних активів.

Однак, досить поширеним методом оцінки біологічних активів є справедлива вартість, тобто сума, за якою підприємство може продати біологічний актив за звичайних умов на певну дату. Проте не завжди і не за всіма видами біологічних активів можливо визначити справедливу вартість. Відтак, згідно з ПСБО 30 «Біологічні активи» справедлива вартість визначається як первісна з урахуванням зносу та втрат від зменшення корисності, тоді як МСБО 41 «Сільське господарство» передбачає, що справедлива вартість прирівнюється до найостаннішої ціни активного ринку біологічних активів [4]. За відсутності активного ринку, справедлива вартість визначається за:

- останньою ринковою ціною операції з такими активами (за умови відсутності істотних негативних змін у технологічному, ринковому, економічному або правовому середовищі, в якому діє підприємство);
- ринковими цінами на подібні активи, скоригованими з урахуванням індивідуальних характеристик, особливостей активу, для якого визначається справедлива вартість;
- додатковими показниками, які характеризують рівень цін біологічних активів та сільськогосподарську продукцію.

Проаналізувавши методи оцінки біологічних активів, можна зазначити що, на сьогоднішній день більшість науковців критично ставляться до оцінки біологічних активів за справедливою вартістю, вважаючи, що оцінка біологічних активів за справедливою вартістю є дещо сумнівною, адже в такому випадку приймаються ціни продажу, а витрати на реалізацію не приймаються [1,2]. Також слід зазначити, що методика визначення фінансових результатів сільськогосподарських підприємств дещо відрізняється беручи до уваги справедливу вартість. Так, відповідно до МСБО 41 «Сільське

господарство», прибуток визначається шляхом порівняння доходу, який складається з справедливої вартості отриманої продукції при первісному визнанні та прибутків, що виникають від зміни справедливої вартості біологічних активів протягом звітного періоду, з втратами виробництва за елементами [4].

Отже, питання оцінки біологічних активів є досить спірним і в той же момент дуже важливим в обліку діяльності сільськогосподарських підприємств. Особливої уваги зазнає вибір методу оцінки біологічних активів, адже від нього певною мірою залежить фінансовий результат діяльності.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К. В. Облік та оцінка біологічних активів у сільськогосподарських підприємствах / К. В. Безверхий, С. І. Ковач // Фінанси, облік і аудит. - 2013. - Вип. 1. - С. 229-239.
2. Голов С.Ф. Облік сільськогосподарських активів за справедливою вартістю: проти течії / С.Ф. Голов // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 11. – С.87-90.
3. Катан Л. І. Довгострокові біологічні активи в контексті міжнародних облікових стандартів та звітності / Л. І. Катан, Г. Є. Павлова // Агросвіт. - 2009. - № 19. - С. 7-10.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027#Text.
5. Моссаковський В. Б. Облік довгострокових біологічних активів / В. Б. Моссаковський, В. О. Коритний // Облік і фінанси. - 2015. - № 1. - С. 31-36.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text>.
7. Сук Л.К. Облік поточних біологічних активів і сільськогосподарської продукції // Л.К. Сук, П.Л. Сук. – Облік і фінанси, 2014. – №2. – С. 71-78.

Шушакова Ірина Костянтинівна

к.е.н., старший викладач кафедри обліку та оподаткування

Поперечна Анастасія

студентка 4 курсу факультету ресторанно-готельного та туристичного бізнесу

Київський національний торговельно-економічний університет

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

В діяльності кожного підприємства, зокрема закладів ресторанного господарства, внаслідок певних причин можливі певні відхилення між фактичним станом господарської діяльності та даними обліку. Задля забезпечення якості та надійності бухгалтерської звітності, підприємства здійснюють інвентаризацію майна та зобов'язань. Забезпечення достовірності фінансової звітності закладів ресторанного господарства відповідно до національних та міжнародних стандартів є вкрай важливим фактором в умовах сучасного глобалізаційного розвитку економіки.

Метою тез є дослідження сутності інвентаризації як елемента методу бухгалтерського обліку в закладах ресторанного господарства.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» підприємствам необхідно проводити інвентаризацію під час якої вони перевіряють і документально підтверджують наявність, стан і оцінку активів і зобов'язань для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Також у Законі зазначено, що об'єкти та періодичність проведення інвентаризації визначаються власником або керівником підприємства, крім обов'язкових проведення передбачених законодавством [1].

Аналіз підходів різних авторів до трактування поняття «інвентаризація» показує, що його можна трактувати як спосіб перевірки і документального підтвердження фактичної наявності та стану майна, основних засобів

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

підприємства, розрахунків і зобов'язань, звірення фактичної інформації з даними бухгалтерського обліку, а також врегулювання виявлених різниць та відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку.

Рис. 1. Основні функції інвентаризації

Джерело: [4, с. 169]

Необхідність проведення інвентаризації в закладах ресторанного господарства обумовлена низкою причин, серед яких:

1. Виявлення можливих помилок в обліку, які можуть привести до суттєвих матеріальних втрат;
2. Зміна фізичних властивостей товарно-матеріальних цінностей. Такі матеріальні цінності, як, наприклад, продукти харчування, в результаті природного збитку змінюють свої фізичні властивості (маса, обсяг тощо) або стають непридатними. За допомогою інвентаризації виявляється дійсний стан ситуації, який відображається документально;
3. Стихійні лиха, пожежі, аварії тощо;
4. Крадіжки, зловживання;
5. Проведення ревізій, аудиторських перевірок;
6. Вимога судово-слідчих органів тощо.

Крім цього, важлива роль інвентаризації полягає в тому, що її можуть проводити самі співробітники підприємства, за допомогою чого з'являється можливість внутрішнього контролю за роботою та діяльністю відповідальних осіб.

Під час підготовки до інвентаризації необхідно перевірити, чи виконані наступні обліково-підготовчі операції: відображення в обліку переміщення з одного складу (цеху, підрозділу) на інший; проведення списання (наприклад,

списання продуктів на службове харчування, або з причин псування); внесення змін в калькуляційні карти, якщо вони були в звітному періоді тощо. Якщо при інвентаризації запасів виявлена нестача в межах природного збитку, то при її списанні необхідно звернутися до норм природного збитку і втрат. Нестача з цієї причини не може бути покладена на матеріально-відповідальну особу.

Організація та основні правила проведення інвентаризації активів та зобов'язань передбачені відповідним Положенням. Керівник закладу створює інвентаризаційну комісію, в яку входить представник управлінської ланки закладу, особа, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку та матеріально-відповідальна особа [2]. Така комісія: здійснює інвентаризацію об'єктів у місцях їх зберігання та виробництва; визначає результати, розробляє пропозиції щодо заліку нестач, надлишків, та списання; оформлює протокол; перевіряє правильність та розглядає причини виявлених різниць від псування продуктів та заходи щодо запобігання таким витратам тощо.

Проводячи інвентаризацію у закладах ресторанного господарства необхідно дотримуватися важливих принципів, як: плановість, раптовість, безперервність, точність тощо. Результати проведеної інвентаризації дають можливість визначити кількість залишків товарів на кінець місяця, розрахувати вартість залишку на кінець місяця та собівартість проданих товарів.

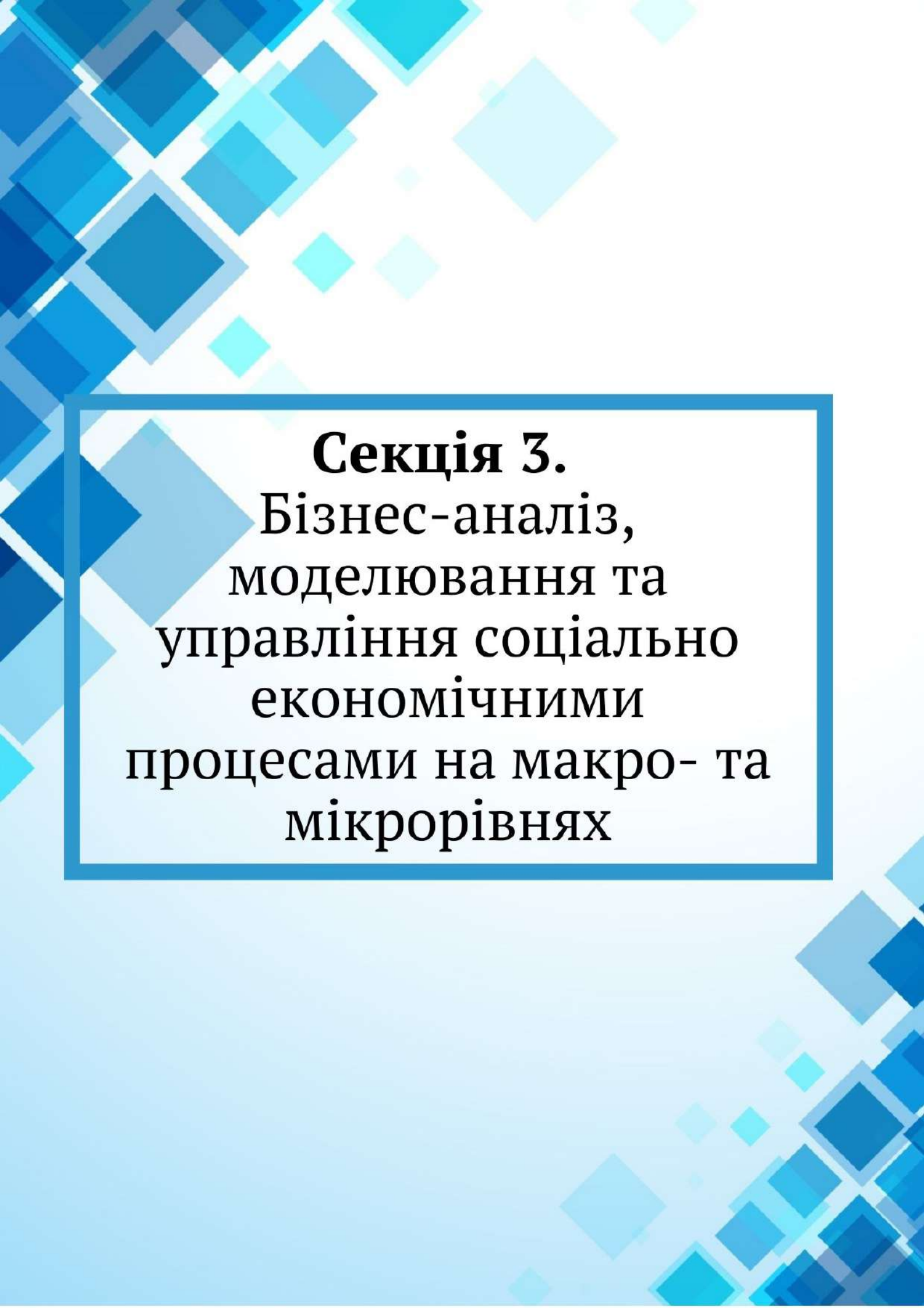
Результати інвентаризації активів і зобов'язань підприємства необхідно відображати в обліку. Виявлені надлишки запасів оприбутковують на баланс такими проводками: Дт 20, 22, 25, 26, 28 (Клас 2. Запаси) - Кт 719. При списанні недостач у межах норм природних витрат виконується проведення: Дт 947 - Кт 20, 22, 25, 26, 28. Відображення результатів інвентаризації в обліку відбувається в місяці, в якому вона проводиться.

Інвентаризація - це метод бухгалтерського обліку, що дозволяє отримати інформацію про наявність майна підприємства та про його стан шляхом зіставлення фактичних даних про майно з даними бухгалтерського обліку. Основними функціями інвентаризації є: економічна, соціальна та виховна. Проведення інвентаризації в закладах ресторанного господарства зумовлене

необхідністю виявлення можливих помилок в обліку, зміною фізичних властивостей товарно-матеріальних цінностей, потребою виховання дбайливого ставлення до майна підприємства та іншими причинами. Інвентаризаційна робота проводиться відповідною комісією, яка створюється розпорядчим документом керівника підприємства. Завдяки інвентаризації враховується фактична наявність цінностей, майнового стану, а також виявлення нестач і надлишків. Ця обставина диктується потребою збереження майна підприємства і ведення чесної і правильною облікової політики.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-ХІУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Наказ Міністерства фінансів України «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» № 879 від 2 верес. 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
3. Белова І. М., Дідоренко Т. В. Організація внутрішнього контролю діяльності підприємств готельно-ресторанного бізнесу. *Молодий вчений*, 2018. №. 6 (2). С. 369-375
4. Кесарчук Г. С. Удосконалення організації інвентаризаційної роботи на підприємстві. *I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки»*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. С. 169
5. Полятикіна Л. І., Ахтирцева Г. О. Проблеми та напрями вдосконалення інвентаризації на підприємствах. *I International Science Conference On Multidisciplinary Research*. International Science Group, 2021. Т. 1. С. 281

Секція 3.
Бізнес-аналіз,
моделювання та
управління соціально
економічними
процесами на макро- та
мікрорівнях

Андрейків Тетяна

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів, кредиту та страхування

Львівський торговельно-економічний університет

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ: СУТЬ, ВИДИ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

Податковий ризик, як і економічний ризик, доцільно визначати як вартісний вимір результатів діяльності людського капіталу в умовах невизначеності та недосконалості інформаційного забезпечення.

Податковий ризик – це економічна категорія, яка відображає певну невизначеність, що присутня в діяльності суб'єкта господарювання або держави стосовно стабільності податкової політики, а також можливість відхилень від запланованих податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів унаслідок ухилення від сплати податків чи порушення податкового законодавства [1].

Податковий ризик з погляду держави в особі її уповноважених органів – це ймовірність (загроза) недоотримати податки в бюджет через використання платниками податків методів мінімізації (оптимізації) оподаткування, можливих через ті чи інші недоліки в податковому законодавстві. Податковий ризик з погляду платника податків – це ймовірність (загроза) донарахувати йому податки (збори), пеню й штрафи в ході податкової перевірки через розбіжності, що виникли між даними платника податків і податківців, у трактуванні податкового законодавства, яка може спричинити зростання податкового тягаря для господарюючого суб'єкта [1].

Отже, поняття «податковий ризик» щодо суб'єктів податкових відносин прийнято поділяти на податковий ризик платника податків та податковий ризик держави. Фактори зовнішнього середовища і внутрішніх параметрів вимагають класифікації податкових ризиків для ефективного управління в рамках забезпечення економічної безпеки підприємства. Можна виділити кілька видів податкових ризиків платника податків, що істотно відрізняються своєю специфікою. До основних видів податкових ризиків можна віднести такі: ризик

несплати податків, ризик податкового контролю, ризик податкової мінімізації, ризик посилення податкового навантаження, ризик карного переслідування податкового характеру. Узагальнена класифікація податкових ризиків для держави і платників податків наведена на рис.

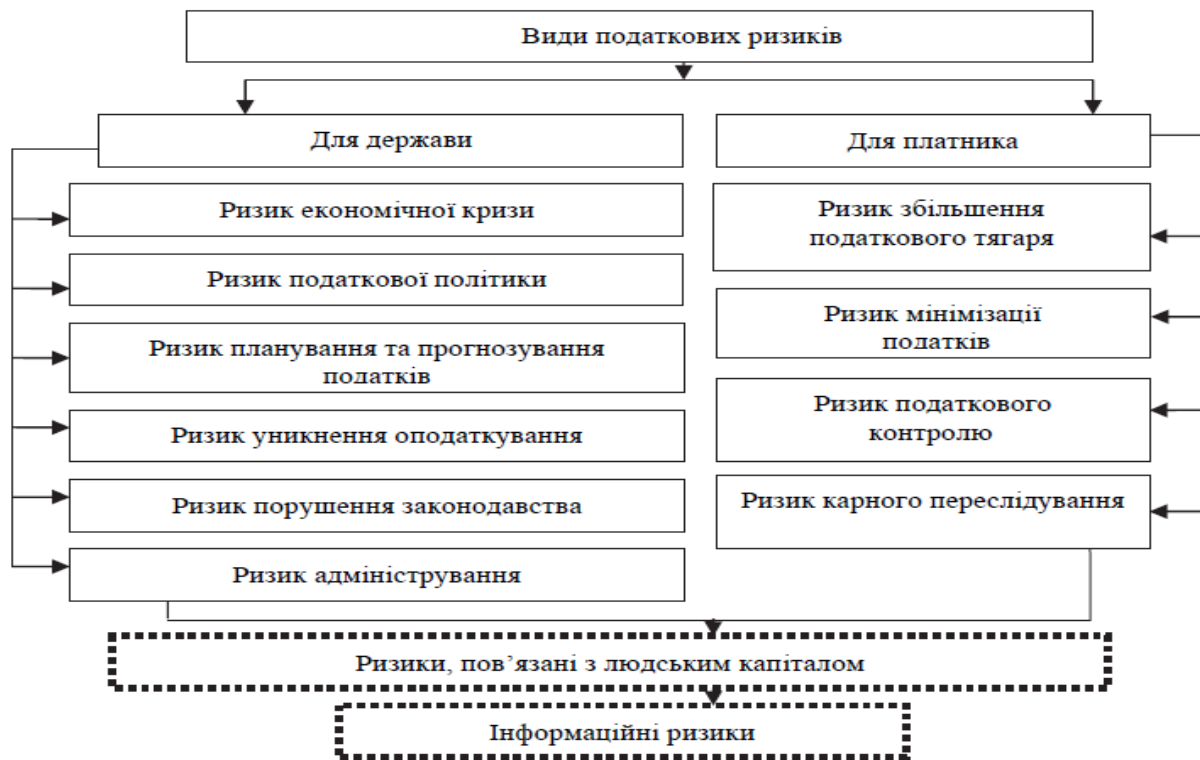

Рис. Узагальнена класифікація видів податкових ризиків [3]

Окрім того, податкові ризики, згідно з основними джерелами виникнення, поділяються на зовнішні та внутрішні. Наслідками реалізації податкових ризиків у результаті впливу зовнішніх джерел є: зміна в податковій політиці держави (введення нових податків та обов'язкових платежів); збільшення ставок оподаткування; зміна методики розрахунку бази оподаткування, термінів і умов здійснення окремих податкових платежів; вірогідність відміни діючих податкових пільг у сфері господарської діяльності підприємства. Щодо внутрішніх джерел, то слід виділити такі: неузгодженість бухгалтерського обліку та податкових розрахунків; негативні зміни у діяльності підприємства; відсутність чи недосконалість податкового планування.

У практиці вітчизняного податкового ризик-менеджменту податковий ризик визначається як вірогідна можливість порушення законодавства

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

(визначення спрямоване на процес/подію) або з доповненням «в результаті чого можливі втрати бюджету».

Сьогодні в Україні втрати бюджету через податкові ризики визначаються показниками рівня тіньової економіки і, як результат – рівнем недонадходжень податкових платежів (відношення тіньової економіки до частки податкових надходжень в ВВП) до зведеного бюджету в результаті зростання рівня тіньової економіки. Фактично рівень недонадходжень податкових платежів можна вважати рівнем ухилення, і зі зростанням за прогнозними даними рівня тіньової економіки ухилення мають тенденцію до зростання.

Отже, податкові ризики є важливим елементом процесу модернізації податкової служби, а відповідно й розбудови вітчизняної податкової системи. При розгляді їх сутності потрібно враховувати, що в податковій сфері поняття ризику включає в себе не стільки наявність ризикової ситуації і її усвідомлення, скільки прийняття рішення на основі проведеного кількісного і якісного аналізу ризику. Податкові ризики потребують дій, які б їх не тільки передбачали, а й зменшували, тобто управління ними.

Визначення змісту управління податковими ризиками є однією з основних передумов ефективної діяльності податкових органів щодо їх мінімізації. Зарубіжні вчені дотримуються думки, що управління ризиком – це дії, через здійснення яких досягається надійність відповідної діяльності шляхом включення можливих втратних випадків до процесу управління. Об'єктом управління податковими ризиками, на наш погляд, виступають соціальні цінності, на які спрямовані конкретні посягання у сфері оподаткування, що призводять до ненадходження коштів до бюджету чи державних цільових фондів. До суб'єктів управління податковими ризиками можна віднести представників державних податкових органів, які за допомогою різних прийомів і способів управління цілеспрямовано впливають на податкові ризики [2].

Загалом, систему управління податковими ризиками можна охарактеризувати як сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, до яких відносять: – сутність ризику та джерела його виникнення; – аналіз, оцінка й опис ризику (характеристика ризику); – сукупність методів, прийомів і заходів, які дозволяють прогнозувати надходження податкових платежів і вжити заходів із мінімізації порушень у цій сфері; – методи мінімізації ризику; – моніторинг заходів запобігання й протидії ризикам.

Управління податковими ризиками спрямоване на забезпечення сталого розвитку податкової системи України, основною метою якого є мінімізація та протидія податковим ризикам в державі. Тому, ефективне управління податковими ризиками потребує побудови зваженої політики відповідно до кінцевої мети, обов'язковим елементом якої є розробка стратегії – формування системи довгострокових цілей управління і вибір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення.

Список використаних джерел:

1. Десятнюк О. М. Управління податковими ризиками – нова парадигма розбудови податкової системи України. URL : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/1188/1/58.pdf>.
2. Дзецько Я. Ю., Мельничук Г. С. Податкові ризики та їх вплив на стан економічної безпеки підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. URL : <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/41.pdf>.
3. Євтушенко Н. О. Податкові ризики та система керування ними. *Вісник Дніпропетровського університету*. URL : http://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fmecon/program_5e4b8eac1328a.pdf.

Барабаш Леся

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

*Уманський національний університет
садівництва*

РОЛЬ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ

Метою функціонування України на найближчу перспективу є провадження економічної політики, спрямованої на створення передумов і забезпечення економічного зростання. Серед пріоритетних напрямів такого розвитку – створення конкурентоспроможних умов для бізнесу та інвесторів; формування належного рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках; стимулювання розвитку інновацій і модернізація секторів економіки; забезпечення розвитку людського потенціалу; формування гендерної рівності у суспільстві [3].

Однак наразі одним з основних гальм економічного зростання є високий рівень державних видатків, а відтак і перерозподілу ВВП через бюджет. Так, у 2014 р. обсяг державних видатків складав 50% ВВП, а в 2019 р. – знизився до 40% [2]. Проте даний показник все ще є незадовільним, і нині, в умовах пандемії й очікуваної постпандемічної кризи, основна рекомендація зарубіжних експертів щодо посилення економічного зростання полягає саме у скороченні обсягів державних видатків, зокрема – адміністративних. Окремо слід згадати, що в період кризових явищ має посилюватися рівень державного регулювання економіки країни. А одним із видів управління соціально-економічними процесами в державі є податкове регулювання, що втілюється на практиці за допомогою податкової системи.

Данкельберг В. і Дж. Скорбург, які наприкінці ХХ століття проводили емпіричне дослідження впливу податкового навантаження на економічне зростання США, дійшли висновку, що високі податки провокують економічну рецесію: «Дослідження надає достовірні статистичні результати, які демонструють, що податки завдають значної шкоди економіці. З 1960 р. збільшення податків (загальних податкових надходжень у процентах ВВП)

неодмінно призводило до уповільнення темпів економічного зростання і рецесії» [4, с. 160].

Аналогічну думку знаходимо і в І. Шаровської, яка, аналізуючи податкове навантаження країн ЄС у 1995–2010 рр, дійшла висновку про «двосторонню залежність між зміною податкового навантаження на споживання та зростанням ВВП, тоді як для капіталу і праці характерним є односторонній казуальний зв'язок» [5, с. 1159].

Проводячи дослідження впливу податкового навантаження на темпи економічного зростання в Україні, А. Вдовиченко та Г. Орос засвідчують зависокий рівень фіскального і податкового навантаження в Україні, зауважуючи водночас: «... у фінансовому аспекті розмір уряду в Україні – надто великий, а зниження фіскального тиску не обов'язково призведе до подальшого розбалансування публічних фінансів, оскільки компенсація втрачених доходів уряду відбудеться завдяки прискореному економічному зростанню» [1, с. 76]. Таким чином, спираючись на наведені вище думки науковців, можемо стверджувати, що податки здійснюють вагомий вплив на економічне зростання країни.

Не менш важливим фактором забезпечення економічного зростання є структура податкової системи й особливості податкового механізму. Так, в Україні відзначається превалювання непрямих податків над прямими за обсягами надходжень: у 2004 р. їх частка у загальній сумі податкових надходжень зведеного бюджету становила 50,4%, у 2010 р. – 59,0%, у 2020 р. – 51,4%. Однак непрямі податки, що діють на всіх етапах реалізації товару, не враховуючи дохід платника, нівелюють класичний принцип справедливості оподаткування, а також створюють значне податкове навантаження, хоча й забезпечують стабільні надходження до бюджетів.

Вітчизняні механізми провадження оподаткування мають бути переорієнтовані з фіскальних, що знижують темпи економічного зростання, на регулюючі, які стимулюють піднесення. Базисом цього має стати прогресивна система ставок, яку доцільно запровадити у справлянні ПДВ, податку на

доходи фізичних осіб, єдиного податку тощо. Окремо варто переглянути діючу систему пільг та зорієнтувати її на платників, які дійсно цього потребують (скасування пільг для великого бізнесу і надання їх малому та середньому тощо). Водночас зміни в оподаткуванні повинні враховувати не лише потреби платників, а й економічну ситуацію: стимулювати діяльність і зменшувати податковий тиск у період спаду та створювати жорсткіші умови у час піднесення.

Таким чином, логічна та структурована відповідно до принципів соціальної справедливості, стабільності й еластичності податкова система може стати дієвим стимулом економічного зростання України.

Список використаних джерел

1. Вдовиченко А.М., Орос Г.В. Податкове навантаження і темпи економічного зростання в Україні: у пошуках раціонального співвідношення. Економіка України. 2014. № 8. С. 61–78.
2. Гетман О. Гальма економічного зростання. Дзеркало тижня. Україна. № 1282. 23.02.2020. URL: <https://appu.org.ua/main-news/galma-ekonomichnogo-zrostannya/> (дата звернення 30.03.2021)
3. Національна економічна стратегія на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України № 179 від 03.03.2021. Liga 360. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP210179?an=1> (дата звернення 25.03.2021)
4. Dunkelberg W., Skorburg J. How Rising Tax Burdens Can Produce Recession. Cato Policy Analysis. 1991. №. 148. P. 159–164.
5. Szarowska I. Shift In Tax Burden And Its Impact On Economic Growth In The European Union. Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendeliana Brunensis. 2013. № 4. P. 1153–1160.

Бездітко Юрій

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Посаднева Оксана

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

*Херсонський національний технічний
університет*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ ПРИСТРОЇВ БАНКІВСЬКОЮ СИСТЕМОЮ УКРАЇН

Важливим показником від якого в значній мірі залежить розвиток ринку платіжних карток та їх держателів, є розвиток мережі платіжних пристроїв, що поряд із організацією платіжних систем, є провідним фактором, який по великому рахунку, і забезпечує динаміку у функціонуванні ринку електронних платіжних засобів як в Україні, так і у цілому світі. Від стану розвитку ринку платіжних пристроїв, їх масштабності та інноваційності в кінцевому порядку залежить зниження вартості використання платіжних карток, безпека проведення операцій з їх застосуванням, збільшення їх продуктивності та зручності використання.

Дослідженням проблем розвитку ринку електронних платіжних пристроїв приділялась значна увага в публікаціях як вітчизняних, так і закордонних фахівців, зокрема Антонюк В.А., Єрьоміна Н. В., Кравець В.М., Олійник А. В., Плісак Т.О., Пиріг С.О., Рогач, І.Ф., Сендзюк М. А., Страхарчук А.Я., Страхарчук В. П., Успенко В.І., Шацька В.М. та ін.

Метою даної роботи є оцінка сучасного стану рівня розвитку ринку електронних платіжних пристроїв Україні, та виявлення факторів впливу на його функціонування.

Аналіз статистичних даних Національного банку України [1] показує, що в силу об'єктивних та суб'єктивних обставин, кількісні показники розвитку ринку електронних банківських платіжних пристроїв за період із 2010 по 2019 роки мали нерівномірну динаміку (Рис. 1).

Рис. 1. Динаміка показників стану учасників карткових платіжних систем та банківських пристроїв самообслуговування по банківській системі України за період із 2010 року по квітень 2019 року.

Складено автором за даними [1]

Зокрема до 2013 року в Україні кількість як учасників карткових платіжних систем, так і банківських пристроїв самообслуговування зростала. При цьому, якщо кількість учасників карткових платіжних систем за період з 2010 року по 2013 рік зростає всього на 3 одиниці, то кількість банківських пристроїв самообслуговування клієнтів за цей же період зростає на 10187 одиниць, або на 33,8%.

Починаючи із 2014 року, тобто із тимчасовою втратою Україною частини своїх територій, пов'язаною з військовою агресією Росії, а також із початком реформування банківської системи України, як кількість учасників карткових платіжних систем, так і банківських пристроїв самообслуговування, почала різко скорочуватись. При цьому якщо кількість учасників карткових платіжних систем до середини 2019 року скоротилась майже у два рази, до 73 одиниць, та банківських пристроїв самообслуговування скоротилася за цей же період до 36532 одиниці, що склало 90,5% рівня 2013 року.

Показовою є динаміка кількості банківських пристроїв самообслуговування в розрахунку на одного учасника карткових платіжних

систем. Проведені розрахунки показують, що незважаючи на значне зменшення кількості учасників карткових платіжних систем, кількість банківських пристроїв самообслуговування в розрахунку на одного учасника карткових платіжних систем мала стійку динаміку до зростання, якщо у 2010 році цей показник складав 214 одиниць, то у середині 2019 року уже 500 одиниць, тобто зростання складало більше ніж у 2,3 рази.

В результаті можна зробити висновок, що незважаючи на негаразди в економічній та політичній ситуації в Україні, які привели до зменшення кількості як учасників карткових платіжних систем, так і кількості банківських пристроїв самообслуговування, ринок банківських пристроїв самообслуговування мав стійку позитивну динаміку. Це в свою чергу свідчить про зростання попиту з боку населення на дистанційні способи обслуговування карткових рахунків без використання готівки.

Список використаних джерел:

1. Ринок платіжних карток в Україні. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219
2. Дубілет О. Перспективи розвитку карткових продуктів. Вісник Національного банку України. 2010. № 10. С. 11-13.
3. Коць О. О., Гоменюк В. В. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 671 – 678.
4. Монастирський Г. Л., Чайковський Я. І., Чайковська І. Я., Чайковський Є. Я. Напрями використання платіжних карток як інновації оплати послуг транспортних організацій. Економічний аналіз. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 143-154.
5. Кравчук В., Прем'єрова О. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання. Київ: АДЕФ-Україна, 2012. 60 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf.

6. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

7. Чкан І .О. Безготівкові розрахунки – сучасний спосіб оплати. Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць. Острог: Видавництво національного університету «Острозька академія», 2014. Випуск 27. С. 121-124..

8. Міщенко В., Ніконова М. Розвиток безготівкових роздрібних платежів і технологій самообслуговування клієнтів банків в Україні. Вісник Національного банку України. 2013. № 1(203). С. 20-26.

Бержанір Анатолій

доцент, к.соц.н., доцент кафедри економіки та соціально-поведінкових наук
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

У сучасних умовах ринкової економіки бізнес як активний учасник фінансово-економічної діяльності усе більшою мірою починає розуміти значущість соціальної спрямованості свого функціонування. За таких умов та для забезпечення конкурентоспроможності компанії шукають шляхи оптимального поєднання економічних, соціальних та екологічних результатів власної діяльності. Системність таких завдань у поєднанні з потребою їх реалізації обумовлює перехід до нового формату взаємодії підприємницьких структур із суспільством. Бізнес переходить від короткострокових благодійних ініціатив і меценатства до цільових, стратегічно обґрунтованих способів взаємодії із стейкхолдерами.

Для представників українського бізнесу стає очевидним розуміння того, що стабільний розвиток корпорацій, який поєднує економічні, соціальні і екологічні фактори, веде до зниження підприємницьких ризиків, зміцнює конкурентоспроможність, підвищує ефективність персоналу і лояльність

споживачів, покращує репутацію корпорації, створює позитивний внесок підприємницької спільноти в економічний і соціальний розвиток територій своєї присутності. Тим самим створюються сприятливі умови для реалізації довгострокових стратегій розвитку бізнесу на основі дотримання балансу інтересів зацікавлених сторін. У цьому суть соціально відповідального ведення бізнесу як основи стабільного розвитку корпорацій [1].

У зв'язку з цим набувають особливої актуальності питання формування механізму управління розвитком соціальної відповідальності підприємства. Як вказують науковці, організаційно-економічний механізм управління соціальною відповідальністю бізнесу – це сукупність управлінських дій, спрямованих на організацію взаємодії між елементами системи управління соціальною відповідальністю (принципів, методів, функцій та інструментів) з метою досягнення економічних інтересів підприємства із врахуванням особливостей його зовнішнього та внутрішнього середовища [2, с. 15].

На думку С. В. Філіппової [3], можна виділити ключові елементи механізму соціальної відповідальності:

1. Визначення ключових елементів компетентності (досвід, навички, можливості, потенціал, навчання громадськості та населення).
2. Визначення та аналіз ключових груп стейкхолдерів.
3. Стратегічні альянси, що впливають на формування соціальної відповідальності підприємства (недержавні організації, заінтересовані групи, уряд, інші підприємства).
4. Поетапне впровадження соціальної відповідальності та навчання персоналу: формування команди, встановлення цілей, експериментування, поширення ідей.
5. Бізнес-вигоди як результат упровадження СВ-програм: скорочення витрат, підвищення ефективності, зменшення ризиків, створення додаткової вартості та ін.

6. Соціальні вигоди як похідна та результат упровадження СВ-програм: формування свідомих громад, міцні взаємозв'язки з місцевими громадами, продуктивність персоналу.

Соціальна відповідальність як інституційна економічна категорія, яка виявляє ефективний вплив на конкурентоспроможність може бути реалізована за умови систематичного та цілеспрямованого управління нею. Тут, передусім, має бути забезпечено погодження стратегії підприємства з політикою ведення соціально відповідального бізнесу за допомогою різноманітних інструментів. Під інструментами управління соціальною відповідальністю розуміють низку легітимних засобів, які застосовуються для досягнення цілей соціального розвитку. До них відносять: етичні кодекси, комітети з етики, соціальні звіти, соціальні інвестиції, соціальні комунікації тощо.

Побудова і функціонування організаційних форм впровадження соціальної відповідальності, їх місце і роль у діяльності залежить від рівня її інтеграції у бізнес-процеси підприємства. У великих компаніях, як правило, це окремі структурні підрозділи (департаменти, відділи) з відповідною кількістю співробітників, а у невеликих – такі працівники одночасно виконують інші функції, наприклад, з управління персоналом, піар-технологій тощо.

У системі корпоративного управління українських компаній практика розкриття інформації про структуру власності, створення структур управління корпоративною соціальною відповідальністю та залучення стейкхолдерів не мають широкого розповсюдження. Так, наприклад, у 2019 р. АТ «ПУМБ», АТ «Укрзалізниця», НЕК «Укренерго» і АТ «Фармак» на сторінках корпоративних сайтів зазначили структури або відповідальних осіб за КСВ-політику компаній. Тільки 5 компаній (АТ «Укргазбанк», АТ «Укртранснафта», ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», АТ «Укрзалізниця» та ДП «НАЕК «Енергоатом») оприлюднили плани роботи зі стейкхолдерами [4].

Отже, управління розвитком соціальної відповідальності є складним механізмом, який функціонує на принципах цілісності, ієрархічності, відкритості та розвитку. Найголовніша сутність такої діяльності полягає у тому,

що будь-які виробничо-технологічні та фінансово-економічні рішення приймаються з урахуванням їх соціальних ефектів для підприємств і для громадян.

За умови вбудовування системи управління соціальною відповідальністю у стратегію корпоративного управління вона стає значним чинником стратегічного розвитку, зростання конкурентоспроможності та ділової репутації підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бержанір А.Л. Соціальна звітність як елемент системи соціальної відповідальності компаній. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 16. С. 109–113. URL: <http://global-national.in.ua/issue-16-2017> (дата звернення: 3.04.2021).
2. Селіверстова Л. С., Лосовська Н. В. Підходи до формування організаційно-економічного механізму управління соціальною відповідальністю бізнесу. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 13–16.
3. Філіппова С. В. Соціальна відповідальність у стратегії управління вітчизняним підприємством: проблемні питання інтегрування механізму. *Економіка: реалії часу*. 2017. №2(30). С. 5–17. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No2/5.pdf> (дата звернення: 4.04.2021).
4. Індекс прозорості компаній України. 2019. Київ : Центр «Розвиток КСВ», 2020. 64 с. URL: https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/11/Transp_index_2019_ua_full_web-2.pdf (дата звернення: 4.04.2021).

Бержанір Інна

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку
та економічної безпеки

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах реформування української економіки та оновлення організаційних структур відповідно до сучасних світових тенденцій розвитку економіки значної уваги потребує розв'язання проблеми мінімізації фінансових ризиків на підприємствах.

Під ризиками варто розуміти настання або ймовірність настання певних несприятливих явищ, тенденцій, які можуть спричинити руйнацію фінансово-економічних суб'єктів, збитки у вигляді втрати або знецінення активів, деградацію процесу відтворення, банкрутство, необхідність додаткових витрат, упущену вигоду.

Фінансовий ризик підприємства – це ймовірність повної чи часткової втрати запланованих фінансових результатів через настання несприятливих подій для суб'єкта економічної діяльності в умовах невизначеності під час здійснення внутрішньої і зовнішньої господарської діяльності [1].

З метою створення надійної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства у сучасних економічних умовах виникає необхідність в управлінні фінансовими ризиками. Управління фінансовими ризиками підприємства являє собою процес передбачення і нейтралізації їх негативних фінансових наслідків.

Алгоритм управління фінансовим ризиком на підприємстві складається з таких етапів:

- аналізу господарських операцій;
- ідентифікації ризиків;
- оцінки ризиків;
- контролю реалізації стратегії [2].

В процесі управління фінансовим ризиками використовують стратегії уникнення ризику та стратегію утримання ризику. Стратегія уникнення ризику передбачає розробку таких заходів внутрішнього характеру, які повністю виключають конкретний вид фінансового ризику. До таких заходів належать:

- відмова від здійснення фінансових операцій, рівень ризику яких є надмірно високим;
- відмова від продовження господарських відносин із партнерами, які систематично порушують контрактні зобов'язання;
- відмова від використання у надмірних обсягах позикового капіталу;
- відмова від використання тимчасових вільних грошових активів і короткострокових фінансових інвестицій [3].

Стратегія утримання ризику полягає у прийнятті суб'єктом господарювання певної величини фінансового ризику на утримання його на такому рівні. Вона включає:

- диверсифікацію ризику – заснована на розподілі ризиків і може здійснюватись у формах диверсифікації видів фінансової діяльності, диверсифікації програми реального інвестування тощо;
- самострахування фінансових ризиків – засноване на резервуванні підприємством частини фінансових ресурсів з метою подолання негативних фінансових наслідків ризиків;
- інші методи, такі як: отримання від контрагентів певних гарантій, скорочення переліку форс-мажорних обставин у контрактах, застосування штрафних санкцій тощо [4].

Для ефективного управління фінансовими ризиками на підприємствах в ринкових умовах господарювання необхідно постійно здійснювати моніторинг інформаційного простору щодо можливості появи нових методів оцінки, аналізу та нейтралізації ризиків, ретельно контролювати політику управління ризиками.

Отже, управління фінансовими ризиками на підприємствах України в умовах ринкової економіки є дуже важливим аспектом їх фінансово-

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

господарської діяльності. Незапровадження відповідної політики на підприємстві може призвести до його значних збитків або взагалі до банкрутства і наступної ліквідації суб'єкта господарювання. Така ситуація може призвести до негативних наслідків в цілому по країні, а то й взагалі до розвитку фінансової кризи. Саме тому потрібно здійснювати політику управління фінансовими ризиками і постійно її вдосконалювати. Врахування, прогнозування і аналіз фінансових ризиків в діяльності підприємств дозволить попередити, уникнути або мінімізувати наслідки розвитку небажаних подій.

Список використаних джерел:

1. Орехова К. В., Кметик Л. М. Критичний аналіз підходів до визначення поняття «фінансовий ризик підприємства». *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2011. № 1 (10). С. 69–74.
2. Некрасов А. В., Пастухов В. М. Управління фінансовими ризиками в Україні в сучасних умовах. *Економічний простір*. 2011. Вип. 16 (125). С. 112–121.
3. Бержанір І. А. Діагностика майнового стану підприємства. *Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право*. 2015. № 1. С. 35–37.
4. Бездітко О. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. № 3. С. 43–49.

Богдан Святослав

асистент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

БІХЕВІОРИСТИЧНІ МЕТОДИ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ В ОЦІНЮВАННІ КАДРОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

Кадрова безпека, як складова економічної безпеки бізнесу, є однією із складових, методика оцінювання рівня якої є складнішою по відношенню до інших складових. Викликане це тим, що показники, які характеризують стан і рівень кадрової безпеки, носять здебільшого якісний характер, а тому можуть бути оцінені експертним шляхом. В межах застосування експертної оцінки окремих показників кадрової безпеки суб'єктом оцінювання (експертом, топ-менеджером тощо) застосовуються різні методи бізнес-аналізу: евристичні, вербальні, когнітивні та біхевіористичні.

Біхевіористичні методи бізнес-аналізу людського капіталу оцінюють континуум поведінки персоналу і менеджменту бізнес-структури від кадрів, зорієнтованих на завдання та директивної поведінки топ-менеджменту (що представляє високий контроль керівника за рівнем кадрової безпеки) з однієї сторони і зосередженості на кадрах і підтримуючої / реляційної поведінки топ-менеджменту (що передбачає високий підлеглий розсуд) з іншого боку. Біхевіористичні методи бізнес-аналізу, в основі яких покладено принцип континууму поведінки персоналу і менеджменту бізнес-структури, розроблені і успішно функціонують на практиці, серед яких: континуум стилів поведінки Танненбаума і Шмідта, сітка управління Блейка і Мутона, теорії X та Y. Зазначені методики можна застосовувати в процесі визначення рівня кадрової складової економічної безпеки бізнесу, які використовуватимуться суб'єктом експертного оцінювання.

Танненбаум і Шмідт запропонували континуум поведінки (і пов'язаних із ними стилів), заснований на ступені авторитету, який використовує менеджер, і на рівні свободи для персоналу (рис. 1).

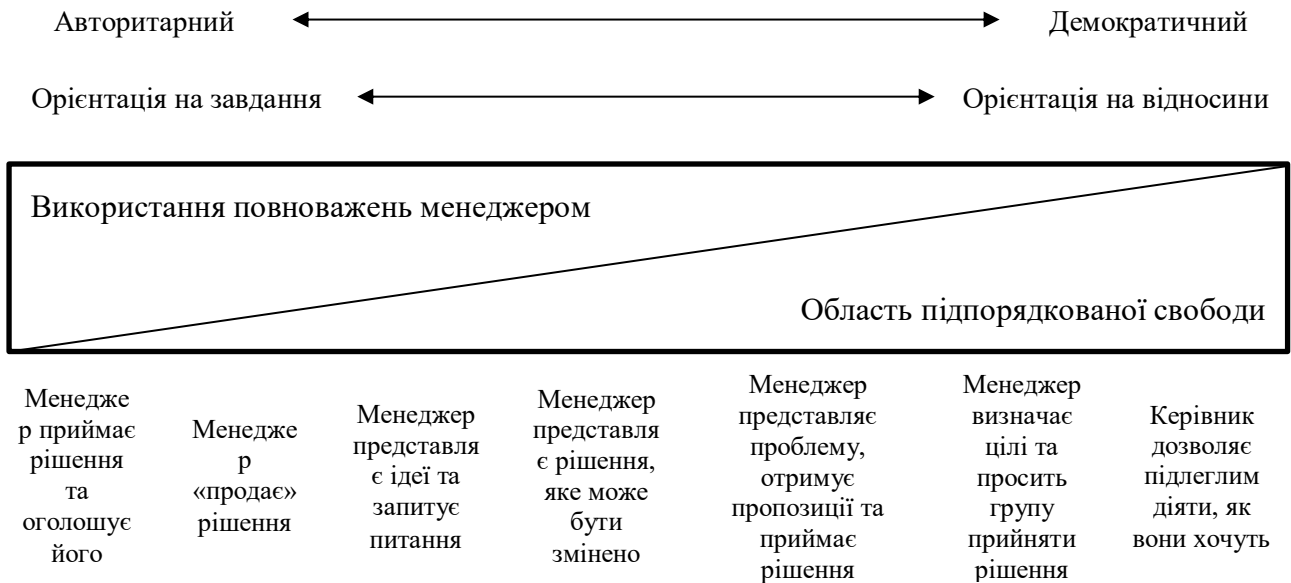

Рис. 1. Континуум стилів управління

Джерело: побудовано на основі [1].

Для побудови оригінальної моделі сітки Блейк і Мутон провели дослідження щодо управлінської поведінки і спостерігали два основні виміри лідерства: зосередженість на операційному процесі (або виконанням тактичних завдань) і зосередженість на кадровому забезпеченні. В межах кожного з цих двох вимірів менеджери можуть бути розташовані в будь-якій точці континууму: від дуже низького до дуже високого значення. Блейк і Мутон зауважили, що ці два зосередження, здається, не співвідносяться між собою, позитивно чи негативно: наприклад, велика зосередженість в одному вимірі не означає, що вона викликає зосередженість в іншому вимірі. Отже, окремі менеджери можуть відображати різні перестановки завдання / зосередження на персоналі. Анкета була розроблена, щоб дозволити користувачам проаналізувати та побудувати положення окремих респондентів у сітці. Така сітка мала бути використана як засіб аналізу індивідуальних управлінських стилів та сфер слабкості чи дисбалансу для цілей розвитку управління та кадрової безпеки.

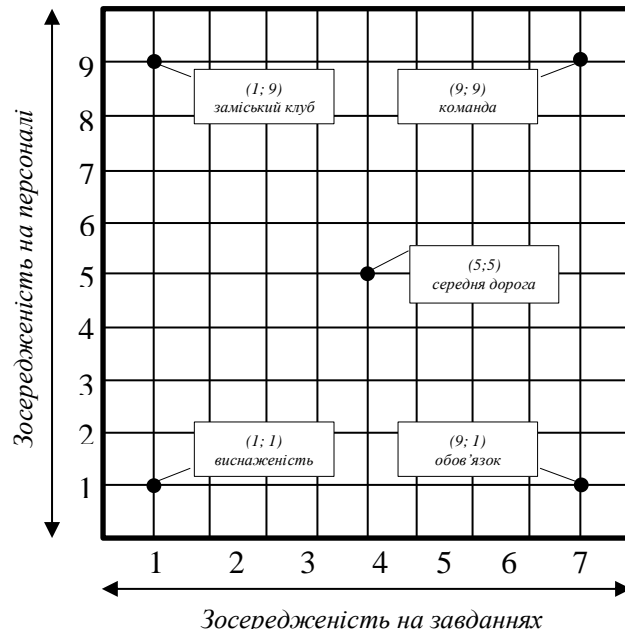

Рис. 2. Сітка управління Блейка і Мутона
Джерело: побудовано на основі [1].

Крайні випадки, показані на сітці: (1; 1) – виснаженість: менеджер ледачий, мало цікавиться як персоналом, так і роботою; (1; 9) – заміський клуб: менеджер уважно ставиться до потреб персоналу та має налагоджені стосунки. Однак мало уваги приділяється досягненню результатів; (9; 1) – обов'язок: майже повна концентрація на досягненні результатів. Потреби людей практично ігноруються; (5; 5) – середина дороги: адекватні показники роботи через балансування (або перемикання між ними) необхідності вийти з роботи з моральним настроєм команди; (9; 9) – високі результати роботи завдяки «провідним» відданим людям, які ототожнюють себе з організаційними цілями.

Отже, сітка пропонує ряд корисних знань для виявлення потреб у навчанні та розвитку персоналу як одних з ключових показників кадрової складової економічної безпеки бізнесу. Вона показує, у легко засвоюваній формі, де поведінка та припущення людини можуть виявляти відсутність балансу між вимірами та / або низький ступінь зосередженості в будь-якому вимірі або в обох.

Дуглас Макгрегор припустив, що менеджери (у США) поводитись так, ніби вони дотримуються одного із двох наборів поведінки персоналу на роботі:

Теорія Х та Теорія Y. Теорія Х передбачає, що більшість людей не люблять роботу та відповідальність, і по можливості уникатимуть обох. Через це більшість людей повинні бути примушені, контрольовані, спрямовані та / або отримали погрозу покарання, щоб змусити їх докласти адекватних зусиль. Менеджери, які працюють відповідно до цих припущень, прагнуть ретельно контролювати, застосовувати детальні правила та засоби контролю і використовувати мотиватори «кнута та пряника». Теорія Y свідчить про те, що фізичні та розумові зусилля в роботі такі ж природні, як дозвілля або відпочинок. Звичайна людина за своєю суттю не любить роботу: відповідно до умов вона може бути джерелом задоволення чи незадоволення. Потенціали пересічної людини рідко повністю використовуються на роботі. Теорія Х та теорія Y можуть бути використані для підвищення обізнаності керівників про припущення, що лежить в основі їх мотиваційного стилю та окремих показників кадрової безпеки.

Таким чином, біхевіористичні методи бізнес-аналізу в оцінюванні кадрової складової економічної безпеки бізнесу можуть забезпечити ґрунтовний підхід в процесі експертної оцінки окремих показників кадрової безпеки, а враховуючи успішний досвід застосування розглянутих вище методик в зарубіжних компаніях в контексті управління людським капіталом та його розвитком, дозволить підтримувати належний рівень кадрової безпеки бізнесу у вітчизняних реаліях.

Список використаних джерел

1. A Guide to the Business Analysis Body of Knowledge. ПВА, International Institute of Business Analysis. 2015. 514 p.
2. Kraievskiy V.M., Tytenko L.V., Paianok T.M., Bohdan S.V., Hmyrya V.P. Accounting and analytical support for assessing the level of economic security of the enterprise. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020, Vol. 4 (35). P. 87-98.

Борисова Анна, Онищенко Артур
здобувачі вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня,
ОП Менеджмент організацій і
адміністрування,
Науковий керівник
Матушкіна М.В.
викладач кафедри менеджменту,
*ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ*

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день Україна, як і більшість країн світу стикається з проблемами економічного, соціального та екологічного характеру. Для того щоб мінімізувати ці негативні прояви цілі сталого розвитку визначають: партнерство зацікавлених сторін, взаємодію та згуртованість в подоланні глобальних викликів, що спираються на національні, регіональні та локальні стратегії сталого розвитку.

Україна приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку, як і всі країни-члени ООН. У 2016-2017 роках відбувся широкомасштабний процес адаптації ЦСР, де був врахований український контекст. Крім цього, було створено національні стратегічні рамки для України на період до 2030 року, які відбувалися на основі принципу «нікого не залишити осторонь»[1, с. 6].

Перевагами для реалізації цілей сталого розвитку для бізнесу є: глобалізація ринку, створення співтовариства зацікавлених сторін, стабільне освоєння нових ринків, сприяння прозорості фінансових моделей, удосконалення довіри серед партнерів процесу спільної взаємодії, зменшення юридичних, репутаційних та бізнес ризиків, можливості для бізнес-рішень та технологій.

За визначенням Генерального Секретаря ООН Пан Кі-Мун, бізнес – це життєво – важливий партнер для досягнення Цілей Сталого Розвитку. Компанії можуть долучатись за допомогою основних видів діяльності, оцінивши свій

вплив та поставити перед собою амбіційні цілі, повідомивши у зовнішньому середовищі про результати відкрито і прозоро [2, с. 4-10].

Ключовими пріоритетами в рамках реалізації ЦСР для України було окреслено чотири напрями: справедливий соціальний розвиток; стале економічне зростання та зайнятість; ефективне управління; екологічна рівновага та розбудова стійкості. Ранжування цілей відбувається за інтегральною оцінкою прогресу з досягнення, яке було розроблено Мінекономіки у 2020 році. Цілі сталого розвитку розподілено на три базові блоки: досягнута або має високу ймовірність досягнення – 1,3,4,5; середня/низька позитивна динаміка, яка потребує певного прискорення – 2,6,8,16; слабка позитивна динаміка, яка потребує суттєвого прискорення – 7,11,12,17; майже недосяжні – 9,10,13,14,15 [4, с. 17].

Першим досягнутим напрямком реалізації цілей стало скорочення бідності, а саме: з 58,3% у 2015 р. до 43,2% у 2018 р. Такий прогрес здійснився, бо відбулося збільшення загальної оплати праці та підвищення рівня житлової субсидії для населення: з 12% у 2014 р. до 64% у 2017 р.

Внаслідок покращення умов для розвитку малого і середнього бізнесу за 2016-2019 рр. у 2,5 рази збільшилось позитивне сальдо зовнішньої торгівлі ІКТ послуг, впроваджено високошвидкісний інтернет 4G, проведено рефармінг частот у діапазоні 900 МГц.

Макроекономічна стабільність є підґрунтям для сталого розвитку. Відбудовується планування збільшення ВВП щонайменше удвічі до 2030 року, а також планується одночасне підвищення рівня зайнятості населення віком 20-64 років до 66,9% у 2019 році (порівняно з 65,6% у 2018 році) забезпечить підвищення економічної конкурентоспроможності, створить базу для екологічної сталості та сприятиме соціальній згоді [4, с. 6].

В реалізації ЦСР Україна у 2019 році досягла певного прогресу, так як було покращено показники за 15 з 17 цілей.

За даними Інституту суспільно-економічних досліджень та українськими державними стратегічними обліковими даними, а також за

проектами цінних паперів, що знаходяться на різноманітних періодах призначення, повністю або частково враховане 81 завдання (94%). Також, важливо зазначити, що ЦСР завжди мають одне з важливих значення у документах державних політик.

У Середньостроковому плані пріоритетних дій уряду, завдань ЦСР враховано на період до 2020 р. – 52 (59%), а також Стратегія регіонального розвитку – 39 завдань та Стратегія сталого розвитку України на період до 2020 р. – 28 завдань [3, с. 7-8].

Дієвими рекомендаціями для досягнення цілей сталого розвитку для ведення бізнесу є:

удосконалення певних умов для ведення бізнесу, включаючи покращення регуляторних умов, підтвердження нескладних та прозорих правил оподаткування, полегшення шляхів адміністрування зборів та податків, формування нормального інвестиційного клімату, встановлення механізмів стимулювання пріоритетних видів економічної діяльності, які мають такі критерії: високу додану вартість, експортний інноваційний потенціал;

формування заохочень для розробки технічної модернізації, а також інноваційного процесу, де особливу увагу приділено секторам з достатньо високою доданою вартістю; здійснення орієнтованих напрямків на розвиток політики, яка впливає на високу продуктивність праці, створення робочих місць, інноваційну роботу та спонукає розвиток, малих і середніх підприємств, за рахунок надання їм доступ до фінансових послуг;

покращення та сприяння збільшенню ефективності інноваційного розвитку регіонів, здобутку високого рівня їх економічного розвитку, що об'єднує економічний простір, розширюючи та поглиблюючи міжрегіональні економічні зв'язки, розвитку внутрішніх товарних ринків;

створення стимулів для впровадження раціональних способів споживання на засадах сталого розвитку та недопущення погіршення стану навколишнього середовища;

сприяння повній і продуктивній зайнятості та кращій праці для жінок і чоловіків, а також захисту трудових прав і забезпеченню надійних і безпечних умов праці [5, с. 66-67].

Отже, підводячи підсумки можна визначити, що для подальшої реалізації ЦСР потрібно постійно проводити аналіз та вносити певні корективи у стратегічні документи та державну політику на предмет їх узгодження. Редагування повинно супроводжуватись деякими умовами, а саме: створення дієвої системи стратегічного планування та прогнозування, спрямованого на результат до бюджету кожного завдання; затвердження стратегічних планів з людськими, матеріальними та фінансовими ресурсами; залучення великої кількості громадян та зацікавлених сторін до обговорення проектів ключових документів і зауваження їхніх пропозицій; врегулювання реформ, які здійснюються в країні з адаптацією ЦСР, недопущення суперечок між ними; створення інституцій, інструментів і механізмів для практичного втілення.

Список використаних джерел:

1. Моніторинговий звіт. Цілі Сталого Розвитку: Україна 2020. Державна служба статистики України за підтримки ЮНІСЕФ в Україні, березень 2021 [URL:https://www.unicef.org/ukraine/reports/sustainable-development-goals-ukraine-2020-monitoring-report](https://www.unicef.org/ukraine/reports/sustainable-development-goals-ukraine-2020-monitoring-report) (23.03.2021р.)
2. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу [URL: http://sdg.org.ua/ua/resources-2/226-sdg-compass](http://sdg.org.ua/ua/resources-2/226-sdg-compass) (22.02.2021р.)
3. Резнікова О.О. Шляхи забезпечення стійкості держави у контексті імплементації ЦСР для України, Вісник національного інституту стратегічних досліджень, травень 2018. [URL:https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/shlyakhi-zabezpechennya-stiykosti-derzhavi-u-konteksti](https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/shlyakhi-zabezpechennya-stiykosti-derzhavi-u-konteksti) (22.03.2021р.)
4. Цілі сталого розвитку України. Добровільний національний огляд. <https://www.me.gov.ua/> (23.03.2021р.)
5. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь 2017. [URL:http://sdg.org.ua/ua/resources-2/274-2017](http://sdg.org.ua/ua/resources-2/274-2017) (23.03.2021р.)

Боровік Любов

доцент, д.е.н. доцент кафедри економіки та фінансів
*Херсонський державний аграрно-економічний
університет*

НАПРЯМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ

Здійснюючи комплексну реформу аграрного сектору економіки країни, необхідно брати до уваги те, що напрями стимулювання інноваційної діяльності аграрних формувань повинні враховувати специфіку економічного розвитку кожного окремого регіону, створювати умови для додаткового інвестування інноваційних програм. Звільнення від оподаткування прибутку комерційних банків, які кредитують інноваційні проекти та звільнення від оподаткування частини прибутків, що спрямовуються підприємствами АПК на науково-технічний розвиток, слугуватиме мотивацією до збільшення власних і запозичених коштів у загальній сумі інвестицій що спрямовуються на розширення виробничих потужностей [1]. А звільнення від імпортного мита на наукоємне та високотехнологічне устаткування сприяло б прискореному впровадженню інноваційних енергозберігаючих технологій. Необхідно звернути особливу увагу на розвиток сільського господарства у депресивних регіонах, які є до того ж, як правило, й екологонебезпечними. Позики та кредити, які надає держава підприємствам у таких регіонах, повинні мати мінімальні відсоткові ставки. Аграрні формування різної форми власності повинні отримувати від держави спеціальні гранти на технічне переоснащення та впровадження інноваційних технологій. Фінансові та фіскальні пільги, спрощена процедура реєстрації підприємств, сприятливі умови здійснення підприємницької діяльності позитивно вплинули б на розвиток малого й середнього бізнесу на депресивних територіях. Створення спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку дасть змогу застосувати інноваційні технології підприємствам на проблемних територіях, сприятиме підвищенню рівня їх конкурентоспроможності та створенню нових робочих

місць.

Модель інноваційного розвитку сільського господарства потребує нових методів і механізмів управління фінансовими ресурсами, господарським комплексом, науковою діяльністю, що відповідає запитам ринкової економіки. Тому одним з основних завдань, яке стало перед органами влади і науковцями – це активне впровадження у регіонах служби маркетингу.

Маркетинг – це ринкова концепція управління виробничо-збутової та науково-технічної діяльності підприємств, яка направлена на вивчення ринка і економічної кон'юнктури, попиту споживачів та задоволення його постачання [2]. Отже, під маркетингом у сільськогосподарському виробництві слід розуміти таку систему внутрішньогосподарського управління, яка вивчає попит на ринку для орієнтації діяльності аграрних підприємств на виробництво у відповідних обсягах конкурентоспроможних видів сировини і готових до споживання продуктів харчування та надання якісних послуг.

Впровадження служби маркетингу є необхідною умовою просування сільськогосподарських підприємств та їх об'єднань в бік ринкових перетворень. Для цього необхідна фахова підготовка кадрів та немалі фінансові витрати. В межах інтегрованих формувань служба маркетингу може бути єдиною для всіх учасників об'єднання.

На даному етапі розвитку аграрної галузі гостро стоїть проблема впровадження у сільськогосподарське виробництво таких інноваційних інформаційних систем, які б сприяли покращенню якості управління. Не дивлячись на те, що цій проблемі присвячено багато наукових праць, до цього часу практично відсутні теоретичні і практичні розробки які б відповідали вимогам сучасного управління аграрним виробництвом. Наші спостереження показують, що діючі системи інформаційного забезпечення на більшості аграрних підприємств мають такі недоліки як: відсутність системи виробничо-фінансового планування; невпорядкованість звітів; не узагальненість інформації структурних підрозділів; відсутність інформації щодо використання інвестиційного потенціалу структурними підрозділами та ін. До тепер не

набула поширення система управлінського обліку, що унеможлиблює ефективне управління великими підприємствами.

Вже тепер, коли зростає потяг товаровиробників до кооперації та інтеграції, потрібна нова система обліку й інформації, яка б повністю задовольняла потреби системи управління інтегрованих об'єднань. Однією з таких систем може бути контролінг, який поєднує у собі планування, облік, аналіз, контроль, управління інформаційними потоками, розробку рекомендацій для прийняття управлінських рішень з метою досягнення поставлених цілей.

Світовий досвід показує, що для формування стратегії виходу з кризи та попередження дії негативних явищ у економіці, насамперед необхідна діагностика економічного стану підприємства. Здійснюючи діагностичний аналіз підприємства з врахуванням змін фінансово-економічних показників за відповідний період, система контролінгу дозволяє своєчасно виявити і усунути недоліки у фінансовій діяльності, відшукати резерви збільшення обсягів інвестиційних потоків, які постійно змінюються під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників та здійснити моделювання розвитку підприємства на майбутній період.

Планування в системі контролінгу дає можливість завчасно сформувати порядок дії підприємства, врахувати весь комплекс факторів, який буде забезпечувати його ефективне функціонування, більш раціонально використовувати усі наявні ресурси, поліпшувати фінансовий стан, уникати ризиків банкрутства.

Вагоме місце в системі контролінгу повинен займати внутрішньогосподарський контроль, який має здійснюватися у вигляді перевірки, господарського і службового розслідування, забезпечувати достовірність господарської й фінансової інформації суб'єкта господарювання. Внутрішньогосподарський контроль слід розглядати як невід'ємну частину загальної системи управління підприємством. Він покликаний виконувати контрольні функції в залежності від мети і завдань, покладених на внутрішніх

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

контролерів керівництвом підприємства [3].

Головним завданням оперативного управління інвестиціями є здійснення контролю за своєчасним отриманням інвестицій з різних джерел та ефективністю їх використання підприємством.

Результативність управління інвестиційними потоками залежить від якості розрахунків потреб господарства в інвестиційних коштах, використання інноваційних розробок і рекомендацій вчених, застосування сучасних інформаційних технологій в системі управління господарством, підтримці взаємозв'язку з державними органами управління. Завдяки таким інноваційним системам як контролінг, державні управління можуть оперативно здійснювати контроль за вчасністю виконання договірних зобов'язань між усіма учасниками інвестиційного процесу та ефективності використання інвестиційного потенціалу аграрними формуваннями регіону, впливати на покращення інвестиційного клімату й зростання інвестиційної привабливості АПК.

Список використаних джерел:

1. Боровік Л.В., Танклевська Н.С. Концептуальні засади удосконалення інвестиційної політики розвитку сільського господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород. 2019. Вип.26. Ч.1. С. 24 – 29.

2. Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Формування молодіжного підприємництва в Україні та аналіз факторів впливу на його розвиток. *Фінансовий простір*. 2019. №3. С. 139 – 147.

3. Петіна Л.В. Шляхи удосконалення внутрішньогосподарської звітності та перманентної інвентаризації в прийнятті управлінських рішень на підприємствах АПК. *Науково-виробничий журнал Бізнес-Навігатор*. 2009. №2 (17). С. 147 – 151.

Бохонок Анна,

здобувач вищої освіти,

Науковий керівник:

Полторак Анастасія,

доктор економічних наук, доцент, доцент

кафедри фінансів, банківської справи та

страхування, *Миколаївський національний*

аграрний університет

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У сучасних державах податки відіграють важливу роль та є головним джерелом наповнення бюджету. В Україні близько 80% усіх доходів зведеного бюджету формуються на основі податкових надходжень. У сучасних умовах необхідно приділяти значну увагу податкам як важливому інструменту економічного регулювання. Податкові пільги є складовою частиною податкового регулювання, а забезпечення ефективності їх використання відіграє суттєву роль у розв'язанні проблем соціально-економічного характеру.

Проблеми пільгового оподаткування досліджуються багатьма вітчизняними вченими. Вагомий внесок у визначенні теоретичних засад пільгового оподаткування зробили А. Соколовська, Л. Сідельникова, Г. Даценко, В. Крикун, Ю. Іванов, А. Крисоватий, О. Десятнюк, Ф. Ярошенко, В. Мельник та інші.

Методика використання податкових пільг без належного законодавчого і наукового тлумачення ускладнює податкову систему і заважає ефективності розвитку податкових відносин.

Це питання стало особливо важливим в умовах формування прозорого та ефективного механізму пільгового оподаткування. Податкові пільги відіграють важливу роль у державному нагляді за економікою. Вони є альтернативою субсидіям, грантам та іншим інструментам. Завданням податкових пільг є підтримка рівності у сфері оподаткування, виходячи з матеріального становища суб'єкта оподаткування [2].

Податкові пільги є одним із елементів податкової політики для

досягнення економічних та соціальних цілей. Держава використовує податкові стимули для регулювання певних економічних процедур. У ринкових умовах податкові пільги є необхідною передумовою для активного використання всіх методів оподаткування для економічного та законного регулювання соціальних процесів, стимулювання розвитку виробництва та спрямування їх у правильному напрямку. Деякі вчені зазначають, що податкові пільги є законодавчим винятком із загальних податкових правил, які дозволяють платникам податків зменшувати податок, який підлягає сплаті, або звільняти їх від певних податкових зобов'язань та правил. Застосування пільг може не тільки зменшити податок, який підлягає сплаті платника податків, але й покращити фінансові показники платника податків без зміни податку, який підлягає сплаті до бюджету [4].

Соколовська А.М. надає наступне визначення податковим пільгам: податкова пільга – регламентоване податковим законодавством відхилення від нормативних вимог оподаткування, що дозволяє окремим категоріям платників отримати переваги, спрямовані на зменшення податкового тягаря [5]. Податковий кодекс України трактує податкові пільги як передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності певних підстав. Такими підставами є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат [6].

Характерними рисами податкових пільг є:

- обмежена сфера застосування. Податкова пільга являє собою один з елементів податку як економічної категорії. Кожна з податкових пільг жорстко "прив'язана" до відповідного податку і сфера її застосування обмежується винятково тим податком чи збором, у механізм якого вона вбудована;

- стимулююча спрямованість. На відміну від інших місцевих механізмів регулювання оподаткування, податкові стимули спрямовані лише на

стимулювання платників податків шляхом зменшення податкових зобов'язань або створення інших податкових умов (порівняно з іншими платниками податків);

- екстериторіальність. Порівняно із вільними економічними зонами, особливих обмежень щодо застосування пільг на території немає. Вони поширюються на території, де збираються відповідні податки;

- мобільність. Податкові пільги дозволяють швидко коригувати податкові умови для забезпечення ефективного здійснення функцій податкового нагляду, тобто це може розглядатися як тактичний регулюючий податковий механізм.

Отже, у сучасних умовах податкові пільги виступають одним з найважливіших та найефективніших елементів податкового регулювання, але їх необґрунтоване використання дуже часто призводить до значних податкових втрат. Тому необхідно вживати постійні заходи з перегляду переліку і кількості податкових пільг (запроваджувати нові та скасовувати неефективні податкові пільги), з підвищення фіскальної та соціальної ефективності податкових пільг, здійснювати постійний та якісний контроль за суб'єктами, що користуються пільгами. Необхідно також зазначити, що податкові пільги відіграють визначальну роль у створенні сприятливого середовища для розвитку підприємництва та забезпеченні формування передумов, необхідних для структурної перебудови національної економіки. Тому пільгове оподаткування потребує ретельного дослідження та реформування з урахуванням недопущення значних втрат бюджету.

Список використаних джерел:

1. Даценко Г. В., Шафієва С. Г. Податкове регулювання економічних процесів в Україні. URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Economics/15_133527.doc.htm (дата звернення: 11.03.2021).

2. Даценко Г. В., Хоменко А. С. Особливості пільгового оподаткування в Україні. URL: http://www.rusnauka.com/35_NOBG_2013/Economics/7_153207.do

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
с.htm (дата звернення: 11.03.2021).

3. Крикун В. Б. Роль податкових пільг у здійсненні антикризового адміністративно-правового регулювання економіки України. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*. 2019. С. 225-231.

4. Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. Податкова система : підручник. К. : Атіка, 2018. с. 325.

5. Соколовська А. М. Основи теорії податків : навчальний посібник. 2019. с. 326.

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI- Верховна Рада України Редакція від 25.02.2021. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 11.03.2021).

7. Полторак А. С., Гнатенко Є. П. Аналіз податкових надходжень у структурі доходів зведеного бюджету України. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2015. № 2(5). С. 130–134.

Бурковська Анна

асистент кафедри менеджменту та маркетингу

Бурковська Алла

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Продовольча безпека базується не тільки на достатності продуктів харчування для задоволення потреб населення, але і на економічній доступності продовольства, легкості його дистрибуції та екологічній безпеці [1]. При цьому останнім часом спостерігаються протиріччя між деякими компонентами продовольчої безпеки. Так, економічна доступність продуктів харчування часто призводить до нижчої якості продукції та застосування агрономічних технологій, що не відповідають принципам сталого розвитку.

Задача гармонійного поєднання усіх компонентів продовольчої безпеки задля забезпечення комплексного захисту благополуччя населення та укріплення економічної стабільності регіонів потребує детального вивчення. Так, задля пошуку зв'язків між продовольчою безпекою та сталим розвитком суспільства, нами було проаналізовано систему показників у динаміці (табл.1), що включають: врожайність зернових (залежна змінна), внесення добрив, використання сільськогосподарської техніки, використання іригаційних систем на полях, зайнятість у сільському господарстві та земельні площі під зерновим виробництвом (незалежні змінні).

Як видно з таблиці 1, за досліджуваний період (2010-2018 роки) урожайність зернових мала сталу тенденцію до зростання в Україні. Разом із тим спостерігалось збільшення кількості добрив, що вносяться у сільськогосподарському виробництві, відбулося скорочення обсягів техніки, що використовується для обробітку земельних площ, скоротилася кількість земель на зрошенні та зайнятість сільськогосподарському виробництві, при цьому кількість земель під зерновим виробництвом переважно залишалася на сталому

рівні. На основі цього можна сформулювати попередню гіпотезу дослідження про те, що урожайність зернових, як один із головних показників ефективності сільськогосподарського виробництва та забезпечення продовольчої безпеки, має пряму залежність із кількістю добрив, що вносяться під посіви. При цьому існує обернена кореляція між кількістю агротехніки, систем поливу та трудових ресурсів, що залучаються до процесу виробництва, через модернізацію технологій, підвищення їх ефективності та зменшення капіталомісткості та трудомісткості. За попередньо сформульованою гіпотезою, обсяг виробництва (земель, що задіяні під зерновим виробництвом) не має суттєвого впливу на ефективність (урожайність) зернових культур.

Таблиця 1.

Система показників моделі продовольчої безпеки у динаміці

Рік	Врожайність зернових (тонн з гектара)	Добрива , кг на га	Техніка, трактори на 100 кв.км ріллі	Сільськогосподарські зрошувані землі (% від загальної кількості угідь)	Зайнятість у сільському господарстві, чоловіки (% від зайнятості чоловіків)	Земля під зерновим виробництвом, млн га
2010	2,726	60	127,125	0,897	21,00	14,188
2011	3,753	72	124,219	0,899	20,93	14,988
2012	3,156	79	120,332	0,910	20,59	14,492
2013	4,030	87	114,034	0,968	20,71	15,552
2014	4,400	93	108,546	0,747	16,46	14,405
2015	4,140	98	106,103	0,756	17,21	14,399
2016	4,651	110	103,856	0,792	17,85	14,020
2017	4,315	123	103,305	0,784	17,60	14,061
2018	4,335	134	102,69	0,759	16,61	14,242

Джерело: побудовано авторами на основі [2] і [3].

Методологія дослідження включає кореляційний аналіз впливу групи факторів, що забезпечують продовольчу безпеку на ефективність сільськогосподарського виробництва, а також оцінку значущості факторів та достовірності моделі. Дослідження охоплює період з 2010 по 2018 роки. Для аналізу масиву інформації було побудовано кореляційну матрицю із використанням інструментів програмного забезпечення статистичного аналізу даних JASP (табл. 2).

У моделі вивчення впливу факторів забезпечення продовольчої безпеки на ефективність сільськогосподарського виробництва наявний сильний зворотній зв'язок між залежною змінною (урожайністю зернових) і кількістю сільськогосподарської техніки, що використовується для обробки насаджень (-0.800, p-value <.010), що свідчить про позитивний вплив модернізації техніки із подальшим скороченням капіталомісткості виробництва на продуктивність сільськогосподарських культур. Інші фактори моделі не були визнані значущими. Також сильний зворотній зв'язок спостерігається між кількістю внесених добрив та наявністю систем зрошення на полях (-0.747, p-value <.021), що підтверджує позитивний вплив іригації. Крім того, модель підтвердила значущість зв'язку між необхідністю іригації та трудомісткістю сільськогосподарського виробництва: наявна зворотна кореляція (-0.954, p-value <.001), що пояснює меншу потребу в працівниках на полях, що оснащені системами поливу, у той самий час для обслуговування додаткових одиниць сільськогосподарської техніки виникає потреба у додаткових працівниках, що підтверджує пряма кореляція між даними змінними (0.685, p-value <.042).

Таблиця 2. Кореляційна матриця за моделлю продовольчої безпеки

		Врожайність зернових	Добрива	Техніка	Зрошувані землі	Зайнятість
Врожайність зернових	Pearson's r	—				
	p-value	—				
Добрива	Pearson's r	0.489	—			
	p-value	0.181	—			
Техніка	Pearson's r	-0.800**	-0.199	—		
	p-value	0.010	0.609	—		
Зрошувані землі	Pearson's r	0.041	-0.747*	-0.475	—	
	p-value	0.917	0.021	0.197	—	
Зайнятість	Pearson's r	-0.270	0.550	0.685*	-0.954***	—
	p-value	0.482	0.125	0.042	< .001	—
Земля під зерновим виробництвом	Pearson's r	-0.106	-0.143	0.459	-0.124	0.235
	p-value	0.787	0.713	0.214	0.750	0.543

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001

Джерело: побудовано авторами на основі [2] і [3] із використанням інструментів JASP.

Отже, отримані результати підтверджують попередньо сформульовану гіпотезу дослідження. Так, інтенсифікація виробництва за рахунок використання сучасних технологій обробки ґрунту, раціонального внесення добрив та перехід до меншої ресурсоемності виробництва мають прямий вплив на підвищення продуктивності сільськогосподарських культур і, відповідно, зміцнення стану продовольчої безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Хорунжий М. Й. Продовольча безпека: соціально-економічна суть, стан і показники. *Економіка АПК*. 2003. № 6, С. 9-16.
2. World Bank Open Data: сайт URL: <https://data.worldbank.org/> (дата звернення 07.04.2021).
3. Sustainable Development Goals of the 2030 Agenda: сайт URL: https://www.istat.it/storage/SDGs/SDG_15_Italy.pdf (дата звернення 07.04.2021).

Войтенко Віталій

аспірант (PhD) кафедри економіки підприємства

Університет державної фіскальної служби України

АНАЛІЗ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ЦІЛЯХ ЇХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

На стан та розвиток сільського господарства вітчизняної економіки значний вплив чинила революція технологічних укладів, кожен з яких підвищував щабель ефективності, урожайності, і відповідно, прибутковості до недосяжного раніше рівня. Прогнозні думки експертів на найближчі роки сходяться у точці, що цифрова революція сільського господарства стане катализатором, який дозволить аграрному сектору задовольнити потреби майбутніх поколінь. Іншими словами, цифрова революція сільського господарства повністю відповідатиме вимогам сталого розвитку. Цифровізація матиме властивість трансформувати всі ланки ланцюжка створення вартості продукції сільського господарства. При цьому управління ресурсами будь-якого елемента даного ланцюжка можна буде будувати на принципах оптимізації, індивідуального підходу, розумності та передбачуваності. Потенційні переваги, якими володіє цифровізація аграрної галузі, здаються переконливими для України, проте їх реалізація потребуватиме серйозних змін в системах сільськогосподарського виробництва, сільської економіці, життя громад і управлінні природними ресурсами. Зважаючи на зазначене, отримання потенційних благ в повному обсязі потребують цілісного, системного підходу [1, с. 35-36].

Якісна цифрова трансформація сільського господарства буде забезпечена лише у випадку переформатування бізнес-процесів, що протікають на підприємствах сільського господарства. Однак цифровому переформатуванню або цифровій трансформації бізнес-процесів повинне передувати чітке розуміння певного окремого бізнес-процесу, що є предметом їх аналізу. Аналіз бізнес-процесів може здійснювати за допомогою сформованих на практиці методик та інструментів. Припускаючи, що бізнес-

процес на підприємстві сільського господарства, який в перспективі можна оцифрувати, є складним за своєю структурою, і з якої саме його ділянки необхідно розпочати процес цифровізації, то виникає потреба у застосуванні методик пошуку першопричин, причин та наслідків. Однією з таких методик є діаграма Ісікави або риб'ячий скелет. Суть аналізу риб'ячого скелета полягає у розбитті проблеми на найдрібніші основні причини та компоненти, щоб кожна з них можна було вирішити належним чином. Основна проблема відображається в правій частині, передбачувані причини та вплив – на «кістці», що випромінюються від центрального відділу хребта. Кожну «кістку» можна додатково проаналізувати, якщо це доречно. Схема риб'ячого скелета сама по собі, звичайно, не є суттєвою для процесу аналізу, але вона утворює хороший засіб для мозкового штурму проблеми та представлення кінцевих результатів.

Наведемо приклад застосування діаграми Ісікави в аналізі проблеми збутового бізнес-процесу сільськогосподарського підприємства (рис. 1).

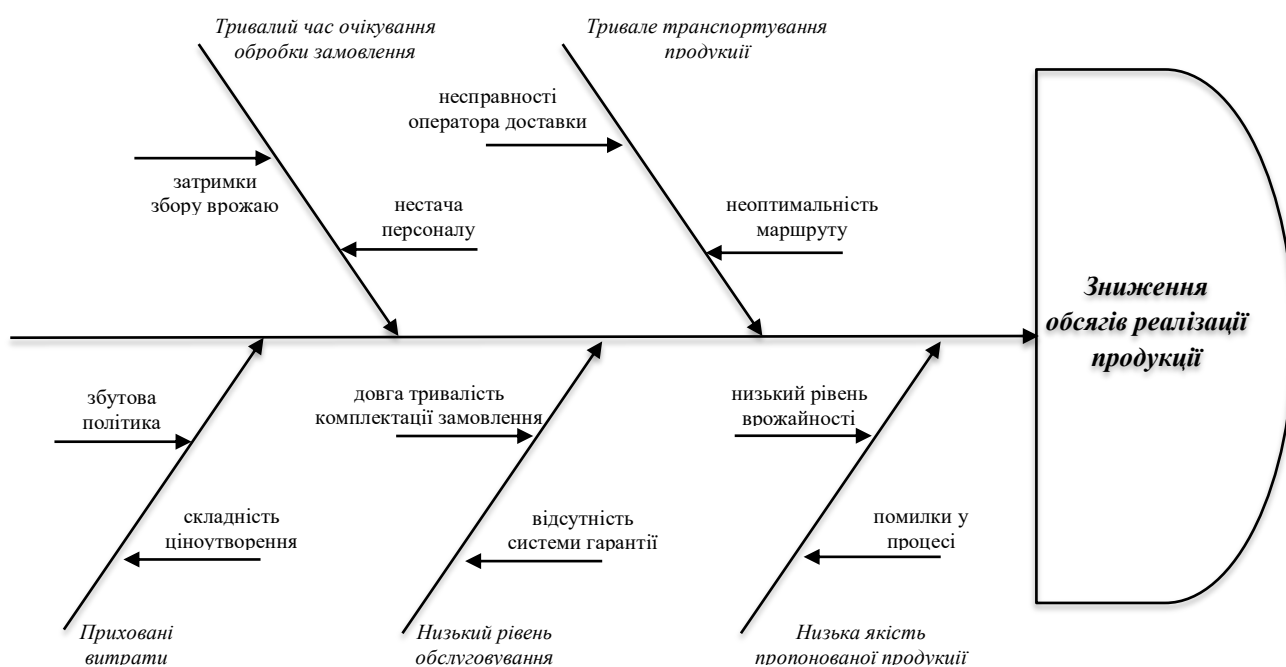

Рис. 1. Аналіз риб'ячого скелета – проблеми збутового бізнес-процесу

Джерело: побудовано автором.

Отже, досліджуючи проблему зниження обсягів реалізації продукції, що може свідчити про наявні прогалини в організації і управлінні збутовим бізнес-процесом сільськогосподарського підприємства, спостерігаємо що проблема

розкладається на п'ять наслідків – тривалий час очікування обробки замовлення, тривале транспортування продукції, наявність прихованих витрат, низький рівень обслуговування та низька якість пропонованої продукції. При цьому першопричинами зазначених наслідків і вирішенням проблемних ділянок шляхом цифровізації відповідно виступають:

- 1) нестача персоналу – розробка електронної автоматизованої системи обробки та підтвердження замовлень;
- 2) неоптимальність маршруту – використання спеціалізованих комп'ютерних GPS-навігаторів, карт, програм прокладання схем маршрутів;
- 3) складність ціноутворення – використання інформаційних технологій у визначенні цін на продукцію за даними бухгалтерського обліку;
- 4) довга тривалість комплектації замовлення – використання автоматизованої системи управління замовленнями;
- 5) помилки у процесі рільництва – застосування технологій глобального позиціонування, оцінки врожайності, змінного нормування та дистанційного зондування земель.

Таким чином, використання аналітичних методик у пошуку першопричин, причин та наслідків проблемних бізнес-процесів сільськогосподарських підприємств дозволить сформулювати чітке розуміння та етапність цифрової трансформації бізнес-процесів.

Список використаних джерел

1. Войтенко В.О. Сучасні напрямки цифрового розвитку сільського господарства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*, 2020. № 35. С. 34-40
2. Laursen G. *Business Analytics for Managers. Taking Business Intelligence Beyond Reporting*. New Jersey: John Wiley and Sons. 2010. 273 p.

Воронцова Анна

к.е.н., старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин,

Городецька Марина

студентка кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування,

Сумський державний університет

АНАЛІЗ СТАНУ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УМОВАХ COVID-19

Пандемія COVID-19 спричинила суттєві зміни в усіх секторах міжнародного економічного, соціального та політичного простору. Її кризові наслідки оцінюють як безпрецедентні, а на їх подолання та відновлення національних економік потребується багато часу. За оцінкою Конференції ООН по торгівлі та розвитку, дана криза спричинила скорочення глобального притоку прямих іноземних інвестицій в середньому на 40%, при цьому даний рівень вважається рекордно низьким за останні два десятиліття [4]. Серед сфери інвестицій достатньо особливе місце займає відповідальне інвестування, що в загальному вигляді передбачає «врахування ESG-факторів в інвестиційних рішеннях та активності акціонерів» [9].

За оцінками різних рейтингових агентств (Bloomberg, MSCI, Morningstar тощо) показники інвестицій (через окремі фонди та індекси), пов'язані з ESG-питаннями, мають в цілому позитивні тенденції незначного зростання в умовах нинішньої кризи, спричиненої поширення корона вірусної хвороби [1]. Дана тенденція становить особливий інтерес серед дослідників, що на основі детального аналізу сформуvalи основні причини успішності відповідального інвестування порівняно зі звичайним [2]:

– принципи сталого розвитку, закладені в основу відповідального інвестування, дозволяють диференціювати бізнес та його продукти поміж інших шляхом покращення соціально іміджу, формування лояльності клієнтів та відповідно забезпечення прибутковості;

– бізнес, що пов'язаний з відповідальним інвестуванням, зазвичай характеризується менеджментом високої якості, що має етичні та моральні цінності, що втілюються в процесах управління, відносин з клієнтами та конкурентами, суспільством тощо;

– відповідальний бізнес приваблює лояльних інвесторів, що розділяють його принципи та залишаються в кризових умовах.

Відповідно до звіту про світові інвестиції ЮНКТАД наслідки пандемії COVID-19 загострили попередньо існуючі проблеми в системі міжнародного виробництва, що викликані «досягненнями нової промислової революції, умовами національного економічного націоналізму та імперативу стійкості» [4]. Тут звернемо увагу на інвестування цілей сталого розвитку, що стало одним із основних векторів трансформації ринку міжнародного інвестування в останнє десятиліття через поширення ідей однойменної концепції.

Стале інвестування вважається окремою стадією становлення відповідального інвестування та передбачає прийняття рішення на основі аналізу «сталих» активів та їх спрямування на досягнення цілей сталого розвитку в перспективі. За оцінкою ЮНКТАД у 2020 році загальні інвестиції в сталий розвиток складають приблизно 1,2-1,3 трлн доларів, що здійснюється в основному за рахунок фондів сталого інвестування через соціальні облігації [4]. Такі тенденції щодо проникнення ідей сталості в інвестиційну політику сприяли формуванню більшістю фондових бірж рекомендацій для корпоративних клієнтів щодо узгодження комерційних, екологічних, соціальних інтересів шляхом аналізу звітності по питанням сталого розвитку.

Зміни відбулися і у сфері охорони здоров'я, де спостерігається посилення державного регулювання процесів залучення інвестиційних ресурсів. За звітом ЮНКТАД [4] можна виділити наступні ключові тенденції: державне стимулювання розробки ліків та вакцин; націоналізація окремих компаній медичного спрямування; заходи щодо протекціонізму вітчизняних компаній у сфері охорони здоров'я та фармацевтики; вимоги до підприємств щодо зміни орієнтації виробництва чи надання послуг на подолання пандемії в країні тощо.

Підсумовуючи наведене вище відмітимо, що в нинішніх умовах кризових явищ внаслідок пандемії стан відповідального інвестування на фондовому ринку має позитивні тенденції. Це спричинено перш за все його специфікою, що формує лояльність клієнтів та інвесторів, дотриманням моральних та етичних принципів, сприянням досягненню сталого розвитку тощо.

Робота виконана у рамках держбюджетної науково-дослідної розробки «Фрактальна модель трансформації фондового ринку України: соціально-відповідальне інвестування для досягнення Цілей сталого розвитку» (номер державної реєстрації: 0121U100473).

Список використаних джерел (ДСТУ 2015)

1. McDaniels J. Implications of the covid-19 pandemic for global sustainable finance: working paper. UNEP Inquiry FC4S, 2020. 20 p. URL: https://www.fc4s.org/viewpdf.php?pdf_file=wp-content/uploads/2020/11/FC4S20_Implications_of_the_COVID-19_Pandemic_for_Global_Sustainable_Finance.pdf.
2. Omura A., Roca E., Nakai M. Does responsible investing pay during economic downturns: Evidence from the COVID-19 pandemic. Finance Research Letters. 2020. 101914. 1544-6123. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101914>.
3. What is responsible investment? AN INTRODUCTION TO RESPONSIBLE INVESTMENT PRI Association. URL: <https://www.unpri.org/an-introduction-to-responsible-investment/what-is-responsible-investment/4780.article#Misconceptions>. (дата звернення: 19.02.2021).
4. World Investment Report 2020: International production beyond the pandemic. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development. 268 p.

Гаврилюк Вікторія

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Титенко Л.В., доцент, к.е.н., доцент кафедри
управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики
Університет державної фіскальної служби України

ЕВРИСТИЧНІ МЕТОДИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЧЕРЕЗ ПОШУК ПЕРШОПРИЧИНИ

Метод П'яти «Чому?» чи не найпростіший серед різноманіття ідей створених Toyota. Але при цьому неймовірно сильний і до того ще й досить відомий.

П'ять «Чому?» - це інтерактивна техніка запитань, що використовується для виявлення причинно-наслідкових зв'язків, що лежать в основі певної проблеми. Найголовніша мета цієї техніки – визначити ключову причину дефекту чи проблеми, повторюючи питання «Чому?». Кожне питання формує основу для наступного питання. Число «5» у назві вибране тому, що у більшості випадків п'яти ітерацій достатньо для вирішення проблеми [1, с. 38].

П'ять «Чому?» (Five whys). Основа наукового підходу компанії Toyota полягає в тому, щоб при виявленні проблеми п'ять разів поставити питання «Чому?» (Why), що позначається як 5W. Якщо п'ять разів отримати відповіді на питання «Чому?», то причина проблеми та метод її рішення стануть очевидними. Рішення (або «Як?» - how-to) позначається як 1H. Таким чином, п'ять «Чому?» дорівнює одному «Як?» ($5W = 1H$).

Першопричина (real cause). Під «причиною» проблеми ховається її першопричина (глибинна причина). У кожному випадку ми повинні дійти до справжньої причини, п'ять разів задаючи питання «Чому?». В іншому випадку не можна прийняти певні заходи і по-справжньому вирішити проблему.

В даний час техніка визначення першопричини будь-якої проблеми п'ятикратним питанням «Чому?» використовується в концепціях виробництва, 6 сигма та інших. Більш того сфера застосування цього ефективного інструменту давно розширилася за межі виробництва – у властивій дітям манері

в процесі аналізу проблем «докопуватися» до їх справжніх причин в різних галузях людської діяльності. І це не дивно. По-перше, метод легкий та універсальний, безліч разів описаний в літературі та інтернет джерелах; по-друге, як і будь-яка інша ідея з ряду «здорового глузду» - спадає на думку незалежно від знань бізнес-аналізу. І він значно економить час – для аналізу досить і 10 хвилин.

Таким чином, П'ять «Чому?» - це ефективний інструмент як індивідуального, так і колективного вивчення причинно-наслідкових зв'язків, що лежать в основі тієї чи іншої проблеми, визначення чинників та виявлення глибинних причин. Метод використовується, коли справжня причина проблеми не ясна і для її вирішення недостатньо ресурсів для детального дослідження та статистичного аналізу.

При цьому важливо не знайти винного, як прийнято традиційно, коли у кожної проблеми є особа, а виявити саме системну причину. Рішення навіть всіх проміжних проблем, без уваги до першопричини, рано чи пізно призведе до повторних збоїв. А покарання «винних» не тільки назавжди закрий можливість їх участі в пошуку справжніх чинників, а й спровокує їх прагнення приховувати будь-які невідповідності [2, с. 128].

Чи доводилося Вам, зіткнувшись з певною проблемою, зупинитися і п'ять разів поспіль задати собі питання: «Чому це сталося?». Напевно, ні. Спробуємо зараз з'ясувати. Наприклад, ситуація наступна - авіакомпанії забороняють використовувати MacBook Pro на борту (проблема).

Ситуація навколо вибухонебезпечних MacBook Pro, випущених в період з вересня 2017 по лютий 2019 років, продовжує загострюватися. Незважаючи на те що за останні два місяці не було жодного повідомлення про мимовільне займання ноутбуків, авіакомпанії все більше і більше ускладнюють правила їх перевезення.

1. **Чому?** – Модель ноутбуків MacBook Pro має приховані ризики.
(перше чому)

2. **Чому?** – MacBook Pro може миттєво спалахнути, що в свою чергу є загрозою для життя оточуючих. (друге чому)

3. **Чому?** – В даній моделі ноутбука було виявлено одну з неполадок. (третє чому)

4. **Чому?** – MacBook Pro може миттєво спалахнути, внаслідок перегріву батареї. (четверте чому)

5. **Чому?** – Деякі з ноутбуків цієї серії можуть мати незакріплені гвинти, які можуть пошкодити батарею. (п'яте чому, основна причина)

П'ятикратне повторення питання «Чому?» допоможе розібратися Вам з першопричиною проблемою та вирішити її. Якщо Ви не пройдете весь цикл питань, то, можливо, вирішите, що досить просто замінити батарею. Тоді буквально через кілька місяців та ж проблема виникне знову.

Список використаних джерел:

1. Савчук Т.О. Концептуалізація моделювання процесу аналізу проблемних ситуацій / Т.О. Савчук, О.В. Смирнова // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2017. – № 1. – С. 96-101.

2. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / В.І. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.

Гмиря Вікторія

к.е.н., доцент кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу

Черкаський державний бізнес-коледж

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ПРИ ОТРИМАННІ ЛІЗИНГУ ТА КРЕДИТУ ПІДПРИЄМСТВАМИ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА РЕГІОНУ

Активізація та розширення діяльності аграрного виробництва регіону є однією з наріжних умов успішного та сталого врівноваженого економічного зростання. Водночас, нині в посткризовому економічному просторі України спостерігаються перешкоди, що блокують динамічний розвиток фінансово-кредитного механізму забезпечення аграрного виробництва регіону.

Розвиток економіки регіону тісно пов'язаний з технічним забезпеченням галузей, які приваляють в даному регіоні. Недостатня інвестиційна активність, пов'язана з відсутністю джерела фінансування продовжує залишатися однією із основних перешкод на шляху підвищення технічного потенціалу галузей економіки та стабілізації економіки України.

Основною проблемою розвитку аграрного виробництва регіону є значний знос сільськогосподарських машин та обладнання. Прослідковується тенденція до зниження потенціалу, росту витрат на підтримку обладнання в робочому стані, зниження ефективності виробництва, збільшення собівартості на одиницю готової продукції аграрного виробництва, що в майбутньому призводить до зниження конкурентоспроможності галузі.

Лізинг, що є однією з форм кредитування економіки, відіграє досить важливу роль у економіці розвинених країн і значна частка капітальних інвестицій здійснюється саме через лізингове фінансування. Згідно Закону України «Про фінансовий лізинг» під фінансовим лізингом розуміють вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу.

Дефіцит фінансових ресурсів в сільському господарстві є наслідком істотного послаблення його матеріально-технічної бази, руйнування

економічних основ її оновлення і розвитку. Нестача фінансових ресурсів на рівні сільськогосподарських підприємств означає, що парк сільськогосподарських машин зменшується, скорочується закупівля запасних частин, внаслідок чого не провадяться в необхідних обсягах капітальні і відновлювальні ремонти.

Сектор банківських послуг відіграє важливу роль в розвитку економіки держави, забезпечуючи виробничу, соціальну та інші підсистеми необхідними фінансовими ресурсами.

Активізація кредитування сільськогосподарських товаровиробників і переробників сільськогосподарської продукції, підсиленням ролі кредиту в формуванні власних оборотних коштів є одним із головних напрямів в стимулюванні прискореного розвитку аграрного сектору та його спеціалізації на виробництві якісної продукції. Своєчасність залучення кредиту у виробничий процес дозволяє не зупинити виробничий процес та забезпечити придбання основних та оборотних фондів, тому кредит є важливим інструментом та важливим джерелом формування капіталу сільськогосподарських підприємств.

Роль агрокредитування підсилюється, оскільки більшість представників аграрного виробництва мають збитки та не можуть отримати кредити для фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності.

На сьогодні, існуючий механізм кредитування орієнтований на галузі економіки, які приносять дохід та характеризуються високим обертанням капіталу. Недоступність отримання кредитів сільськогосподарськими підприємствами зумовлена високими відсотковими ставками, ризиком кредитування сезонного виробництва, вимогами банку до забезпечення повернення отриманих кредитів та фінансового стану кредитоотримувача. Це є основною перепорою для отримання і використання активних залучених ресурсів у неперервний виробничий процес.

Кредитний механізм фінансового забезпечення аграрного виробництва – це сукупність фінансових важелів, інструментів та методів формування

кредитних відносин умов, які ґрунтуються на законодавчій базі, з метою задоволення потреб аграрних виробників в позичених коштах.

Особливістю агрокредитування є співвідношення виробничих можливостей та фінансове забезпечення аграрного виробництва.

Серед переваг лізингу визначають гарантію контролю за цільовим використанням фінансових ресурсів, зниженням розміру забезпечення на вартість майна, яке придбається в лізинг, здійснення оплати лізингових платежів поквартально, можливість використання механізму прискореної амортизації, податкову оптимізацію. Враховуючи вище перераховані переваги кредит та лізинг є спів ставними, проте, податкова оптимізація можлива шляхом зниження витрат по сплаті податку на прибуток та використання для цього механізму прискореної амортизації.

Отже, придбання техніки за рахунок кредиту дозволяє вирахувати всю суму податку на додану вартість зразу, при поставці техніки на облік, тоді як при лізингу сума даного податку приймається до вирахування рівними платежами протягом всього терміну дії договору.

В наш час, в деяких випадках отримати лізингове фінансування аграрному виробникові легше, ніж кредит, так як лізингові компанії більш гнучко оцінювати фінансовий стан позичальника. Особливо, якщо мова йде про великі угоди, коли постачаються цільові виробничі лінії. Проте, перегляд механізму кредитування може привести до зниження даних переваг, що у відсутності конкурентної еволюції ринку лізингу приведе до стагнації та скороченню обсягів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фінансовий лізинг» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 15.03.2020)
2. А. Краковська, І. Вишневський, Н. Педос Лізингова галузь в Україні: тенденції та рекомендації для зростання, Проект USAID «Трансформація фінансового сектору», 2018, 36 с.
3. Бутар Г.М. Розвиток ринку фінансового лізингу в Україні. Наукові праці МАУП. 2013. Вип. 1(36). С. 207–210.

Горященко Юлія

доцент, к.е.н., доцент кафедри маркетингу

Університет митної справи та фінансів

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ CEP SERVICE

Серед підприємств спеціалізації CEP Service в Україні особливе місце посідає ТОВ «Нова Пошта» – відома компанія, яка була створена у 2001 р. як стартап, наразі є лідером послуг експрес-доставки документів, вантажів, посилок для юридичних та фізичних осіб. У 2016 р. американське видання Inc.com включило компанію «Нова Пошта» (НП) до рейтингу Топ-5000 європейських компаній, що демонструють найшвидший темп росту [1].

Основними конкурентами НП є Укрпошта, «Міст Експрес», ПП «Нічний експрес», Ін-Тайм, «Автолюкс», Гюнсел, Євро Експрес, САТ, Делівері.

За даними інформаційного ресурсу [2] станом на 01.01.2020 р. середня кількість працівників НП становила 27334 осіб. Вартість капіталу НП склала 5168079 тис.грн. Абсолютний приріст капіталу за 2019-2020 рр. склав 2070390 тис. грн. Основним джерелом формування капіталу підприємства є поточні зобов'язання і забезпечення (55%), частка яких зростає зі зростанням частки власного капіталу (у 2019 році – усього 9,5%, а вже у 2020 р. – 24,6%). Вартість нерозподіленого прибутку зросла за період з 460703 до 1243657 тис.грн. У поточних зобов'язаннях можна констатувати зростання поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями майже у 6 р. Підприємство використовує у своїй діяльності довгострокові кредити банків та інші довгострокові зобов'язання. У цілому, воно має вагомий резерв для забезпечення покриття передбачуваних у майбутньому витрат і платежів (на пенсійне забезпечення, оплату відпусток працівникам тощо). Частка оборотних активів зросла у загальній структурі активів (абсолютне зростання склало за аналізований період 375474 тис.грн).

За даними балансу [2], знос основних фондів підприємства складає 32% і, навпаки, придатність – 68%. Проведені розрахунки свідчать, що у підприємства недостатньо власних коштів на фінансування обороту (на це вказує різниця обсягу власного капіталу та необоротних активів на початок 2020 р.). Запаси зменшились в 1,2 р., грошові кошти – зросли в 1,4 р., до того ж це зростання супроводжується еквівалентним зростанням оборотності оборотного капіталу. Одноденна виручка НП зросла з 29210 до 37370 тис.грн. Зі зростанням обсягів валового прибутку у 2019 р. на 50% (чистого прибутку на 73%) відбулося збільшення операційних витрат на 23%. Найбільше зросли амортизаційні витрати (на 414%). Номінальні витрати на оплату праці зросли на 19%.

Система показників раннього попередження реагування та прогнозування банкрутства, зокрема модель Е. Альтмана та Спрінгейта, показали дуже низьку імовірність банкрутства НП.

В цілому, можна констатувати задовільний рівень використання наявного виробничого, інтелектуального та фінансового потенціалу ТОВ «Нова Пошта», зростання рентабельності активів за прибутком від звичайної діяльності, рентабельності капіталу за чистим прибутком і зниження рентабельності власного капіталу (може бути наслідком неефективності використання власного капіталу) та валової рентабельності продажів.

Список використаних джерел:

1. Nova Poshta OOO. Inc.com. URL: <https://www.inc.com/profile/nova-poshta-ooo>.
2. Товариство з обмеженою відповідальністю «Нова Пошта». Річна фінансова звітність емітента. Загальнодоступна інформаційна база даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів URL: https://stockmarket.gov.ua/cabinet/xml/show/fin_general/34659

Дем'янчук Марина ^{1,2}

доцент, д.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, старший науковий співробітник

Маслій Наталя ^{1,2}

доцент, д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, старший науковий співробітник

Кюркчі Володимир ¹

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальність Фінанси, банківська справа та страхування

¹ *Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

² *Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України*

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОВІДНИХ КРАЇН

Одним з головних елементів фінансової діяльності будь-якої країни виступає бюджетна система. З цього випливає той факт, що головним елементом впровадження бюджетної політики виступає державний бюджет, що є основним важелем та інструментом держави у досягненні економічних та соціальних показників розвитку. В сучасних економічних реаліях проблемою виступає формування та достатність обсягів доходів бюджету, а також забезпечення їх ефективного використання. Недоліки законодавства, поширеність застарілих та неефективних підходів до організації бюджетних відносин, а також поточний спад в економіці ускладнює виконання бюджету.

Дослідження проблем формування дохідної частини бюджету України є важливим з огляду на те, що саме стан бюджету характеризує рівень економічного розвитку країни, а правильність здійснення бюджетного процесу забезпечує економічну та соціальну стабільність та відповідний рівень життя населення. На сучасному етапі розвитку бюджетної політики формування дохідної частини, важливо визначити проблеми формування бюджетних доходів, вдосконалення регулювання, а також ефективне та раціональне використання державних коштів.

Динаміка наповнення дохідної частини державного бюджету визначає фінансовий стан України, її спроможність фінансувати всі необхідні програми

та проекти державного значення для прогнозування тенденцій розвитку (табл. 1). Аналіз показав, що протягом аналізованого періоду відбувалося щорічне зростання у грошовому вимірнику надходжень до бюджету, основними групами стали податкові надходження (70-80 % від загального обсягу) та неподаткові надходження (16-20 % від загального обсягу). При цьому виконання плану за групами доходів коливається в межах від 96 до 100 %.

Таблиця 1.

Доходи державного бюджету України за групами доходів

млн. грн

Статті доходів	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Податкові надходження	409 417,5	503 879,4	627 153,7	753 815,6	799 776,0
Неподаткові надходження	120 006,5	103 635,2	128 402,3	164 676,5	186 684,2
Доходи від операцій з капіталом	171,4	191,5	286,9	657,5	183,0
Цільові фонди	155,0	287,7	29 847,1	187,5	1 770,8
Офіційні трансферти	3 144,0	4 171,6	5 967,7	7 306,3	8 725,0
Усього	534 694,8	616 274,8	793 265,0	928 108,3	998 278,9

Джерело: сформовано авторами на основі даних [1].

Кожна країна визначає пріоритетні заходи і завдання, виконання яких необхідне для підтримання високого рівня розвитку держави та її громадян. Головною стадією бюджетного процесу є виконання бюджетних видатків, від яких залежать якісні показники країни та показники ефективності державного функціонування (табл. 2).

Таблиця 2.

Виконання державного бюджету України за видатковою частиною

млрд. грн

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Загальнодержавні функції	103,12	118,05	142,49	162,96	168,19
Оборона	52,01	59,35	74,35	97,02	106,63
Громадський порядок, безпека, судова влада	54,64	71,67	87,85	116,88	142,39
Економічна діяльність	37,14	31,42	47,00	63,60	72,36
Охорона навколишнього середовища	4,05	4,77	4,74	5,24	6,32
Житлово – комунальне господарство	0,02	0,01	0,02	0,30	0,11
Охорона здоров'я	11,45	12,46	16,73	22,62	38,57
Духовний та фізичний розвиток	6,62	4,96	7,90	10,11	9,97
Освіта	30,19	34,83	41,30	44,32	51,66
Соціальний захист та соціальне забезпечення	103,70	151,96	144,48	163,87	218,63
Усього	576,91	684,88	839,45	985,85	1075,12

Джерело: сформовано авторами на основі даних [1].

Розмір видаткової частини бюджету збільшується в обсязі кожного року.

Це, з одного боку, є позитивною тенденцією, проте слід вказати на зниження купівельної спроможності національної валюти, до якого призводять інфляційні тенденції. Спостерігається тенденція до щорічного перевищення планових видатків над фактичними, це говорить про недовиконання видаткової частини бюджету. Причиною недовиконання видаткової частини є недовиконання доходної частини бюджету. Кожного року обсяг видатків перевищує обсяг доходів бюджету, тобто спостерігається бюджетний дефіцит.

В кожній державі є певні параметри фінансування найважливіших державних функцій. Відповідно до всесвітньої організації охорони здоров'я видатки на охорону здоров'я повинні становити від 5% (мінімальний рівень) до 10% (для розвинутих країн) ВВП, видатки на освіту – 5–7% ВВП, а на науку – від 1,5–3% ВВП. Розрахунки показали (табл. 3), що видатки на освіту знаходяться на рівні світових стандартів 5,4–6,0%. Проте спостерігається невідповідність видатків на охорону здоров'я до світових показників, так як в середньому показники складають 3,2–3,6%, за досліджуваний період, які значно нижче від мінімального рівня (мінімальний рівень 5% від ВВП), визначеного Всесвітньою організацією охорони здоров'я. Тобто має місце недофінансування видаткової частини на охорону здоров'я, що є проблемою соціально-економічного розвитку.

Таблиця 3.

Співставлення структури видатків державного бюджету України з показниками
всесвітніх стандартів

Показники	Показники всесвітніх стандартів	Роки				
		2015	2016	2017	2018	2019
1. Видатки на охорону здоров'я відносно ВВП, %	5-10% від ВВП	3,6	3,2	3,4	3,3	3,2
2. Видатки на освіту відносно ВВП, %	5-7% від ВВП	5,7	5,4	5,9	5,9	6,0

Джерело: розраховано авторами.

Тому враховуючи проведене дослідження важливим є удосконалення ефективності видаткової частини бюджету, серед яких слід виділити: надання

переваги рішенням економічного характеру, а не політичного, що сприятиме припиненню розпорошення видаткових коштів бюджету; забезпечення відповідності бюджетних послуг до витраченого обсягу видаткової частини державного бюджету; зменшення обсягів видатків за рахунок економії; заохочення економії та відповідності впровадженням санкцій або винагород; переорієнтування видатків на розвиток країни; переорієнтування видатків на модернізування виробництва, а не на споживання; вдосконалення доходної частини за допомогою посилення контролю за своєчасністю та правильністю сплати податків та інших платежів; зміна обсягів видатків державного бюджету на загальнодержавні функції, а саме їх зменшення; зміна обсягів видатків державного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення, а саме їх збільшення.

Список використаних джерел:

1. Державна казначейська служба України. Звітність. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення 22.03.2021).

Ігнатенко Олеся

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Університет державної фіскальної служби України

Параниця Надія Володимирівна

доцент, к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В сучасних умовах господарювання організація економічної безпеки на вітчизняних підприємствах потребує системного підходу. На думку провідних вчених, які займаються проблемами безпеки суб'єктів господарювання, під системою економічної безпеки слід розуміти інтеграцію теоретичних підходів і практичних дій, які забезпечують максимально повний захист від усіх видів загроз та небезпек їх діяльності [1]. Термін «економічна безпека» офіційно визначений у 1985 році, коли на 40-й сесії Генеральної Асамблеї ООН було прийнято резолюцію «Міжнародна економічна безпека». Ця резолюція визначає, що світовому співтовариству необхідно сприяти забезпеченню міжнародної економічної безпеки з метою соціально-економічного розвитку і прогресу кожної країни. Пізніше 42-га сесія Генеральної Асамблеї ООН прийняла Концепцію міжнародної економічної безпеки.

В Україні проблеми економічної безпеки на різних рівнях ієрархії управління економікою (держави, регіону, галузі, підприємства) науковці почали досліджувати теж наприкінці ХХ століття. У 1998 р. було ухвалено Концепцію економічної безпеки України, де її суть визначено як «...спроможність національної економіки забезпечити свій вільний, незалежний розвиток і утримати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни за всіляких несприятливих варіантів розвитку подій, та здатність Української держави до захисту національних економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз» [2].

Проблемам забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання

та характеристиці окремих його складових присвячено чимало праць таких вчених, як І. Білоусова, О. Захаров, С. Єрохін, О. Кириченко, А. Козаченко, О. Ляшенко, Л. Шемаєва. Водночас аналіз наукових публікацій дозволяє констатувати той факт, що в сучасних розробках теорії та методології забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємств існує низка невирішених питань, які потребують подальшого розгляду.

Проаналізувавши праці науковців, у тому числі і вищезгаданих авторів, можна виділити такі спільні риси в трактуваннях економічної безпеки на мікрорівні:

- економічна безпека підприємств передбачає захист від внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність прогнозування майбутніх ризиків;
- від рівня економічної безпеки залежить ефективність використання потенціалу підприємства і ринкових можливостей;
- забезпечення стабільного функціонування і розвитку суб'єктів бізнесу формує підтримання певного рівня економічної безпеки;
- наявність конкурентних переваг;
- стан управлінської системи;
- властивість системи [3].

Інформаційна складова забезпечення передбачає збирання, оброблення та накопичення інформації про чинники зовнішнього та внутрішнього середовища з метою оцінювання рівня та стану економічної безпеки власного підприємства, його потенційних партнерів і конкурентів, а також формування стратегії та тактики протидії загрозам діяльності підприємства та його сталому розвитку.

Згідно з класифікаційними характеристиками представники цієї професії, здійснюючи обліково-аналітичну діяльність, повинні вирішувати такі завдання:

- вміло застосовувати технології із забезпечення фінансово-економічної безпеки, забезпечувати підготовку керівних документів, які стосуються організації діяльності системи фінансово-економічної безпеки підприємства,

механізмів управління та взаємодії;

- визначати зовнішні та внутрішні загрози, ризики та небезпеки фінансово- економічної безпеки підприємства;

- здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення щодо оцінки рівня реальних і потенційних загроз фінансово-економічної безпеки підприємства;

- брати участь у створенні та використанні нових технологій щодо зниження загроз і ризиків діяльності підприємства, забезпечення його фінансово-економічної безпеки;

- надавати всім категоріям посадових осіб підприємства інформацію, яка стосується діяльності із забезпечення фінансово-економічної безпеки;

- готувати рекомендації щодо проведення заходів із забезпечення лояльності та надійності персоналу підприємства, його морального та матеріального заохочення;

- здійснювати загальний контроль за діяльністю структурних підрозділів підприємства щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки;

- надавати пропозиції щодо організації взаємодії керівників підрозділу економічної безпеки з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами, державними і недержавними підприємствами, установами та організаціями про проведення заходів щодо забезпечення безпеки діяльності підприємства;

- надавати рекомендації щодо розроблення антикризових заходів та забезпечення безпеки підприємства [4].

Отже, проведені дослідження дають можливість визначити низку позитивних моментів впливу механізму обліково-аналітичного забезпечення на функціонування системи економічної безпеки вітчизняних підприємств.

По-перше, механізм обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки являє собою сукупність законодавчих актів, правових норм, спонукальних мотивів і стимулів, методів та засобів, за допомогою яких підприємство здійснює цілеспрямовані дії в галузі забезпечення своєї безпеки.

По-друге, застосування механізму обліково-аналітичного забезпечення в

процесі управління підприємством підвищує рівень його економічної безпеки, дозволяє оцінити можливий негативний вплив зовнішніх та внутрішніх загроз на стан економічної безпеки підприємства, проаналізувати ефективність вжитих заходів щодо забезпечення економічної безпеки та оцінити збиток від негативних впливів на його діяльність.

Список використаних джерел:

1. Кириченко О. А. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах глобальної фінансової кризи : монографія / [Кириченко О. А., Денисенко М. П., Сідак В. С. та ін.]. – К. : ІМБ Університету «КРОК», 2015. – 412 с.

2. Концепція економічної безпеки України / [кер. проекту В. М. Геєць]; Інститут економічного прогнозування НАН України. – К. : Логос, 2011. – 56 с.

3. Квасова О. П. Забезпечення економічної безпеки інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання на засадах саморегулювання / О. П. Квасова // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – К. : НДЕІ, 2014. – Вип. 11(162). – С. 82-87.

4. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного управління в Україні - проблеми та перспективи URL:
<http://diploma.org.ua/index.php?name=Kurs2&op=viewfile&id=771>

Каземирчик Марія,

здобувач вищої освіти,

Науковий керівник:

Полторак Анастасія,

доктор економічних наук, доцент, доцент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

ОФШОРНІ ЗОНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Офшорні зони – різновиди вільних економічних зон, тобто територій, що пропонують спеціальний режим оподаткування (здебільшого для нерезидентів). Зазвичай на цих територіях встановлюється проста процедура реєстрації підприємств, а також подання звітності. В офшорних зонах створюються лояльні податкові та фінансові режими, нежорстке державне регулювання. Одними з головних галузей в офшорних країнах є банківська сфера та галузь фінансових послуг (з високим ступенем банківської таємниці).

Розпорядження КМУ «Про перелік офшорних зон» містить перелік зон, які вважаються офшорними на території України [1]. Узагальненого списку таких зон для усіх держав не існує.

Головними пріоритетами реєстрації в офшорних зонах є:

- зменшення податкового тягаря (податок на прибуток відсутній або встановлений у межах 1-5%);
- легкість реєстрації;
- сприятливий валютний режим.

До негативних факторів відносять особливу увагу зі сторони різних державних спеціальних служб, тому фірмам, зареєстрованим в офшорних зонах, отримати кредит у надійних банках складніше.

Причинами мінімізації оподаткування за допомогою переходу капіталу до офшорних зон в Україні є: неналежний інвестиційний клімат (відсутні умови для акумулювання капіталу); недоліки законодавства, за допомогою яких відбувається відплив інвестицій; недостатній фінансовий контроль зі сторони органів банківського регулювання та нагляду; високий рівень податкового

тягаря; високий рівень корупції у державних органах.

Сьогодні можна констатувати, що складність податкової системи в Україні є високою. В цих умовах офшорні зони – це спосіб спрощення ведення бізнесу та офіційного зменшення витрат на оподаткування.

Кошти, що були вивезені, осідають в країнах з лояльним оподаткуванням, підтримуючи їх економіку. У табл. 1 зображено структуру вкладень з України у розрізі країн.

Таблиця 1.

Акціонерний капітал з України в економіки країн

Країни	Станом на:			
	01.01.2019 р.		01.01.2020 р.	
	тис. дол. США	у % до підсумку	тис. дол. США	у % до підсумку
Усього	6 294 431,00	100,00%	6 272 742,70	100,00%
Білорусь	2 842,50	0,05%	3 631,10	0,06%
Литва	13 861,90	0,22%	14 673,50	0,23%
Республіка Молдова	6 803,00	0,11%	6 847,40	0,11%
Нідерланди	11 760,90	0,19%	11 280,40	0,18%
Німеччина	3 429,70	0,05%	3 292,20	0,05%
Польща	6 675,10	0,11%	8 113,00	0,13%
Російська Федерація	117 688,20	1,87%	117 950,60	1,88%
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	44,5	0,00%	72,9	0,00%
Угорщина	16 807,20	0,27%	16 113,80	0,26%
Франція	146,6	0,00%	140,6	0,00%
Швейцарія	13 523,10	0,21%	13 382,20	0,21%
В'єтнам	1 163,30	0,02%	1 163,30	0,02%
Грузія	1 437,70	0,02%	1 889,80	0,03%
Казахстан	943,3	0,01%	920,7	0,01%
Китай	597,5	0,01%	567	0,01%
Кіпр	5 931 915,00	94,24%	5 935 586,10	94,63%
Узбекистан	351,7	0,01%	913,1	0,01%
Британські Віргінські острови	59 894,20	0,95%	33 738,20	0,54%
США	460	0,01%	1 460,00	0,02%
Інші країни	104 085,60	1,65%	101 006,80	1,61%

Джерело: узагальнено автором на основі [3]

Для зміцнення фінансової безпеки держави необхідно збільшити кількість надходжень до бюджету, що можливо в ситуації мінімізації обсягів виведення капіталів до офшорних зон. Для цього, на нашу думку, необхідно створити жорсткі умови контролю за співпрацею українських підприємств з офшорними

компаніями, а також підвищити рівень відповідальності за порушення встановлених правил. Також доцільно використовувати зарубіжний досвід та методики повернення капіталу в країну.

Список використаних джерел:

1. Про перелік офшорних зон : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 р. № 143-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-%D1%80> (дата звернення: 30.03.2021).
2. Галкін І. В. Офшорні зони: легальні і незаконні цілі використання. *Право України*. 2003. №3. С.70-74.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.03.2021).

Карнаушенко Алла

к.е.н., старший викладач кафедри економіки
та фінансів

*Херсонський державний аграрно-економічний
університет*

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Молодь як демографічна група займає особливе місце в структурі будь-якого суспільства, будучи перспективною категорією населення для соціально-економічного розвитку держави. На етапі входження до трудової сфери, молодь стикається з труднощами системного характеру, як в аспекті прийнятного працевлаштування, так і самозайнятості. Ці проблеми виникли унаслідок відсутності чіткої державної політики у сфері зайнятості, недостатнього рівня реформування трудового законодавства, а також демографічних та міграційних процесів [1; 2].

Результативною формою сприяння економічної активізації молоді є розвиток підприємництва. Її участь у підприємницькій діяльності є важливим чинником розвитку сектору малого підприємництва, який сприяє перетворенню цього сектору на реальну потугу економічного зростання [3]. Однак, в Україні досить низькими показниками є рівень підприємців серед молоді (близько 5 %) та рівень прагнення ним стати (близько 1/3). При цьому на заваді молоді стають різні обставини: недостатній рівень знань та досвіду, складні економічні та політичні умови, недосконала податкова система для молодіжного підприємництва, відсутність стартового капіталу та багато іншого [1; 3].

Згідно з результатами міжнародного дослідницького проекту AGER (Amway Global Entrepreneurship Report) — глобального дослідження про підприємництво у різних країнах, індекс підприємницького настрою в Україні становить 21, в країнах ЄС — 42, а середньосвітовий — 47 (індекс відображає думку потенційних підприємців і визначається за трьома ключовими параметрами: бажання, готовність, стійкість) [2].

За даними Державної фіскальної служби України (ДФСУ) станом на 27.01.2021р. в Україні функціонувало — 1885,9 тис. ФОП (Рис. 1) [5].

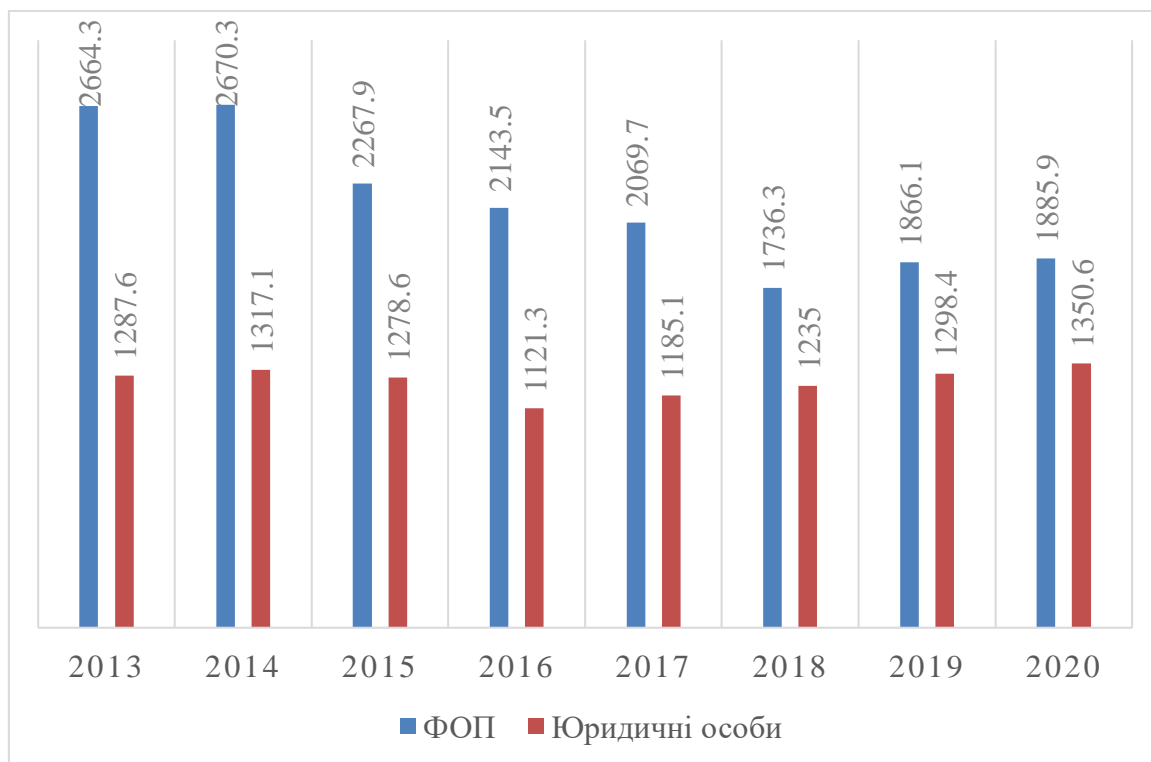

Рис. 1. Динаміка кількості фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб за 2013-2020 рр.

За цими даними також прослідковується поступове зниження кількості ФОП в Україні, хоча в 2020 р. їх кількість зросла приблизно на 1,1 % (19,8 тис.). Спираючись на відповідні показники Державної служби статистики України [4], також можна прослідкувати загальну слабку тенденцію до зростання кількості зареєстрованих малих приватних підприємств: у 2016 р. — 201,788 тис., 2017 — 202,352, 2018 — 200,295 тис. Чисельність іншої категорії малого бізнесу — ФОП, за даними Державної служби статистики України, складала у 2016 році близько 28 % (2143,5 тис.) від загальної кількості зайнятих працівників у суб'єктів господарювання (з розподілом на юридичні особи та ФОП); у 2017 році — близько 28,3 % (2069,7 тис.).

У світовій практиці задіяні різні показники розвитку економічної інфраструктури, зокрема малого та середнього бізнесу (як правило це відношення кількості різних господарських одиниць до частки економічно активного населення: 1 тис., 10 тис.). Якщо сформувати умовний показник

кількості юридичних осіб і ФОП у розрахунку на чисельність економічно активного населення (16—64 р.), можна побачити, що, процес абсолютного чи відносного зростання розвитку приватного підприємництва в Україні йде досить слабко.

В Україні, як і в усьому світі, закривається приблизно 80 % усіх новостворених підприємств протягом п'яти перших років. Так, за даними Державної фіскальної служби України, протягом 2017 року кількість фізичних осіб, які зареєструвалися підприємцями та розпочали свою діяльність, становила 264 тис. осіб, а закрилося 129 тис. ФОП. За даними ресурсу «Опендатабот» — сервісу моніторингу реєстраційних даних українських компаній, за 2017 р. припинили працювати понад 253 тисячі приватних підприємців [6; 7].

Загалом, згідно з даними Державної фіскальної служби України, за 2016 та 2017 рр. підприємницьку діяльність припинили біля 515,2 тис. ФОП. Із них таких, що реально працюють, було лише 129 тис., тобто 25 % [5]. З початку 2019 року з 454 тис. ФОП, які подали заяву про зупинення своєї діяльності — 368,4 тис. протягом останніх років не здійснювали господарської діяльності [8].

Таким чином реальна картина розвитку дрібного бізнесу в Україні є далеко не втішною. Подібні тенденції та висновки повністю можна екстраполювати і на розвиток молодіжного підприємництва в Україні, хоча воно має особливі умови ведення. Як бачимо, статистичні дані щодо сегменту молодіжного підприємництва та самозайнятості є відсутніми. Однак альтернативним носієм цієї інформації можуть стати результати соціологічних досліджень молоді, що, зокрема, висвітлюють даний проблемний напряму.

Список використаних джерел:

1. Алещенко Л. О. Молодіжне підприємництво як фундамент розвиненої економічної інфраструктури. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8390> (дата звернення: 09.04.2021). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.202](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.202)

2. Капліна А. І. Молодіжне підприємництво: проблеми та шляхи їх вирішення. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8312> (дата звернення: 09.04.2021). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.50](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.50)
3. Боровік Л. В., Петренко В. С., Карнаушенко А. С. Роль шкільної освіти в розвитку молодіжного підприємництва. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8737> (дата звернення: 09.04.2021). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.3.6](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.3.6)
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2021).
5. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2021).
6. Перехід на ринок праці молоді України : результати міжнародного дослідження «School-to-work transition surveys» в Україні у 2013 та 2015 роках [Електронний ресурс] / Е. Лібанова, О. Цимбал, О. Ярош, Л. Лісогор; Міжнародне бюро праці. Женева : МОП, 2016. URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_536293.pdf
7. Як змінювалася кількість ФОПів та юридичних осіб в Україні в 2013-2020 рр. *Аналітичний портал «Слово і діло»*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/27/infografika/biznes/yak-zminyuvalasya-kilkist-fopiv-ta-yurydychnyx-osib-ukrayini-2013-2020-rokax>
8. Karnaushenko, A., Petrenko, V., Tanklevska, N., Borovik, L., Furdak, M.. Prospects of youth agricultural entrepreneurship in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 2020, №6(4), с. 90-117. <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.04.06>

Кечко Анна

аспірант БГЭУ

Г. Минск, Республика Беларусь

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ РЫНОК ТРУДА И ЕГО РОЛЬ И МЕСТО В СИСТЕМЕ РЫНКОВ ТРУДА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.

В условиях перехода Республики Беларусь к рыночной экономике происходит формирование рынка труда профессий, которое сопровождается его сегментацией – выделением рабочих мест, объединенных по однородным признакам (профессии, специальности, уровню квалификации и т.д.). Профессиональный рынок труда – это рынок труда удовлетворения спроса на определенные виды профессий и профессиональных компетенций, на которые предъявляют спрос один или несколько работодателей, которые функционируют в рамках одной отрасли. Рынок труда профессий показывает совокупную потребность в трудовых ресурсах по отдельным профессиям, которые удовлетворят спрос отраслей, существующих в определенном регионе и экономики в целом. Отрасль предъявляет запрос на профессиональный рынок труда в случае поиска определенной специализации работника в конкретной профессии. Национальный рынок труда Республики Беларусь охватывает всё национальное производство - через него каждая отрасль получает необходимые ей кадры не только заданного профессионально-квалификационного состава, но и определенных культурных и этико-трудовых достоинств, адекватных требованиям экономики [1, с.29].

Под региональным рынком труда понимается сложившаяся относительно самостоятельная система взаимодействия между спросом и предложением трудовых ресурсов, выделенных определенным образом из системы национального рынка труда, которая не противоречит его нормативно-правовому полю, но имеет ряд особенностей, которые могут быть обусловлены ее местом в системе национальной экономики, географическим положением, демографическими тенденциями, производственно-хозяйственным комплексом и пр. Региональный рынок труда – это часть

совокупного рынка труда страны, имеющая свои специфические особенности.
[2, с.71]

Отраслевой рынок труда по экономическому содержанию представляет собой совокупную потребность отраслей экономики страны или региона в рабочей силе, обеспеченную реальными рабочими местами. [3, с.38]

По содержанию рынок труда профессий представляет собой следующее: при появлении нового рабочего места в организации работодатель либо обращается и ищет работника внутри организации, на внутреннем рынке труда, либо обращается на профессиональный рынок труда в поисках тех специальных компетенций и профессий, которые смогут удовлетворить спрос на работников в рамках нового освободившегося рабочего места. Основными категориями профессионального рынка труда, в том числе, являются категории «профессия», «специальность», «квалификация», «профессиональные компетенции». Под профессией понимается род трудовой деятельности, требующий определенных знаний и навыков, приобретаемых путем обучения и практического опыта [4]. Специальность – конкретизация вида трудовой деятельности в рамках той или иной профессии, результат более глубокого разделения труда [5, с.496]. Квалификация – степень профессиональной зрелости, подготовленности индивида, работника, наличие у него знаний, умений и навыков, необходимых для выполнения определенной работы, участия в данном виде деятельности; отражается в тарификации (присвоении работнику разряда, звания, степени). Является ключевым элементом государственного стандарта профессионального образования и характеризуется степенью или уровнем [5, с.212]. Профессиональные компетенции – это способности работника выполнять работу в соответствии с требованиями должности, а требования должности – задачи и стандарты их выполнения, принятые в организации или отрасли [6].

Важная роль профессионального рынка труда состоит в том, что он является рыночным посредником между отраслевым рынком и внутрифирменным рынком труда. Таким образом, профессиональный рынок

труда имеет свое местоположение в рамках национального и регионального рынков труда, имеет свое содержание и направление движения трудовых ресурсов между отраслевым, профессиональным и внутрифирменным рынками труда.

Если рассматривать рынок труда профессий Республики Беларусь, то можно сказать, что он может существовать как на уровне региона, определяясь от отрасли, присущей данному региону, так и на уровне государства при потребности определенных навыков, знаний и умений, которые наиболее востребованы при развитии приоритетных направлений в экономике страны в целом.

Список использованных источников

1. Экономика труда: курс лекций/автор-составитель Н.В.Маковская.- Могилев: МГУ имени А.А.Кулешова, 2014. – 196с.
2. Управление региональным рынком труда при переходе к рыночной модели социальной политики в Беларуси/Ванкевич Е.В., Морова А.П., Новикова И.В. – Витебск: ВГТУ, 2004. – 303 с.
3. Экономика труда: уч./под ред. Архипова А.И., Карпухина О.Н., Кокина Ю.П. – М.: ЗАО «Изд-во «Экономика», 2009. – 559 с.
4. Об утверждении Общегосударственного классификатора Республики Беларусь Постановление Министерства труда и социальной защиты Республики 24 июля 2017 г. № 33. URL: <http://pravo.by/document/?guid=12551&p0=W21732366p&p1=1>
5. Райзберг Б.А. Современный социоэкономический словарь.- М.: ИНФРА-М, 2010. – 269 с.
6. URL: <http://www.humantime.ru/slovar-terminov/professionalnaya-kompetenciya>

Кліпкова Оксана

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та
соціального забезпечення

Університет банківської справи

БІЗНЕС-МОДЕЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ІДЕЇ

Формування ринкової співпраці суб'єктів інноваційної діяльності, включаючи першу і останню стадії інноваційного проектування, базується на виявленні основних базових засад організаційно-економічного механізму формування системи інноваційного розвитку підприємства, що найкраще відображається у процесі моделювання управління інноваціями у формі інноваційного бізнес-плану.

Інноваційний бізнес-план повинен враховувати ступінь інноваційної товару, що зумовить напрям маркетингових досліджень, внутрішньо фірмовий аналіз техніко-економічних можливостей підприємства та оцінку ризиків.

Модель варто формувати за системою «умови-інструменти-організація» інноваційного розвитку. Блок «організація інноваційного розвитку» враховуватиме як здійснення всі стадії інноваційного процесу [1, 2].

Складання інноваційного бізнес-плану укрупнює більшість недоліків звичайного бізнес-плану:

1. Бізнес-план в теоретичному оформленні передбачає наповнення кількох великих розділів, обов'язкове їх формування може збільшити дослідження, забезпечити наявність неточної, лагової та агрегованої інформації, що ще не повністю конкретизована по інноваційній ідеї, а це призведе до великої кількості ітерацій досліджень.

2. Виконання великої кількості завдань кожного розділу забезпечує зростання множини факторів впливу, призводить до видозміни ідеї та втрати її актуальності.

3. Громісткість бізнес-плану може призвести до трансформації первісної ідеї в іншу концепцію та, відповідно, до необхідності опрацювати кілька її варіантів.

Ідея інноваційного бізнес-плану може бути спровокована власними потребами в ресурсах, потребами і завданнями держави та муніципальних органів. Загальний підхід до інноваційного бізнес-плану дозволяє нам виділити загальні та спеціальні принципи інноваційного розвитку підприємства. Загальні принципи описують безпосередній процес створення інновації в площині вимог до інформації та задіяних ресурсів. До таких принципів належать повнота та точність інформації, що використовується для обґрунтування потреби в певному об'єкті та, як наслідок, призводить до виникнення ідеї його створення, обґрунтованість, інформативність, адекватність процесу наявним ресурсам та можливостям підприємства, достовірність, відповідність усіх етапів виявленим потребам та стратегічним цілям підприємства. Спеціальні принципи враховують особливості створення певного виду інноваційного проекту та рівня задоволення потреб. До них можна віднести прибутковість, рівень ефективності, ступінь досягнення інноваційних стратегічних цілей підприємством та його інвестиційної привабливості.

Принципи формування інноваційного бізнес-плану підприємства враховують системність та комплексність організації, прийняття компромісних рішень у процесі вибору ідеї, задоволення потреб споживача, гнучкість системи та орієнтацію на інноваційний шлях розвитку (рис. 1).

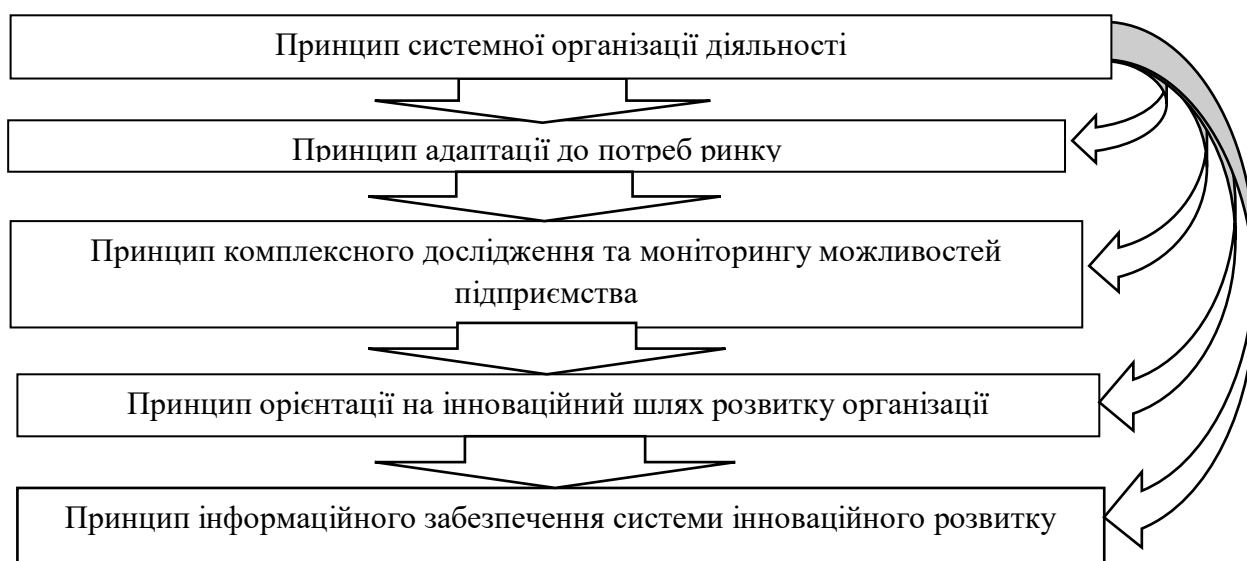

Рис. 1 Економічні принципи формування інноваційного бізнес-плану підприємства [3]

Додатково (якщо інновація носитиме стратегічний результат для всієї галузі) визначається специфіка галузі, перспективи її розвитку та подається перелік важливих факторів впливу на реалізацію процесу управління інновацією.

Наявність факторів невизначеності, що впливатимуть на вирішення основних завдань управління інноваціями, обумовлює необхідність прийняття рішень за системою Fuzzy-технології: «управління-прогноз ефективності-невизначеність-ризик» (рис. 2).

Рис. 2 Процес прийняття рішень у процесі управління інноваціями в умовах невизначеності (сформовано автором на основі [29])

Фінансовий план. Складається із звіту про надходження та витрату коштів інноваційного проекту. ми вважаємо, що особливу увагу варто звернути на різні види витрат, пов'язаних із місцем реалізації інновації (табл. 1).

Таблиця 1

Види доходів та витрат пов'язаних з реалізацією інновацій [4]

№ з/п	За формами успішної реалізації інновації	Доходи підприємства	Витрати підприємства
1	2	3	4
1	Використання у власному виробництві	1. Виручка від продажу ідеї. 2. Виручка від продажу інновації. 3. Виручка від надання інжинірингових послуг. 4. Грошовий потік від здачі обладнання в лізинг.	1. Витрати на формування та підтримку креативного потенціалу підприємства. 2. Витрати на організацію виробництва. 3. Витрати на проведення маркетингових досліджень та рекламну кампанію. 4. Витрати на модифікацію та доопрацювання продукції підприємства. 5. Витрати на залучення потенційних

			споживачів.
2	Передача (продаж) прав на використання інновації	1. Виручка від продажу ліцензії на використання інновації (паушальний платіж). 2. Платежі від використання ліцензіатом патенту (роялті).	1. Витрати на модифікацію чи доопрацювання продукції, у випадку, якщо її не виробляє ліцензіат. 2. Витрати на залучення ліцензіатів. 3. Витрати на надання консультаційних послуг ліцензіату при придбанні ліцензії на використання інновації. 4. Витрати на захист патентних прав.
3	Спільне використання інновації з інвестором	Виручка від продажу патентних прав	1. Витрати на залучення клієнтів на придбання прав. 2. Витрати на надання консалтингових послуг при придбанні прав на використання інновації.

Розрахунок величин потенційних прибутків як від самостійної комерціалізації, так і від передачі частки прав власності використовується для порівняльного аналізу вигід.

Проектування інноваційного проекту з урахуванням маркетингових, організаційних, технічних та креативних принципів покликано вирішувати тактичні та стратегічні завдання, у тісній взаємодії підрозділів організації при орієнтації на довгостроковий ефект.

Список використаної літератури

1. Захарчин Г. М. Передумови розвитку організаційної культури на підприємстві в умовах глобалізації. *Економічний простір*. 2009. № 23/1. С. 57-63
2. Захарчин Г. М., Андрійчук Ю. А. Планування інноваційної діяльності: альтернативи і етапи. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 5. С. 169-175.
3. Куцик В. І., Кліпкова О. І. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності креативних індустрій інноваційних систем розвитку : монографія, Львів : Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 268 с.
4. Шаранин А. С. Механізм інноваційного розвитку організації. *Інновації*. 2008. № 1. С. 112-115.

Кліпкова Оксана

к.е.н., доцент кафедри менеджменту
та соціального забезпечення

Ференц Мар'яна

Університет банківської справи

ІННОВАЦІЇ В КОНЦЕПЦІЯХ ЛОГІСТИКИ

Тенденції логістичної галузі залежать від значних змін, які зумовлені впровадженням інновацій у бізнес-процеси. Рішення з управління логістикою у сучасних умовах націлені на те, щоб зробити глобальні ланцюжки поставок більш орієнтованими на споживача та стійкими. Автоматизація логістичних процесів забезпечує значне підвищення продуктивності та ефективності робочого процесу. Поліпшення прозорості та простежуваності ланцюга поставок є загальнообов'язковим для налагоджування гнучких та динамічних відносин між різними зацікавленими сторонами.

На основі глибинних досліджень нових технологій та інновацій, які впливають на логістичні компанії у всьому світі, було сформовано карту інновацій логістики [1]. Вона розкриває 10 найкращих тенденцій логістичної галузі.

Інтернет речей – з'єднання фізичних пристроїв, які передають та контролюють дані через мережу інтернет без використання людського ресурсу. Його використання покращує видимість на кожному кроці ланцюга поставок та покращує ефективність управління запасами. Стартап Fleetroot (управління флотом), який використовується в Об'єднаних Арабських Еміратах, пропонує платформу IoT для компаній, які керують флотом. Менеджерам пропонуються рішення щодо управління паливом, генеруючи звіти по його споживання та рівень витрат. Платформа допомагає контролювати ефективність транспортного засобу та надсилає критичні попередження системі за допомогою датчиків та пристроїв, вбудованих у транспортний засіб. Далі дані аналізуються разом із історичними даними для прогнозування та планування обслуговування флоту. Fleetroot також пропонує оптимізацію маршрутів та рішення для доставки вантажів [2].

Штучний інтелект – інструмент для вирішення питань коливань попиту.

рішення для прогнозування на основі штучного інтелекту дозволяють менеджерам планувати процеси ланцюга поставок та знаходити способи зменшення експлуатаційних витрат. Самостійне керування штучним інтелектом та розумні дорожні технології дозволяють зробити службу доставки більш автоматизованою. Новозеландський стартап Insite пропонує програмні рішення на основі штучного інтелекту для прогнозування цін, попиту, оптимізації потоків та процесів для роздрібною торгівлі. Програмне забезпечення створює модулі для оцінки ризиків та прогнозування попиту з метою автоматизації прийняття рішень у процесі діяльності та контролю за дотриманням робочих умов.

Автономні транспортні засоби - покращують безпеку транспортних засобів та доставляють товари, усуваючи людські помилки під час руху. Німецький стартап Spring пропонує Spring X1 - автономний парк транспортних засобів для транспортування вантажів із передбачуваними інтелектуальними системами. Автономні транспортні засоби Spring оснащені модульними причепами, розробленими для різних застосувань. Ці модулі можна налаштувати залежно від їх застосування, таких як мобільні шафки, доставка їжі та вантажу [3].

Великі дані та їх аналіз. Аналітика даних дає практичну інформацію про підвищення продуктивності складу, управління продуктивністю та оптимальне використання логістичних ресурсів. Американська компанія Nautilus Labs пропонує рішення для штучного інтелекту, щоб допомогти морським компаніям зменшити споживання палива та підвищити ефективність їх роботи. Програмне забезпечення Nautilus аналізує історичні дані про плавання та передбачає оптимальну швидкість та витрату палива. Хмарна платформа також генерує дані про ефективність судна, що згодом допомагає оптимізувати витрати на паливо[4].

Linker - хмарна платформа. Польський стартап Linker працює на платформі реалізації хмарних технологій B2B, яка забезпечує логістичні

послуги для компаній електронної комерції та сторонніх гравців логістики (3PL). Платформа пропонує інструменти для вдосконалення маркування продуктів та послуг доставки, одночасно оцифровуючи доставку. Linker надає інструменти для виконання на складах та в установах доставки. Це рішення платформи також використовує модель "плати за дорогу".

Отже, вивчення, застосування та модернізація логістичних концепцій є основою формування конкурентних позицій організацій на сучасному етапі розвитку суспільства.

Список використаної літератури

1. Global Startup Heat Map: logistic & supply chain URL: dn.startus-insights.com/wp-content/uploads/2020/04/Logistics-Startups-TrendResearch2020-Heat-Map-StartUs-Insights-noresize-1.png
2. GPS Tracking System for connected fleet operations. URL: <https://fleetroot.com/vehicle-tracking-system>
3. Spring X1 - модульний самохідний транспортний засіб. URL: <https://getspring.co/utility-1>
4. Better actions require better decisions. URL: <https://nautiluslabs.com/solution/>

Коблянська Інна

доцент, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва,

Сумський національний аграрний університет

ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ЦІНОВУ СИТУАЦІЮ НА РИНКУ КАРТОПЛІ УКРАЇНИ

Картопля є важливою складовою раціону українців. Значні обсяги середньодушового споживання цього харчового продукту роблять його стратегічно значимим в контексті забезпечення національної продовольчої безпеки. Через те, що основним виробником картоплі в Україні є господарства населення, належне функціонування та розвиток відповідного ринку має важливе соціальне значення з точки зору благополуччя та добробуту сільських мешканців. Водночас, сучасний ринок картоплі характеризується хаотичністю, низькою організованістю, наявністю значних цінових коливань, неадекватністю реагування виробників на зміни ринкових умов. У цьому контексті, метою даного дослідження є встановлення факторів, що визначають цінову ситуацію на ринкову картоплі в Україні, з використанням економіко-статистичних методів.

У дослідженні використано дані Державної служби статистики України за період з 1996 р. по 2019 р. щодо цін виробників та обсягів виробництва (у тому числі посівних площ, урожайності) картоплі в Україні [1]. Для врахування глобальних економічних факторів, що можуть мати вплив на цінові коливання на ринку картоплі України, використано дані про динаміку світових цін на сиру нафту [3] та дані Національного банку України щодо офіційного обмінного курсу гривні до іноземних валют (зокрема, дол. США) [2]. Побудова рівняння множинної регресії та оцінка її параметрів здійснена з використанням пакету програмних засобів GRETLe-git, version 3 та методу найменших квадратів (МНК).

Для визначення моделі, що описує поведінку цін виробників (залежна змінна Price) було розглянуто такі змінні: посівна площа (Area), обсяг

виробництва картоплі (Vol), урожайність (Yield), середньомісячна заробітна плата в сільському господарстві (Wage), обмінний курс гривні до долара (ExchR), ціни на сирю нафту (GCOPuah) за 1996-2019 рр. Первинну перевірку наявності та ступеня зв'язку між факторами та залежною змінною Price здійснено на основі аналізу кореляційної матриці (рис. 1).

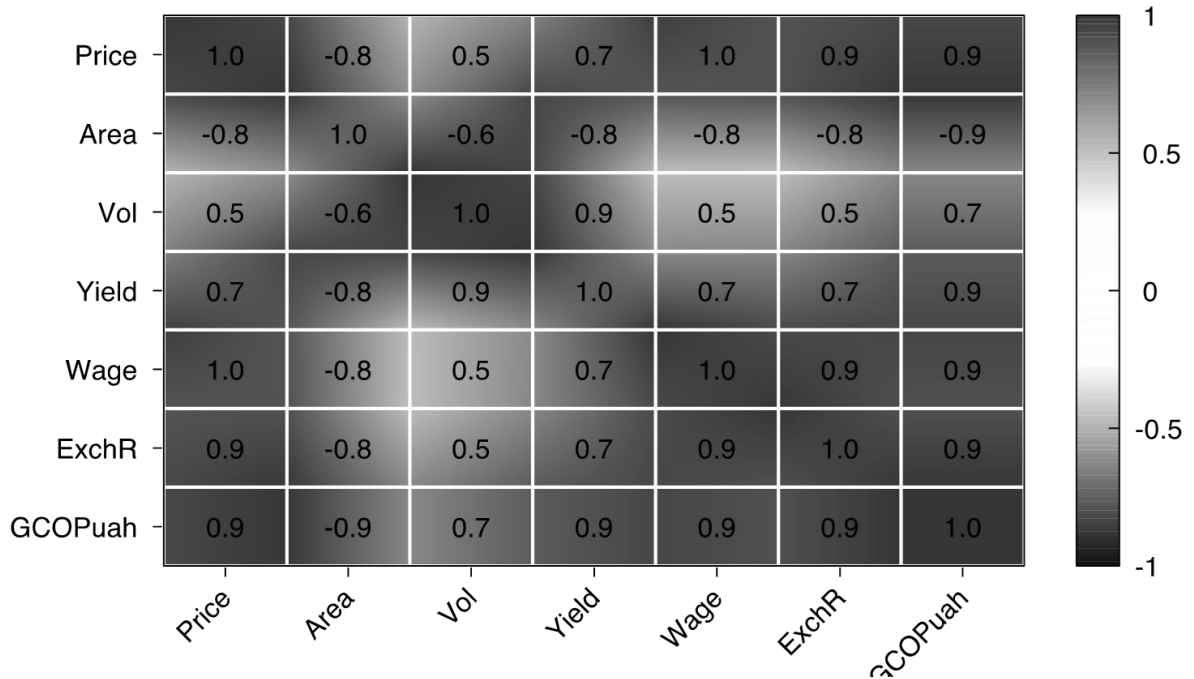

Рис. 1. Кореляційна матриця у форматі «теплової мапи»

Джерело: розрахунки авторів з допомогою вбудованих інструментів GRETЛ

Коментуючи отримані результати (рис. 1), можна зробити висновок про те, що найбільш тісно пов'язаними із залежною змінною (Price) є посівні площі (Area) (зв'язок є зворотним), середньомісячна заробітна плата (Wage), обмінний курс (ExchR) та глобальні ціни на сирю нафту (GCOPuah). Аналіз коефіцієнтів кореляційної матриці засвідчив те, що з-поміж факторів економічної природи середньомісячна заробітна плата є більш тісно пов'язаною із залежною змінною, порівняно з обмінним курсом та світовими цінами на сирю нафту. Через наявність колінеарності між цими трьома економічними змінними, із моделі було виключено дві останні як такі, що менш пов'язані із залежною змінною.

табл. 1 та табл.2.

Таблиця 1

Модель залежності цін виробників на ринку картоплі України за МНК за даними 1996-2019

	<i>Коефіцієнт</i>	<i>Ст. похибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-значення</i>	
const	3956.97	1104.96	3.581	0.0018	***
Area	-2.24865	0.708034	-3.176	0.0046	***
Wage	0.450782	0.0424690	10.61	<0.0001	***

Джерело: розрахунки авторів з допомогою вбудованих інструментів GRETL

Таблиця 2

Показники для оцінки релевантності побудованої моделі

Показник	Значення	Показник	Значення
Середнє зал. змінної	1504.987	Ст. відх. зал. змінної	1304.092
Сумма кв. залишків	1907026	Ст. помилка моделі	301.3482
R-квадрат	0.951246	Випр. R-квадрат	0.946602
F (2, 21)	249.1920	P-значення (F)	2.35e-15
Лог. правдоподібність	-169.4505	Крит. Акаїке	344.9011
Крит. Шварца	348.4353	Крит. Хеннана-Куїнна	345.8387
Параметр rho	0.082052	Стат. Дарбіна-Вотсона	1.687345

Джерело: розрахунки авторів з допомогою вбудованих інструментів GRETL

Коментуючи отримані результати зазначимо, що модель (формула 1) є адекватною за критерієм Фішера (F), а значення виправленого R-квадрат свідчить про те, що вона на 94,66 % описує поведінку залежної змінної. Коефіцієнти регресії є значимими на рівні 99% довірчого інтервалу.

$$y = 3956,97 - 2,24865x_1 + 0,450782x_2, \quad (1)$$

де x_1 – посівна площа під картоплею (Area), тис. га; x_2 – середньомісячна заробітна плата в сільському господарстві (Wage), грн.

Тестування моделі на гетероскедастичність з використанням тестів Вайта та Бройша-Пагана засвідчило прийняття нульової гіпотези про відсутність гетероскедастичності (розрахункові значення p-значень = 0,09 та 0,13, відповідно, і свідчать про вірність). Тестування моделі на нормальність

залишків з використанням вбудованого тесту Gretl засвідчило прийняття нульової гіпотези про нормальний закон розподілу (p -значення = 0,29). Тестування моделі на наявність автокореляції залишків з використанням критичного значення статистики Дарбіна-Уотсона засвідчило відсутність автокореляції (розрахункове значення DW (1,68) є більшим за критичне (1,54). Тест на нелінійність засвідчив прийняття гіпотези про лінійність моделі (p -значення = 0,51).

Отримані результати відповідають економічному змісту моделі – зі збільшенням площі посівів знижуватиметься ціна на картоплю; зі зростанням середньомісячної заробітної плати зростатиме ціна картоплі. Значення коефіцієнтів свідчать про те, що збільшення площі посівів на 1 тис. га, призведе до скорочення ціни на картоплю на 2,24 грн/т; зростання середньомісячної заробітної плати в галузі на 1 грн призведе до зростання ціни на картоплю на 0,45 грн/т). Розрахунок коефіцієнтів еластичності при регресорах показує, що зі зміною площі посівів на 1% ціна зменшиться на 2,18%, а зі зростанням середньомісячної заробітної плати на 1% ціна картоплі зросте на 0,55%.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. 2020. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.11.2020 р.).
2. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період): 1995-2019. Національний Банк України. 2020. URL: https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls (дата звернення: 10.11.2020 р.).
3. Global crude oil prices, measured in US dollars per barrel. 2020. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/crude-oil-prices?time=1995..2019> (дата звернення: 10.11.2020 р.).

Коваленко Надія

доцент, к.пед.н., доцент

кафедри менеджменту та економіки

Льотна академія Національного

авіаційного університету

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ТА ЇХ ОПТИМІЗАЦІЯ В УПРАВЛІННІ МІЖНАРОДНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах мінливого ринкового середовища одним із головних завдань, які постають перед керівниками підприємств, є своєчасна реакція на динамічні виклики та впровадження змін в діяльності організації та веденні бізнесу. Діяльність підприємства, в тому числі і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, повинна бути організована на основі взаємодії бізнес-процесів. З метою забезпечення успішності діяльності українським підприємствам необхідно постійно розвиватися та змінювати, удосконалювати власні бізнес-процеси відповідно до вимог міжнародного ринку, що має певні особливості. Оптимізація бізнес-процесів в контексті міжнародної діяльності забезпечується різними підходами та методами їх моделювання.

Трансформація підходів до моделювання бізнес-процесів у контексті міжнародної діяльності – це ефективне рішення для пошуку варіантів розширення діяльності організації, прогнозування та мінімізації потенційних ризиків. Обрана тема є актуальною для дослідження, оскільки сучасні ринкові умови зумовлюють зростання ролі використання та впровадження сучасних методів моделювання та оптимізування бізнес-процесів на підприємствах.

Бізнес-модель діяльності підприємства – це система елементів, які спрямовані на вдосконалення механізму реалізації продукту, постійний пошук нових каналів збуту, клієнтів та сегментів на міжнародному ринку, поліпшення умов продажу та обслуговування, а також маркетингових інновацій з метою набуття та утримання конкурентних переваг протягом тривалого періоду. Бізнес-модель управління міжнародною діяльністю – складне організаційне і соціально-економічне явище. Це довгостроковий процес діяльності, який

має враховувати можливу зміну стану об'єкта управління, появу новітніх закономірностей, принципів і методів, які складають предмет науки.

Модель управління маркетинговою діяльністю підприємства включає знання, навички, уміння, інформаційні і людські технології ділового спілкування дійсних та потенційних споживачів продукту і менеджерів підприємства. Присутність ефективної бізнес-моделі в економічній системі підприємства забезпечує раціональність та прибутковість господарської діяльності, задоволення споживання, зростання добробуту підприємців та найманих працівників. Ознакою необхідності виявлення кризових ситуацій в економічній системі підприємства та вдосконалення бізнес-моделі діяльності, є зниження спроможності протидіяти негативному впливу зовнішнього середовища, зниження або недосягнення очікуваних економічних результатів. Іншою причиною вдосконалення бізнес-моделі є зміни в стратегічних орієнтирах підприємства.

В залежності від сутності, покладеної у визначення поняття "бізнес-модель міжнародної діяльності підприємства", виділяють два основних підходи: з орієнтацією на бізнес-процеси та з орієнтацією на цінність пропозиції.

Перший підхід спрямований всередину підприємства, в той час як другий – на зовнішнє середовище, а саме, на споживача. Унікальною особливістю бізнес-моделі є схематичне представлення направленості діяльності підприємства на створення цінності товару чи послуги, яка представлена у вигляді взаємопов'язаних бізнес-процесів. Такий підхід є гуманітарним в області моделювання бізнес-процесів. Він дозволяє приймати управлінські рішення на основі поєднання результатів економічних розрахунків з нейроекономічними знаннями.

Одним із завдань управління бізнес-моделлю підприємства є неперервне оновлення продуктового портфеля на основі вивчення майбутніх пріоритетів споживачів, на формування яких впливають зовнішні та внутрішні чинники, що проходять крізь призму загальної системи прийняття рішень.

Процеси формування бізнес-моделей знаходяться у площині наукових досліджень сучасних аспектів управління підприємством, що перебувають у полі зору зарубіжних і вітчизняних науковців. Вагомий внесок у вивчення проблеми внесли Лисогор В.М., Мороз О.М., Пітик О.В. [1], Мінеєв Є.І. [2], Матвієнко О. В. [3].

В умовах стабільної економіки роль маркетингу полягає в створенні з будь-яких соціально значущих цінностей або ідей комплексних систем, що легко сприймаються споживачами, і призводить до підвищення їх добробуту і суспільства в цілому. При цьому конкурентні переваги в умовах стабільної економіки або зростання можна досягти тільки шляхом створення бізнес-моделей, що базуються на унікальному задоволенні потреб, які повинні визначати формування соціально-економічних стратегій підприємства, після чого можна приступати до формування структурних зв'язків підприємства шляхом відбору і концентрації відповідних управлінських ресурсів і порівняння їх з планованими цільовими результатами.

При визначенні сутності поняття «бізнес-модель» виділяють 2 підходи, згідно [1]: 1) орієнтований на цінність / клієнта (підхід, спрямований на зовнішнє оточення підприємства); 2) орієнтований на бізнес-процеси / ролі (підхід, спрямований всередину підприємства). Перший підхід пов'язаний з розглядом діяльності підприємства з точки зору бізнес-процесів і технологій (фокус уваги спрямований всередину підприємства). Другий підхід, навпаки, передбачає орієнтацію на цінність, яку підприємство створює для зовнішніх клієнтів, а також на результати діяльності.

Визначаючи сутність терміна «бізнес-модель», згідно [2], необхідно зазначити що даний термін часто плутають зі стратегією, підміняючи одне поняття іншим, або включаючи стратегію як один з компонентів до складу бізнес-моделі. Даний факт обумовлений тим, що бізнес-модель тісно пов'язана зі стратегією, але не тотожна стратегії.

Взаємозв'язку між бізнес-моделлю і стратегією можна представити за показниками: за цінність, бізнес-модель, стратегія. Данна інтеграція

передбачає, що підприємство має визначити кращі бізнес-моделі для реалізації стратегії. Бізнес-моделі створюються, згідно [1]: для певного продукту або послуги (групи однорідних товарів (послуг)); для підприємства в цілому; для групи підприємств або холдингу.

Бізнес-модель перетворює маркетингову діяльність в економічну цінність, вона детально описує те, як підприємство заробляє гроші шляхом чіткого визначення її місця в ланцюжку отримання прибутку [3]. Бізнес-модель будується з урахуванням різноманітних компонентів бізнесу, до яких відносяться: підприємництво, стратегія, економіка, фінанси, операції, конкурентні стратегії, маркетинг, стратегії стійкого зростання. Інакше кажучи, бізнес-модель діяльності описує, як маркетинг позиціонує себе в ланцюжку створення цінності в рамках підприємства, та як він збирається себе забезпечувати, тобто створювати прибуток. З огляду на це, підприємство створюючи свою бізнес-модель маркетингової діяльності має врахувати всі її можливі компоненти і визначити зв'язки між ними.

В той же час, умови подальшого розвитку маркетингу в період зростання економіки вимагають аналізу і оцінки таких показників, як намір покупців, періодичність їх покупок і об'єм, рівень попиту, асортимент покупок, ключові потреби покупців. Застосування бізнес-моделей на практиці вимагає додаткових витрат, пов'язаних з веденням баз даних, використанням сучасних програмних засобів і додаткові кошти на маркетингові дослідження, які можуть бути в наявності в умовах стабілізації і зростання економіки.

Список використаних джерел

1. Лисогор В.М., Мороз О.М., Пітик О.В. Основи моделювання діяльності підприємств. Навчальний посібник. К., 2017 р. 208 с.
2. Мінеєв Є.І. Моделювання бізнес-процесів [Електронний ресурс] / Мінеєв Є.І Режим доступу до ресурсу: <http://zavantag.com/docs/663/index-1248743.html>.
3. Матвієнко О. В. Основи проектного менеджменту: Навчальний посібник. Київ, 2017. 128 с.

Колісник Олена

доцент, к.е.н, завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Кучерук Зоряна

студентка ННІ ЕОМС

Університет державної фіскальної служби України

РОЛЬ БІЗНЕС-АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

В багатьох галузях народного господарства наприкінці ХХ століття став активно підвищуватися інтерес до бізнес-аналізу. Це пов'язано з тим, що відбувалися значні зміни на світовому ринку. Такими змінами були: великі компанії зайняли позиції на відповідних ринкових сегментах цільового ринку, а конкурентоспроможні економічні учасники змогли адаптуватися до умов, що швидко змінюються і посісти місце на суміжному ринку. Компанії та підприємства, які аналізували не всі процеси, що могли відбуватися на цільових ринках, як наслідок отримали відсутність змоги адаптуватися до змін та позбулися своїх позицій [1].

Бізнес-аналіз - це процес аналізу інформації та тенденцій. Розробка аналітичних методик, спрямованих на оптимізацію бізнес-процесів господарської діяльності суб'єктів господарювання. Бізнес-аналітика включає розуміння того, як працюють компанії, що досягають поставлених цілей. А також визначення того, як забезпечити можливості, що необхідні в процесі доставки товарів і послуг споживачам.

Бізнес-аналітика містить у собі визначення цілей, співвідношення задач та цих цілей, розроблення плану дій, які підприємство має реалізовувати у своїй практиці, аби досягти поставленої мети. А також встановлення різних форм взаємодії підрозділів та зацікавлених осіб в межах цього підприємства чи компанії, а також за їх межами [2].

На сьогодні бізнес-аналітика займає одне з ключових місць у розвитку та розробці стратегії підприємства накопичуючи ідеї та їх реалізацію [3]. Завдяки бізнес-аналітиці практична діяльність суб'єктів економічних відносин поєднує в собі: дослідження в сфері маркетингу, фінансовий ризик та

інвестиції, конкурентні позиції та конкурентів компанії, політичне та соціально-економічне середовище, нові маркетингові та інформаційні рішення.

Основні завдання бізнес-аналітики включають: наявність дійсної та необхідної інформації для прийняття управлінських рішень; визначення потреби та своєчасності в здійсненні бізнес-процесу; оцінювання поточних та стратегічних потреб компанії з приводу ефективності організації бізнес-аналізу; загальне формування організаційної стратегії; визначення методів досягнення встановленої мети; координування діяльності всіх підрозділів; оцінювання та контроль усіх існуючих та можливих ризиків; оцінка необхідних коригувальних дій для того, щоб компанія швидко адаптувалася до змін цільовий ринку.

В даний час сформувалися основні тенденції в бізнес аналітиці, що визначають розвиток цієї частини ринку в середньостроковій перспективі, а саме:

1. Активність рішень з відкритим кодом зростає. В майбутньому це може спричинити те, що компанія буде використовувати комбінації з комерційних рішень та програм з відкритим кодом.

2. Процес прийняття рішень дедалі більше формується на неструктурованій, або погано структурованій інформації, що надалі робить більш затребуваними засоби її пошуку та перетворення у форму, яка доступна для аналітичного інструментарію.

3. Нова хвиля інновацій у полі зору відображає інформацію в аналітичних системах, що дає змогу зменшити об'єм роботи з ними кінцевих користувачів.

В сучасності попитом на бізнес аналітику користуються підприємства усіх рівнів: комерційні сектори, масштабні корпорації та підприємства державного сектору, середні та малі компанії, але враховуючи те, що ці організації можуть працювати в одному і тому ж напрямку, їх потреби в аналізі можуть відрізнятися. На думку експертів, найближчим часом компанії

до аналізу стандартних областей включатимуть аналітику даних, що є нестандартними і які дозволять їм досягти більш об'єктивних результатів. Проведення аналізу випадкових показників, вимірювання індексу задоволеності працівників на основі змін заробітної плати, курсу валют та схожі показники в комплексі дадуть інформацію, яка дасть змогу передбачити та спрогнозувати ріст і розвиток компанії в управлінні людськими ресурсами компанії. Також підвищується рівень застосування бізнес-аналітики для дослідження роботи підрозділів, що не приносять прибуток компанії напряму, але вимагають великих витрат на їх обслуговування – наприклад адміністративні та юридичні відділи. В даний час у вітчизняних компаніях відсутня достатня кількість даних для повного аналізу і звітів одержаних на даних цього аналізу.

Список використаних джерел:

1. Красноруцкий А.А. Проблемы обеспечения конкурентоспособности участников рынка агропродовольственной продукции. Управление в социальных и экономических системах: материалы XIX международной научно-практической конференции, г.Минск, 18 мая 2010 г./ Минский ин-т управления; редкол.: Н.В.Суша. – Минск, 2010. С.27- 29.
2. Гафіяк А.М. ІТ-технології та бізнес-аналітика. Економіка і суспільство. 2018. Випуск 15. С. 933-937.
3. Проненко В. Бізнес-аналітика: підвищення ефективності та успішності компанії. Інформаційні технології для менеджменту. 2011. № 1-2. С. 35.

Коляда Тетяна,

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Ізмайлов Я.О. д.е.н., доцент, професор кафедри
податкової політики

Університет державної податкової служби України

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Моделювання соціально-економічних систем являє собою складний процес, зумовлений великою кількістю різноманітних факторів. На сьогодні дуже незначна частина завдань, що розв'язуються в процесі державного управління, мають аналітичну підтримку у вигляді моделей керованих процесів та систем [1, с. 63]. Система державного управління є переплетінням множини структур та процесів різної природи, кожен з яких функціонує у взаємодії та тісній інтеграції з іншими процесами та системами. Прийняття задовільних рішень з прогнозованою ефективністю неможливе без аналітичної підтримки та передбачає використання більш-менш формалізованої моделі керованого об'єкта. Модель процесу прийняття рішення в галузі державного управління відображає особливості процедур підготовки та вибору рішень, участь у них адміністрації відповідних рівнів, зв'язок ресурсів та зовнішніх умов із станом керованої соціально-економічної системи та результатами впровадження рішень. Таким чином, при побудові моделей соціально-економічних процесів необхідно вирішувати завдання як декомпозиції структур та процесів, так і їх інтеграції в єдину системну модель з урахуванням мінливих умов зовнішнього середовища.

Останні десятиріччя під час опису соціально-економічних систем деякі дослідники вдаються до використання об'єктно-орієнтовного підходу (ООП) [3]. Він передбачає, що будь-яка сутність або сутнісне утворення, організація або окремий елемент, що сприймаються системою, визначається як соціально-економічний об'єкт, співвіднесений з певним класом, екземпляром якого є цей об'єкт. Клас детермінує правила поведінки об'єкта, які інтерпретуються залежно

від сучасної ситуації у вигляді дій по відношенню до інших об'єктів, зокрема до об'єкта самої системи, відношенню до процесів та реакції на події.

Введення поняття узагальненого об'єкта соціально-економічної системи на державному чи регіональному рівні дає змогу представити простір станів системи як однорідну структуру, кожна точка якої відповідає певному соціально-економічному об'єкту. Система складається з множини моделей об'єктів - сутностей, що пов'язані одна з одною взаємними договорами, угодами, формальними та реальними відносинами. Сукупність цих моделей утворюють соціально-економічне середовище. В описаному за допомогою ООП середовищі виконується квазіпаралельне моделювання поведінки кожної з оголошених сутностей поза залежністю від структури та системної належності. Це означає, що сутність будь-якого рівня чи система в цілому, підрозділ або окремий елемент має власний погляд на певну ситуацію та діє відповідно до власного сприйняття. Кожна сутність у своїй поведінці керується правилом покращання чи принаймні непогіршення власного стану, стану системи, до складу якої вона входить, та стану своїх партнерів. Опис поведінки об'єктів може здійснюватись для кожного класу окремо або у вигляді узагальнених сценаріїв системоутворюючих процесів. Така об'єктно-орієнтовна структура системи надає можливість уникнути протиріччя за умов наявності різних аксіоматичних наборів, яке обов'язково має місце в будь-якій логіко-математичній системі, що застосовується для розв'язання соціально-економічних завдань у державному управлінні [3,с.105]. За об'єктно-орієнтовним підходом єдина логічна система існує лише усередині певного об'єкта та є інкапсульованою по відношенню до інших об'єктів.

На даний час у вітчизняній та світовій науці проводяться розробки в сфері економіко-математичного моделювання розвитку соціально-економічних систем, серед яких даній проблемі присвячені роботи Адаменка О., Благуна І., Долішнього М., Забродського В., Трегобчука В. Поступово виросло розуміння тієї обставини, що ресурси планети не є нескінченими і що все те, що ми витрачаємо, ми відбираємо в майбутніх поколіннях. Тому на наш погляд, крім

зазначених цілей розвитку такого класу систем [2], варто розглядати ще дві цілі, а саме: збереження і нагромадження запасів ресурсів (природних, економічних і соціальних), необхідних для задоволення потреб майбутніх поколінь; збереження умов для існування людини як біологічного виду.

Таким чином, ми одержали систему з трьох одночасно існуючих цілей. Для кожної з виділених нами цілей існують свої пріоритети стосовно трьох підсистем: економічної, соціальної і природної.

Будь-яка керована система в інформаційному відображенні може бути представлена : поточний стан додати зовнішній вплив плюс керування і в сумі у нас виходить майбутній стан. Тут окремі блоки є масивами інформації, що відповідають зазначеним назвам. Постійна інформація, що відноситься до структури системи, для стислості опущена. З позицій стійкого розвитку регіон необхідно розглядати, як єдиний соціо-еколого-економічний організм, кожна зі складових якого має важливе значення і впливає на іншу складову.

Список використаних джерел :

1. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / В. Я. Малиновський - К. : Атіка, 2003. - 576 с.
2. Геєць В., Скрипниченко М., Соколик М., Шумська С. Секторальні макромоделі прогнозування економіки України // Економіст. – 1998. – № 3. – С. 14-18.
3. Згуровский М. З. Исследование социальных процессов на основе методологии системного анализа / М. З. Згуровский, А. В. Доброногов, Т. Н. Померанцева. - К. : Наук. думка, 1997. - 222 с.

Корсун Наталья

доцент, к.э.н., доцент кафедры
информационных технологий и
моделирования экономических процессов
УО «Белорусский государственный
аграрный технический университет»

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Значение сельского хозяйства как центрального звена агропромышленного комплекса в обеспечении продовольственной безопасности Республики Беларусь нельзя переоценить. Однако низкая рентабельность большинства аграрных товаропроизводителей в совокупности со сложным финансовым положением вызывают необходимость разработки направлений повышения эффективности, конкурентоспособности и устойчивости отрасли с акцентом на совершенствование ценовой, кредитной и налоговой политики в отношении сельскохозяйственных организаций.

В аграрной отрасли Республики Беларусь продолжает сохраняться ряд проблем технологического, экономического и социального характера.

По уровню эффективности аграрный сектор Беларуси еще существенно уступает экономически развитым странам. Например, по производительности сельскохозяйственного труда примерно в 2 раза. Недостаточным для осуществления нормативного воспроизводственного процесса является фактический показатель рентабельности сельскохозяйственного производства.

Актуальной по-прежнему остается проблема повышения конкурентоспособности аграрной отрасли, устойчивости ее развития. Сдерживающим фактором развития отечественного АПК является наличие значительной совокупной задолженности.

В этой связи эффективность производства и реализации продукции растениеводства и животноводства, готовых продовольственных товаров продолжает оставаться на уровне, не позволяющем предприятиям вести

устойчивое финансирование производственного процесса и решать проблемы долговых обязательств [1].

Важно учитывать, что низкая эффективность ведения сельскохозяйственного производства сложилась не только по вине хозяйствующих субъектов, но и вследствие общих экономических процессов, происходящих в стране. Например, существует проблема недостаточных закупочных цен и высоких процентов по кредитам. Это в комплексе не позволяет в полной мере покрывать затраты при осуществлении воспроизводственного процесса. Кроме того, целесообразны компенсационные выплаты сельскохозяйственным товаропроизводителям при потерях вследствие диспаритета цен на агропромышленную продукцию и промышленные ресурсы.

Требуется корректировка механизмов поддержки, направленных на производство конкретных продуктов. В настоящее время преобладающими являются меры компенсационного характера при возникновении диспаритета. Исследования показывают, что применяемые меры не позволяют в полной мере сгладить периодически появляющийся диспаритет цен и доходов. Поэтому целесообразно расширить перечень продукции, по которой применяются выплаты в виде субсидий на единицу реализованной сельскохозяйственной продукции.

Нуждается в совершенствовании также система кредитования деятельности субъектов аграрной отрасли. Специфика сельскохозяйственного производства проявляется в том, что здесь производственный цикл намного дольше, чем в других отраслях. Это обуславливает необходимость привлечения дополнительных источников финансирования текущей деятельности. Полагаем, что следует продолжить практику льготного кредитования уже выданных кредитов до их полного погашения, а также по вновь выданным кредитам. Однако выделение кредитов в сельском хозяйстве должно осуществляться с учетом их окупаемости в соответствии со спецификой аграрного производства, причем льготные инвестиционные кредиты следует направлять

преимущественно на реализацию высоко результативных проектов на конкурсной основе.

Требуются определенные коррективы и в сфере налогообложения. Недостатком действующей системы налогообложения является то, что базой для исчисления единого налога является выручка [2]. С экономической точки зрения, налогом должен облагаться доход либо имущество, способное приносить доход.

Актуальным является и совершенствование государственной поддержки аграрной отрасли. В этой связи необходима разработка действенных механизмов поддержки, которые направлены на поддержание села и сельских территорий и которые не попадают под обязательства по ограничению в рамках ВТО и ЕАЭС. Для сельского хозяйства нашей страны наиболее приемлемыми являются: прямые погектарные выплаты; прямые выплаты товаропроизводителям, находящимся в худших природно-климатических условиях; разработка и реализация программ внутренней продовольственной помощи.

Важным направлением повышения экономической эффективности аграрной отрасли является совершенствование системы обеспечения качества и безопасности продукции АПК. В связи с этим стратегическим направлением является формирование систем управления качеством и безопасностью в АПК, начиная от производства сельскохозяйственного сырья до реализации конечной продукции.

Таким образом, практическая реализация предлагаемых мероприятий по организации высокоэффективного агропромышленного производства направлена на устойчивое функционирование отечественного АПК, повышение конкурентоспособности сельскохозяйственной продукции и продовольствия, обеспечение стабильного и эффективного функционирования аграрной отрасли.

Несмотря на существенные достижения и положительные результаты в АПК Беларуси, продолжает сохраняться ряд проблем технологического, экономического и социального характера. Для решения выявленных проблем

акцентируется внимание на необходимости дальнейшего совершенствования экономического механизма хозяйствования, важнейшими составляющими которого являются ценообразование, кредитование, налогообложение и государственная поддержка сельского хозяйства и его инвестирование. Это в сочетании с предложениями по совершенствованию системы управления аграрной отраслью в условиях происходящих трансформационных изменений способно обеспечить стабильное и эффективное функционирование аграрной отрасли.

Решение этой задачи в перспективе связано с внедрением в сельскохозяйственное производство прорывных инновационных технологий и новейших научных разработок, призванных вывести сельскохозяйственные организации на качественно новый уровень.

Список использованных источников:

1. Гусаков В.Г., Шпак А.П. Приоритетные направления повышения эффективности, конкурентоспособности и устойчивости развития аграрной отрасли Республики Беларусь. *Весці Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Серыя аграрных навук*, 2018. Т. 56. № 4. С. 401–409.

2. Байгот Л., Макуцень Е., Пашкевич Д. Диверсификация внешней торговли Беларуси продукцией АПК в контексте развития мирового продовольственного рынка. *Аграрная экономика*, 2018. № 4. С. 2–12.

Кущенко Олена

доцент, к.е.н.(PhD), доцент кафедри статистики,
обліку та аудиту

Чуприна Олена

доцент, к.е.н., доцент кафедри статистики,
обліку та аудиту

Душина Діана

магістр кафедри статистики, обліку та аудиту

*Харківський національний університет імені
В.Н.Каразіна*

ФІНАНСОВА ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОП-ВИРОБНИКІВ УКРАЇНИ

Фінансовий стан - найважливіша характеристика господарської діяльності підприємства. Стійкий фінансовий стан підприємства є результатом вмілого, прорахованого управління всією сукупністю виробничо-господарських факторів, що визначають результати діяльності підприємства. Теорія аналізу розглядає стійкий фінансовий стан підприємства не тільки як якісну характеристику, але і як кількісно вимірне явище. Проведемо експрес-аналіз фінансового стану підприємства. Даний аналіз складається з основних чотирьох напрямків, зазначених на рисунку 1:

Рис. 1. Основні напрями експрес-аналізу

Джерело: побудовано на основі даних [1]

Для порівняння показників основних компаній використаємо фінансову звітність за 2018 рік. Слід зазначити, що фінансова звітність у публічному доступі подана в форматі книги (pdf), тобто можливе лише ручне введення даних у програму Excel. Для вирішення даної проблеми та збільшення швидкості обробки даних використано програму Data Snipper, яка є інтелектуальною платформою перевірки даних у Excel, завдяки їй збільшується швидкість та якість аудиту [2]. Візуалізація робочого вікна при обробці даних в даній програмі показана на рисунку 2:

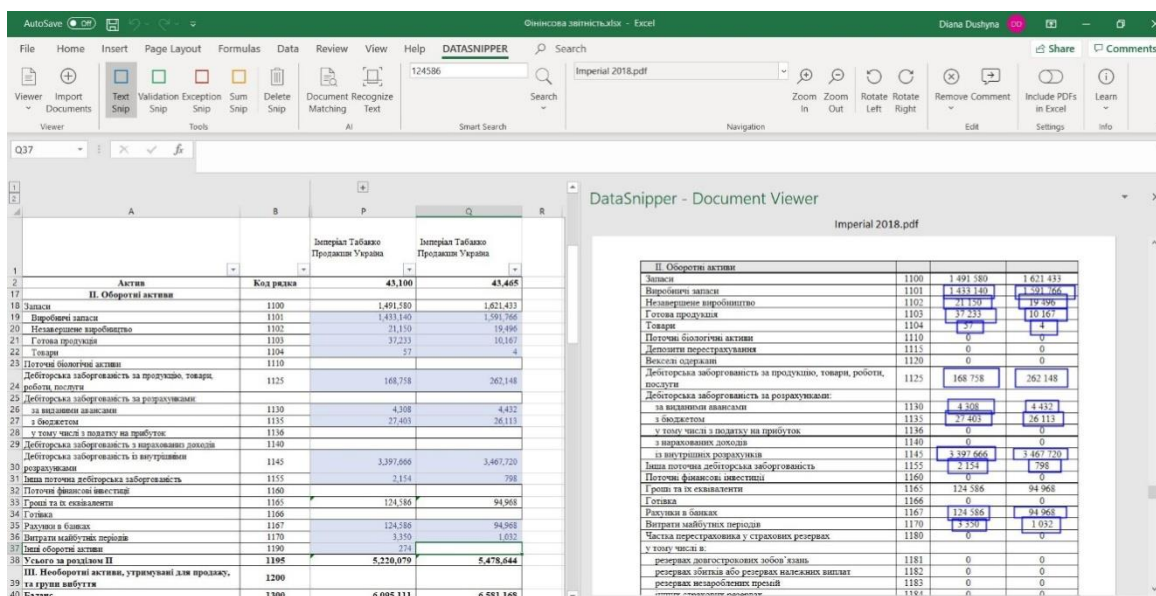

Рис. 2. Візуалізація робочого вікна Data Snipper

Джерело: програма Data Snipper у Microsoft Excel

Розглянемо перший напрям експрес-аналізу, а саме оцінимо стан майна підприємств, який наочно зображений на рисунку 3. Так, найбільша сума коштів у компанії ПАТ «Тютюнова компанія «В.А.Т. - Прилуки». Слід зазначити, що на 31.12.2019 р. загальна сума коштів компаній зменшилась у середньому на 9 відсотків.

Розглянемо показники другого напрямку експрес-аналізу - оцінки фінансового стану підприємства. На рисунку 4 зазначено розмір власних коштів компаній станом на 31.12.2018 року, тобто постійний мінімум поточних активів, що створюється за рахунок постійного капіталу. Значних змін станом на 31.12.2019 року не спостерігалось. Найбільші зміни відбулись у компанії

ПрАТ «Філіп Морріс Україна»: власні оборотні кошти зменшились приблизно на 8 відсотків.

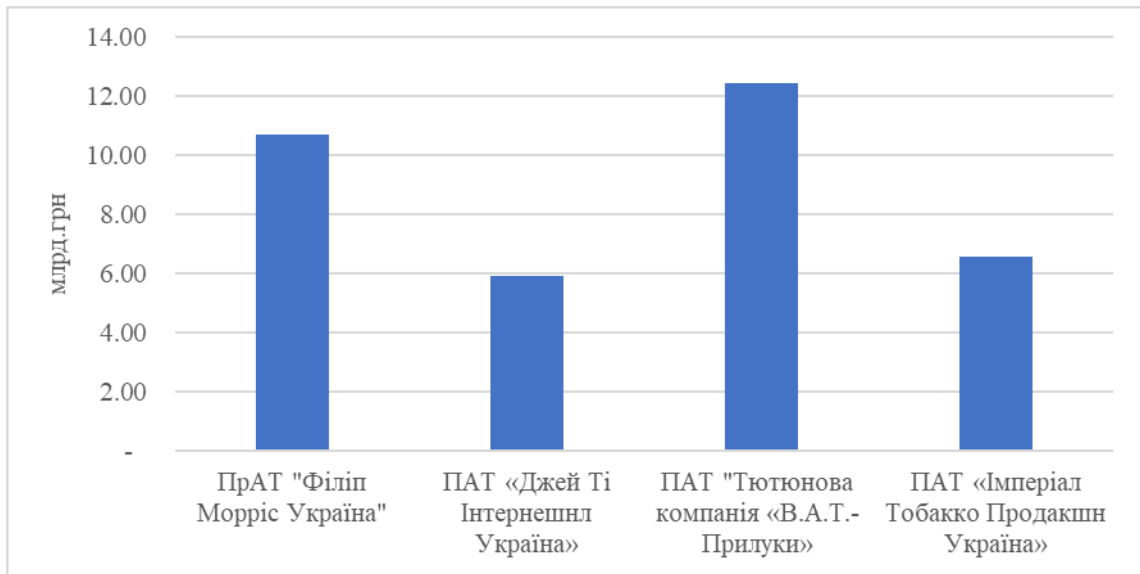

Рис. 3. Порівняння загальної суми коштів компаній станом на 31.12.2018 року

Джерело: побудовано за даними офіційних сайтів компаній

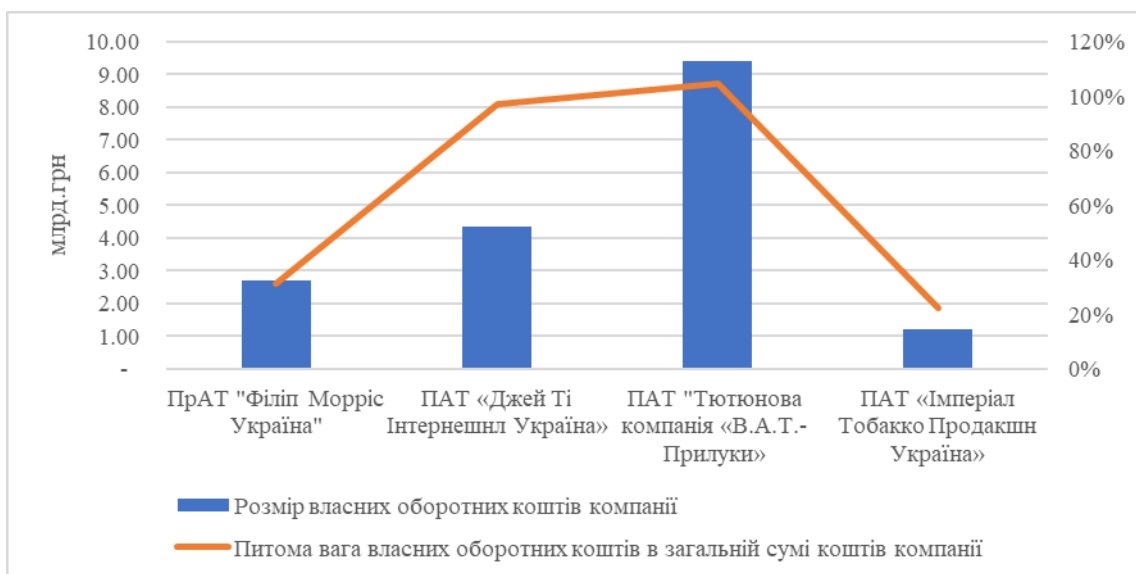

Рис. 4. Наочна аналітика розміру власних оборотних коштів компаній станом на 31.12.2018 року

Джерело: розраховано за даними офіційних сайтів компаній

Проведемо оцінку ефективності використання економічного потенціалу компаній. Основний показник оцінки є рентабельність підприємств, яка представлена у таблиці 1. Так, наприклад, показник рентабельності виробленої

продукції у нашому випадку показує збиток компанії від реалізації продукції від кожної 1 грн собівартості продукції. Рентабельність капіталу означає суму чистого прибутку, яка припадає на 1 грн капіталу, але через збиток у 2018 році у компанії ПАТ «Імперіал Табакко Продакшн Україна» показник став від'ємним.

Таблиця 1

Аналітика показників рентабельності компаній у 2018 році

Компанія	Рентабельність виробленої продукції	Рентабельність капіталу	Загальна рентабельність підприємства
ПрАТ «Філіп Морріс Україна»	- 0.567	1.378	0.196
ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна»	- 0.316	0.147	0.097
ПАТ «Тютюнова компанія «В.А.Т.- Прилуки»	- 0.368	0.200	0.103
ПАТ «Імперіал Табакко Продакшн Україна»	- 0.290	- 0.443	0.051

Джерело: розраховано за даними офіційних сайтів компаній

Так як, валюта балансу представляє собою вартість майна, то показник загальної рентабельності підприємства показує суму чистого прибутку на 1 грн вартості майна. Таким чином, найбільший прибуток на 1 грн майна має компанія ПрАТ «Філіп Морріс Україна».

Четвертий напрям експрес-аналізу - оцінка динаміки - доцільний при наявності даних по роках.

Отже, теоретично, компанії можуть покрити збиток на штраф від рішення суду з антимонопольним комітетом чистим прибутком за рік, але дана процедура може нанести негативний вплив на подальшу діяльність компанії.

Список використаних джерел:

1. Чуприна Е.А. Финансовый анализ. Учебно-методическое пособие по курсу для студентов экономических специальностей. Х.: ХНУ имени В.Н.Каразина, 2016. 88 с.

2. Data Sniper - Intelligent Audit Platform. *DataSnipper BV*. URL: <http://datasnipper.com> (дата звернення: 18/03/2021)

Lianfeng Zhang

Ph.D Student, Faculty of Economics and Management

Sumy National Agrarian University

Associate professor, School of Economics and Management

Henan Institute of Science and Technology

AN EMPIRICAL STUDY ON THE OPERATION EFFICIENCY OF RURAL HOMESTAY IN CHINA BASED ON DEA MODEL

The use of idle farmers' houses, combined with local cultural and natural resources, through self-management, joint operation, leasing and other ways to develop homestay can optimize the allocation of rural resources, meet the diverse and personalized leisure needs of urban population, promote the increase of farmers' income, and drive the development of rural economy. In the face of the current boom of homestay, how to evaluate its management efficiency scientifically and reasonably and guide the healthy and sustainable development and management of homestay resources is a more realistic problem in the current development of homestay. Scholars at home and abroad have conducted in-depth discussions on the related issues of homestay. Foreign studies are mainly carried out from the aspects of the legality and standardization of homestay operation, the commonness and influencing factors of tourists' choice of homestay, the operating conditions of homestay and the limiting factors of its development. Domestic researches on homestay mainly focus on development characteristics, competitive advantages and risk perception, cultural inheritance, architectural design and experience learning from Taiwan, etc., and the research objects are mostly the development cases of homestay resources in the coastal areas [1, p.242]. At present, there are few researches on the development and management efficiency of rural homestay resources in China. Therefore, based on the test area as China as a whole urban and rural comprehensive reform point for the study area, study the homestay facility resources development sample, measuring the homestay facility operation efficiency, and analysis of present situation and causes of efficiency for selection is invalid under the homestay facility management

benchmarking data envelopment analysis, clear efficiency gap of home stay facility operation optimization Suggestions, to promote the Chinese rural tourism and sustainable development of a homestay facility[20, p.29].

1. Research Methods.

1.1 Evaluation method

DEA model has unique advantages for the comparative analysis of homestay samples with multiple input and output indexes. At present, researches on efficiency measurement methods mainly focus on three aspects: parametric method, nonparametric method, and the method of combining parameter and nonparametric method. In recent years, a new perspective has emerged in the study of efficiency evaluation: to set benchmarks for inefficient people, to clarify efficiency improvement goals, and to measure efficiency gaps. Some scholars have proposed efficiency evaluation methods based on benchmarking management. Benchmarking management is a continuous improvement on the basis of efficiency measurement, which makes DEA invalid home stay infinitely close to the benchmark to improve operating efficiency. Determining appropriate benchmarking is the basis and premise of benchmarking. However, at present, many organizations often lack effective methods when selecting benchmarking, and subjectively determine benchmarking only by experience, which seriously affects the implementation effect of benchmarking management. However, DEA model scientifically selects benchmarking by measuring efficiency to ensure the effect of benchmarking management. When selecting the learning benchmark for DEA invalid homestay, the homestay with the highest super efficiency is first selected as the optimal benchmark. If the optimal benchmark is difficult to achieve, the nearest sub-optimal benchmark with a slightly lower super efficiency value is selected to measure the efficiency gap according to the selected benchmark and put forward improvement suggestions.

2.2 Data Sources

Planning bureau directly under the central government, the geographic information center of the map of China homestay facility, for more than 50 home owners and visitors can interview and questionnaire survey, understand the

surrounding environment and resources, the condition of traffic and supporting facilities, collecting upfront costs, income data, statistical local fixed employment type, rooms, tourism elements and measuring building area, consult the personage inside the industry of homestay facility construction style and features of professional evaluation, finally obtained the 30 home stay facility development case of complete information and use it as a sample. When the number of DMU is greater than 2 times of the number of indexes, the evaluation results of efficiency can be reasonably differentiated, thus providing sufficient basis for efficiency analysis.

3 Results and analysis

Input the collected input-output index data into software DEAP2.1, adopt the BCC model of DEA and choose the output-leading method to get the comprehensive efficiency, technical efficiency and scale efficiency of homestay operation, and calculate the super efficiency value of homestay operation with Excel-Solver Pro5.0. According to DEA measurement results, the average level of technical efficiency and scale efficiency of homestay operation in China is relatively high.

In order to be effective, the ineffective DEA homestays need to reduce input or increase output. Some homestays have a high redundancy rate of capital input. The reason is that the houses are newly built and the infrastructure also needs to be improved by the homestays themselves, which leads to large upfront investment cost. The types of homestay experience elements are not as complete as possible, and the characteristic development of regional B&B should be realized. If we blindly pursue the investment scale, ignore the actual market demand, and blindly increase the floor area and the number of rooms, it is difficult to achieve comprehensive efficiency and effectiveness.

4 Conclusions and Suggestions

In this paper, by using the DEA model to China 30 homestay facility resources development to measure the efficiency of the business case, on the basis of which the standard selection method of DEA invalid homestay facility, the following conclusions: the whole of China rural homestay facility operation efficiency is higher, with super efficiency model on the comprehensive efficiency of 1 sort of a

home stay facility, accordingly to the ultra value maximum efficiency, or adjacent areas into the principle of similar size as invalid homestay facility selecting benchmarking learning objects. Projection analysis method was used to explore the efficiency gap between DEA invalid homestays and benchmarking. Some homestays had redundant inputs of land, capital, tourism elements and reception capacity and insufficient economic and social benefits. According to the research conclusions, the following optimization suggestions are put forward: the scale efficiency or technical efficiency should be respectively improved to achieve comprehensive efficiency and effectiveness. We should avoid blindly increasing the number of land and guest rooms, improve the supporting facilities and service quality of homestay, and create exquisite homestay products. If only the pursuit of investment scale and ignores the actual market demand, it is hard to realize the comprehensive efficiency effectively, should be in the early stage of homestay facility for an in-depth research on the market, strictly control the area and room number input, and to further improve the supporting facilities of a homestay facility, improve service quality, and improve the experience of tourists to increase the tourists repurchase rate, in order to achieve the best output efficiency.

References:

1. Jarotwan Koiwanita, Viachaslau Filimonau (2021). Carbon footprint assessment of home-stays in Thailand. *Resources, Conservation and Recycling*. Vol.164, No.1, P.242-263
2. Kontogeorgopoulos, N, Churyen, (2015). A Homestay Tourism and the Commercialization of the Rural Home in Thailand. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF TOURISM RESEARCH*. Vol.20, No.1, P.29-50

Lingling Wu

Fenghe Zhang

Fuli Chen

Sumy National Agrarian University

Henan Institute of Science and Technology

RESEARCH ON THE INFLUENCE OF WECHAT PUBLIC NUMBERS IN UNIVERSITIES OF CHINA

0. Introduction

As the most representative communication medium in new media, WeChat public numbers of universities, with its communication advantages, has gradually become an important medium for teachers and students of universities to communicate, share and comment on various information in campus life [1, p.87]. The current available research results mainly focus on the development status of universities WeChat public numbers [2, p.50], communication content, optimization strategy [3, p.23], functional positioning, influence, and other aspects.

1. Data source

This paper uses Tencent WeChat as the research platform and selects 38 universities in Henan, China, which have opened WeChat public numbers as the research objects. Investigate and record: influence index, number of originals, number of posts, total reads, number of headline reads, total views, total likes of 38 universities' WeChat public numbers in November 2020.

2. Research method

This paper calculated Pearson correlation coefficients by using relevant data (influence index, number of originals, number of posts, total reads, number of headline reads, total views, total likes) to accurately understand the relationship between the influence of public numbers and related variables in quantitative indexes, and also to measure the closeness of interconnection between variables (see Table 3). The positive and negative values of the correlation coefficient r represent positive and negative relationships between the variables, and the farther the absolute value is from the horizontal line of 0, the stronger the association between the variables, and vice versa.

3. Correlation analysis of influence index variables

Based on the analyzed data of the correlated variables in Table 1, the following conclusions can be drawn.

Table 1

Correlation analysis of impact index variables

		Influence Index	Number of Originals	Number of posts	Total Reads	Number of Headline Reads	Total views	Total Likes
Influence Index	Pearson Correlation	1	0.408*	0.003	0.920**	0.913**	0.547**	0.683**
	Sig. (two-tailed)		0.011	0.983	0.000	0.000	0.000	0.000
Number of Originals	Pearson Correlation	0.408*	1	-0.024	0.286	0.280	0.289	0.366*
	Sig. (two-tailed)	0.011		0.887	0.081	0.089	0.078	0.024
Number of posts	Pearson Correlation	0.003	-0.024	1	-0.009	-0.075	0.177	0.151
	Sig. (two-tailed)	0.983	0.887		0.957	0.654	0.288	0.365
Total Reads	Pearson Correlation	0.920**	0.286	-0.009	1	0.996**	0.536**	0.730**
	Sig. (two-tailed)	0.000	0.081	0.957		0.000	0.001	0.000
Number of Headline Reads	Pearson Correlation	.913**	0.280	-0.075	0.996**	1	.494**	0.693**
	Sig. (two-tailed)	0.000	0.089	0.654	0.000		0.002	0.000
Total views	Pearson Correlation	.547**	0.289	0.177	0.536**	0.494**	1	0.937**
	Sig. (two-tailed)	0.000	0.078	0.288	0.001	0.002		0.000
Total Likes	Pearson Correlation	.683**	0.366*	0.151	0.730**	0.693**	0.937**	1
	Sig. (two-tailed)	0.000	0.024	0.365	0.000	0.000	0.000	
*. At the 0.05 level (two-tailed), the correlation is significant.								
**. At the 0.01 level (two-tailed), the correlation is significant.								

1) The correlation coefficient r between influence index and the number of original articles is 0.408, which is significantly positive at the level of $p = 0.05$, indicating that the university WeChat public numbers should put more efforts on original articles, spend more time and energy to create high-quality articles, and improve the influence of WeChat public numbers through itself and the variables with which it has a correlation. There is no correlation between the influence index

and the number of articles published, and the p-value is 0.983, that is, the influence of universities WeChat public numbers will not be improved by increasing the number of articles published.

2) The correlation coefficient between the number of originals and total likes is 0.366, with a significant positive correlation at $p = 0.05$ level, indicating that more original articles can increase the total number of likes. From (1), we can conclude the importance of original articles on WeChat public numbers' influence.

3) The number of posts is not correlated with influence index, the total reads, the number of the headline reads, the total views, the total likes, with p-values of 0.957, 0.654, 0.288, 0.365, and 0.983, respectively, larger than 0.05, indicating that an increase in the number of posts does not necessarily lead to an increase in the number of reads and likes.

4) The correlation coefficient r between the total reads and the number of headline reads is 0.996, which is significantly positively correlated at the $p = 0.01$ level, i.e., the larger the number of the headline reads, the larger the total reads. The correlation coefficients of the number of the headline reads with the total views, total likes are 0.494 and 0.693, respectively, which are significantly positively correlated at the $p = 0.01$ level, i.e., the larger the number of the headline reads, the larger the total views and total likes.

5) The correlation coefficient between total number of views and total number of likes is 0.937, which is significantly positive at the $p = 0.01$ level, i.e., the more the total number of views, the more the number of likes will be accordingly.

References:

1. Liu, Hongchao & Fu, Dan. (2016). Exploring the communication effect of micro letter public platform in universities. *Media* (19), 87-89. doi:CNKI:SUN:CMEI.0.2016-19-040.
2. Ju, Jingjing & Liu, Juan. (2020). Dislocation and reflection on the operation of new media platforms in universities. *Youth Journalist* (26), 50-51. doi:10.15997/j.cnki.qnjz.2020.26.026.

3. Gao, R. (2021). Analysis of the life cycle of "official microblogging" of first-class university construction. Heilongjiang Higher Education Research (01), 23-28. doi:10.19903/j.cnki.cn23-1074/g.2021.01.004.

Левковець Наталія

ст. викл. кафедри фінанси, облік і аудит

Національний транспортний університет

АНАЛІЗ ГРОШОВОГО ОБІГУ ТА ЙОГО СТАТИСТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ

Розвиток суспільства супроводжується розвитком теорії грошового обігу та методології вимірювання грошової маси як важливого макроекономічного показника. Концепція грошового обігу ґрунтується на економічній теорії, яка розкриває особливості ролі грошей і грошового обігу в умовах планової та ринкової економіки. Якщо в плановій економіці рух грошових коштів має підпорядковане, другорядне значення порівняно з матеріальними потоками, то в ринковій економіці, навпаки, грошові потоки відіграють провідну роль. У плановій економіці управління здійснюється через регулювання переважно натуральних пропозицій, а грошові потоки лише відображають обсяги продукції та послуг, їх рух у вартісній формі, і тому в ній не може бути надлишку чи нестачі грошей, а отже й інфляції.

У функціонуванні економічної системи країни головну роль відіграють гроші і грошовий обіг. Процес суспільного відтворення відбувається безперервно, тому безперервним є й рух грошей, що його обслуговує.

Сучасна теорія грошового обігу розроблена відомим математиком і статистиком І. Фішером і ґрунтується на класичній кількісній теорії грошей. Оскільки кожна грошова одиниця за певний період може бути використана для придбання товарів не один раз, то й загальна величина грошового обігу за цей час набагато більша від кількості грошей, що перебувають в обігу. Гроші не залишаються нерухомими, тому величина грошового обігу залежить від кількості грошей на швидкості їх обігу.

Грошовий обіг — це рух коштів усередині країни в готівковій і безготівковій формах, який обслуговує реалізацію товарів, а також нетоварні платежі та розрахунки в економіці. [1, с. 26]

У ринковій економіці нестача грошових коштів або їх емісія можуть здійснювати вплив на попит і пропозицію, на коливання цін і процентних ставок, на розвиток чи спад (стагнацію) виробництва.

Грошовий обіг в країні регулюється грошовою системою та здійснюється шляхом реалізації механізму грошово-кредитної політики.

Грошова система — це форма організації грошового обігу, яка закріплена національним законодавством і складається з таких елементів:

- грошової одиниці та її найменування;
 - масштабу цін;
 - видів законних платіжних засобів;
 - платіжного обороту та його організації;
 - механізму регулювання грошового обігу та органів, що його здійснюють. [1, с. 29-31]
- Грошова система України характеризується тим, що вирішальну роль в її організації та функціонуванні відіграють Верховна Рада України та НБУ.

Правові основи організації грошового обігу в Україні закладено в Конституції України та в Законах України "Про Національний банк України", "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні".

У ст. 92 Конституції України передбачено, що засади створення і функціонування грошового ринку, статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України встановлюються винятково законами України.

Випуск та обіг на території України інших грошових одиниць і використання грошових сурогатів як засобу платежу забороняється. Офіційне співвідношення між гривнею та золотом або іншими дорогоцінними металами не встановлюється.

Банкноти і монети, випущені НБУ, є безумовними зобов'язаннями НБУ і забезпечуються всіма його активами.

Важливу роль у становленні правової основи взаємовідносин між суб'єктами господарювання і банками з приводу функціонування банківських рахунків та порядку переказу грошей відіграє Закон України від 5 квітня 2001 року "Про платіжні системи і переказ грошей в Україні". В цьому законі визначено загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу грошей в межах України.

Усіх суб'єктів грошового обігу можна згрупувати у такі 4 великі групи:

- суб'єкти господарювання, які забезпечують створення та реалізацію валовою національного продукту;

- домашні господарства, які забезпечують виробництво національного продукту основними факторами (робочою силою, засобами виробництва, які перебувають у приватній власності та ін.) і є кінцевими його споживачами;

- державні структури, які забезпечують розподіл та перерозподіл вартості створеного національного доходу та національного продукту, впливаючи на реалізацію та споживання останнього;

- фінансові посередники, які можуть діяти на фінансовому ринку від власного імені та власним коштом (банки, страхові, інвестиційні, фінансові компанії тощо).

Кожен економічний суб'єкт бере участь у грошовому обігу двояко — як одержувач певних грошових доходів і як особа, яка витрачає одержані доходи.

Грошовий обіг відбувається в безготівковій та готівковій формах.

У сфері готівкового обігу гроші рухаються поза банками, безпосередньо обслуговуючи відносини економічних суб'єктів. Цей рух обслуговують банкноти (паперові гроші) та розмінні монети.

У сфері безготівкового обігу грошові кошти переміщуються або шляхом переказу з одного рахунку на інший, або шляхом проведення взаємозаліків зустрічних вимог, не виходячи за межі банківської системи.

За характером платежів у складі сукупного грошового обігу розрізняють товарний платіжний обіг та нетоварний платіжний обіг. До складу першого входять платежі за товари, виконані роботи і послуги, а до другого — платежі до бюджету та платежі за іншими фінансовими операціями.

Грошово-кредитна статистика — це сукупність даних про вимоги та зобов'язання сектору фінансових корпорацій та його підсекторів щодо інших секторів економіки країни та нерезидентів. [1, с. 47] Це одна з чотирьох систем макроекономічної статистики, крім статистики національних рахунків, статистики державних фінансів та статистики зовнішньоекономічної діяльності і міжнародних фінансів.

Джерелом даних для складання грошово-кредитної статистики в Україні є статистична звітність комерційних банків і НБУ.

Грошово-кредитна статистика складається та розповсюджується на щомісячній основі. Дані грошово-кредитної статистики сприяють розробленню грошово-кредитної політики та контролю за її проведенням, утворюють статистичну основу для макроекономічного аналізу та програмування, для оцінювання стабільності фінансового сектору, а також є необхідною інформацією для широкого кола користувачів — органів влади, резидентів і нерезидентів, що проводять операції з фінансовими корпораціями країни.

Взаємозв'язок між окремими блоками цієї системи дозволяє використовувати її для уточнення розрахунку її окремих показників і здійснення грошового регулювання економіки.

Список використаних джерел:

1. Головач А. В. Статистичне забезпечення управління економікою / Головач А. В., Захожай В. Б., Головач Н. А. — К. : КНЕУ, 2004. — 409 с.

Лісовий Андрій

професор, д.е.н., завідувач кафедри аудиту та економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

УДОСКОНАЛЕННЯ БОРОТЬБИ З ТІНЬОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ

У вітчизняній та зарубіжній науці сформувався декілька теоретичних підходів до визначення поняття „тіньова економіка”:

- юридичний (правовий);
- економічний;
- статистичний;
- комплексний.

Юридичний (правовий) підхід. Головним критерієм віднесення до тіньової економіки є незаконний характер діяльності, тобто поза межами офіційного законодавства.

Економічний підхід. Тіньова економіка визначається як виробництво приховане від податків.

Статистичний підхід. Критерієм віднесення до тіньової економіки є неврахування господарської діяльності органами статистики.

Комплексний підхід об’єднує в собі всі розглянуті вище підходи.

З усіх розглянутих підходів щодо визначення тіньової економіки, мені видається найбільш відповідним економічний підхід. Адже порушення закону, як правило, є необхідною, але не достатньою умовою віднесення економічної діяльності до категорії тіньової. А несплата податків навпаки є достатньо повною для цього підставою, хоча б через те, що всі податки в Україні регламентуються законами, отже їх несплата сама собою уже є порушенням законодавства. Тому в усіх визначеннях прихильників правового (юридичного) підходу заміна слів „економічна діяльність поза рамками закону” на „економічна діяльність, що не оподатковується” призведе до точнішого і повнішого визначення тіньової економіки.

Статистичний підхід (за яким ознакою віднесення до тіньової економіки є неврахування господарської діяльності органами статистики) також, на мою

думку, є необхідною, але недостатньою умовою для такого висновку. Адже можна враховувати і не оподатковувати, але навпаки – оподатковувати і не враховувати не можна: оподаткування завжди чітко кількісно визначає базу оподаткування. Так само можна контролювати, але не оподатковувати, але під оподаткуванням завжди розуміється процес контролю.

Отже: тіньова економіка – це економічна діяльність, яка не оподатковується. І якщо ми правильно поставили діагноз, то лікувати економіку можна податковим регулюванням.

Існуючі зараз схеми мінімізації та ухилення від сплати податку на прибуток підприємств ще раз доводять недосконалість податкової системи України. А чи є такі податки, які ми платимо на всі 100 %? Виявляється є. Наприклад, 3 % у Пенсійний фонд від вартості придбаного автомобіля при постановці його на облік. Цей податок настільки простий в адмініструванні, що обійти його неможливо. Отже можливість збирати податки таким чином, щоб не було ніяких „схем” є. То чому подібним чином не спростити податок на прибуток підприємств чи все податкове законодавство?

Податок на прибуток підприємств є найбільш складним для розуміння платниками податків: в Податковому кодексі він найбільший за обсягом, має багато винятків, уточнень, пояснень. Відповідно суттєво спростити його не вдасться, тому слід розглянути питання про заміну податку на прибуток на інший податок, що вимагає меншого адміністрування і отже знижує витрати і підвищує прозорість податкової системи.

В якості альтернативи я вважаю за доцільне ввести податок на купівлю, який обчислюється у відсотках від вартості продукції, що купується. Дійсно, чому б всі українські товари не обкласти податком на купівлю у розмірі 3 % (як тепер при купівлі автомобіля)?

Але якщо податок на прибуток підприємств замінити податком на купівлю, то виявиться, що ми зменшили податковий тиск на підприємства і збільшили його на населення. Тому при цьому необхідно ліквідувати також податок з доходів фізичних осіб. Тобто замість податку з прибутку підприємств

і податку з доходів фізичних осіб буде діяти один спрощений до мінімуму податок на купівлю (табл. 1).

Таблиця 1

Розрахунок ставки податку на купівлю

Показники	2017	2018	2019	2020
ВВП, млрд грн	2983,9	3560,6	3978,4	4194,1
Випуск в ринкових цінах, млрд грн	6255,4	7493,5	8239,3	8670,3
Податок на прибуток підприємств, млрд грн	73,4	106,2	117,3	118,5
Податок з доходів фізичних осіб, млрд грн	185,7	229,9	275,5	295,1
Частка податку на прибуток підприємств, % від випуску	1,17	1,42	1,42	1,37
Частка податку з доходів фізичних осіб, % від випуску	2,97	3,07	3,34	3,40
Розрахункова ставка податку на купівлю, %	4,14	4,49	4,76	4,77

Аналіз таблиці 1 показує, що частка податку на прибуток підприємств та податку з доходів фізичних осіб від загального обсягу випуску в ринкових цінах є майже стабільною величиною, хоча має незначну тенденцію до збільшення в останні роки. Розрахунки показують, що для компенсації відміни податку на прибуток підприємств та податку з доходів фізичних осіб ставка податку на купівлю має бути на рівні 4,77 %.

За оцінками більшості експертів тіньова економіка України у 2020 р складала мінімум 50 % від реальної економіки. Це означає, що ставка податку з купівлі може бути на рівні, нижчому ніж 4,77 % від вартості купленої продукції, за рахунок скорочення тіньового сектора економіки. Звичайно, запропоновані зміни до податкової системи, не ліквідують тіньову економіку повністю. Але навіть якщо до ВВП додасться всього 25 з 50 % тіньової економіки, то обсяг купленої в Україні продукції збільшиться до 10485,3 млрд грн (згідно табл. 1: $4194,1 \times 1,25 \times 2 = 10485,3$). Тому ставка податку з купівлі має бути на рівні 3,9 % ($413,6 / 10485,3 \times 100$). При цьому збільшення бази оподаткування має відбутися не лише за рахунок скорочення тіньового сектора, але й від появи нових підприємств, в тому числі іноземних.

Податок на купівлю дуже простий в адмініструванні і дозволить суттєво скоротити витрати на адміністрування податків і, відповідно, чисельність працівників податкової служби та бухгалтерій переважної більшості підприємств. Податок на рівні 3.9 % від випуску продукції зробить нерентабельними навіть можливі схеми мінімізації та ухилення від оподаткування, оскільки ставка переведення коштів у готівку в даний час перевищує 3.9 %.

В результаті ми отримаємо гіперактивну економіку, чесний та активний бізнес, здорову атмосферу в суспільстві. Така податкова система, що ліквідує тіньову економіку та корупцію може стати мрією, національною ідеєю, якої так не вистачає для об'єднання нашої країни.

Проблема лише в тому, що це вимагає від державної влади політичної волі та значних зусиль. А натомість обіцяє не фінансові дивіденди, але вічну славу і подяку від вдячних співвітчизників.

Список використаних джерел

1. Національні рахунки України за 2020 рік : статистичний збірник / Державна служба статистики України, 2021. - 252 с.
2. Звіт про виконання Зведеного бюджету України за 2020 р. / Державна казначейська служба України. - Режим доступу : <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2020-rik>

Ляшук Надія

студентка 2 курсу ННІ економіки,

оподаткування та митної справи

Університет державної фіскальної служби України

Колісник Олена

доцент, к.е.н, завідувач кафедри

бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ

В УКРАЇНІ

Протягом останніх років, засоби бізнес-аналітики перетворилися для більшості організацій на незамінний інструмент управління. Можливості аналітичних інструментів вже давно не ставлять під сумнів топ-менеджерами та керівниками компаній. Взагалі, кілька років назад, бізнес-аналітика вважалася прерогативою аналітиків та керівників вищої ланки. Проте на сьогоднішній день, популяризація та більший доступ до ВІ-інструментів, спричинило те, що коло користувачів стало значно ширшим. В багатьох організаціях приходиться розуміння того, що доступ до актуальної та своєчасної інформації, необхідний усім співробітникам, які відповідають за прийняття рішень [1].

Тенденції розвитку ринку бізнес-аналітики наступні:

- упровадження ВІ-рішень, що забезпечують більш ефективну роботу користувачів з даними у вигляді інформаційно-аналітичних порталів;
- ВІ-інструменти ставатимуть щоразу доступнішими для споживачів;
- за рахунок підвищення зручності використання ВІ для великої кількості користувачів, у компаніях зростатиме попит на мобільні ВІ-додатки;
- при виборі ВІ компанії будуть керуватися не лише досконалістю самої технології, а й якістю вирішення відповідних бізнес-завдань;
- ринок ВІ-платформ буде залишатися одним з найбільш швидкозростаючих ринків ПО, незважаючи на коливання в економіці та незначне економічне зростання [2].

Інструменти бізнес-аналітики поступово стають простішими, а процес пошуку інформації - більш інтуїтивно зрозумілим та ефективним. Користувачі,

потреба яких у інформації зростає, будуть диктувати вендорам вимоги до «мобілізації» систем бізнес-аналізу, а також використання інноваційних засобів, таких, як обробка даних в оперативній пам'яті і застосування методу асоціативного аналізу.

Якщо торкнутися трендів розвитку ринку ВІ-інструментів, аналітики спостерігають прагнення до створення більш простіших і зручних інтерфейсів, легку інтеграцію з іншими додатками. Зростатиме попит на інтерактивні та мобільні системи бізнес-аналізу. Зросте частка аналітичних додатків, що використовуються як послуга. Подібний підхід - дуже простий, ефективний і малоризикований шлях до втілення стратегії бізнес-аналізу.

Взагалі на ринку бізнес-аналітики реалізовано безліч базових аналітичних проєктів, таку практику використовував здебільшого великий бізнес і такі галузі, як фінанси та продаж, однак настає час для впровадження предикативного аналізу та інших, більш новітніх, ВІ-можливостей. Крім того, середній бізнес і компанії на деяких вертикальних ринках тільки починають розглядати можливість використання систем бізнес-аналізу даних і аналітичних інструментів, тому ВІ залишатиметься одним з найбільш швидкозростаючих ринків програмного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Штефан Ринок бізнес-аналітики: тенденції та перспективи розвитку
URL: [file:///C:/Users/123/AppData/Local/Temp/ecan_2013_12\(4\)__67.pdf](file:///C:/Users/123/AppData/Local/Temp/ecan_2013_12(4)__67.pdf)
2. Шалахін О. Стан розвитку бізнес-аналітики в Україні. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/306>

Мазур Наталія

професор, д.е.н., завідувач кафедри
економіки підприємства

*Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка*

ТЕХНОЛОГІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ БІЗНЕСУ

Інформація є ключовим ресурсом сучасного світу. Щомиті людство генерує величезні масиви цифрових даних, які не тільки потребують місця в сховищах, а й допомагають компаніям вести бізнес. Щоб скористатися всіма можливостями доступної інформації, необхідно її **акумулювати, структурувати та аналізувати**. Цифрова трансформація підприємства сприяє цьому завдяки прогресивним технологіям, наприклад, Big Data (великі дані) або Artificial Intelligence (AI, штучний інтелект). Вони спрямовані на обробку потоків інформації, на підставі якої можна ухвалювати рішення, адаптувати пропозиції під конкретних клієнтів і прогнозувати їхню поведінку.

Цифровізація тією чи іншою мірою зачепила кожен галузь бізнесу, і це лише початок. Підприємства, націлені на успіх і розвиток, зобов'язані приймати виклики сучасної економіки, і тільки так вони зможуть стати лідерами. Цифрова трансформація економіки та бізнесу надає величезні переваги, серед яких варто виділити:

1) поліпшення клієнтського досвіду – **технології цифровізації** дозволяють організувати максимально персоналізовану взаємодію, якій надає перевагу більшість клієнтів. Цифрові канали зв'язку, омніканальність, штучний інтелект, роботизація – з усім цим ми вже маємо справу в нашому повсякденному житті;

2) гнучкість і прискорення бізнес-процесів – **цифрова трансформація бізнес-процесів** спрямована на те, щоб компанії оперативніше ухвалювали рішення, блискавично адаптували роботу до вимог поточного моменту та задовольняли потреби клієнтів. Існує вислів: «Компанії бувають швидкими або мертвими». Щоб бути успішним, потрібно бути швидким і гнучким:

змінюватися не тоді, коли є можливість, а коли є потреба;

3) інноваційні можливості для розвитку бізнесу – цифровізація бізнесу відкриває дорогу до інноваційних способів розвитку підприємств:

– **хмарні технології** дозволяють працювати над одним проектом кільком командам одночасно та ефективно використовувати ресурси компанії;

– використовуючи стратегію **Mobile First**, компанії отримують і монетизують мобільний трафік, який за своїми показниками вже наздогнав трафік із стаціонарних пристроїв;

– **готові рішення** дозволяють заощаджувати час на вирішення завдань. Різні програми, розширення та конектори оптимізують роботу компанії із мінімальними витратами часу на їхнє впровадження та адаптацію;

4) партнерство і співробітництво – цифровізація створює нові **можливості для співпраці** з іншими компаніями, і ці можливості справді дивують. Важко уявити успішний сучасний бізнес без партнерів. Наприклад, завдяки сучасним технологіям географія вже не є перешкодою в роботі: вести бізнес і шукати партнерів можна в будь-якій точці земної кулі. А відкритий API перетворює співпрацю на простішу та зручнішу [1].

Сучасний ринок продуктів, технологій та систем, які впроваджують у бізнес-процеси вітчизняні суб'єкти господарювання є достатньо насиченим, диверсифікованим, досить об'ємним як за шириною, так і глибиною версій, модифікацій сучасного обладнання або програмного забезпечення. Аналіз близько трьох десятків представників бізнесу дозволяє зробити декілька основних висновків щодо умов та складових успіху вибору методології та інструментів цифрової трансформації з позиції суб'єкта господарювання. Основними, на нашу думку, є:

- 1) стратегія;
- 2) мотивована команда;
- 3) адаптація персоналу;
- 4) технології цифровізації.

При виборі технології варто звернути увагу, насамперед, на такі критерії

– рис. 1.

Система має бути синергією технологій управління бізнес-процесами (BPM) та управління взаємовідносинами з клієнтами (Customer Relationship Management, CRM) на єдиній платформі. Завдяки цьому компанії можуть не тільки управляти бізнес-процесами, але й **автоматизувати продажі, маркетинг і сервіс**. Комплексний підхід дозволяє прискорювати процес впровадження інновацій та досягнення цілей підприємства.

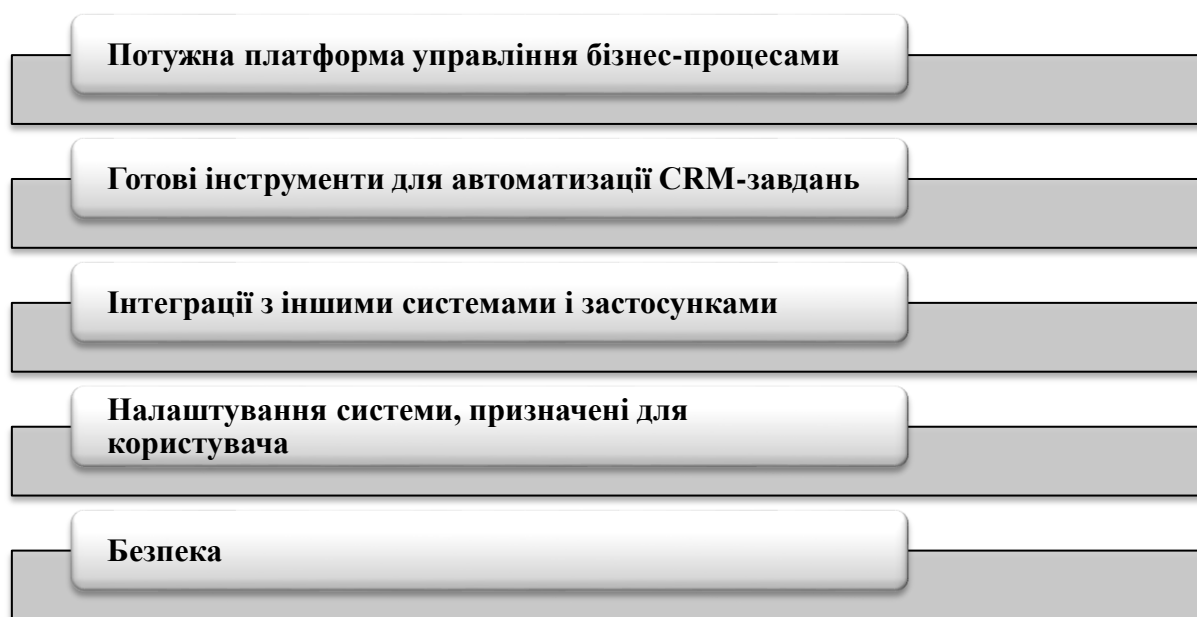

Рис. 1. Критерії вибору технології цифровізації суб'єкта господарювання

Джерело: власна розробка

Системи мають використовувати сучасні інтелектуальні технології, які **автоматизують виконання багатьох завдань** і в такий спосіб звільняють робочий час співробітників для інших справ.

За оцінками, зараз ні в одній країні немає офіційно прийнятої стратегії адаптації до майбутніх змін, а уряди намагаючись розробити ефективні стратегії стосовно цифрової економіки, стикаються з пріоритетами, що постійно змінюються [2].

Проте будь-яка стратегія адаптації може бути скоригована будь-якою раптовою подією. Так криза, зумовлена пандемією COVID-19, дозволила бізнесу експериментувати і вчитися в режимі реального часу. У «мирний» час

компаніям це було робити не просто: потрібно було переконати в актуальності цифрової трансформації акціонерів, співробітників і споживачів – у кожного були свої причини для опору. Проте через карантинні заходи багато компаній змушені були перевести співробітників на віддалену роботу. Перехід до віддаленої роботи потребував технологічних рішень – розвитку ІТ-інфраструктури, системи безпеки, комунікацій, електронної постановки завдань і відстеження їх виконання. І разом з цим виникла необхідність навчання персоналу тому, як все це використовувати та адаптуватися до змін.

Крім того, коронавірус став краш-тестом для реалізованих проєктів з цифровізації держави і перевірки їх працездатності в «бойових умовах». Великий масив даних і завершена цифровізація процесів в органах державної влади були оперативно використані для стабілізації ситуації з пандемією лише в деяких країнах, наприклад у Південній Кореї і Сінгапурі, де вдалося оперативно обчислити та ідентифікувати громадян, які потенційно є переносниками захворювання. Однак будучи випадковим «стимулом» для прискорення цифровізації, коронавірус в явному вигляді позначив і стримуючі фактори. Частина з них існували і раніше, але у зв'язку з пандемією вони стали ще помітнішими [3, с.7].

Таким чином, цифрова трансформація є довгостроковим проєктом, який вимагає системного та серйозного підходу. Але навіть після успішного проведення такого складного процесу зупинитися не можна, **потрібно постійно розвивати компанію** з урахуванням нових технологій і розробок.

Список використаних джерел:

1. Як цифрова трансформація допоможе розвитку вашої організації? Terrasoft : офіц. сайт. URL: <https://www.terrasoft.ua>
2. Digital Adoption Index. Worldbank. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016/Digital-Adoption-Index>
3. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. К. : Центр Разумкова, 2020. 274 с.

Малинич Наталія, Пастух Дар'я,

здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Науковий керівник:

Мазіна Олександра

к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПРАТ «ВАЙДМАНН – МПФ» НА ОСНОВІ ПОКАЗНИКІВ ЛІКВІДНОСТІ БАЛАНСУ

В умовах економічної нестабільності та кризового стану для більшості українських підприємств аналіз ліквідності є важливим елементом стратегії управління їх фінансовими ресурсами, оскільки він дає змогу оцінити рівень своєчасної забезпеченості підприємства грошовими засобами, а розраховані показники ліквідності - дають можливість діагностувати фінансовий стан підприємства, оцінити його платоспроможність, усунути наявні недоліки для того, щоб в подальшому стабільно здійснювати діяльність та бути привабливим для інвесторів.

Значний внесок у дослідження питання аналізу показників ліквідності балансу в теоретичному та практичному аспекті зробили такі вітчизняні вчені, як: О. Г. Біла, І. О. Бланк, О. І. Гончар, Н. М. Деєва, В. М. Івахненко, Л. О. Коваленко, О. Ю. Мірошник, Є. В. Мних та інші.

Ліквідність – здатність підприємства перетворити свої активи на грошові кошти для покриття боргових зобов'язань. Від рівня ліквідності підприємства залежить платоспроможність. Водночас ліквідність характеризує як поточний стан розрахунків, так і перспективний [1].

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні статей активу, що згруповані за ознакою ліквідності та розташовані у порядку її спадання, зі статтями пасиву, що згруповані за ознакою строковості та розміщені в порядку збільшення термінів погашення зобов'язань. Для визначення ліквідності балансу групи активів і пасивів зіставляють між собою [2].

Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяються на такі групи: високоліквідні, швидколіквідні, активи повільної реалізації та важколіквідні активи.

Високоліквідними і найбільш мобільними активами підприємства є грошові кошти у касі та на рахунках у банку, тому що вони в будь-який час можуть бути використані для здійснення всіх господарських операцій, тобто вони мають абсолютну ліквідність. Менш ліквідними є кошти в дебіторській заборгованості, адже немає впевненості в строках їх надходження. Наступними активами за рівнем ліквідності є товари, готова продукція і виробничі запаси, які можна продати або використати для погашення заборгованості. Необоротні активи підприємства, як правило, не передбачають реалізацію або ліквідацію, тому що за умови їх ліквідації зменшуються обсяги господарської діяльності. Відповідно, такі активи відносяться до четвертої групи – важколіквідні активи.

Зобов'язання підприємства за строками їх погашення групують на: найбільш термінові, короткострокові, довгострокові і на постійні зобов'язання. Найбільш термінові – це поточні зобов'язання підприємства перед постачальниками, державою і працівниками, оплата яких визначається моментом виникнення заборгованості за наслідками здійснених господарських операцій. Поточні зобов'язання визначаються строком погашення одержаних позикових коштів за період менше одного року. Довгострокові зобов'язання визначаються терміном погашення позикових коштів за період більше одного року. Постійні зобов'язання – це зобов'язання перед власниками суб'єкта господарювання в частині формування власного капіталу, які виникають за власним бажанням окремих власників або під час ліквідності підприємства [3].

Доцільно дослідити показники ліквідності та платоспроможності за даними діючого підприємства ПрАТ «Вайдманн» на основі даних фінансової звітності за період 2019-2020 рр.

Таблиця 1

Аналіз ліквідності балансу, тис. грн

Актив	2019	2020	Зміни за рік	Пасив	2019	2020	Зміни за рік
A1. Високоліквідні активи	14 968	25 655	10 687	П1. Найбільш термінові зобов'язання і забезпечення	95 977	65 539	-30 438
A2. Швидколіквідні активи	107 460	97 481	-9 979	П2. Короткострокові зобов'язання і забезпечення	102 969	160 893	57 924
A3. Активи повільної реалізації	110 052	72 038	-38 014	П3. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	82 058	3 094	-78 964
A4. Важколіквідні активи	217 574	210 514	-7 060	П4. Постійні зобов'язання	169 050	176 162	7 112
Баланс	450 054	405 688	-44 366	Баланс	450 054	405 688	-44 366

Джерело: складено авторами на основі [4]

Як видно з даних, які наведені у табл. 1, на підприємстві «Вайдманн» переважають активи третьої та четвертої групи – активи, що повільно та важко реалізуються. Тобто це активи, для перетворення яких у наявні кошти, потрібен певний час. Наступними у складі активу йдуть активи, що повільно реалізуються, та високоліквідні активи. Варто також зазначити, що у 2020 році порівняно з 2019 роком, збільшилася частка високоліквідних активів на 2,99% або ж на 10 687 тис. грн. Питома вага активів, що повільно реалізуються, зменшилася на 6,90% або на 38 014 тис. грн. Це є позитивним результатом тому, що до найменш ліквідних поточних активів належать запаси, а для перетворення їх на гроші спочатку треба їх продати, що і відбувається на ПрАТ «Вайдманн». Крім того, збільшилась вартість активів, що важко реалізуються, на 7 060 тис. грн, причому частка їх від всієї вартості активів збільшилася 3,55%, порівняно з попереднім роком. У цьому випадку можна говорити про те, що це є негативним для підприємства, оскільки на ньому почали переважати активи, що повільно та важко реалізуються. Тобто це свідчить про те, що на підприємстві лише незначну частку займають активи, які можна буде швидко

реалізувати для покриття своїх зобов'язань. Проте у 2020 році порівняно з 2019 роком відбулася досить суттєва зміна, оскільки за першою групою збільшилась вартість активу на 10 687 тис. грн., що свідчить про покращення стану підприємства. У 2020 році також зменшилась вартість швидколіквідних активів на 9 979 тис. грн., але частка їх у 2020 році збільшилась на 0,15. Ліквідність цієї групи поточних активів залежить від ряду об'єктивних і суб'єктивних чинників: своєчасності відвантаження продукції, оформлення банківських документів, швидкості документообігу, від попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, платоспроможності покупців, форм розрахунків.

Аналіз даних табл. 1 також вказує на те, що, на підприємстві переважають зобов'язання четвертої групи (власний капітал, що постійно є в розпорядженні підприємства). Зменшення вартості довгострокових зобов'язань протягом року, що аналізується, свідчить про те, що на підприємстві переважають зобов'язання, що потребують швидкого погашення. Короткострокові зобов'язання і забезпечення у 2020 році збільшилися на 57 924 тис. грн. Це є негативним для підприємства, оскільки, якщо кредитори будуть одночасно вимагати повернення коштів, підприємство зазнає значних труднощів.

Отже, баланс ПрАТ «Вайдманн» є не ліквідним, оскільки його короткострокові зобов'язання перевищують поточні активи. У такому випадку підприємству необхідно привести показники у норму, за рахунок скорочення насамперед кредитів, заборгованості й інших видів залучених ресурсів, а також за рахунок збільшення власних засобів. Крім того, для більш підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємству необхідно планувати свою фінансову діяльність та контролювати виконання фінансових планів. Необхідно вивчати господарські та фінансові умови на ринку, специфіку клієнтури.

Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємству необхідно впровадити заходи, які сприятимуть збільшенню прибутку, зменшенню дебіторської заборгованості, а також оптимізації структури капіталу підприємства. З метою підвищення показників ліквідності

та платоспроможності підприємству потрібно ввести управління запасами з метою оптимізації запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції. Оптимізація рівня запасів має вплинути на перерозподіл обігових коштів підприємства, в результаті чого очікується збільшення величини ліквідних активів та зменшення величини неліквідних виробничих запасів. Крім того, для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємству необхідно планувати свою фінансову діяльність та контролювати виконання фінансових планів.

Для вирішення проблеми підвищення фінансової стійкості і ліквідності підприємства, що аналізується та для збільшення наявності власних коштів є реальним і можливим перш за все за рахунок подальшого збільшення обсягу реалізації продукції, розмірів прибутку та підвищення рівня прибутковості [5].

Список використаних джерел:

1. Аналіз показників ліквідності і платоспроможності на прикладі ПАТ «ХЗКПУ «Пригма-Прес» / Лілія Стасюк // Галицький економічний вісник — Тернопіль : ТНТУ, 2014. — Том 44. — № 1. — С. 154-161. — (Фінансово-обліково-аналітичні аспекти).
2. 10. Mnykh, Ye. V. (2014), *Finansovyi analiz [Financial Analysis]*, KNTU, Kyiv, Ukraine, p. 536.
3. Онищенко О. В., Ткаченко І. В, Шапран О. І. Аналіз та оцінка ліквідності підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 14. С. 491-496. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/100.pdf>
4. Офіційний сайт приватного акціонерного товариства «Малинська паперова фабрика – Вайдманн». URL: www.weidmann-mpm.com
5. Фоврій Ю. В. Напрямки покращення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2014/Economics/3_166369.doc.htm

Мартиненко Валентина

доцент, д.е.н., доцент кафедри економічної теорії

Палюх Олександр

к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ З УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Багатофакторна економіко-математична модель є математичним описом закономірності зміни досліджуваного економічного показника, з урахуванням зміни основних факторів, що мають прямий або опосередкований вплив на нього, при цьому основною вимогою, що висувається до моделювання, є відсутність функціонального зв'язку між показниками.

Строгометодично завдання економіко-математичного моделювання зводиться до одержання аналітичного виразу (багатофакторного рівняння регресії), який найкраще відображає зв'язок факторних ознак з результативною. При цьому рівняння багатофакторної регресії у лінійній формі має такий узагальнений вигляд:

$$\hat{Y}_X = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + \dots + a_nX_n, \quad (1)$$

де \hat{Y}_X – розрахункове (теоретичне) значення результуючої ознаки;

X_1, X_2, \dots, X_n – факторні ознаки, що вводяться модель;

a_1, a_2, \dots, a_n – параметри рівняння або коефіцієнти регресії, які показують, на скільки одиниць зміниться результуюча ознака при зростанні відповідної факторної ознаки на 1 одиницю;

a_0 – константа, вільний член – значення результуючої ознаки при рівності 0 факторних ознак [1, с. 109].

Загальний вигляд рівняння багатофакторної регресії у степеневій формі наступний:

$$\hat{Y}_X = \beta_0 \cdot X_1^{\beta_1} \cdot X_2^{\beta_2} \cdot \dots \cdot X_n^{\beta_n}, \quad (2)$$

де $\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n$ – параметри рівняння, або коефіцієнти регресії, або коефіцієнти еластичності, які показують, на скільки % зміниться результуюча ознака при зростанні відповідної факторної ознаки на 1%;

β_0 – константа (значення результуючої ознаки при рівності параметрів рівняння 0) [2, с. 149–150].

Для побудови багатofакторної економіко-математичної моделі необхідно здійснити її специфікацію та сформувані вихідні дані (кількісні показники) для моделювання. Специфікація моделі – це її аналітична форма на основі досліджуваних чинників. Тому необхідно здійснити відбір результуючої ознаки, яка б відображала стан розвитку національної економіки України, а також факторних ознак (чинників), які здійснюють прямий або опосередкований вплив на результат.

Для реалізації моделювання економічного розвитку з урахуванням впливу бюджетної політики доцільно провести комплексну оцінку впливу показників бюджетних видатків шляхом побудови багатofакторної економіко-математичної моделі валового внутрішнього продукту (ВВП). При цьому результуючою ознакою може бути як обсяг ВВП у фактичних цінах (млрд грн), так і індекс його фізичного обсягу.

Факторними ознаками є:

- частка капітальних видатків у зведеному бюджеті, %;
- частка капітальних видатків у державному бюджеті, %;
- частка капітальних видатків у місцевих бюджетах, %;
- обсяг видатків зведеного бюджету, млрд грн;
- обсяг видатків державного бюджету, млрд грн;
- обсяг видатків місцевих бюджетів, млрд грн;
- частка видатків зведеного бюджету у ВВП, %;
- частка видатків державного бюджету у ВВП, %;
- частка видатків місцевих бюджетів у ВВП, %;
- частка видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету, %.

Основною метою економіко-математичного моделювання буде кореляційно-регресійний аналіз впливу показників державних видатків на розвиток національної економіки. При цьому, , ніж розпочати економіко-економічне моделювання, необхідно провести тест на наявність мультиколінеарності між факторними ознаками. Мультиколінеарність – це явище, яке характеризується присутністю функціонального або щільного кореляційного зв'язку між факторами моделі. Воно є перш небажаним, оскільки може спричинити спотворення результатів моделювання. Тому, у разі виявлення мультиколінеарності між парами факторних ознак, в модель вводяться лише ті, між якими кореляційний зв'язок відсутній або нещільний. На заключному етапі економіко-математичного моделювання оцінюється статистична значущість одержаних моделей за коефіцієнтами кореляції, детермінації, F-статистика, t-статистики тощо.

Таким чином, у подальшому одержані багатофакторні економіко-математичні моделі будуть знаходити своє відображення у прогнозуванні економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Мартиненко В. В. Макроекономічні фактори ринкового ціноутворення в умовах досконалої конкуренції. *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 2 (10). Ч. 1. С. 105–112. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2\(10\)-105-112](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)-105-112).
2. Мартиненко В. В. Макроекономічні фактори модернізації фіскальної політики України. *Фінансовий простір*. 2019. № 1 (33). С. 145–152. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.1\(33\).2019.177113](https://doi.org/10.18371/fp.1(33).2019.177113).

Мацука Вікторія

доцент, к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Маріупольський державний університет

СИНЕРГЕТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ РЕГІОНУ

Сучасний світ характеризує посилення фінансово-економічної небезпеки, кризових явищ, конфліктів, наслідки яких загрожують існуванню суспільства.

Усе це підвищує інтерес до феномена фінансово-економічної безпеки та управління нею. В багатьох регіонах світу спостерігаються тенденції інтеграції, демократизації суспільства, інформатизації й інтелектуалізації, що впливає на розвиток сучасного менеджменту.

Тож розглянемо методологічні основи синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіону. Для дослідження синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіону уточнимо категорії синергетики. Так, синергія як закон ототожнюється із самою системою; синергізм – це явище, що можна спостерігати; синергетичний ефект – це результат явища, який можна вимірювати у вартісному чи іншому вираженні, а також результат самоорганізації; самоорганізація – це процес переходу від дезорганізації до організації [1, с.49].

За допомогою цих категорій виявимо зміст традиційних методів управління, що в сукупності з імплементацією синергетичного підходу надає можливість обґрунтувати напрямки їх трансформації й розробити систему інструментів синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіону.

Управління фінансово-економічною безпекою регіону здійснюється на підставі застосування:

- методів управління (економічних, адміністративних, організаційних, соціально-психологічних, інформаційних, нормативно-правових);
- інструментів управління (технологій, програм);

Економічні методи пов'язані з вирішенням завдань щодо запобігання фактичного виникнення потенційних загроз та прогнозування макроекономічної ситуації в розрізі регіонів. Ця група методів містить методи економічного планування, прогнозування. Сутність і характер дії цих методів більше відповідає змісту й особливостям синергетичного управління, але вимагає вагомих управлінських і фінансових витрат на побудову, функціонування й адміністрування відповідних систем економічного регулювання [2, с. 162-163].

Адміністративні методи – це заходи держави, які передбачають заборони, дозвіл або примус (укази, розпорядження, ліцензування, встановлення фіксованих цін тощо) [3].

Зазначені методи застосовуються в умовах, коли поточна ситуація вимагає прийняття жорстких адміністративних рішень. Ці методи доцільно застосовувати при розробці та реалізації стратегії трансформації, адже саме тоді виникає найбільша ймовірність перетворення потенційних загроз у небезпеки.

Адміністративні методи розробляються суб'єктами державної політики і є обов'язковими до виконання. Зазначена група методів є досить ефективною, оскільки починає діяти негайно і охоплює усі суб'єкти, залучені у відповідні економічні процеси.

Організаційні методи передбачають систему організаційних і розпорядчих впливів, спрямованих на досягнення поставленої мети – забезпечення економічної безпеки національної економіки, своєчасне надання розпоряджень.

До групи організаційних методів віднесено такі:

– організаційне нормування – стандарти, організаційно-структурні нормативи (наприклад, концептуальна модель управління системою фінансово-економічної безпеки регіону тощо); адміністративно-організаційні нормативи;

– організаційне планування містить завдання для досягнення мети забезпечення економічної безпеки національної економіки; якісні показники;

забезпечення реалізації управлінської діяльності забезпечення економічної безпеки, план організаційних заходів;

– організаційний інструктаж передбачає консультування та інструктаж фахівців і службовців в системі управління фінансово-економічною безпекою регіону для надання їм допомоги при усуненні труднощів, що виникають у процесі реалізації управлінських рішень;

– організаційний контроль – це програма виконання рішень і розпоряджень органів управління різного рівня щодо економічної безпеки національної економіки;

– діагностики кризових періодів, індикативні методи.

Методи даної групи тісно пов'язані із групою економічних методів, вимагають регулярного перегляду і коректування, адже зміна ситуації та умови невизначеності економічного середовища не можуть залишатися незмінними протягом тривалого періоду.

Організаційний аспект забезпечення фінансово-економічної безпеки регіонів України має здійснюватися у відповідності з наступними вимогами:

– чітке розмежування функцій апарату Президента України, Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади;

– визначення завдань державного і місцевого рівнів та відповідне розмежування функцій центральних та регіональних органів при забезпеченні єдності системи виконавчої влади;

– адекватне інформаційне забезпечення функцій управління державою.

Із синергетичної точки зору методи цієї групи формують жорсткий управлінський каркас і залучають «силові» впливи для підтримки системи. Крім того, організаційні рішення через значний вплив суб'єктивного фактору можуть первісно задати невірну траєкторію розвитку, а адміністративні важелі – завадити реалізації власного потенціалу системи і отримання нею свого оптимального шляху [2, с. 162].

Група соціально-психологічних методів представлена сукупністю соціуму, а також соціальними процесами, які в ньому відбуваються. Сучасна

теорія державного управління шукає нові підходи здійснення ефективного управління та впливу для забезпечення соціального розвитку та національної безпеки. Дана група методів є складовою сучасної методології управління, але на практиці їх ефективність проявляється лише в сукупності з іншими методами управління.

Інформаційні методи – представляють собою сукупність прийомів донесення інформації, вибору інформації, доступність інформаційних джерел тощо. Сучасному середовищу не бракує інформації, задача суб'єктів управління економічною безпекою регіону направити інформаційні потоки у необхідний напрямок, визначити найбільш ефективні прийоми донесення інформації для всіх учасників системи забезпечення економічної безпеки національної економіки.

Нормативно-правові методи є результатом реалізації адміністративних методів. Представляють собою сукупність способів впливу на елементи економічної безпеки регіонів та національної економіки в цілому через формування відповідних нормативних та правових документів на різних рівнях управління.

Управління фінансово-економічною безпекою регіонів України здійснюється за допомогою певних інструментів – практичних підходів, які використовують суб'єкти державної політики для забезпечення безпеки регіонів та національної економіки в цілому. Використовуються наступні інструменти – технології та програми:

– застосування інформаційних технологій забезпечує автоматизоване управління збором інформації, яка надходить від різноманітних зовнішніх і внутрішніх джерел, із подальшим її зберіганням й обробкою; основними джерелами інформації про стан та складові економічної безпеки національної економіки України є інтернет ресурси: на державному рівні – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державної служби статистики України; на регіональному рівні – офіційні сайти обласних

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

державних адміністрацій та їх відповідних департаментів; на місцевому рівні – сайти місцевих виконавчих комітетів;

– прикладні програмні продукти спеціального призначення забезпечують ефективне виконання конкретних завдань, що пов'язані зі статистичною обробкою даних, ранжуванням спецінформації, підтримкою управлінських процесів діагностики загроз, їх впливу, прогнозування рівня економічної безпеки регіонів та національної економіки в цілому тощо.

Вагомою складовою управління економічною безпекою України виступає нормативно-правове забезпечення. Елементами правового забезпечення є: Закони України; Укази Президента; Постанови Верховної Ради; Постанови Кабінету Міністрів; накази міністерств і відомств; міжнародні угоди, учасником яких є наша держава [4, с. 52].

Так, проведене дослідження свідчить про ключову роль в синергетичному управлінні методів й інструментів організації (активізації самоорганізації), які забезпечують саморегулювання і саморозвиток регіонів. Передумовами синергетичного управління фінансово-економічною безпекою регіонів є: виокремлення найважливіших індикаторів економічної безпеки, ідентифікація загроз, здійснення діагностики, автентифікації регіону як суб'єкта забезпечення економічної безпеки національної економіки, прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки регіонів.

Таким чином, синергетичне управління фінансово-економічною безпекою регіонів, полягає не в активній роботі з наслідками виниклих загроз, а проактивному захисті. Тобто переорієнтація із силового (енергетичного) управління на несилове (інформаційне) управління. Дешевше передбачити появу загроз, використовуючи альтернативний управлінський інструментарій, зокрема систему параметрів випереджального (прогнозного) оцінювання внутрішнього й зовнішнього середовища, ніж усувати їхні руйнівні наслідки.

Список використаних джерел:

1. Корчевська Л. О. Синергетичний підхід до управління економічною безпекою підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія:*

[http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1\(2\)_56](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1(2)_56). (дата звернення: 27.03.2021).

2. Шевцова Г. З. Синергетичний менеджмент підприємств: моногр. НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. 454 с.

3. Іванова Н.С. Прогнозування забезпечення економічної безпеки національної економіки: регіональний аспект: дис. ... доктор. економ. наук: 08.00.03. Дніпро, 2018. 544. с. URL: <http://duep.edu/uploads/zahisti-disertatsij-2018/23871.pdf>. (дата звернення: 27.03.2021).

4. Управління фінансово-економічною безпекою держави та шляхи запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам: монографія/ А.В Балабаниць, О.І. Гапонюк, М.О. Горбашевська, Л.А. Кислова, В.Я. Омельченко, Л.В. Семкова, В.М. Мацука, К.В. Осипенко, Ф.Л. Перепадя. М., 2020. 223 с. URL: http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/1746/1/upravlinnia_finansovo-ekonomichnoiu.pdf. (дата звернення: 27.03.2021).

Melnychuk Yuliia

PhD in Economic, Associate Professor Department
of Finance, Accounting and Economic Security

Chyrva Hanna

PhD in Economic, Associate Professor Department
of Economics and Social Behavioral Sciences

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

THE IMPORTANCE OF GOVERNANCE FOR INSURANCE COMPANIES IN ACTIVATING THE INNOVATION PROCES OF THE REGION

The development of individual regions of Ukraine in the innovation and investment direction is a key prerequisite for economic growth in the face of increasing global challenges and economic instability. The implementation of an innovative model of economic transformations requires the use of the potential of all business entities in order to ensure structural and high-quality renewal of production assets, modernization of the national economy, and solving important socio-economic problems. This fully applies to insurance organizations, which together form an important strategic segment and, by providing insurance protection, contribute to socio-economic stability in society, reduce the burden on the expenditure side of budgets of various levels, allowing to optimize the activities of economic entities at the expense of centralized funds of financial resources, as well as accumulate financial resources to invest them in the country's economy.

A comprehensive solution to diverse tasks requires improving the systematic approach to managing the financial results of insurance companies, developing the conceptual foundations of their financial management, taking into account modern realities. In the works of foreign authors, the issues of theory and practice of financial results management in a developed market economy are covered mainly by the example of firms. At the same time, the studies of economists Van Horne J.K., Brigham E.F., Colass B., Brailey R., Myers S., Richard J., Siegel J.G., Stone D., Taylor A.Kh. deserve attention. , Hirt J. A., Hitching K., Holt G. N., Shima J. K., Shilinglow G. and many others.

Scientifically based system of priorities, financial and economic mechanism, protectionism, economic incentives for the location of production will contribute to the proportional and efficient functioning of the regional system. Therefore, an important condition for ensuring the self-organization of territorial development in Ukraine is the creation of its own economic basis of territorial entities due to two circumstances [1], which is a task among scientists.

First, the filling of the rights and functions of local governments with real economic and political power is possible only in the presence of their own local economy, which they own, use and dispose of (natural, financial resources, human capital).

Secondly, the continuation of the process of socialization of production at the territorial level, the organizational organization of the whole process on the basis of technological integrity in order to strengthen economic ties between the territories.

The main feature of the activity of an insurance company is that, unlike the production sector, the insurer first accumulates funds received from the insured, creating the necessary insurance fund, and only after that it bears the costs associated with compensation for losses under the concluded insurance contracts.

The effectiveness of the influence of insurance companies as a financial stabilizer on the socio-economic development of regions largely depends on the perfection of methods for managing financial performance and their compliance with modern needs. To provide effective insurance coverage for their clients, insurance companies must have sufficient financial resources and ensure their efficient allocation. At the same time, the establishment of optimal relationships between individual sources of formation and use of financial resources of insurers is an important prerequisite for ensuring the continuity of the insurance process, the constant solvency of insurance companies and stable financial results of their activities. At the same time, in parallel with the provision of high-quality insurance coverage, it is necessary to increase the investment activity of insurers and provide it with an innovative direction in the context of fulfilling the priority tasks of the

innovation and investment policy of sustainable development of the regions of Ukraine [2].

The dual nature of the financial activity of the insurer, is both in the conduct of the insurance itself and in the performance of the role of an active investor, determines the specifics of the formation of its internal financial resources at the expense of three main types of income [3]:

- income from insurance activities, that is, all income in favor of the insurer related to insurance and reinsurance;

- income from investment and placement of temporarily free funds (both own and funds of insurance reserves):

- other income, that is, those that do not belong to either insurance or investment income, but sometimes appear with the insurer in the course of its normal business activities.

- active development of mortgage and investment lending, which requires joint actions of banks and insurance companies to minimize financial risks;

- a high proportion of lending operations in banks' assets, which also increases the risks of banking activities and requires more active use of mechanisms for transferring part of the risks to insurers;

- increasing requirements for the performance indicators of commercial banks (from the National Bank of Ukraine) and insurance companies (from the Ministry of Finance of Ukraine), which makes it mutually beneficial for these financial institutions to invest in each other's shares and consolidate their long-term strategic ties [4].

An increase in the share of insurance premiums in the country's GDP, an increase in the capacity of the domestic insurance market, concentration and centralization of a sufficient volume of long-term financial resources in the insurance sector and their investment in priority areas that ensure the innovative development of individual regions and the national economy as a whole are evidence of the effectiveness of management decisions. In the context of the above, in order to more fully use the existing investment potential of insurance companies, it is necessary to

stimulate by economic methods the direction of their temporarily free capital for the implementation of national and regional investment programs, as well as to improve the legislative regulation of the placement of insurance reserves in construction, mortgages, the development of the agro-industrial complex, industrial restructuring energy supply, energy saving, etc., in the long term will significantly increase the strategic role and capabilities of insurers in addressing important issues of regional economic policy. At the same time, the optimal combination of strategically thought-out state regulation of the insurance market and self-regulatory market mechanisms for enhancing the investment activities of insurance companies is key in the context of increasing global challenges and economic instability, since it is associated with solving problems of overcoming the economic crisis, stimulating economic growth and implementing an innovative model of economic transformations.

The basis of economic relations between the region and government agencies, with other regions should be self-sufficiency - the excess of the region's revenues over expenditures. This creates conditions for the construction of optimal distribution relations, which are extremely necessary in terms of economic independence, both enterprises and the local community and the region as a whole.

The dominant model of the economic mechanism should be the concept of economic equality of all subjects and parties to property. It is this system of economic relations between the center and the region that equalizes the initial conditions, which sufficiently stimulates both subjects of property relations.

Список використаних джерел:

1. Melnychuk Yu. M., Vinnytska O. A., Chvertko L. A. Management of financial results of insurance companies as an activator of the innovation-investment process. *Economies' Horizons*. 2019, № 3(10). p. 4–10.

4. Melnychuk, Y., Tkachuk, I., Tkachuk, Yu., Solodzhuk T., Kyryluk I. Economic Mechanism for Managing the Strategic Development of Territorial Communities. *Tem Journal*. 2020, Vol.9, No.4, p. 1606-1613.

Мисака Ганна

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку
та аудиту

Дерун Іван

к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту
*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ОЦІНКИ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ КОМПАНІЇ

Ділова репутация є комплексним феноменом, який утворюється в результаті сприйняття компанії різними стейкхолдерами, які формують своє ставлення до неї шляхом аналізу інформації з різноманітних джерел. Оцінка ділової репутации компанії, яка одночасно виступає складовою інтелектуального капіталу компанії та найважливішим індикатором його економічної ефективності, залишається важливою теоретичною та прикладною проблемою завдяки впливу, який вона чинить на ринкову капіталізацію компанії.

На різних етапах життєвого циклу компанії нематеріальна природа репутации має здатність втілюватися в конкретні фінансові показники гудвілу:

- в результаті об'єднання бізнесу: як платіж, здійснений покупцем в очікуванні майбутніх економічних вигод від активів, які не можна визначити індивідуально чи визнати окремо [1];

- внутрішньогенерованого: для компаній, акції яких котируються на фондовому ринку, – як перевищення ринкової капіталізації над ринковою вартістю чистих активів; для непублічних компаній – як результат дисконтування очікуваних надприбутків [2].

Якщо перший вид гудвілу може бути достовірно оцінений в результаті угоди купівлі-продажу бізнесу, відповідає вимогам визнання активу і відображається новим власником згідно стандартів обліку та звітності, то загальноприйнятої методики оцінки внутрішньогенерованого гудвілу успішно функціонуючої компанії, який не є об'єктом бухгалтерського обліку, просто не існує. Здатність компанії генерувати надприбутки є наслідком комплексної

взаємодії значної кількості факторів, частину яких неможливо виміряти вартісно. Наприклад, персональний гудвіл, який є, власне, гудвілом керівника фірми, невіддільним від його особистості.

З метою забезпечення комплексного підходу до формування адекватної оцінки будь-якого бізнесу у складі ділової репутації компанії виділяють сім складових [3], серед яких слід виокремити такі, що характеризують:

- 1) атмосферу в колективі компанії (кадрова складова);
- 2) ступінь адаптивності компанії потребам та сподіванням споживачів (іміджева складова);
- 3) комерційну успішність компанії та перспективи її бізнес-моделі (фінансова складова).

Внутрішньогенерований гудвіл, як вартісне вираження ділової репутації компанії, є результатом комплексної взаємодії усіх її складових. Водночас, на відміну від кадрової та іміджевої складових фінансову компоненту ділової репутації завдяки вартісній оцінці та стандартизованій методиці формування показників звітності можна порівнювати як в розрізі сукупності компаній, так і за різними звітними періодами.

Оцінювання ділової репутації компанії на підставі фінансових показників проводиться за методом співставної оцінки і потребує використання у якості інформаційного забезпечення публічної фінансової звітності компанії. Публічна фінансова звітність наразі є єдиним джерелом порівнюваної та відносно достовірної інформації про фінансові аспекти функціонування компаній, що, на нашу думку, дозволяє використовувати її показники для визначення особливостей впливу на ділову репутацію компанії диференційованих груп суб'єктів зовнішнього середовища. Г. Даулінг досліджував взаємний вплив репутації та фінансових коефіцієнтів та дійшов висновку, що хороша репутація за допомогою таких рушійних факторів як інвестування з метою отримання прибутку, що перевищує вартість капіталу, росту бізнесу та управління ризиком може покращити основні фінансові показники та істотно наростити внутрішню вартість компанії [4].

Оскільки ставлення стейкхолдерів базується на аналізі доступної їм інформації про компанію, то важливого значення набувають питання забезпечення довіри користувачів до використовуваних даних, оперативного та максимально можливого рівня їх розкриття. Джерела інформації та методи її дослідження варіюють залежно від того, чим саме викликано інтерес контрагентів до діяльності компанії, та їх професійної підготовки. Споживачі та інвестори, які формують найчисленніші та найвпливовіші групи стейкхолдерів, кожна з яких формує власне уявлення про компанію та зацікавлена в результатах її діяльності, прямо (інвестори) або опосередковано (споживачі) беруть до уваги інформацію, яка наводиться у публічній фінансовій звітності. Так, аналіз показників фінансової звітності є стандартним етапом процесу прийняття інвестиційного рішення, у той час як споживачі отримують свою порцію відомостей про фінансовий стан та результати діяльності компанії у вигляді рейтингу брендів, під час формування якого найвпливовіші рейтингові агенції використовують фінансову інформацію компаній-власників брендів.

Результати дослідження сучасних трендів індикації показника ділової репутації компанії [5; 6] дозволяють зробити висновки, що дотримання високих стандартів ділової етики та послідовна демонстрація корпорацією соціально відповідальної позиції в умовах сьогодення виступають одними з найбільш значущих каталізаторів нарощення ділової репутації, а вдале управління ними сприяє підвищенню ділової активності компанії. Публічна ж фінансова звітність через обмежені можливості традиційної методології бухгалтерського обліку не містить адекватних відомостей про внутрішньогенерований гудвіл, як вартісне вираження ділової репутації компанії.

Для підвищення рівня поінформованості, в першу чергу, суб'єктів зовнішнього середовища про інтелектуальний капітал компанії та вплив його складових на параметри її фінансового стану та результати діяльності необхідно доповнювати примітки до фінансової звітності відомостями, на підставі яких зацікавлений користувач зміг би визначити ринкову оцінку невідчутних переваг компанії та її реальну вартість. В подальшому існує

нагальна потреба в перегляді та осучасненні чинних підходів до обліку окремих складових ділової репутації, зокрема до визнання та оцінки згідно економічній сутності механізму їх реалізації, а також в розробці нових методів, які б дозволили максимально охопити та коректно відобразити у фінансовій звітності компоненти інтелектуального капіталу компанії. Це підвищить статус фінансової звітності як надійного джерела різнопланової інформації, сприятиме зміцненню іміджу та ділової репутації компанії, зростанню її ринкової капіталізації та покращенню інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. IFRS 3 Business combination. URL: <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs3>.
2. Гудвил: синергетическая сущность, оценка, учет, анализ: [монография]. Под науч. ред. А.Е. Иванова. М.: РИОР: ИНФРА-М, 2017. 227 с.
3. Fombrun C. J., Ponzi L. J., Newburry W. Stakeholder tracking and analysis: the RepTrak® system for measuring corporate reputation. *Corporate Reputation Review*. 2015. Vol. 18. P. 3-24.
4. Dowling G. How good corporate reputations create corporate value. *Corporate Reputation Review*. 2006. Vol. 9. Nr. 2. P. 134-143.
5. Agarwal J., Osiyevskyy O., Feldman P. M. Corporate reputation measurement: Alternative factor structures, nomological validity, and organizational outcomes. *Journal of Business Ethics*. 2015. Vol. 130. Nr. 2. P. 485-506.
6. Arikan E., Kantur D., Maden C., Telci E. E. Investigating the mediating role of corporate reputation on the relationship between corporate social responsibility and multiple stakeholder outcomes. *Quality & Quantity*. 2016. Vol. 50. Nr. 1. P. 129-149.

Мискін Юрій

доцент, д.е.н.,

професор кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан стратегічного управління діяльністю підприємств характеризується застосуванням в практичній обліково-аналітичній діяльності суб'єктів господарювання різних моделей менеджменту: абсорбшн-костинг, директ-костинг, управління за відхиленням, вартісно-орієнтоване управління, збалансована система показників тощо.

Цілком логічно, що вони мають різні ключові показники ефективності (рис. 1).

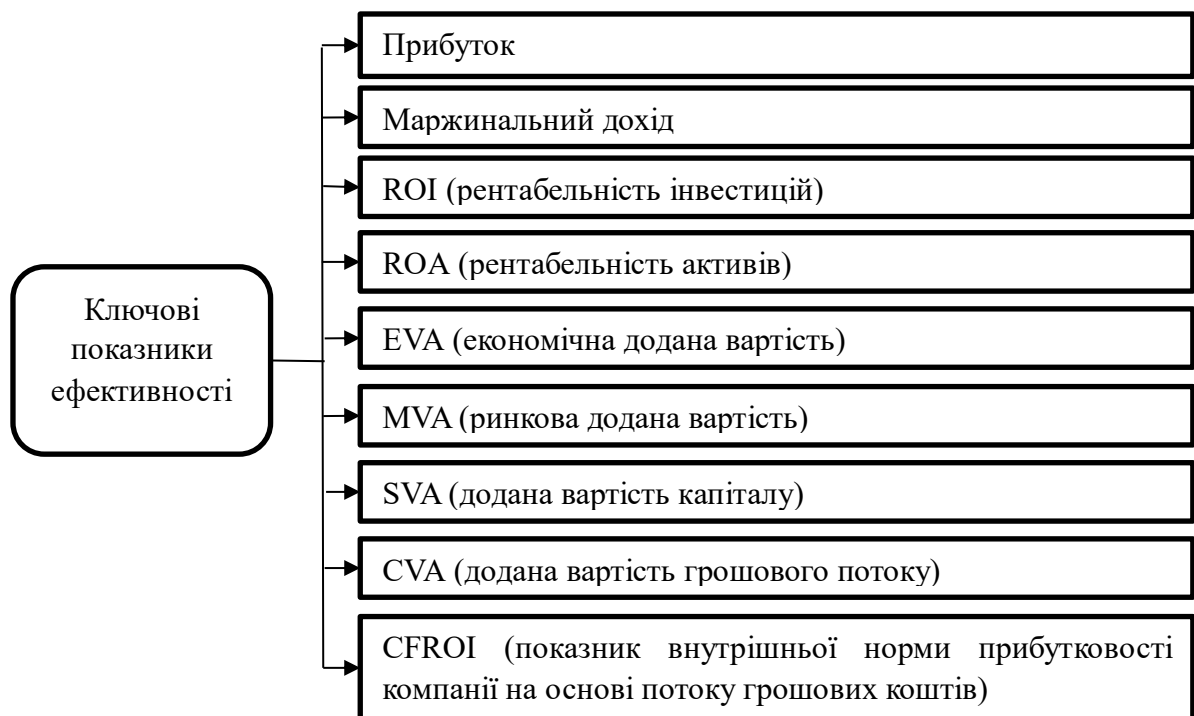

Рис. 1. Ключові показники ефективності управління діяльністю підприємства

Відтак аналітично-інформаційне забезпечення стратегічного управління діяльністю підприємств повинно базуватися на чітко формалізованих: джерелах вхідної інформації, методах та прийомах обробки інформації, суб'єктах та

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

часових горизонтах аналітичної роботи, очікуваних критеріях (показниках) вихідної інформації і формі їх відображення.

При цьому варто пам'ятати, що існує ймовірність одночасного використання різних (а можливо і всіх) моделей управління у межах застосування збалансованої системи показників.

За такої ситуації виникає актуальне питання розробки універсального підходу до оцінки ефективності стратегічного управління та його практичного впровадження в сучасних умовах діджиталізації.

Інтеграція збалансованої системи показників та достатньо загальної теорії управління (у межах якої використовується метод динамічного програмування) дозволили розробити критерій якості стратегічного управління діяльністю підприємства. Його можна описати наступною системою рівнянь:

$$\left\{ \begin{array}{l} E = \sum_{n=1}^m E_n \\ E_n = \frac{\sum_{x=1}^q E_{xn}}{q} \\ E_{xn} = (Verx_{n-1} - Verx_n) * 100 / Verx_{n=0} \\ Verx_n = Vcx - Vsx_n \end{array} \right.$$

Де, E – загальний показник якості стратегічного управління діяльністю підприємства;

m – кількість звітних періодів;

n – номер звітного періоду;

E_n – показник якості стратегічного управління діяльністю підприємства у звітному періоді n ;

E_{xn} – показник якості управління значенням показника x у звітному періоді n ;

x – показник із системи показників обраних для характеристики стратегічних цілей та включених до вектору цілей і вектору (поточного) стану стратегічного управління діяльністю підприємства;

q – кількість показників у векторі цілей стратегічного управління діяльністю підприємства;

V_{er} – вектор похибки;

V_c – вектор цілей;

V_s – вектор (поточного) стану [1; 2].

Використання запропонованого показника якості стратегічного управління діяльністю підприємства, забезпечує можливість використання універсального підходу до автоматизації аналітично-інформаційне забезпечення стратегічного управління діяльністю підприємств.

Список використаних джерел:

1. Стратегічний розвиток підприємств аграрної сфери економіки України: аналітико-прогнозна оцінка: колективна монографія / За заг. ред. В. К. Савчука. К. : ЦП «Компринт», 2017. 366 с.
2. Мискін Ю. І. Соціалізація бюджетної політики України : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. 508 с.

Митрофанова Юлія,

здобувач вищої освіти,

Науковий керівник:

Полторак Анастасія,

доктор економічних наук, доцент, доцент

кафедри фінансів, банківської справи та

страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Економіка будь-якої країни функціонує як певна система, безпека якої досягається внаслідок стійкості до негативного впливу з боку внутрішніх та зовнішніх загроз, здатності ефективно розвиватися за допомогою власних ресурсів, збалансованого зростання національної економіки. Однією зі складових системи економічної безпеки є фінансова безпека держави.

Питання національної фінансової безпеки висвітлені в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Глущенко [1], О. Барановський, А. Полторак [4,5], О. Василик, Н. Кравчук, В. Шлемко та інших.

Однак, попри значну кількість наукових праць з даної тематики, відкритими залишаються окремі діагностики та регулювання стану фінансової безпеки країни.

В умовах мінливого економічного середовище наша країна повинна постійно нівелювати численні внутрішні та зовнішні загрози та виклики, котрі здійснюють дестабілізуючий вплив на фінансову систему держави.

Серед основних загроз для фінансової безпеки держави є наступні:

- кібертероризм у фінансовій сфері;
- політична нестабільність;
- систематична корупційність у владних структурах;
- значний негативний вплив COVID-19.

Фінансова безпека держави потерпає від корупційних схем, нестабільного курсу валют. Серед напрямів, розроблених для послаблення негативного впливу корупції, необхідно виділити розроблені Міністерством цифрової трансформації платформи «Дія» та «Дія. Бізнес», які мають досить широкий

перелік функцій, використання яких мінімізує контакти громадян з чиновниками та, як результат, зменшує корупційну складову.

Отже, на нашу думку, можливості інформаційних технологій мають використовуватися ширше для зміцнення фінансової безпеки держави в цілому.

Список використаних джерел:

1. Глущенко В. В., Дорошенко Г. О., Дорошенко Н. О. Економічна безпека фінансових установ : монографія. Х. : Щедра садиба плюс, 2014. 232 с.

2. Фінансова безпека держави. URL: https://pidruchniki.com/15931106/finansi/finansova_bezpeka_derzhavi (дата звернення: 01.03.2021).

3. Про національну програму інформатизації : закон України №554-IX від 13 квітня 2020 року (дата звернення 13.03.2021).

4. Полторак А. С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації: теорія, методологія та практика : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2019. 463 с. URL: <https://cutt.ly/VgrWXXx> (дата звернення: 01.03.2021).

5. Полторак А. С. Теоретична концептуалізація фінансової безпеки держави. *Фінансовий простір*. 2020. № 4. С. 27-37. DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.4\(40\).2020.221669](https://doi.org/10.18371/fp.4(40).2020.221669).

Морозова Юлія Едуардовна

старший преподаватель кафедры инноватики и
предпринимательской деятельности, магистр
управления бизнесом

Белорусский государственный университет

ЦЕНОВАЯ ПОЛИТИКА ИННОВАЦИОННОГО ПРОДУКТА И ОСОБЕННОСТИ ЕГО ПЕРЕВОДА НА КОММЕРЧЕСКУЮ ОСНОВУ

Существуют специфические особенности торговли новшествами, которые затрагивают необходимость того, чтобы товарные отношения между инновационной организацией - производителем новшеств и предпринимателем – их потребителем были поставлены на договорную основу, включающую важнейшие условия реализации товаров, а также положения, касающиеся недоговорных обязательств. Именно особенности торговли новшествами выделяют ее в самостоятельную сферу, в относительно обособленный рынок.

Важнейшая особенность этого рынка – ценообразование и, правильно избранная тактика ценообразования на товары, большей частью определяет коммерческий успех любого предприятия. На потребительском рынке компании часто сосредотачиваются на цене, которая несколько выше или ниже цены их основного конкурента [1]. Инновационное ценообразование формируется с использованием обоснованных подходов к практической реализации миссии компании с учетом влияния геоэкономических и геополитических факторов деловой среды, уровня потенциального спроса и поведенческой реакции покупателей на новинку.

Для определения ценовых границ на инновационный товар целесообразно придерживаться последовательности шагов: 1) установление уровня инновационности товара; 2) оценка и количественное выражение преимущества товара; 3) расчет размера рынка; 4) выявление ценового минимума; 5) определение цены выпуска товара на рынок; 6) произвести прогноз реакции конкурентов; 7) выход на рынок.

Некоторые элементы могут иметь большую важность, а с некоторыми можно работать одновременно или в различном порядке. Приведенные этапы

ценообразования инновационных продуктов выступают инструментами исследования подходящей цены и быстрой идентификации.

Таким образом, системность определения границ рынка, нацеленность на нужную цену выпуска на основе представляемых преимуществ, оценка реакции конкурентов и оптимальный план действий являются важнейшими элементами в принятии решений ценовой стратегии нового продукта и его последующей коммерциализации.

Рассматривая процесс ценообразования на наукоемкую продукцию, необходимо учитывать стадию инновационного цикла, на котором находится продукт. Выделяют следующие стадии: научно-исследовательская работа (НИР), научно-исследовательские и опытно-конструкторские разработки (НИОКР), прототипирование, малая серия, серийное производство [2]. Данная модель инновационного цикла естественно, не отражает всей полноты и сложности процесса, но, для целей исследования методов ценообразования на инновационный продукт вполне применима.

Для выполнения условия коммерциализуемости разработки на каждом этапе цикла необходимо постоянно оценивать целесообразность финансовых вложений.

Процесс создания и освоения новой техники начинается с фундаментальных исследований. Прикладные научно-исследовательские работы включают изучение технической возможности, социально-экономической эффективности и путей практического использования результатов фундаментальных исследований в конкретной области. Выполнение этих работ связано с риском потерь при вложении средств в проведение прикладных НИР.

На этапе НИОКР, когда конечный продукт еще не разработан, можно говорить об инновационной технологии, выступающей в роли объекта лицензионной сделки, и ее стоимость возможно установить на основе доходного метода. Здесь оценивается прибыльность технологии для приобретателя лицензии с помощью дисконтированного дохода.

На этапе прототипирования создаются опытные образцы. После выхода на стадию прототипирования появляется возможность оценить будущий продукт. Для данных целей используется затратный метод, позволяющий установить нижний предел цены. Однако, представляется сложность определения адекватной нормы рентабельности, поскольку этот метод лишь позволяет рассчитать цену на основе произведенных и предполагаемых затрат. Поэтому на этапе прототипирования будет актуальным доходный метод.

При выходе на этап малой серии осуществляется внедрение результатов разработки в производство. Начинается процесс коммерциализации конечного инновационного продукта от запуска в производство и выхода на рынок и далее по основным фазам жизненного цикла товара. На этом этапе инновационного процесса реакция рынка на нововведение ещё неизвестна и риски отторжения предлагаемого товара весьма вероятны. Здесь возможна попытка установления цены на основе ценовых стратегий «снятие сливок» или «прорыв на рынок». Также применяется параметрический метод (при наличии конкурентов). Продукт проходит технологическую подготовку, проверку в производстве, вследствие чего происходит корректировка нижнего предела цены, установленного затратным принципом.

Конечным этапом является серийное производство, где становится известной реакция рынка на новшество. После вывода товара на рынок необходимо применять комбинацию методов и стратегий ценообразования для сохранения конкурентного преимущества.

Коммерциализация результатов инновационной деятельности обеспечивает и на уровне организаций, и на уровне экономик стран высокую конкурентоспособность. Основными направлениями стимулирования коммерциализации инноваций являются:

обеспечение приоритетности государственной поддержки науки и разработки наукоемких технологий и формирование отраслевых инновационных фондов;

формирование нормативной базы функционирования системы венчурного финансирования инновационных проектов;

оказание финансовой поддержки патентной и изобретательской деятельности, содействия в защите интеллектуальной собственности и поддержании прав на нее в Республики Беларусь и за рубежом;

совершенствование системы стимулирования процессов создания и использования инновационной продукции;

ускорение развития инфраструктуры обеспечивающей коммерциализацию результатов инновационной деятельности;

развитие информационной инфраструктуры, оказания содействия научно-исследовательским организациям в доступе к информационным сетям и базам данных [3].

Таким образом, системность определения границ рынка, нацеленность на нужную цену выпуска на основе представляемых преимуществ, оценка реакции конкурентов и оптимальный план действий являются важнейшими элементами в принятии решений ценовой стратегии нового продукта и его последующей коммерциализации.

Список использованных источников:

1. Орлова Е.В., Ульмасова И.С. Методы ценообразования и их использование на высококонкурентном рынке. Молодой ученый. 2014. № 3. С. 495–497.

2. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://belstat.gov.by/>. – Дата доступа: 29.03.2021.

3. Безрукова Т.Л., Степанова Ю.Н. Венчурное финансирование стартапов. Успехи современного естествознания. 2015. № 1–2. С. 254–256.

Муравський Олександр

здобувач ступеня PhD – аспірант кафедри
бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ОПТИМІЗАЦІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В УПРАВЛІННІ

ТРАНСФЕРТНИМИ ЦІНАМИ

Здійснювані операції в межах системи трансфертного ціноутворення відображаються в управлінському обліку компанії згідно з порядком, закріпленому в організаційно-розпорядчій документації центрального керівництва підприємства, і періодично зводяться в управлінській звітності.

Загальну регламентацію бухгалтерського та управлінського обліку в підприємницьких структурах визначають міжнародні та складені на їх основі національні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Розкриття інформації з трансфертного ціноутворення передбачає Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 «Операційні сегменти» [1]. Метою даного стандарту є встановлення основних принципів подання інформації за сегментами компанії, тобто інформації про різні типи продукції і послуг, а також про різні географічні регіони, в яких вона діє. Подібна інформація необхідна користувачам для того, щоб краще зрозуміти результати діяльності компанії минулих періодів; краще оцінити ризики і доходи компанії; приймати більш обґрунтовані рішення щодо управління компанією.

Зазначений стандарт застосовується до всіх компаній, пайові або боргові цінні папери яких обертаються на відкритому ринку цінних паперів, а також до тих компаній, які знаходяться в процесі емісії подібних інструментів. Материнська компанія представляє інформацію за сегментами тільки на основі зведеної фінансової звітності. Інформація по сегментам представляється як за географічними, так і за галузевими сегментами. Вітчизняним аналогом цього стандарту в Україні виступає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами» [2].

До певного часу діяв стандарт МСБО 15 «Інформація, що відображає вплив зміни цін» [1], який спеціально визначав особливості відображення

інформації за трансфертними цінами. В даному стандарті передбачалося відображення інформації, що відбиває вплив зміни цін на оцінку фінансового стану підприємства і результатів його діяльності. Виконання вимог даного стандарту носило рекомендаційний, але не обов'язковий характер, і, можливо, в тому числі з цієї причини, він був скасований.

При веденні фінансового обліку в Україні в якості основи необхідно використовувати План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [3]. У свою чергу, вважаємо також за доцільне формувати в його межах інформацію управлінського обліку, використовуючи для цих цілей розгорнуте угруповання за субрахунками і вільні коди рахунків.

На рахунках управлінського обліку, використаних для відображення операцій в системі трансфертного ціноутворення, повинна відображатися інформація, необхідна для побудови моделі трансфертного ціноутворення, а також контролю відповідності запланованих даних фактично отриманим значенням. У багатьох випадках це також дозволяє поєднати в плані рахунків інформацію управлінського і фінансового обліку.

Інформаційно-управлінським забезпеченням процесу визначення трансфертних цін на основі оптимізаційної моделі максимізації доходів виступають ключові показники ефективності в структурі збалансованої системи показників. Слід зазначити, що набори збалансованих показників індивідуальні для кожної зі структурних одиниць компанії і відображають специфіку діяльності структурної одиниці. Часткові набори збалансованих показників повинні бути створені для оцінки діяльності центрального управління і компанії в цілому.

З урахуванням сформованих вимог до моделі, трансфертні ціни внутрішніх процесів можна позначити через p_1, p_2, p_n , а кількісні обсяги реалізації проміжних продуктів всередині компанії, необхідні для виробництва продукту через q_1, q_2, q_n . Ціни реалізації цих продуктів на зовнішньому ринку позначимо через ep_1, ep_2, ep_n , а через eq_1, eq_2, eq_n позначимо відповідно обсяги

реалізації цих продуктів на зовнішньому ринку. Також позначимо через $q_{ji} = (1; n), i = (1; n)$ потребу у внутрішніх ресурсах j -го продукту для виробництва i -го продукту в кількості $(q_i + eq_i)$. Врахуємо ev_1, ev_2, ev_n як позначення змінних витрат на одиницю продукту, що не включають продукцію, роботи, послуги, акцептовані від інших структурних одиниць і ef_1, ef_2, ef_n як величини постійних витрат за відповідними видами ресурсів [4, с. 94]. Отже, оптимізаційна модель матиме вигляд:

$$PR = p_1q_1 + p_2q_2 + \dots + p_nq_n \rightarrow \max$$

$$\begin{cases} R_1 + ev_1 \cdot (q_1 + eq_1) + ef_1 + \sum p_jq_{j1} = ep_1 \cdot eq_1 + p_1q_1 \\ R_2 + ev_2 \cdot (q_2 + eq_2) + ef_2 + \sum p_jq_{j2} = ep_2 \cdot eq_2 + p_2q_2 \\ \dots \\ R_n + ev_n \cdot (q_n + eq_n) + ef_n + \sum p_jq_{jn} = ep_n \cdot eq_n + p_nq_n \end{cases} \quad (1)$$

Таким чином, структурні одиниці, отримавши розраховані обов'язкові обсяги поставок ресурсів і трансфертні ціни від материнської компанії визначають програму виробництва і реалізації. Слід зазначити, що використання наведеної моделі можливо тільки при адекватній організації обліку та інформаційного забезпечення управління в облікових службах структурних одиниць, а також своєчасної підготовки управлінської звітності, що відповідає всім вимогам менеджменту компанії.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-05>
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>
4. Титенко Л.В., Богдан С.В. Трансфертне ціноутворення як інструмент управлінського обліку. *Галицький економічний вісник*, 2020. № 3 (64). С. 87-95

Новицька Надія Володимирівна, к.е.н.

**Хлебнікова Інна Ібрагимівна, к.е.н., Університет
державної фіскальної служби України**

МОДЕЛЮВАННЯ ФІСКАЛЬНОГО ЕФЕКТУ ВІД ЗМІНИ ПОДАТКУ З ОЦІНЕНОЇ ЕМІСІЇ ДВООКИСУ ВУГЛЕЦЮ У ФОРМУ ПОДАТКУ НА СПОЖИВАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Податок на викиди двоокису вуглецю в Україні потребує вдосконалення податкового адміністрування задля забезпечення його фіскальної ефективності та зменшення транзакційних витрат на виконання податкового обов'язку. Незважаючи на те, що в Податковому кодексі України розрахунок такого податку базується на фактичних показниках викидів CO₂, на практиці він здійснюється на основі кількості спожитих ресурсів та характеристики виробничого процесу. Відповідно, складнощі в адмініструванні цього податку полягають в трудоємності податкових перевірок та необхідності залучення фахівців природоохоронних органів. При цьому, надходження екологічного податку 2019 р. у розрахунку на одного платника податків надзвичайно низькі та становлять близько 54,9 тис. грн. У зв'язку з цим, доцільним є функціонування податку на викиди CO₂ у вигляді непрямого податку на споживання енергоресурсів.

В країнах ЄС для переведення податку з оціненої емісії в форму податку на споживання енергоресурсів використовують коефіцієнти вмісту вуглецю у паливі, який при згорянні перетворюється у двоокис вуглецю, його теплотворну здатність та коефіцієнт окислення. Такі коефіцієнти також є основою для складання кадастру викидів парникових газів кожної з країн. Типові коефіцієнти розроблені Міжурядовою групою експертів з питань зміни клімату [1], проте кожна країна їх коригує зважаючи на національні особливості характеристик палива. Цим займаються інституції, що складають кадастри парникових газів. Наприклад, в Ірландії це – Агентство з охорони навколишнього середовища.

Такий досвід доцільно використати в Україні. Відповідні показники в

Україні визначаються Національним центром обліку викидів парникових газів, а їх значення стають основою для складання Національного кадастру антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів за певний рік [2].

Якщо такий підхід буде прийнято за основу концепції реформування екологічного податку на викиди двоокису вуглецю, потрібно враховувати необхідність щорічного затвердження таких показників Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України (так роблять у Ірландії).

На основі викладеного вище підходу, розроблено формулу для переведення ставки податку з заснованого на емісії викидів двоокису вуглецю на такий, що базується на фізичних одиницях вимірювання маси / об'єму палива:

$$Rate_{FB_n} = Rate_{EB} \cdot CC_n \cdot NCV_n \cdot COF_n \cdot D_n \cdot 44/12 \cdot 10^{-3}, \quad (1)$$

де $Rate_{FB_n}$ – ставка податку на викиди двоокису вуглецю на одиницю маси / об'єму n -го виду енергоресурсу, грн / т(м³);

$Rate_{EB}$ – ставка податку на викиди двоокису вуглецю на основі оціненої емісії, грн / т CO₂;

CC_n – вміст вуглецю n -му виді енергоресурсів (тС / ТДж) (тонна С / ТДж ідентична кг С / ГДж);

NCV_n – чиста теплотворна здатність n -го виду енергоресурсу (ГДж / т);

COF_n – коефіцієнт окислення вуглецю n -го виду енергоресурсів (зазвичай значення дорівнює 1, що відображає повне окислення. Більш низькі значення використовуються лише для обліку вуглецю, який необмежено утримується у золі або сажі);

D_n – густина n -го виду енергоресурсів, у разі необхідності переведення одиниць вимірювання бази оподаткування з одиниць маси в одиниці об'єму, т/тис. м³;

44/12 – відношення молекулярної маси CO₂ до С.

Розрахунки ставок податку на викиди двоокису вуглецю на споживання

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
 «Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
 енергоресурсів, проведені на основі формули (1) емісійних коефіцієнтів та
 чинної ставки податку представлені на рис. 1.

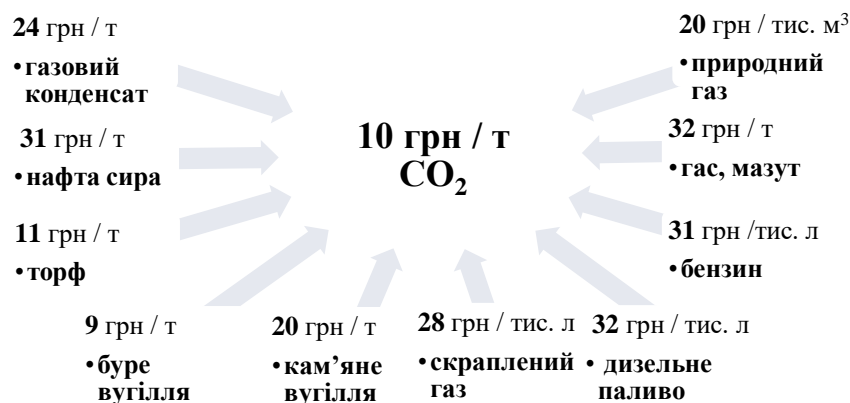

Рис. 1. Пропоновані ставки непрямого податку на викиди CO₂

Джерело: розроблено авторами

Варто зазначити, що такі ставки диференційовані відповідно до видів палива, які споживаються національною економікою за вмістом в ньому вуглецю. Також, при імplementації змін необхідно передбачити звільнення від сплати податку на використання біомаси, що відповідає європейській практиці. Оскільки, викиди двоокису вуглецю від спалювання деревини компенсуються поглиненням CO₂ під час росту живого дерева.

Вплив трансформацій в системі екологічного оподаткування на ціну палива для транспортного сектору буде незначний. Так, ціна на бензин, дизельне паливо та скраплений газ подорожчає на 3 копійки за літр порівняно з ціною станом на січень 2021 р., тобто на 0,1–0,2 %.

При моделюванні надходжень податку на викиди двоокису вуглецю, заснованого на фізичних одиницях виміру палива було побудовано ряд економетричних моделей, які дозволили з'ясувати про нееластичність попиту за ціною палива для транспортного сектору (бензин -0,47; дизель -0,25; скраплений газ -28) та врахувати в потенційних надходженнях вплив певного зниження попиту (табл. 1). Зважаючи на те, що ринок нафтопродуктів є ологополістичним таке навантаження понесуть споживачі палива.

У випадку, якщо ціна палива залишиться на рівні 10 грн / т CO₂ за рахунок залучення до оподаткування палива для транспортного сектору

потенційні надходження можуть скласти 2,04 млрд грн, при цьому додаткові надходження становитимуть 1,09 млрд грн, що становить 0,06 % ВВП.

Таблиця 1

Економетричні моделі цінової еластичності попиту на паливо

(за даними ДССУ 2016–2019 рр.)

Вид палива	Вид моделі			
Бензин	$\widehat{Cons}_{gasoline_t} = 69\,590\,000 - 1\,411\,000 \cdot Price_{gasoline_t} + 0.6202 \cdot LnCons_{gasoline_{t-1}}$			
	t	4.105	-3.299	6.478
$R^2 = 0.6874$, Коефіцієнт еластичності = -0.47				
Дизпаливо	$\widehat{Cons}_{diesel_t} = 59\,810\,000 - 1\,036\,000 \cdot Price_{diesel_t} + 0.6992 \cdot LnCons_{diesel_{t-1}}$			
	t	3.265	-2.130	7.352
$R^2 = 0,6149$, Коефіцієнт еластичності = -0.25				
скраплений газ	$Ln(\widehat{Cons}_{LPG_t}) = 3.27 - 0,28 \cdot Ln(Price_{LPG_t}) + 0,86 \cdot Ln(Cons_{LPG_{t-1}})$			
	t	3.163	-2.786	16.1
$R^2 = 0.8570$, Коефіцієнт еластичності = -0.28				

позначення: $Cons_{petr_t}$, $Cons_{gasoil_t}$, $Cons_{LPG_t}$ – обсяги споживання бензину, дизельного палива та скрапленого газу в поточному періоді,

$Price_{gasoline_t}$, $Price_{diesel_t}$, $Price_{LPG_t}$ – ціни бензину, дизельного палива в поточному періоді;

$Cons_{petr_{t-1}}$, $Cons_{gasoil_{t-1}}$, $Cons_{LPG_{t-1}}$ – обсяги споживання бензину, дизельного палива та скрапленого газу в попередньому періоді

У разі якщо ціна двоокису вуглецю зросте до 30 грн / т CO₂ (відповідно доурядового проєкту закону України № 4101 [3] щодо поетапного підвищення ставок екологічного податку на викиди двоокису вуглецю до 30 грн / т в 2024 р.) потенційні надходження можуть скласти 5,84 млрд грн, при цьому додаткові надходження становитимуть 4,89 млрд грн, що становить 0,16 % ВВП.

Список використаних джерел:

1. Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories. Volume 2 (Energy). Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC 4 Geneva, Switzerland 2006 IPCC.

2. Проєкт Національного кадастру антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів в Україні за 1990-2018 роки. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/news/34928.html>

3. Проєкт Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень 4101 від 15.09.2020. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/info/ЛІ03191А.html.

Новосьолова Олена

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,

Скаржинець Вікторія

студентка

Херсонський національний технічний університет

ПРОГНОЗУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКІВ УКРАЇНИ

Для банківської системи України актуальною є проблема прогнозування діяльності банківських установ з метою оцінювання їхньої інвестиційної привабливості, надійності та фінансової стійкості. Прогнозування є відправним пунктом ефективного управління як кожним конкретним банком, так і банківською системою в цілому, а також вихідною базою для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях.

В таблиці 1 представлено структуру кредитного портфелю банків України за 2009-2019 роки.

Таблиця 1

Структура кредитного портфеля банків України у 2009-2019 роках*

Показник	Роки, млрд. грн.										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
- кредити юридичним особам	472,6	475,0	508,3	580,9	609,9	698,8	837,9	860,9	890,2	943,6	858,7
- кредити фізичним особам	261,4	248,3	224,5	220,9	205,9	212,6	177,8	165,0	170,9	196,9	165,4

*Примітка. Складено автором за даними джерела [12].

За даними таблиці 1 побудуємо графік прогнозу кредитного портфеля банків України на наступні три періоди, тобто на 2021-2022 роки.

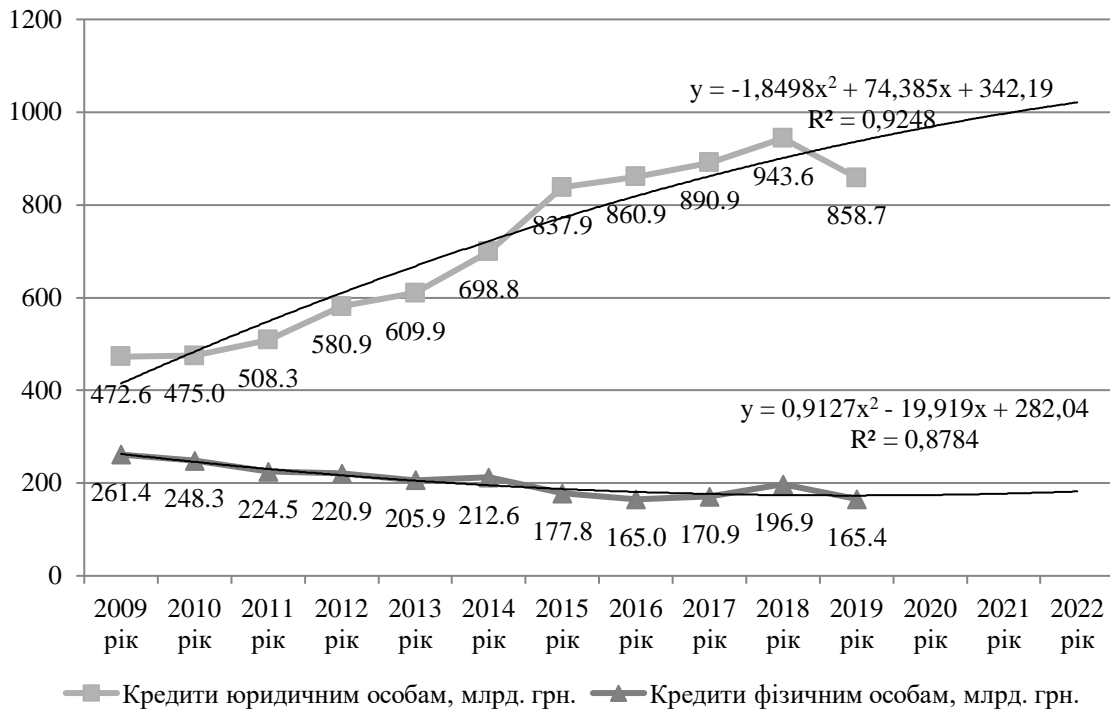

Рис. 1. Динаміка часового ряду кредитного портфеля банків України за 2009-2022 роки, млрд. грн.*

*Примітка. Складено автором за даними джерела [1].

Побудувавши лінії тренду на рис. 1, визначили, що їх тип є поліноміальним 2-го ступеню. Відповідні рівняння тренду та величини достовірності апроксимації узагальнено в таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз часового ряду кредитного портфеля банків України за 2009-2019 роки*

Показник	Рівняння тренду	R ²
Кредити юридичним особам	$y = -1,8498x^2 + 74,385x + 342,19$	0,9248
Кредити фізичним особам	$y = 0,9127x^2 - 19,919x + 282,04$	0,8784

*Примітка. Складено автором за даними джерела [1].

Отже, величина апроксимації (R²) наближається до 1, що свідчить про достовірність рівняння тренду, отож за допомогою останнього можемо розрахувати обсяги кредитів юридичним та фізичним особам на майбутні

періоди.

Так, обсяг наданих кредитів для 2021 року становитимуть:

– для юридичних осіб:

$$-1,8498*13^2 + 74,385*13 + 342,19 = 996,6 \text{ млрд. грн.}$$

– для фізичних осіб:

$$0,9127*13^2 - 19,919*13 + 282,04 = 177,3 \text{ млрд. грн.}$$

– загальний обсяг кредитного портфеля в 2021 році:

$$996,58 + 177,34 = 1173,9 \text{ млрд. грн.}$$

Для 2022 року дані показники становитимуть:

– для юридичних осіб:

$$-1,8498*14^2 + 74,385*14 + 342,19 = 1021,0 \text{ млрд. грн.}$$

– для фізичних осіб:

$$0,9127*14^2 - 19,919*14 + 282,04 = 182,1 \text{ млрд. грн.}$$

– загальний обсяг кредитного портфеля в 2022 році:

$$1021,02 + 182,06 = 1203,1 \text{ млрд. грн.}$$

Отже, для прийняття ефективних управлінських рішень необхідно не тільки констатувати фактичний стан рівня фінансового стану, а й проводити постійний моніторинг рядів динаміки для прогнозування тенденцій системи показників діяльності банку.

Список використаних джерел:

1. Наглядова статистика. Офіційний сайт Національного банку України.

URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 10.04.2021).

Олійник Наталія

доцент, к.т.н., доцент кафедри економіки,
підприємництва та економічної безпеки
*Херсонський національний технічний
університет*

ІНДЕКС ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДНОСТІ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДРАЙВЕРІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Найголовнішою метою розвитку будь-якої країни є створення належних умов для сталого розвитку економіки та підвищення рівня і якості життя населення [1, с. 370]. Забезпечення сталого розвитку країни, збільшення темпів економічного зростання та підвищення рівня й якості життя населення передбачає формування драйверів соціально-економічного розвитку країни.

Для оцінки рівня розвитку та економічного потенціалу країни пропонуємо використовувати індекс економічної складності, який був розроблений Рікардо Хаусманном – директором Лабораторії зростання при Гарвардському центрі міжнародного розвитку, та Сезаром Ідальго – лідером групи макрозв'язків Медіа-лабораторії Массачусетського технологічного інституту. Він покликаний оцінювати складність економіки країни з точки зору рівня її технологічності і диверсифікованості [2, с. 49]. На думку авторів індексу, складність будь-якої національної економіки відображає кількість виробничих знань, які вона містить. Знання можуть накопичуватися, передаватися і зберігатися тільки в тому випадку, якщо вони вбудовані в мережі осіб і організацій, які їх ефективно використовують. Іншими словами, країни не просто виробляють ті продукти і послуги, яких вони потребують, вони виробляють те, що можуть виробляти. Для цього їм потрібні люди і організації, які володіють відповідними знаннями.

В сучасних умовах обмеженості джерел фінансування, низького рівня надходжень податків та зборів до бюджетів всіх рівнів неефективне використання кваліфікованих трудових ресурсів призводить не лише до гальмування темпів росту валового внутрішнього продукту, а й до зниження

платоспроможності населення і, як наслідок, погіршення якості життя [3, с. 70-71].

З цієї точки зору, складні економіки представляють собою системи, здатні об'єднати великі обсяги знань у відповідних мережах людей і організацій з метою створення наукоємних продуктів з високою доданою вартістю. Простіші економіки, навпаки, мають вузьку базу знань і виробляють більш прості продукти, які вимагають менших мереж людей і організацій [4, с. 18]. За цією логікою головними чинниками успішної економіки є розвинений виробничий сектор, мережа технологічних знань між університетами та підприємствами, а також висока якість людського капіталу. З огляду на це одним із найважливіших драйверів соціально-економічного розвитку країни є створення якісної та доступної освіти як процесу передачі накопичених знань, умінь та навичок. Для оцінки ефективності системи освіти в країні зазвичай використовується індекс рівня освіти, який складається за Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй і застосовується в рамках спеціальної серії докладів про розвиток людства при розрахунку індексу людського розвитку.

Принцип розрахунку індексу економічної складності будується на оцінці обсягу виробничих знань в країні через поняття різноманітності та поширеності. В даному випадку під різноманітністю розуміється число товарів, які здатна виробляти певна країна, а під поширеністю – кількість країн, які є виробниками певного товару. Тобто, чим більше різних видів продукції виробляє та чи інша економіка і чим менше конкурентів на ринку того чи іншого виду продукції, тим вище індекс економічної складності країни або продукту. Таким чином, зміст цього індексу полягає в оцінці стійкості національних економік до зміни кон'юнктури на світовому ринку. Іншими словами, він відображає здатність країни швидко перебудовуватися на виробництво конкурентоспроможних товарів з тих товарів, які втратили конкурентоспроможність.

Ідеальний показник економічної складності вимагає великої кількості даних, оскільки необхідно знати обсяги виробництва детально класифікованих товарів і послуг в усіх країнах світу. Але вони не завжди доступні. Для того,

щоб обійти цю проблему, при розрахунку індексу використовуються дані про обсяги міжнародної товарної торгівлі.

Головною перевагою такого підходу є те, що вся необхідна інформація доступна в деталізованому вигляді в Базі статистичних даних по торгівлі товарами Організації Об'єднаних Націй, яка створюється на основі точних митних даних країн.

Однак необхідно відзначити, що даний підхід має низку недоліків:

- по-перше, процес розрахунку індексу повністю ігнорує послуги, які згідно з даними Світового Банку складають 65 % в структурі світової економіки [5];

- по-друге, деякі товари не є предметом зовнішньої торгівлі, і структура експорту країни може відрізнятися від структури виробництва в цілому;

- по-третє, розрахунок значення індексу передбачає використання чотиризначної HS-класифікації товарів, при застосуванні якої товари одної групи можуть сильно відрізнятися за рівнем технологічної складності. Наприклад, всі товари в групі «8703: автомобілі і транспортні засоби для перевезення людей» розглядаються як одні й ті ж самі та мають однакове значення індексу. Однак для виробництва електромобіля необхідно набагато більше знань ніж для виробництва гольф-кару. Те саме стосується і товарів, які відносяться до однієї групи, однак мають різне походження. Наприклад, технологічна складність автомобіля німецького виробництва набагато вище ніж українського аналога;

- по-четверте, даний підхід не враховує те, що країни, які виготовляють певний продукт, можуть мати лише короткий фрагмент ланцюга вартості. Тобто, якщо одна країна має повний цикл виробництва певного товару, включаючи видобування сировини, її обробку, виготовлення комплектуючих та кінцеву збірку, а інша займається лише кінцевою збіркою імпортованих комплектуючих, значення індексу економічної складності для них буде однаковим.

Однак, незважаючи на перелічені недоліки, індекс економічної складності є найбільш комплексним і точним показником, який характеризує рівень технологічності та диверсифікованості тієї чи іншої національної економіки. При цьому індекс можна розглядати не тільки як описовий показник, але і як інструмент прогнозування зростання економіки країни. Відповідно до статистичних моделей, представлених авторами показника, можна зробити висновок, що індекс економічної складності дозволяє прогнозувати зміну валового національного доходу на душу населення точніше ніж традиційні методи управління, такі як індекс людського розвитку або індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму. Таким чином, можна зробити висновок, що індекс економічної складності можна використовувати при формуванні драйверів соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Шарапа І.В., Макаренко С.М., Олійник Н.М. Якість життя населення як індикатор соціально-економічного розвитку регіону. *Таврійський науковий вісник: Науковий журнал*, 2011. Вип. 77. С. 369-372.
2. Олійник Н.М., Манойленко А.М. Індекс економічної складності як інструмент оцінки рівня розвитку та економічного потенціалу країни. *Review of transport economics and management*, 2020. Вип. 4 (20). С. 48-54.
3. Макаренко С.М., Капліна Є.О., Олійник Н.М. Удосконалення системи працевлаштування безробітних як основи підвищення якості життя населення. *Актуальні проблеми економіки: Науковий економічний журнал*, 2017. № 7 (193). С. 70-77.
4. The Atlas of Economic Complexity: Mapping Paths to Prosperity / R. Hausmann, C. Hidalgo, S. Bustos та ін. Cambridge, MA, USA: The MIT Press, 2013. 367 с.
5. Services, value added (% of GDP). *The World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.SRV.TOTL.ZS> (дата звернення 11.04.2021).

Остапенко Яна

доцент, к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

МОДЕЛЮВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Під класичним визначенням моделювання розуміють процес побудови і дослідження моделей, які, відображуючи і відтворюючи реальні об'єкти, здатні їх заміщати[1,2]. В основі моделі лежить властивість аналогії, в якій відображені найважливіші з точки зору дослідника властивості модельованого об'єкта.

Моделювання в бухгалтерському обліку розглядали: І.Ф. Шер [3], який в математично обґрунтував сучасну процедуру обліку та розробив балансову теорію, згідно з якою активи дорівнюють пасивам. Ідеї статичного балансу розроблялися В. Ле Кутре [4], а модель динамічного балансу розглядалась в теорії О. Шмаленбаха [5]. У вітчизняному обліку найістотніше моделюванням займався Е.К. Гільде [6], який розробив апарат моделювання технологічних процесів при застосуванні нормативного методу обліку.

Напрями використання моделювання в бухгалтерському обліку:

1) використання математичних (символьних) ілюстраційних зображень бухгалтерських категорій (наприклад, бухгалтерський Т-рахунок). Таке зображення рахунку відповідає графічній моделі.

2) моделювання процесів господарської діяльності за допомогою алгебраїчних формул або графічних схем, які відображують структуру облікових записів (запис господарських операцій рахунковими формулами). Таке моделювання вже можна віднести до математичного, бо воно містить числові і логічні формули.

3) моделювання, що базується на теорії систем, при якому формуються системи лінійних рівнянь витрат, матриці «витрати - випуск» тощо. Такі моделі відносяться до мережевих, причому це найчастіше пов'язані, альтернативні

моделі. За параметрами вони можуть бути як детерміновані з чітко визначеними зв'язками, так і ймовірні.

4) моделювання організаційних форм ведення обліку. Це макроекономічні моделі, що характеризують формування обліку в державі в цілому. Ключовими є континентальна і англо-американська моделі. Ці моделі відображують систему облікових взаємовідносин в залежності від макроутворюючих факторів. До них належать: система облікових національних стандартів, форма взаємозв'язку з процесами оподаткування, рух капіталу тощо.

Отже, використання моделей в бухгалтерському обліку охоплює: моделі категорій обліку, моделі безпосередньо облікових процесів, моделі систем обліку господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, моделі організації бухгалтерського обліку державних систем. Різноманітність використання моделей в обліковому процесі також досить широка та включає: прості логічні, макроекономічні, мережеві тощо. Це все визначає значне поширення використання моделювання в бухгалтерському обліку.

Список використаних джерел:

1. Остапенко Я.О. Економіко - математичне моделювання як інструментарій прогнозування: теоретичний аспект. *International Scientific - Practical Conference Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization: Conference Proceedings*. January 29, 2016. Klaipeda: Baltija Publishing. P.321-323.

2. Ya.O. OSTAPENKO, Braunahel A.V. The using of the statistical methods and modeling in making managerial decisions: theoretical aspect. *Economics and Finance*, 2018. №9. P.87-94.

3. Шер И.Ф. Бухгалтерия и баланс: пер.с нем. М.: Изд-во «Экономическая жизнь», 1925.326с.

2. Ле Кутре В. Основы балансоведения. М.: Макиз, 1925. 110 с.

3. Schmalenbach E. Selbstkostenrechnung und Preispolitik. 6 Aufl. Leipzig, 1934.

4. Гильде Э.К. Модели организации нормативного учета в промышленности. М.: Финансы и статистика, 1970. 136 с.

Параниця Надія

доцент, к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики *Університет
державної фіскальної служби України*

Пастух Дар'я

студентка групи ОМУ-20-2,
ННІ обліку, аналізу та аудиту
Університет державної фіскальної служби України

МОДЕЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

На сучасному етапі спостерігається глобалізація світової економіки, тобто світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів, що вимагає модернізації зовнішньоекономічної діяльності України. Потреба в міжнародному обміні активізує зовнішньоекономічну діяльність і сприятливо впливає на розвиток національних економік.

Вважається, що країну можна віднести до країн з відкритою економікою, якщо рівень зовнішньоторговельного обороту складає близько 25% до ВВП.

Найчастіше ступень відкритості економіки країни, тобто ступень її участі у міжнародному поділі праці розраховується за допомогою експортної квоти.

Експортна квота країни визначається за формулою:

$$E_{\text{КВ}} = \frac{E_x}{\text{ВВП}} \times 100\%$$

Прийнято вважати рівень відкритості економіки країни прийнятним, якщо розмір експортної квоти ($E_{\text{КВ}}$) більше 10%.

За допомогою імпоротної квоти можна визначити імпортозалежність країни.

Імпортна квота визначається за формулою:

$$I_{\text{КВ}} = \frac{I_m}{\text{ВВП}} \times 100\%$$

Зовнішньоторгова квота визначається за формулою:

$$ЗТО_{кв} = \frac{ЗТО}{ВВП} \times 100\%$$

де ВВП – валовий внутрішній продукт;

ЗТО – зовнішньоторговий оборот країни.

Апробація запропонованої моделі була проведена на основі даних

Державної служби статистики України та митної служби України за період з 2002 по 2019 рр., результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники відкритості економіки України за 2002-2019 рр.

	Експорт, млн.дол.США	Номінальний ВВП, у розрахунку на одну особу населення млн.дол.США	Прямі іноземні інвестиції в Україну (млн. дол. США)	Індексів споживчих цін (%)	Офіційний обмінний курс долара США, грн / USD	Фактор часу
2002	17957,1	879,0	693	99,4	5,33	1
2003	23066,8	1048,8	1424	108,2	5,33	2
2004	32666,1	1367,5	1715	112,3	5,32	3
2005	34228,4	1829,2	7808	110,3	5,13	4
2006	38368,0	2303,8	5604	111,6	5,05	5
2007	49296,1	3069,1	9891	116,6	5,05	6
2008	66967,3	3892,5	10913	122,3	5,27	7
2009	39695,7	2546,0	4816	112,3	7,94	8
2010	51405,2	2974,4	6495	109,1	7,96	9
2011	68394,2	3570,8	7207	104,6	7,98	10
2012	68830,4	3856,8	8401	99,8	7,99	11
2013	63320,7	4030,3	4499	100,5	7,99	12
2014	53901,7	3014,6	410	124,9	15,76	13
2015	38127,1	2115,4	2961	143,3	24	14
2016	36361,7	2185,9	3284	112,4	27,19	15
2017	43264,7	2640,3	2202	113,7	28,06	16
2018	47335,0	3095,2	2355	109,8	28,01	17
2019	50054,6	3659,8	3070	104,1	25,85	18

Джерело: розраховано авторами на основі даних [3-5].

За наведеними даними здійсимо кореляційний аналіз, з метою створення ефективної моделі зовнішньоекономічної безпеки України (табл.2).

Кореляційна матриця

	Експорт, млн.дол. США	Номінальний ВВП, у розрахунку на одну особу населення млн.дол.США	Прямі іноземні інвестиції в Україну (млн. дол. США)	Індексів спожив чих цін (%)	Офіційний обмінний курс долара США, грн / USD	Фактор часу
Експорт, млн.дол.США	1					
Номінальний ВВП, у розрахунку на одну особу населення млн.дол.США	0,952	1				
Прямі іноземні інвестиції в Україну (млн. дол. США)	0,579	0,525	1			
Індексів споживчих цін (%)	-0,060	-0,088	-0,033	1		
Офіційний обмінний курс долара США, грн / USD	-0,010	0,139	-0,447	0,281	1	
Фактор часу	0,439	0,576	-0,172	0,178	0,874	1

Джерело: розраховано авторами на основі даних [3-5].

За результатами розрахунку кореляційної матриці (табл. 2) можна бачити, що в модель необхідно включити номінальний ВВП, у розрахунку на одну особу населення млн.дол.США ($r=0,952$), прямі іноземні інвестиції в Україну (млн. дол. США) ($r=0,579$), дані фактори мають значимий зв'язок із результативною ознакою, їхні значення більші критичного парного коефіцієнта кореляції [6, с.87]. Для аналізу показників другого рівняння наведені дані перетворено в логарифмічне рівняння:

$$Y=3,858+0,919\ln x_1-0,029\ln x_2-0,013t$$

$$\hat{Y} = e^{3,858} x_1^{0,919} x_2^{-0,029}$$

На основі проведеного регресійного аналізу можна стверджувати, що модель якісна і адекватно описує зовнішньоекономічну безпеку України.

Розраховане значення $F_{роз}=85,039 > F_{(3;14;0,95)}=3,34$, фактичне значення критерію Дарбіна-Уотсона 1,44. Тобто при збільшенні експорту на 1 % простежується збільшення номінального ВВП на одну особу на 91,9 %, а зростання експорту на 1 % приведе до зменшення прямих іноземних інвестицій 2,9 %.

Список використаних джерел:

1. Чесноков А. В. Зовнішньоекономічна безпека держави в умовах європейської інтеграції України : автореф. дис.канд. екон. наук : 08.05.01 / А. В. Чесноков; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 19 с.
2. Митний кодекс України станом на 02 квіт. 2020 р. Відомості Верховної Ради України, 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552.
3. Митна статистика України : навч. посіб. / П. В. Пашко, О. Ю. Ушаков, В. М. Краєвський, [та ін.] ; Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь : УДФСУ, 2020. – 380 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 135). URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/4907>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://bi.customs.gov.ua/trade/#/>
6. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень : монографія / Т. М. Паянок, В. В. Лаговський, В. М. Краєвський [та ін.]. – К. : ЦП «Компринт», 2019. – 425 с.

Пастух Дар'я, Малинич Наталія,

здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Параниця Надія

доцент, к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ (ЗБИТКОВОСТІ) НА ПРИКЛАДІ ПАТ «НОВОКРАМАТОРСЬКИЙ МАШИНОБУДІВНИЙ ЗАВОД»

У сучасному бізнес-середовищі більшість компаній мають проблеми із забезпеченням належного рівня конкурентоспроможності та прибутковості. Прибутковість підприємства є найважливішим показником його розвитку, оскільки, якщо немає стратегічного напрямку розвитку та належного рівня прибутковості, підприємство може поступово втратити свою ліквідність, платоспроможність і врешті-решт збанкрутувати. Саме тому прибутковість відіграє важливу роль в системі економічних показників, особливо при переході до ринкової економіки. Забезпечення прибутковості підприємства є показником стабілізаційного ефекту його розвитку та загального економічного розвитку держави, тому дана тема є актуальною і потребує дослідження.

Питання прибутковості підприємства висвітлені у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких слід відзначити: Білик М., Бланк І., Бутинець Ф., Савицька Г., Самуельсон П., Сміт А., Шумпетер Й., Шеремета А., Маркс К., Найт Ф., Рікардо Д., Ковальова В., Кірейцева Г., Покропівний С., а також багато інших.

Прибутковість означає стан підприємства, який вказує на здатність підприємства здійснювати рентабельну діяльність, забезпечувати платоспроможність, генерувати прибуток, на основі якого забезпечується стабільність зростання, а також майбутній інноваційно-інвестиційний розвиток.

Виявлення та оцінка резервів зростання прибутковості (збитковості) підприємства є основною метою аналізу прибутку. Проведемо аналіз прибутковості підприємства на прикладі ПАТ «Новокраматорського

машинобудівного заводу». Основними напрямками діяльності якого є: виробництво машин, устаткування для добувної промисловості та будівництва; виробництво машин та устаткування для металургії; виробництво підйомно-транспортного устаткування, тому товарно-матеріальні цінності необхідні для здійснення господарської діяльності. ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» застосовує новітні технології, має команду висококваліфікованих фахівців, а також міцні партнерські зв'язки, що сприяють утриманню лідерських позицій. Продукція заводу користується широким попитом на ринку України, а також за її межами.

Аналіз прибутковості підприємства проведемо за показниками звіту про фінансові результати за останні два роки 2019-2020 рр.

Таблиця 1

Аналіз динаміки показників ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»

Показники	2020 рік	Питома вага, %	2019 рік	Питома вага, %	Зміна питомої ваги, %
Доходи					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6655129	98,9208	5 668 691	98,6611	0,2596598
Інші операційні доходи	32 202	0,47865	19 436	0,33828	0,1403702
Інші фінансові доходи	32 916	0,48926	30 941	0,53851	-0,049257
Інші доходи	7 488	0,1113	26 549	0,46207	-0,350774
Разом	6 727 735	100	5 745 617	100	-
Витрати					
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	-4 350 827	71,8334	-3 831 666	75,0818	-3,248381
Адміністративні витрати	-838 742	13,8479	-670 239	13,1334	0,7144873
Витрати на збут	-287 430	4,74555	-216 552	4,24335	0,502199
Інші операційні витрати	-219 181	3,61874	-91 450	1,79197	1,8267712
Інші витрати	-211 650	3,4944	-147 748	2,89513	0,5992689
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-149 001	2,46005	-145 669	2,85439	-0,394346
Разом	-6 056 831	100	-5 103 324	100	-

Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	12 784 566	10 848 941
--	------------	------------

Джерело: узагальнено автором, опрацювавши джерело [3]

Зауважимо, що в структурі доходів найбільшу частку займає чистий дохід від реалізації продукції, а саме у 2020 році цей показник становить 98,92% від загальної суми доходів, а у 2019 році - 98,66% від загальної суми доходів, таким чином, можна сказати, що підприємство найбільшу частину доходу отримує від реалізації продукції. Якщо порівнювати питому вагу, то позитивної зміни зазнала тільки одна стаття доходів – це «чистий дохід від реалізації продукції» зі збільшенням питомої ваги на 0,26%. Питома вага по статті «інші операційні доходи» збільшилась 2020 року на 0,14%, а «інші фінансові доходи» та «інші доходи» зменшилася у 2020 році. Отже, необхідно зазначити, що основну частину доходів склала стаття «чистий дохід від реалізації продукції», яка є позитивним фактором для підприємства. Щодо структури витрат, то найбільшу питому вагу займає собівартість реалізованої продукції 2020 року становить 75,01%, 2019 року - 71,83%, тобто ця стаття зменшилась на 3,24%, тобто, можна сказати, що підприємство найбільшу частину витрат несе по собівартості реалізованої продукції.

Отже, дослідивши підприємство «Новокраматорський машинобудівний завод», можна зробити висновок, що підприємство є досить прибутковим й конкурентоспроможним на ринках. ПАТ розвивається й працює стабільно, збільшуючи свій прибуток. У 2019 році він становив 10 848 941 тис. грн., а у 2020 році вже - 12 784 566 тис. грн., але незважаючи на це, найбільші витрати підприємство несе на собівартість реалізованої продукції, тому підприємству слід скоротити ці витрати шляхом: 1) підвищення технічного рівня виробництва; 2) удосконалення організації виробництва і праці; 3) зміна обсягу і структури продукції (з метою зниження умовнопостійних витрат); 4) скорочення витрат на сировину та матеріали [4].

По кожному з представлених напрямків виходячи з наявних ресурсів і конкретної ситуації на підприємстві, необхідно розробити перелік заходів,

спрямованих на досягнення поставлених цілей. Так, підвищення технічного рівня виробництва може бути реалізовано за такими напрямками:

- суворе дотримання технологічної дисципліни з метою скорочення втрат від браку;
- збалансоване використання виробничих потужностей;
- підвищення організаційного рівня виробництва з метою скорочення втрат робочого часу і тривалості виробничого циклу;
- впровадження ефективних систем управління якістю продукції.

Зміна технологій дозволяє суттєво знизити витрати. Тобто, якщо автоматизувати певні виробничі процеси, це призводить до більшої узгодженості і зниження витрат, також підприємство може використовувати його, аналізуючи саме виробництво продукту. Багато підприємств вже використовують високий ступінь автоматизації, але ще є значні можливості для оптимізації робочого потоку. Програмне забезпечення аналізує виробничі процеси і визначає час очікування, та його причини. Це показує, де матеріал і компоненти не доступні в разі потреби і дозволяє компаніям оптимізувати виробництво, підвищити ефективність і скоротити витрати.

Досить важливим джерелом зниження собівартості продукції на підприємстві є зростання продуктивності праці. Це обумовлюється тим, що, поперше, за рахунок зростання продуктивності праці досягається економія заробітної плати, так як зростання продуктивності праці призводить до скорочення витрат на виробництво продукції. По-друге, завдяки зростанню продуктивності збільшується випуск продукції, за рахунок чого досягається зниження собівартості продукції шляхом економії непропорційних витрат.

Удосконалення організації виробництва і праці може бути реалізовано за такими напрямками: 1) підвищення мотивації співробітників; 2) автоматизація виробництва.

Ще одним із шляхів зниження собівартості є скорочення витрат на сировину та матеріали може бути реалізовано за такими напрямками:

- зменшення транспортних витрат і витрат на зміст логістичного ланцюга;
- застосування ресурсозберігаючих технологій.

Список використаних джерел:

1. Антіш О. М., Бордян М. П., Настащук І. В. Основні засади покращення ефективності управління майном підприємства. - URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/819>
2. Вахович І.М. До питання управління фінансово-економічними результатами підприємства [Текст] / І.М. Вахович, Ю.В. Волинчук // Економічний форум. – 2015. – № 3. – С. 275–279.
3. Новокраматорський машинобудівний завод. Річна інформація емітента цінних паперів ПрАТ «НКМЗ» за 2019 рік. - URL: <http://nkmz.com/informaciya-akcionerov/>
4. Головінова І. О. Оптимальні шляхи зниження собівартості продукції / І. О. Головінова, Т. Ю. Чайка // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум–2014" : тр. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 2-4 грудня 2014 р. – Харків : НТУ "ХП", 2014. – С. 273-277.

Паянок Тетяна

доцент, к.е.н., завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

Мовчун Світлана

провідний фахівець кафедри фінансових ринків
Університет державної фіскальної служби України

ЕКОНОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ УКРАЇНИ

Застосуємо економетричний аналіз для здійснення прогнозу суми пенсійних внесків у недержавні пенсійні фонди. Кількісно оцінимо вплив факторів за допомогою регресійного аналізу. Для регресійної моделі обрано динамічні ряди за 2010-2019 рр.: Y – пенсійні внески, млн грн; X_1 – середньорічний курс долара (за 100 дол, в грн), X_2 – ВВП, млн грн; X_3 – кількість людей працездатного віку, тис, осіб. Для цього застосуємо програмний продукт Statgraphics, який дає можливість будувати множину регресію із мультиколінеарністю, адже кореляційна матриця вказує на лінійну залежність між екзогенними змінними і розрахований VIF більше 10 за всіма параметрами (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати регресійної моделі при рідж параметру рівному нулю

Parameter	Коефіцієнти	Інфляційно-варіаційний фактор
Y-перетин	-15881,5	
X_1	1,3938	112,817
X_2	-0,0002	11,016
X_3	0,8380	71,104
Коефіцієнт детермінації 78,89		
Стандартна похибка 231,896		
Критерій Дарбіна-Уотсона 1,1		

Джерело: власні розрахунки за даними [1, 2, 3].

Для оцінки параметрів моделі обрано рідж параметр 0,015 по якому відсутня мультиколінеарність між змінними. Рівняння регресії матиме наступний вигляд:

$$Y = -15881,5 + 0,4453X_1 + 0,0004X_2 + 0,1723X_3$$

Збільшення середньорічного курсу долара на одиницю виміру призведе до зростання пенсійних внесків на 445,3 тис грн, при сталості інших факторів. Зростання ВВП на 1 млн грн збільшить пенсійні внески на 0,4 тис грн відповідно, а зростання кількості людей працездатного віку на 1 тис особу збільшить пенсійні внески на 172,3 тис грн відповідно. Фактично ВВП агрегований показник і не має суттєвого впливу на пенсійні внески. Модель має прийнятні характеристики: тісний лінійний зв'язок (коефіцієнт кореляції 0,8559), критерій Дарбіна-Уотсона потрапив у зону невизначеності (для $n=10$, $k=3$ $dl=0,525$ $du=2,016$).

Побудовані лінійні функції мають коефіцієнт апроксимації наближений до 1, можна характеризувати загальну тенденцію показників за десять років. Щорічний абсолютний приріст ВВП за десять років складав 95,4 млрд грн, загальні пенсійні внески недержавних фондів зростали на 129,26 млн грн. Негативним явищем для України є щорічне зменшення кількості людей працездатного віку на 289,63 тис осіб (табл. 2).

Таблиця 2.

Динаміка змінних регресійної моделі за 2010-2019 рр.

Показник	Функція	Коефіцієнт апроксимації
ВВП, млн грн	$Y = 95359x + 102733$	0,9243
Кількість людей працездатного віку, тис осіб	$Y = -289,63x + 19860$	0,7535
Загальні пенсійні внески, млн грн	$Y = 129,26x + 946,81$	0,9022

Джерело: власні розрахунки за даними [1, 2, 3].

За рахунок негативної тенденції щодо зменшення кількості людей працездатного віку обсяг загальних пенсійних внесків зменшиться на 57,63 млн грн у 2020 році і на 20,85 млн грн у 2021 році.

Розрахуємо короткостроковий прогноз і довірчі інтервали загальних пенсійних внесків за допомогою аналізу часового ряду:

у 2020 році $1771,563 < 2368,667 < 2965,77$ млн грн,

у 2021 році $1866,117 < 2497,926 < 3129,735$ млн грн.

Таблиця 3.

Короткостроковий прогноз внесків до недержавних пенсійних фондів

Рік	Загальні пенсійні внески (млн,грн),	Середньорічний курс долара (за 100 дол, в грн)	Абсолютний приріст	ВВП, млн грн	Абсолютний приріст	Кількість людей працездатного віку, тис, осіб	Абсолютний приріст
2019	2161	2584,6	-	1114902	-	17382	-
2020	2103*	2696,0	111,4	1151677	36775	16674	-708
2021	2140*	2805,0	220,4	1247036	132134	16384	-998

*прогнозні значення.

Прогнозні значення отримані за допомогою регресійної моделі потрапляють у довірчі інтервали, розраховані за рівнем надійності 95 %.

Отже, розвиток недержавних пенсійних фондів напряму залежить від економічних показників України, так негативний вплив на обсяг пенсійних внесків має зменшення кількості людей працездатного віку. Відкриті кордони розширюють можливості трудового населення, а Україна не може в ринкових умовах запропонувати гідну зарплату і порівнянні із Європейськими країнами. Також приваблює молодь України і перспективи навчання за кордоном із подальшим працевлаштуванням, адже не потрібні ніякі ЗНО і всі бажаючі можуть навчатися. Це, в свою чергу, руйнує вищу освіту України. Позитивно впливає середньорічний курс долара. При цьому, в подальшому, доречно проаналізувати реальні тенденції показників. Всім відомо, що приріст відбувається за рахунок інфляційної складової, а курс долара є фактичним індикатором її виміру. Середньорічний темп росту інфляції як показник вже

втратив свою мобільність, застаріла методика розрахунку не відображає потреби мінімального кошику споживача.

Список використаних джерел:

1. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/NPF/NPF_I_kv%202020.pdf.
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>

Паянок Тетяна

доцент, к.е.н., завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

Савченко Алла

доцент, к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

Університет державної фіскальної служби України

ЕКОНОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБСЯГУ КІНЦЕВИХ СПОЖИВЧИХ ВИТРАТ УКРАЇНИ

В даній роботі пропонується проаналізувати кінцеві споживчі витрати в Україні за допомогою економетричних методів, а саме визначити реальний і номінальний їх обсяг, оцінити тенденцію за допомогою регресійної моделі. Для аналізу застосовано сучасну прикладну програму IBM SPSS Statistics.

Сукупне кінцеве споживання є складовою ВВП за витратами, з одного боку, а з іншого, – елементом рахунку використання доходу СНР, та показує яким чином домашні господарства, органи загального державного управління та некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства, розподіляють свій наявний дохід між кінцевим споживанням та заощадженням. Сукупне кінцеве споживання в рамках усієї економіки розглядається з точки зору фактичного кінцевого споживання та джерел його фінансування (або витрат). Фактичне кінцеве споживання включає вартість усіх товарів і послуг, придбаних домашніми господарствами-резидентами для індивідуального споживання незалежно від джерела фінансування, та вартість колективних

послуг, наданих органами державного управління суспільству в цілому або значним групам населення. Отже, сукупне кінцеве споживання складається з фактичного індивідуального та фактичного колективного кінцевого споживання. З точки зору витрат, сукупне кінцеве споживання являє собою суму усіх витрат на товари і послуги індивідуального та колективного споживання, які понесли домашні господарства-резиденти, некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства, (НКОДГ) – резиденти та органи державного управління [3].

Фактично кінцеве споживання є одним із показників платоспроможності і показує рівень життя в Україні. Аналізуючи його тривалу тенденцію, а саме обсяги 2002–2019 рр., необхідно враховувати, що протягом вісімнадцяти років реальна купівельна спроможність гривні була різною. Аналізувати тенденцію номінальних значень не зовсім вірно, адже це не відображає реальний стан. Враховуючи вище сказане, застосуємо накопичений середньорічний індекс споживчих цін і визначимо реальні кінцеві споживчі витрати в цінах базового 2001 року (рис.1).

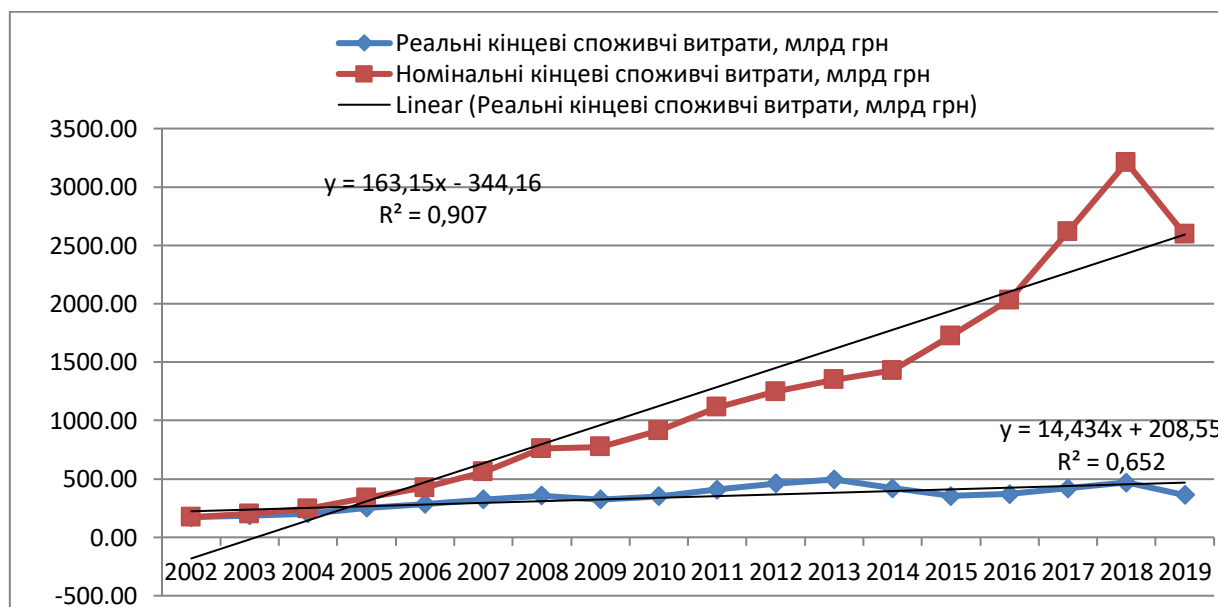

Рис.1. Динаміка реальних і номінальних кінцевих споживчих витрат за 2002–2019 рр.

Джерело: власні розрахунки за даними [1, 2].

Аналіз показав, що за вісімнадцять років середній щорічний приріст номінальних показників завищений на 148,72 млрд грн (163,15-14,434). Простежується циклічність реального показника, яку дослідимо за допомогою сигнальних фіктивних змін і регресійної моделі. Ендогенною змінною моделі є реальні кінцеві споживчі витрати, млрд грн. Ендогенними: X_1 – фінансова криза 2008 р., X_2 – тенденція в період стабільності (2002–2007 рр.), X_3 – тенденція в період воєнних дій в Україні, X_4 – критична втрата платоспроможності гривні в 2015 р., X_5 – час. Результати вказують на адекватність моделі, а саме присутній сильний лінійний зв'язок, критерій Фішера значимий ($p=0$), відсутня автокореляція (критерій Дарбіна-Уотсона наближений до 2) (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати регресійної статистики

R	R-квадрат	Стандартна похибка оцінки	Статистика змін				Знач. зміна F	Дарбін-Уотсон
			Зміна R квадрат	Зміна F	ст.св.1	ст.св.2		
0,960	0,921	32,001	0,921	27,850	5	12	0,000	2,213

Джерело: власні розрахунки за даними [1, 2].

В моделі відсутня мультиколінеарність, розраховані значення VIF менші за 10 (табл. 2).

Таблиця 2.

Параметри регресійної моделі

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість	Статистика колінеарності	
	B	Стандартна похибка	Бета			Допуск	VIF
(Константа)	122,602	26,520		4,623	0,001		
X_1	-24,638	34,480	-0,061	-0,715	0,489	0,912	1,096
X_2	4,634	4,165	0,116	1,113	0,288	0,612	1,633
X_3	-40,437	6,674	-0,838	-6,059	0,000	0,346	2,893
X_4	-85,040	33,997	-0,210	-2,501	0,028	0,938	1,066
X_5	28,330	2,781	1,584	10,188	0,000	0,273	3,658

Джерело: власні розрахунки за даними [1, 2].

$$Y = 122,602 - 24,638 X_1 + 4,634 X_2 - 40,437 X_3 - 85,04 X_4 + 28,33 X_5$$

Параметри моделі показують, що в період стабільності щорічний середній приріст кінцевих споживчих витрат складав 4,634 млрд грн.

Негативний вплив фінансової кризи 2008 р. вимірюється в 24,64 млрд грн. В період воєнних дій кінцеві споживчі витрати щорічно зменшуються на 40,44 млрд грн. Девальвація гривні у 2015 році призвела до зменшення обсягу споживання на 85,04 млрд грн.

Отже, сімнадцять років поспіль номінальний показник стабільно зростав за рахунок інфляційної складової і лише в 2019 році зменшився. Аналіз реальних кінцевих споживчих витрат у 2019 році показує завищення номінальних даних у 7,13 разів по відношенню до базового 2001 року. Максимальне споживання було в 2013 році. Обсяг 2019 року майже сягнув значення 2015. Враховуючи наслідки всесвітньої пандемії тенденція до зменшення буде простежуватись і надалі.

Список використаних джерел:

1. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В.М. та ін. К.: ЦП «Компринт», 2019. 426 с.
2. Офіційний сайт Державної служби статистик України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
3. Про затвердження методичних вказівок щодо розрахунку сукупного кінцевого споживання інституційних секторів економіки України: наказ Державного комітету статистики України від 06.11.2003. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va385202-03#Text>.

Пілевич Дмитро

доцент, к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики

Пілевич Оксана

к.пед.н., доцент кафедри управлінського обліку,
бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

ТЕХНОЛОГІЯ BIG DATA ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В СУЧАСНОМУ ОБЛІКУ Й АУДИТІ

Бухгалтерський облік та аудит завжди характеризувались високою динамічністю і чутливістю до впливу екзогенних чинників (економічних, політичних, правових, глобалізаційних тощо). Проте ХХІ ст. принесло низку нових викликів, сформованих, з одного боку, накопиченням величезних масивів інформаційних ресурсів, оперативно опрацювати які традиційними способами виявилось неможливо; з іншого боку, стрімким розвитком інформаційних технологій та розширенням практики їх впровадження в діяльність економічних суб'єктів. У відповідь на ці виклики трансформується і бухгалтерський облік та аудит як система збору, узагальнення й передачі інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. У межах даної статті нашу увагу сконцентровано на технології Big Data та можливостях її ефективного використання при роботі з обліково-аналітичною інформацією.

Оксфордський словник визначає Big Data як «надзвичайно великі масиви даних, які можуть бути кількісно проаналізовані для виявлення закономірностей, тенденцій і асоціацій, особливо стосовно поведінки та взаємодій між людьми» [1]. Фахівці з інформаційних технологій дану категорію розглядають як «набір методів та засобів опрацювання структурованих і неструктурованих різнотипних даних великих обсягів з метою їх аналізу та використання для підтримки прийняття рішень» [2]. У рамках нашого дослідження інформаційну технологію Big Data розглядаємо в якості спеціальних методів обробки великих обсягів інформації про діяльність підприємства, що генерується в безперервному режимі.

Характерні риси технології Big Data описують схемою 3V: великі обсяги даних (volume); регулярність їх оновлення (velocity); різноманітність форм подачі інформаційних ресурсів, що обробляються (variety). Від появи у 2008 р., сутність «великих даних» поглиблювалась і доповнювалась новими ракурсами. Це обумовило доцільність розширення схеми 3V шляхом доповнення її характеристиками достовірності (veracity), життєстійкості (viability) та цінності (value). [3].

Апробованими в практиці аналітики «великих даних» (Big Data Analytics) є наступні методики і техніки обробки інформаційних ресурсів: кластерний аналіз, data mining, machine learning (машинне навчання), unsupervised learning (методика виявлення прихованих функціональних зв'язків у даних) та ін. [3]. При цьому перелік методик, інструментів і технік роботи з «великими даними» постійно розширюється, що обумовлено перманентним нарощуванням обсягів інформаційних ресурсів та їх активним оновленням. Усю сукупність таких ресурсів класифікують на адміністративні дані, бізнес-інформацію, транзакції, поведінкові дані, дані сенсорних уловлювачів і мобільних пристроїв, дані стосовно індивідуальної і суспільної думки [4].

Сучасний бухгалтерський облік і аудит оперує величезними обсягами інформаційних ресурсів, що акумулюються статистичними відомствами, накопичуються у звітних базах, постійно оновлюються і доповнюються новими даними. Сучасні інформаційні технології дають фахівцям можливість доступу до обліково-аналітичної інформації в режимі реального часу. Окрім великих обсягів інформації, спеціалісти з бухгалтерського обліку й аудиту стикаються із вилками, пов'язаними з високою динамічністю і мінливістю даних, а також з їх неоднорідністю та інколи неструктурованістю. Відповідно, для класифікації, структурування, моніторингу, пошуку ієрархічних зв'язків необхідне застосування ефективних нестандартних підходів до аналізу та зберігання такої інформації [2].

Універсальна модель роботи з Big Data передбачає поступове проходження етапів датифікації (збору і систематизації обліково-аналітичних даних), інтеграції, аналітики та взаємодії (включаючи заміну даних чи методу аналізу) [5]. Важливим

компонентом такої моделі є механізм документообігу – від обліку первинних документів до надання проаналізованої й обробленої інформації зовнішнім групам споживачів.

Якщо раніше первинні документи надходили переважно в паперовому вигляді та потребували оцифрування, то сьогодні значна їх кількість уже одразу формується в електронному форматі. Це вагомим чином прискорює і спрощує процес документообігу й обробки обліково-аналітичної інформації. Однак у той же час спричинює виникнення проблем, пов'язаних із помилками у веденні електронних документів, перевіркою їх юридичної обґрунтованості, повноти і точності, відповідністю нормативно закріпленим стандартам. Особливої уваги заслуговують питання захисту електронного документу, зокрема наведеної в ньому інформації, реквізитів, електронного підпису, контроль за правами доступу до документу. За умови, якщо певний документ існує і в електронній, і в паперовій формі, необхідно перевірити їх ідентичність і, відповідно, довести їх однакову юридичну силу. Якщо ж документ існує лише в електронному вигляді, то його оригінальність має бути підтвердженою електронним цифровим підписом [5].

Зручність роботи з електронними документами пояснюється, по-перше, оперативністю доступу до них бухгалтерів і аудиторів; по-друге, можливістю їх використання в режимі реального часу; по-третє, можливістю отримання доступу до таких документів кільком групам користувачів.

Новікова О.Д. серед ключових компонент технології Big Data виділяє зберігання інформації, її структурування, управління й аналіз [6]. При цьому задіюються різні інформаційні технології, включаючи «хмарні технології» (cloud computing), програмні рішення, платформи тощо. Така комбінація технологій дозволяє підвищити ефективність роботи з обліково-аналітичною інформацією.

Сьогодні технологія Big Data застосовується низкою провідних компаній світу (HSBC, VISA, IBM, Bank of America тощо), більшість із яких функціонує у сферах телекомунікацій, банківського сектору, рітейлу, логістики. Функціональними задачами даної технології є боротьба із шахрайством, аналіз поведінки споживачів, підвищення якості послуг, маркетинг, геоаналітика,

звітність, ціноутворення та ін. [6]. Поряд із цим, в обліку і бюджетуванні Big Data використовується недостатньо активно.

У статті [6] запропоновано модель ланцюжка створення цінності Big Data в управлінському обліку та бюджетуванні. До основних етапів реалізації цієї моделі віднесено наступні:

- 1) оцінювання потенційно цінних джерел великих даних (включаючи перевірку доступності інформації);
- 2) аналіз технічної спроможності отримати доступ до даних з урахуванням їх формату, обсягу, частоти та способів підключення;
- 3) оцінка можливості використання даних у режимі реального часу;
- 4) операційна аналітика, що передбачає вибір необхідних даних із різноманітних джерел інформації та їх зведення для формування нової цінності [6].

Застосування технології Big Data в обліку й аудиті дає можливість відбирати необхідні для конкретного працівника дані та персоніфіковано їх надавати у чітко визначений час. Це забезпечить релевантність і актуальність інформації. Однак, використання Big Data також привносить певні ризики в роботу бухгалтерів і аудиторів. У першу чергу, ці ризики пов'язані із імовірністю надходження недостовірної інформації, що, відповідно, вимагає посиленого контролю над вхідними даними.

Порівняно повільні темпи поширення технології Big Data в бухгалтерському обліку і аудиті пояснюються існуванням проблем організаційного характеру, до яких відносять труднощі з відбором інформації, нестачу досвіду і навичок аналітики «великих даних» у персоналу, неготовність до інновацій і змін, нерозвиненість інформаційної інфраструктури, комунікаційні бар'єри, застарілість бізнес-процесів [6]. Окрім перевірки джерел даних і їх зберігання, вирішення також потребують питання управління та захисту обліково-аналітичної інформації від несанкціонованого доступу.

Таким чином, попри значну регламентованість і стандартизованість, сучасний бухгалтерський облік та аудит зазнає поступової трансформації, зокрема і під впливом новітніх інформаційних технологій. Big Data застосовується для

вдосконалення процесів прийняття управлінських рішень і управління ризиками на основі аналізу актуальної обліково-аналітичної інформації. Дана технологія передбачає розробку потужного методологічного й аналітичного апарату, що забезпечує оперативне опрацювання великих масивів інформаційних ресурсів, а також надає бухгалтерам і аудиторам можливість доступу до необхідних даних у режимі реального часу. Застосування технології Big Data супроводжується імовірністю виникнення помилок у машинних обчисленнях, неточності алгоритмів або ризиками втрати інформації. Незважаючи на окреслені ризики, технологія Big Data має низку суттєвих переваг і відноситься до основних перспектив розвитку бухгалтерського обліку й аудиту в сучасних умовах діджиталізації національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Big Data. English Oxford Living Dictionaries. URL: https://en.oxforddictionaries.com/definition/big_data
2. Шаховська Н. Б., Болюбаш Ю. Я., Верес О. М. (2014) Організація великих даних у розподіленому середовищі. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : Обчислювальна техніка та автоматизація.* № 2. С. 147-155.
3. Технологии BigData: ключевые характеристики, особенности и преимущества. *AI Conference.* URL: <https://aiconference.com.ua/ru/news/tehnologii-big-data-klyucheve-harakteristiki-osobennosti-i-preimushchestva-97883>
4. Васечко О.О. (2014) Сучасні виклики статистичної вищої освіти і науки. *Статистика України.* № 4. С. 4-10.
5. Горобець О. О. (2019) Великі дані – джерело статистичної інформації: на прикладі книговидавничої галузі. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту:* зб. наук. пр. №1-2. С. 7-13.
6. Новикова Е.Д. (2019) Концептуальные подходы к трансформации процедур бюджетирования на базе возможностей технологий big data. *Вестник РЭУ имени Г. В. Плеханова.* № 2. С. 108-118.

Плікус Ірина

доцент, к.е.н., доцент кафедри
фінансів і підприємництва

Жукова Тетяна

старший викладач кафедри фінансів і
підприємництва

Зайцев Олександр

доцент, к.е.н., доцент кафедри
фінансів і підприємництва

Сумський державний університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Щоб зрозуміти наявний рівень податкового навантаження в Україні потрібно порівняти його з іншими державами світу. Особливої актуальності це набуває в умовах євроінтеграційних процесів. Користуючись офіційними даними Євростату на рис. 1 відобразимо податкове навантаження в різних державах світу.

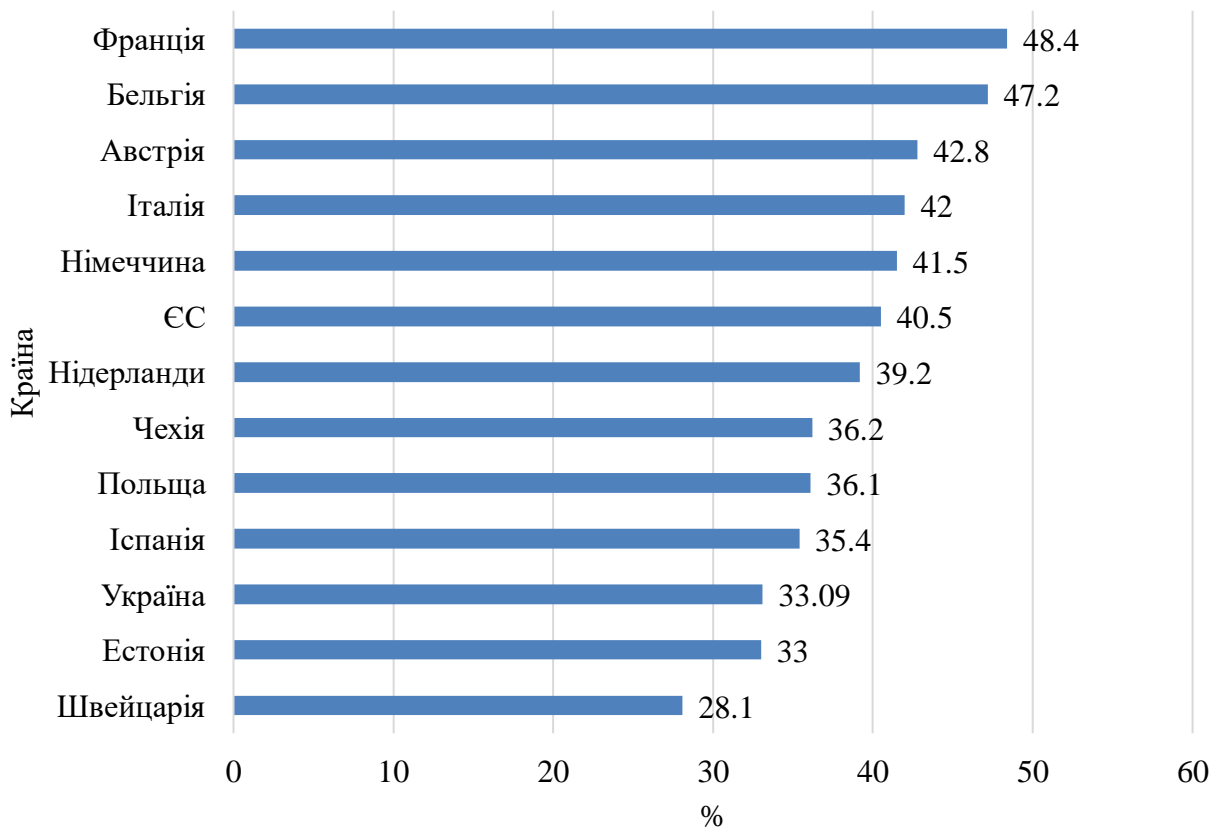

Рис.1. Податкове навантаження в країнах ЄС та Україні, % [1]

Для більшості держав світу характерне помірне податкове навантаження. Вважається, що найбільш оптимальним є рівень податкового навантаження, що складає 40-45 %. Примітно, що у кожній державі ЄС існує різний рівень податкового навантаження. Це насамперед залежить від загальної податкової політики у конкретній державі, податкових ставок та об'єктів і баз оподаткування. В середньому по державам ЄС рівень податкового навантаження складає 40,5 %. Україна в наведеному рейтингу має один з найменших рівнів податкового навантаження, при цьому економічний розвиток країни є далеко позаду від інших.

Для аналізу та оцінки податкового навантаження прийнято використовувати міжнародний рейтинг Paying Taxes. Він складається міжнародною компанією з консалтингу та аудиту PricewaterhouseCoopers (PwC) при співпраці з Світовим банком. Даний рейтинг враховує три важливих показника: загальний рейтинг податкового навантаження, кількість податкових платежів та час на сплату податків. Відповідно до світової практики це саме ті показники, які визначають ефективність всієї податкової системи. На рис. 2 наведемо основні елементи рейтингу Paying Taxes щодо України в 2015-2019 рр.

Рис.2. Основні елементи рейтингу Paying Taxes щодо України в 2015-2019 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі даних [2-5]

Позиція України в рейтингу Paying Taxes у 2019 р. [5] погіршилася на 11 позицій. При цьому загальна ситуація у податковій системі нашої держави майже не змінилася. Навпаки рівень податкового навантаження знизився, а час адміністрування податків залишився на минулорічному рівні. Зміна позиції відбулася внаслідок прогресу податкових систем інших держав світу. Зокрема, Туреччина піднялася з 80 позиції на 20 завдяки скасуванню ПДВ на капітальні інвестиції. В Україні подібних кроків не було здійснено, тому вона й втратила декілька позицій.

Слід відмітити, що протягом аналізованого періоду часу значно скоротилася кількість годин необхідних на сплату податків з 350 до 328 годин. У значній мірі це відбулося завдяки розвитку інтернет технологій та впровадження електронного кабінету платників податків. Інших суттєвих покращень у вітчизняній системі оподаткування не спостерігалось.

Таким чином, проведений аналіз дозволив визначити, що протягом останніх років податкове навантаження в Україні коливається і у 2019 р. складає 33,09 %. Його значення є одним з найнижчих серед держав ЄС.

Водночас наша держава не така економічно розвинута як інші держави. Тому таке податкове навантаження для підприємців є також значним. Крім того, існує низка супутніх проблем, такий як: корупція, тиск владних структур на окремі категорії підприємців, тінізація економіки, які створюють додаткові перешкоди вітчизняній податковій системі [6-9]. До того ж за останні три роки значних податкових перетворень не відбулося. У зв'язку з майбутньою повноцінною євроінтеграцією нашої держави необхідне приведення податкової системи до стандартів ЄС.

Список використаних джерел:

1. База даних Євростату. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/data/database>
2. Paying Taxes 2016. The World Bank Group, PwC, 2015. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/payingtaxes-2016/paying-taxes-2016.pdf>.

3. Paying Taxes 2017. The World Bank Group, PwC, 2016. URL: <http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Special-Reports/DB17-PayingTaxes.pdf>
4. Paying Taxes 2018. The World Bank Group, PwC, 2017. URL: https://www.pwc.com/gx/en/payingtaxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf
5. Paying Taxes 2019. The World Bank Group, PwC, 2018. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Special-Reports/PwC---Paying-Taxes-2019---Smaller-19112018.pdf>.
6. Зайцев О.В., Могильний В.В. Проблеми оптимізації оподаткування прибутку підприємств в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду. *Причорноморські економічні студії*, 2017, Вип. 22, С. 177-182. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/65819>
7. Михайлик А.М., Зайцев О.В. Податки та їх вплив на діяльність господарюючих суб'єктів. / Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р., Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 388-389. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/38724>
8. Зайцев О.В. Податковий менеджмент: підручник. Суми: СумДУ, 2017, 412 с.
9. Головка А., Зайцев О.В. Проблеми податкової системи: проблема подвійного оподаткування. / Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів і молодих учених присвяченої 80-річчю від дня народження професора Олега Балацького, м. Суми, 21 – 25 квітня 2017 р. Суми: Сумський державний університет, 2017. С. 96-97. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/38724>

Рилєєв Сергій

доцент, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ ОБСЯГІВ ЗАМОВЛЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Важливу роль для підприємств оптової торгівлі відіграє закупівельна діяльність. Вона являє собою безперервний процес, метою якого є забезпечення підприємства товарами відповідної якості, кількості, асортименту та у необхідні строки, з врахуванням складських залишків, попиту й рентабельності продажу.

Кожне підприємство формує свій власний підхід щодо вибору постачальників, проте в основі цих відносин повинні знаходитися взаємна довіра, взаємна зацікавленість та високе почуття відповідальності за виробництво та реалізацію продукції, що відповідає вимогам споживача.

В процесах управління та планування закупівельною діяльністю підприємств оптової торгівлі приймають участь різні відділи, склад яких залежить від організаційної структури компанії. Зазвичай, це: відділ маркетингу в цілому та у складі групи, що формує товарний асортимент; відділ логістики; відділ закупівель; відділ продажу; фінансовий відділ тощо. Зокрема:

1. Відділ маркетингу проводить оцінку потенційних ринків збуту та прогнозує попит на товарні групи. Маркетологи беруть участь у формуванні плану продажу, забезпечують інформацією щодо сприятливих моментів виведення нових продуктів на ринок на підставі отриманих прогнозів. Ця інформація також необхідна для планування поставок товарів від виробників (посередників).

2. Відділ закупівель (постачання, замовлень) відповідає за забезпечення потреби компанії в товарі та приймає участь у формуванні плану поставок. Опосередковано відділ закупівель також може брати участь і у формуванні плану продажу шляхом надання інформації щодо можливого

довгострокового постачання, що впливає на продаж у разі відсутності товару у компанії. Крім того, відділ закупівель, постійно контактуючи з постачальниками, надає інформацію про наявність чи відсутність товару у постачальників, яку необхідно враховувати при формуванні плану поставок та розрахунку необхідних обсягів закупівлі.

3. Відділ логістики безпосередньо приймає участь у процесі забезпечення компанії товарами, їх наступного розподілу за каналами збуту, а отже і у формуванні планів продажу й постачання (замовлень), накладаючи, при цьому, обмеження наявного ланцюжка поставок на узгоджені з іншими підрозділами плани.

План формування замовлень тісно пов'язаний з планом продажу та іншими планами підприємства (рис. 1)

Як видно з наведеного алгоритму (рис. 1), основою формування всіх планів в рамках циклу планування продажу та операцій, є план продажу та план поставок (замовлень). При цьому план замовлень так само складається на підставі плану продажів. Таким чином, процес планування продажу заслуговує на особливу увагу, оскільки прорахунки при плануванні продажу, в т.ч. в розрізі окремих дивізіонів в разі широкого географічної присутності оптової компанії, можуть суттєво позначитися на ефективності всього процесу планування продажу та операцій.

Отже, на підставі розроблених та узгоджених відповідними відділами планів продажу, формуємо замовлення виробникам.

При формуванні та розміщенні замовлень необхідно враховувати наступне:

- нереалізовані залишки продукції на складі компанії;
- логістичні дані, а саме кількість одиниць продукції в транспортній упаковці (ящику), кількість ящиків в контейнері/машині, в залежності від способу доставки;
- термін виробництва продукції – на підставі інформації від виробників;

- час транспортування – на підставі інформації від перевізників або експедиторів. Особливо це є актуальним для продукції іноземного виробництва (митний контроль, можливість запровадження карантинних заходів, пов'язаних із COVID-19 тощо);

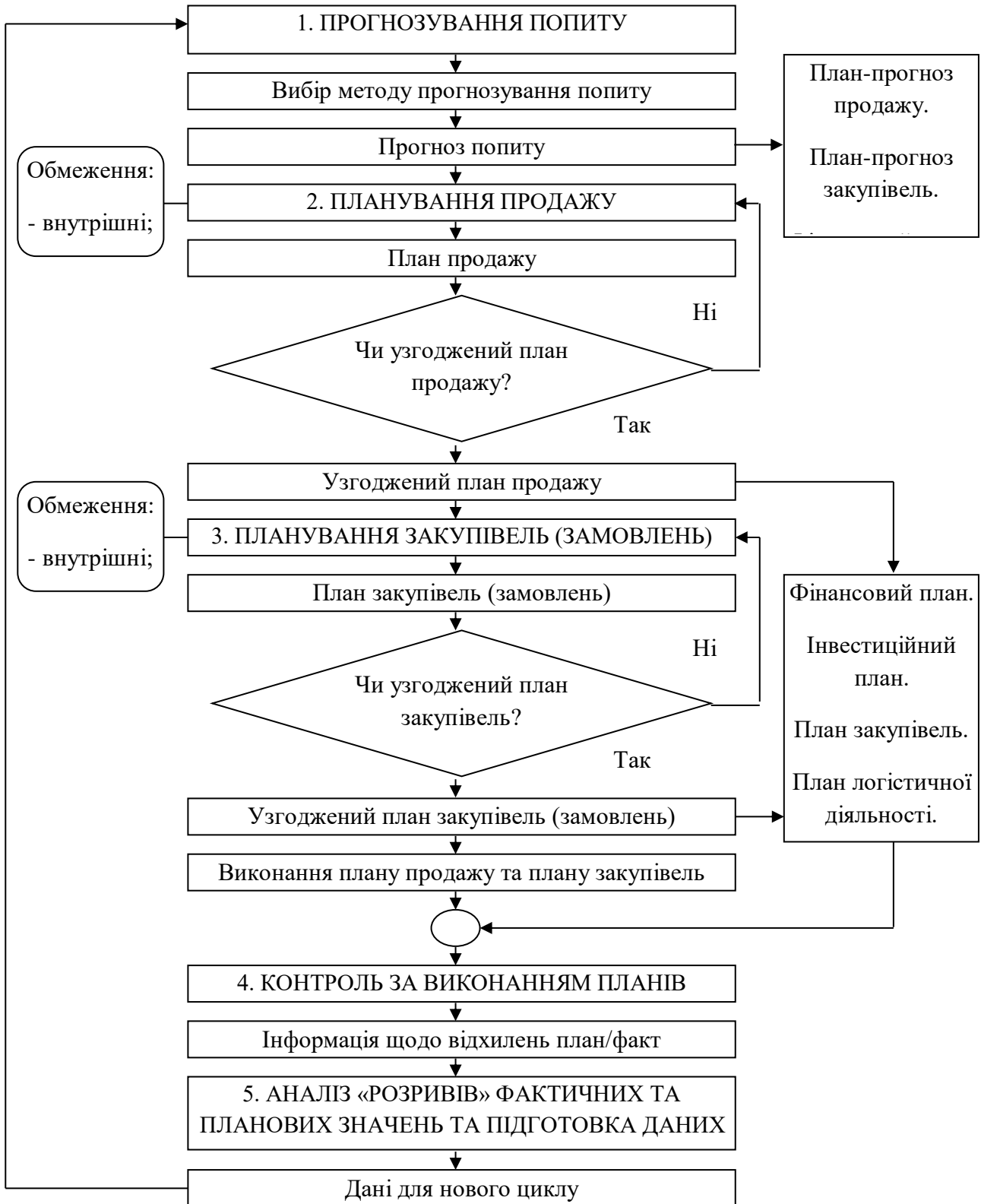

Рис. 1. Узагальнений алгоритм циклу планування продажу та замовлень на підприємствах оптової торгівлі [1-4]

- час, необхідний на етикетування, маркування, сертифікація продукції (для вже існуючої або нової продукції);
- фінансово-кредитні можливості, зокрема отримання товарного кредиту.

Планування обсягів продажу виступає складовою частиною загального процесу планування на підприємстві, в основу якого покладено потенціал ринку та продажу, прогноз продажу, квота продажу тощо. Процеси планування обсягу продажу та формування замовлень є тісно взаємопов'язаними між собою. Можна сказати, один для іншого є відправною точкою та навпаки.

При цьому застосовуються такі технології як: «Планування продажу та операцій» (Sales and Operations Planning, S&OP), «Спільне планування, прогнозування та поповнення запасів» (Collaborative Planning Forecasting and Replenishment, CPFR), «Ефективна реакція на запити клієнта» (Efficient Consumer Response, ECR) тощо.

Розроблені та затверджені топ-менеджментом плани продажу є основою формування планів замовлень компанією продукції у вітчизняних та/або іноземних виробників. Крім цього, зазначений процес базується на товарному асортименті, географічній віддаленості постачальників, особливостями технологічного процесу виробництва продукції, обмеженістю сировинних ресурсів, способами доставки на склад компанії тощо.

Список використаних джерел:

1. Марковецкий Е., Покотилев А., Графский М. Методы планирования продаж – какой выбрать? URL: <https://www.clientbridge.ru/blog/metody-planirovaniya-prodazh/> (дата звернення: 04.04.2021).
2. Николенко Н. П. Разработка плана продаж. Организация продаж страховых продуктов. 2017. № 1. URL: http://www.reglament.net/ins/prod/207_1_article.htm.
3. Петров В. Три основні форми бюджету. Як розробити та що врахувати у 2019 році? Довідник економіста. 2018. № 12. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/DG190015?an=1115>.

Крупка Михайло

професор, д.е.н., завідувач кафедри
фінансів, грошового обігу та
кредиту

*Львівський національний
університет імені Івана Франка*

Руцишин Марія

аспірантка кафедри фінансів
грошового обігу та кредиту

*Львівський національний
університет імені Івана Франка*

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах стратегічної спрямованості України на інноваційний тип розвитку адаптація підприємств до сучасних вимог ринкової економіки та її активне реформування тісно пов'язані з інноваціями, як рушійною силою економічного зростання. Розширене відтворення інноваційного процесу в усіх сферах багатогранної діяльності підприємств, раціональне залучення інноваційного потенціалу з метою забезпечення конкурентоспроможності потребує формування механізму стратегічного інноваційного розвитку, використання якого на противагу стихійному інтуїтивному пошуку його напрямів розвитку дасть змогу не тільки підвищити результативність інноваційної діяльності, а й надасть потужні можливості для підвищення ефективності функціонування підприємств в нестабільному економічному середовищі.

Докорінні зміни, проблеми економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності в умовах інформаційно-технологічної революції можуть бути вирішені за допомогою ефективних стратегій інноваційного розвитку. Саме послідовна інноваційна стратегія зумовила високу якість життя, національну безпеку, охорону довкілля та високий технічний рівень розвинених країн світу [1, с. 11].

На наш погляд, розроблення стратегії інноваційного розвитку потребує врахування її особливостей, а саме:

1. Процес розроблення стратегії інноваційного розвитку є головним

завданням формування механізму стратегічного інноваційного розвитку, де інновації виступають і як результат і як спосіб досягнення стратегічних цілей. Необхідність у систематичних нововведеннях зумовлює доцільність стратегічного супроводу інновацій, визначає основні етапи розвитку підприємств, сприяє збалансованості відношень між суб'єктами господарювання, формує потребу в розробленні інноваційної стратегії, яка, передусім розширює коло впроваджених інновацій, викликає додаткові зміни на кожному підприємстві, що знову потребують перегляду напрямів стратегічного управління. В основі ефективного управління інноваційною діяльністю підприємств лежить ланцюг інновації-стратегія-інновації, в структурі якого з орієнтацією на загальну стратегію управління підприємством виділяють чотири ключові етапи – аналіз, планування, реалізацію та контроль, що дає змогу визначити наступні напрями управління інноваційним розвитком (табл. 1).

2. Враховуючи той факт, що інноваційна стратегія підприємств перебуває під впливом змін у навколишньому середовищі, важливо зазначити, що реакція підприємств на ці зміни характеризує і сам загальний стратегічний напрям: або підприємство самостійно формує зміни активним впливом (наступальні інноваційні стратегії), або зміни відбуваються у формі реакції (захисні/оборонні інноваційні стратегії) [2, с. 27],.

3. Мета інноваційної стратегії впливає із мети загальної стратегії підприємств і одночасно впливає на її зміст і сприяє її досягненню, а тому може бути виражена в наступних положеннях: ефективного освоєння нових товарів, послуг, забезпечення високих темпів економічного зростання, передбачення глобальних змін в економічній ситуації і пошук масштабних рішень, спрямованих на зміцнення ринкових позицій і стабільний розвиток організації, підвищення конкурентоспроможності.

Характеристика напрямів інноваційної стратегії в структурі стратегічного управління підприємством

Етапи стратегічного управління	Напрями діяльності інноваційної стратегії
Аналіз	– визначення інноваційних цілей та їх узгодження із загальними цілями галузі, стратегії і її розвитку; – оцінка можливого ризику; – аналіз зовнішнього середовища; – дослідження внутрішнього середовища; – аналіз інноваційного потенціалу підприємства та можливості залучення додаткових ресурсів;
Планування	– визначення пріоритетів перспективного розвитку підприємства в залежності від наявного інноваційного потенціалу; – планування напрямів інноваційного розвитку на основі сформованих інноваційних цілей; – розробка оптимальних шляхів перспективного інноваційного розвитку та узгодження роботи різних підрозділів підприємства;
Реалізація	– забезпечення неперервності процесу впровадження інновацій; – реалізація етапів інноваційної стратегії у відповідності до сформованих інноваційних цілей;
Контроль	– налагодження взаємозв'язку в організаційній системі впродовж всього життєвого циклу нововведення; – контроль за зміною інформації про стан внутрішнього та зовнішнього середовища; – контроль за корегуванням інноваційних цілей підприємства

Джерело: [3, с. 971]

Загальна стратегія розвитку підприємств формує основу, на якій ґрунтується інноваційна стратегія, визначає її сутність та напрями діяльності. Її дослідження та функціонування невідривно пов'язані із загальними напрямками розвитку організації, особливо щодо якісних характеристик.

4. На умови і зміст формування інноваційної стратегії впливає велика кількість зовнішніх і внутрішніх факторів: позиція керівництва щодо інновацій, система управління інноваціями, сфера фундаментальних і прикладних досліджень, оцінка результатів, відкриття, патенти, інвестиції, інноваційний потенціал фірми.

Кожен з етапів інноваційної стратегії може бути охарактеризований наявністю позитивного чи негативного впливу досліджуваних факторів макро-, мікросередовища по відношенню до розробки стратегії інноваційного розвитку. Формування механізму стратегічного інноваційного розвитку потребує дослідження не тільки зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на інноваційну діяльність підприємств, але й аналізу структури інноваційної стратегії, яка дасть змогу окреслити систему можливих напрямів їхнього інноваційного розвитку, визначити методи та засоби вибору типу інноваційної стратегії.

Отже, інноваційний розвиток підприємств представляє собою процес спрямованої закономірної зміни їхнього стану, що залежить від інноваційного потенціалу кожного підприємства та джерелом якого є інновації, що створюють якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємств на ринку шляхом реалізації уміння знаходити нові рішення, ідеї у результаті винаходів.

Список використаних джерел:

1. Кравченко О. О. Інноваційний розвиток та структурні зміни в економіці : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки». Київ, 2011. 21с.
2. Іванова В. В., Сидоренко-Мельник М. Г., Фастовець А. А. Планування в підприємствах і організаціях споживчої кооперації : монографія за ред. А. А. Фастовець, Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. 157 с.
3. Рогоза М. Є., Вергал К. Ю. Роль та сутність стратегії інноваційного розвитку в системі загальної стратегії управління діяльністю підприємства. *Економіка: проблеми теорії та практики*, 2017. Випуск 228. Т. IV. С. 968–972.

Руцишин Надія

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та банківського бізнесу

Шеліга Світлана

здобувач першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти спеціальності

071 «Облік і оподаткування»

*Львівський торговельно-економічний
університет*

**СТРАХОВІ ПОСЛУГИ НА РИНКУ ДОБРОВІЛЬНОГО
МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Добровільне медичне страхування є соціальним видом страхування, мета якого – організація та фінансування наданих застрахованим особам медичних послуг (допомоги) відповідного обсягу та якості, обумовлених програмами добровільного медичного страхування. Це недержавний вид страхування, який вирізняється формою власності й організаційно-правовими формами страхових організацій, що задіяні у процесі соціального страхування. Зокрема, в Україні пропонується модель державного солідарного медичного страхування, яка враховує кращі сучасні практики та досвід трансформації систем охорони здоров'я у світі, зокрема у Центральній та Східній Європі [1].

На вітчизняному ринку добровільного медичного страхування діють більше 60 страхових компаній, що мають різні можливості, досвід і авторитет. Найбільш відомі з них – це Державна акціонерна страхова компанія «Укрінмедстрах», ЗАТ «Акціонерна страхова компанія «Остра-Київ», ВАТ «Страхова компанія «Алькона», ВАТ «Страхова компанія «Оранта-Донбас», ЗАТ «Страхова компанія «Кредо-Класик», ЗАТ «Страхова компанія «Надра», ЗАТ «Страхова компанія «Укрнафтотранс» та інші.

Кожна страхова компанія прагне принести в страховий бізнес щось своє, що вигідно вирізнятиме її серед конкурентів. Програми, які пропонують страхові компанії з добровільного медичного страхування, можна поділити на чотири основні категорії:

- поліклінічне обслуговування, у тому числі аптечне;
- стаціонарне обслуговування;

- послуги невідкладної швидкої медичної допомоги;
- стоматологія.

Однією з перших страхових компаній, що запропонувала на страховому ринку медичне страхування і зараз володіє чи не найбільшим досвідом серед українських страховиків, є страхова компанія ЗАТ «Надра». Ця страхова компанія організовує надання та оплату медичних послуг при зверненні застрахованих осіб у медичний заклад внаслідок гострого захворювання, хронічного захворювання чи пошкодження здоров'я у зв'язку з нещасним випадком. Обсяг медичних послуг, які підлягають оплаті, залежить від програми страхування. Як правило, це програми «Поліклініка», «Стаціонар», «Невідкладна допомога», «Стоматологія». Частіше за все клієнти ЗАТ СК «Надра» обирають «Комплексну програму медичного страхування», до якої входять майже всі види медичного страхування, в тому числі і превентивно-профілактичні заходи.

ЗАТ СК «Остра-Київ» – одна з відомих українських страхових компаній, що здійснює медичне страхування з початку 2000 р. Оплату наданих медичних послуг вона здійснює за різними програмами страхування. За програмою «Поліклініка» ЗАТ СК «Остра-Київ» оплачує вартість перевезення, госпіталізації застрахованої особи, консультації лікарів, здійснення лабораторних досліджень і діагностичних тестів, допомогу вдома, первинний огляд стоматолога. Вона включає обслуговування як дорослих, так і дітей. Програма «Невідкладна медична допомога» передбачає оплату приїзду бригади швидкої медичної допомоги, первісний огляд хворого, його перевезення і госпіталізацію, встановлення попереднього діагнозу. Страхова сума за цією програмою не має обмежень. Специфіка страхової програми «Стаціонарна допомога» полягає у відсутності попереднього медичного обстеження до укладання договору страхування та відшкодування витрат на лікування туберкульозу. Важливою особливістю є те, що у договорах не встановлюється франшиза [2, с.90].

Аналізуючи програми страхування, можна дійти висновку, що усі

страхові компанії пропонують практично одні й ті самі програми медичного страхування зі схожим набором послуг, прикріплення до одних і тих самих клінік із приблизно однаковим сервісом з організації медичної допомоги. У більшості із них є декілька програм та класів, які відрізняються між собою більшим або меншим асортиментом послуг, в залежності від чого і різняться страхова сума та ціна за поліс. Беручи до уваги проаналізовані критерії, можна виділити найбільш вигідні, а також надійні компанії. «АХА Страхування» – досить дешеве співвідношення цін та послуг, широка вікова категорія, досить високий рівень страхових виплат – 61,58 %, але потрібно враховувати те, що компанія не надає послуг стоматологічної допомоги. «ІНГО Україна» – найдешевше співвідношення ціни та страхової суми, але комплексність полісу залежить від більш високої ціни. СК «Провідна» пропонує більше 20 програм медичного страхування для корпоративних клієнтів і фізичних осіб з різним співвідношенням цін і послуг. Існують спеціальні програми для страхування студентів, учнів середніх учбових закладів, спортсменів, дітей, осіб, що тимчасово проживають в готелях та ін.[3].

Отже, враховуючи всі переваги та недоліки програм страхових компаній, можна стверджувати, що на ринку медичного страхування досить широкий вибір пропозицій щодо страхування здоров'я, тому в першу чергу потрібно звертати увагу на: комплексність полісу та відношення ціни до послуг; якість обслуговування та виплату страхових сум.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я : розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-p#Text>.

2. Сова О. Ю. Сучасний стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні. *Вчені записки Університету "КРОК". Серія «Економіка»*. 2018. № 49, С. 80-92.

3. Офіційний сайт СК «Провідна». URL: <http://www.providna.ua/uk/content/dobrovilne-medichne-strahuvannya>.

Thekanovych Viktor

Luhansk Taras Shevchenko National University,
Starobilsk, Ukraine

DEVELOPMENT OF INNOVATIVE CONFIGURATIONS IN EUROREGIONAL COOPERATION

The development of euroregional cooperation in the innovation sphere and its effectiveness is determined by the capabilities of a particular region, taking into account the chosen model of innovative development, which is formed under the influence of a number of factors: the level of socio-economic development of the region, the state of development of innovative infrastructure, human resources in the innovation sphere, the availability of financial resources for the production and implementation of innovations, the innovation policy of local authorities, the degree of state influence on innovation processes in the region. The interrelation of these factors determines the opportunities for the development of euroregional cooperation in the field of innovation, as well as ways to overcome the problems that stand in the way of activating the innovation activity of the regions of Ukraine.

Innovative strategic approaches to the development of Euroregions include: a program-oriented approach to planning the development of adjacent territories of neighboring states and border infrastructure (development of effective general strategies and plans (programs) for the implementation of measures); a financial and economic approach to ensuring financial needs in the implementation of projects (financing mechanisms, concessional lending); a spatial and organizational approach to the organization of cross-border trade in the form of cross-border trade and logistics centers.[1]

The emergence of new forms of euroregional cooperation is primarily due to the regional policy of the European Union, which, within the framework of supporting the activation of cooperation, contributes to the development of common concepts of euroregional development, which is manifested in strategies for the joint development of euroregions and mechanisms for their implementation. A detailed study of the socio-economic development of the euroregion at the initial stage of strategy

development makes it possible to identify initiatives and opportunities for implementing the most important euroregional projects, for example, the creation of a euroregional industrial zone or the formation of a euroregional cluster, using the existing institutional support of the market infrastructure.

Using the competitive advantages of euroregions by identifying priority areas and types of activities in the direction of innovative entrepreneurship development. The essence of this direction is to obtain the greatest social effect from using the competitive advantages of the euroregion, when its development strategy is based on identifying priority areas and types of activities, as well as concentrating various forms of innovative entrepreneurship in them.

These areas of activity include cross-border clusters, industrial parks and business incubators. Consider their activities in the field of euroregional cooperation

The basis of clustering within the euroregions is the creation of scientific, technical and logistics clusters. A scientific and technical cluster is an organizational structure that includes research institutes, higher educational institutions, and enterprises where scientific and technical developments will be implemented. The implementation of the scientific and technical cluster in the euroregions will allow us to solve the issue of updating the material and technical base of scientific institutions and higher educational institutions, increase the share of innovative and active enterprises, increase the knowledge intensity of GDP, create new jobs and improve the export potential of states. Scientific and technical clusters can be developed on the basis of existing technoparks.

Here, the cross-border cluster uses innovation as a technology to achieve the region's competitive advantages and a strategy for future development. Such advantages include the possibility of promoting innovative clustering in Euroregions through financing, participation in programs and projects of cross-border and euroregional cooperation.

In this case, it is necessary to analyze the euroregions as a single territory, which should correspond to the equivalent selection of potential participants in such a cluster.

The effective operation of production clusters in many euroregions has shown its significant competitive advantages and opportunities in the formation and development of euroregional activities in Ukraine. The current stage of the formation of economic and organizational production forms is characterized by a growing interest in the potential of regional production clusters in the development of cross-border cooperation in the euroregions. Today in Ukraine there is only an agro-industrial cluster in the euroregion "Upper Prut".

An industrial park is a territory equipped with an appropriate infrastructure, within which participants can carry out economic activities in the field of industrial production, as well as research activities in the field of information and telecommunications under the conditions provided for by the legislation of Ukraine [2].

Thus, cross-border industrial parks are an organizational and economic space with prepared industrial sites within the border territories of two or more countries, where a special regime of economic activity has been introduced for business entities in order to fulfill certain regional and national tasks. The special regime of economic activity provides for the application of the national legislation of the host country of the business entity for the implementation of economic activities (the production process itself), as well as the possibility of applying the advantages of the national legislation of other participating countries in the promotion of finished products to consumers of the participating countries, in particular, special conditions of activity in the areas of administration, taxation, investment, customs regime, currency regulation for economic entities.

As for euroregional business incubators, this activity is currently in its infancy. According to statistics, 76 business incubators operate in Ukraine. In fact, there are no more than 10 effective ones, and there are no Euro-regional ones at all. To date, only one business incubator is known in the city of Rezina (Moldova, Euroregion "Dniester").[3]

Investment support for the innovative development of euroregions can take place in two ways: self-financing (part of the net profit that is reinvested; depreciation

charges; loss insurance; part of current assets mobilized); attracting external financial resources (investment loans of banks, targeted financing, targeted state loan, grants, credit lines of international financial institutions). This also includes lending, government, venture capital investment, grants, and international technical assistance. The purpose of providing innovation activities with investment resources is to introduce a financial mechanism using financial methods and levers, in particular legal, regulatory, and informational ones. In addition, it should be noted that the concept of a financial mechanism is inseparable from the financial policy of the state, which defines the functions of the financial mechanism and its organic connection with state regulation of the economy

Among the factors contributing to attracting investors are reasonable prices for the purchase of land and local resources, providing business support by the management bodies of the Technopark, including funds from the European Union; the region's opportunities arising from Central Placement, its resources, skilled labor, a large – scale list of business services. The availability of technical and other infrastructure (for example, a media center), as well as advisory and analytical services related to doing business within the Technopark, are also important factors. Potential investors receive assistance in the development of Project Management and planning in the implementation of the project, Organization of the enterprise, attracting appropriate employees and preparing the necessary documents, permits, as well as assistance in submitting a request for a venture loan contract.

Taking into account the above, it can be concluded that the development of innovation structures in euroregions requires the development of joint strategies for the development of cross-border cooperation, regional cross-border development programs cooperation. Development of strategic documents on territorial development issues allows you to set priorities, set goals, and develop a common vision for them achievements. Moreover, the preparation of such documents should take place in an active manner participation of residents of the territory.

References

1. Kucab-Bonk K.K. (2016) Innovatsiini vazheli stymuliuvannia transkordonnoi konverhentsii mizh Ukrainoiu ta ES [Innovative levers for stimulating cross-border convergence between Ukraine and the EU] // Innovatsiina ekonomika. Naukovo-vyrobnychy zhurnal. № 7-8 pp.19-22.
2. N. A. Mikula & V. V. Zasadko (2014) Transkordonne spivrobitnytstvo Ukrainy v konteksti yevrointehratsii : monohrafiia [Cross-border cooperation of Ukraine in the context of European integration : monograph K. : NISD [in Ukrainian].
3. V.S Gubina Gosudarstvennoe regulirovanie regionalnogo razvitiya: evropeyskiy opyt <https://cyberleninka.ru/article/n/gosudarstvennoe-regulirovanie-regionalnogo-razvitiya-evropeyskiy-opyt>

Титенко Лариса

доцент, к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

Університет державної фіскальної служби України

ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ В БІЗНЕС-ОРГАНІЗАЦІЇ

Цифровий маркетинг описаний в працях управління електронним бізнесом та електронною комерцією як застосування Інтернету та пов'язаних з ним цифрових технологій для досягнення маркетингових цілей.

Маркетингові цілі включають ідентифікацію, передбачення та задоволення вимог замовника:

- ідентифікація – використання Інтернету для з'ясування потреб та бажань споживачів;
- передбачення – попит на цифрові послуги;
- задоволення – досягнення задоволеності споживачів порушує питання, чи є зручним у використанні веб-сайт, чи працює він належним чином і як відправляється фізична продукція.

По суті, цифровий маркетинг означає використання цифрових технологій для продажу товарів чи послуг. Основи маркетингу залишаються незмінними – створення стратегії передачі правильних «повідомлень»

потрібним клієнтам. Змінилася кількість доступних опцій. Сюди входять реклама з оплатою за клік, банерна реклама, маркетинг електронною поштою та афілійований маркетинг, інтерактивна реклама, маркетинг у пошукових системах (включаючи оптимізацію пошукових систем) та маркетинг у блогах.

Хоча бізнес і надалі використовуватиме традиційні маркетингові методи, такі як реклама, пошта та PR, цифровий маркетинг додає абсолютно новий елемент до комплексу маркетингу та є цінним доповненням. Він надає компаніям будь-якого розміру доступ до масового ринку за доступною ціною, і, на відміну від телевізійної або друкованої реклами, він забезпечує справді персоналізований маркетинг.

Слід зазначити, що планування цифрового маркетингу не означає починати його з нуля. Будь-яка електронна комунікація в Інтернеті повинна відповідати загальним маркетинговим цілям та поточним маркетинговим орієнтирам бізнес-організації. Ключові стратегічні рішення щодо цифрового маркетингу є спільними зі стратегічними рішеннями для традиційного маркетингу. Вони передбачають вибір цільових груп споживачів і вказівку, як надати цінність цим групам. Сегментація, орієнтація, диференціація та позиціонування сприяють ефективному цифровому маркетингу.

В процесі планування цифрового маркетингу доцільно використовувати метод SOSTAC. Структура планування SOSTAC, розроблена Полом Смітом, забезпечує структурований та ефективний підхід до маркетингової стратегії. Дану структуру можуть використовувати менеджери в приватному, державному та некомерційному секторах економіки.

Таблиця 1

Структура планування SOSTAC

S = Situation Analysis	Де ми зараз? Яке зовнішнє середовище, в якому ми працюємо? Які наші власні сильні та слабкі сторони?
O = Objectives	Куди ми хочемо дійти? Яка наша мета?
S = Strategies	Як ми туди потрапимо? Що нам потрібно зробити, щоб досягти успіху?
T = Tactics	Які окремі кроки нам потрібно зробити для досягнення нашої

	мети?
A = Actions	Що нам потрібно робити? Який наш перелік завдань? Хто що робитиме?
C = Control	Що ми виміряємо, щоб знати, що ми досягаємо успіху? Як ми дізнаємось, коли досягли цілей?

Джерело: складено на основі [1].

Схема планування SOSTAC розширена на діаграмі нижче, з метою візуалізації методів / дій, що складають кожен етап:

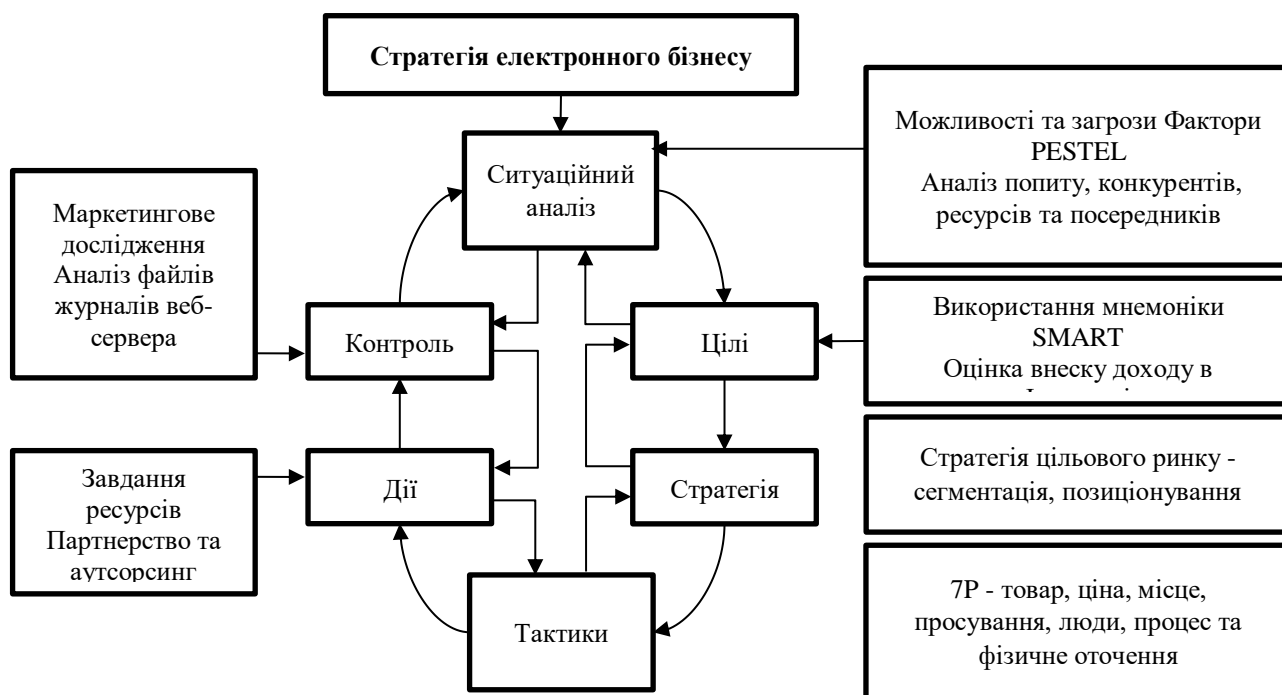

Рис. 1. Процес планування цифрового маркетингу

Джерело: складено на основі [1].

Таким чином, цифровий маркетинг є потужним інструментом вдосконалення діяльності бізнес-організації, конкретно визначеними перевагами якого виступають глобальне охоплення, нижчий рівень витрат, можливість відстежувати та вимірювати результати, персоналізація та індивідуалізація маркетингових функцій.

Список використаних джерел

1. A Guide to the Business Analysis Body of Knowledge. IIBA, International Institute of Business Analysis. 2015. 514 p.
2. Tytenko L.V. Software and information support for business analysis in enterprise management. *Modern Economics*. 2020. № 20. P. 272-277.

Томашук Інна

асистент кафедри економіки та підприємницької діяльності

Вінницький національний аграрний університет

ДОСВІД СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Сьогодні в Україні вже не викликає сумнівів про необхідність та актуальність планувальної діяльності на місцевому рівні. В нашій державі, як і в інших країнах світу, активно розвивається і запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального розвитку. Це пов'язано з перевагами даного методу для всіх основних учасників цього процесу (влади, підприємницьких структур, територіальної громади), а саме:

- підвищується наукова і практична обґрунтованість соціально-економічних та організаційних заходів, ефективність прийнятих управлінських рішень;
- значно розширюється коло учасників планувального процесу, повніше враховуються їх інтереси й потреби;
- планувальний процес є прозорішим для всіх суб'єктів господарювання, створюються можливості для досягнення спільних цілей, об'єднання матеріальних і фінансових ресурсів суб'єктів різних форм власності, і як результат – скорочуються терміни досягнення кінцевих цілей програми, що є бажаним для українських територій;
- є можливість місцевим органам влади та органам місцевого самоврядування спрямовувати спільні зусилля громади на розв'язання нагальних економічних, соціальних, екологічних проблем, активно впливати на стабілізацію ситуації у соціально-економічній та суспільно-політичній сферах;
- повніше використовується величезний потенціал територій для активізації економічних перетворень та розвитку територіальної громади [1; 2].

Головною метою економічної політики на регіональному рівні є вирівнювання економічних потенціалів та умов життя на різних підлеглих територіях. Вона повинна мати чіткий механізм реалізації, складовими якого є

програми та стратегічні плани, відповідні бюджетні фонди та спеціальні адміністративні органи, що їх реалізують на місцях. В роботі запропонована послідовність створення концепції такої політики, яка дасть змогу використати, зокрема, такий важливий резерв економічного росту, яким є підприємництво [3; 4]. Формування системи пріоритетних напрямів розвитку підприємництва повинно базуватися на системному підході, який би враховував не лише інтереси держави, але й інтереси окремої території. Пріоритетним напрямом на найближчі роки в розвитку підприємництва повинен стати інноваційний.

Стратегічний підхід до планування розвитку будь-яких організацій, муніципальних утворень, галузей економіки тощо, передбачає не тільки розробку стратегічних орієнтирів, деталізованих через декомпозицію стратегічних та операційних цілей, а й визначення інструментів управління, переходом від поточного стану системи до бажаного майбутнього (табл. 1) [2; 3].

Таблиця 1

Порівняння стратегічного та поточного управління

Стратегічне управління	Поточне управління
Орієнтоване на розвиток	Орієнтоване на підтримку існуючого стану
Сконцентроване на виявленні нових можливостей	Акцент робиться на ефективному використанні реальних можливостей
Орієнтоване на середовище загалом. Має широкий аспект бачення, що виходить за межі організації та досліджує зовнішнє середовище	Орієнтоване, передусім, на організацію, удосконалення її внутрішнього середовища
Суцільне та інтегруюче	Локальне, сконцентроване на окремих завданнях, має розподільний характер
Орієнтоване на широкий спектр соціально-політичних інтересів об'єкта управління та поза ним	Діє в межах окремих напрямків, діяльності, спеціалізованих завдань і професійних інтересів
Перманентне з певним аспектом планування, здійснюється циклами	Безперервне
Відбувається в умовах підвищеної невизначеності	Вивчає конкретику поточних справ. Невизначеність незначна
Постановником завдань та носієм головних ідей є вище керівництво об'єкта управління	Реалізується менеджерами середньої та нижньої ланок

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Щодо доцільності та необхідності орієнтації органів державної влади та управління на стратегічне управління та планування доречним буде

висловлювання з приводу того, що «використання інституту стратегічного планування ставить владу в нову, більш міцну позицію, за якої можливий перехід від парадигми функціонування до парадигми розвитку» [2; 4].

Зменшення дисбалансів у економічному розвитку територій, створення умов для міжрегіональної солідарності та взаєморозуміння є умовою єдності державного простору та стійкості держави.

Координація політики розвитку секторів економіки у територіях є запорукою вирішення регіональних проблем, а не їх посилення.

Список використаних джерел:

1. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні. DESPRO. К. : ТОВ «Софія-А». 2012. 88 с.

2. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №4(32). С. 19-30.

3. Жаворонков В.О. Стратегічне планування економічного розвитку на регіональному рівні. автореферат на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук. спеціал. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. 2009р. 23 с.

4. Чикаренко І.А., Чикаренко О.О., Ушакова А.С. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад. *Аспекти публічного правління*. 2018. Том 6. № 10. С. 54-61.

Линенко Андрій

доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування

Турубарова Яна

студентка економічного факультету

Запорізький національний університет

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРИВАТИВНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На світових ринках найбільш поширеним способом страхування від фінансових ризиків в інвестиційній діяльності є застосування похідних цінних паперів (деривативів). В Україні через недосконалість законодавства та брак досвіду в застосуванні деривативів вказаний метод захисту інвесторів від ризиків використовується досить рідко й далеко не завжди ефективно.

Необхідно дослідити особливості основних стратегій застосування деривативів для розвитку інвестиційної діяльності та проаналізувати сучасну практику використання деривативних фінансових інструментів в Україні.

Під інвестиційною діяльністю розуміють сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Розвиток інвестиційної діяльності характеризують обсяг, прибутковість і диверсифікованість інвестиційних ресурсів та активів, сформованих у результаті вкладення коштів, рухомого і нерухомого майна, а також прав інтелектуальної власності в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний та екологічний ефект [1].

Одним із методів розвитку інвестиційної діяльності є застосування деривативів. Деривативи – це фінансові контракти чи фінансові інструменти, що походять із інших фінансових інструментів, які називають базовими інструментами. Основою такого фінансового інструменту можуть бути активи (наприклад, товари, акції, житлові застави, нерухоме майно, облігації та позики), індекси (на відсоткові ставки, валютні курси, фондові індекси, індекси споживчих цін) або інші умови. Кредитні деривативи походять від позик,

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

облігацій чи інших форм кредитування.

До похідних фінансових інструментів відносять:

- інструменти, розрахунки за якими провадитимуться в майбутньому;
- інструменти, вартість яких змінюється внаслідок змін відсоткової ставки, курсу цінних паперів, валютного курсу, індексу цін, кредитного рейтингу або інших змінних, що є базисними;
- інструменти, що не потребують початкових інвестицій.

Основними видами похідних фінансових інструментів є форварди, ф'ючерси, опціони та свопи [2].

Застосування деривативів у якості методу розвитку інвестиційної діяльності вимагає вибору та реалізації конкретної стратегії дій. Стратегії використання деривативів для розвитку інвестиційної діяльності є різновидом фінансових стратегій, які належать до функціональних стратегій. До стратегій застосування деривативів належать: стратегія страхування від реалізації ризику; спекулятивна стратегія; стратегія раціонального формування активів; інформаційна стратегія.

Стратегії страхування від реалізації ризику надають перевагу ті суб'єкти фінансового ринку, які не схильні ризикувати вартістю чи дохідністю активів, що лежать в основі деривативу. Сутність цієї стратегії полягає в тому, що деривативи застосовуються в якості методу страхування валютних, товарних або фондових ризиків.

При реалізації спекулятивної стратегії переважно застосовуються форварди та ф'ючерси. Спекулятивна стратегія націлена на отримання інвестором спекулятивного прибутку за допомогою застосування деривативів. Застосування цієї стратегії активізувалось після глобалізації фінансового ринку [3].

Вибір стратегії раціонального формування активів можливий у тому випадку, коли підприємство-інвестор має доступ до фінансових ринків, які здійснюють торгівлю варантами, а також за умови наявності у фінансових менеджерів підприємства досвіду використання варантів у минулому.

Також однією із основних стратегій розвитку інвестиційної діяльності на засадах застосування деривативів є інформаційна стратегія. Її сутність полягає у тому, що інформація про виникнення певних явищ на фінансових ринках та зміну очікуваних тенденцій використовується в якості методу стимулювання виникнення цих явищ і тенденцій.

Проведений аналіз використання деривативних фінансових інструментів в інвестиційній діяльності дає змогу сформулювати низку узагальнень. Так, наприклад, станом на 30 червня 2020 р. Національний банк України мав 410 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із терміном виконання у вересні 2020 р., умовна вартість яких становить 1376 млн грн, або 52 млн дол. США (станом на 31 грудня 2019 р. – 269 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із терміном виконання в березні 2020 р., умовна вартість яких становить 1373 млн грн, або 58 млн дол. США, та 90 коротких біржових процентних ф'ючерсних контрактів із термінами виконання з червня 2020 р. до грудня 2020 р., умовна вартість яких становить 524 млн грн, або 22 млн дол. США). Кошти для розрахунків за ф'ючерсними операціями в сумі 15 млн грн (у 2019 р. – 8 млн грн) оцінено за справедливою вартістю та включено до складу коштів і депозитів в іноземній валюті [4].

Отже, вибір стратегії активізації інвестиційної діяльності на засадах застосування деривативів слід здійснювати ще на етапі її планування, а також у наслідок моніторингу відповідних стратегій. Стратегічне планування та реалізація стратегії застосування деривативів для розвитку інвестиційної діяльності передбачає: формування системи цілей застосування деривативів для розвитку інвестиційної діяльності; виділення та оцінку факторів, які впливають на ефективність застосування деривативів для розвитку інвестиційної діяльності; проведення організаційних змін із метою реалізації обраної стратегії застосування деривативів та її впровадження в розвиток інвестиційної діяльності; контроль і регулювання реалізації стратегії застосування деривативів для розвитку інвестиційної діяльності. Цей напрям є досить перспективним, але українська практика інвестиційної діяльності із

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*

деривативними фінансовими інструментами ще потребує свого розвитку з адаптацією до конкретних економічних реалій.

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. Дата оновлення: 13.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 09.04.2021).

2. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 10.04.2021).

3. Лучко Г. Й. Стратегії застосування деривативів компаніями з управління активами. *Ефективна економіка*. 2013. № 10. С. 45–52.

4. Чернявський Н., Коробейніков А., Васирина Д. Реформа ринку деривативів і запровадження нетінгу в Україні. URL: <https://sk.ua/uk/news-uk/reforma-rinku-derivativiv-i-zaprovad> (дата звернення: 10.04.2021).

Fuli Chen

PhD Student, Faculty of Economics and
Management

Sumy National Agrarian University

Lecture, Department of Publicity Office

Henan Institute of Science and Technology

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Corporate social responsibility refers to the economic, legal, ethical and charitable responsibilities that an enterprise should bear to all stakeholders in a certain period of time. It plays an important role in regulating the redistribution of social resources, alleviating social conflicts, and promoting sustainable economic development [1, p.504]. Corporate social responsibility has an important impact on corporate image and corporate value. The requirements for fulfilling social responsibilities come from both external and internal aspects. External factors include laws, policies, and competitors, and internal factors are driven by internal stakeholders and the economic benefits brought about by fulfilling social responsibilities.

1. External factors

1) Formal system. The state often uses laws, administrative orders and other channels to macro-control the business activities of enterprises, so that the behaviour of enterprises can meet the expectations of the government. Concurrently, the government will also guide the business behaviour of enterprises through tax rates, interest rates, etc., in order to achieve certain goals. If an enterprise wants to take advantage of the government's preferential treatment policy and reduce or exempt taxes and fees in its business activities, it must perform its social responsibilities following the direction guided by the government.

2) Social culture. Different countries have different traditional cultures and religious beliefs, which will also have an impact on the behaviour of enterprises. If companies want to gain the trust of consumers, they must respect the local traditional

culture and religious beliefs, and avoid problems in these areas, to maintain a good corporate image.

3) Pressure from competitors. Companies have product competitors in the same industry, and the fulfilment of their social responsibilities by these competitors will also put pressure on the company. For example, if competitors in the same industry provide more environmentally friendly products, they will gain an advantage in government procurement, forcing companies to develop and manufacture more environmentally friendly products.

4) External stakeholders. The external stakeholders of a company also need for the company to fulfil its social responsibilities. For example, the government where the company is located wants the company to hire disabled people and donate welfare facilities. Consumers expect companies to provide more environmentally friendly and energy-saving products, which encourages companies to increase investment in research and development. The media will supervise the behaviour of companies from the perspective of news reports, and will also encourage companies to fulfil their social responsibilities.

2. Internal factors

1) Corporate governance structure. The ownership structure and the characteristics of the board of directors are two aspects that have an important impact on corporate social responsibility. For example, the government will require state-owned enterprises to disclose more corporate social responsibility information and take practical actions to fulfil their social responsibilities in the form of funds and technology. If it is a private enterprise, the willingness of the controlling shareholder will have a decisive impact on the company's performance of social responsibility. If the company's equity is dispersed and there is no actual controller, then the independent directors will have a greater impact on the company's fulfilment of social responsibilities.

2) Internal stakeholders. The internal stakeholders of an enterprise, such as shareholders, management, and ordinary employees, all have different demands on the enterprise. Shareholders hope that the company can perform appropriate social

responsibilities to increase the rate of return on capital while maintaining the steady operation of the company. Ordinary employees demand to improve the working environment, reduce labour intensity, and strengthen labour protection.

In general, whether an enterprise fulfils its social responsibilities and in what form will be affected by many factors. At the same time, the fulfilment of social responsibilities requires capital, technology and personnel input, which leads to a certain correlation between social responsibilities and financial performance, which in turn has an impact on the development of the company. The discussion on the factors affecting corporate social responsibility will help us to deepen our research on the law of corporate development.

References:

1. Carroll, A. B. (1979). A three-dimensional conceptual model of corporate performance. *Academy of management review*, 4(4), 497-505.

Федоровська Дарина

студентка 4 курсу, група ОББ-19-4к ННІ обліку,
аналізу та аудиту

Науковий керівник:

Білобровенко Тетяна, к.е.н., доцент

Університет державної фіскальної служби України

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ БІЗНЕС-АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бізнес-аналітика, «наука аналізу» – процес аналізу інформації для прийняття бізнес-рішень. Вона включає в себе: методи зібрання та обробки інформації, оцінки ризиків, моделювання та прогнозування з використанням інформаційних та телекомунікаційних технологій. Сфера її застосування досить широка. Бізнес-аналітику можна використовувати в різних сферах діяльності, наприклад: управлінні ризиками, фінансах, охороні здоров'я, промислового виробництва, послугах, а також у маркетингу, управлінні містами, при роботі в Інтернеті та соціальних мережах, при аналізі персональних даних та ін.

Термін «Бізнес-аналітика охоплює два різних поняття: бізнес-аналіз та бізнес-інтелідженс.

Бізнес-аналіз – це дисципліна, яка використовується для виявлення потреб бізнесу та пошуку її проблем. Рішення часто включають в себе предмет розробки системи, але можуть складатися з удосконалення процесів, організаційних змін або стратегічного планування. Людина, яка виконує цю діяльність, називають бізнес-аналітиком [1, с. 4].

Бізнес-аналіз підприємства – це загальне вивчення його діяльності, що дозволяє йому дати об'єктивну оцінку, виявити закономірності та тенденції розвитку, визначити основні завдання, що стоять перед ним, розкрити резерви бізнесу та недоліки в його роботі.

Основна ціль аналізу підприємства це зосередитися на розумінні потреб бізнесу в цілому, визначення довгострокових стратегій і розгляду ідей та завдань, які дозволять бізнесу досягнути стратегічних цілей.

Основним завданням бізнес-аналізу є збір та дослідження інформації про основні потреби та очікування клієнта. Та в подальшому отримання детальних узгоджених вимог до розробленого бізнес-рішення. Послідовність та функціональність роботи з вимогами на різних етапах бізнес-аналізу дозволяють виділити такі галузі знань у цій сфері:

- планування та моніторинг бізнес-аналізу;
- аналіз підприємств;
- виявлення вимог;
- аналіз вимог;
- управління вимогами та комунікація;
- оцінка та перевірка рішення [1, с. 5].

Business Intelligence (BI) – це процес перетворення даних в інформацію, тобто нові знання, які можна використовувати для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

Термін «Business Intelligence» вперше вжив у 1958 році дослідник IBM фірми IBM Ганс Пітер Лун. Він дав таке визначення терміна: «Здатність розуміти зв'язки між фактами, представленими таким чином, щоб спрямовувати дії на досягнення бажаної мети» [2 с. 2].

У сьогоdnішньому тлумаченні термін «Business Intelligence» (BI) вперше був введений компанією Gartner у 1980-х роках ХХ ст. У 1996 році Gartner дав таке визначення терміна Business Intelligence: «Програмне забезпечення в межах підприємства, яке забезпечує доступ та аналіз інформації, що міститься в сховищі даних, а також забезпечує прийняття правильних та обґрунтованих управлінських рішень» [2 с. 2].

BI підтримує багато бізнес-рішень – від оперативних до стратегічних. Основні операційні рішення включають позиціонування продукту або цін на неї.

Стратегічні бізнес-рішення включають пріоритети, цілі та напрямки. Ефективною є система коли вона об'єднує дані, що отримані з ринку підприємств, ці дані поділяються на зовнішні та внутрішні. Дані з джерел

підприємства, такі як фінансові та виробничі називають зовнішніми. Внутрішні – це дані, що отримані з ринку, на якому перебуває підприємство. У поєднанні зовнішніх та внутрішніх даних отримуємо аналітику, яку неможливо отримати при аналізі даних лише з одного з цих джерел.

Business Intelligence здійснює свою діяльність в чотирьох основних напрямках:

Збереження даних. Дані в сховищі BI групуються спеціальним чином для більш ефективного аналізу та обробки запитів. Це здійснюється найбільш ефективно, адже в звичайних баз даних інформація організована для оптимізації та обробки поточних транзакцій.

Інтеграція даних. Інструменти ETL використовуються для створення та підтримки сховищ даних – інструментів, які забезпечують витяг даних, тобто доводять їх до необхідного формату та завантажують дані у сховище чи іншу базу даних.

Аналіз даних. Інструменти OLAP (онлайн аналітична обробка) використовуються для всебічного аналізу даних. Вони дозволяють переглядати різні розділи даних, визначати тенденції та залежності (за регіонами, товарами, клієнтами тощо).

Представлення даних. Для представлення можна використовувати різні графічні інструменти – звіти, графіки, діаграми. Поширеним інструментом візуалізації даних є інформаційні панелі, де результати відображаються у вигляді індикаторів та шкал. Це дозволяє відстежувати поточні значення вибраних показників, здійснювати порівняння їх з мінімальними або максимальними допустимими та таким чином визначати потенційні загрози для бізнесу.

Отже, бізнес-аналіз – це система методів, що дозволяють всебічно та об'єктивно досліджувати бізнес, а також виявляти потенційні чи існуючі проблеми та потреби його функціонування та структури.

Використання інформаційних технологій у бізнес-аналізі значно полегшує роботу підприємства та бізнес-аналітиків, які зазвичай

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»*
використовують окремі методи бізнес-аналізу для вирішення конкретних питань у своїй поточній роботі.

Список використаних джерел:

1. Бізнес-аналітика: конспект лекцій, для студентів усіх форм навчання спеціальностей 073 «Менеджмент» та 8.03060101 «Менеджмент організацій та адміністрування» / за ред. Н. М. Шведа, Тернопіль: ТНТУ, 2018. 70 с.

2. Гафіяк А.М. ІТ-технології та бізнес-аналітика. Вісник МДУ «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці». Серія «Економіка і суспільство», 2018. №15. 5 с.

Ходзицька Валентина

канд. екон. наук., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та
консалтингу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

«КРИТИЧНА ОЦІНКА СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИРОБНИЧОГО ОБЛІКУ: ДІАГНОСТИКА ПРОБЛЕМНИХ ЗОН

Стратегічне управління часто розглядається як раціональні переходи від формулювання стратегії до впровадження стратегії. Формування стратегії – це управлінська діяльність (часто з когнітивним характером). Втягується у формування стратегій, тоді як реалізація стратегії стосується перекладу обраної стратегії в дії. Ці заходи охоплюють розподіл ресурсів та розробку відповідних адміністративних систем.

Стратегія є результатом управлінського потоку рішень. Проте не всі реалізовані стратегії виникають однаково .

Передбачені стратегії – це ті, які формально заплановані, але не завжди можуть бути реалізовані внаслідок нереалістичних очікувань, неправильних оцінок навколишнього середовища або зміну в планах під час впровадження. Реалізовані стратегії можуть розвиватися з цих передбачуваних стратегій або можуть виникати поступово.

Ефективність була представлена як необхідна залежна величина у дослідженнях. Однак, Саймонс (1987 р.) визначав фірмову продуктивність як залежну змінну, тоді як у Мерчент (1985р.) вона була незалежною змінною. Ефективність можна вважати незалежною змінною.[1, с. 28-37].

Наприклад, прийняття певного контролю або певної стратегії може відповідати низькій (або високій) ефективності. Хоча Сайсонс (1987а) та Мерчент (1985 р.) визначили ефективність як фінансові показники, можна стверджувати, що це не завжди є належним визначенням. Наприклад, у досліднику, який зосереджує увагу на інноваціях продукту, висока (короткотермінова) прибутковість не може вважатися результативною мірою ефективності своєї стратегії. Були висловлені також критики щодо того, чи рентабельність інвестицій є навіть адекватною для оцінки ефективності фінансово орієнтованих фірм.[1, с. 28-37].

Якщо міра ефективності не підходить для всіх вивчених фірм, то результати аналізу повинні тлумачитися ретельно. Пошуки з високим рівнем рентабельності інвестицій залежать від кількох контрольних витрат, а розвідники з низьким рівнем рентабельності інвестицій залежать від високого рівня контролю витрат.

Міллер і Фрізен використовували інновації для вимірювання ефективності, і, розглядаючи характер підприємців та консервативну класифікацію, це здається розумною мірою стратегічної діяльності [1, с. 28-37].

Існує кілька недоліків у тому, що дослідники застосовували стратегію. По-перше, з попередніх дискусій у цьому документі зрозуміло, що стратегія може бути виміряна за допомогою декількох змінних. Однак лише деякі дослідження підтвердили багато вимірність стратегії.

По-друге, використання деяких стратегічних типологій може потенційно призвести до кругового дослідження. Це пояснюється тим, що стратегічні типології визначаються шляхом визнання закономірностей між багатьма взаємопов'язаними екологічними та організаційними змінними.

Хамбрік застеріг, що дослідники повинні лише перевіряти асоціації між стратегічними типами та іншими змінні, які не є основою стратегічного набору тексту. [2, с. 26-27].

Наприклад, типологія Міллера та Фрізена зосереджена на інноваціях продуктів, однак різні типи класифікуються за допомогою таких змінних, як екологічне протистояння, організаційна диференціація та технократизація. Третя слабкість полягає в тому, що різниця між передбачуваною та реалізованою стратегією не була чітко визначена у всіх дослідженнях або у формулюванні вимірювальних інструментів. Таким чином, відповідаючи на опитування, менеджери можуть звітувати про свої передбачувані стратегії, а не про вихідні або реалізовані стратегії, або реалізовані стратегії можуть бути представлені менеджерами як стратегія, яка завжди була сталою.

Четвертий аспект полягає в тому, що деякі оглядові інструменти не визнавали відносний характер стратегій, яка, можливо, призвела до неточних класифікацій стратегічних типів. У той час як Фішер зосереджував увагу на оцінці лідерства за витратами та унікальності продуктів (диференціації) щодо конкурентів, інші дослідники оцінювали стратегію окремо від конкурентів. Наприклад, питання щодо залучення ризику та інновації продукту, використані Міллером та Фрізенем для класифікації фірм як підприємець або консерватор, не відносять ці характеристики до характеристик конкурентів. [3, с. 48-77].

Концепція стратегії може бути корисною з точки зору дослідника, але може мати мало значення для керівників, які формулюють та реалізують стратегію. Цей конфлікт може вплинути на обґрунтованість та надійність облікових стратегій. Тісно пов'язані з цим питанням припущення, що менеджери повністю усвідомлюють стратегію своєї організації.

Таким чином, "справжня стратегія" організації-це не завжди ефективні методи управління. Потенційно, стратегія може бути виміряна в ряді організацій, які можуть бути на різних стадіях процесу стратегічних змін.

Список використаних джерел

1. АК НЛ Бенг, Г. П. Шох і Т. Г. Яп, "Оцінка діяльності на основі електронних галузей: досвід Сінгапуру", "Малий бізнес та підприємництво" (J.S.B.E.), 1994 том. 11, с. 28-37,.

2. Х. П. Борк і М. Дж. Морган, "Чи дійсно ABC дійсно не потрібний варіант?", "Управління обліком Лондон (МС), 1993. том. 71, с. 26-27

3. М. Госселін, "Вплив стратегії та організаційної структури на прийняття та впровадження калькуляції на основі діяльності", "Бухгалтерський облік, організації та суспільство", 1993. т. 22 с. 47-83

Цебенко Олег

к.політ.н., асистент кафедри політології та міжнародних відносин *Національний університет «Львівська політехніка»*

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД МІЖНАРОДНОГО АСПЕКТУ ВЕКТОРУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Чинним законодавством України у сфері зовнішньоекономічної діяльності визначено, що зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на відносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [1].

У найбільш загальному вигляді міжнародні операції, які пов'язані з товарною торгівлею, поділяються на такі два основні типи, як:

- купівля-продаж товарів;
- товарообмінні операції [2].

Міжнародна купівля-продаж товарів – це транскордонне передання одним контрагентом, експортером, товарів іншому контрагенту, імпортеру, за умови сплати останнім відповідної погодженої кількості грошей у певній валюті.

Виділяють такі види операцій купівлі-продажу товарів, як:

- експорт (табл. 1);
- імпорт;
- реекспорт;
- реімпорт [3];
- компенсаційні угоди.

Таблиця 1

Трактування поняття «експорт» за нормативно-правовими актами України

Нормативно-правовий акт	Визначення
Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» з останніми змінами, внесеними згідно Закону N 222-VIII (222-19) від 02.03.2015 р [1]	Експорт товарів – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності (у тому числі з оплатою в негрошовій формі) з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів
Митний кодекс України [4]	експорт (остаточне вивезення) як митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їх зворотного ввезення

Реалізація експортного потенціалу першочергово полягає в необхідності суттєвого корегування зовнішньоторговельної політики щодо створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту.

Динаміка зовнішньої торгівлі України відображає всі проблеми трансформаційної економіки, але тенденція чистого експорту свідчить про те, що з 1996 р. до 2005 р. сальдо зовнішньої торгівлі має позитивне значення (рис. 2).

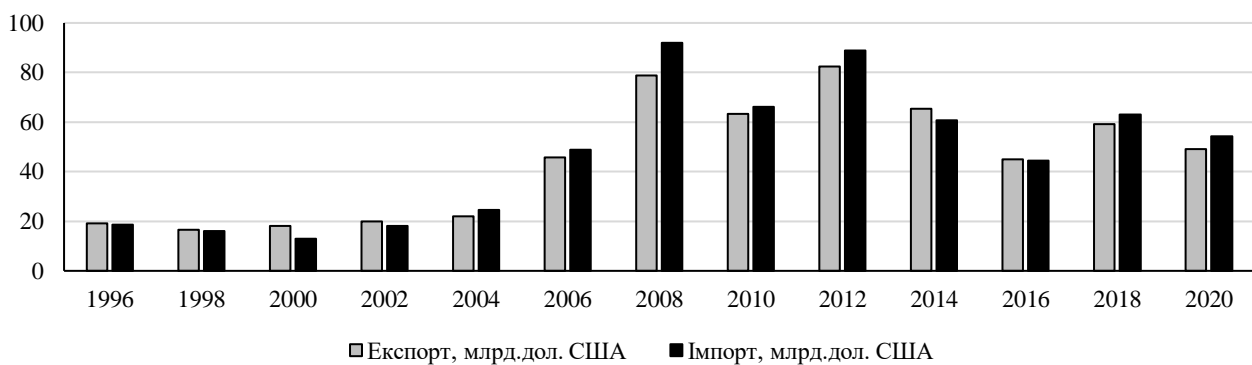

Рис.1 Динаміка експорту та імпорту в Україні за 1996-2020 рр., млрд. дол. США [5]

Відображення сальдо платіжного балансу свідчить лише про загальну тенденцію зовнішньоекономічної політики держави, зростання імпорту можна пов'язати із кризовими явищами в Україні 2013-2015 рр. в тому числі знеціненням національної грошової одиниці.

Основною ідеєю реалізації зовнішньоторговельної політики України у напрямі зростання експорту у кількісному та якісному вираженні є : Експорт наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та успіху на світових ринках. Порівняно із іншими країнами-лідерами у сфері наукомісткого виробництва позиції України на міжнародному ринку занадто мізерні для реалізації засад Стратегії інноваційного розвитку (рис 2).

Заходами реалізації окресленої ідеї стратегічними цілями вважають:

1. Створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту.

Рис. 2 Частка експорту високотехнологічної продукції та сировини у структурі експорту України (2010-2020 рр.) [6]

2. Розвиток послуг з підтримки бізнесу та торгівлі, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємств.

3. Зміцнення навичок і компетенцій підприємств, необхідних для участі в міжнародній торгівлі

Список використаної літератури

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. – Верховна Рада України URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

2. Сотченко Є. В. Сучасний стан та проблеми підвищення ефективності експортно-імпортних операцій та розрахунків за ними у зовнішньоекономічній

*Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики»
діяльності України. Вісник Миколаївського національного університету імені
В.О. Сухомлинського. 2017. Вип. 17. С. 54-59.*

3. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. К.: КНЕУ, 2003. 948 с.

4. Митний кодекс України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

5. Сайт Мінфіну: URL : <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/>

6. Матюшенко І. Ю. Перспективи розвитку торгівлі високотехнологічною продукцією між Україною та Японією, КНР, Республікою Корея в умовах нової промислової революції. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм.* 2018. № 8. С. 40-62.

Чернобай Ольга

доцент, к. ф.-м. н., доцент кафедри вищої математики

Університет державної фіскальної служби України

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЦІ ТА УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ

У діючій навчальній програмі з математики, затвердженої Міністерством освіти і науки України (див напр.[1]) вказано, що метою базової загальної середньої освіти є розвиток та соціалізація особистості учнів, формування їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких навичок і навичок життєзабезпечення, здатності до саморозвитку та самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Одним з базових понять дослідження соціальних, економічних та соціально- економічних процесів в сім'ї, місті, суспільстві, державі, чи в усьому світі є поняття відсотків. Ознайомлення з поняттям відсотків відбувається при вивченні теми «Відношення та пропорції».

Варто зазначити, що навчання математики має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, тому пропонуємо методичний аспект знайомства з поняттям відсотка висвітлити у вигляді слайдів, зображених на рис 1,2.

Пригадаємо

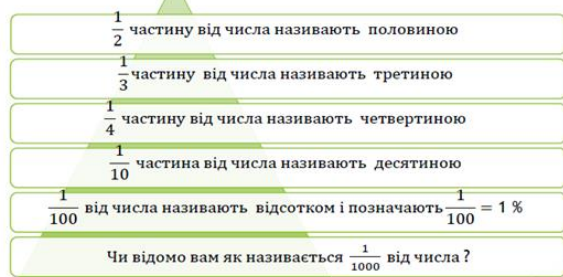

Рис. 1. Поняття відсотків

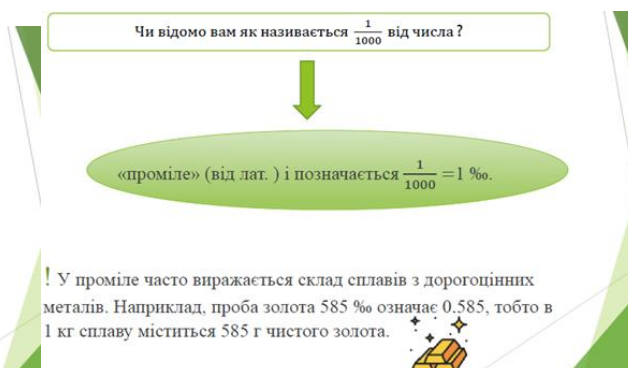

Рис.2. Поняття відсотків

На першому етапі пропонуємо сформулювати правила у вигляді алгоритмів.

Алгоритм перетворення звичайного дроби на відсотки може виглядати так:

- 1) перетворити звичайний дріб на десятковий,
- 2) десятковий дріб перетворити на відсотки.
- 3) якщо звичайний дріб не перетворюється на скінченний десятковий, потрібно виконати округлення з необхідною точністю.

Алгоритм перетворення відсотків у десятковий дріб може виглядати так:

- 1) потрібно число відсотків поділити на 100.

Важливе місце у вивченні теми «Відсотки» займають текстові задачі, основними функціями яких є розвиток логічного мислення учнів та ілюстрація практичного застосування математичних знань. Під час розв'язування текстових задач учні також вчаться використовувати математичні моделі, пов'язані з повсякденним життям, їх громадською позицією та різноманітними соціально-економічними процесами. Розв'язування текстових задач супроводжує вивчення різноманітних тем математики, алгебри, математичного аналізу, передбачених державною програмою.

Прикладом задач на відсотки, пов'язаних з повсякденним життям можуть бути задачі з податковим, фінансовим, економічним та соціально-економічним змістом (див. напр. [2-6]). В той же час навчання в умовах дистанційної освіти вимагає від вчителя та викладача урізноманітнювати засоби та методи навчання, прагнути використовувати інтерактивні методи навчання. Ілюстрація окремих задач може бути відтворена у вигляді слайдів, зображених на рис.3,4.

Завдання

Податок на додану вартість в Люксембурзі складає 15%, в Угорщині 25%, а в Україні 20% від ціни товару. Яку суму податку на додану вартість буде сплачено у кожній країні за товар ціною 9876 гривень?

Завдання: розв'язання

Знайдемо 1% : $9876 : 100 = 98,76$

Податок на додану вартість в Люксембурзі становить $98,76 \cdot 15 = 1481,4$

Податок на додану вартість в Угорщині становить $98,76 \cdot 25 = 2469$

Податок на додану вартість в Україні становить $98,76 \cdot 20 = 1975,2$

Рис. 3. Задачі про податки

Під час вивчення теми «Відсотки» відбувається поступове удосконалення практичних навичок дій з десятковими та звичайними дробами, логічного мислення, зв'язок математики з повсякденним життям. Це готує учнів до ширшого використання засвоєних методів на наступному етапі вивчення математики взагалі, та податкової грамотності зокрема.

Список використаних джерел:

1. Математика (2020) Отримано з сайту Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
2. Тетяна Задорожня, Світлана Харенко, Світлана Кучменко, Ольга Чернобай, Олена Башук, Лілія Скасків, Ганна Мамонова, Віра Салієнко Задачі про податки. «Математика в рідній школі, №10,2016, С.16-21.

3. Башук (2019) Вища та прикладна математика: збірник вправ та задач: навч. посіб./ Башук О.Ю., Кучменко С.М., Скасків Л. В., Чернобай О. Б., за заг.ред. О. Б. Чернобай. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2019 —76 с.
<http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/doc/3467>

4. Чернобай О.Б. (2020) Про деякі типи пошукових задач. Математична освіта: минуле, сьогодення, майбутнє, до 100-річчя від дня народження О.Ф.Семеновича: монографія/ М.І.Бурда та ін., за заг ред. Н.А.Тарасенкової (сс.102-107) Харків: СГ НТМ "Новий курс", 2020.
<http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6187>

5. Чернобай О. Б. (2020)Методичні аспекти навчання фінансової грамотності // European scientific discussions. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. Potere della ragione Editore. Rome, Italy. 2020. Pp. 365-369. UR:<https://sciconf.com.ua/ii-mezhdunarodnava-nauchno-prakticheskava-konferentsiva-europeanscientific-discussions-26-28-dekabrya-2020-goda-rim-italiva-arhiv/>

<http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/6594>

6. Чернобай О.Б. (2019). Роль та значення задач з податковим змістом при формуванні громадянської свідомості. Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки (сс. 217-218). Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України.
http://ir.nusta.edu.ua/bitstream/doc/4281/1/4117_IR.pdf

Чуприна Олена

доцент, к.е.н, доцент кафедри статистики,
обліку та аудиту

Назарова Олександра

доцент, к.е.н, доцент кафедри статистики,
обліку та аудиту

*Харківський національний університет
імені В.Н.Каразіна*

МАЛИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: СТАН ТА НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ

Аналіз макроекономічних показників дозволяє зрозуміти, як функціонує підприємництво в країні, проаналізувати динаміку тих чи інших показників, їх структуру тощо. Це допомагає зрозуміти, як працює економіка, яким є її потенціал, наскільки ефективно використовуються ресурси, що спричиняє проблеми в її функціонуванні, а також прийняти обґрунтовані управлінські рішення. «Підприємництво – це особливий вид бізнесу або ж найвища стадія його розвитку, діяльність на власний ризик із виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг» [1, с.40].

Важливим є, зокрема, аналіз діяльності підприємств, що дає змогу оцінити розвиток як окремих видів підприємництва, так і економіки в цілому. За даними офіційного сайту Державної служби статистики України в табл.1 відображений розподіл діючих підприємств в Україні.

Таблиця 1

Кількість підприємств в Україні з розподілом на великі, середні та малі підприємства за 2014–2019 рр.

Рок и	Кількість підприємств, одиниць	У тому числі					
		великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства	
		од.	у % до загального показника	од.	у % до загального показника	од.	у % до загального показника
2014	341001	497	0,1	15906	4,7	324598	95,2
2015	343440	423	0,1	15203	4,4	327814	95,5
2016	306369	383	0,1	14832	4,9	291154	95,0
2017	338256	399	0,1	14937	4,4	322920	95,5
2018	355877	446	0,1	16057	4,5	339374	95,4
2019	380597	518	0,1	17751	4,7	362328	95,2

України[2]

Як бачимо з таблиці більш як 95% всіх підприємств України – це малі підприємства. За даними багатьох досліджень очевидно, що «рівень розвитку малого підприємництва безпосередньо характеризує рівень розвитку загалом економіки держави. Так, в ЄС підприємства малого бізнесу становлять близько 90% від загальної кількості підприємств.» [1, с.42].

А оскільки діяльність підприємств малого бізнесу відіграє надзвичайно важливу роль у доходах місцевих бюджетів, а також у розвитку економіки в цілому, доцільно проаналізувати діяльність малих підприємств України. Слід також зазначити, що малі підприємства є вагомим чинником соціальної стабільності, адже вони забезпечують зайнятість та доходи значного числа громадян.

За офіційними статистичними даними в табл.2 зібрані показники, що розкривають ресурси та результати діяльності малих підприємств в Україні.

Таблиця 2

Основні показники, що характеризують діяльність малих підприємств України за 2014-2019 рр.

Рік Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Індекс динаміки (2019 р. у порівнянні з 2014 р.),%
Кількість підприємств, тис.од.	324,6	327,8	291,1	322,9	339,4	362,3	111,6
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	1686,9	1576,5	1591,7	1658,9	1641,0	1746,6	103,5
Обсяг реалізованої продукції, у % до загального обсягу	22,0	23,7	24,5	24,9	25,0	25,6	116,4
Витрати на виробництво продукції, млрд. грн.	315,1	424,0	505,3	653,9	788,1	895,8	збільш. в 2,8 рази

Джерело: побудовано за даними офіційного сайту Державної служби статистики України[2]

Динаміка обраних показників свідчить про розширення обсягів діяльності малих підприємств. Але підприємці очікують погіршення стану справ у бізнесі.

На сайті «Національна платформа малого та середнього бізнесу» оголошені результати опитування «Індекс настроїв малого бізнесу», яке було проведене в рамках проєкту Unlimit Ukraine у партнерстві з Mind.ua. «Цьогорічне дослідження демонструє значне погіршення настроїв малих підприємців. Так, показник Індексу впав до 2,38 балів з 5-ти можливих, порівняно з 3,07 балами минулого року, та повернувся в негативну площину. Такі показники є найнижчими за всю історію дослідження з 2017 року» [3].

Один зі складників цього індексу – економічна ситуація в країні. Так, 80% опитаних вважають поточну економічну ситуацію несприятливою для ведення бізнесу. Головні причини цьому – низька купівельна спроможність населення, вплив карантинних обмежень, податкове навантаження та фіскальний тиск. Варто відмітити, що традиційний лідер цього антирейтингу – податкове навантаження – наразі опинилося на третьому місці. [3].

Таким чином, на сучасному етапі з урахуванням наслідків впливу пандемії на роботу малого бізнесу, необхідна додаткова підтримка з боку держави.

Список використаних джерел:

1. Назарова О.Ю., Чуприна О.А. Дослідження функціонування підприємництва в умовах ринкових економічних відносин // *Інфраструктура ринку*. Одеса. 2019. № 32. С. 40-46.
2. Статистична інформація. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення:20/03/2021)
3. Стрикун Г. Дослідження: настрої малого бізнесу суттєво погіршилися. URL: <https://platforma-msb.org/doslidzhennya-nastroyi-malogo-biznesu-suttyevo-pogirshylsya/>. (дата звернення:20/03/2021)

Чуприна Олена

доцент, к.е.н, доцент кафедри статистики, обліку
та аудиту,
Харківський національний університет імені
В.Н.Каразіна

АНАЛІТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО, РИБНОГО ТА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Підприємства сільського, рибного та лісового господарств є одним із провідних видів діяльності економіки України. Вони більше ніж на 13 відсотків формують ВВП України. Офіційні статистичні дані дають можливість та характеризують ці напрями відповідними даними (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності сільського, рибного та лісового господарств України у 2014-2019 роках.

Рік / Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Індекс динаміки (2019 р. у порівнянні з 2014 р.),%
Кількість підприємств, од.	75660	79284	74620	76593	76328	75450	99,7
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	733,4	642,6	658,7	635,6	626,1	610,1	83,2
Обсяг реалізованої продукції, млрд. грн.	220,2	372,0	403,6	467,6	540,5	572,7	збільш. у 2,6 рази
Витрати на виробництво продукції, млрд. грн.	189,9	275,1	326,5	388,9	481,5	508,6	збільш. у 2,7 рази

Джерело: побудовано за даними офіційного сайту Державної служби статистики України[1]

Аналітика таблиці показує, що при майже незмінній кількості підприємств, чисельність працівників зменшується у 2019 році в порівнянні з 2014 роком майже на 17 відсотків. Це пов'язано із тим, що роботодавці залишають лише висококваліфікованих працівників. Варто відзначити, що скорочення зайнятих працівників більш характерне щодо підприємств великого бізнесу. Обсяг реалізованої продукції за ці роки збільшився у 2,6 рази

(але треба ще врахувати інфляцію), а витрати на виробництво продукції сільського господарства збільшились у 2,7 рази.

В значній мірі ефективність функціонування економіки визначається станом її основних засобів, які характеризують виробничі можливості економіки, визначають темпи та масштаби її розвитку. У сучасних умовах діяльності підприємств стає актуальним дослідження проблем відтворення основних засобів, ефективності їх використання в умовах реалізації інвестиційних проектів, а також визначення напрямів активізації інвестиційної діяльності. Показники, що характеризують вартість та стан основних засобів підприємств України, у тому числі сільського, лісового та рибного господарства у 2014-2019 роках, представлені у таблиці 2.

Таблиця 2

**Динаміка показників основних засобів підприємств України
у 2014-2019 роках**

Роки	Залишкова вартість основних засобів підприємств України, млн. грн.	Доля основних засобів сільського, лісового та рибного господарства в їх загальній вартості, %	Ступінь зносу основних засобів по економіці в цілому, %	Ступінь зносу основних засобів на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства, %	Доля капітальних інвестицій у підприємства сільського, лісового та рибного господарства, %
2014	2274922	1,25	83,5	38,8	8,6
2015	3047839	2,75	60,1	38,9	11,0
2016	3428908	3,31	58,1	37,3	14,1
2017	3475242	4,42	55,1	35,7	14,3
2018	3783494	4,24	60,6	35,4	11,4
2019	4123483	7,02	56,9	38,3	9,5

Джерело: побудовано за даними офіційного сайту Державної служби статистики України[1]

Розрахунки відповідних показників на основі офіційної статистичної інформації та їх зіставлення у 2019 році в порівнянні з 2014 роком показали, що доля основних засобів сільського, лісового та рибного господарства у їх

загальній вартості за ці роки зростає більш ніж у 5 разів, зношеність основних засобів значно менша за ступінь зносу основних засобів з економіці у цілому.

Доля капітальних інвестицій у підприємств сільського, лісового та рибного господарства у останні роки досить стабільна - від 11,0 до 14,3 відсотків від загальної вартості, крім останнього 2019 року. За даним показником цей вид діяльності на другому місці опісля промисловості. Починаючи з 2018 року, в тому числі через введення карантину у зв'язку з пандемією Covid-19, капітальні інвестиції знизились у порівнянні з аналогічним періодом минулого року.

Покращення стану основних засобів підприємств України можливе тільки завдяки подальшому оновленню та проведенню техніко-технологічної інноваційної модернізації, що напряду пов'язано з інвестиціями.

Таким чином, питання змін і розвитку підприємств сільського, рибного та лісового господарств потребують подальшого вивчення та глибокої аналітики.

Список використаних джерел:

1. Статистична інформація. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 18/03/2021)

2. Герасименко С.С., Чуприна О.А. Роль статистики в економічних дослідженнях. *Прикладна статистика: проблеми теорії та практики*. Збірник наукових праць. Випуск 10. Державна служба статистики України. Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. К. 2013. с. 48-57

Шаповалов Максим

здобувач вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня

Науковий керівник:

Скорик Марина

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

Університет державної фіскальної служби України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ COVID-2019 ДЛЯ УКРАЇНИ

У сучасному світі соціально-економічні процеси відіграють важливу роль у функціонуванні та розвитку світового суспільства. Тому всі проблеми та виклики, які виникають і загрожують економічній стабільності в Україні, потребують негайного вивчення та розроблення альтернативних способів, щодо їх вирішення.

Пандемія COVID-19, що охопила світ, створила цілий ряд різнопланових загроз для розвитку української економіки. Економічне падіння, із якими через COVID-19 стикнулися країни євразійського регіону й Україна зокрема, виявилось крутішим, ніж оцінювали раніше.

Помітний вплив пандемії на соціальний стан населення України, одним з основних індикаторів якого є рівень безробіття. За оцінкою президента Торговельно-промислової палати України Г. Чижикова, за місяць карантину весною 2020 року кількість безробітних в Україні зросла на 2,5–2,8 млн осіб, як наслідок рівень безробіття в Україні становить 13,7–15,4 %, що є найвищим показником за останній 15 років [1,3].

Але попри всі труднощі і навіть в такий складний час в Україна не спостерігається стрімке падіння економіки. Ключовою причиною таких відносно міцних економічних показників України у 2020 році був макроекономічний розвиток країни, який був кращим, ніж очікувалося. На кінець 2020 року міжнародні валютні резерви зросли до 28,5 млрд. доларів США. Це був найвищий рівень з 2011 року. Зростання валютних резервів стало можливим, оскільки Україна отримала вигідні наслідки від зовнішньої торгівлі. Умови торгівлі значно покращились, оскільки ціни на первинні товари

експорту, такі як сільськогосподарські товари, залізну руду та сталь, зросли, тоді як ціни на імпорт енергії впали. Це дозволило Україні досягти сальдо поточного рахунку, яке дорівнює чотирьом відсоткам ВВП, тоді як у неї зазвичай є дефіцит близько трьох відсотків ВВП. Іншими причинами макроекономічної стабільності України є той факт, що міжнародний туризм майже припинився протягом 2020 року. Це позитивно вплинуло на економіку, оскільки українці, як правило, витрачають набагато більше за кордон, ніж країна отримує від закордонних туристів. Зважаючи на такі умови, капітал в тій чи іншій мірі залишався всередині держави, а це в свою чергу дало змогу стабілізувати надходження до державного бюджету.

На початок 2021 року Національний банк України почав підвищення ставок. НБУ ухвалив рішення про збільшення облікової ставки на 50 пунктів до 6,5% річних. Рішення було ухвалено з огляду на прискорення інфляції та високу імовірність подальшого посилення інфляційного тиску. НБУ у відповідній комунікації зазначив, що регулятор «готовий до більш рішучого підвищення облікової ставки для обмеження фундаментального інфляційного тиску, стабілізації очікувань та приведення інфляції до цілі». Таким чином, центробанк підтвердив послідовність режиму інфляційного таргетування в Україні. Підвищення облікової ставки призводить до аналогічної зміни параметрів активних і пасивних операцій НБУ із банками: ставка за кредитами рефінансування овернайт з 5 березня зросла до 7,5% річних, за депозитними сертифікатами овернайт – до 5,5% річних [2].

Промисловість почала 2021 рік спадом. У січні українська промисловість відновила спад, зменшивши обсяги виробництва на 4%. Традиційно слабким був результат машинобудування, де виробництво скоротилося на 9,8%. Харчова промисловість внаслідок меншого врожаю для переробки скоротила виробництво на 8,4%. Натомість виробництво у хімічній промисловості в січні зросло на 10%, у фармацевтичній – на 21,4% [2].

Отже, у такий складний час Україна має джерела надходжень з різних галузей національної економіки, що дають змогу стабілізувати економічний

спад. Також ми бачимо спад виробництва та інші чинники, які пришвидшують інфляційні процеси, що може призвести до небажаної ситуації в економіці держави. Тому нам терміново необхідно виробити стратегічно орієнтовану лінію в соціально-економічній політиці, яка дасть змогу «грати на випередження» – об’єктивно єдиної правильної та ефективної стратегії.

Список використаних джерел

1. Долбнева Д. В. Вплив COVID-19 на економіку країн світу. Проблеми економіки. 2020. № 1 (43). С. 20-26.
2. Макроекономічні показники. URL: <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html> (дата звернення 01.04.2021)
3. Вплив COVID-19 на економіку і суспільство – постпандемічний розвиток. Консенсус-прогноз. Київ: Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування, 2020. № 52. 41 с.

Швець Анастасія

студентка 2 курсу ННІ економіки, оподаткування та митної справи

Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник

Колісник Олена

доцент, к.е.н, завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Університет державної фіскальної служби України

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Тема фінансового моделювання діяльності підприємства є завжди актуальною і постійно обговорюється науковцями та практиками у сфері економіки та управління підприємством. Мета будь-якого підприємства, в тому числі і суб'єктів малого підприємництва – це отримання позитивного фінансового результату та пошук шляхів його збільшення при визначеному ресурсному забезпечення.

Мале підприємництво як основна дійова сила ринкових перетворень здатне послабити монополізм, створити конкурентне середовище, прискорити впровадження у виробництво науково-технічних розробок, швидко адаптуватися до змін споживчого ринку тощо. Для цього малому бізнесу потрібно отримувати позитивний фінансовий результат, який виступає основним підсумковим показником та є частиною доходу суспільства і використовується для подальшого розвитку діяльності підприємства, поліпшення матеріального становища працівників. Кожен суб'єкт малого бізнесу повинен звертати особливу увагу на процес формування, розподілу та використання фінансового результату своєї діяльності, а також на правильність його організації та методики обліку [1, с. 18].

Проблеми обліково-аналітичного забезпечення моделювання фінансового стану підприємства, а також доходів і витрат, що є складовими формування моделювання і створення стратегії діяльності й відображення її у фінансовій звітності суб'єктів малого підприємництва, ґрунтовно досліджені у

працях відомих вітчизняних науковців, зокрема М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, В. О. Дем'яненко, В. В. Сопка, С. Ф. Голова, О. Ф. Кирилюк, Л. М. Кіндрацької, Є. В. Мниха, М. Г. Чумаченка, Шевчука М. Я. Питанням обліку фінансових результатів значну увагу в своїх працях приділяли і зарубіжні вчені, серед яких В. Е. Керімов, Є. П. Козлова, Н. П. Кондраков, Н. В. Пошерстник, О. П. Рудановський [2, с. 47].

Аналіз робіт науковців виявив, що обліково-аналітичне забезпечення моделювання фінансового стану підприємства є одним із найважливіших питань, але віддаючи належне розробкам вітчизняних і зарубіжних учених, слід зазначити, що в питаннях моделювання фінансового стану підприємства всеодно залишається чимало невирішених проблем, котрі потребують вироблення пропозицій для практичної діяльності. Саме тому питання необхідності дослідження й формування методичних підходів щодо визначення елементів моделювання фінансового стану малого підприємства є доволі актуальним.

Основою обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовим станом підприємства і його моделюванням суб'єктів малого підприємництва є інформаційна система, мета якої – забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів з метою прийняття інформаційно-обґрунтованих рішень, а також оцінки й аналізу економічних явищ, процесів і фінансових результатів для розроблення та прийняття управлінських рішень [3, с. 5].

В сучасних умовах діяльність суб'єктів малого підприємництва спрямована на отримання максимально можливої економічної вигоди при певному ресурсному обмеженні, що знаходить свій прояв у фінансових результатах. Цей показник відображає всі сторони діяльності підприємства – рівень його технологій та організації виробництва, ефективність системи управління, контроль за рівнем витрат тощо.

Фінансовий результат моделювання безпосередньо впливає на зміну власного капіталу шляхом збільшення суми нерозподіленого прибутку чи

непокритого збитку. В свою чергу, на величину результатів діяльності малого підприємства впливає багато різноманітних факторів, зокрема: податкова система, цінова політика підприємства, обсяги виробництва, величина витрат, рівень ефективності використання виробничих ресурсів підприємства, ефективність використання фінансових ресурсів тощо.

Моделювання фінансового стану підприємства малого бізнесу, що виступає у формі прорахунку прибутку або збитку, відображає ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії. Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Збитки – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати [4, с. 57].

Фінансові результати, за позитивного їх значення є джерелом платежів до бюджету, а також розширеного відтворення виробництва в малому бізнесі. Саме тому в рамках управління фінансами підприємств забезпечення позитивного фінансового результату (прибутку) складає одну з ключових позицій.

Складання фінансової звітності для відслідкування ефективності створеної моделі фінансового стану малого бізнесу є завершальним етапом бухгалтерського обліку, де відображаються фінансові результати діяльності малого підприємства за звітний період. Також звітність і моделювання є необхідною і важливою складовою інформаційного забезпечення фінансового аналізу, планування та прогнозування підприємницької діяльності суб'єкта малого підприємництва. З її використанням можна не тільки зробити висновки про діяльність підприємства в минулому, оцінити перспективи розвитку та розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності його діяльності в майбутньому, а й оцінити ефективність фінансово-господарської діяльності загалом, вивчити і проаналізувати механізми управління власним капіталом та прибутком.

Однією з основних причин повільного розвитку підприємницького сектору малого бізнесу є не ефективне обліково-аналітичне забезпечення

моделювання фінансового стану підприємства. Моделювання фінансового стану підприємства обов'язково повинно включати в себе програму перспективних заходів і використовувати такі інструменти її здійснення та підтримки, спираючись на які, підприємство матиме можливість реалізовувати стратегію найефективнішого розвитку і досягти поставлених цілей, які зафіксовані практично в кожному статуті, тобто поліпшення фінансових результатів або максимізація прибутку.

Список використаних джерел:

1. Білик М.Д., Білик Т.О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування. Монографія. Київ: ТОВ «ПанТот», 2014. 280 с.
2. Лисенко А.М. Удосконалення методики проведення комплексного аналізу фінансової звітності малого підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22 (2) С. 136-143.
3. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. К.: КНЕУ. 2013. 132 с.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К.: Знання, 2014. 302 с.

Шильнікова Зоя

доцент, к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Борисов Юрій

здобувач вищої освіти 4-го курсу

*ДЗ „Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка”*

СУНІСТЬ І РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Соціальне партнерство є одним з активно розвиваючих напрямків позитивних суспільних перетворень. Воно позитивно впливає на підвищення якості життя і розвиток регіонів і країни в цілому.

Феномен соціального партнерства розглядається як соціальний механізм, що дає змогу спільноті виходити на консенсуальні форми вирішення гострих економічних проблем. У прийнятих програмах соціально-економічного розвитку розвиток українського суспільства передбачає послідовне формування соціальної, правової держави, ефективної соціально орієнтованої ринкової економіки [1].

Вважаємо, що соціальне партнерство - це:

- участь у спільній справі кількох організацій, фізичних та / або юридичних осіб, пов'язаних однією спільною ідеєю при відсутності фіксованих комерційних інтересів, спрямоване на вирішення соціальних проблем;
- взаємодія зацікавлених сторін для досягнення оптимальних соціально значущих результатів, які позитивно позначаються на діяльності як бізнесу, так і влади і соціуму в цілому;
- готовність бізнес-структур та органів державної влади співпрацювати з неурядовим сектором у реалізації соціальних ініціатив;
- система взаємовідносин, спрямована на участь суспільства та його членів у процесах державного, корпоративного та соціального управління.

Залежно від того, який статус має представник бізнес-структури: найманого працівника або власника, його думка щодо поняття соціального

партнерства і всього, що з ним пов'язано, має деякі відмінності, але в основному все спрямовано на отримання переваг для розвитку бізнесу.

Діапазон розуміння того, що має на увазі соціальне партнерство, широкий: від надання населенню якісних послуг за оптимальні ціни, тобто, фактично сумлінне виконання бізнесом своїх функцій, до усвідомленої підтримки бізнесом соціально корисної діяльності неурядових організацій. І тут дефініція соціального партнерства корелюється з поняттям корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), яке півтора десятка років тому було запозичене з практики іноземних компаній. У цьому контексті соціальне партнерство ні в якому разі не благодійність, а в першу чергу, профільна діяльність підприємства. При цьому підтримка заходів соціальної спрямованості має важливе значення і, як правило, здійснюється спільно з неурядовим сектором і органами державної влади різного рівня.

Крім того, соціальне партнерство для бізнесу - це вирішення загальних, переважно соціальних завдань, а також волевиявлення підприємця допомагати якійсь категорії жителів в соціальному плані через надання послуг.

З точки зору представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, соціальне партнерство - це:

- важливий напрямок роботи по взаємодії з громадськими інститутами з метою вирішення різних, в тому числі управлінських завдань;

- наявність сторін, зацікавлених в кінцевому результаті, які об'єднують свої людські, інтелектуальні та матеріальні ресурси для партнерської діяльності по досягненню спільно позначених цілей;

- система взаємовідносин між працівниками і роботодавцями, органами державної влади та місцевого самоврядування, спрямована на забезпечення інтересів працівників і роботодавців з питань регулювання трудових відносин.

Необхідно відзначити, що з точки зору ряду експертів благодійність - найпростіша форма реалізації соціального партнерства. Участь у ній можуть брати представники всіх секторів. При цьому кожен з секторів може знаходити свою форму взаємодії з іншими учасниками соціального партнерства. Це може

бути: благодійність з боку організацій та фізичних осіб; підтримка з боку держави і бізнесу соціально значущих проєктів, які реалізують некомерційні організації; державна підтримка спільних проєктів, громадських ініціатив у різних формах взаємодії (у т. ч. інформаційна, фінансова, майнова) з метою досягнення конкретних соціальних завдань; робота некомерційних організацій громадянського суспільства з виявлення проблем, що стоять перед суспільством; проведення різних консультацій з експертами з суміжних секторів.

Виходячи з ресурсної бази бізнесу, форми реалізації соціального партнерства можуть бути у вигляді:

- прямої матеріальної допомоги з боку бізнесу, який в свою чергу підтримує якихось кінцевих одержувачів із соціально незахищених верств;
- надання власної інфраструктури для державних проєктів;
- проведення спільних проєктів / благодійних акцій;
- надання інтелектуальної, технічної та інших видів допомоги, яку необхідно задіяти в проєктах при добрій волі учасників.

Очевидно, що соціальне партнерство є вигідним не тільки для учасників партнерства, а й для суспільства в цілому. При об'єднанні зусиль організацій, секторів мінімізуються витрати, а проєкти посилюється за рахунок синергії ресурсів.

Для бізнесу соціальне партнерство це: можливість отримання фінансування; можливість знизити податковий тягар; комерційна вигода через підвищення лояльності, збільшення продажів; розвиток корпоративної культури, в т. ч. через залучення співробітників до системної благодійності, створення атмосфери творчості, соціальної активності.

Крім цього, діяльність компанії на благо місцевих громад сприяє її привабливості як роботодавця, поліпшенню зав'язків з місцевими мешканцями і органами влади. Додаткова згадка бізнес-структури як учасника соціального партнерства у засобах масової інформації, тобто присутність в інформаційному полі, також працює на розвиток бізнесу. Важливо об'єднання співробітників в

єдину команду, згуртовану суспільно корисною справою. Проекти, виконані працівниками компанії в місцях проживання, демонструють не тільки їх соціальну активність і відповідальність, а й членів їх сімей. Люди бачать, що можна щось робити не з примусу, а добровільно.

Для органів державної влади та місцевого самоврядування соціальне партнерство це: оптимізація ресурсів, а також можливість за рахунок ефективного використання ресурсів, якими володіє некомерційний сектор і бізнес, здійснювати адресну підтримку цільової аудиторії або проекту без створення або використання будь-яких державних установ; зняття проблем у комунікаціях, підвищення довіри та легітимності до влади з боку населення; виявлення потреб у вирішенні соціальних проблем, які є на території, та зниження соціальної напруженості; оптимізація функціоналу держорганів, можливість передати невластиві їм функції третьому сектору.

Вважаємо, що розвитку соціального партнерства на всіх рівнях заважають: недовіра людей, стереотипи мислення і неналагоджений діалог, а часом і відсутність спільної мови між секторами, прагнення органів державної влади та місцевого самоврядування спрямувати громадські організації виключно на вирішення соціальних проблем, найчастіше на протипагу актуальним громадським ініціативам.

Список використаних джерел:

1. Савчук О.О. Актуальні проблеми розвитку соціального партнерства в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 1. С. 188–193.

Шишко Андрей

магістрант кафедри економіки і
управління

*Белорусский государственный
экономический университет*

АНАЛИЗ СПОРТИВНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ВОЗМОЖНОСТИ ОКУПАЕМОСТИ

В современном обществе наблюдается рост числа стартапов, малых предприятий и франшиз, возникающих в непроизводственной сфере.

Спортивное предпринимательство - это любая деятельность в области спорта, которая является новаторской, ориентированной на возможности, а также высококонкурентной. При этом становится очевидным, что предпринимательство связано со спортивным бизнесом и требует от человека способности использовать возможности, рисковать, мыслить новаторски, а также быть ориентированным на лидерство.

Спортивное предпринимательство только начинает развиваться на постсоветском пространстве. Основная цель спортивного предпринимателя – получение прибыли на основе создания имиджа в сфере спорта, поддержки малоимущих талантов, экологизации эксплуатации ряда спортивных объектов, использования сопутствующих сфер услуг (торговли тематическими товарами, массажа, тестирования, тренажерных услуг и проч.) [4].

Согласно исследованию, предпринимательская ориентация может быть описана пятью различными переменными, а именно: автономией, инновационностью, рискованностью, проактивностью и конкурентоспособностью. Зарубежные исследования, подтверждают, что пол влияет на предпринимательскую ориентацию людей, а также тот факт, что мужчины имеют более высокую вероятность успеха в спортивном бизнесе. В исследовании, в котором участвовали 242 студента, проверялись предпринимательские качества студентов последнего курса колледжей Школы физического воспитания и спорта США [1].

Результаты описательного факторного анализа показали, что учащиеся определили свои предпринимательские характеристики по пяти суб-параметрам, которые включают новаторство, терпимость к двусмысленности, принятие риска, потребность в достижениях и жажда контроля. В результате параметром с наивысшим значением была «инновационность» – для отдела спортивного менеджмента, «потребность в достижениях» – для отделов физического воспитания и обучения спорту, тренерского образования и отдыха, а также измерение с наименьшим значением - «жажда контроля» – для всех отделов. Это исследование также показало, что факт наличия предпринимателя в кругу семьи влияет на такие аспекты, как инновационность, терпимость к двусмысленности и принятие риска, которые являются характеристиками, необходимыми для предпринимательства [1].

Согласно исследованию, спортивные предприниматели демонстрируют психологические типы поведения «одержимых маньяков» и «ясновидящих оракулов». Иными словами, возникают такие проблемы, как трудоголизм, перфекционизм, проблемы контроля, трудности с принятием отказа от идей, упрямство и никогда не сдаваться. Под типом поведения «ясновидящий и оракул» в исследовании Фонда Кауфмана были связаны такие характеристики, как прирожденный продавец, убедительность, дальновидность, активное позиционирование в поисках возможности и сценарии удачи [2].

Чтобы стать успешным спортивным предпринимателем, нужно иметь продуманный стратегический план, который будет успешным и актуальным для спортивного предприятия. Это означает, что разные типы предпринимательских структур (небольшой спортивный клуб и большая франшиза профессиональной спортивной лиги) потребуют разные типы предпринимательских стратегий. На постсоветском пространстве стратегия использования дополнительных, сопутствующих услуг и торговлю сопутствующими спортивными товарами – только в начале своего пути.

В качестве примера можно рассмотреть компанию Red Bull, которая продавала энергетические напитки и смогла проникнуть на спортивный рынок

с помощью различных предпринимательских стратегий. Ее основатель - Дитрих Матешиц, который в 2004 г. уже владел 70% рынка энергетических напитков и имел состояние 2,5 миллиарда долларов [3].

Red Bull успешен, потому что он смог использовать интеллектуальный маркетинг, а также терпеливый и стратегический рост посредством локального и международного распространения. Он проделал отличную работу по дифференциации своего бренда от других консервированных напитков, таких как Coca-Cola и Pepsi, за счет использования уникальных цветов на банке, отличительной формы банки и взимания более высокой цены, чтобы люди знали, что они покупают продукт премиум-класса, который заслуживает более высокой цены. Матешиц смог распознать возможности эксплуатации своего бренда в спортивной индустрии и понял ценность спортивного рынка. Основываясь на этом понимании, он построил бренд, основанный на экстремальных видах спорта.

Red Bull нашла новые источники поставок и интегрировалась в индустрию экстремальных видов спорта путем создания нового вида спорта под названием Flugtag (1991 г.). Поэтому Red Bull смогла заручиться поддержкой и вниманием поколения X и Y, используя спортивную индустрию, создав собственные новые виды спорта и используя связанное со спортом социальное предпринимательство.

Для запуска спортивного предприятия требуется умение эффективно разрабатывать стратегию экспансии, а также способность распознавать возможности по мере их появления. Необходимо признать конкурентную среду и необходимость легитимации, чтобы спортивное предприятие могло получить поддержку в долгосрочной перспективе.

Нами произведены предварительные расчеты бизнес-проекта малого спортивного предпринимательства в сфере футбола (футбольная команда колледжа). Они показывают, что при вложении 400 тыс.долл. затраты могут окупиться через 7,5 лет.

В связи с широким использованием зарубежного опыта развития спортивного предпринимательства в нашей стране необходимо реализовать комплекс системных мер, которые позволят этому сектору экономики занять достойную роль в системе управления человеческими ресурсами.

Список использованных источников:

1. Geri, S. Research on entrepreneurial characteristics of students in school of physical education and sports «*Turkish Journal Of Education*» / Geri, S., 2013, p. 50-60.
2. Carayannis, E. G., & Stewart, M. R. Obsessed maniacs and clairvoyant oracles: empirically validated patterns of entrepreneurial behavior «*Journal of Innovation and Entrepreneurship*» / Carayannis, E. G., 2013, doi:10.1186/2192-5372-2-2
3. Gschwandtner, G. The powerful sales strategy behind Red Bull «*Selling Power*» / Gschwandtner, G., 2014, p. 17-48
4. Ratten, V. Sport-based entrepreneurship: Towards a new theory of entrepreneurship and sport management «*International Entrepreneurship and Management Journal*» / Ratten, V., 2013, p. 57–69.

Шишко Валентина,

магістрант кафедри економіки и управління
*Белорусского государственного
экономического университета*

ОСОБЕННОСТИ РЕКОНСТРУКЦИИ СПОРТИВНЫХ СООРУЖЕНИЙ ЗА РУБЕЖОМ: ПРОБЛЕМЫ ОКУПАЕМОСТИ

В современном обществе велика роль спорта как особого социокультурного явления. Спортивные соревнования приобретают очень большое значение во время Олимпийских игр и чемпионатов мира, особенно по футболу. К этому событию строятся и реконструируются различные по масштабам стадионы, многофункциональные центры. Сравнительный анализ и выявление новых тенденций в строительстве показывают, что уникальные спортивные сооружения различаются по сложности и разнообразию, связанным с их социокультурными функциями.

Рассмотрение сметы строительства и реконструкции уникальных спортивных сооружений невозможно вне социокультурного ракурса. Это связано с рядом причин. Эта среда либо эффективно обеспечивает условия для этой человеческой деятельности, включая решение определенных задач развития общества, либо затрудняет их реализацию, особенно с социальной и коммуникативной точки зрения. В рамках такого подхода строительство и реконструкция уникальных спортивных сооружений является отражением тенденций конкретного историко-культурного периода, определяемого сочетанием влияния глобализации и наличия специфических черт национальной культуры, реализации конкретных функций и задач современного общества. К ним можно отнести: решение вопросов здоровья и физической культуры и спорта, развитие человеческого потенциала и повышение качества жизни, закрепление определенных культурных и ценностных ориентаций, консолидация ряда социальных групп и общества в целом, демонстрация перспектив развития страны перед общественностью, мировое сообщество.

Указанная социокультурная многозначность уникальных спортивных сооружений требует междисциплинарного подхода к оценке масштабов, сроков и стоимости реконструкции. Этот анализ следует проводить в контексте современных проблем урбанистики, так как уже имеется немало примеров возведения дорогостоящих и пустующих спортивных объектов в малых населенных пунктах.

Использование метода урбанистики при определении сметы и масштабов реконструкции известно благодаря работам Чикагской школы социологии и антропологии (RE Park, WA Thomas, EW Burgess, L. Wirth и др.), исследованиями городских локальных сообществ Л.З. Уорнер, общественная жизнь города Р. Линда и Х. Линда и др. Со второй половины XX в. эту отрасль науки в контексте социокультурного знания активно развивают российские исследователи: В.Л. Глазычев, О.Н. Запорожец, Э. Лавринец и другие [1, с. 220-225].

Исторически причиной строительства стадионов были Олимпийские игры. Первые стадионы появились в Древней Греции. Особенность афинского подковообразного стадиона - его тесная связь с природой. [2, с. 18-25].

В XX в. эволюция стадионов шла по пути постепенной замены футболом других видов спорта. Построенные впоследствии стадионы зачастую контрастировали с природной средой.

В качестве удачного примера реконструкции с учетом урбанистики в Лондоне на месте старого стадиона (1924 г.) построен новый большой стадион «Уэмбли» (2007 г., 90 тыс. мест, архитектор - Норман Фостер). Строительные работы выполняла компания Multiplex Construction. Здание круглое из стекла и алюминия. Уникальная сдвижная крыша (7 тысяч тонн) снимается. Создана единая зрительская зона в форме чаши. Установлены два огромных экрана. Конструктивная особенность - ажурная 130-метровая арка над стадионом под углом 68 ° к горизонту, являющаяся опорой крыши и элементом ее раздвижного механизма, которая ярко освещена. Именно в это время

постепенно начинает формироваться новый взгляд на спортивную архитектуру как среду обитания [3, с. 224-230].

Лучшее воплощение идеи стадиона с несколькими полями с использованием урбанистики – стадион в Японии «Sapporo Dome» (2001 г., 41,5 тыс. мест), построенный к чемпионату мира по футболу 2002 г., его вместимость увеличена до 53 796 человек. Арена имеет 6 уровней: два под землей и четыре над поверхностью земли. Высота стадиона - 68 м. Длина современной кровли составляет 245 м. Трибуны могут трансформироваться. Уникальность стадиона в том, что он состоит из двух полей, разных по форме и покрытиям каждого поля: для футбола - травянистое раздвижное, для бейсбольного – искусственное [4, с. 70].

В конце XX–нач. XXI в. в России, как и во всем мире, растет интерес к спорту, начинает строиться большое количество уникальных стадионов, которые активной всего создавались в ходе подготовки к Олимпийским играм и другим крупным соревнованиям [5, с. 592].

В XX в. построен московский стадион «Лужники», классический по своей планировке (1956 г.). Этот комплекс стал первым масштабным сооружением спортивного характера в России. В 2017–2018 гг. с легендарным стадионом была проделана крупнейшая реконструкция (проект «Инвестпроект»). Решалась важная градостроительная задача – усовершенствовать здание без разрушения исторического фасада Лужников и полностью обновить арену внутри, по сути, построить стадион заново. Строители выполнили все современные требования ФИФА. Большая спортивная арена превратилась в ультрасовременный высокотехнологичный стадион, который в 2018 г. занял первое место в ежегодном конкурсе на звание лучшей спортивной арены мира [6, с. 222].

В России строились и крытые спортивные сооружения, которые появились здесь раньше, чем в США и Европе. Уникальные спортивные сооружения в стране часто создавались с благодаря привлечения иностранных компаний, однако талантливые российские специалисты в своей работе не

уступали зарубежным мастерам. В настоящее время все больше наблюдается тенденция к созданию «умных» стадионов на основе урбанистики.

Анализ нами бизнес-проектов реконструкции спортивных сооружений в Пинске и Минске Беларуси показывает, что капитальные вложения на реконструкцию учитывают *максимальную* посещаемость объекта местным населением. Однако не учитывает риски отвлеченности досуга населения на другие сферы, появления массовых заболеваний типа коронавируса. В связи с этим мы предлагаем в расчеты окупаемости вложений включить % корректировки числа посещений исходя из сложившихся местных традиций досуга и местной специфики (популярных форм досуга, демографической пирамиды, экологической среды).

Список использованной литературы

1. Глазычев, В.Л. Урбанистика. М., 2008. – С. 220-225.
2. Козлов, Д.В. Происхождение форм греческого стадиона // Архитектура и строительство России. – 2015. – № 3 (207). – С. 18–25.
3. 100 чудес современной архитектуры / Э. Ахерн, А. Форбс, Х. Скотт, Ф. Свит. – М., 2009. – С. 224-230.
4. Еремеев, П.Г. Современные футбольные стадионы мира. – М., 2012. – 70 с.
5. Большая олимпийская энциклопедия. – М., 2008. – 592 с.
6. Иконников, А.В. Архитектура Москвы. XX век. – М., 1984. – 222 с.

Юрківський Олександр

доцент, к.е.н доцент кафедри цифрової економіки та міжнародних економічних відносин

ДУ Житомирська політехніка

МІСЦЕ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ У ФОРМУВАННІ ПОДАТКОВОЇ ДОВІРИ

Податки традиційно сприймаються платниками як інструмент несправедливості, здійснюється апелювання до принципу *laissez-faire*, мінімізації впливу держави на діяльність господарюючих суб'єктів і як наслідок боротьби держави як економічного суб'єкту та бізнесу, домогосподарств маємо 40 % рівень тіньової економіки та одночасне покращення міжнародних рейтингів держави у сфері сплати податків та здійснення бізнесу.

Відтак виникає складна проблема одночасного узгодження декількох завдань, зокрема:

1. Посилення фінансування соціально значимих сфер;
2. Зниження рівня тіньової економіки та підвищення податкової довіри;
3. Покращення іміджу держави в податковій сфері для залучення іноземних інвестиційних ресурсів.

Протягом 30-ого періоду реформування національної податкової системи використовувався широкий спектр фіскальних експериментів, які мали різні наслідки для виконання основних функцій податків та:

- Зміни філософії оподаткування;
- Зміни елементів правового механізму та адміністрування;
- Підходів до податкового контролю.

Застосування зборів в практичній діяльності мало різний результат, значимість зборів є досить різною, враховуючи виконання фіскальної та регулюючої функцій, особливої уваги заслуговують насамперед соціальні збори або внески, які покликані відобразити еквівалентний обмін між платниками і

державою, хоча і з певним лагом, об'єднуються в єдиний соціальний внесок або збір в 22 %, та включає:

- Збір до пенсійного фонду;
- Збір до фонду зайнятості;
- Збір до фонду від нещасного випадку на виробництві;
- Збір до фонду від тимчасової втрати працездатності.

Відповідно до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 08.07.2010 р. № 2464 – VI визначено базові засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати до бюджету. Згідно з даним Законом з 1 січня 2011 року єдиним соціальним внеском замінено основні соціальні внески, які сплачувалися протягом тривалого часу, що спричинило дискусії серед науковців та бізнесу відносно еквівалентності обміну по даному збору, паритету між роботодавцями та працівниками в нарахуванні та сплаті.

Однак, об'єднання різних соціальних зборів в єдиний збір викликало декілька проблем:

Перша проблема пов'язана з філософією застосування соціальних зборів, які є суспільними, передбачають еквівалентний обмін між суспільним фондом та платниками;

Друга проблема – непрозорість акумуляції та використання коштів з фондів;

Третя проблема – сплата єдиного соціального внеску виключно роботодавцями.

Ці проблеми поглиблюють не лише недоліки функціонування фондів соціального страхування, а формують анти мотиваційні засади сплати обов'язкових податкових платежів в довгостроковому періоді, втрачається сенс сплати подібних платежів як роботодавцями так і працівниками. Як результат - втрата податкової довіри до соціальних зборів, безперспективні дії урядів в соціальному забезпеченні, проведенні пенсійної реформи.

Ящишина Ірина

професор, д.е.н., професор кафедри
економіки підприємства

*Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка*

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ INDUSTRY 4.0

Одним із найбільших трендів світогосподарського розвитку ХХІ ст. визнано формування Industry 4.0, заснованої на розвитку кіберфізичних систем і злитті провідних цифрових, фізичних і біологічних технологій [1]. Більшість науковців зосереджують свої дослідження в даному напрямку на вивченні особливостей та переваг нової промислової революції для соціально-економічного зростання країн. Однак кардинальні зміни, які несе Industry 4.0 у соціально-економічні відносини, не завжди мають позитивні наслідки. У дослідженні [2] виокремлено декілька взаємопов'язаних груп ризиків, характерних для Industry 4.0, зокрема: 1) кібер-ризик (віртуальний ризик, cyber risk), що є основним і виникає у разі виходу з ладу сучасних технологій, порушення інформаційної безпеки, порушення процесу виробництва та постачання та має каскадний ефект; 2) ризик збою у бізнесі (risk of business disruption), що пов'язаний з віртуалізацією ланцюга доданої вартості; 3) ризики довкілля на макро рівні (macro environment risks), що проявляються в різних глобальних стихійних лихах; 4) репутаційний ризик (reputation risk), який може виникнути у результаті виникнення попередніх ризиків; 5) кадровий ризик (talent risk), що пов'язаний з новими компетенціями та знаннями, якими мають володіти працівники в нових умовах. Серед цих ризиків більшість є економічними, один із них є соціально-екологічним і один суто соціальним. Однак інші дослідники наголошують, що найменш вивченими і найбільш вагомими для людини є соціальні ризики, що виникають в умовах формування Industry 4.0.

У найбільш загальному вигляді під соціальним ризиком мають на увазі ситуацію, яка має негативні соціальні наслідки для статусу індивіда, що виявляється через погіршення рівня і якості його життєдіяльності [3]. В цілому

соціальні ризики обумовлені зміною соціально-економічних відносин. Industry 4.0 пов'язують із автоматизацією, інтернетом речей, вдосконаленням виробничих процесів, оптимізацією продуктивності і виробництва, переходом до нових бізнес-моделей та джерел доходу. Усі ці зміни породжують нові та загострюють існуючі соціальні проблеми і ризики. Різні дослідники по-різному підходять до виокремлення соціальних ризиків в умовах становлення Індустрії 4.0. Варто виділити макроекономічний підхід [4], соціально-психологічний підхід [5], соціально-трудова [6], соціально-ринковий [7]. На нашу думку варто узагальнити різні точки зору та систематизувати соціальні ризики Industry 4.0 за рівнями економіки, на яких вони проявляються.

Таблиця 1.

Характеристика соціальних ризиків Industry 4.0 за рівнями

<i>Рівень</i>	<i>Суть ризику</i>
Мега-	посилення глобальної соціальної нерівності між країнами та регіонами; висококваліфіковані, найбільш креативні працівники дедалі частіше тяжіють до центрів економічного розвитку; прискорення процесу старіння знань та необхідність постійного навчання; глобальне вимивання людського потенціалу; проблема кібербезпеки
Макро-	зростання розриву між доходами на капітал і доходами найманих працівників; нарощування нерівності за доходами між окремими групами зайнятого та незайнятого населенням в зв'язку із змінами на ринку праці; старіння населення внаслідок зростання тривалості життя; поширення феномену індивідуалізації та соціального відторгнення; концентрація багатства у верхніх сегментах; скорочення середнього класу; концентрація влади та власності; загострення нерівності, застій у заробітній платі; ерозія бази оподаткування та фінансування соціального страхування
Мезо- (ринок праці)	масове знищення робочих місць середньої кваліфікації; значне зростання безробіття внаслідок змін на ринку праці під впливом автоматизації та роботизації; непередбачуваність зміни робочих місць та статусів, повна залежність від даних; невідповідність навичок та професійної підготовки, диспропорції попиту на робочу силу; "цифровий тейлоризм"
Мікро-	проблема відповідальності (машина чи людина); протиріччя цифрового управління; проблеми охорони праці працівників;

	ризик взаємної втрати довіри між працівниками та керівництвом послаблення колективних дій та виробничих відносин; кваліфікація та перекваліфікація
Моно- (людина)	втрата навичок; необхідність швидких та постійних змін у кваліфікації та компетентностях; проблема спілкування; поширення феномену індивідуалізації та соціального відторгнення; посилення роботи в будь-який час і в будь-якому місці; розмивання межі між приватним життям та робочим життям, що веде до стресу і вигорання; проблема конфіденційності; зниження цінності людини і зростання цінності машини; невідповідність внутрішнього світогляду і зовнішнього світу; ризик, що пов'язані з кібербезпекою; втрата конфіденційності

Сформовано автором на основі джерел [4-7].

Базуючись на постулатах ризик-менеджменту наведемо основні способи управління ризиками: попередження ризику, ігнорування ризику, поглинання ризику, розподіл ризику. Перші два відносять до непрямих методів державного управління соціальними процесами в суспільстві: проведення активної соціальної політики, або дистанціювання від неї. Третій і четвертий є прямими методами державного впливу на ризики. Однак виникнення новітніх соціальних ризиків в умовах становлення Industry 4,0 суттєво трансформує їх державне регулювання

Таким чином доходимо висновку, що становлення та розвиток Industry 4.0, на думку науковців супроводжуватиметься виникненням новітніх та загостренням низки існуючих соціальних ризиків, що проявляються на різних економічних рівнях. Їх існування загострює необхідність зважених і своєчасних рішень на рівні держав, бізнесу та науки, які б ураховували не тільки позитивний вплив нових технологій та технологічних концепцій, але й попереджали ймовірні негативні наслідки як упровадження концепції Industry 4.0, так і відмови від неї, що несуть у собі потенційні втрати та загрози. Подальші дослідження соціальних ризиків необхідні для своєчасного формування необхідних заходів державного управління для зменшення негативних наслідків їх прояву та зміцнення соціально-економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Шваб К. Четвертая промышленная революция. Москва: Эксмо, 2016. С. 66.
2. Вітлінський В.В., Скіцько В.І. Ризики в Індустрії 4.0. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 3. С. 17-26.
3. Стегній О.Г. Феномен всеохоплюючої корумпованості в сучасному українському суспільстві. *Український соціум*. 2012. № 1(40). С. 7–22.
4. Гусов А.З., Репкина О.Б. Социальные ресурсы и риски промышленной революции 4.0. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 3: Экономика*. [Электронный ресурс]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialnye-resursy-i-riski-promyshlennoy-revolyutsii-4-0-v-rossii>.
5. Chmeruk H.G., Burlakova I.A., Kralich V.R. The economic, social and psychological challenges of the Industry 4.0. *Economics and Finance*. 2018. № 6. P.61-68.
6. Колот А.М., Герасименко О.О. Соціально-трудоий розвиток у XXI столітті: до природи глобальних змін, нових можливостей, обмежень і викликів *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 1 (35). С.97–125.
7. Degryse C. Digitalisation of the economy and its impact on labour markets. *ETUI Research Paper 2016.02*. Brussels: ETUI. 2016. 81 p.

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

Вул.Університетська, 31, Корпус В,
м. Ірпінь, Київська обл., 08200
каб. 256 (приймальня директора);
телефон для довідок : (045-97) 60-975
Сайт: <http://www.nusta.edu.ua/inst-obl/>
E-mail: oblik-dek@ukr.net / 31.01.@nusta.edu.ua /
071.science@nusta.edu.ua